

New Testament

Nyimatli Language

Nyimatli - Bible - New Testament

Matta	3
Markus	77
Luka	125
Yokhana	206
Tlunar bū Pudeku	263
Romeku	334
1 Korintiyeku	367
2 Korintiyeku	398
Galatiyeku	418
Afiseku	430
Filipiyeku	441
Kolosiyeku	449
1 Tasalonikeku	457
2 Tasalonikeku	464
1 Timoti	468
2 Timoti	477
Titus	483
Filimon	487
Yibraniyeku	489
Yaqub	512
1 Biturus	521
2 Biturus	530
1 Yokhana	536
2 Yokhana	544
3 Yokhana	545
Yakhuda	547
Dyin Mbu Tukari	550

Nyimatli - Bible - New Testament

Matta

Matta 1

Zhikankirku bū Masiya Yesu
(Luk 3:23-38)

¹Nang ke lagarkati dlüdlarsi zhikankirku bū Yesu Masiya zhikan Dauda zhikan Yibram.

²Yibram khaki Yishaku, tū Yishaku kha Nyagham, tū Nyagham kha Yakhuda ndū khachinku.

³Yakhuda khaki Peres ndū Zera, Tamar ke man wora. Tu Peres kha Khesruna, tū Khesruna kha Aram,

⁴tū Aram kha Aminadab, tū Aminadab kha Nashon, tū Nashon kha Salmon.

⁵Tū Salmon kha Boaz Rakhab ke man. Boaz khaki Obida Rut ke man, tū Obida kha Jesse,

⁶tū Jesse kha kuji Dauda. Kuji Dauda khaki Solomon, Barsheba nokhzi Yuriya khaki yenda,

⁷tū kuji Solomon kha Rekhobowam, tū Rekhobowam kha Abija, tū Abija kha Asa.

⁸Tū Asa kha Jekhoshapat, tū Jekhoshapat kha Jekhoram, tū Jekhoram kha Yuziya.

⁹Tū Yuziya kha Jotam, tū Jotam kha Akhaz, tū Akhaz kha Khezekaya,

¹⁰tū Khezekaya kha Manase, tū Manase kha Aman, tū Aman kha Josaya,

¹¹tū Josaya kha Jekhoniya ndū khachinku. Kha wor sarchi nū gharki Israila ma yir ghai Babilon.

¹²Gaanje ghaari wor ma yir Babilon, tū Jekhoniya kha Sheyaltiyel, tū Sheyaltiyel kha Zarubabel.

¹³Tū Zarubabel kha Abikhuda, tū Abikhuda kha Eliyakim, tū Eliyakim kha Azor.

¹⁴Tū Azor kha Zadok, tū Zadok kha Akim, tū Akim kha Aliyuda.

¹⁵Tū Aliyuda kha Aliyaza, tū Aliyaza kha Mattan, tū Mattan kha Nyagham.

¹⁶Kom tū Nyagham kha Yusufu zhime Maryam. Maryam ke man Yesu nūka qaki nda Masiya.

¹⁷Dyi nu jiiki dyin Yibram ma yir she Dauda zhikankirku gwaanggum vat, ji yin Dauda ma yir sarchi nu gharki wor ma yir Babilon zhikankirku gwaanggum vat. Gaanje ghaari wor nu Babilon ma yir she Masiya, zhikankirku gwaanggum vat tuk.

Labar Khar bu Yesu Masiya

¹⁸Wonji dyi nu datlki mbe khar bu Yesu Masiya: Man, Maryam wa tlogha burti ndu Yusufu, me ku shi burtang ku, tu gwa nda ndu ghurbandi nu kunshe Jiimbi shakhshakhndi.

¹⁹Yang Yusufu khurti baranang dya nduk mbarkandi nu shim sa nda nu mbu me nduki ba, tu shim shakhti ndu chin mbu tuka.

²⁰A mbu kwaari nang, tu nu rukti bu Magham a ba yenda mbu zhine za, "Yusufu zhikan Dauda, sawa na bur Maryam ma nokhzor ba, kume ghurbandang dya ghurbandi nu kunshe Jiimbi shakhshakhndi.

²¹Ka kha ye khusku, yang to ka qa dluman Yesu, kume chin ka danaki nduki baran mbe solarku baanda."

²²Dyi nang shi kap ma ku nyel dyi nu Magham zuki nu kunshe annabyang za,

²³"Nggut ma, ye wonkha ka ba shi ghurban, tu kha ye khusku, ka qa dluman za Imanuwel" mban za, "Magham suyen ndu chem."

²⁴Nu Yusufu nakhaki dyenirang, tu mbu zur bu nu rukti bu Maghamang tu bur Maryam.

²⁵Yang nu zun nda me ku kha woyang ba. Yang nu kus bunan ba kope qurse khar woyang. Nu khaki woyang, tu Yusufu qa dluman Yesu.

Matta 2

Nu zundi si Anjinjeku nu da ba ki Dokhatla

¹Wa kha Yesu mbu Baitalami nu ke a mbu dlar ghai Yakhudiya, sarchi kwaadar bu kuji gwaanji Khiridus. Nu zundi su anjinjeku a nje na viki ku dokhatla, tu da ba Urshalima tu shi zhamndi ku za,

²"A fun ke kuji bu Yakhudeku nu khaki nda na? Chem wa na anjinje baran dokhatla, yang chem a ba ma ghar ghai yenda."

³Nu tukti labar nang, tu kuji Khiridus ndu nduki nu Urshalima kap damta.

⁴Tu kuji Khiridus taba Maalum Taurete ku ndu kuruku rututundi bu Yakhudekwang tu zham wor za, "Wodye annabyang zu za ka kha Masiya nu fun kwa?"

⁵Tu tlogha ku za, “Mbu Baitalami nuke a mbu dlar ghai Yakhudiya, kume annabyang bula za,

⁶‘To Baitalami mbu dlar ghai Yakhudiya, to ghai kodommandi chele ghai kwaadarku bu Yakhudiya ba. Kume to ke maa nuke ka ba khaki gorkir nu kwaadari, njif nuke a ma khutlo ndukiku bang Israila.’”

⁷Tu kuji gwaanji Khiridus qa nu zundi su anjinjekwang mbu tuka, tu zham wor sarchi nu anjinjang a viki.

⁸Nu zuki yenda ku tu ruk wor nu Baitalami za, “Du ma tun a lab maa nuke woyang a si mbari, mbu tun wa gwa nda, tun a gab*i* tun zu ya kume du nga ta nga ghar ghai yenda tuk.”

⁹Viri baanda bar gume kuji qurse tukti balarang, tu na anjinje nu da viki dokhatlang gume wora, tu anjinjang mbu ndu wora tu da ching gha dyine rafti nuke woyang a si.

¹⁰Nu naki anjinjang wa ching gha, tu kasha ku madyi.

¹¹Nu viki nu mbu raftang, ta gwa woyang ndu man, Maryam, tu kurum gha ku tu ghar ghai yenda. Gaandan, tu qun kulup baanda, tu vur ginarwe ndu lubban ndu mur nuke dye zhi munkandi ku, nu vari kom ndu nu pashari nu me muzhindi yenda.

¹²Tu gab nu mbu ghai baanda ve njiv nggur zumndi, kume Magham wa wu wor mbu zhine za ku gab nu she Khiridus ba.

Dar ma yir Masar

¹³Gaanje peetar baanda, tu nu rukti bu Magham a ba ye Yusufu mbu zhine. A za, “Ju to da woyang ndu man tun dan Masar, tun a khan fara kope nga zu dye shir ye nu gana fan kume Khiridus ka lab nyifi bu woyang.”

¹⁴Tu Yusufu da woyang ndu man mbu virkirang tu dan Masar ku.

¹⁵Nu njig Masar ku ba kope gaanje muti bu kuji gwaanji Khiridus ma ku nyel dyi nu Magham zuki nu kunshe annabyang za, “Ngga qa woi bang bar Masar.”

Tlagħar quса Khuzuku

¹⁶Nang do, nu kuji gwaanji Khiridus daki mban za nu zundi su anjinjekwang wa gab ndu chin ma nggubung, tu shokhna madyi. Tu sa za ku tlagħha quса khuzuku nu mbu ghai Baitalami ndu nuke a mbu bun wor rum nugha, ji yin sonyi rap ma yir yaghai. Kume nang ke sarchi vi bu anjinjang, wa ni nu zundi su anjinjekwang zuki yenda.

¹⁷Nang ke nyedli pitli bu annabi Yirmiya nu zuki za,

¹⁸“Sū qura vi ghai Rama, suqur ghoori chiti mbi madyikandi, Rakhila kya gho qu songgi baran, yang wa zhang tuk dungndi memuna gha, kume wa mud ku.”

Njigti Masar

¹⁹Gaanje muti bu kuji gwaanji Khiridus, Yusufu a Masar, tu nu rukti bu Magham a ba yenda mbu zhine. Za,

²⁰“Ju to da woyang ndu man tun gab nu maa Israila, kume nu gangndi nyifi bu woyang wa mud ku.”

²¹Tu Yusufu da woyang ndu man, tu gab nu mbu dlar maa bu Israila.

²²Yang nu tukki Arkilawus woi bu kuji gwaanji Khiridus zumki kwaadar Yakhudiya me bu zhin, tu tuk sawar yir fara. Nu Magham wuki nda mbu zhine, tu dukya mbu dlar ghai Galili.

²³Nu khulkiku, tu da kha gha ku Nazaret ma ku nyel dyi nu annabikwang zu za, “Ka qa nda ye Nazaret.”

Matta 3

Waazu bu Yohanna nu Baptisme

¹Ba mbu qaandiku naandang, tu Yohanna nu baptisme a vi a waazu mbu gaari nuke a Yakhudiya,

²a zuran za, “Nggod ma tun njig solar baanu, kume kwaadar vidi a shi bing.”

³Nang ke njif nu annabi Yishaya shiki balar baran za, “Sū qur njif nggur a wopar mbu gaari a zuran za, ‘Daasa ma njiv peetar ye Zhinerem gwaanji, kwada ma yiti njivkwang yenda nu gha kwatura!’ ”

⁴Yang Yohanna sakya luktı nu shiki ndu ghosi dliimokh, dye gundi mbu varanang dya kuzum, dye zumndi baran dya mbeega ndu dyim dyiri.

⁵Tu nduki nu Urshalima ndu Yakhudiya kap, ndu ghaiku nuke a me Gaawu Urdun a ba ku she nda

⁶a zu solar baanda, tu kus baptisme ye wora mbu Gaawu Urdunang.

⁷Yang nu Yohanna naki Parisuku ndu Sadukeku khang a bar she nda ma ku shi baptisme ye wora, tu ze wor za, “Tun ye ghubtiku! Kya wuuki nu za da nu shokhnar bu Magham nuke a bara na?

⁸Shi ma tlunar nuke ka wudki za tun wa nggodii.

⁹Taman nu mbu memuna nu za, ‘Yibram ke zhunonu ba,’ kume nga zuran ye nu Magham ka summa shi qu songgi ye Yibram ndu ndogdiku nang.

¹⁰Aa leendang wa kar wa dung me shino nü ve su qufarkwang, aa nyi qufa nü zhangki khar woi mbarkandi gha, ka kum nda nü gha tu mbuk nü bai."

¹¹Ngaa baptisme ye nu ndu dyim ma saidu nggooti njigti solar baanu, Yang gaanja njif nü dukki nga gwaari a bari, nuke aa paghamndi baran nang khul kuy fed nga nü gha ba. Chin ka ba shiki baptisme ye nu ndu Jiimbi shakhshakhndi ndu bai.

¹²Dye zhaari baran a nje kha nda, ka zhar ye gur baran, tu khi ye gura nü mbu gatle baran, tu yang va fibyang nuga ndu bai nuke nuka shi piita ba.

Wa shi Baptisme ye Yesu

(Mar 1:9-11; Luk 3:21-22)

¹³Ye sarchi nang, tu Yesu a ji Galili tu da ba Gaawu Urdun she Yohkana ma kuy shi baptisme yenda.

¹⁴Tu Yohkana shim nggutli nda tu ze nda za, "Nga nuke ngaa gang shi na baptisme ya, yang to da ba sha tuk?"

¹⁵Tu yang Yesu tlogha yenda za, "Njig kuy kha ma wanang leendang, kume wa shi mbari shem aa nyi tun nuke dya shimndi bu Magham." Kom tu Yohkana tlogha yenda.

¹⁶Nu shiki baptisme ye Yesu, ba nu viki bar mbu dyimang, tu maa vid quni, tu na Jiimbi bu Magham a shurti nu dyine nda wa shipar mboole.

¹⁷Tu balar a vi vid i a zuran za, "Nang ke woi banga ndolakandi, memunara mun ndu chin madyi."

Matta 4

Shedan wa Buu Yesu

(Mar 1:12-13; Luk 4:1-13)

¹Kom tu Jiimbi shakhshakhndi mbu nu Yesu tu ndu mbu gaari ma kuy Shedan a buuri nda.

²Tu Yesu shi zhumi me qaandi dyin vat ndu piti dyin vat, tu yang tuk meeru madyi,

³Tu Shedan nu buurang a ba she nda za, "Mbu to Yi bu Magham, ze ndogdiku nang kuy gab ma dye zumndi."

⁴Tu Yesu tlogha za, "A nje bularan mbu balar bu Magham za, 'Dye zum dyenda ka kurki nduk ba kope aa nyi balar nu da viki she Magham.'"

⁵Tu Shedan du ndu chin vidi nggwotang dyin dundi dangkali Rafti bu Magham nuke a Urshalima ghai shakhshakhndang.

⁶Tu ze nda za, “Mbū to Yi bū Magham, kūm ji to ngguđ yaghai, kūme a nje būlaran za, ‘Chin ka ze nū ruktiku baran kū kangga ku, ka gada ndū khar wora kūme ghwat na saaror nū ve ndooga ba.’ ”

⁷Tu Yesu tlogha yenda za, “A nje būlaran tūk za, ‘Kū buu na Zhinkir gwaanji Maghamndi baa ba.’ ”

⁸Tu yang Shedan da nda tūk, tu dū ndū chin dyine dleng nggur kirkandi madyi, tu wud kwaadar larji ndū zhaaji baran kap yenda.

⁹Tu ze nda tūk za, “Ngga vūr dyikunang yor kap mbū ta kurum gha gumera to ghar ghai ya.”

¹⁰Tu Yesu ze nda za, “Ju ya bar fan Shedan! Ai a nje būlaran za, ‘Ghor ghai ye Zhinkir gwaanji Maghamndi baaro, to mbu zūr baran chin dyenda.’ ”

¹¹Kom tu Shedan njigti nda, tu nū ruktiku bū Magham a ba tu shi shaatar yenda.

Yesu wa nggaasi Tlūnar baran Galili

¹²Nū Yesu tūkki za wa khi Yoxhana gha zhaarūm, tu ji ta gab nū mbū dlar ghai Galili.

¹³Tu njig Nazaret ta gur nū Kaparnakhum nūke a me dyim chitndi ve me kodokh maa bū Zebulun ndū Naptali tu khan nje.

¹⁴Ma kū nyel dyi nū annabi Yishaya zūki za,

¹⁵“Maa bū Zebulun ndū Naptali, nūke a me njiv Gaawu Urdun, ndū dlar ghai Galili nūke dya ghai bū Yakhudeku ba.

¹⁶Nduki nūke kharan ku mbū zhum wa na yarang gwaanji, yarang a vi ye nduki nūke kharan mbū jiimbi muti.”

¹⁷Ji ye sarchi nang tu Yesu nggaasi wopa balar bū Magham a zūran za, “Nggod ma tun njig solar baanu kūme kwaadar vidī a shi bing bari.”

Yesu wa qa nū Dumndiku wor vat

¹⁸Yesu a yir ve me gūmndi gaawu Galili, tu na khachinkirku wor rap, Siman nūka qaki nda za Biturus, ndū khachin dlūman za Andūrawus, a zū lem nū mbū gaawang kūme dya nū dumndiku.

¹⁹Tu Yesu ze wor za, “A fa ma, tun mbuuri nga, ngga gab ndū tun ma nū dumndi nduki ya.”

²⁰Fan ndū fan tu njig lemku baanda, tu mburi nda ku.

²¹Nū songki nū guma, tu na khachinkirku nggur wor rap tūk, Yaqub yi bū Zabadi ndū khachin dlūman za Yoxhana. A mbū dūmbūl dyim ku suyen ndū kūmaandi baanda a kwāda lem baanda. Tu Yesu qa wora.

²²Fan ndu fan, tu njig dumbulang ndu kumaandi baanda, tu mbuuri nda ku.

Yesu wa Shaata Nduki khang

²³Tu Yesu baara mbu dlar ghai Galili bar kap, a shogar ye nduki mbu kib tabar baanda. A wopa labar mbarkandi nu kwaadar bu Magham. Kom ndu shaanar nduki nuke var wor mn ba ndu aa nyi pooni khaati nuke a damta wora.

²⁴Tu labar baran dlu maarang mbu dlar ghai Siriya kap. Tu ndukyang a ba ndu kap nduki nuke var wor mn ba. Kom ndu nduki nuke a bonye ndu khaatiku zum zum, ndu nduki nuke a tk vaanda ndu nu khukheetiku, ndu nu mudyirku, ndu zubtiku. Tu yang shaana wor nugha kap.

²⁵Tu tabar nduki khang na viki Galili, ndu dlar ghai Dikapolis (mban za ghaiku gwang), ndu ghai Urshalima, ndu dlar ghai Yakhudiya, kom ndu dlar ghai nuke a dlar Gaawu Urdun a mburi nda ku.

Matta 5

Shogar bu Yesu mbu Dieng

¹Nu Yesu naki nduki wa taba khang, tu dla varan nu dyin dlengang tu kha varan gha. Tu nu mburi nda kwang dlan she nda.

²Tu yang nggaasi shogar ye wora.

Barkeku

(Luk 6:20-23)

³Tu kus zuran za, "Barkya ve nduki nu zunki katar baanda mbu jiimba, kume kwaadar bu Magham dya baanda.

⁴Barkya ve nduki nuke a mbu suburti memuna, kume ka ba dung memuna wora.

⁵Barkya ve nu katar dyin ku, kume wor ka ba gwaki dye mbu ge larji nu dyin mban ku.

⁶Barkya ve nduki nuke a meeri ndu khuzhumndi shir dyi nuke Magham a shimndan, kume mbu wor ka ba zhi.

⁷Barkya ve nu tkkti zhiyaye ku, kume ka ba tk zhiyaye baanda tk.

⁸Barkya ve nduki nuke memuna wor shakhshakh, kume wor ka ba naki Magham.

⁹Barkya ve nu somtarku, kume ka qa wor qusonggi bu Magham.

¹⁰Barkya ve nduki nuke a za bonye kume tlunar jeembi baanda, kume kwaadar bu Magham dya baanda.

11“Barkya ve nu, sarchi nu nduki puzki nu, tu vur bonye ye nu tu kota aa nyi pooni dyi malkandi nu dyine nu kume nga.

12Shi ma kashari tu memuna nu shi bong madyi, kume dye bi baanu khang vidī, aa annabiku na ba ki gume nu wa za bonyeku ba wanang.

Shogar dyine Deeru ndu Yarang

(Mar 9:50; Luk 14:34-35)

13“Tun ke dleeri bu larji. Yang mbu dleeru wa mbut mundi baran, nduk ka gab ndu mundi baranang kikimndana? Boota si tuk ba, buka ku wos gha tu nduki khatl nu mbu saari wora.

14“Tun ke yarang bu larji, ghai nuke a dyin dawar nuka shi tuka ba.

15Nduk nuka sa bai ye pitila tu kurpan gha ndu duoba ba, nduk ka dung nda nu dyine dye dungndan ma ku vur yarang baran ye nduki nu mbu raftang kap.

16Wanang tuk, bu ku kha nu ndu yarang gume nduki, kume mbu wa na dye shir mbarkandi nuke tun a shiran, ka gor dlum Zhinonu nuke a mbu vidī.

Shogar dyine nyedli bu Woparkwang

17“Taman nu za nga bakya ma nggutl wopar bu Musa ndu bularku bu annabikwang nughha ba. Na nga ba ma pasha wor nughha ba, nga bakya ma nyel wora.

18Zhire nga zuran ye nu, me ku maa vidī ndu ma vughai sagha, aa tun mbillokh aa dohti tun kodom mbu bular woparang bu sagha ba, kope wa nyel kap.

19Kume nang kap njif nuke nu khutlo da chele woparku na ba, aa me kodomme ni, tu yang shoga ye nduki ku shi wa nyin shikyang, ka qa nda njif nu dukki katar mbu kwaadafar vidī. Yang aaki khutloki, tu yang shoga ye nduki, ka qa nda nduk gori mbu kwaadafar bu Magham.

20Jiwa nga zuran ye nu, mbu nun duk Maalumku ndu Parisuku ndu jeembu ba shwat tun bu vi nu mbu kwaadafar bu Magham ba.

Shogar dyine Shokhna

(Luk 12:57-59)

21“Tun wa tuk wa ze zhikanerem za, ‘Shi na tlaghar mud ba, kap njif nu tlaghaki mudlen ka kuma nda.’

22Yang nga zuran ye nu, aaki shiki shokhnar nu mudlen ka kuma nda. Njif nu qaki mudlen nduk ‘Bamndi,’ ka du ndu chin gume kumari, njif nu qaki mudlen za ‘Nggubung’ shipakya gidim bai.

23Kume nang mbu ta ma shi vurti gume dukul sadkyang to yang kor nu dyine mudlo a shokhnar ndu to,

²⁴to dung vurti baarang gha gume dukulang dong. To du to da tlañ ndu mudlwang dong, kom to da ba to shi vurti baarang.

²⁵“Mbù nduk wa da zhaano baaro, to shi wakho tun tlañ ndu chin yiti njivi fan nu vi nun gume kumari. Mbù wanang ba ka vurtor nu mbù khar nu kumari, nu kumarang yang ka sa nu mbù khar nu gundi mbù var ku tu khiilor gha zhaarum.

²⁶Zhire nga zuran yoro bu feetor nu dam ba kope ta bi mužhindi nuke a mburor kap.

Shogar dyine Zawa

²⁷“Tun wa tuk wa ze wor za, ‘Shi na zawa ba.’

²⁸Yang ngaa zuran ye nu kap njif nu nggutki nusu tu shim shi zawar ndu chin wa woda qaandi ndu chin mbù memunaran.

²⁹Mbuke yitor nu zuma wa ka sa ma sola to fulokh to mbuk gha. Ka duk kù mbud na me bar da ve man vaaro, ye kù mbuk manva guma da nu mbù gidim bai.

³⁰Yang tuk, mbù khaa nu zuma wa ka sa ma sola, kurto nu gha to mbuk gha ka duk kù mbud na me bar da ve man vaaro, ye kù mbuk manva guma da nu bu gidim bai.

Shogar dyine Nggar Burti

(Mat 19:9; Mar 10:11-12; Luk 16:18)

³¹“Zhu tang wa ze wor za, kap njif nuke a ma ngga nokhzan gha, kù vur lagarkati nggar burti yenda.

³²Yang nga zuran ye nu, kap njif nu nggaki nokhzan gha mbù shikya zawa ndu njif nggur ba, sakya nda nu mbù njiv nuke kù shi zawa. Yang tuk, aaki burki nokhzi nggakandang, a shikya zawa ndu chin.

Shogar dyine dar alqawar

³³“Wanang tuk tun wa tuk wa ze nduki nu zhu za, ‘Zhang na shi dyi no daki alqawar ba, yang to nyel alqawar no daki ye Magham.’

³⁴Yang nga zuran ye nu, shi nu kumnda shwat ba. Aa ndu maa vidî, kume nang ke zhakhdye bu Magham.

³⁵Aa ndu maa vughai kume nang ke dye dungndi saaran, yang kumnda nu ndu Urshalima ba kume nang ke ghai bu Kuji Gwaanjang.

³⁶Yang kumndana nu dyinor zum ba kume tom bu dumma gab ndu aa ghosi yen da kù kha ma bong ba yang chit ba.

³⁷Buu kù ‘I’ baanu kha ma ‘I’ ndu ‘O, O’ kha ma ‘O, O’ Kap dyi nu peetaki nang a vi she Nu munarang.

Shogar dyine Dli gadâ

(Luk 6:29-30)

³⁸“Tun wa tuk dyi nu zuki za, ‘Yiti me bu yiti, dlin me bu dlin.’

³⁹Yang nga zuran ye nu, nggutl nu ku nduk muna nu ba, mbu nduk wa butlor ve shalnggor nu zuma to dambur shalnggor da nda yenda.

⁴⁰Mbu nduk wa da zhaano ba ma lawa ye lukti nu mbu bar khaaro, to vur yenda kap ndu lukti gwaanjang.

⁴¹Mbu nduk wa ranna ro za shi na yir kilomite da ndu chin, to shi aa kilomite rap ndu chini.

⁴²Mbu nduk wa khud dyi nggur khaaro to vur yenda. Njif nu da ba ki ma dlu zomchi, nggutl na nda si ba.

Ndolo nu Zhangndi baaro

(Luk 6:27-28, 32-36)

⁴³“Tun wa tuk wa zu za, ‘Ndolo nu bing baaro, to zhang nu zhangndi baaro.’

⁴⁴Yang nga zuran ye nu, ndolama nu zhangndi baanu, tun shi barar ye nduki nuke a vur bonye ye nu.

⁴⁵Mbu tun wa shi wanang tun ka kha ma qusonggi bu Zhinonu nuke a mbu vidi, kume wa ka sa fudar tu shi yarang dyine nduki mbarkandi ndu nduki malkandi, tu vur romndi ye nu jeembu ndu nu munarku.

⁴⁶Mbu tun a ndola kya nu ndolar nu dyenda, tun ka gwa dye biira funa? Aa nu dlur zhaanggalku wa ka shi ba wa nun ka shikyang.

⁴⁷Mbu tun ka shi kya qaandi ye nyeezonu dyenda tun duk beena ndukyang ve numa? Aa nduki nuke dya Yakhude ku ba wa ka shi wanang.

⁴⁸Kume wanang, tun kha nyeedlan wa nuke Zhinonu nuke a mbu vidi nyeedlan.

Matta 6

Shogar dyine shir Munki

¹“Kur ma vaanu ma ku shi nu tlunar jeembu kume nar yiti nduk ba. Mbu tun wa shi wanang, tun bu gwa dye bi baanu she Zhinonu nuke a mbu vidi ba.

²“Kume nang, mbu tun a ma vur tunu ye nu song, ki nu khang bala dyinan ba, ba wa nuke nu munarkwang ka shiki mbu maa tabar baanda, ndu yiti njiv ku ma ku nduki makhta wora. Zhire nga zuran ye nu wa woda dlu dye bi baanda.

³Yang mbu ta ma vur tunu ye nu song, njig na tu njif nggur zun dyi nuke ta ma shiran ba.

⁴Dyi mbarkandi nuke ta shiran mbu tukarang, Zhinkir ba nuke a mbu vidi nuka naki dyi nuke a shiran mbu tuka ka biiki ro.

Shogar dyine Barari

(Luk 11:2-4)

5“Yang tuk, mbu tun a ma bara, shi nu wa nu munar ku nang ba. Wa ka shim shi bararku ye maa tabar baanda chingndan ndu yiti njivku ma ku nduki na wora. Zhire nga zuran ye nu, wa woda dlu dye bi baanda.

6Ba yang mbu ta ma bara to vi nu kuba to za me virang nu dyinoro, to shi barar ye Zhinkir ba nuke a mbu tuka, Zhinkir ba nuka naki dyin mbu tuka ka biiro ro.

7Mbu tun a barari, ki nu khang balar wa nduki nuke nu zun Magham ba, wa ka taman ku za khang balar baanda ka saki tu Magham tuk wora.

8Shi nu wa wor ba, kume Magham wa zun dyi nuke tun a gangndan fan khuf nu nda.

9Ku barar baanu kha wanang: ‘Zhinerem nuke a mbu vidi ku nduk sawa dlumoro,

10kwaadar ba ta ba, ku shimndi ba shi mbu larji, wa nuke a san mbu vidi.

11To vur dye zumndi nu piti fudar meeni yerem.

12To yaapa solar baarem yerem, wa nuke chem a yaaparan ye nduki nu shiki solar yerem.

13Njig na rem chem nggut nu mbu sola ba, yang to shakh chele baarem ndu Nu munarang.’

14Kume mbu tun wa yaapa solar bu nduki nu shiki solar ye nu, Zhinonu nuke a mbu vidi ka yaapa solar baanu ye nu tuk.

15Yang mbu nun yaapa solar bu nduki ye wor ba, Zhinonu bu yaapa solar baanu ye nu tuk zum ba.

Shogar dyine Zhumti

16“Mbu tun a zhumi, khanu ndu mbu yitonu zhum wa nuke nu munarkwang ka shiki ba. Wa ka subur mbu yiti wor nugha ma ku nduki zun za wora zhumi. Zhire nga zuran ye nu, wa woda dlu dye bi baanda.

17Yang mbu ta zhumi, to shif mbu yitor nugha, to pasha mor nu mbu dyinoro,

18ma ku nduk zun za ta zhumi ba. Zhu nuke a mbu tuka, nuka naki dyin mbu tukari, ka biiro ro.

Shogar dyine tabar Gunar nu Vidi

(Luk 12:33-34)

19“Taba nu gunar ye vaanu nu fan larji ye maa nuke susuti ndu nar loghos ka suburki nugha ba, ye maa nuke nu muuriku ka viki tu muura bar ba.

20Yang taba ma gunar ye vaanu nu vidi, ye maa nuke bu na loghos ba yang susut bu subur nugha ba, nu muuri ku tuk bu vi tu muura bar ba.

21Kume ye maa nuke gunar baaro a si nang ke ye maa nuke kwaari baaro a ye maaran.

Yarang bu Manva
(Luk 11:34-36)

22“Yiti ke yarang bu manva, mbu yitor mbari manva kap ka kha yarang madyi.

23Yang mbu yitor mbari ba, manva kap ka kha zhum. Mb u yarang bu manva wa gab ma zhum maa, zhum maarang ka shi madyi shwat.

Khar Maava ye Magham ndu Ghaari ghai ye Muzhin
(Luk 16:13)

24“Sarda nduk bu kha ma maavi bu nu rafti rap guma da ba, wa kus ku njig da to kus da. Ka shi tlunar zhirekandi ye dandang, tu ndum dandang. Sarda tom bu ghar ghai ye Magham suyen ndu shimndi muzhin guma da ba.

Maitar Magham
(Luk 12:22-31)

25“Kume nang nga zuran ye nu, damta nu ndu khar viti baanu dyine dyi nuke tun ka zumki tun za, ndu lukti nuke tun ka saki ba. Alapa nyifi nu duk dye zum de? Yang da, manva nu duk lukti nuke tun ka saki ba goma?

26Nggut ma dyikhtiku nu vid ba, nuka shi kabtiku tu shi kumndi ku ba, yang nuka taba nu gatla zum ba. Kap ndu nang, Zhinonu nuke a mbu vid wa ka zum ndu wora. Alapa nun duk wor ndu zhaaji ba?

27Yang da, ki chele baanu kume damtar baran ka dumaki shaata sarchi da nu dyine qaandi virkir barana?

28“Yang tuk num saki tun ki damtar dyine lukti nuke tun ka sakya na? Nggut ma viiri qufarku nuka gorki gar ba, nuka tluna aa num ku ba, yang nuka shi shaka zum ba.

29Kap ndu nang, nga zuran ye nu, aa kuji Solomon ndu pooni zhaaji nuke a khanda, sar da nu sa lukti mbarkandi tu shi viri wa da chele wuzundiku nang ba.

30Yang mbu Magham ka doona wuzundi gar nughha mbari wanang aa nuke nuka shob ku ba, mbu wa gorku meeni, wur ka va wor nughha, yang tun da, alapa bu doona nu dukt nang ba? Tun nu song maito!

31Kume nang damta nu tun ki zuran za, ‘Chem ka zumkya num?’ Nd u ‘Chem ka zakya num?’ Nd u ‘Chem ka sakya num kwa ba?’

32Kume nduki nuke nu zun Magham ba kya lab poona dyiku nang. Yang Zhinonu nuke a mbu vid wa zun tun a gang dyiku nang kap.

³³Yang dyi gwaanji nu gumapaali nang ke gang ma kwaadar bu Magham ndu shir shimndi baran, beena dyikunang kap ka shaata ye nu nu si.

³⁴Kume nang, damta nu nu dyin wur ba, wur a bar ndu damtar baran zum, damtar nu meeni wa gama nu.

Matta 7

Kuma nu aaki ba

(Luk 6:37-38, 41-42)

¹“Na nu zop bu aaki ba, nduk bu na zop baanu zum ba.

²Kume kumar no kumaki nduki si nang ke kumar nuke ka ba kumaki si. Dub zhiiri no zhiiki ye nduki mban, ka ba zhi yor ba si.

³“Num saki ta nggut ye wuzundi nuke a mbu yiti mudlo yang no damta ndu kodong qufar nuke a mbu baa yitorang ba?

⁴Yang tuk, to ka ze mudlo no za bu fed nga ye wuzundi bar yor mbu yitora kikimnda, nuke kodong qufar a nje mbu yitorang na?

⁵To nu muna, fed kodong qufar nuke a mbu yitorang bar dong, kom to ka na njiv fet ye wuzundi nuke a mbu yiti mudlwang bar mbari.

⁶“Vur nu dyi shakhshakhndi ye yidsaku ba. Yang vur nu ndogdi nu zhaaji ye aledeku ba. Kume ka khatl nughha ku, tu yang gab nu dyinonu tu ruba nun gha.

Khud ma, Lab ma, Ghwad ma

(Luk 11:9-13)

⁷“Kus ma khutan ka vur ye nu, kus ma labtan tun ka gwa. Kus ma ghwatan ka qun ye nu.

⁸Kume aaki khudki ka vur yenda, aaki labki ka gwa, njif nu ghwadki ka qun yenda.

⁹“Wodye ki chele baanu woi baran ka khudki dye zumndi khanda tu yang vur ndogdi yenda?

¹⁰Wanang tuk, mbu woyang khud kya yurvu, ka vur suti yenda mu?

¹¹Mbu yang tunu aa nuke tun nu munarku yang tun wa zun dyi mbarkandi nuke tun ka vurki ye qusonggi baanu, yang Zhinonu nuke a mbu vid da, ai ka vur dyi mbarkandi ye nduki nu khudki nda!

¹²Kap dyi nuke tun a shim k u nduk shi ye nu tun shi ye wor tuk, kume nang ke dyi nu Wopar bu Musa ndu annabikwang shogaki bara.

Me vi Borborndi

(Luk 13:24)

13“Vi ma ve me vi borborndang, kume me vi nuka duki ndu nduk gidim bai dlamlam. Kume mburi njivanang ndolndol, nu mburan ku khang.

14Yang me vi nuka duki ndu nduk ye maa nyifi borbor, mburi njivanang bonye si. Nu mburan khang ku ba.

Nduk ka zun Qufa nu ve Khar Yen
(Luk 6:43-44)

15“Kur ma vaanu ndu kotame annabiku nuka ba ki she nu mbu shipar bu ndubangku yang wa dya yidi gaari nuke a tuk meeri madyi ku.

16Tun ka zun wor nu kunshe dye shir baanda. Wodye nduk wa ka dakh ye baawu ve nggoduma mu, yang tuk nduk wa ka dakh ye suga ve qufar daanggir mu?

17Wanang tuk, aa nyi qufar mbarkandi wa ka kha qusonggi mbarkandi, yang qufar malkandi ka kha kya qusonggi malkandi.

18Qufar mbarkandi nuka kha qusonggi malkandi ba, wanang tuk qufar malkandi nuka kha qusonggi mbarkandi zum ba.

19Kap qufar nuke nu kha qusonggi mbarkandi ba, ka kum nughu tu mbuk nu bai.

20Kume nang tun ka zun annabi wollo ku nu kunshe dye shir baanda.

Sar da nang zundo nu ba
(Luk 13:25-27)

21“Kap nduki nuka qaki nga ‘Zhinerem gwaanji, Zhinerem gwaanji’ ka viki nu mbu kwaadar bu Magham ba, kope njif nu shiki dyi nuke Zhinkir bang nuke a mbu vidii a shimndan.

22Ye fudar naandang nduki khang ka zu ya ku za, ‘Zhinerem gwaanji, Zhinerem Gwaanji! Chem wopaki balar bu Magham mbu dlumor ba goma? Nyem komba khukheeti ku mbu dlumor de? Nyem shi dye lazhamku khang mbu dlumo ba?’

23Kom yang ngga ze wor nga za, ‘Sar da nang zundo nu ba, du ma ya bar fan, tun nu tlunar malkandi.’

Nu Dündiku Rap
(Luk 6:47-49)

24“Kume nang, njif nu tukki balar bang nang tu shi tlunar si, ka kha wa nu kadari nu dunki rafti baran nu dyin tandal.

25Nu romnda ba ki, tu zodarku nyedli, tu khukheeti a guri tu butl nu ve raftang, yang nu guda ba, kume sa saari dundang nu dyin tandal.

26“Yang tuk kap njif nu tukki balar bang nang, tu yang zhang tlunar si gha a khar wa nggubung nggur nu dunki rafti baran nu dyin wudyiri.

²⁷Nu khiiki romndi, tu zodarku nyedli, tu khukheetang guri tu buyl nu ve raftang, tu raftang guda, gudar malkandi.”

²⁸Nu Yesu wosaki zu dyikunang, tu tabar ndukikwang shi lazham bu pooni shogar baranang.

²⁹Kume shi shogarang ye wor wa njif nu zalala, wa ngga yen ndu Maalum Taurete kwang.

Matta 8

Yesu wa Shaana nu Khaati gwaanji

(Mar 1:40-45; Luk 5:12-16)

¹Nu Yesu a zhurki dyine dlengang, tu tabar nduki khang mburi nda.

²Fan ndu fan tu nu khaati gwaanji nggur a ba tu shul gha gume nda tu zu za, “Zhinerem gwaanji, mbu ta shimi to ka dumma gabti ndu nga tang kha shakhshakh.”

³Tu Yesu da kharan tu suba nda si tu zu za, “Nga shimi, kho Shakhshakh.” Fan ndu fan tu nu khaati gwaanja shaana.

⁴Tu yang Yesu ze nda za, “Kugam zu na dyi nang ye aaki ba, du to da wud va ye kurwang, to vur vurtang ba wa nu wopar bu Musa zuki. Shu wanang ma ku aaki zun nuke za ta shaana.”

Yesu wa Shaana pude bu Gorkir Soje ngguri

(Luk 7:1-10)

⁵Sarchi nu Yesu viki nu mbu ghai Kaparnakhum, tu gorkir soje Rome ngguri a ba she nda ma gang shaata tu khuti nda za,

⁶“Zhinerem gwaanji, pude banga nje qaandan kaari, zubtan, a mbu bonye madyikandi.”

⁷Tu Yesu ze nda za, “Ngga da ba tang shaana nda.”

⁸Tu sojang tlogha yenda za, “Zhinerem gwaanji, nang khul a ba na kaa bang ba, yang shi ba bala dyenda, pude bang ka shaana.

⁹Kume aa nga nang, nga mbu bun njif ngguri, yang sojeku a nje tuk mbu buna. Ngaa kaa ze da chele baanda nga za, ‘Du’ tu di, tang ze nggur nga za, ‘A bo’ tu da ba. Tang ze maavi bang, nga za, ‘Shi dyinang ka’ tu yang shi.’

¹⁰Nu Yesu tukki balar nang, tu shi lazham, tu ze nduki nuke a mbu gaanje nda za, “Zhire ngaa zuran ye nu, sar da aa mbu Israila nang gwa nu maito dumburkandi wanang ba.

¹¹Nga zuran ye nu, nduki khang ku nuke dya Yakhudeku ba ka da vi ku dokhatla ndu mugu tu kha gha ku maa zum dye zumndi suyen ndu Yibram ndu Yishaku, ndu Nyagham mbu kwaadar vidî.

¹²Yang ka mbuk nduki nuke tuga wor ke qusonggi kwaadar bu Magham, tu yang zhang gha kwang nu dam. Mbu zhum maari, ye maa nuke ka shiki ghori ku ndu kuti dliindi."

¹³Tu Yesu ze gorkir soje Romyang za, "Du, ka shi yor ba wa no maitaki." Fan ndu fan tu pude baranang shaana.

Yesu wa Shaana survi Biturus nusukandi

(Mar 1:29-31; Luk 4:38-39)

¹⁴Nu Yesu viki nu kaa bu Biturus, tu na man nokhzi Biturus qaandan, nu balbali.

¹⁵Tu suba kharan, tu yang balbalang ngga nda gha, tu ji nu vidî tu shi tlunar yenda.

Yesu wa Shaana nduki khang me Mugdi

¹⁶Nu mugdi shiki, tu ndukya ba ndu nu khukheetiku yenda khang, tu fed khukheetikwang bar ba nu balar mbu men. Tu gab tuk tu shaana rum nduki nuke nu da lawan ku ba.

¹⁷Shi wanang ma ku nyel dyi nu zuki nu kunshe annabi Yishaya za, "Wa da khaatiku baarem bara, tu shakhterem ndu song dar lawan."

Nu zuran ku za wor ka mbu Yesu

(Luk 9:57-62)

¹⁸Nu Yesu naki tabar nduki khang wa kara nda ku, tu sa za ku dlan dam ku me gumndi dandang.

¹⁹Tu Maalum Taurete nggur a ba tu ze nda za, "Maalum, ngga mburoro kap ye maa nuke ta yir si."

²⁰Tu Yesu ze nda za, "Gwa kha birimbirimku, aa dyikhtiku nu vidî pugdi a nje kha wora, yang Yi bu nduk maa qan khanda ba."

²¹Tu da chele bu nu mburindakwang zu za, "Zhinerem gwaanji, bu du nga dong tang a pa muti kumaandi banga."

²²Tu yang Yesu ze nda za, "A mburi nga, njig nduki nuke mutanku mbu jiimba ku pa nyeezi wor mutkandi ku."

Yesu wa sa Khukheeti dumburkandi tu Ching gha

(Mar 4:35-41; Luk 8:22-25)

²³Nu viki nu mbu dumbul dyimi, tu nu mburindakwang du gaanje nda.

²⁴Tu khukheeti dumburkandi a ji mbu dyim chitndang. Tu dyimang kus pakhdlar nu mbu dumbulang, yang Yesu a nje mban a dyeni.

²⁵Tu yang nu mburindakwang du tu da nakha nda tu ze nda za, “Zhinerem gwaanji dono remi, chem a me muti.”

²⁶Tu tlogha ye wor za, “Num saki tun a tuk sawara, tun nuke maito baanu kata?” Tu yang ji tu var wuuri ye khukheetang ndu dyim chitndang, tu maarang kha yit.

²⁷Tu ndukyang shi lazham tu kus zuran ku za, “Na dya nyi pooni nduka, nuke khukheeti ndu dyim chitndang mbu suqurana na?”

Yesu wa Shaana nu Khukheetiku

(Mar 5:1-20; Luk 8:26-39)

²⁸Nu dlaki dyim chitndang nu dam ku, mbu dlar ghai Gadarin, tu yirtiku wor rap na viki ku ye maa nuka paki muti ku gama ndu chin. Wa kha ku ma dye sawa ku nuke nduka nje nuka mbuki njiva tuk ba.

²⁹Tu ghwat zhaano ku tu zu ku za, “Num baki ndu chema, Yi bu Magham? Ta bakya ma vir bonye yerem me ku sarchi ni shi mu?”

³⁰Yang tabar aledeku a nje a khutlori ku guma kodom.

³¹Tu khukheetikwang khuti nda za, “Mbuke ta kombarem, njigterem chem vi nu mbu aledeku nang.”

³²Tu Yesu ze wor za, “Du ma!” Tu vi ku bara ta vi nu mbe aleekwang, yang ba fan ndu fan tu tabar aleekwang butl dar ku tu zhan mbu dyimang tu mud ku.

³³Tu nu khutlo aleekwang da vaanda tu vi nu mbu ghai ta zu aanum ye aaki kap ndu dyi nu gwaki yirtikwang.

³⁴Tu nduki nu mbu ghayang rum a vi ma na Yesu. Nu naki nda ku tu khuti nda ku za ku njig mbu dlar ghai baanda ye wora.

Matta 9

Yesu wa Shaana njif nggur nuke Zurdaran

(Mar 2:1-12; Luk 5:17-26)

¹Tu Yesu vi nu mbu dumbul dyim, tu dlan dam tu du mbu ghai nuke kharan ye maarang.

²Tu yang da ba ndu njif nggur nuke zurdaran qaandan dyine kurbuki. Nu Yesu naki maito baanda, tu ze njif zurdakandang za, “Woi banga, damtana ba wa yaapa solar ba yoro.”

³Tukti nang, tu beena Maalum Taurete ku nggur kus konyi mbu memuna wor za, “Khuski nang a ndumkya Magham.”

⁴Nuke Yesu wa zun konyi baandang, tu ze wor za, “Num saki tun ki kwari malkandi mbu memuna nu wanangang?

⁵Nyi dukki ndolndola, ku nduk zu za, ‘Wa yaapa solar ba yor mu?’ Yang ‘Ju to shi yiri?’

⁶Yang nga shim zun nu nuke zalale a nje kha Yi bu nduku ma ku yaapa solar ye nduku mbu larji nang.” Tu ze njif zurdsakandang za, “Ju to da kurbuk ba to du va kaari.”

⁷Tu njifang ji tu du kaa baran.

⁸Nu tabar ndukyang naki wanang tu sawar kus wora, tu gor dlum Magham nu vurki zalale na ye nduki.

Yesu wa qa Matta

(Mar 2:13-17; Luk 5:27-32)

⁹Nu Yesu zumki guma ndu yiri, tu na khuski nggur nuka qaki nda za Matta, kharan gha ye maa dlur zhaanggali; tu Yesu ze nda za, “A mburi nga.” Tu yang ji tu mburi nda.

¹⁰Qursan, Yesu a zum dye zumndi kaa bu Matta, tu nu dlur zhaanggalku ndu nu solarku khang a ba tu kha gha suyen ndu chin ndu nu mburindakwang.

¹¹Nu Parisekwang naki wananggang, tu ze nu mburi nda kwang za, “Num saki tu Maalum baanu ki zum dye zumndi ndu nu dlur zhaanggalku ndu nu solarkwang na?”

¹²Nu Yesu tukki tu zu za, “Nduki nuke var wor mun bu damta ndu nu kuzhi ba, buka nduki nuke var wor mun ba ka damtaki ndu nu kuzhiri.

¹³Du ma tun a nggut mbu dyi nuke balar na a zuran, ‘Nga gang sadka kha nu ba, nga shimkya nar zhiyaye.’ Kume na nga ba ma qa nu jeembu ku ba, nga ba kume nu solarku.”

Zhamndi dyine Zhumti

(Mar 2:18-22; Luk 5:33-39)

¹⁴Sarchi ni, tu nu mbu Yokhana ku a ba she Yesu tu zham nda ku za, “Num saki chem ndu Pariseku chem wa ka shi zhumi yang nu mburokwang nuka shi ba?”

¹⁵Tu Yesu tlogha ye wor za, “Wodye raptikirku bu nu zhin burti wa ka shi chiti mbu sarchi nuke a nje suyen ndu wor mu? Yang sarchi a nje a bari nuke ka ba da nu zhin burtang bar kha wora, nang ke sarchi nuke ka shiki zhumi ku.

¹⁶“Nduk a nje nuke ka talki mewar kelbeng kapar nuke nu za ba nu dyine ngguzur kapa ba, kume mbu wa za, taatlang ka byakhi tu duk nu sotndang.

¹⁷Nduka nje nuke ka zuki dyim anap mewakandi nu mbu kidlingndi kuzumndi gumakandi ba, aa wa zi, kidlingndang ka byakhi, tu dyim anapang mbud nu yaghai, wonji kidlingndang wa suburi. Shipa ku nduk zu mewar dyim anap nu

mbu mewar kudlingndi kuzum. Na ka sa nduk bu mbud dyim anapang ba yang kudlingdang ba."

Yi bu Jairus ndu Nokhzi nu Khaati mbuti Tom
(Mar 5:21-43; Luk 8:40-56)

¹⁸Yesu a mbu zu dyikunang ye wora tu dle gume maa tabar bu Yakhude ku nggur a ba tu shul gha gume nda tu zu za, "Yi bang ye nusu wa mud nu shob ba, yang a bo to suba nda ka nakha."

¹⁹Tu Yesu ndu nu mburi nda kwang du suyen ndu khuskyang ku.

²⁰Tu yang nokhzi nggur nu shiki sonyi gwaanggum rap ndu khaati mbuti tom a ba gaanje nda tu suba me bun lukti baran.

²¹A zuran mbu memunaran za, "Aa mbu nga suba kya lukti baran dyenda, ngga shaana."

²²Nu Yesu mbumki tu na nda, tu zu za, "Damtana ba yi banga, maito ba wa shaana ro." Fan ndu fan tu nokhzang shaana.

²³Nu Yesu khulki kaa bu dle gumyang, tu na nu pi pelnggum ku ndu tabar ndukiku khang a gho mutang.

²⁴Tu ze wor za, "Ji ma bar ya fan ka! Ye wonkharang nu mud ba, a shikya ba dyeni." Tu yang shi musi nar nggubung yenda ku.

²⁵Yang ba ni kombaki wor nu dam, tu vi tu khub khar wonkharang, tu wonkharang ji nu vidf.

²⁶Tu labar nang du aa fun mbu dlar ghayang.

Yesu wa Shaana Pugumku ndu Medum

²⁷Nu Yesu njigki ye maaran tu pugumku nggur wor rap mbu gaanje nda tu kus da suqura wor nu vidf a zuran ku za, "No zhiyaye baarem, Yi bu Dauda!"

²⁸Nu Yesu viki nu mbu rafti ngguri tu pugumkwang a ba she nda, tu yang ze wor za, "Tun wa maita za ngga dumshaana nu mu?" Tu tlogha yenda ku za, "E Zhinerem gwaanji."

²⁹Tu suba yiti wor tu zu za, "Tun ka shaana kume maito baanu."

³⁰Tu yiti pugumkwang quni, kom tu Yesu mata wor madyi za, "Zu nu dyinang ye aaki ba."

³¹Tu yang vi nu dam ku tu da zu labar nang nu aa fun mbu ghayang.

³²Nu Yesu ndu nu mburindakwang viki nu dam ku, tu da ba ndu njif nggur nu khukheeti saki nuka dumshaana bala ba yenda.

³³Nu fedki khukheetang bara, tu njifang nggasi balari. Tu tabar ndukyang shi lazham ku tu zu ku za, “Sar da nu nduk na tun wanang mbu Israila ba.”

³⁴Tu yang Parisekwang zu za, “Ai, a shikya boote ndu zalale bu gorkir bu khukheetiku ma fed khukheetikwang bara.”

Yesu wa tuk Zhiyaye bu Nduki

³⁵Tu Yesu du mbu ghaiku ndu gureku kap a shogar ye wor mbu kib tabar baanda a wopar labar munkandi nu kwaadfar bu Magham. Tu kus shaana aa nyi nu khaatiku ndu nduki nuke nu da lawan ku ba.

³⁶Nu naki nduki wa taba khang tu tuk zhiyaye baanda, kume a za bonyeku yang nu khutlo nje ba. Wa kha ku wa ndubangku nuke nu khutlo kha wor ba.

³⁷Tu yang ze nu mburindakwang za, “Kumndang a nje khang, yang nu tlunarkwang wa kata.

³⁸Kume nang, khud ma nu damang ku da ruk nu tlunarku ma kumndang.”

Matta 10

Yesu wa Dat Pudekwang

(Mar 3:13-19; Luk 6:12-16)

¹Tu Yesu qa nu mburi nda ku gwaanggum rap ndang, tu vur zalale ye wor ma fed khukheetiku malkandi bar ndu shaanar aa nyi pooni khaati ndu nduki nuke nu da lawan ba.

²Wonji dlum pudeku gwaanggum rap ndang. Gumpaali, Siman nuka qaki nda Biturus, ndu khachinkir baran Andurawus, ndu Yaqub yi bu Zabadi, ndu khachinkir baran Yakhana.

³Kom ndu Filibus, ndu Bartilomi, ndu Toma, ndu Matta nu dlur zhaanggali, ndu Yaqub yi bu Alfawus, ndu Tadiyus,

⁴ndu Siman khuzi Kanana, ndu Yakhuda Iskariyoti nu masaki nda bara.

Yesu wa Ruk Pudeku Gwaanggum rapndang

(Mar 6:7-13; Luk 9:1-6)

⁵Tu Yesu ruk pudeku baran gwaanggum rapndang tu ze wor za, “Du nu she nduki nuke dya Yakhude ku ba, yang vi nu nu mbu ghai bu Samariye ku ba.

⁶Duma kya she ndubangku saghakandi bu Israila.

⁷Du ma tun a shi waazu balar bu Magham ye wor nun za, ‘Kwaadfar bu Magham a shi bing bari.’

⁸Tun a shaana nduki nuke var wor mun ba, tun a nakha nduki nu mudki, tun a shaana nu khaati gwaanji ku tu kha shakhshakh, tun a fed khukheetiku bara. Tun gwa munki, yang vur ma bar munki tuk.

⁹Khub nu muzhin ndu aa nyi tun nu shipaki muzhin nuke tun ka shiki boote si me kha nu ba.

¹⁰Da nu kulup ma yir nang ba, yang da nu lukti rap ndu pagham ndu saabi ba, kume nu tlunar wa shipa ku gwa dyi nuke ku shaata varan si.

¹¹“Ghai ndu gure nun viki nu nje kap, tun lab nduk mbarkandi tun a gal nu she nda kope sarchi nuke tun a shim njig ghayang.

¹²Mbu tun wa vi nu mbu raftang, tun shi qaandi ye wora.

¹³Mbu dya rafti bu nduki mbarkandi, tun shi barar ku Magham vr qaandi memunar ye wora. Yang mbu dya nduki mbarkandi ba, ku gwa qaandi memunar she Magham ku ba.

¹⁴Kap njif nuke nu gada nu ba, ko njif nu zhangki tk balar baanu gha, ba tun a viri bar mbu raftang ko mbu ghayang tun mba kalau mbu saaronu nu gha.

¹⁵Zhire nga zuran ye nu, fudar wuri, ka duk ndu tuktⁱ zhiyaye bu Sodom ndu Gomora ye nduki nu mbu ghai nang.

Bonye nuke a bari

(Mar 13:9-13; Luk 12:11-12; 21:12-19)

¹⁶“Wonji nga ruktonu wa ndubangku chele yidi gaariku, kume wanang, tun kha ndu kadari wa sutiku, yang tktun kha nu song subur wa mbola.

¹⁷“Tun kur vaanu ndu nduki, kume ka da zhaano baanu nu gume nu kumarku tu shi kurpi ye nu mbu maa tabarku baanda.

¹⁸Kume nga, ka du ndu tun gume dlegumeku ndu kujiku, ma ku wopa nu Labar Mbarkandang gume wora ndu gume kurjiku.

¹⁹Mbu wa kusonu ku, damta nu ndu dyi nuke tun ka zuki ye wor ba, ka vr dyi nuke tun ka zuki ye wor sarchi nang.

²⁰Kume dya tun kya balarang ba, Jiimbi bu Zhinkir baanu kya balarang nu kun she nu.

²¹“Khachinki ka vr mudlen ma ku tlagha nda, tu zhinki vr woi baran tk, qusongga yang ka nggud nu ve nduk kudaandiku baanda, ka sa tu tlagha wora.

²²Nduki kap ka zhangndonu kume nga, yang njif nu kanadaki ma khudli ye laudar san ka dana.

²³Mbu wa vr bonye ye nu mbu ghai nang, tun dan mbu ghai nuke a guma. Ngaa zu zhire ye nu, me ku baara nu dyin ghaiku nu Israila kap Yi bu nduk kacfa gab.

²⁴“Nu dlur shoga nuka duk Maalum baran ba, yang maava tk nuka duk nu rafti baran ba.

25Aa nuke nu dlur shoga ka duma khar wa Maalum baran, tu maava kha wa nu rafti baran. Yang ma nuke wa qa nu raftang za Baalzabul, ka qa ndukiku baran za numa?

Njif nuke kū Nduk tuk Sawar baran

(Luk 12:5-7)

26“Kume nang, tuk nu sawar baanda ba, sar da tun a nje tukakandi nuke bu ba vi ye dalang ba ba. Yang tuk tun a nje tukaran nuke za nduk bu ba zun ba ba.

27Dyi nang zuki ye nu mbu tukari, tun zur nda ye dalangi. Yang tuk, dyi nang supaki ye nu supa, tun wopa nda munna patle.

28Tuk nu sawar bu nu tlagħar mukkidi ba, kume bu duma tlagħha jiimbonu ba. Tuk ma kya sawar bu njif nuke ka dumaki tlagħha man vaanu kap ndu jiimbonu mbu gidsim bai.

29Wodye mużjhindi zhilo rap dya kobo da ba goma? Yang kap ndu nang, aa kaada chele zhiloku nang bu nggud nu yagħai waare zundi bu Zhinonu ba.

30Aa ghosi dyinonu kap shigaran.

31Kume nang, tuk nu sawa ba. Zhaaji baanu wa duk bu zhilo sar khang.

Saidar Yesu gume Nduki

(Luk 12:8-9)

32“Kap njif nu saidaki nga gume nduki ngga saida nda gume Zhinkir bang nuke a mbu vidi.

33Yang tuk aaki zhangki saida nga għa gume nduki, ngga ba zhang saida nda gume Zhinkir banga mbu vidi.

Nduki ka Zhangndonu kume Mburi Yesu

(Luk 12:51-53; 14:26-27)

34“Taman nu za nga bakya ndu khar munkandi mbu larji ba. Na nga ba ndu khar munkandi ba, ngaa ba kya ndu zhangndi yen.

35Kume ngaa bakya ma taba dakhla chele bu, ‘Ye khusku ndu kumaandi baran, ye nusu ndu mankir baran, ndu chele bu nusu ndu survan nusukandi.

36Nduki nu mbu rafti bu nduk ka khaki ma nu zhangndiku baran.’

37“Aaki ndolaki aa man aa zhin tu dukt i nga, nu khul ma kū kha ma bang ba, yang tuk, aaki ndolaki aa woi baran ye khusku aa woi baran ye nusu tu dukt i nga, nu khul ma kū kha ma bang ba.

38Kap njif nuke nu da qufar kaatli dyinān tu mburi nga ba, nu khul ma kū kha ma bang ba.

39Njif nu shimki nyifi baran, ka mbuđi. Yang njif nu mbuđki nyifi baran kume nga, ka gwa.

Tlunar gwar Barka
(Mar 9:41)

40“Njif nu dlu^ki nu, dlu^kya nga, yang njif nu dlu^ki nga dlu^kya njif nu da rukki nga.

41Aaki dlu^ki annabi kume dya annabi ka gwa barke b^u annabi, yang t^uk, aaki dlu^ki nu jeembu kume dya nu jeembu, ka gwa barke b^u nu jeembu.

42Aaki vurki aa dyim zar ndolndolndi mbu^u ye dyekhti da ye qusonggi nang kume dya nu mburi nga ku, nga zu zhire ye nu, b^u mbu^u barke ni shwat ba.”

Matta 11

Yokhana nu Baptisme a Ruk nu Mburi nda ku nu she Yesu
(Luk 7:18-35)

1Gaanje Yesu wa woda zu balarku nang ye nu mburi nda ku gwaanggum rapndang, tu ji bar ye maaran tu d^u mbu^u ghaiku nu Galili a shogar ye wor ndu wopar balar b^u Magham.

2Ye sarchi ni Yokhana nu Baptisme a nje khiiran gha zhaarum. Nu tukki dyi nu^{ke} Masiya shiran, tu ruk nu mburi nda ku

3ndu zhamndi za, “To ke njif nu^{ke} a bara mu, yang nggut mi njiv b^u njif nggur zum mu?”

4Tu^u Yesu tlogha ye wor za, “Gab ma tun a zu^u dyi nun naki tun tuki ye Yokhana.

5Pugumku a na maari, zu^ubtiku a yiri, nu khaati gwaanji kwa khar shakhshakh, tuurangku a t^uk balari, m^utikwang nakhari, nu nungndiku a t^uk labar munkandang.

6Barkya ve njif nu maitaki nga yang nu^u tub ba.”

7Ni nu^u mbu Yokhana d^uki vaanda ku, tu^u Yesu nggaasi balar b^u Yokhana ye tabar ndukyang za, “Tun a nggut kya num mbu^u gaarang na? Tun d^uky^u ma na wuzundi kirkandi ku nu^{ke} khukheetang a yakhtara na mu?

8Yang tun d^uky^u ma nggut num do? Tamandi baanu za tun kada na njif nggur nu^u lukti mbarkandi saran ve nda mu? Auwo; nu^u sar lukti mbarkandi ku a njig patla she kuji.

9Yang da, tun d^uky^u ma nggut numa? Annabi mu? I do, nga zuran ye nu, wa duk annabi.”

10Nang ke njif nu lagarkatang shiki balar baran za, “ ‘Wonji ngaa ruk pude bang ku da ba gume ro, chin ka daasaki njiv yor me a ba na.’ ”

¹¹Zhire ngaa zuran ye nu, mbu nduki nu man wor shulki gha tu kha wor kap, nduka nje wa Yohanna nu Baptisma ba. Yang tuk njif nu dukki kodomme mbu kwaadar bu Magham wa duk Yohanna nu Baptisma gwaari.

¹²Ji ye sarchi nu Yohanna nu Baptisma ba ki ma bar ye leendang, kwaadar bu Magham a za bonye, yang nu vurti bonye kwang a shim dluy kwaadarang ndu dumbur.

¹³Kume wopar bu Musa ndu lagarkati bu annabikwang wa shi balar bu kwaadarang me ku Yohanna ba.

¹⁴Mbu tun wa dluy wopar bu Yohanna, chin ke Iliya nu zuki za a barang.

¹⁵Nu dlumndi tuktmaa ku tukki.

¹⁶“Shwat ngga kur qaandi virkir meeni nang ndu num? Wa shipa qusonggi nu khaki gha muna patle tu yang ka qa nyeezi wor nu palamku a zuran ku za,

¹⁷‘Chem wa pi pelnggum ye nu, yang nun sapa ba! Chem shi taazi gho muti, yang tun wa zhang yaabaran gha!’

¹⁸“Kume do, Yohanna a ba nuka shi khang zum ndu za ba, tu zu ku za dya nu khukheet.

¹⁹Nu Yi bu nduk a ba ki a zumndi ndu zari, tu gab tuk za, ‘Na ma nda nu khape zumndi ndu raptikir bu nu dluy zhaanggal ku ndu nu “Solar ku.” ’ Yang kap ndu nang, nduk ka na kasari bu Magham mbe tlunar baran.”

Ghaiku nu Zhangki Nggooti ku gha (Luk 10:13-15)

²⁰Tu Yesu nggaasi wu ghaiku nyin shiki gwaari dye lazhamku baran nje yang nu nggod ku ba.

²¹“Tun dye zhiyaye, Korazin! Tun dye zhiyaye, Besaida! Kume dye lazhamku nu shiki mbe nu, mbuke shi mbu ghai Taya ndu Sidon, tuga wa nggod ku daau tu sa ngguzur ku tu ghar puzhiti ye vaanda kume nar tuhti baanda.

²²Yang nga zuran ye nu, fudar wuri, ka shi longgume ye Taya ndu Sidon mbu a ma kuma wora tu duktonu.

²³Yang to Kaparnakhum, ta tamandan za to ka da gwa zhaaji maa vid mu? Fun do! Ka gab ndu to yaghai ye maa khar bu mutiku. Mb u tlunar dye lazham ku nu shiki mbe ro mbu shir nda Sodom tuga a nje ma bar meeni.

²⁴Yang nga zuran ye nu fudar wuri, ka shi longguma ye Sodom tu duk toro (Kaparnakhum)”.

A ba ma sha tun gwa Maasi (Luk 10:21-22)

²⁵Ye sarchi nang tu Yesu zu za, “Ngaa kunaro, Aba, Zhinkir gwaanji bu maa vidi ndu maa vughai, kume ta tuka dyiku nang gha ye nu kadari ku ndu nu zundi ku, to wud ye qusonggi pichichindi.

²⁶Wanang ni Aba, kume nang shiki mun yoro.

²⁷“Zhinkir bang wa vr aa nm ya kap nduk nje nu zunki woyang ba kope Zhinkirang, yang tk nduk nje zunki Zhinkirang zum ba kope woyang, kom ndu njif nu woyang shimki ku wutnji nda yenda.

²⁸“A ba ma sha kap baanu, tun nuke nun nggumki tun a bonye ndu shipiti tadakandi ku, ngga vr maasi ye nu.

²⁹Da ma zr banga tun shoga sha, kume nga nu katar dyin ndu bu^tokh memuna, tun ka gwa maasi ye nyifi baanu.

³⁰Kume shogar banga ndolndol, yang shipiti banga tada ba.”

Matta 12

Zhamndi dyine Fudar Maasi bu Yakhudeku (Nang ke fudar Subji)
(Mar 2:23-28; Luk 6:1-5)

¹Ye sarchi nang, tu Yesu mbu mbu damku fudar Subji nang ke Fudar Maasi bu Yakhudeku. Yang kume nu mburindakwang a tk meer, tu zha dyin dyi ka^bkandiku nu mbu damang a njiiranku.

²Nu Parisekwang naki wanang, tu ze nda ku za, “No nu mburokwang a tluna dyi nu woparang nggutlki ku nduk shi ye Fudar Maasi.”

³Tu Yesu tlogha ye wor za, “Alapa nun na dyi nu bulaki dyine Dauda ndu nduki baran sarchi nu tukki meer, ku ba?

⁴Nu viki nu mbu Rafti bu Magham ta da burti tolir wakakandang tu nji ku, aa nuke nu shipa ku aaki nji ba kope kurukwang dyenda.

⁵Shwat nun na bularan mbu wopar bu Musa za, kurukwang wa shi dyi nggur nu woparang nggutlki gha mbu Rafti bu Magham Fudar Maasi, yang tu kha nu shi zop ku ba goma?

⁶Yang nga zran ye nu wonji njif nu dukki Rafti bu Magham fan.

⁷Yang mbu tuga tun wa da mbu dyi nu lagarkatang zuki za, ‘Nang shim sadka ba, nga shimkyu nar zhiyaye,’ tuga nun na zop bu nduki nuke nu shi zop ku ba.

⁸Kume Yi bu nduk dya Zhinkir bu Fudar Maasi.”

Nu Zurdar Khari
(Mar 3:1-6; Luk 6:6-11)

⁹Nu Yesu njigki ye maaran, tu vi nu mbu kib tabar baanda.

¹⁰Yang khuski nggur a nje nuke kharan zurdaran. Nuke a shim kus Yesu ku ndu zop, tu zham nda ku za, "Wodye wopar bu Musa wa njig za ku nduk shaana nu khaati Fudar Maasi mu?"

¹¹Tu tlogha ye wor za, "Mbuj ndubang a nje kha nduk da chele baanu tu yang nggud nu gwa Fudar Maasi, alapa nu ndubang am bu fed nda nu dam ba?

¹²Nduk wa duk ndubang ndu zhaaji bakh madyi. Nuke wanang, nu nggutl tlunar mbarkandi gha ye Fudar Maasi ba."

¹³Tu ze khuskyang za, "A shordó khaarang." Nu shordaki, fan ndu fan tu khaarang shaana tu kha wa dandang.

¹⁴Tu yang parise kwang vi nu dam tu shi sawari ku dyine dyi nuke wor ka shiki ma tlagha nda Yesu.

Nyedli dyi nu Annabi Yishaya zuki

¹⁵Nu Yesu daki mbuj dyi nuke a nje, tu njig ye maaranang tu nduki khang mbu gaanje nda, tu shaana wor mbe khaatiku baanda kap.

¹⁶Tu wu wor za ku zu za chin ke ki ye nduki ba.

¹⁷Dyi nang shi ma ku nyel dyi nu zuki kun she annabi Yishaya za,

¹⁸"Wonji maavi bang nang datki, chin ke ndolar banga, ngaa tuk mundi baran madyi. Ngga nyel nda ndu Jiimbi banga, ka shi kumar zhirekandi ye dlar maaku zum zum.

¹⁹Bu shi keele ba, yang bu da suquran nu vid ba, nduk bu tuk suquran yiti njivku ba.

²⁰Bu zha aa ghofi nu shiki bing ma zhar nu gha ba, bu piita bai nu shiki bing ma muti nu gha ba, kope wa sa zhire tu zum loobo.

²¹Nduki nu larji ka sa memuna wor nu mbu dluman."

Yesu ndu Ba'alzabul

(Mar 3:20-30; Luk 11:14-23)

²²Tu da ba ndu khuski nggur yenda nuke a suyen ndu khukheeti, yang dya medum, wonji puguman tuk. Nu Yesu shaanaki nda nu gha, tu shi balari a na maari.

²³Tu ndukyang shi lazham a zuran ku za, "Wodye nang dya Yi bu Dauda shot ba goma?"

²⁴Yang nu Parisekwang tukki wanang, tu zu ku za, "A komba khukheetikwang bar ndu zalale bu Baalzabul kuji bu khukheetiku."

²⁵Nu Yesu zunki kwaari baanda tu ze wor za, "Aa nyi kwaada shakki san rap a zhang yen ku, kwaadarang bu ching ba. Yang tuk aa ghai aa rafa zhangki dlun yen gha ku, ji aa ghayang aa raftang bu ching ba.

²⁶Mbu Shedan a komba Shedan, kwaadar baran ka ching gha kikimnda, nuke Shedan a dakhla dyinan?

²⁷Yang mbuke ngaa komba khukheetikwang bar ndu zalale bu Baalzabul, nu mburonukwang da, baanda ka komba ndu nyi zalalya. Nu mburonukwang ka ba kumaki nu dyine nang.

²⁸Yang mbu ngaa komba khukheetiku nang bar ndu zalale bu Jiimbi shakhshakhndi, na wa wud za kwaadar bu Magham a ba ye nu do.

²⁹"Sar da nduk bu duma viri nu kaa bu njif nuke dumburan tu yang ghar dye varan bar ba, kope wa gun njif dumburkandang nughadong, kom tu duma ghar dye varanang bar mbu rafti baran.

³⁰"Njif nuke a suyen ndu nga ba, dya nu zhangndi banga, yang tuk njif nuke nu shaata nga tabaran ba, a shikya lakhtaran nughadong.

³¹Kume nang nga zuran ye nu, ka du ma ndum aa nyi zop ndu balar ndumndi nu nduki shiki ye Magham, yang njif nu shiki balar ndumndi nu ve Jiimbi shakhshakhndi bu ndum yenda sarda ba.

³²Aaki zuki balar ndumndi nu ve Yi bu nduku, ka yaapa yenda, yang aaki zuki balar ndumndi nu ve Jiimbi shakhshakhndi bu ndum yenda ba, aa mbu qaandi virkirkku nang aa fudar wuri.

Qufa ndu Khar Yen

(Luk 6:43-45)

³³"Qufar mbarkandi ka khakya yen mbarkandi, qufar malkandi ka khakya yen malkandi. Nduk ka zun qufa nu kunshe khar yen.

³⁴Tun suti ghuftiku, tun ka zu dyi mbarkandi kikimnda nuke tun munaranang? Ai dyi nuke a memuna nduk nang ke dyi nu ka viki mbu men.

³⁵Nduk mbarkandi ka fedkya dyi mbarkandi mbu dungndi nuke a nje mbe nda, yang nduk malkandi ka fedkya dyi malkandi mbu dungdi malkandi nuke a nje mbe nda.

³⁶Ngaa zuran ye nu, nduki ka shiga su aa nyi maatli balar nu wor shiki fudar wuri.

³⁷Ka kuma vid dyine balar no zuki, bai to kha ndu zop bai to kha waare zop."

Maalum Taurete ku ndu Pariseku a shim na dye Lazham

(Mar 8:11-12; Luk 11:29-32)

³⁸Tu beeni Maalum Taurete ku ndu Parisekwang ze nda za, “Maalum, chem a shim shi na dye lazham nuke ka wudki za ta ba she Magham.”

³⁹Tu yang tlogha ye wor za, “Nduki nu qaandi virkir meeni munaranku nuka sawa Magham ba. A shim na shipar ku, yang bu wud shipar nggur ye wor ba kope shipar bu annabi Yunana.

⁴⁰Kume ba wa nu Yunana shiki qaandi kunung, virkir ndu fudar mbe yurvi gwaanji, wanang tuk Yi bu nduk ka shi qaandi kunung, virkir ndu fudari paran vughai.

⁴¹Fudar wuri, nduki nu Nineva ka ji ku suyen ndu nduki nu qaandi virkir meeni, tu wud ye nduki nu qaandi virkir meeni za nu shi dyi mbarkandi ku ba. Kume baanda wa nggod ku nu kunshe wopar balar bu Magham nu Yunana shiki. Yang wonji njif nu dukki Yunana fan.

⁴²Fudar wuri, kuji nusukandi Sheba ka ji suyen ndu nduki nu qaandi virkir meeni tu wud ye wor za nu shi dyi mbarkandi ku ba, kume chin a ji ye maa bakhndi chin du ma tuk pooni kadari bu kuji Solomon. Yang wonji njif nu dukki Solomon fan.

Gabti bu Khukheeti Malkandi

⁴³“Mbū khukheeti malkandi wa vi bar mbe nduku, ka ki baara maaku nuke dyim nje si ba, a lab maa nuke chin ka maski nu nje. Yang mbū nu gwa ba,

⁴⁴kaa zu za, ‘Ngga gab nu ye ma nanga njigkyang.’ Mbū aa gab tu gwa raftang kooran shakhshakh kodmaran yang aaki nje mban ba,

⁴⁵kaa gab tu da qa khukheetiku nggur wor mut nu dukki nda ndu maatli, ku da ba ku tu khan nje. Gana fan, khar viti bu njifang ka duk nu guma maatli. Nduki nu qaandi virkir meeni ka ba kha maatlin ku ba wanang.”

Khachinkirku bu Yesu ndu man

⁴⁶A mbū balarang ye tabar ndukyang, tu man ndu khachinku a ba tu ching vaanda gha dam a shim shi nda balar ndu chin.

⁴⁷Tu njif nggur ze nda za, “Wonji mo ndu khatoku chingndan dam a shim shi nda balar yoro.”

⁴⁸Tu yang tlogha ye njif nu shiki balarang yenda za, “Ki ke nana ndu khatakwang na?”

⁴⁹Tu Yesu wud nu mburi nda kwang tu zu za, “Wonji nana ndu khataku fan.

⁵⁰Kume kap njif nu shiki dyi nuke Zhinkir bang nu mbū vidī a shimndan, chin ke khata aa khusku aa nusu, ndu mankir bang tuk.”

Matta 13

Kurti balar ndu nu kabti
(Mar 4:1-9; Luk 8:4-8)

- ¹Ba ye fudaran, tu Yesu njig mbu raftang, tu du tu da kha me dyim chitndang.
- ²Tu tabar nduki khang madyi kara nda nuke tu ji tu vi varan nu mbu dumbul dyim tu kha gha tu njig tabar ndukyang chingndan me dyimang.
- ³Tu yang zu dyiku ye wor khang ndu kurti balar za, “Nu ghuti nggur duki mbu dam baran ma kabti,
- ⁴a mbu wos ye poonang, tu beenan nggud nu yiti njivang, tu dyikhtiku dum bara.
- ⁵Tu beenan nggud nu ye maa nuke dya tandal, yang ghai nje ye maaran madyi ba. Tu ye poonang a bana dau nuke ghayang khang ba.
- ⁶Nu fudar a viki bwa, tu su vaanda tu ghwari, ma nuke dludlarsi ve wor madyi ba.
- ⁷Tu beenan nggud nu ye maa nuke njekhtiku a si, tu njekhtikwang gori tu nggut wor gwaari.
- ⁸Tu yang beenan nggud nu mbu ghai mbarkandi, tu nja woi beenan won won mbu yen, beenan dyin njong dyin njong mbu yen, beenan dyin kunung dyin kunung mbu yen.
- ⁹Nu dlumndi tukti maa ku tuki.”

Dyi nu saki tu zu Labar bu nu Kabtang
(Mar 4:10-12; Luk 8:9-10)

- ¹⁰Tu nu mburi nda kwa du she Yesu tu zham nda ku za, “Num saki to ki balar ye nduki mbe kurti balara na?”
- ¹¹Tu Yesu tlogha ye wor za, “Wa vur ye nu ku zun nu dyi tukakandi nuke a mbu kwaadjar bu Magham, yang baanda nu vur na ye wor ba.
- ¹²Kume njif nuke tun kha nda, ka shaata yenda nu si tu gama nda madyi, yang njif nuke aa num khanda ba, aa dyi kodommandi nuke a kha ndang ka dluy bara.
- ¹³Ngaa balar ye wor ndu kurti balarang kume, ‘Aa wa nggut ku bu na ku ba, aa wa ngga dlumndi wora bu tuk ku ba, yang bu da mban ku ba.’
- ¹⁴“Dyi nu annabi Yishaya zukyang wa nyel nu dyin wora, kume wa zu za, ‘Tun ka ki ba tuktan yang sar da tun bu da mban ba, tun ka ki ba nggutan tuk, yang sar da tun bu na ba.

¹⁵Kume memuna nduki nang wa shi kaakufdakh! Dlumndi wor nu ka tuk maa ba, wa za yiti wor nughha, ma kу na ku ndu yiti wor ba, kу tuk ku ndu dlumndi wor ba. Ma kу memuna wor da mban tu da mbum ku nu sha ma shaana nga wor ba.'

¹⁶Yang barkya ve yitonu kume a na maari, ndu dlumndonu tuk kume a tuk maari.

¹⁷Zhire Nga zuran ye nu, annabiku ndu nu dambi ku khang wa shim na dyi nun nakyang yang nu na ku ba, tu shim tuk dyi nun tukkyang, yang nu tuk ku ba.

Zur mbu Labar bu nu Kabtang

(Mar 4:13-20; Luk 8:11-15)

¹⁸"Wonji zur mbu kurti balar bu nu kabtang.

¹⁹Mbu nduk wa tuk balar kwaadbarang yang nu da mban ba, Shedsan ka da ba tu lawa dyi nu kabki nu mbu memunaranang bara. Nang ke pooni nu nggudki nu yiti njivang.

²⁰Pooni nu nggudki nu dyin tandalang, a khar wa njif nu tukki balar bu Magham, tu dlu ndu kasha.

²¹Yang nu ke nu shi dludlarsi ba, nu shob madyi ba. Sarchi nu bonye a ba ki kume balar bu Maghamang, tu gab varan nu gana.

²²Pooni nu nggudki nu mbu njekhtikwang yang, a khar wa njif nu tukki balar bu Magham, yang damtar nu ke a mbu larji ndu shimndi guna tu nggutl balarang gwaari nu ke nu kha ndu boota ba.

²³Nu nggudki nu ye maa mbarkandang, a khar wa njif nu ka tukki balar bu Magham tu da mban, tu vur boota. Beenan won won mbu yen, beenan dyin njong dyin njong mbu yen, beenan dyin kunung dyin kunung mbu yen."

Gululu mbu Dam

²⁴Tu Yesu gab tu zu kurti balar nggur ye wor tuk za, "Kwaadar mbu vidи wa shipa khuski nggur nu kabki pooni mbarkandi nu mbu dam baran.

²⁵Sarchi nu ke aaki a dyeni, tu nu zhangndi baran du tu da kap gululu yenda nu mbu dam alkamyang, tu du varan.

²⁶Nu kabtang gorki tu vi dyin, tu gululang tuk gori.

²⁷"Tu maaviku bu nu damang a ba she nda za, 'Nu rafa, wodye to kabkya pooni mbarkandi nu mbu dam baarang ba goma? Yang gululang a vi funa?'

²⁸"Tu tlogha ye wor za, 'Nu zhangndi bang shiki.' "Tu maavikwang tlogha za, 'Ta shim dyem chem a bu d gululang nu gha mu?'

²⁹"Tu ze wor za, 'O, o, bai mbu tun a bu d gululang tun ka bu d bar suyen ndu pooni alkame mbarkandang.

³⁰Njig ma wor tu gorku suyen kope sarchi kumndi, ye sarchi nang, ngga ze nu kumndikwang kу nggaasan ndu kumndi gululang bar dong, tu gun nughma kу baa va nu gha. Kom tu taba pooni alkame mbarkandang tu zun mbu gatle fanga.' "

Kurti balar ndu ye Pooni Mastad

(Mar 4:30-32; Luk 13:18-19)

³¹Tu Yesu zu kurti balar nggur ye wor za, "Kwaadar mbu vidi wa shipa ye pooni mastad nu khuski nggur daki tu kab nu mbu dam baran.

³²Aa nuke wa duk aa nyi ye pon kodomme, yang mbu wa gori, tu ka kha gori tu duk beena ye qufarku kap, tu dyikhtiku nu vidi shi pugdi baanda nu me bun qufarang."

Kurti Balar ndu ye Pooni Yis

(Luk 13:20-21)

³³Tu Yesu gab tu zu kurti balar nggur ye wor tuk za, "Kwaadar bu Magham wa shipa yis, nu nokhzi nggur lokhbaki nu mbu buduki duh zhiiri kunung, tu yisang dlu mbu budukyang bar kap."

Yesu wa shi Boote ndu Kurti Balarku

(Mar 4:33-34)

³⁴Yesu zu dyikunang ye tabar ndukyang kap mbu kurti bala. Nu zu aa num ye wor ba kope ndu kurti bala.

³⁵Shi wanang ma kу nyel dyi nu annabi Yishaya zuki za, "Ngga shi balar mbu kurti balarku. Ngga zu dyiku tukakandi ma nu shiki larji."

Dlar mbu Balar bu nu Kabtang

³⁶Nu Yesu njigki tabar ndukyang tu vi nu kaari, tu nu mburindakwang du she nda tu ze nda ku za, "Dlo mbu kurti balar bu gululu nuke a mbu damang yerem nu gha."

³⁷Tu Yesu tlogha ye wor za, "Njif nu kabki ye pooni mbarkandang dya Yi bu nduku.

³⁸Damang dya larji, pooni mbarkandang dya qusa kwaadarang, gululang dya qusonggi bu nu munarang.

³⁹Nu zhangndi nu kabki gululang dya shedan. Sarchi kumndang dya laudarsi larji nu kumndikwang dya nu rukti ku bu Magham.

⁴⁰"Ba wa nuka tabaki gululang tu va nu gha, ka kha wanang ve laudarsi larji.

⁴¹Yi bu nduk ka ba ruk nu ruktiku baran tu taba nduki nuka saki nduki ma solari ndu nu tluna dyi malkandiku kap, tu komba wor bar mbu kwaadar baran.

42Tu mbuk wor nu mbu gidim bai gurgurndi, ye maa nuke ka shiki ghoori ndu kuti dliindi.

43Ye sarchi nang nu dambi ku ka kha yarang wa fuða mbu kwaadar bu Zhinkir baanda. Nu dlumndi tukti maa ku tukki.

Gunar Tukakandi

44“Kwaadar vidí wa shipa gunar nu tukaki nu mbu dami, nu njif nggur gwaki, tu gab tu yang tuka gha yang kume wa kasha madyi tu du tu da masa dye varan bar kap tu masa damang.

Ndogdi nu Zhaaji

45“Yang tuk, kwaadar bu Magham wa shipa nu gomar nuke a lab ndogdi nu zhaaji.

46Nu gwaki ndogdi nggur nu zhaaji madyikandi, tu du tu da masa dye varan bar kap tu masa ndogdang.

Dye kusi Yurvi

47“Wanang tuk, kwaadar vidí wa shipa lem nu woski nu mbu dyim chitndi ta kus yurviku zum zum.

48Nu nyeelki, tu nu dumndang da duti nda nu me gumndang tu kha gha ku tu dum yurvi mbarkandi kwa nu mbu kangku, tu wos malkandikwang gha.

49Ka shi wanang ve laudsarsi larji, nu ruktiku bu Magham ka da ba tu shakh chele bu nduki nu munarku ndu nduki nu jeembu ku.

50Tu mbuk nduki nu munarkwang nu mbu gidim bai gurgurndi, ye maa nuke ka shiki ghoori ndu kuti dliindi.”

Khure Dungndi ndu Mewar Dungndi

51Tu Yesu zham wor za, “Tun wa da mbu dyiku nang kap?” Tu tlogha yenda ku za, “I, Zhinerem Gwaanji.”

52Kume nang tu ze wor za, “Kap Maalum Taurete nu dluki shogar bu kwaadar mbu vidí, wa shipa nu rafti nuka fedki dungndi mewakandi ndu gumakandi mbu gunar baran.”

Wa Zhang Yesu gha Nazaret.

(Mar 6:1-6; Luk 4:16-30)

53Nu Yesu wodaki zu kurti balarku nang, tu njig ye maaranang.

54Tu Yesu du mbu ghai baran tu nggaasi shogar ye nduki mbu kib tabar baanda, tu shi lazhamku a zuran ku za, “Khuski nang gwa pooni kadari ndu zalale shir dye lazhamku nang funa?”

⁵⁵“Chin ke woi bu kafinte nang de? Maryam ke dlum man ba goma, Yaqub ndu Yusufu ndu Siman ndu Yakhuda ke khachinkirku baran de?

⁵⁶Beeni khachinku nusukandang ba a suyen ndu chem ba goma? Yang a gwa dyiku nang kap funa?”

⁵⁷Tu shi shokhnar ndu chin ku madyi. Tu yang Yesu ze wor za, “Annabi nuka gwa zhaaji mbu ghai baran ndu rafti baran ba.”

⁵⁸Yang kume song maito baanda, Yesu nu duma shi dye lazham khang far ba.

Matta 14

Muti bu Yoxhana nu Baptisme

(Mar 6:14-29; Luk 9:7-9)

¹Ye sarchi nang, tu kuji Khiridus tuk labar bu Yesu.

²Tu yang ze nu tlunarku baran za, “Na dya Yoxhana nu baptismal nakhaki mbe muti, nang ke dyi nu saki tu kha ndu zalale shir dye lazhamku nang.”

³Mbur far Khiridus wa ks Yoxhana tu gun nda gha, tu sa nda nu zhaarm, kume Khirudiya nokhzi Filibus khachin.

⁴Yoxhana wa ze Khiridus za nu shipa ku bur nda ba.

⁵Aa nuke Khiridus a shim tlagha Yoxhana, yang a tuk sawar bu nduki kume wa da nda ku ma annabi.

⁶Nang do, nu fudar khar bu Khiridus a ba ki tuk, tu woi bu Khirudiya nusukandi shi sapar gume runggiku na ba ki ma tabbarang. Tu Khiridus kasha madyi.

⁷Tu shi alqawar yenda suyen ndu kmndari, za chin ka shi kap dyi nu khudki yenda.

⁸Tu man zu dyi nuke ka khudkyu yenda. Tu yang khudza, “Vur ma dyin Yoxhana nu Baptisma ya mbu kotumndi.”

⁹Tu kuji damta, yang kume alqawar nu daki kom ndu runggikwang tu sa za kvur yenda.

¹⁰Tu ruk tu da dakh dyin Yoxhana nu gha zhaarm.

¹¹Tu da ba ndu dyinanang mbu kotumndi, tu vur ye wonkharang tu du si ye man.

¹²Tu nu mburi Yoxhana kwa a ba, tu da man varanang, ta pa gha, tu du ku tu da ze Yesu.

Yesu wa Zum ndu Nduki Dupu qurmun

(Mar 6:30-44; Luk 9:10-17; Ykh 6:1-14)

13Nu Yesu tukki wanang, tu ji tu vi varan nu mbu dumbul dyimang, tu dlan dam ye maa nuke aaki nje ba, ma kua da khanji varan gha chin dyenda. Yang nu tabar ndukyang tukki wanang, ta vi ku mbu ghai zum zum tu mbu gaanje nda ku ndu sar.

14Nu Yesu viki bar mbu dumbulang, tu na tabar ndukyang, tu na zhiyaye baanda. Tu shaana nduki nu chele baanda nuke var wor mun ba.

15Nu mugdi shiki tu nu mburindakwang ba she nda za, “Nduk nje ve maa nang ba, wonji mugdi wa shi. Shi khar mundi ye nduki nang, ma kua gwa tu du ku mbu gureku, tu da masa dye zumndi ye vaanda.”

16Tu Yesu ze wor za, “Nu kus kua du ku ba, vir ma dyi nggur ye wor ku zum ku.”

17Tu tlogha ku za, “Tun kha rem fan ba, dyi ba burti tolir qurmun ndu yurvi rap kya nje.”

18Tu zu za, “A ba ma si ya.”

19Tu ze ndukyang za kua kha gha ku dyin wuzundikwang. Tu da burti tolir qurmundi ndu yurvi rapndang, tu da dyinan nu vidi, tu sa barke nu si. Tu shakh burti tolirang nuga tu vir ye nu mburi nda kwang, wor tuk yang tu ka vir ye ndukyang.

20Tu aaki nji tu mban zhi, tu taba beenan nu khaki, tu nyel kang gwaanggum rap.

21Yang nduki nu zumki wa khul khuzuku dupu qurmun waare nusuku ndu qusonggi.

Yesu wa shi Yir dyine Dyimi

(Mar 6:45-52; Ykh 6:15-21)

22Fan ndu fan tu Yesu sa nu mburindakwang nu mbu dumbul ma kua dlan dam me gumndi dandang. Baran yang tu ching gha ma khar mundi ye tabar ndukyang.

23Gaanje wa shi khar mundi ndu wora, tu dlan dyin dleng chin dyenda ma barari. Tu mugdi shi a dyin dlengang chin dyenda.

24Yang ye sarchi nang, dumbulang a bakh ndu me gumndi dyim chitndang, dyim nuke a shokhnarang a ghwad var dumbulang, wonji khukheeti a nggum wora.

25Vi kunung nu virkiri tu Yesu napa wor a yir dyine dyimang.

26Ni nu mburindakwang naki nda a yir dyine dyim chitndang, tu tuk sawar ku, tu zu ku za, “Dya zombura!” Tu ghwad zhaano ku kume sawa.

27Fan ndu fan, tu Yesu shi balar ye wor za, “Damta nu ba! Dya Nga, tuk nu sawa ba!”

²⁸Tu Biturus tlogha yenda za, “Zhinerem gwaanji, mbu dya to, zu ya no za a ba nga shoro dyimang.”

²⁹Tu Yesu ze nda za, “A bo.” Tu Biturus vi bar mbu dumbulang tu nggaasi khatl dyimang a yir she Yesu.

³⁰Yang nu naki khukheetang dumburan, tu tuk sawari, nu nggaki su kхиiri tu ghwat zhaano za, “Zhinerem gwaanji, dono nga!”

³¹Fan ndu fan, tu Yesu zoba kharan tu khubti nda, tu ze nda za, “To nang vurti zhire ba kata, num saki tu memuna kha rap rapa na?”

³²Nu viki nu mbu dumbulang ku, tu khukheetang ching gha.

³³Tu nduki nuke a mbu dumbulang ghar ghai ye Yesu a zuran ku za, “Zhire to Yi bu Magham.”

Yesu wa Shaana Nduki mbu Ghai Janisarat

(Mar 6:53-56)

³⁴Nu dlaki dyim chitndang nu dam, tu zhur ku nu mbu dlar ghai Janisarat.

³⁵Nu nduki nu mbu ghayang saidaki nda ku, tu ruk ku za ku da ze aaki mbu ghaiku nu mbu maarang, tu da ba ku nu kap nduki nuke var wor mun ba.

³⁶Tu khuufku za suba nda aa me bun lukti baran. Nduki nu subaki kap tu shaana ku.

Matta 15

Me ghai bu Dlegumeku

(Mar 7:1-13)

¹Tu Pariseku ndu Maalum Taurete ku nu da viki Urshalima a ba she Yesu tu zham ku za,

²“Num saki tu nu mburokwang ki zhang mbu me ghai bu dle gumekwang gha? Jiwa nu ka shib khar wor me ku zum dye zumndi ku ba.”

³Tu Yesu tlogha ye wor za, “Tun da, num saki tun ki zhang mbu wopar bu Magham gha kume me ghai baanwa?

⁴Magham wa zu za, ‘Vur gorkir ye zhinkir baaro ndu mankir baaro,’ Yang tuk, ‘Aaki puzki aa zhin aa man, ku tlagha nda nu gha shwat.’

⁵Yang tun wa ka shoga bar za mbu tun kha nduku nuke ka vurki ye zhin ndu man, ma shaata wor si, ka dumma zuran za, ‘Kap dyi nang shimki tuga nga vur yenwang ngga shi alqawar vurtan ye Magham.’

⁶Na wa wud za nu kus ku vur gorkir ye zhinang ba. Tun wa gab ndu balar bu Magham ma dyi bamndi kume me ghai baanu.

⁷Tun nu munarku! Balar nu annabi Yishaya zuki dyinonwang wa shi torop, kume wa zu za,

⁸Nduki nang a vur gorkir ya ndu me wor, dyenda, yang memuna wor bakh ndu nga.

⁹A ghar ghai ya ku ba bam, shogar baanda dya dyi nu nduki zuki dyenda.' "

Dyi nuke ka Saki nduk tu kha ndu Zop she Magham

(Mar 7:14-23)

¹⁰Tu Yesu qa tabar ndukyang nu she nda za, "Ngga ma dlumndonu tun da mban.

¹¹Dyi nu ka viki nu mbu me nduku nuka sa tu kha ndu 'zop ba,' kope dyi nu ka viki bar mbu men chin ke nu sa nduk tu kha ndu 'zop.'

¹²Tu nu mburi nda kwa a ba she nda tu ze nda ku za, "Ta zun za Parisekwang wa shi shokhna nu tukki balarku nang shoda?"

¹³Tu Yesu tlogha za, "Kap banar dyi nuke dya Zhinkir bang nu mbu vid*i* kabki ba, ka budnugha ve dludlarsan.

¹⁴Njig wora, dya pugumku nuke a bala pugumku. Mbu pugum wa bala pugum kap baanda kada nggud ku nu gwa."

¹⁵Tu yang Biturus ze nda za, "Zu mbu kurti balar na yerem."

¹⁶Tu Yesu zu za, "Alapa ma bar leendang nun da mban ba?"

¹⁷"Nun zun za kap dyi nu viki nu mbu me ka khul mbu kom qursan ta vi bar mbe nduk ba goma.

¹⁸Yang dyi nu da viki mbu me nduk a vi mbu memunaran. Nang ke dyi nuka saki nduk tu kha ndu zop.

¹⁹Kume kwaari malkandiku ndu tlaghar muti, ndu zawar mbu burti, ndu zawar ku zum zum, ndu muuri, ndu saidu kotame, ndu khubti nduki ka vi mbu memuna nduku.

²⁰Nang ke dyi nuka saki nduk tu kha ndu 'zop,' yang zumndi dye zum waare shibti khar nuka sa tu nduk kha ndu 'zop ba.'

Maito bu Nokhzi ngguri

(Mar 7:24-30)

²¹Nu Yesu njigki ye maaranang, tu du dlar ghai Taya ndu Sidon.

²²Tu nokhzi nggur nuke kharan nje yang dya ye Kanana ta ba tu da suquran nu vid*i* za, "No zhiyaye banga Zhinerem gwaanji, Yi bu Dauda. Khukheeti nggur a vur bonye ye woi bang ye nusu."

²³Yang Yesu nu zu aa num yenda ba. Tu nu mburi nda kwang a ba tu khuti nda ku za, "Kombo nda bara! Kume a mburerem a damta remi ndu zhaano!"

24Tu tlogha za, “A rukti nga nu she ndubangku nu Israila nu saghaki ku dyenda.”

25Tu nokhzang kurum gha gume nda za, “Zhinerem gwaanji, shoto nga!”

26Tu Yesu tlogha yenda za, “Bu shi mbar ku nduk da dye zumndi bu quSonggi tu vur ye yidaku ba.”

27Tu nokhzang zu za, “I do, Zhinerem gwaanji, yang kap ndu nang, yidaku wa ka zum beeni dye zumndi nu ka lawaki nu su tebur bu nu rafti baanda.”

28Tu Yesu tlogha yenda za, “Nusu, maito ba dumburan! Ta gwa dyi nuke to khudkyang.” Tu woi baranang shaana fan ndu fan.

Yesu wa Shaana Nduki khang

29Tu Yesu njig ye maaran tu du tleebi dyim chitndi nu Galili. Tu dlan dyin dleng tu kha gha.

30Nduki khang ta ba she nda. A ba ku ndu zubtiku, ndu nu zurdarku, pugumku, ndu medumku, ndu beenan ku khang, tu dung wor gha gume nda. Tu shaana wora.

31Tu ndukikwang shi lazham nu naki medumku a balari, nu zurdarkwang wa shaana, zubtiku a yiri, pugumku a na maari, tu gor dlum Maghamndi bu Israila ku.

Yesu wa Zum ndu Nduki Dupu vat

(Mar 8:1-10)

32Tu Yesu qa nu mburindakwang nu she nda tu zu za, “Nga na zhiyaye bu nduki nang kume meeni qaandi kunung a suyen ndu nga, yang dye zum nje kha wor ba. Nang shim shi nga khar mundi ye wor ndu meeri na ba, kume bai ka mugan ku yiti njivi.”

33Tu nu mburindakwang ze nda za, “Mbui gaari nang, chem ka gwa burti tolir nuke ka zumki ndu nduki na funa?”

34Tu Yesu Zham wor za, “Burti tolir kim kya kha nwa?” Tu zu ku za, “Wor mut ndu yurvi pichichindi kodom.”

35Tu sa tabar ndukyang ku kha gha ku yaghai.

36Tu da burti tolir mutndang ndu yurvikwang. Nu kunaki Magham, tu kushitang gha tu vur ye nu mburi nda kwang, kom tu nu mburi nda kwang vur ye ndukyang.

37Tu aaki zumi tu mban zhi. Qursan tu nu mburi nda kwang taba beeni dye zumndang tu nyel kang mut.

38Nduki nu zumki, khuzuku dupu vat, yang nu shiga nusuku ndu quSonggi ba.

³⁹Gaanje wa shi khar mundi ye ndukyang tu vi nu mbu dumbul dyim tu du dlar ghai Magdala.

Matta 16

Labti dye Lazham nuke wor ka Naki nu si

(Mar 8:11-13; Luk 12:54-56)

¹Tu Pariseku ndu Sadukeku a ba she Yesu ma buuri nda, tu khud nda ku za ku wud dye lazham nggur nuke ka wudki za chin a ba mbu vid she Magham.

²Tu tlogha ye wor za, “Ku mugdi mbu tun wa na maa vid wa shi vyang nun za, ‘Sui, maarang ka ngga wuri.’

³Nu dumaari mbu tun wa na maari wa sa rikiriki, nun za, ‘Meeni nang chem ka gwa romndi.’ Tun wa ka zun dyi nuke a munna vid, yang nun ka dumun zun sarchi bu dyiku nu mbu qaandi virkir meeni ba.

⁴Nduki nu qaandi virkir meeni munaranku, nuka sawa Magham ku ba. A shim dye lazham nggur nuke wor ka naki nu si, yang bu wud aa num ye wor ma ku nanda nu si ba, kope dye lazham bu Yunana.” Tu yang njig wor tu du varan.

Shogar Galkandi bu Pariseku ndu Sadukeku

(Mar 8:14-21)

⁵Nu dlaki nu dam ku me gumndi dandang, yang nu mburi nda kwang wa mona nu da da burti tolir ku ba.

⁶Tu Yesu ze wor za, “Ku ma vaanu, tun shakh dyinonu ndu yis bu Pariseku ndu Sadukeku.”

⁷Tu yang shi balarku chele baanda a zuran ku za, “Na a ve nuke nyem a ba ndu burti toli ba.”

⁸Nu Yesu naki wanang tu zu za, “Tun nu katar maito, num saki tun ki zuran za burti toli kha nu ba?”

⁹Alapa nun da mban ba, tun wa mona ndu nduki dupu qurmundi nang zumki ndu wor ndu burti tolir qurmum ndang mu? Tun taba nu khakyang kang kima?

¹⁰Kom ndu sarchi nang zumki ndu nduki dupu vat ndu burti tolir mutndang, tun taba nu khakyang kang kima?

¹¹Num saki tun kuna da mban nu dyine ngaa shikya balar burti toli ba? Nga zu nga za ku shakh nu dyinonu ndu yis bu Pariseku ndu Sadukeku.

¹²Kom do tu da mban ku za a shikya balar bu yis nuka saki nu mbu burti toli ba, yang a wu kya wor za shakh nda dyin wor ndu shogar bu Pariseku ndu Sadukekwang.

Biturus wa Saida za Yesu ke Masiya

(Mar 8:27-30; Luk 9:18-21)

¹³Nu Yesu duki mbu dlar ghai Kaisariya Filipi, tu zham nu mburindakwang za, “Nduki a zuran za Yi bu Nduk dya kiya?”

¹⁴Tu zu ku za, “Beena nduki za to Yakhana Nu Baptismyang, beenan za Iliya, beenan za Yirmiya, yang beenan za to da chele beeni annabikwang.”

¹⁵Tu ze wor za, “Yang tun da ye nar baanu nga kiya?”

¹⁶Kom tu Siman Biturus tlogha za, “To ke Masiya, Yi bu Magham nu nyifiri.”

¹⁷Tu Yesu tlogha yenda za, “To nu barka Siman, yi bu Yunana! Kume nduk wudki na yor ba, kope Zhinkir bang nuke a mbu vidi.

¹⁸Ngaa zuran yoro, to ke Biturus (ndogdi kodommandi) yang ngga dun nduki nu mbuki nga nu dyine ndogdi (gwaanji) nang, nuke mud bu gwa zalala dyine wor ba.

¹⁹Ngga vir dye qundiku nu kwaadar vidii yoro. Kap dyi no gunki nigha larji, ka gun nigha vidii yang tuk kap dyi no kolki nigha larji, ka kol nigha vidii.”

²⁰Tu yang wu nu mburi nda kwang madyi za ku ze aaki za chin ke Masiya ba.

Yesu wa zu Poona Muti nuke Chin ka shiki

(Mar 8:31–9:1; Luk 9:22-27)

²¹Ji ye sarchi nang tu Yesu nggaasi zuran ye nu mburindakwang za, wa kus dyunji Urshalima. A za nji bonye zum zum mbu khar dlegumeku, ndu kuru rututundi ndu Maalum Taurete kwang, tu tlagha nda nu gha ku, yang ye fudar nu kunungan ka ji nu chin vidii mbe muti.

²²Tu yang Biturus qa nda nu konggol tu nggasi wu nda a zuran za, “Ku Magham nggutli, Zhinerem gwaanji sar da dyinang bu shi ndu to ba.”

²³Tu Yesu mbum tu ze nda za, “Dy bar ya fan, Shedad! Ta khar ndogdi ji sar sha, kume ta shikya kwaari bu nduku, no shi kwaari bu Magham ba.”

²⁴Tu Yesu ze nu mburi nda kwang za, “Kap njif nuke a shim mburi nga, ku zhang dyinan gha tu da qufar kaatli varan tu mburi nga.

²⁵Kume aaki danaki nyifi baran ka mbud nda, yang aaki mbudki nyifi baran kume nga ka gwa nyifirang.

²⁶A funke boote bu ku nduk gwa larji kap, tu yang mbud nyifi barana? Nduk ka paatakya num ndu nyifi barana.

²⁷Yi bu Nduk a bar ndu nu ruktiku baran, mbu zhaaji bu Zhinkir baran, kom ka bi aaki kurkur ndu pooni tlunar nu nduk shiki.

²⁸Zhire nga zuran ye nu, beena nduki a nje ku fan chingndan nuke bu mudku ba, kope wa na bar bu Yi bu Nduk mbu kwaadar baran.”

Matta 17

Nggooti Shipar bu Yesu

(Mar 9:2-13; Luk 9:28-36)

¹Gaanje qaandi njong, tu Yesu da Biturus, ndu Yaqub, ndu khachin Yaqub, nang ke Yokhana, tu du ndu wor dyin dleng nggur kirkandi, wor me dyin wora.

²Tu shipar baran mbum gume wora, tu mbu yitan kha yarang wa fufari, tu lukti baran kha bong khat khat.

³Fan ndu fan tu annabi Musa ndu annabi Iliya wut vaanda ye wora, a balarku ndu Yesu.

⁴Tu Biturus ze Yesu za, “Zhinerem gwaanji, wa shi mbar nuke chem a nje fan. Mbū ta shimndan ngga kwada shekhdekhku wor kunung fan, da baaro, da bu annabi Musa, da bu annabi Iliya.”

⁵A mbu balarang, tu kuzapti nuke a wuti, a ba tu za wor nughha, tu tuk suqur mbu kuzaptang a zuran za, “Nang dya Yi banga, nuke nga ndolaran, ngaa tuk mundi baran madyi. Gwa ma dlumndonu yenda.”

⁶Ni nu mburi nda kwang tukki wanang, tu tuk sawar ku madyi tu nggud yaghai ku.

⁷Tu Yesu a ba tu suba wora tu zu za, “Ji man vidī, tuk nu sawa ba.”

⁸Nu daki dyin wor nu vidī, nu na aaki ba kope Yesu chin dyenda.

⁹A burti ku nu vughai dyin dlengang, tu Yesu wu wor za, “Zu nu dyi nun naki nang ye aaki ba, kope Yi bu Nduk wa ji mbe muti.”

¹⁰Tu nu mburi nda kwang zham nda za, “Yang num saki tu Maalum Taurete kwang zu za shwat annabi Iliya kada ba ki gumapaali dongang na?”

¹¹Tu Yesu tlogha ye wor za, “Dyen wanang shwat, annabi Iliya kada ba tu gab ndu aa num ye maa khar baran.

¹²Yang ngaa zuran ye nu, Iliya a woda bari yang nu saida nda ku ba, tu shi dyi nu shimki ku yenda. Yang Yi bu Nduk ka za bonye kha wor ba wanang.”

¹³Kom tu nu mburi nda kwang da mban za a shikya balar bu Yokhana Nu Baptisma ye wora.

Yesu wa Shaana Woi nu Mudyuri

(Mar 9:14-29; Luk 9:37-43a)

¹⁴Nu khulki ku she tabar ndukyang, tu khuski nggur a ba she Yesu tu kurumgha gume nda za,

¹⁵“Zhinerem gwaanji, no zhiyaye bu woi banga, mudyura damta nda, a za bonye madyi. Sar khang wa ka nggudnu bai ndu mbu dyimi.

¹⁶Ngaa du ndu chin ye nu mburoro kwang, yang nu duma shaana nda ku ba.”

¹⁷Tu Yesu tlogha za, “Tun nduki nu qaandi virkir meeni, nu song maito, ndu kaakusakh dyin, ngga kha suyen ndu tun ma yir kochiya? Ngga dung me kanadyi ndu tun nu funa? A ba ma ndu woyang ya fan.”

¹⁸Tu Yesu ghwat wuuri ye khkheetang, tu khkheetang njig woyang. Fan ndu fan tu woyang shaana.

¹⁹Tu nu mburi nda kwa a ba she Yesu sarchi nuke chin dyenda, tu ze nda ku za, “Num saki chem kuna komba khkheetang bara na?”

²⁰Yang tu Yesu tlogha ye wor za, “Kume maito baanu wa shi kodomma. Zhire ngaa zuran ye nu, mbu maito khanu nu khulki ye pooni mastad, aa nuke chin dukki aa nyi ye pooni kodomme, tun ka duma zuran ye dleng nang ku ji bar fan ma yir fara, yang ka ji. Tun a nje ka kunaki nu ba.”

²¹Ai, poona nang nuka shi khed bar ba, kope suyen ndu barari ndu zhumi.

Yesu wa Gab tu shi Balar dyine Muti baran

(Mar 9:30-32; Luk 9:43-45)

²²Nu gabki tu gonta ku nu dlar ghar Galili, tu Yesu ze wor za, “Ka vr Yi bu Nduk bar nu mbu khar nduki.

²³Ka tlagha nda nu gha ku. Ye fudar nu kunung ka ji mbe mttang.” Tu nu mburi nda kwang damta madyi.

Dli Zhaanggal nu Rafti bu Magham

²⁴Nu Yesu ndu nu mburindakwang khulki Kaparnakhum, tu nu dlur zhaanggalku nu Rafti bu Magham a gwa Biturus tu ze nda ku za, “Maalum baanu nuka dli zhaanggal nu Rafti bu Maghamang de?”

²⁵Tu tlogha za, “Wa ka dli.” Nu Biturus gabki nu kaari, tu Yesu nggaasi balar yenda za, “To Siman, to nakya num dyine zhamndi nanga na? Kujiku larji ka dlu muzhindi zhaanggal baanda funa, she qusonggi baanda mu yang nduki ngguri.”

²⁶Nu Biturus zuki za, “She nduki ngguri.” Tu Yesu zu za, “Na wa wud za qusonggi baanda nuka dli ku ba.

²⁷Kap ndu wanang, ma ku nduki nang shi shokhna ndu chem ba, du me dyim chitndi to mbuk nggilingndi. To qun mbu me yurvi no nggaki su kusan. To ka gwa muzhindi ye vi, to vr ye wora. Nang ke muzhindi zhaanggal banga ndu baaro.”

Matta 18

Ki dukki Gwaari she Magham

(Mar 9:33-37; Luk 9:46-48)

1Ye sarchi nang tu nu mburi nda kwa a ba she Yesu tu zham nda ku za, “Ki dukki nu gwaari mbu kwaadar vidi?”

2Tu qa woi kodommandi nggur tu ching ndu nda gha chele baanda.

3Tu zu za, “Ngaa zu zhire ye nu, mbu nun nggod tun kha wa qusonggi pichichi ba, sar da tun bu vi nu mbu kwaadar bu Magham ba.

4Kume nang aaki kataki dyinan nu gha, wa woi kodommandi nang, chin dukki gwaari mbu kwaadar vidi.

5“Aaki dlukki woi kodomma wa nang kume nga, dlukyang nga.

Dye ji Saariku

(Mar 9:42-48; Luk 17:1-2)

6“Aaki saki da chele bu qusonggi nu maitaki nga nang tu shi sola, kuzhom ku gun vunar khi nu ve quran, yang kom tu mbuk nda nu mbu dyim chitndi kirkandi.

7Larji dye dye zhiyaye kume dyiku khang nuka saki nduki ma sola! Dyiku nuka saki nduki ma solari a nje a bari, yang njif na ba ki si dye zhiyaye.

8Mbu yang aa khaaro aa saaroro wa ka sa ma sola, kurto nu gha to mbuk gha. Kuzhom vi na nu mbu nyifi nuke nuka shi woda ba ndu gwattang bun ndu saaro da ye ku mbuktor nu mbu bai nuke nuka shi mud ba, ndu khar rap ndu saaro rap.

9Mbu yang yitor ke nu sa ma zop, fulokh nughha to mbuk gha. Ka duk mbaari mbu ta gwa nyifiri nuke bu shi woda ba ndu yiti da ye ku kha na ndu yitor rap tu yang mbuktor nu mbu gidim bai nuke nuka shi mud ba.

10“Kur ma vaanu, ku ndum nu da chele qusonggiku na ba, kume nga zuran ye nu nu ruktiku bu Magham nu khutlo wor nuke a mbu vidi sot a nggut mbu yiti Zhinkir banga.

11[Kume Yi bu Nduk a ba ma dana nduki nu saghaki.]

Kurti Balar ndu Ndubang nu Saghaki

(Luk 15:3-7)

12“A fun ke kwaari ba nwa? Mbu ndubang ku won a nje kha nu khutlo ngguri, tu da chele baanda sagha, alapa bu njig wor dyin mudlam qum mudlamndi nu sa dlengi tu du ma lab dandi nu saghakyang ba goma?

13Yang mbu wa gwa nda, nga zu zhire ye nu, ka kasha ndubang dandi nang tu duk dyin mudlam qum mudlamndi nuke nu sagha ku bandi nang.

¹⁴Wanang tuk, Zhinonu nu mbuu vidi nu shim aa nduk da mbuu qusonggi nang ku sagha ba.

Mbu Mudlo wa shi Zop yoro

(Luk 17:3)

¹⁵"Mbuu mudlo wa shi zop yoro, du to da wut zop baran yenda, to ndu chin tun rap. Mbu wa tuktoro, ta gab ndu mudlwang.

¹⁶Yang mbuu nu tuktor ba, to qa aa nduk da aa nduk rap tun du suyen tuk ma ku kha ma saidu mbuu me nduki rap ma yir kunung.

¹⁷Mbu wa zhang tuk wor gha, to ze tabar bu nu mbu Yesu ku, mbu wa zhang tuk balar bu tabar nu mbu Yesu kwa gha, tun da nda nu mbu njif nuke nu zun Magham ba nu solar nu zhangki nggooti gha.

¹⁸Zhire nga zuran ye nu, kap dyi nun gunki gha fan larji ka gun nu gha far mbuu vidi. Kap dyi nun kolki nu gha fan mbuu larji tuk, ka kol nugh*a* far mbuu vidi.

¹⁹"Ngaa zuran ye nu tuk, mbuu nduki rap chele baanu fan larji wa tlogha ku khud nda dyi ngguri, Zhinkir bang nuke a mbuu vidi ka shi ye wora.

²⁰Kume kap ye maa nu nduki rap ma yir kunung tabaki nu mbu dluma, ngaa nje suyen ndu wora."

Kurti Balar ndu Maavi nuke nuka Ndum tun nu ve Nduk ba

²¹Tu Biturus a ba she Yesu tu zham nda za, "Zhinerem gwaanji, sar kim mudla ka shiki zop ya tang ndum nu ve nda? Sar mut mu?"

²²Tu Yesu tlogha za, "Nga zuran ye nu, sar mut dyenda ba, kope wa khul dyin mut sar mut.

²³"Kume nang, kwaadar mbuu vidi wa shipa kuji nggur nu shimki ku shiga nji gunar baran nuke a she maaviku baran.

²⁴Nu kujirang nggaki su shigarang, ta ba ndu khuski nggur yenda nu dluki kudum muzhindi khang nuke ka gama ndu muti baran bu duma dliiran ba.

²⁵Nuke nu duma dliiran ba, tu kujirang sa za ku masa nda bar ndu nokhzan ndu qusonggi baran ndu dyin kha nda kap ma ku dli muzhindi baranang yenda.

²⁶"Tu maavyang kurum gha gume nda tu khuti nda za, 'Shi kadanyi, ngga dliiroro kap.'

²⁷Tu kujirang na zhiyaye bu maavyang, tu ndum kudumang yenda tu ngga nda gha.

²⁸"Yang ba viri bu maavyang nu dam, tu gama ndu khuski nggur nuka shiki tlunar ku suyen, yang a mbu khuskyang kudum muzhindi nuke khang ba, tu khub qur khuskyang a zuran za, 'Dli kudum bang ya.'

²⁹“Tu raptan nu tlunarang shul gha tu khuti nda a zuran za. ‘Shi kadanyi, ngga dliororo.’

³⁰“Tu yang maavyang zhang gha, tu du ndu chin ta khi nda gha zhaarum za kope wa dli kudumang kap.

³¹Nu beena maavikwang tukki dyi nu shiki, nu tuk mundan ku ba, tu du ku tu da zu su dyi nu wor tukki kap ye kuji.

³²“Tu kuji qa maavyang tu ze nda za, ‘To maavi malkandi. Nga ndum kudumku nang yor kap kume ta khuti nga.

³³Yang alapa nu shipa tuga ta na zhiyaye bu mudlwang wa nang naki zhiyaye bara ba?’

³⁴Tu memuna kuji sубур madyi, tu yang sa za ku vir bonye yenda kope wa dli kudum baran yenda kap.

³⁵“Wanang tuk Zhinkir bang nu kya mbu vid ka shiki ye aaki chele baanu nu zhangki ndumndan ye mudlen gha ndu memunaran da.”

Matta 19

Shogar dyine Lakhtar Burti (Mar 10:1-12)

¹Nu Yesu wodaki balarku nang, tu njig dlar ghai Galili tu du mbu dlar ghai Yakhudiya nuke a ve me gumndi gaawu Urdun dam fara.

²Tu nduki khang mbu gaanje nda, tu da shaana nu khaatiku nje.

³Tu Pariseku nggur a ba ma tuk men, tu zham nda ku za, “Shwat woparang wa wud za nduk ka dumma ngga nokhzan gha kume dyinggur mu?”

⁴Tu tlogha ye wor za, “Alapa nun na bularan za, ‘Gumapaali chin nu dungki aa num shikya nusu ndu khusku, tu zu za.

⁵Kume nang, nduk ka njig man ndu zhin tu gonta nu ve nokhzan, nduk rapndang ka kha ma da.’

⁶Sarda wor rap tuk ba, a khar nduk da ku. Kume nang dyi nu Magham gontaki, ku nduk shakh nughba ba.”

⁷Tu yang ze nda ku za, “Mbu wanang num saki tu annabi Musa wopa za mbu nduka ma ngga nokhzan gha, ku vir lagarkati nggar burti yenda na?”

⁸Tu Yesu ze wor za, “Musa njigto nu za ngga nu nusuku baanu gha kume kakudsakh memuna nu. Yang shwat dyen wanang vu nggarsan ba.

⁹Ngaa zuran ye nu tuk, kap njif nu nggaki nokhzan gha, mbu shikya zawa ba, tu bur nokhzi ngguri, a shikya zawa.”

¹⁰Tu nü mburi nda kwa zu yenda za, “Mbū khar chele bu nduk ndü nokhzan wanang, kuzhom kū nduk shi bür ba.”

¹¹Tu yang ze wor za, “Aaki ka dluki balar nang ba, kope nduki nü Magham vurki ye wora.

¹²Nduki a nje nü khaki wor su ve wor ba. Nduki a nje tük nüke nduki shiki ye wor wanang, yang nduki a nje tük nü zhangki bürti gha kume ndolar kwaadar mbū vidī. Nü dar mbū balar nang kū da mban.”

Yesu wa Sa Barke ye Qusonggi Pichichindi

(Mar 10:13-16; Luk 18:15-17)

¹³Kom tu da ba ndü qusonggi pichichindi ye Yesu ma kū sa barke ye wora kū shi barar ye wor tük, tu yang nü mburi nda kwang wu nduki nü da ba ki ndü qusonggyang.

¹⁴Tu Yesu ze wor za, “Njig ma qusonggi pichichindi kū da ba ku sha. Nggutl nü wor ba, kume kwaadar mbū vidī dya bu poona wora.”

¹⁵Tu dung khar barke nü ve wor, kom tu dū varan.

Nyakhtlir nü Günari

(Mar 10:17-31; Luk 18:18-30)

¹⁶A nje a nje, tu njif nggur a ba she Yesu tu zu za. “Maalum, ngga shikya nyi pooni dyi mbarkandi ma gwa nga nyifiri nüke nüka shi woda baanda na?”

¹⁷Tu Yesu tlogha yenda za, “To zhamndi nga dyine dyi mbarkandang ma nüma? Mbarkandang nje ba kope Magham. Mbū ta shim gwa nyifiri nüke nüka shi woda ba, to khutlo woparkwang.”

¹⁸Tu tlogha ye Yesu za, “Woparku nyiya?” Tu Yesu tlogha za, “Tlagha na mud ba, shi na zawar ba, shi na muuru ba, yang kotama ba,

¹⁹to vür zhaaji ye mo ndü zhu, to ndola nü bing baaro wa vaaro.”

²⁰Tu nyakhtlirang zu za, “Ngaa khutlo dyiku nang kap, njig kya num ya tuka?”

²¹Tu Yesu ze yenda za, “Mbū ta shim kha na torop, to dū to da masa dyi nüke a kha bar kap, to vür mužhindan ye nü nungndiku, to ka gwa gunar nü mbū vidī. Kom to da ba to mburi nga.”

²²Nü nyakhtlirang tükki wanang, tu dū varan ndü süburti memuna, kume dya nü guna madyi.

²³Tu Yesu ze nü mburi nda kwang za, “Zhire ngaa zuran ye nu, ka shi shar kū nü guna vi nü mbū kwaadar mbū vidī.

²⁴Ngaa maataran ye nu tük, ka kha ndolndol ye dliimokh kū vi nü mbū ghub lubura ye kū nü guna vi nü mbū kwaadar bu Magham.”

²⁵Ni nü mburi nda kwang tükki wanang, tü shi lazham ku madyi, tü zham nda ku za, “Mbü wanang ki ka danaki do?”

²⁶Tü Yesu nggut wor dong kom tü zu za. “She nduku bü shi ba, yang she Magham tun nje nüke ka künaki nda ba.”

²⁷Tü Biturus zu za, “Wonji chem wa njig aa nüm chem a mburoro! Chem ka gwa kya nüma?”

²⁸Tü Yesu ze wor za, “Zhire nga züran ye nu, mbü qaandi virkir nüke a bari, sarchi nü Yi bü Nduk khaki nü dyine zhakhdye baran nü zhaaji. Tun nun mbuki nga tun ka khan dyine zhakhdye gwaanggüm rap tun kuma me ghai gwaanggum rapndi bü Israila.

²⁹Yang tük, kap njif nü njigki raftiku, aa khachinku khuzuku, aa khachin nusuku, aa kümaandi baran, aa mankir baran, aa qusonggi baran, aa damku baran, küme dlüma. Ka gwa dukti bü nang sar won, yang tük tü gwa nyifiri nüke bü shi woda ba.

³⁰Yang nduki khang nüke a guma ka kha ma nü gana kü, nü gana kwa yang ka ba kha ma nü gumaku.”

Matta 20

Nü Tlünarku mbü Dam Anap

¹“Kwaadar mbü vidi wa shipa nü rafti nggur nü viki nü sumaari dau ma qa nduki nüke a ma tlünar mužhindi yenda mbü dam qüfar anap baran.

²Nü shiki mužhindi piti tlünar ndü wora, tü dü ndü wor mbü dam baranang.

³“Nü vi muždlam shiki, tü vi nü dam tü da gwa nduki nggur kharanku bam me gomari.

⁴Tü ze wor za, ‘Dü ma tük tun a shi tlünar ya mbü dam bang baa, ngga biiro ro ndü dyi nü shipaki.’

⁵Tü dü ku. Nü viki nü dam tük chele füdari, kom ndü vi kunung nü mugdi, tü da nü tlünarku tük.

⁶Yang tük, nü vi qurmun tü na nduki nggur chingndan a tlünar aa nüm ku ba, tü ze wor za, ‘Nüm saki tun pidi kharan gha ba bam wanang?’

⁷“Tü zu ku za, ‘Nduka nje nü vürki tlüna yerem ba.’ “Tü ze wor tük za, ‘Düma tun a shi tlünar mbü dam banga.’

⁸“Nü mugdi shiki, tü nü damang ze nü shaatar nda ndü ngguti damang za, ‘Qo nü tlünarkwang to bi wora, to nggaasan ndü nduki nü qaki wor gana ma yi dyin nduki nang qaki wor gumapaalyang.’

⁹“Nduki nü qaki wor vi qurmun nü mugdang ta ba ku, tu vürkya muzhindi tlunar piti ye wora.

¹⁰Tu nduki na ba ki gumapaalyang taman za ka vur muzhindang ye wor tu duk bū aaki, tu yang vürkya muzhindi tlunar piti ye wor kap.

¹¹Nü dluki ku, tu nggaasi ruru ku dyine nü damang,

¹²a zuran ku za, ‘Nduki na ba ki gana shi tlunarku ba me awe da, yang to biirerem wayen ndü wora, yang chem pitki mbū fudar chem a tlunari.’

¹³“Tu nü damang tlogha ye da chele baanda za, ‘Rapta, nang shi batal ye nu ba, chem shi ndü to za ngga biiro muzhindi tlunar piti da ba goma?

¹⁴Dlu muzhindi tlunar ba to dū vaaro. Nga shimki bi nduki nü da ba ki gana wayen ndü to.

¹⁵Zalala khara shi nga dyi nang shimki ndü muzhindi bang de? Yang ta shikya zhiri mbarkir nang shikya mu?’

¹⁶“Kume nang nü gana ka kha ma nü guma, nü guma ka kha ma nü gana.”

Yesu wa Gab tu shi Balar dyine Muti baran

(Mar 10:32-34; Luk 18:31-34)

¹⁷Yesu ndü nü mburindakwang a yir Urshalima ku, tu Yesu dut wor nü kong gol tu ze wor za,

¹⁸“Wonji chem a yir Urshalima. Ka vür Yi bū Nduk nü mbū khar kuruku rututundi ndü Maalum Taurete kwang, ka kuma za kū tlagha nda nü gha.

¹⁹Kom tu vür nda ye nduki nüke dya Yakhudeku ba, tu shi balar ndümndi yenda, tu shi dlabti yenda ku, tu katl nda gha me qufar katlang ku, yang ye fudar nü kunung ka ji mbe muti ndü nyifiri.”

Khuti nü Man Yaqub ndü Yokhana shiki

(Mar 10:35-45)

²⁰Ye sarchi nang, tu man qusonggi bū Zabadi a ba she Yesu ndü qusonggi baran, tu kurum gha gume nda tu khuti nda munkir ngguri.

²¹Tu Yesu zham nda za, “Ta shimkyu nūma?” Tu ze nda za, “So qusonggi bang rapndi nang kū kha gha ku da ve dyin bunor nü zūma da ve bunor nü gudau mbū kwaadar baaro.”

²²Tu yang Yesu ze qusonggyang za, “Nun zūn dyi nüke tun a khutanang ba. Tun ka dūma za dyekhti bonye nüke nga ma zarana mu?” Tu tlogha yenda ku za, “Chem ka dūma.”

²³Tu ze wor za, “Wanang ni tun ka za mbu dyekhti banga, yang khar nu ve buña nu zuma ndu nu gudau, nga ke nu zalale vurtan ba. Zhinkir bang nu mbu vidí wa daasa maa khar na ye nduki nu datki.”

²⁴Nu beena pudeku gwangndang tukki ku wanang tu memuna wor subur ndu khachinkirku rapndang.

²⁵Tu yang Yesu qa wor kap tu zu za, “Tun wa zun ndu pooni wuti me kwaadar nuke kujiku bu nduki nuke dya Yakhude ku ba ka shiki dyine nduki baanda, aa dlegumeku baanda tuk wa ka shi ku wanang.

²⁶Yang ku kha wanang chele baanu ba. Kap njif nuke a shim kha ma gorkir baanu, wa kus ku kha ma maavi baanu.

²⁷Yang tuk, njif nuke a shim khar ma dle gume baanu, wa kus ku kha ma maavi baanu tuk.

²⁸Wanang ni, Yi bu Nduk na ba ku nduki shi tlunar maava yenda ba, a ba kya ma tluna, kom ku vur nyifi baran ma danar nduki khang.”

Pugumku Rap wa gwa Shaana

(Mar 10:46-52; Luk 18:35-43)

²⁹Nuken Yesu ndu nu mburi nda ku a ma njig Jeriko, tu tabar nduki khang mbu gaanje nda.

³⁰Pugumku nggur a nje wor rap kharan gha ku tleebi njivang. Nu tukki Yesu a peetari, tu da suqur wor nu vidí tu zu ku za, “Zhinerem gwaanji, Yi bu Dauda, no zhiyaye baarem!”

³¹Tu ndukikwang wu wor ma ku kha tutuk ku. Yang tu shaata kya ba da suqur wor nu vidí, tu zu ku za, “Zhinerem gwaanji, Yi bu Dauda! No zhiyayi baarem!”

³²Tu Yesu ching gha tu ze wor za, “Tun a shim shi nga num ye nwa?”

³³Tu ze nda ku za, “Zhinerem gwaanji, chem a shim nami maari.”

³⁴Tu Yesu na zhiyaye baanda, tu suba yiti wora. Fan ndu fan tu nggaasi na maari ku, tu mbu gaanje nda ku.

Matta 21

Yesu wa Vi nu Urshalima

(Mar 11:1-11; Luk 19:28-40; Ykh 12:12-19)

¹Nu Yesu ndu nu mburi nda kwang khulkì gure Betapaji bing ndu Urshalima kunshe Dleng Zaitunang, turuk nu mburi nda ku wor rap,

²Tu ze wor za, “Vi man mbu gure nuke a gume nu nang. Ba tun a viri tun ka na kooro nggur gundan ndu woi baran. A kol ma wor tun a basi ya.

³Mbu njif nggur wa shi balar ye nu, tun zu nun za, Zhinerem gwaanji kya shimndan, yang ka da gab ndu wor fan ndu fan.”

⁴Shi na ma ku nyel dyi nu annabi Yishaya zuki za,

⁵“Zuma ye nduki nu Sikhiyona nun za, ‘Wonji kuji baanu a bar she nu, dya nu katar dyin, dlaran dyine kooro, a yir dyine ye koro.’ ”

⁶Tu nu mburi nda kwang du tu da shi ba wa nu Yesu zuki ye worang.

⁷Tu da ba ku ndu koorwang ndu woi baran, tu lupa luktiku baanda nu dyine wora, tu luba tu kha gha.

⁸Tu tabar nduki khang lupa kaparku baanda nu yiti njivang, tu beenan zha me bun qufarku tu ngga nu dyin njivang.

⁹Tu nduki nuke a guma ndu gana da suqura wor nu vidī a zuran ku za, “Zhaaji ve Yi bu Dauda! Chin nuke a bar mbu dlum Zhinkir gwaanji dya nu barka! Zhaaji ve Magham nu vidī!”

¹⁰Nu Yesu viki nu Urshalima, tu maarang njig gulaushi, kap a zhamndan ku za, “Na dya ki shoda?”

¹¹Tu tabar nduki nuke a mbu gaanje Yeswang zu za, “Nang ke Yesu annabi na ba ki ghai Nazaret nu Galili.”

Yesu wa Komba nu Gomarku bara mbu Rafti bu Magham

(Mar 11:15-19; Luk 19:45-48; Ykh 2:13-22)

¹²Tu Yesu vi nu mbu Rafti bu Maghamang tu komba nduki nuke a masar ndu masar bara mban, tu tupa tebur bu nu paatar muzhindiku ndu dye khar bu nu masar mbooleku nu yaghai.

¹³Tu ze wor za, “A nje bułaran za, ‘Ka qa rafti bang rafti barari,’ yang tun wa gabsi ma ye maa tukar bu nu muuriku.”

¹⁴Tu pugumku ndu zubtiku a ba she nda mbu Rafti bu Maghamang, tu shaana wora.

¹⁵Yang nu kuruku rututundi ndu Maalum Taurete kwang naki dye lazham nu shikyang, ndu qusonggi nuke a zhaano mbu Rafti bu Maghamang a zuran ku za, “Zhaaji a ve Yi bu Dauda,” tu shokhna ku.

¹⁶Tu ze nda ku za, “Ta tuk dyi nuke qusonggi nang a zuran?” Tu Yesu tlogha ye wor za, “I, yang nun na bułaran mbu lagarkatang za, ‘To daasaki qusonggi pichichindi ku ndu beelarku kū khamndo ku ba goma?’ ”

¹⁷Tu yang njig wor, tu vi bar mbu ghayang, tu du Betani, ta qan fara.

Yesu wa mi Pontori bu Qufar Sugar ngguri

(Mar 11:12-14, 20-24)

¹⁸Vi dumaaran a gabti nū mbū ghayang, tū tūk meerī.

¹⁹Nū naki qūfar sugar tleebi njivang, tū dū she qūfarang, yang nū gwa aa nūm sū ba kope dlumndan. Tū ze qūfar sugarang za, “Gana fan kha na woi tūk ba!” Tū qūfarang ghwar varan fan ndū fan.

²⁰Ni nū mburi nda kwang naki wanang, tū shi lazham ku madyi. Tu zu ku za, “Shi kikimndan tū qūfar sugarang ghwar ba fan ndū fanang?”

²¹Tū Yesu tlogha ye wor za, “Zhire nga zuran ye nu, mbū maito kha nu, yang nū memunanan zhang ye nu ba, tun ka dūma shi dyi dukki dyi nang shiki ye qūfar sugar nang. Aa tun ka zūkyā ye dleng nang nun za, ‘Ju to nggūd nū mbū dyim chitndi,’ ka shi.

²²Mbū tun wa maita, aa nūm tun khudki she Magham mbe barari, tun ka gwa.”

Song Maitar Zalale bū Yesu

(Mar 11:27-33; Luk 20:1-8)

²³Nū Yesu viki nū mbū Rafti bū Maghamang a shogar ye nduki tū kuruku rututundi ndū dle gume bū Yakhudekwang a ba ku she nda. Tū zham nda ku za, “Dyi nūke ta shiran ku nang, ta shiran ndū nyi zalalya, yang ki vūrki zalale shiran yora?”

²⁴Tū Yesu tlogha ye wor za, “Bu shi nga zhamndi ye nu tūk. Mbū tun wa tlogha zhamndi nang ya ngga zū pooni zalale nūke ngaa boote si ma shi dyiku nanga ye nu.

²⁵Wodye da Yohanna gwa zalale baptismē baranang funa, Magham vūrki yenda mu yang nduku?” Tū yang shi sawari chele baanda a zūran ku za, “Mbū chem wa zū za a ba she Magham, ka ze rem za, ‘Yang nūm saki nun maita nda ba?’

²⁶Mbū yang chem wa zū za, ‘A ba she nduku,’ chem a sawa dyi nūke ndukiku nang ka shiki yerem, kūme aaki wa da Yohanna dya annabi.”

²⁷Tū yang tlogha ye Yesu za, “Nyem zūn ba.” Tū ze wor za, “Nga yang tūk ngaa ma zū pooni zalale nūke ngaa boote si ma shi dyikunang ye nu ba.

Kurti Balar ndū Khuski nggur nū Qusonggi baran Rap

²⁸“Tun na za kikimndana? Khuski nggur a nje nū qusonggi baran khuzuku wor rap, tū yang dū she nū gumang tū ze nda za, ‘Yi banga, dū to dā shi tlūnar meeni mbū damang.’

²⁹“Tū woyang tlogha za, ‘Ngam bū dū ba,’ yang nū shiki kwaari gana fan tū ji tū dī.

³⁰“Tū kūmaandang dū she nū rapang tū zū dyi nū zūki ye nū guma yenda. Tū woyang tlogha za, ‘Ngga dī kūman,’ yang nū dū ba.

³¹“Mbu qusonggi rapndi nang, ki shiki dyi nuke kumaandi baranang a shimnda nang?” Tul tlogha ku za, “Nug gumapaalyang.” Tul yang Yesu ze wor za, “Zhire ngaa zuran ye nu, nudlur zhaanggalku ndu man mungg

ulku ka khan gume nu ndu viri numbu kwaadar vidi.

³²Kume Yokhana a ba tul wud njiv toropndi ye nu, yang nun maita ba. Wonji nudlur zhaanggalku ndu man mungg

ulku wa maita. Yang kap ndu nang, nun nggod tun maita ba.

Kurti Balar ndu nu Ghutiku nu Dluki Dam Anap

(Mar 12:1-12; Luk 20:9-19)

³³Tuk ma kurti balar nggur tuk. Nug dam nggur a nje nushiki dam anap, tul karan gha ndu garki, tul ra ge dyooti ye anapang, tul shi gaare kirkandi ma bu dyin maarang. Tul nug damang vur nggutan ye nughutiku tul dumbu dlar ghai ngguri.

³⁴Nug sarchi dakhti ye anapang shiki, tul ruk maaviku baran nugshe nughutikwang ma kuda dlu me baran anapang yenda.

³⁵Yang tul nughutikwang kus maavikwang, tul shi dlabti ye dandang, tul tlagha dandang, tul mbuk dandang ku ndu ndogdiku.

³⁶Tul gab tuk tul ruk maaviku baran nggur ku tuk nugdukki nuguma khangi. Tul nughutikwang gab tul she wor ba wa nugshiki ku ye nugumapaalyang.

³⁷Ve laudar san, tul nugdamang ruk woi baran nugshe wor a zuran za, ‘Shwat ka na zhaaji bul woi banga.’

³⁸Yang ba ni nughutikwang naki woyang tul ze yenku za, ‘Sui, wonji njif nuke damang ka ba khaki ma baran. Tlagha mi nda nugha, ma kudamang ba kha ma baarem.’

³⁹Tul kus nda ku, tul mbuk nda nuggaanje garuk damang, tul tlagha nda nugha ku.

⁴⁰Yang da, mbul nugdamang a ba do, ka shikya num ye nughutiku nanga na?”

⁴¹Tul ze nda ku za, “Ba mbul aa ba, ka tlagha nugmunarku nang nughugha,” kom “ka vur damang ye nduki nggur nuke ka vur ki me shakhti baran anapang yenda sarchi dlaran.”

⁴²Tul Yesu ze wor za, “Alapa nun na bularan mbul lagarkati bul Maghamang ba goma? A nje bularan za, ‘Ndogdi ni nugdundiku zhangki ghang, chin khaki ma ndogdi nugdukki boote mbul dundang kap. Na dya shir bul Magham, yang tuk a khar dye lazham ye nar baarem.’

⁴³Kume nang ngaa zuran ye nu, ka lawa kwaadar bul Magham bar kha nu, tul vur ye nduki nuke ka vurki boote mbarkandi.

⁴⁴Njif nü nggüdki nü dyine ndogdi nang, ka zha bar rukhub rukhub, yang njif nü ndogdang nggüdki nü dyine nda, ka mbakhzha nda nü gha."

⁴⁵Nü kuruku rututundi ndü Parisekwang tukki kurti balar kwang, tu da mban ku nüke a ve wora.

⁴⁶Tü shim gwa njiv nüke wor ka küski nda, yang a sawa tabar ndukyang ku küme wa da ku za dya annabi.

Matta 22

Kurti Balar ndü Tabar Gündi Bürti

¹Tü Yesu gab tu shi kurti balar nggur ye wor a zuran za,

²"Kwaadar vidü wa shipa kuji nggur nü nggaki zümndi ye woi baran nüke a bürti.

³Tü rük maaviku baran kü da qa nduki nyin qaki wor ma nggar zümndi bürtang, yang nduki nü qaki wora nü da ba ku ba.

⁴"Tü gab tu rük maaviku nggur tuk tu ze wor za, 'Züma ye nduki nang qaki worang za, wonji nga daasa dye zümndi, nga dla qur dle ghutiku ndü dleeku bang mbünkandi nang khutloki wor ma sarchi nang. Aa nüm daasaran. Yang a ba nu ma zümndang.'

⁵"Yang kap ndü nang, nü damta ku ba, tu dü ku vaanda, njif nggur dü kya mbü dam baran, njif nggur dükya ma gomar baran,

⁶yang beenan küskya maavikwang tu shi dlabti ye wor tu tlagha wora.

⁷Tü memüna kujirang sübür madyi. Tu yang rük sojeku baran ta tlagha nduki nü shiki tlaghar mütang nügha tu va ghai baanda nü gha rum.

⁸"Kom tu ze maaviku baranang za, 'Daasar nggar zümnda wa woda, yang nduki nang qakyang nü shipa nggar zümnda ba.

⁹Küme nang, mbu ma njiva njiva tun qa nduki nun gwaki wor kap kü da ba ma nggar zümndang ku.'

¹⁰Tü maavikwang mbu njiva njiva ta qa nduki nü wor gwaki kap, nduki mbarkandi ndü malkandi kap, tu ye maa nggar zümnda nyel ndü runggiku.

¹¹"Yang nü kujirang viki tu na khuski nggur nüke nü sa lukti nggar zümnda ba.

¹²Tü ze khuskyang za, 'Rapta, ta vi nü fan waare lukti nggar zümnda kikimnda?' Tu khuskyang küna gwa dye züri.

¹³"Tu kujirang ze nü tlunarku baran za, 'Gun ma khaaran ndü saaran nügha, tun mbukti nda nü mbü zhum malkandi, ye maa nüke kafa shiki ghoori ndü küti dliindi.'

14“Wa qa nduki khang yang ka datkya nduki kodom chele baanda.”

Zhamndi dyine Biiri Zhaanggal ye Kaisar

15Tu Parisekwang dū ku ta shi sawari dyine dyi nuke wor bū shi ma kū Yesu zu dyi galkandi.

16Ta rūk nū mbu wor kwang ndū nduki bū Khiridus tū ze nda ku za, “Maalum, chem wa zun za to nū zhire, ta shoga kya zhire bū balar bū Magham bara. Aaki wayen shoro, no da njif nggur ndū zhaaji tū duk njif nggur ba.

17Yang zu yeremi, ye nar ba wa shipa vūr me mūzhindi zhaanggal ye Kaisar nggomne gwaanji bū Roma mu yang wanang ba?”

18Yang kūme Yesu wa da mbū mūnar baanda tū zu za, “Nūm saki tū na buuri nga, tun nū mūnarku?

19Wut ma mūzhindi nūka biiki zhaanggalang si ya.” Tu da ba ku ndū mūzhindi dinari yenda.

20Tu yang ze wor za, “Shipar ndū būlar nūke a dyin mūzhindi nang dya bū kiya?”

21Tu tlogha ku za, “Dya bū Kaisar.” Tu Yesu ze wor za, “Vūr ma dyi bū Kaisar ye Kaisar, dyi bū Magham tun vūr ye Magham.”

22Nū tūkki wanang ku, tū shi lazham ku, tū njig nda ku tū dū varan.

Zhamndi dyine Jiiri mbe Mūti

23Ye fūdaran, tu Sadukeku nūka zuki za jiiri mbe mūti nje ba ndang a ba she Yesu ndū zhamndi. A za,

24“Maalum, Musa wa zu za, mbū nduk wa mūd woi kha nda ba, kū khachinang būr nokhzan ma kū kha woi ye mutang.

25Yang khachinkirku wor mut a nje chele baarem. Tu nū gumapaalyang shi būrti tū mūd nū kha woi ba, tū njig nokhzanang ye mbu baran.

26Tu shi wanang tūk ye nū rapndang ndū nū kunungndi ma yir nū mutndang.

27Ve laudar san, tu nokhzang mūdi.

28Yang da, sarchi jiiri mbe mūti, ka khakya ma nokhzi ki chele baanda, kūme wa būrti nda ku kap baanda do?”

29Tu Yesu tlogha ye wor za, “Tun sagharan kūme nun zum balar bū Magham ba, yang nun zun zalale baran zum ba.

30Sarchi jiiri mbe mutang nduki nūka shi būr ba, yang nūka būr bar zum ba. Ka kha ku wa nū rūktiku bū Magham.

³¹Yang tük alapa nun na dyi nü Magham zuki ye nu mbü lagarkatang dyine jiiri mbe müttang ba? A nje bularan za,

³²'Nga ke Maghamndi bü Yibram, Maghamndi bü Yishaku, ndu Maghamndi bü Nyagham.' Chin Maghamndi bü mütiku ba, dya Maghamndi bü nü nyifiriku."

³³Nü nduki tükki wanang, tü shi lazham pooni shogar baran.

Wopar nü Dukki Gwaari

³⁴Nü Parisekwang tükki za Sadukekwang nü düma nda ba, tü taba ku.

³⁵Tü Maalum Taurete nggur buu nda ndu zhamndi ngguri.

³⁶Tü zu za, "Maalum nyi wopa dukki gwaari mbü woparkwa na?"

³⁷Tü Yesu tlogha ye wor za, " 'Ndolo Zhinkir gwaanji Maghamndi baaro ndu memuna da, ndu nyifi ba kap, ndu shaandi baa kap.'

³⁸Nang ke wopar nü gumapaali, chin dukki gwaari tük.

³⁹Nü rapan wa shipa nü gumapaalyang tük, 'To ndola nü bing ba wa vaaro.'

⁴⁰Kap beeni woparku ndu shogar bü annabikwang kharan dyine wopar rapndi nang."

Zhamndi dyine Masiya

⁴¹Nü Parisekwang tabaki nü ye maa da tü Yesu zham wor za,

⁴²"Nüm ke kwaari baanu dyine Masiya? Dya woi bü kiya?" Tü ze nda ku za, "Yi bü Dauda."

⁴³Tü Yesu ze wor za, "Yang shi kikimndi tü Dauda kün she zalale bü Jiimbi Shakhshakhndi qa nda za, Zhinkir bang gwaanji?" Dauda wa zu za,

⁴⁴"Zhinkir gwaanji wa ze Zhinkir bang gwaanji, "Khon dyin büna nü züma kope nga sa nü dyine nü zhangndiku baaro." '

⁴⁵Mbü Dauda wa qa Masiya 'Zhinkir gwaanji,' yang Masiya ka kha ma woi baran kikimndana?"

⁴⁶Yang nduk a nje nü dümaki tlogharan yenda ba. Gana fan tük nduka nje nü shiki zhamndi yenda tük ba.

Matta 23

Yesu wa Pota si Maalum Taureteku ndu Pariseku

(Mar 12:38-39; Luk 11:43, 46; 20:45-47)

¹Nü nduki tabaki ku khang suyen ndu nü mburi nda kwang, tü Yesu ze wor za,

²"Maalum Taurete ku ndu Pariseku ke nü zalale shoga wopar bü Musa bara.

³Kume nang, shi ma kap dyi nu zuki ye nu, tun khutlo tuk, yang shi nu dyi nuke a shiran ku ba, kume nuka tluna dyi nuke a shogaran ku bar ba.

⁴Wa ka gun shipiti tadakandi nuke ka shi shar ku nduk da, tu sa ye nduki nu daran yang bu shaata nduki nu daran a nu ye khar da ba.

⁵“Ka shi tlunar baanda ma ku nduki na. Wa ka gun galbang lagarkatiku ndu bular balar bu Magham nu ve me guma wora, ndu tu ka shi me lukti baanda kiri ma yir vughai.

⁶Wa ka shim maa khar bu nduk kudaandi ku ye ma nggar zumndi, ndu maa khar nuke zhaaji si mbu kib tabarku,

⁷ndu ku nduki ki wuse ye wor chele gomari, a qa wor Maalum.

⁸“Yang tunu, ku nduk qa nu Maalum ba, kume Maalum baanu ba kaada, kap baanu tun nyeezi yen ku.

⁹Qa nu nduk Zhinki mbu larji na ba, kume Zhinonu ba kaada chin ke nuke a mbu vidí.

¹⁰Ku qa nu Dle guma ba, kume Masiya dyenda ke dle gume baanu.

¹¹Njif nuke gor chele baanu, ku kha ma maavi baanu.

¹²Kap nu gwaari dyin, ka gab ndu chin ma aa num ba. Yang kap njif nu gabki ndu dyinan ma aa num ba, ka vur gorkir yenda.

¹³“Yang tun dye zhiyaye, tun Maalum Taurete ku ndu Pariseku, nu lambarku! Tun wa za me vi viri nu mbu kwaadfar vidí.

¹⁴Tun nu dyinonu nun vi ba, yang tun a nggutl zalale viri ye nu viri ku ku vi. Tun dye zhiyaye, Maalum Taurete ku ndu Pariseku, nu munarku! Tun wa ka zum gunar bu nusuku nu zhime wor mutki, tun shi barar kirkandi ma ku nduki na nu. Tun ka gwa kumar madyikandi kume nang.

¹⁵“Tun dye zhiyaye Maalum Taurete ku ndu Pariseku, nu munarku! Kume tun wa ka dla dyim chitndi, tun du mbu dlar ghaiku bakhndi ma gwa nu nduk da nu nggodki. Yang mbu tun wa gwa, tun wa ka gab ndu chin ma ye bai tu duktonu maatli madyi.

¹⁶“Tun dye zhiyaye, pugum dlegumeku! Tun wa ka zu za, ‘Kap njif nu kumndaki ndu Rafti bu Magham, damta su ba, yang aaki kumndaki ndu ginarwe mbu Rafti bu Maghamang, wa kus ku shi dyi nyin kumndaki nu dyinanang.’

¹⁷Tun nggubung pugumku! Nyi dukki gwaara, ginarwyang mu yang Rafti bu Maghamang nu saki ginarwyang tu kha shakhshakh?

¹⁸Tun wa ka zu tuk nun za, ‘Njif nu kumndaki ndu dukulang, damta su ba, yang kap njif nu kumndaki ndu vurti nuke a dyin dukulang, wa kus ku shi dyi nyin kumndaki dyinanang.’

¹⁹Tun pugumku! Nyi dukki gwaara, vurtang mu yang dukul nu saki vurtang tu kha shakhshakh?

²⁰Kume nang aaki kumndaki ndu dukulang, wa kumnda ndu kap dyi nuke a dyin dukulang.

²¹Kap njif nu kumndaki ndu Rafti bu Magham tuk, wa kumnda ndu njif nuke kharan mban.

²²Aaki kumndaki ndu maa vidí, wa kumnda ndu zhakhdye bu Magham ndu njif nuke kharan dyinan.

²³“Tun dye zhiyaye, Maalum Taurete ku ndu Pariseku, nu munarku! Tun wa ka vur zake dukhti kimbili nu dlumndi ginu, yang tun wa njig dyiku nu dukki ndu boote mbu woparkwang, wor ke, zhire, ndu munkiri, ndu maito. Nang ke dyi nu shipaki shi nu yang njig nu beenan kwang ba.

²⁴Tun pugum dlegumeku, tun wa shul ye nggolar kodomma bar mbu dyim baanu, tun du ka kya dliimokh!

²⁵“Tun dye zhiyaye, Maalum Taurete ku ndu Pariseku, nu munarku! Tun wa ka shib qursi dyekhtiku ndu dubaku baanu, yang mbanang nyeedlan ndu tlunar malkandiku nu batal ndu ndolar dyin.

²⁶To pugum Parise! Nggo san dong ndu shibti mbu dyekhtang ndu dubang kume ku qursanang kha shakhshakh tuk.

²⁷“Tun dye zhiyaye, Maalum Taurete ku ndu Pariseku, nu munarku! Tun wa shipa kujipku nu pashaki khorvir bongndi nu ve wora, maa nu damang mbar madyi, yang mbanang nyeedlan ndu qutli ku bu nduki nu mudki ndu rugnarku san zum zum.

²⁸Tun ba wanang, dam, ndukya na nu wa tun nu dambi, yang mbu fara, tun nyeedlan ndu munarku ndu dye shir malkandi.

²⁹“Tun dye zhiyaye, Maalum Taurete ndu Pariseku, nu munarku! Kume tun wa ka dun kujipku mbarkandi ye annabiku, tun kodma kujipku bu nu dambi ku nu gha.

³⁰Tun wa ka zu za, ‘Mb u chem a nje sarchi bu zhikanerem ku, tuga nyem shaata wor tlaghar annabikwang ba.’

³¹Na tun wa wud nu dyine tun ke qusonggi bu nduki nu tlaghaki annabikwang.

³²Kume nang kwatama tlunar nu nduki malkandi ndu zhikannu nggaki san!

³³“Tun suti, tun nggolar suti ghubtiku! Tun ka lawa me kumar gidim bai kikimnda?

³⁴Kume nang ngaa rukti ndu annabiku, ndu nu kafadariku ndu Maalumku. Tun ka tlagha beenan, tun katl beenan gha me qufari, tun shi dlabti ye beenan mbu kib tabarku baanu, tun a mbu wor ghai ghai tun a vur bonye ye wora.

³⁵Ngga da ruk ndukiku nang kume shipiti tom bu nu dambi ku nu tlaghaki mbu larji kap ku gab nu dyinonu. Ma ji dyine tom bu Khabila nu dambi, ma yir dyine Zakariya yi bu Berikiya, nun tlaghaki nda nu gha chele bu maa shakhshakhndang ndu dukul sadkyang.

³⁶Zhire nga zuran ye nu, kap dyiku nang ka gwa nduki nu qaandi virkir meeni.

Yesu wa Damta madyi ndu Urshalima

(Luk 13:34-35)

³⁷“Awai, Urshalima, Urshalima! Nu tlaghar annabiku, nu mbukti nduki na rukki ye nu! Sar kim nga shimki kanggula nga nu ba wa nu ke kuzha ka tabaki qusonggi baran nu mbu khobkan, yang tun wa zhang gha.

³⁸Wonji leendang, wa njig rafti baanu ye nu nggaran!

³⁹Kume nga zuran ye nu, tun bu na nga tuk ba kope fudar nun zuki za, ‘Njif nu ke a bar mbu dlum Zhinkir gwaanji dya nu barka.’ ”

Matta 24

Yesu wa zu Pooni Gudar nuke a ma gwa Rafti bu Maghamang

(Mar 13:1-2; Luk 21:5-6)

¹Nu Yesu viki bar mbu Rafti bu Maghamang a yir varan, tu nu mburi nda kwang wud dundiku nu mbu Rafti bu Maghamang yenda.

²Tu Yesu ze wor za, “Tun a na dundiku nang kap? Zhire ngaa zuran ye nu, ndooga nje aa da nu ke ka ba njigki nu dyine yen ba. Ka gudan gha rum.”

Nggarsi Bonye

(Mar 13:3-13; Luk 21:7-19)

³Sarchi nu Yesu khaki gha dyine Dleng qufar Zaitun, tu nu mburindakwang a ba she nda me dyin wora tu zu ku za, “Zu yerem, dyinang ka shi kochiya? Num ke shipar gabti baara, kom ndu num ka wudki laudarsi qaandi virkirang na?”

⁴Tu Yesu tlogha ye wor za, “Kur ma vaanu, ku aaki lamba nu ba.

⁵Kume nduki khang kada ba mbu dluma, ka zu ku za, ‘Nga ke Masiya,’ yang ka lamba nduki khang.

⁶Tun ka tuk labar dakhlar ku, kom ndu balarku khang dyinan. Tuk nu sawa ba, wa kus ku wanang shi, yang laudarsan nu da ba dong ba.

⁷Nduki ka nggut nu ve nduki ndu dakhlar, tu kwaada nggud nu ve kwaada. Ka shi meerि ndu yakhtar maa vughai ye ma ku zum zum.

⁸Yang na kap dya ba nggarsi bonye.

⁹"Kom ka vurto nu bara, tu vur bonye ye nu, tu tlagha nu. Ndukiku kap ka zhangndonu kume nga.

¹⁰Kom yang nduki khang ka gab nu gana ku, tu masa yen bara, tu zhang yen ku tuk.

¹¹Annabi kotameku khang ka da ba ku tu lamba nduki khang.

¹²Kume shaatar khang bu dye solarku, ndolar yen ka kata.

¹³Yang kap njif nu kanadaki ma yir ve laudarsan ka dana.

¹⁴Ka wopa labar munkandi nu kwaadar mbu vidí ye nduki nu larji kap ma kú kha ma saidu ye wora, kom tu laudarsan a ba.

Bonye Malkandi

(Mar 13:14-23; Luk 21:20-24)

¹⁵"Mbú tun wa na tlunar malkandi nu dye zhaane, nu annabi Daniyel zukya chingndan ye ma shakhshakhndang (kú nu ngguti ye chiti nang da mban.)

¹⁶Nang do, kú nduki nuke a dlar ghai Yakhudiya dan mbu dlengkwang.

¹⁷Njif nuke a dyin kuba kú da zhur ma da dyi nggur mbu raftang ba.

¹⁸Njif nuke a mbu dam baran kú da gab ma da dye lupar baran ba.

¹⁹Nusuku nu ghurbandi ndu nu beelarku ka kha ma dye zhiyaye ye sarchi nang.

²⁰Shi ma barar kú dar nang a ba ye nu sarchi mbiti ndu Fudar Maasi shakhshakhndi nyem ka maskyang ba.

²¹Kume ye sarchi nang, ka ba shi bonye malkandi nuke sar da nu shi poonan ba ma nu shiki larji ma bar leendang, yang gana fan bu shi poonan tuk sar da ba.

²²Mbu nu kata qaandi virkirku nang nughha ba, tuga aa da nduka nje nuke ka danaki ba. Yang kume nduki datkandikwang, ka kata qaandi virkirkwang nughha.

²³"Ye sarchi nang aa njif nggur wa ze nu za, 'Nggut ma, wonji Masiya fan!' Ndu, 'Wonda nda fara!' Maita nu ba.

²⁴Kume Masiye kotameku ndu annabi kotameku kada vi ku, tu shi shipar dyiku ndu dye lazhamku, ma kú lamba nda nduki, ndu aa nduki datkandiku mbu ka shi.

²⁵Yang ngaa ze nun gha nu dawi.

26“Kume nang mbu wa ze nu ku za, ‘Wonda nda far mbu gaari,’ du nu ba. Mbu wa ze nu za, ‘A nje far kuba tukaran,’ maita nu ba.

27Kume ba wa nuke wuti maa ka shiki yarang dokhatla ma yir mugu, gabti bu Yi bu Nduk ka kha ba wanang.

28Ye maa nuke liipe a nje, nang ke ye maa nuke gochikku ka tabaki.

Gabti bu Yi bu Nduku

(Mar 13:24-27; Luk 21:25-28)

29“Gaanje bonye malkandi nang, fudar ka shi zhum fan ndu fan, chera bu shi yarang ba. Anjinjeku ka da nggud mbu vid*i*, ka yakhta dyi gwaanjiku nuke a muna vid*i*.

30“Kom shipar bu Yi bu Nduk kada vi vid*i*. Nduki nu larji kap ka shi ghoori kume sawa. Ka na Yi bu Nduk a bar mbu kuzapti ndu zalale ndu zhaaji madyikandi.

31Kada ruk nu ruktiku baran tu pi domndi nu qur madyi, tu taba nduki nu datki dokhatla ndu mugu, kona ndu zan ndu aa fun mbu larji.

Shogar dyine Qufar Suga

(Mar 13:28-31; Luk 21:29-33)

32“Shoga ma dyi nggur she qufar suga. Mbu tun wa na me bunanku wa nggaasi nggooti a zha dlumndi mewakandi, tun wa zun za nomandi wa shi bing.

33Wanang tuk mbu tun wa na dyiku nang zuki ye nu na kap, zun man gha za sarchi wa shi bing, a nje me viri.

34Zhire nga zunan ye nu, nduki nu qaandi virkir nang bu mutku ba, kope dyikunang wa shi kap.

35Maa vid*i* ndu maa vughai ka woda yang balar bang bu pasha aa kodom ba.

Nduk a nje nu Zunki Fudar Gabti bu Masiya ba

(Mar 13:32-37; Luk 17:26-30, 34-36)

36“Yang nduka nje nu zunki fudar ndu sarchi nuke dyikunang ka shiki ba, aa nu ruktiku bu Magham nuke a vid*i*, aa Woyang, nu zun ku ba, kope Zhinkirang dyenda.

37Ba wa nu shiki mbu qaandi virkir bu Nukhu, gabti bu Yi bu Nduku ka kha wanang.

38Me ku dyim burburang a ba, nduki a zumndi, ndu zari, a burti ku a burtan bara ma yir sarchi nu Nukhu viki nu mbu dumbyulang.

39Me ku zun dyi nuke a mban ku, tu dyim burburang duka wora. Gabti bu Yi bu nduk ka kha ba wanang.

40Ye sarchi nang, ka gwa nduki rap mbu dami, ka daa da tu njig da.

⁴¹Ka gwa nusuku rap a kхиiri dyin vүnarku suyen, ka daa da tү njig da.

⁴²“Kүme nang, tun kha daasaran, kүme nun zүn fүdar нүke Zhinonu gwaanji kada ba ki ba.

⁴³Yang zүn ma nang, mbү nү rafa wa zүn sarchi нүke nү muuri kada ba ki mbү virkir, түga бү zhi dyeni ba, yang бү njig kү nduk vi yenda nү mbү raftang ba.

⁴⁴Wanang түk, tun kha daasaran kүme sarchi нүke nun taman ba, Yi бү Nduk ka da gab.

Maavi nү Zhire ndү nү Song Zhire

(Luk 12:41-48)

⁴⁵“Ki ke maavi nү shir zhire, ndү kadari, нүke nү rafti baran njigki maaviku baran nү mbү bүnan kү ki vүr dye zүmndi ye wor dyin sarcha?

⁴⁶Njif нүke nү rafti baran ka ba gwaki nda a tlүnar baran, dya nү barka.

⁴⁷Zhire nga zүran ye nu, ka vүr ngguti dyiku baran kap nү mbү khar maavi nang.

⁴⁸Mbү yang dya maavi malkandi, ka zү mbү memүnaran za, ‘Nү rafti bang бү da gab dau ba,’

⁴⁹tү yang nggaasi dlab nyeezan nү tlүnarku kap, тү ka zүm тү za ndү nduki kuyakandi.

⁵⁰Nү rafti бү maavi nang kada gab ye fүdar нүke nү taman ba, kom ndү sarchi нүke nү zүn ba.

⁵¹Nү rafti na ka shi dlabti malkandi yenda тү shi kumar yenda suyen ndү nү munarku. Nang ke ye maa нүke ka shiki ghoori suyen ndү kүti dliindi.

Matta 25

Kүrti Balar ndү ye Wonkharku gwang

¹“Ye sarchi nang kwaadar nү mbү vidи ka kha wa wonkharku gwang nү daki pitileku baanda тү dү ku ma gадa nү zhin бүrti.

²Qurmun chele baanda dya nү kadari ku, yang beeni qurmum ndang nggubungan ku.

³Nү nggubung wonkharkwang daki pitile baanda nү da shaatar mor nү kha wor ba.

⁴Yang тү nү kадарикwang da shaatar mor mbү bungndi nү kha wora suyen ndү pitile baanda.

⁵Nүke nү zhin бүrtang na ba dau ba, тү wonkharkwang kap ki yinggүs yinggүs тү zhi dyenir ku.

⁶“Chele virkiri, tu tuk woparku a zuran za, ‘Wonda nu zhin burtang! Du ma tun a gada nda.’

⁷“Tu wonkharku gwangndang ji ku tu daasa pitile baanda nu gha.

⁸Tu yang nggubung wonkharkwang khud nu kafarikwang za, ‘Shi ma mor baanwang yerem kodom ba, kume bai pitile baaremang a piitari.’

⁹“Yang tu nu kadari kwang ze wor za, ‘Auwo, bu gamarem ndu tun ba. Kuzhom du nu she nu masaran ku barang tun a masa baanu.’

¹⁰“Yir baanda ma masa morang, tu nu zhin burtang a khudli. Nduki nu gwaki wor daasaran tu vi ku nu ye ma nggar zumndang, tu yang za me virang nughha.

¹¹“Qursan tu wonkharkwang a gabi, tu zu ku za. ‘Kuman qun me virang yerem!’

¹²“Tu nu zhin burtang yang tlogha ye wor za, ‘Zhire nga zuran ye nu, nang zun do nu ba.’

¹³“Kume nang tun kha daasaran, ma nuke nun zun fudaran ba yang sarchi ni ba.

Shogar dyine Shir Zhire

(Luk 19:11-27)

¹⁴“Wanang tuk, kwaadar bu Magham wa shipa khuski nggur nuke a ma shi yiri, tu yang qa maaviku baran tu shakh gunar baran ye wor ku nggut yenda.

¹⁵Tu vur kulup mughindi qurmum ye nduk da, tu vur kulup mughindi rap ye dandang tuk, tu gab tu vur kulup mughindi da ye nduk da tuk. Vur ye aaki rakh dumbar baran. Kom tu shi yirang.

¹⁶Tu njif nu dluki kulup mughindi qurmum ndang du fan ndu fan tu da shi gomar si tu gwa kulup qurmum nu dyine mughindi nu vurki yendang.

¹⁷Wanang tuk tu njif nu dluki kulup rapndang da gwa kulup rap nu dyine mughindi nu vurki yendang.

¹⁸Yang bu njif nu dluki kulup dandang, tu du ta ra ge vughai tu da pa mughindi bu nu rafti baranang gha.

¹⁹“Nu qanki khang madyi gaandan, tu nu rafti bu nu tlunarkwang a gab ma ku aaki shiga su dyi nu wor shiki ndu mughindang.

²⁰Tu njif nu dluki kulup mughindi qurmum ndang a ba ndu kulup qurmundi nyin gwaki nu dyinanang tu zu za, ‘Nu rafa, ta vur kulup qurmum ya, yang wonji nga gwa kulup qurmum nu dyinan.’

²¹“Tu nu rafti baranang makhta za, ‘Kwaanggurang, maavi mbarkandi nu zhire! Ta shi zhire dyine dyi kodommandi, ngga vur dyi nu dukki na yoro. A bo to shi kashar suyen ndu nga.’

²²“Tu njif nü dlu^ki kulup müzhindi rapndang a ba tu zü za, ‘Nü rafa,’ ta vur kulup rap ya, ‘Wonji nga gwa kulup rap nü dyinan.’

²³“Tu nü raftang ze nda za, ‘Kwaanggurang, maavi mbarkandi, nü zhire! Ta shi zhire dyine dyi kodommandi. Ngga vur dyi nü dukki na yoro. A bo to shi kashar suyen ndü nga.’

²⁴“Tu njif nü dlu^ki kulup müzhindi dandang a ba tu zü za, ‘Nü rafa, nga zun to güdawan, ta ka küm ye maa nüke no kab ba, wonji ro ndü shimndi dye bam.

²⁵Nang ke dyi nü saki tang tuk sawa tang a ra ge vüghai tang tuka müzhindi baarang yor gha. Wonji dyi baaro.’

²⁶“Tu nü rafti baranang tlogha yenda za, ‘To maavi malkandi, tuskundi bamndi! Alapa ta zun nüke ngaa ka küm ye maa nüke nang kab ba, kom ndü shimndi dye bam?’

²⁷Yang mbü ta dung müzhindi bang ya gha betal tuga gabti bang nang ngga gwa tun dyinan!

²⁸‘Nüke wanangang, dlu ma kulup müzhindi dandang bar kha nda tun vur ye nü kulup gwangndang.

²⁹Kume kap njif nüke tun kha nda, ka shaata yenda nü si, tu gwansi khang. Njif nüke tun kha nda ba aa dyi kodommandi nüke a khanda ka lawa bara.

³⁰Mbuk ma maavi bamndi nang nü mbü zhum malkandi, ye maa nüke ka da shiki ghoori ndü kuti dliindi.’

Kumar Fudar Wuri

³¹“Sarchi nüke Yi bu Nduk kada gabki mbü zhaaji baran ndü nü ruktiku bu Magham kap, ka khan dyine zhakhdye kwaadar baran nüke zhaajya si.

³²Ka taba nduki nü larji kap nü gume nda, ka shakh wor nügha zum zum, ba wa nüke nü khutlo ka shakki chele bu guno wutiku ndü guno ndübangku.

³³Ka sa ndübangkwang nü dyin bunan nü zuma, tu sa guno wutikwang nü ve nü güdau.

³⁴“Kom kujirang ka ze wor nü ve bun zümang za, ‘A ba ma, tun nü zhinkir bang shiki barke ye nu! Dlu ma kwaadar nü Magham daasaki ye nu ma ji dyin sarchi nü shiki larji.

³⁵Kume sarchi nüke nga tuk meer, tun wa vur dye zümndi ya, nüke nga tuk khuzhumndi, tun wa vur dyim zar ya, nüke nga rungu, tun wa zhurti nga gha.

³⁶Dye sa khara ba, tun vur ya. Vara mun ba, tun shi qaandi ya. Ngaa zhaarum, tun wa du ma ngguti nga.’

³⁷“Yang nduki nu shiki shimndi bu Magham ka tlogha yenda za, ‘Zhinerem gwaanji, chem na kochi ta tk meerⁱ chem vr dye zmndi yora? To tk khuzhumndi kochi chem vr dyim yora?’

³⁸To kha ma rungu kochi chem zhur to ra? Kom to mbud dye sa kochi chem vr yora?

³⁹To qan khaati kom ndu tu khipro gha mbuzhaarum kochi chem du shorang na?’

⁴⁰“Yang kujirang ka tlogha ye wor za, ‘Zhire nga zuran ye nu, ma nuke tun wa shi ye nyeezaku katakandi nang, ai, tun shi ya.’

⁴¹“Kom ka ze nduki nu dyin bun gudawang za, ‘Duma ya bar fan, tun nu miiki barke baanu, vima nu mbu**z**bai nuke nuka shi piita ba yang tub sub ba, nu daasaki ye shedan ndu nu ruktiku baran.

⁴²Kume sarchi nuke nga tk meerⁱ, nun vr dye zmndi ya ba. Nga tk khuzhumndi nun vr dyim zar ya ba.

⁴³Nga rungu nun zhurti nga gha ba. Dye sa khara ba nun vr ya ba. Vara mn ba ndu wa khipro nga gha zhaarum yang nun du ma ngguti nga ba.’

⁴⁴“Kom ka tlogha ku tk za, ‘Zhinerem gwaanji, chem na ta tk meerⁱ ndu khuzhumndi ndu khar rungi, ndu song dye sa ndu khaati ndu khipro gha mbuzhaarum, yang za nyem shaata ba ndang kochiya?’

⁴⁵“Kom ka tlogha ye wor za, ‘Zhire nga zuran ye nu, ma nuke nun shi ye da chele nyeeza katakandi nang ba, nun shi ya ba.’

⁴⁶“Nduki nang ka vi nu mbuzbonye nuke bu shi woda ba, yang nu dambi ku ka vi nu mbuznyifi nuke bu shi woda ba.”

Matta 26

Dlegumeku wa shi Sawari ku Tlagha nda Yesu

(Mar 14:1-2; Luk 22:1-2; Ykh 11:45-53)

¹Nu Yesu wofaki zuz dyikunang kap, tu ze nu mburindakwang za,

²“Tun wa zn za tabar Peetar Dyinang wa njig qaandi rap, ka vr Yi bu Nduk tu katl nda gha me qufari.”

³Tu kuruku rututundi ndu dlegumeku bu ndukyang taba nu kaa bu gorkir bu kuruku nuka qaki nda za Kayafa.

⁴Tu shi sawari ku za ku ks nda Yesu mbuztuka tu wor tlagha nda nu gha.

⁵Yang tu zuz ku za, “Bu shi sarchi tabbarang ba, kume ku ndukyang ji ndu dakhla ba.”

Wa Pu Mor nuke Zhiran Munkandi ye Yesu

(Mar 14:3-9; Luk 7:37-38; Ykh 12:1-8)

6Yesu a mbu ghai Betani mbu rafti bu Siman nuke zhu wa shi khaati gwaanji.

7Tu nokhzi nggur a ba she Yesu ndu ye kulur mor nu zhiri munkandi nu me muzhindi madyi. A mbu zumndi dye zumndi tu mbata morang yenda nu mbu dyinan.

8Yang ni nu mburi nda kwang naki, tu shokhna ku, a zuran ye yenku za, “Na dya suburi,

9mbu masa kya mor nang bara tuga ka gwa muzhindi khang nuke ka vurki ye nu nungndi ku.”

10Yang kume Yesu wa zun dyi nuke a zuran ku, tu ze wor za, “Num saki tun ki damta nokhzi nanga? Ai, dyi nu shiki yang mbari.

11Nu nungndiku a nje suyen ndu tunu aakochi, yang ngaa nje suyen ndu tun aakochi ba.

12Mor nu zuki ya nang, a khar wa daasakya man vara ma par muti banga.

13Zhire nga zuran ye nu ye maa nuke a ma wopa labar mbarkandi nang kap mbu larji, nduki ka ki zu dyi nu nokhzi nang shiki ma kwaari nda.”

Yakhuda wa, Masa Yesu bara

(Mar 14:10-11; Luk 22:3-6)

14Tu da chele gwaanggum rapndang, nuka qaki nda za Yakhuda Iskariyoti, du she kuruku rututundang,

15tu zu za, “Tun ka vurkya kim ya mbu nga masa nda bar yenwa?” Tu vur muzhindi ye vi dyin kunung yenda.

16Ji dyin sarchi nang tu nggasi nggut njiv nuke chin ka vurki Yesu bara.

Yesu wa Zum dye Zumndi Tabar Peetar dyin ndu nu Mburindakwang

(Mar 14:12-21; Luk 22:7-13, 21-23; Ykh 13:21-30)

17Ye fudar nu gumapaali nu tabar burti tolir nuke yis su ba ndang, tu nu mburindakwang a ba she Yesu tu ze nda ku za, “Ta shim daasa mi ye maa nuke to ka zumki tabar Peetar dyinang nu funa?”

18Tu zu za, “Duma mbu ghai she khuski ngguri, tun ze nda nun za, ‘Maalum wa zu za, sarchi bang wa shi bing, yang ngga zum tabar peetar dyinang mbu rafti ba suyen ndu nu mburi nda kwang.’ ”

19Tu nu mburi nda kwang shi ba wa nu Yesu zuki ye worang, tu daasa dye zumndi tabar peetar dyinang.

20Nu mugdi shiki tu kha gha ma zum dye zumndi suyen ndu gwaanggum rapndang.

21A mbu züm dye zümnda ku tu Yesu ze wor za, “Zhire nga zuran ye nu, da chele baanu ka vürti nga bara.”

22Tu damta ku madyi, tu nggaasi zham nda ku nu daa da a zuran ku za, “Wodye dya nga mu, Zhinerem gwaanji?”

23Tu tlogha za, “Njif nu saki kharan nu mbu düb da ndu nga nang kya ma vürti nga bara.

24Yi bu Nduk ka mud ba wa nu bülaki dyine nda. Yang njif nuke a ma vür Yi bu Nduk barang dya dye zhiyaye! Ka duk yenda tuga nu kha nda ba.”

25Tu chin Yakhuda nu vürti nda bara zu za, “Maalum, dya nga mu?” Tu Yesu tlogha yenda za, “Ta zi nu meero.”

Zümndi bu Zhinerem gwaanji

(Mar 14:22-26; Luk 22:14-20; 1Kor 11:23-25)

26A mbu zümndi dye zümndang ku, tu Yesu da burti tolirang, tu kuna Magham, tu bakhla nu gha tu vür ye nu mburi nda kwang za, “Dlu ma tun nji, na dya man vara.”

27Tu da dyekhti dyim anapang. Nu kunaki Magham tu vür ye wora tu zu za, “Kap baanu za ma.

28Kume nang dya tom banga, nu nyedli alqawar nuke a ma mbuti kume nduki khang ma ndum sola.

29Nga zuran ye nu, ngam bu za dyim anap nang tük ba, kope füdar nuke ngga zaki mewakandi nggur ndu tunu mbu kwaadar bu Zhinkir banga.”

30Nu Yesu ndu nu mburi nda kwang qaki taazi, tu vi ku tu dü ku mbu Dleng qufar Zaitun.

Biturus wa zu za Chin bu Keela Zündi Yesu ba

(Mar 14:27-31; Luk 22:31-34; Ykh 13:36-38)

31Tu Yesu ze wor za, “Kap baanu tun ka da vaanu tun njig tu nga mbu virkir nang kume dyi nuke a ma daatli ndu nga. Kume a nje bularan za, ‘Ngga ghwad nu khutlorang, ndubang ku nu mbu shapirang ka lakhta ku.’

32Yang gaanje wa ji ndu nga mbe muti, ngga kaya nu ma yir Galili.”

33Tu Biturus ze nda za, “Aa wa da vaanda ku kap kume dyi nuke a ma daatli ndu to, aa da ngam bu da vara ba.”

34Tu Yesu ze nda za, “Zhire nga zuran yoro, ba mbu virkir nang, me ku koogurokh shi mbaari, to ka keela zündi nga sar kunung.”

35Tu Biturus ze nda za, “Aa ka tlagha rem suyen, ngam bu keela zündor ba!” Nu mburi nda kap wa zu wanang ku tük.

Yesu wa shi Barar Gesemaní

(Mar 14:32-42; Luk 22:39-46)

36Kom tu Yesu ndu nu mburi nda kwang du ye maa nggur nu ka qaki za Gesemani, mban za, ye maa dyooti mor Zaitun. Tu ze nu mburi nda kwang za, "Kha ma gha fan, nga yir far ma barari."

37Tu du ndu Biturus ndu qusonggi bu Zabadi wor rapndang, nang ke Yaqub ndu Yoghana, tu memunaran suburi tu damta madyi.

38Tu yang ze wor za, "Suburti mbi nuke a mbu nyifi banga ka duma tlagha nga. Kha ma gha fan, tun shi buuri suyen ndu nga."

39Nu duki guma kodom tu nggud nu mbiyitan tu shi barari a zuran za, "Zhinkir banga, mbu ka shi, to da dyekhti bonye na ya bara. Kap ndu wanang, shi na shimndi bang ba, kope shimndi baaro."

40Na gabki nu she nu mburi nda kwang tu gwa a dyenir ku, tu yang ze Biturus za, "Alapa tun bu shi buuri ndu nga aa me awe da ba?

41Shi ma buuri, tun shi barar tk kume nggud nun mbu buuri ba. Jiimba wa tlogha ya, yang man vara khukhutan."

42Tu gab nu rapan tk, ta shi barar a zuran za, "Zhinkir banga, mbu bonye nang bu peeta ba kope nga za nda, bu ku shimndi ba shi."

43Ta gab tk tu gwa wor a dyeni, kume yiti wor wa shi tada.

44Tu njig wor tk, tu du tu da shi barar nu kunungan a maata balarku nu zuki gumapaalyang.

45Ta gab tk, nu she nu mburi nda kwang tu ze wor za, "Ma bar leendang tun a shikya ba dyeni tun a maasi baanu? Na ma, sarchi wa shi bing nuke a ma vr Yi bu Nduk bar nu mbu khar nu solarku.

46Ji ma chem d*i*, wonji nu vurti nga bara a khdli."

Wa Kus Yesu ku

(Mar 14:43-50; Luk 22:47-53; Ykh 18:3-12)

47A mbu balarang, tu Yakhuda nuke dya da chele gwanggum rapndang a ba suyen ndu tabar nduki khang. Khubtan ku ndu kaskarku ndu sabirku. Kuruku rututundi ndu dlegumeku bu ndukikwang a rukki wora.

48Yang nu vurtinda barang wa wud ye wor za, "Kap njif nang khaapaki nda, dya chin, kus ma nda,"

49Bar baran tu du she Yesu kwatura, tu ze nda za. "Gappura, Maalum!" Tu Yakhuda khaapa nda.

50Tu Yesu ze nda za, "Rapta, shi dyi nu da ba ki ndu to." Tu ndukyang a ba tu kus Yesu ku tu khubti nda.

51Nar nang tu da chele bu nduki nuke a suyen ndu Yesu, fet kaskar baran, tu km maavi bu gorkir kurukwang tu kurta dlumndan nugha.

52Tu yang Yesu ze nda za, “Gob ndu kaskar baaro, kume kap njif nu daki kaskar, kaskar ka tlaghaki nda.

53Tamandi baanu zalala khara ku khud nga shaata kha Zhinkir banga fan ndu fan ku da rk ndu nu rktiku baran ya, dukti sange sojeku gwanggu rap ba goma?

54Yang dyi nu builar lagarkati bu Magham zuki za ka shang ka nyel kikimndana?”

55Ye sarchi nang tu Yesu ze wor za, “Tun a vi ndu kaskarku ndu sabirku ma kusi nga, nga nu yetar njiva mu? Yang aa nyi fuda nga mbu Rafti bu Maghamang nga shogaran bara yang nun kusi nga ba.

56Yang dyinang shi kap ma ku nyel dyi nuke a nje mbu lagarkati bu annabikwang.” Tkkti wanang tu nu mburi nda kwa kap njigti nda tu da vaanda.

Wa Du ndu Yesu Gume Ndukkudaandi

(Mar 14:53-65; Luk 22:54-55; Ykh 18:13-14, 19-24)

57Tu nduki nu kuski Yeswang du ndu chin ku she Kayafa, gorkir bu kurukwang, nuke Maalum Taurete ku ndu dlegumeku bu ndukyang tabaran ku nje.

58Yang Biturus wa mbu gaanje wor bakh ndu wor ma yir muna rafti bu gorkir kurukwang. Tu du tu da kha gha ndu nu ngguti Rafti bu Magham kwang, ma na laudsarsan.

59Tu kuruku rututundi ndu tabar bu nduk kudaandang, lab kotame nuke wor ka zuki nu dyine Yesu ma gwanda ku tlagha nda.

60Yang nu gwa ku ba, aa nuke nduki khang wa zu saidu kotameku. Qursan tu ndukiku nggur wor rap a vi.

61Tu zu ku za, “Khuskinang wa zu za, ‘Ngga duma guda Rafti bu Maghamang nugha tang dun nggur mbu qaandi kunung.’ ”

62Tu gorkir bu kurukwang ji nu vid*i* tu zu za, “Tom bu tlogha de? Saiduku nu vurki nu dyinorang da?”

63Yang tu Yesu kha varan gha yit. Tu gorkir bu kurukwang ze nda za, “Kume Magham nu nyifiri, zu yerem mbu to ke Masiya, Yi bu Magham.”

64Tu Yesu ze nda za, “Ba wa no zukyang. Yang nga zuran ye nu, ji dyin leendang tun ka na Yi bu Nduk kharan dyin bun zume bu Nu zalalyang, a bar tuk mbu kuzapti nu muna vid*i*.”

65Tu gorkir bu kurukwang byakh luktiku baran nughha kume suburti memuna, tu zu za, "Chem a labkya nyi pooni saidu tuka? Tun wa tuk ndumndi nu shiki ye Magham ndu dlumndonu.

66Tun na ya kima?" Tu tlogha yenda ku za, "Wa khul kuy tlagha nda!"

67Tu kod nyakhti ku nu ve nda nu mbiyitan, tu ghwatinda ku, tu beenan butli nda,

68a zuran ku za, "Wud me annabyang yerem mbu to ke Masiya! Zu njif nu butlkirang!"

Biturus wa Keela Zundi Yesu

(Mar 14:66-72; Luk 22:56-62; Ykh 18:15-18, 25-27)

69Ye sarchi nang, Biturus a nje kharan muna raftang, tu ye wonkhar nggur nuke a tlunar mbu raftang a ba she nda tu ze nda za, "Ta suyen ndu Yesu khuzi Galilyang tuk."

70Tu yang Biturus keela gume wor kap tu zu za, "Nang zun dyi nuke ta balar dyinanang ba."

71Na viki nu me vi raftang, tu wonkhar nggur tuk nuke a tlunar mbu raftang na nda, tu ze nduki nuke chingndan ye maaranang za, "Khuskinang a suyen ndu Yesu Ye Nazaret!"

72Tu Biturus gab tu keela nu kumndari a zuran za, "Nang zun khuskinang ba!"

73Nu shobki kodom tu nduki nuke a nje chingndan ye maaranang a ba ku tu ze Biturus za, "Shwat, to da chele baanda. Me ghiindor wa qun solo."

74Tu nggaasi mi barke bu dyinan, a kumndari, a zuran za, "Nang zun khuskyang ba!" Fan ndu fan tu koogurokh shi mbaari.

75Tu Biturus kor ndu balar nu Yesu zuki yenda za, "Me kuy koogurokh shi mbaari, to ka keela za no zundi nga ba sar kunung." Tu Biturus vi nu dam tu shi ghoori madyikandi.

Matta 27

Wa Du ndu Yesu Gume Nggomna Bilatus

1Nu dumaari dau, tu kuruku rututundi ndu dlegumeku bu ndukyang kap shi sawari tlagha nda Yesu,

2tu gun kharan nu gha ku, tu dus ndu chin ku, tu vur nda nu mbu khar nggomna Bilatus.

Muti bu Yakhuda

³Sarchi nü Yakhuda nü vürki nda bara naki wa kuma za kү tlagha Yesu, tү memunaran süburi. Ta gab nü she kuruku rututundang ndü dle gume bү ndukikwang, tү gab ndü muzhindi ye vi dyin kunungndang ye wora.

⁴Tү zü za, “Ngaa shi sola kүme nga vür njif nüke zop ve nda ba ma kү tlagha nda.” Tү yang ze nda ku za, “Nüm baki rema? Na dya damtar baaro.”

⁵Tү wos muzhindi ye vyang gha mbü Rafti bү Maghamang, tү vi nü dam, tү dü tү da gun zoori tү lokh dyinan gha.

⁶Tү kuruku rututundang ghar muzhindang tү zü ku za, “Nü shipa kү sa muzhindi nang nü ye maa dungndi mbü Rafti bү Maghamang ba, kүme dya muzhindi tlaghar müdi.”

⁷Tү shi sawari ku, tү masa dalang bү nü dundi kayang ngguri, tү ka pa runggiku nü mudki nü nje.

⁸Kүme nang, ma bar meeni, nduki ka qa dlum maarang za, Dalang Tom.

⁹Tү dyi nü annabi Yirmiya zuksya nyedli, nü zuksi za, “Tү da muzhindi ye vi dyin kunung, muzhindi nü nduki nü Israila tloghaki za kү masa nda si.

¹⁰Tү masa dalang mbü nü dundi kayang si, ba wa nü Magham zuksi ya.”

Bilatus wa Shi Zhamndiku ye Yesu

(Mar 15:2-5; Luk 23:3-5; Ykh 18:33-38)

¹¹Ye sarchi nang Yesu a nje chingndan gume nggomna, tү nggomnyang zham nda za, “To ke kuji bү Yakhudekwang mu?” Tү Yesu ze nda za, “Wanang ni, ba wa no zuksyang.”

¹²Yang nü kuruku rututundi ndü dlegumeku bү ndukyang daki zhaano baran, nü tlogha ye wor nü aa num ba.

¹³Tү Bilatus zham nda za, “No tük dyiku nüke a zuran ku nü dyinorang de?”

¹⁴Yang Yesu nü tlogha aa zhamndi da yenda ba. Tү nggomna shi lazham madyi.

Wa Dla Kumar Mütí ye Yesu

¹⁵Ye sarchi tabar Peetar Dyin, nggomna wa ka ngga nduk da nüke ndukyang a shimndan gha zhaarum.

¹⁶Yang ye sarchi nang nü zop nggur a nje nü aaki zunki nda khiiyan zhaarum, nüka qaki nda za Barabas.

¹⁷Kүme nang nü Yakhudekwang tabaki, tү Bilatus zham wor za, “Tun a shim ngga nga kya ki ye nu gha kwa? Barabas mu yang Yesu nun ka qaki nda za Masiya?”

¹⁸Kүme Bilatus wa zun za a ba ku ndü Yesu kүme zhiri.

¹⁹Nu Bilatus khaki gha ye maa kumarang tu nokhzan a ruk ku ze nda za, "Vi bar mbu njiv bu nu dambi nang kume nga za bonye ndu zhine ndu chin virkir nang."

²⁰Tu yang kuruku rututundang sokh ndukyang za ku zu ku za ku ngga Barabas gha tu tlagha Yesu.

²¹Tu nggomna gab tu ze wor za, "Chele nduki rapndi nang, tun a shim ngga nga kya ki gha ye nwa?" Tu zu ku za, "Barabas."

²²Tu Bilatus zham wor za, "Yang shi nga kya num ndu Yesu nuka qaki nda za Masiya na?" Tu zu ku kap za, "Ku kaatli nda gha!"

²³Tu Bilatus zu za, "Kume numa? Tluna kya num nuke malkandang na?" Tu yang ndukyang shaata da suqura wor nu vid*i* a zuran ku za, "Ku kaatli nda gha!"

²⁴Nu Bilatus naki za chin duma shi aa num ba, wonji ndukyang a shim ji ndu dakhlar, tu shokhla dyim tu shib kharan nugha gume ndukyang, tu zu za, "Nga si mbu zop mbuti tom bu nu dambi nang ba. Na a dyinonu."

²⁵Tu ndukyang kap tlogha za, "Ku tadar tom baran khan dyine rem ndu qusonggi baarem!"

²⁶Kom tu ngga Barabas gha ye wora. Gaanje nu saki ku shi kurpi ye Yesu, tu vur nda ma ku kaatli nda gha.

Sojeku wa Shi Balar me Ghumndi ye Yesu

(Mar 15:16-20; Ykh 19:2-3)

²⁷Tu sojeku bu nggomna du ndu Yesu patle bu nggomna, tu taba beeni sojekwang nu dyine nda,

²⁸Tu fed dye sar baranang nugha, tu lupa lukti vyangndi pooni bu kujiku yenda.

²⁹Tu shi dye zhar ndu njekhti tu sa yenda ye dyinan. Tu vur zaabir yenda ku khubi ndu kharan nu zuma. Kom tu kurum gha ku gume nda tu kus zu balar ndumndi yenda a zuran ku za, "Ungkali, kuji bu Yakhudeku!"

³⁰Tu kod nyakhti ku nu ve nda, tu dlu zaabira bar kha nda tu ki ghwad dyinan ku si.

³¹Nu wofaki zu balar ndumndi ku yenda tu fed lukti vyang nda nu gha, tu sa lukti baranang yenda, tu du ndu chin ma kaatli nda gha.

Wa Katl Yesu gha me Qufari

³²A mbu yir ku, tu gama ndu khuski ngguri ye ghai Sariyan, dluman za Siman, tu ranna nda ku tu da qufar kaatli bu Yeswang.

³³Tu khul ye ma nuka qaki za Golgota, mban za, ye ma dub dyin.

³⁴Tu vur dyim anap yenda longgaran ndu dyi dyotndi ma ku za, yang nu darki, tu zhang zaran gha.

35Nu katlki nda gha ku tu ge tombol ghaari ku ma ku shakh luktiku baranang.

36Qursan, tu kha gha ku ma bu wudle nda.

37Tu katl bular nggur gha vid ndu dyinan dya bular dyi nu daki zhaano baran dyinanang. Bularan za, “Nang ke Yesu, kuji bu Yakhudeku.”

38Tu katl nu muuriku nggur wor rap suyen ndu chin, da ve dyin bunan nu zuma, da ve dyin bunan nu gusau.

39Tu nduki nuke a peetari ki puzi nda a yakhta dyin wora,

40a zuran ku za, “To nuke to ka duma guda Rafti bu Magham nugha to dun mbu qaandi kunung, dono va do! Mbu to Yi bu Magham, a zhur yaghai dyine qufar kaatlang do!”

41Tu kuruku rututundi ndu Maalum Taurete ku ndu dle gume bu ndukyang ki zu balar me ghumndi a zuran ku za,

42“Wa dana nduki nggur tu kuna dana varan. Mbu chin ke kuji bu Israila, bu ku da zhur yaghai dyine qufar kaatlang do, kom chem ka maita nda.

43Wa maita Magham. Bu ku Magham dana nda leendang, mbu a shimndan, kume wa zu za chin Yi bu Magham do.”

44Nu muuri ku nu katlki wor gha suyen ndu chinang tuk wa shi maatli balar yenda.

Muti bu Yesu

(Mar 15:33-41; Luk 23:44-49; Ykh 19:28-30)

45Fudar a tala, tu zhum maari za ghayang nugha rum ma yi vi kunung nu mugdi.

46Vi kunungndang tu Yesu da suquran nu vid tu zu za, “Eloi, Eloi, lama sabakhtani?” Mban za, “Maghamndi banga, Maghamndi banga, num saki to yabti nga gha?”

47Nu nduki nggur nuke chingndan gha ku ye maaranang tukki wanang tu zu ku za, “Khuski nang a qakya Iliya.”

48Fan ndu fan tu njif nggur da, tu da da ndodyiri, tu yob nu mbu dyim beundi, tu san me sabiri, tu zoba yenda ma ku za.

49Tu beeni ndukyang zu za, “Njig nda chem na, mbu Iliya kada ba tu dana nda.”

50Tu Yesu gab tu da suquran nu vid ndu dumbur kom tu vi nyifiri.

51Ye sarchi nang tu kapar nuke a mbu Rafti bu Maghamang byakh rap mbu yen, vid ma yi yaghai. Tu maa vughai shi yakhtari, tu ndogdiku wudli!

52Tu kujipku quni, tu nduki shakhshakhndi nu mudki ku khang ji ndu nyifiri.

53Tu vi bar mbu kujipku baanda. Gaanje Yesu wa ji mbe muti, tu vi ku nu mbu ghai Shakhshakhndang, tu nduki khang na wora.

54Sarchi nu gorkir soje bu Roma ndu beena nduki nuke a bu wudle Yesu naki yakhtar maa vughayang nu dyi nu shikyang kap, tu tuk sawar ku madyi, tu zu ku za, "Zhire njif nang dya Yi bu Magham!"

55Nusuku nggur a nje wor khang tuk na mbuki gaanje Yesu ma ji Galili a tlunar yenda ku. Tu ching gha ku bakh a na dyiku nuke a shirang.

56Maryam ye Magadaliya, ndu Maryam man Yaqub ndu Yusufu, ndu man qusonggi bu Zabadi a chele baanda.

Par Muti Yesu

(Mar 15:42-47; Luk 23:50-56; Ykh 19:38-42)

57Nu mugdi shiki, tu nu gunar ngguri, khuzi Arimatiya, dluman za Yusufu a ba. Yang dya nu mbu Yesu tuk.

58Tu du she Bilatus ma khud k u vur man var Yesu yenda. Tu Bilatus zu za k u vur yenda.

59Tu Yusufu da man var Yesu tu dyikhlan mbu kapar linen shakhshakhndi.

60Tu sa nda nu mbu mewar kujip baran, nuke dya ndogdi nggur nu raki mbanang nu gha. Tu tupa ndogdi gwaanji nu me kujipang, tu du varan.

61Maryam ye Magadaliya ndu Maryam dandang, ba nje kharan me kujipang.

Nu Ngguti Kujip kwang

62Vi dumaaran gaanje fudar daasar Peetar Djinang, tu kuruku rututundi ndu Parisekwang taba nu gume Bilatus,

63tu shi ghai yenda ku za, "Gundi! Chem wa kor dyi ni nu lambar nduki nang zuki sarchi nuke a nje ndu nyifiri, a za gaanje qaandi kunung chin ka ji mbe muti.

64Kume nang, so k u nduki bu dyin kujip nang nughha mbari ma yi ye qaandi kunung, kume k u pudeku baran kwang a ba tu muura man varanang bar ba, tu zu ku za wa ji mbe muti ba. Lambar nu gana nang ka duk nu gumapaalyang maatli."

65Tu Bilatus ze wor za, "Da ma sojeku tun du tun bu dyin maarang wa nuke tun dumaki."

66Tu du ku tu bu wudle maarang, tu sa yitum kwaadar baran nu dyin kujipang, tu sa sojeku ma nggut maarang tuk.

Matta 28

Jiiri bu Yesu mbe muti

(Mar 16:1-8; Luk 24:1-12; Ykh 20:1-10)

¹Gaanje Fudar Maasi bu Yakhudekwang, ye fuda Laaji ndu zhuzumi, tu Maryam ye Magadaliya ndu Maryam dandang du ma nggut kujipang.

²Fan ndu fan tu shi yakhtar ma vughai madyikandi, kume nu rukti bu Magham nggur a shur vidsi, tu tupa ndogdi nu zaki me kujipang bara tu khan dyinan.

³A wuti wa wuti maari, luktiku baran bong khat khat wa lefundi.

⁴Ni nu ngguti kujip kwang naki nda, tu tuk sawar ku madyi, var wora dlurti, tu nggud ku nu yaghai wa nduki nu mudki.

⁵Tu nu rukti bu Maghamang ze nusukwang za, "Tuk nu sawa ba, nga zun tun a labkya Yesu nu katlki nda gheng."

⁶A nje fan ba. Wa ji ba wa nu zukyang. A ba ma tun na ye maa nu khataki nda nu sang.

⁷Du ma daudau tun a ze nu mburi nda kwa nun za, 'Wa ji mbe muti, a nje gume nu ma yir Galili. Tun ka da na nda fara.' Nang ke dyi nanga ba ki ma zuran ye nu."

⁸Tu njig ye maa nuke kujipang a si daudau nyeedlan ndu sawari yang memuna wor bong madyi tuk. Tu buutl da ku ma zuran ye nu mburi Yesu ku nuke a nje.

⁹Fan ndu fan tu Yesu ndu dyinan gama ndu wora. Tu ze wor za, "Wusammaku!" Tu da song ku bing tu kurum gha ku me saran, tu yang ghar ghai yenda.

¹⁰Tu Yesu ze wor za, "Tuk nu sawa ba, du ma tun a ze nyeezaku za ku du ku Galili, ka da na nga ku fara."

Nu ngguti kujipkwang

¹¹Nusukwang a mbu yir vaanda, tu beena nduki chele sojeku nu ngguti kujipang ku vi nu mbu ghayi, tu da vir labar dyi nu datlki ye kuruku rututundang.

¹²Tu kuruku ndu dlegumeku bu ndukyang shi sawari ku, tu vir muzhindi khangndi ye sojekwang.

¹³Tu zu ku za, "Zu ma ye ndukyang nun za, 'Nu mburindakwang dukti mbu virkiri tu muura man varanang bara sarchi nuke chem a dyeniri.'

¹⁴Mbu balarang wa vi nu mbu dlumndi Nggomna, chem ka shi balar yenda, tun bu za bonye ba."

¹⁵Yang tu sojekwang dlum muzhindang tu shi ku ba wa nu zuki ye worang. Labar nang wa ka zur nda mbe Yakhudeku ma bar meeni.

Tlunar nu Yesu Virki ye nu Mburi nda ku

(Mar 16:14-18; Luk 24:36-49; Ykh 20:19-23; Tlp 1:6-8)

¹⁶Kom tu nu mburi nda ku gwaanggum dandang du ku Galili, tu du ku dleng nu Yesu zu^{ki} za ku du ku.

¹⁷Nu naki nda ku tu ghar ghai yenda, yang beenan nu memuna wor da ye wor za dya chin ba.

¹⁸Tu Yesu a song bing tu zu za, "Wa vur zalale maa vid*i* ndu maa vughai ya kap.

¹⁹Kume nang mbu tun wa d*i* tun a ze nduki nu larji kap ku mburi nga, tun a shi baptisme ye wora mbu dlum Zhinkiri, ndu bu Woyang ndu bu Jiimbi Shakhshakhndi.

²⁰Tun a shoga ye wor ku khutlo kap dyi nang zu^{ki} ye nu. Zun ma nga nje suyen ndu tunu ma yir laudarsi qaandi virkiri."

Markus

Markus 1

Waazu bù Yokhana nù Baptisme ma Nggoti njigti Solarì

(Mat 3:1-12; Luk 3:1-9, 15-17; Ykh 1:19-28)

- ¹Nang ke nggarsi Labar Mbarkandi bù Yesu Masiya Yi bù Magham,
- ²ba wa nù bulaki nù gha mbù lagarkati bù annabi Yishaya. Nù Magham zuki za, "Nggudu, ngaa ruk nù rukti bang kù da ba gume bar baaro ma kù daasa njiv yoro."
- ³"Chin ke suqur nuke a wopar mbù gaari a zuran za, 'Daasa ma njiv bar bù Zhinerem gwaanji, kwadama yiti njiva yenda nughha kwatüra.' "
- ⁴Yokhana nù baptismya viki tuki baptismye nduki mbù gaari a waazu baptismye nggoti njigti solar baanda ma gwa yaapar she Magham.
- ⁵Tu nduki nù mbù dlar ghai Yakhudiya, ndù Urshalima kapa ba she nda a zu solar baanda tu kus baptismye wor mbù Gaawu Urdun.
- ⁶Yang Yokhana sakya lukti nù shiki ndù ghosi dliimokh, dye gundi mbù varan dya kuzum, dye zumndi baran dya mbeega ndù dyim dyiiri.
- ⁷Tu kus waazu za, "Njif nù dukki nga gwaari a nje a bari yang nang khul shul nga gha tang kol zo paghamndi baran nughha ba.
- ⁸Nga baptismya ye nu ndù dyimi, yang baran ka shi baptismya ye nu ndù Jiimbi Shakhshakhndi."

Yokhana wa Shi Baptisme ye Yesu

(Mat 3:13-17; Luk 3:21-22)

- ⁹Mbù qaandi virkirku naandang, tu Yesu da njig ghai Nazaret nuke a mbù dlar ghai Galili, ta ba she Yokhana tu shi baptismye yenda mbù Gaawu Urdun.
- ¹⁰Yesu a viri bar mbù dyimang tu na ma vidí wa quni, tu Jiimbi Shakhshakhndi wa mbola a lubti nù dyine nda.
- ¹¹Tu balar a vi vidí a zuran za, "To Yi bang, ndolakandi, nga tuk mundi fa madyi."
- ¹²Fan ndù fan, tu Jiimbi shakhshakhndi du ndù chin mbù gaari.

Shedan wa Buu Yesu ma Lamba nda

(Mat 4:1-11; Luk 4:1-13)

- ¹³Tu Yesu shi qaandi dyin vat mbù gaarang. Shedan a shim lamba nda. Aa nuke dlu gaariku a nje mbù gaarang suyen ndù chin, yang nù ruktiku bù Magham a buu dyinan.

¹⁴Gaanje wa khi Yakhana nū baptismang gha zhaarūm, tū Yesu a ba mbū dlar ghai Galili a waazu labar mbarkandi bū kwaadar bū Magham.

¹⁵Tū kus zuran za, “Sarchi wa shi kūme kwaadar bū Magham wa shi bing, yang njig ma solar baanu tun maita labar mbarkandang.”

Yesu wa Qa nū Dumndiku Vat maa ku Mburi nda ku

(Mat 4:18-22; Luk 5:1-11)

¹⁶Yesu a peetar me dyim chitndi nū Galili, tū na Siman ndū khachin dlūman za Andurawus a kūs yurviku ndū lemi kūme dya nū dumndiku.

¹⁷Tū Yesu ze wor a za, “A mbu ma nga, ngga gab ndū tun ma nū dumndi nduki ya.”

¹⁸Fan ndū fan, tū njig lem baanda nū nje tū mbū nda ku.

¹⁹Nū songki nū guma kodom, tū na Yaqub Yi bū Zabadi ndū khachin nūka qaki nda za Yakhana mbū dūmbūli a kwada lem baanda.

²⁰Fan ndū fan, tū Yesu qa wora, tū yang mbu nda ku tū njig kumaandi baanda Zabadi nū mbū dūmbūlang sūyen ndū nū tlūnar mūzhindiku ye wora.

Nū Khukheeti ngguri

(Luk 4:31-37)

²¹Tū Yesu ndū nū mburi nda kwa dū ku mbū ghai Kaparnakhum. Nū Fūdar Maasi bū Yakhude kwa shiki, tū vi nū mbū kib tabar bū Yakhude ku tū kūs shogar ye wora.

²²Tū nduki kwa shi lazham pooni shogar baran kūme wa ngga yen ndū pooni shogar bū Maalūm Taurete kwang. Yesu a shogar ye wor ndū sūqur zalala.

²³Yang khuski nū khukheeti nggur a nje mbū maa tabbarang,

²⁴fan ndū fan tū da sūquran nū vidī, a zūran za, “Njigterem, nūm baki rem ndū twa? To Yesu khuzi Nazaret? Ta ba ma tlagha rem mu? Ngaa zūndoro, to ke njif Shakhshakhndi bū Maghamang.”

²⁵Tū yang Yesu wu khukheetang za, “Kho yit to vi bar mbe njifang ka.”

²⁶Nū khukheetang yakhtaki njifang tū ghwat zhaano, kom tū vi bar mbe nda.

²⁷Tū ndukyang kap ki lazham dyi nū shikyang tū yang ki zham yen a zūran ku za, “Na dya nyi pooni tuna? Chabda, meeni nang, chem wa na pooni mewar shogar ngguri kūme wa ka shi balar ndū zalale ye khukheetiku, yang tū ka mbu sūquran.”

²⁸Fan ndū fan tū labar baran dū aa fūn mbū dlar ghai Galili.

Yesu wa Shaana Sūrvi Siman Nusukandi

(Mat 8:14-15; Luk 4:38-39)

²⁹Ba nü da viki ku bar mbü kib tabarang, tü dü ku kaa bü nü Siman ndü Andurawus suyen ndü Yaqub ndü Yoghana.

³⁰Yang survi Siman nusukandi nü da lawan ba küme balbal ve nda, tü ze Yesu ku.

³¹Yang tü Yesu dü she nda, nü khubki kharan, tü da nda nü vid*i*, tü balbalang ngga nda gha, kom tü ji tü shi dye zumndi ye wora.

Yesu wa Shaana Nduki Khang

(Mat 8:16-17; Luk 4:40-41)

³²Nü mugdi shiki qurse nggudi füdari, tü da ba ndü nü khaatiku suyen ndü nü khukheetiku.

³³Tü nduki nü mbü ghayang kap taba nü me raftang.

³⁴Tü Yesu shaana nü khaatiku zum zum wor khang, tü fet khukheetiku bar mbe nduki khang. Yang nü njig khukheetikwang kü shi bala ku ba küme wa zun nda ku.

Yesu wa Du ma Barar ndü Waazu

(Luk 4:42-44)

³⁵Tü Yesu kwakh nü dumari dau, fan kü maarang shaana, tü dü ye maa nüke aaki nje ba tü shi barari.

³⁶Tü yang Siman ndü beena nduki nüke a suyen ndü chin dü ma lab nda ku.

³⁷Nü gwaki nda, tü ze nda ku za, "Nduki kap a lab toro."

³⁸Tü yang Yesu tlogha ye wor za, "Dyem mbü beena ghaiku nüke a guma ma waazu nje küme nang ke dyi nü da ba ki ndü nga do."

³⁹Tü baara ma Galili kap a waazu ye wor mbü kib tabar baanda a fet khukheetiku malkandi bara mbe nduki.

Yesu wa Shaana nü Khaati gwaanji

(Mat 8:1-4; Luk 5:12-16)

⁴⁰Tü nü khaati gwaanji nggur a ba she Yesu, tü kurum gha a khuti nda za, "Mbü ta shimi, to ka düma shaana nga nü gha."

⁴¹Nü Yesu tükki zhiyaye baran, tü zoba kharan tü süba nda, tü ze nda za, "Ngaa shimi, shono."

⁴²Fan ndü fan tü shaana mbe khaati gwaanjang, tü kha shakhshakh.

⁴³Tü Yesu ze nda za kü dü varan gaanje wa mata nda madyi a za,

⁴⁴"Aa da zun na dyinang ye aaki ba, yang du to da wut va ye kurukwang, to vür sadke nü khar shakhshakh ba wa nü annabi Musa zukyang. To shi wanang küme kü nduki zun nü dyine ta shaana mbe khaatang."

45Tu yang njifang dū ta zū balarang nū dam ye aaki kū tūkki nūke Yesu nū dūma viri nū mbū ghai nggur ye dalang tūk ba. Tu ka kha varan gha gar ye maa nūke nduka nje ba, yang kap ndū nang, tu nduki ki bar she nda mbū aa nyi maa.

Markus 2

Yesu wa Shaana Njif Zurdakandi

(Mat 9:1-8; Luk 5:17-26)

1Nū qanki kodom, tu Yesu gab nū mbū ghai Kaparnakhum tūk, tu nduki tūk za a nje kaari.

2Ta ba ku tu taba khang nūke maarang nū da wor ba. Kūme aa me virang nyeedlan ndū nduki tu kūs waazu labar mūnkandi ye wora.

3Tu ndukiku nggur wor vat nū dā daki njif nggur zurdakandi ta ba she nda,

4yang nū gwa ma viri nū she Yesu ku ba kha khang bū nduki. Kūme nang, tu shukhta dyin kib nū kya mbanang nūgha ba ye maa nūke Yesu a sang, kom ta zhur ndū njif zurdakandang ku qaandan dyine kurbuk baran.

5Nū Yesu naki maito ba nda, tu ze njif zurdakandang za, “Yi banga, wa yaapa solarku ba yoro.”

6Yang beena Maalūm Taurete kwa nje ye maaran, tu nggaasi kwariku mbū memuna wora

7a zūran ku za, “Shwat nūm saki tu khuski nang ki poona balar nanga? Ai wa ndūm Magham mbe balar nū shiki nang, mbū Magham dyenda ba, ki ka dūmaki yaapar solar bū nduka?”

8Fan ndū fan tu Yesu zūn mbe jiimba dyi nūke a kwaaran ku mbū memuna wora, tu yang ze wor za, “Nūm saki tun ki kwaari ku nang na?

9Nyi dukki ndū ndolndola, kū nduk ze nū zurdarang za wa yaapa solar ba yor mu? Yang kū nduk zū za ju to da dye qaandi ba to dū va mu.

10Yang kūme kū zūn nu za zalale a nje kha Yi bū nduku dyine larji ma kū yaapa solar bū nduki.” Tu yang ze njif zurdakandang tūk a za,

11“Nga zūran yoro! Ju to da kurbuk ba to dū kaari.”

12Fan ndū fan tu ji nū vidī mbiyiti wora tu da kurbuk baran tu dū varan, tu yang shi lazham ku tu gor dlūm Magham a zūran ku a za, “Sar da nyem na tun wanang ba.”

Yesu wa Qa Lawi

(Mat 9:9-13; Luk 5:27-32)

13Tu Yesu gab tu dū me dyim chitndi nū Galili tūk, tu nduki khang taba nū she nda tu shi shogar ye wora.

¹⁴A peetar tu na Lawi Yi bu Alfawus kharan gha ye maa dlur zhaanggali, tu ze nda za, "A mburi nga." Tu yang ji tu mburi nda.

¹⁵Gaanje nang, Yesu ndu nu mburi nda kwa zum dye zumndi mbu rafti bu Lawi. Yang a zumndanku suyen ndu nu dlur zhaanggal ku ndu nu solarku kume nduki khang chele baanda wa kha ma nu mbu nda ku.

¹⁶Yang ba nu beena Maalum Taurete ku ndu Parisekwang naki a zum dye zumndi ndu poona ndukiku nang, tu zham nu mburi nda kwang. A za, "Num saki tu Yesu ki zum dye zumndi ndu nu dlur zhaanggal ku ndu nu solar kwang na?"

¹⁷Nu Yesu tukki balar nu shiki kwang, tu tlogha ye wor a za, "Njif nu ke varan munni nu ka lab nu kuzhi ba, yang njif nu ke khaatan ka labki nu kuzhi. Yang ngaa bakya ma qa nu jeembu ku ba, ngaa bakya ma qa nu solarku ma ku nggod ku tu njig solarku baanda."

Zhamndi dyine Shir Zhumti

(Mat 9:14-17; Luk 5:33-39)

¹⁸Yang nu ke nu mbu Yakhana ndu nu mbu parisekwang wa ka shi zhumti ku. Tu ndukiku nggur a ba ndu zhamndi ye Yesu a za, "Nu mbu Yakhana ndu nu mbu parisekwang wa ka shi zhumti ku, yang num saki nu mburoro kwa nu ka shi zhumti ku ba?"

¹⁹Tu yang Yesu tlogha ye wor a za, "Wodye raptikirku bu nu zhin burti wa ka shi zhumti ku mbu nu zhin burtang a nje suyen ndu wor mu? Ba mbu nu zhin burtang a nje suyen ndu wor shwat bu shi zhumti ku ba.

²⁰Yang sarchi a nje a bari nu ke ka ba daki nu zhin burtang bar she wora, kom ka shi zhumti ku mbu qaandiku naandang.

²¹"Sar da nduk nu ka tatl mewar kapa nu ve gumakandi ba, mbu wa shi wanang, kapar Mewakandang ka byakh gumakandang nigha, yang byakhtanang ka duk nu sot nda maatli.

²²Wanang tuk sar da nduk nu ka khi dyim anap mewakandi nu mbu kidlingndi kuzumndi gumakandi ba. Kume dyim anap Mewakandang ka dal kudlingndi gumakandang nigha tu dyim anapang mbud bar, wonji kudlingndang wa subur tuk. Ai nduk ka sakya dyim anap mewakandi nu mbu kudlingndi kuzumndi mewakandi."

Zhamndi dyine Fudar Maasi

(Mat 12:1-8; Luk 6:1-5)

²³Ye Fudar Maasi bu Yakhudekwang, Yesu ndu nu mburi nda kwa peeta vaanda tu gal ku nu mbu damku, tu nu mburi nda kwa ki zha dyin dyi kabkandi nu mbu damkwang.

²⁴Tu Parisekwang shi zhamndi yenda za, “Num saki tu nu mburoro kwa ki tluna dyi nu ke nu shipa ku nduk shi ye Fuđar Maasi ba nda na?”

²⁵Tu yang Yesu tlogha ye wor a za, “Alapa nun na dyi nu lagarkatang zuki dyine dyi nu Dauda shiki sarchi nu ke meer a shi yenda chin ndu nduki nu ke a suyen ndu chin, yang dye zum kha wor ba.

²⁶Ye sarchi nang, tu Dauda du ta da burti tolir nu ke a mbu rafti bu Maghamang. Aa nu ke dya burti tolir dungkandi nu ke nu shipa ku aaki nji ba kope kuruku dyenda. Tu yang Dauda da tu nji tu vur beenan ye nduki nu ke a gaanje nda ba goma? Ai shi dyinang sarchi nu ke Abiyata ke gorkir bu kurukwang.”

²⁷Tu Yesu gab tu ze wor tuk a za, “Ai shi fuđar maasang ye nduku, yang sarda nu shi nduk kume Fuđar Maasi ba.

²⁸Kume nang, Yi bu Nduk dya Zhinkir gwaanji kap ndu bu Fuđar Maasi.”

Markus 3

Nu Zurdar Khar ngguri mbu Ghai Kaparnakhum

(Mat 12:9-14; Luk 6:6-11)

¹Nu Yesu gabki nu mbu kib tabar bu Yakhudekwang, yang khuski nggur a nje ye maaran nu ke kharan zurdaran.

²Tu yang beeni nduki zu yiti ye Yesu ma nanda mbu ka shaana nda nu gha ye Fuđar Subjang ma gwa nda dye zur nu dyine nda.

³Tu Yesu ze nu zurdar khara za, “A vyu to ching gha guma.”

⁴Tu Yesu shi zhamndi ye wor a za, “Wa shipa shem dyi mbarkandi ye Fuđar Maasi mu yang dyi malkandi? Dana mi kya nyifi mu yang tlaghami nu gha mu?” Tu yang kha vaanda ku tutuk.

⁵Tu Yesu nggut wor mbe shokhna, memunaran suburtan kume kaakudakh dyin baanda. Tu ze nu zurdar khara za, “Shordo khaara gha.” Nu shordaki, tu kharanang shaana fan ndu fan.

⁶Ba nu Parisekwang naki wanang, tu vi bar ku mbu kib tabbarang, tu du ku she nduki bu Kuji Khiridus tu shi sawari ku dyine njiv nu ke wor ka tlaghaki nda.

Yesu wa Shaana Nduki khang me Dyim Chitndi

⁷Tu Yesu ndu nu mburi nda kwa njig mbu ghayang tu du ku me dyim chitndi nu Galili, tu yang ndukiku khang madyi nu da viki ku mbu dlar ghai Galili ndu Yakhudiya mbu gaanje nda ku.

⁸Tu nduki nu ghai Urshalima, ndu mbu dlar ghai Idumiya, ndu nduki nu ke a dam dlar Gaawu Urdun, kom ndu nduki nu Taya, ndu Sidon, kapa ba she Yesu kume wa tuk dyiku nu shiki.

⁹Tu Yesu ze nü mburi nda kwa za ku da ba ku ndü dūmbul kodommandi yenda chin vi nü mban ma ku tabar ndukyang kha kükush ndü chin ba.

¹⁰Shi wanang kume wa shaana nduki khang, yang nü khaatiku ba komkomi suba nda ku,

¹¹wonji aakochi khükheetiku malkandi naki nda tu ka guda yaghai ku a zhaano a zuran ku za, “To Yi bù Magham.”

¹²Tu yang ka wu wor za ku zur nda ye aaki ba.

Yesu wa Dat Pudeku baran Gwaanggum Rap

(Mat 10:1-4; Luk 6:12-16)

¹³Qursan, tu Yesu dlan dyin dleng tu yang qa beena nduki nyin shimki ma ku dlan she nda, yang tu dü ku.

¹⁴Tu Yesu dat nduki gwaanggum rap chele baanda ma ku kha gha suyen ndü chin ku, tu qa wor pudeku, kume a shim rük wor ma waazu,

¹⁵kom ku gwa zalale kombar khükheetiku bar tük.

¹⁶Wonji dlüm nduki gwaanggum rapndi nü datkyang. Siman nü Yesu ka qaki nda za Biturus,

¹⁷ndü Yaqub yi bù Zabadi, ndü Yokhana khachin Yaqub nüka qaki wor za, Buwarnajis, mban za, Qusa pedlang.

¹⁸Kom ndü Andurawus ndü Filibus, ndü Bartilomi, ndü Matta, ndü Toma, ndü Yaqub yi bù Alfawus ndü Tadiyus, ndü Siman ye Kanana,

¹⁹ndü Yakhuda Iskariyoti nü masaki Yesu barang.

Yesu ndü Baalzabul

(Mat 12:22-32; Luk 11:14-23; 12:10)

²⁰Nü Yesu duki mbü rafti ngguri, tu nduki khanga ba she nda nüke chin ndü nü mburi nda kwa nü gwa maa zum dye zum ku ba.

²¹Nü ndukiku bù Yesu tükki wanang, tu da ba ku ma kusi nda kume a tamandan ku za wa gür yirti.

²²Tu yang Maalüm Taurete ku nü da viki Urshalima zu ku za, ai Yesu a suyen ndü khükheetiku kume kombar khükheetiku nüke a shiranang, a shiran ndü zalale bù Baalzabul kuji bù khükheetiku.

²³Tu yang Yesu taba wor nü she nda dong, kom tu zu kurti balar nang ye wor za, Shedan ka komba shedan kikimndi shoda?

²⁴Yang mbü kwaadar a dakhla dyinan tu shakh rap, kwaadar nang bù ching ba.

²⁵Mbü rafa wa shakh rap tu küs dakhla yen, raftang bù ching ba.

²⁶Mbu shedan wa shakh rap tu kus dakhla dyinan, bu ching ba yang nggudi baran aa khudli.

²⁷Sar da nduka nje nu ke ka viki nu mbu rafti bu nu dumbur tu da dye varan bar ba kope wa gun nu dumburang nughha dong, kom tu dumda da dye varanang bara.

²⁸Zhire ngaa zuran ye nu, ka yaapa aa nyi sola ndu balar ndumndi nu nduki shiki ye Magham.

²⁹Yang aaki shiki balar ndumndi ye Jiimbi shakhshakhndi bu yaapa yenda sar da ba, kume wa shi solar nu ke yaapa su ba.

³⁰Yesu zu wanangang kume wa ze nda ku za a suyen ndu khukheeti malkandi.

Khachinkirku bu Yesu ndu Man

(Mat 12:46-50; Luk 8:19-21)

³¹A nje nu si tu khachin ku ndu man da ba tu ching gha ku dam tu yangruk za kum Yesu a ba.

³²Yang nduki a nje kharan wa kara Yesu nu tala, tu ze nda ku za, “Wonji mo ndu khatoku a kaala ku dam.”

³³Tu yang zham wor a za, “Nu ki ke nana ndu khachinkirku bang shoda?”

³⁴Tu Yesu nggut nduki nu khaki gha kararan ndu chin a za, “Wonji mankirku banga ndu khataku fan,

³⁵Kume aaki nu tlunaki shimndi bu Magham, chin ke khata ndu nana.”

Markus 4

Labar bu nu Kabti

(Mat 13:1-9; Luk 8:4-8)

¹Fudar ngguri, Yesu wa nggaasi shogar me dyim chitndi nu Galili. Tu tabar nduki khang madyi a ba she nda. Kume nang tu vi nu mbu dumbul tu kha gha, tu tabar ndukikwang ching nu me dyimang ve me gumndang.

²Tu shoga dyiku khang ye wor ndu kurti balar a zuran ye wor a za,

³“Gwa ma dlumndonu ya. Nu ghuti nggur a nje nu dukki maa kabti.

⁴A mbu wos ye poonang, tu beena pooni kwang kudba nu yiti njiva, tu dyikhtiku nu vidia ba tu dum ye poonang bara.

⁵Tu beeni ye poonang kudba nu dyin tandal nu ke ghai nje ye maaran madyi ba, fan ndu fan tu da bana kume ghayang khang ba.

⁶Yang nu fudar shiki gurgur, tu su bara tu ghwari kume dludlarsi ve wor madyi ba.

⁷Tu beenan tuk kudban bere njekhtiku, tu njekhtikwang gor tu nggutl boote damang gwaari nuke nu duma nja woi ba.

⁸Tu yang beenan kudban dyin ghai mbarkandi tu gori tu vi dyin rututundi tu nja woi nggushakhedum beenan dyin kunung dyin kunung, ndu dyin njong dyin njong, ndu won won mbu yen.”

⁹Tu Yesu ze wor za, “Nu dlumndi tukti maa ku tukki.”

Zur mbu Labar bu nu Kabtang

(Mat 13:10-17; Luk 8:9-10)

¹⁰Sarchi nuke Yesu ndu nu mburi nda ku ndu pudeku gwaanggum rap ndang gwaki vaanda me dyin wora, tu Zham nda ku za ku zu mbu kurti balarang ye wora.

¹¹Tu tlogha ye wor za, wa vur zalale zundi dyi nuke a mbu tuka mbe kwaadar bu Magham ye nu, yang bu nduki nuke a dam ka ze wor mbu kurti bala.

¹²Kume, “Aa wa nggut ku, bu na ba, aa wa tuk ku, bu da mban ba. Kume ku nggodku ma gwa yaapar solar baanda ba.”

¹³Tu ze wor tuk za, “Alapa nun da mbu kurti balar nang ba? Mbu wanang, tun ka da mbu beeni kurti balarku kikimnda?

¹⁴Nu kabtang a kabkyia balar bu Magham,

¹⁵ye pooni nu kudbaki nu dyin njiva a khar wa ndukiku nu tukki balar bu Magham, yang ba nu tukki ku, tu Shedan a ba tu da balarang bar mbu memuna wora.

¹⁶Yang tuk, ye pooni nu kudbaki nu dyin tandalang a khar wa ndukiku nu tukki balarang yang ba nu tukki ku tu dlu ndu kashari.

¹⁷Yang kume dludlarsi ve wor ba, nu shob ku ba kume sarchi nu bonye a ba ki kume balar nang, tu gab vaanda nu gana ku fan ndu fan.

¹⁸Ye pooni nu kudbaki nu bere njekhtang a khar wa ndukiku nu tukki balarang.

¹⁹Tu damtar mbu Larji ndu shimndi guna kom ndu melakh dyiku zum zum ta ba tu nggutl balarang ndu gwaari nuke nu shi boota ba.

²⁰Yang ye pooni nu kudbaki nu dyin ghai mbarkandang a khar wa ndukiku nu ka tukki balar bu Magham tu dlu ku, tu shi boote ku si. Tu nja woi dyin kunung dyin kunung, ndu dyin njong dyin njong kom ndu won won.”

Balar dyine Pitile

(Luk 8:16-18)

21Tu Yesu züm guma ndu balarang ye wor a za, “Wodye tun wa ka kurpa pitila nu gha ndu duba mu? Yang da, tun wa ka sa pitile nu su gaanggir mu? Nga za tun ka dung nda nu dyine dye dungndan ba goma?

22Ai tun a nje tukaran nuke bu vi si ye dalang ba, kap dyi nuke tukaran leendang ka ba dal dam.

23Yang nu dlumndi tukti maa ku tuki.”

24Tu ze wor tuk za, “Gwa ma dlumndonu ye dyi nuke tun a tuktan. Dub zhiiri no zhiki si, ka gab tu shaata yor nu dyinan tuk.

25Kap njif nuke tun kha nda, ka shaata yenda nu si, yang njif nuke tun kha nda ba, aa dyi kodommandi nuke a kha nda ka dlü bara.”

Kurti Balar dyine ye Pooni nu Banaki

26Tu Yesu zu tuk za, “Wonji dyi nu kwaadar bu Magham shipaki. Wa shipa khuski nggur nu woski pooni nu mbu dam baran,

27qan tu ji, tu ye pooni bana tu gori, yang khuskyang nu zun shi kikimndi ba.

28Maa vughai wa ka vir boote baran, ka nggaasan ve banar dlumndan ndu shir ghofi kom tu vi dyin, qursan tu nja woi ve dyinanang.

29Yang mbu bootyang wa zuni, ka sa dlau tu dlan gha kume sarchi kumndi wa shi.”

Kurti Balar dyine Pooni Mastad

(Mat 13:31-32, 34; Luk 13:18-19)

30Tu Yesu zu tuk za, “Chem ka buu kwaadar bu Magham ndu numa? Wodye chem ka kurti nda ndu numa?

31Wa shipa ye pooni mastad nuke wa kata aa nyi pon nu nduki ka kabki mbu larji nang.

32Yang mbu nduk wa kabi wa ka duk aa nyi ye qufarku mbu dam gwaari, tu vi me bun rututundi nuke dyikhtiku nu vidí wa ka shi pugdiku nu mban tu za jiimban.

33Ndu pooni kurti balarku na khang tu Yesu zu balar bu Magham ye wor mbe njiv nuke ka daki mban ku

34Sar da nu shi balar ye wor waare kurti bala ba. Yang sarchi nuke a suyen ndu nu mburindakwang dyenda, wa ka zu aa num ye wor ye dalangi.”

Yesu wa Wu Khukheeti Roma

(Mat 8:23-27; Luk 8:22-25)

35Ba fudaranang me mugdi tu Yesu ze nu mburi nda kwa za, “Dlami dyim chitndang ma yir dam fara.”

36Nu njigki tabar ndukyang, tu da Yesu nu mbu dumberlang suyen ndu wora, yang beena dumberl kwa nje suyen ndu wor tuk.

37Tu yang khukheeti romndi dumberkandi a guri, tu ki push dyimang nu vid a ghwad var dumberlang tu dyimang nyel nu mbu dumberlang.

38Yang Yesu a nje mbu dumberlang qaandan kun gana a dyeniri, wa dla dyinan ndu dye dlar dyini tu nu mburindakwang nakha nda a zuran ku za, “Maalum, no damta nuke chem a ma muti de?”

39Tu yang Yesu ji tu wu khukheetang, kom tu ze dyimang za ku ching gha shir, tu khukheetang ching gha, tu maarang kha yit.

40Tu Yesu ze nu mburindakwang za, “Tun a tukkya sawar num? Alapa maito kha nu ba goma?”

41Tu tuk sawar ku madyi, tu yang ki zuran ye yenku za, “Na dya nyi pooni nduka, nuke aa khukheeti ndu dyim a tuk balar bara na?”

Markus 5

Yesu wa Shaana nu khukheeti

(Mat 8:28-34; Luk 8:36-39)

1Tu Yesu ndu nu mburi nda kwa dla dyim chitndang nu dam, tu du ku mbu dlar ghais Garasin.

2Nu Yesu viki bar mbu dumberlang, fan ndu fan tu nu khukheeti malkandi nggur nu da viki ye maa kujipku yeta nda.

3Ye maa par mutang ke maa khar baran, yang nduka nje nuke ka dumaki gundi nda gha ba, aa kaa shi kya boote ndu yakhli.

4Wa ka gun kharan ndu saaran nughha ndu yakhli sar khang, yang tuka dakh nughha tu zha vi nu ve saaran nughha nang ke dyi nu saki nduka nje nu dumaki nda tuk ba.

5Aakochi virkir ndu fudar a mbu baara maari mbu dlengku ndu maa par mutiku, a zhaano a turda vaaran ndu ndogdiku.

6Yang baa nu naki Yesu bakh, tu dan she nda tu kurum gha gume nda.

7Tu shi zhaano nu dumbar baran tu ze Yesu za, “Ta ma shikya num ya? Yesu yi bu Magham nu vid, ngaa khutoro, vur na bonye ya ba.”

8Zu wanang kume Yesu wa ze nda za, “Vyu bar mbe njifang to khukheeti malkandi!”

9Tu Yesu zham nda za, “Dlumo za kima?” Tu tlogha yenda za, “Dluma za dupu njong kume chem khang.”

¹⁰Tu yang khud Yesu madyi za ku komba wor bar vu maarang ba.

¹¹Yang aledeku a nje khang nuke a khutloriku sa dlengang.

¹²Tu khukheetiku a khud nda za, "Njigterem chem vi nu mbu aledeku nang."

¹³Tu Yesu tlogha ye wora. Nu khukheeti malkandi kwa viki nu mbu aledekwang, tu aledeku a zhur nu dari vu me gumndang, tu koban mbu dyim chitndang tu mudku kap, yang khang baanda ka shi dye dupu rap.

¹⁴Ni nu khutlo aledekwang naki wanang, tu du ku mbu ghaiku ndu gureku baanda tu zu dyi nu datlki ye nduki, tu ndukikwang vi ma na dyi nu kya nje.

¹⁵Nu ndukikwang a ba ki she Yesu tu na yirti nu khukheeti malkandiku khangndi mbeendang kharan gha ndu lukti saran ve nda, a mbu khangkal baran, tu tuk sawarku.

¹⁶Tu nduki nu naki dyi nu datlkyang vur labar dyi nu gwaki nu khukheetang kom ndu Aledekwang.

¹⁷Tu ndukikwang khud Yesu za ku njig maa baanda.

¹⁸Nuke Yesu a viri nu mbu dumbulang tu njif nu shakki ndu khukheeti kwang khuti nda za chin a shim mbu gaanje nda.

¹⁹Tu yang Yesu zhang gha yenda, tu ze nda za, "Gob nu kaari she nyeezoro to zu dyi gwaanji nu Magham shiki yoro kom ndu nar zhiyaye nu shiki yor tuk."

²⁰Tu njifang du varan, tu kus zu labar dyiku nu Yesu shiki yenda nu mbu dlar ghai Dikapolis (mban za ghaiku gwang kya mbu maarang) tu ndukiku kap ki lazham dyen.

Yesu wa Nakha Muti Woi bu Jairus tu Shaana Nokhzi nu Khaati mbuti Tom

(Mat 9:18-26; Luk 8:40-56)

²¹Nu Yesu gabki tu dlan dam ma yir megumndang dam far mbu dumbul dyimang, tu nduki khang taba nu she nda sarchi nuke a me dyimang.

²²Tu da chele bu dle gume bu maa tabar bu Yakhudeku nggur dluman za Jairus a ba she nda, nu naki Yesu, tu nggu^d nu gume nda.

²³Tu khuti nda madyi a zuran za, "Woi bang nuke dyi wonkha nje qaandan me muti, yang kugam a bo to sa kha nu dyine nda ma ku gwa shaanar tu dana me mutang."

²⁴Tu Yesu du suyen ndu chin, tu yang nduki khang mbu gaanje nda kukush ndu chin a khi vaanda nu ve nda.

²⁵Yang nokhzi nggur a nje nu shiki sonyi gwaanggum rap tom a mbuti ve nda.

²⁶Wa za bonye madyi kume wa baara dyin nu kuzhiku khang, tu sagha dyin me kharan bar kap ye ma labti kuzhiri. Yang khaatang ba a shikya shaatari.

²⁷Nu tukki labar bu Yesu, tu vi nu mbu tabar ndukyang, ta ba gaanje Yesu tu suba lukti baran.

²⁸Kume wa shi kwari mbu memunaran za, “Aa nga suba kya lukti baran dyenda, ngga shaana.”

²⁹Fan ndu fan, tu mbuti tomang ching gha, tu tuk varan wa shaana mbe khaatang.

³⁰Fan ndu fan tu Yesu zun za zalale nggur wa vi ve nda, tu yang mbum nu she tabar ndukyang a za, “Ki subaki lukti banga?”

³¹Tu nu mburi nda kwa tlogha yenda za, “Yoori! Ta na aakya khi varan nu ve ro, yang ta zhamndan no za, ‘ki subaki nga?’ ”

³²Tu yang Yesu ki nggutan mbu ndukyang ma na njif nu subaki ndang.

³³Tu nokhzang ngguud nu gume nda varanang dlurti kume wa zun dyi nu shiki yenda, tu zu zhire bu dyi nu kya nje kap.

³⁴Tu yang Yesu ze nda za, “Yi banga, maito ba wa shaana ro, du laya, ta shaana mbe khaati baaro.”

³⁵A mbu balarang, tu ndukiku nggur nu da viki kaa bu Jairus, dle gume bu maa tabar bu Yakhudeku a ba tu ze Jairus za, “Ai, woi babarang wa mudi kume nang, ku Maalumang nggum ndu bar bam ba.”

³⁶Yang Yesu nu damta nu tukki balar nu ke a san kwa ba tu ze dle gume maa tabarang za, “Tuk na sawa ba, maito.”

³⁷Yang nu njig aaki ku mbu nda ba kope Biturus ndu Yaqub ndu Yakhana khachin Yaqub.

³⁸Nu da khulki kaari she Jairus, dle gume bu maa tabar bu Yakhudeku, tu Yesu na ndukikwang rokhdlaran mbu yen a ghoori ku ndu zhaano.

³⁹Nu Yesu viki mbu tu ze wor za, “Num saki tun a ghoori ndu zhaanwa? Ai wonkharang nu mud ba, a shi kya dyeni.”

⁴⁰Tu ndukikwang shi musi nar nggubung yenda. Tu Yesu komba aaki nu dam, tu njigkya zhin mutang, ndu man, kom ndu nu mburi nda ku nu ke a suyen ndu chinang, tu vi ku nu ye maa nu khutlaki mutang nu nje.

⁴¹Tu yang khub khar mutang tu ze nda za, “Talita kumi” Mban za, “Wonkha, ju nu vid.”

⁴²Fan ndu fan tu wonkharang ji nu vid*f*, tu shi yiri, yang sonyi baran gwaanggum rap. Tu wor nuke a nje shi lazham madyikandi.

⁴³Tu yang Yesu wu wor za ku aaki tk labar na ba, kom tu zu tk za ku vr dye zumndi ye wonkharang.

Markus 6

Nduki Nazaret wa Zhang Yesu

(Mat 13:53-58; Luk 4:16-30)

¹Tu Yesu njig ghayang tu du mbu ghai baran Nazaret, yang nu mburi nda kwa wa mbu gaanje nda.

²Nu Fudar Subji a baki tu nggaasi shogar mbu kib tabar bu Yakhudekwang, tu nduki nu tkki nda kap shi lazham a zuran ku za, "Wodye khuskinang gwa dyiku nang funa? Nang gwakya nyi pooni kadarya? Duma shir dye lazhamku nang kikimnda na?"

³Nang ke ba kafinte nang de, woi bu Maryam khachin Yaqub ndu Yusufu ndu Yakhuda ndu Siman, wonji khachinkirku baran nusukandiku syen ndu chin de? Tu kha ma dye shokhna ye wora.

⁴Tu yang Yesu ze wor za, "Ai Annabi nuka mbud zhaaji ba kope mbu ghai baran ndu ndukiku kaa baran."

⁵Yang nu duma shi tlunar dye lazham khang far ba, kope nu khaatiku kodomma nu suba ki wor ndu kharan tu shaana wora.

⁶Tu Yesu shi lazham song maito baanda. Tu baara mbu gureku a shogar ye wora.

Yesu wa Ruk Pudeku Gwanggum Rap ndang

(Mat 10:5-15; Luk 9:1-6)

⁷Nu Yesu qaki wor gwanggum rap ndang, tu rkwor rap rap, tu vr zalale ye wor dyine khukheetiku malkandi.

⁸Tu ze wor za, ku da aa num ma yir nang ba, aa nuke ka da saabir nu me khar wora yang ku da kulup ku ba, ku da dye zumndi ku ba yang ku da muzhin zum ba.

⁹Yang tk za ku sa paghamndiku, tu du ndu lukti nuke a ve wor dyenda.

¹⁰Tu gab tu ze wor za, "Rafti nun zhurki nu nje kap, kha ma gha ba nje kope sarchi nun njigki ghayang.

¹¹Kap ye maa nu zhangki dluronu tu zhang tkbalar baanu gha, sarchi nuke tun a ma viri bar mbu ghayang, tun mba kalau mbu saaronu nu gha ma ku kha ma

saidu dyine wora. Zhire ngaa zuran ye nu, fudar wuri, Sodom ndu Gomora kaa duk ndu gwa longguma ye ghai nang.”

12Tu ji tu du ku a waazu ye ndukiku za ku nggod ku tu njig solar baanda.

13Tu fet khukheetiku malkandi bar khang, kom ndu sar mor ye nu khaatiku khang tu shaana wora.

Muti bu Yakhana nu Baptisme

(Mat 14:1-12; Luk 9:7-9)

14Tu kuji Khiridus tuk labar bu Yesu kume labar baran wa du aa fun, yang beeni ndukyang a zuran za dya Yakhana nu baptisma jiiki mbe muti, nang ke dyi nu saki tu dumma shi dye lazham khangndi nang.

15Yang beeni ndukyang za, “Dya annabi Iliya.” Tu beenan tuk zu za, “Dya da chele annabiku nu zhu.”

16Nu kuji Khiridus tukki dyi kunang, tu zu za, “Dya Yakhana nang dakhki dyinan nughia jiiki mbe muti!”

17Kume Khiridus nu dyinan mbur fara rukki ta kus Yakhana tu khi nda gha zhaarum. Yang Khiridus shi wanang kume nokhzan Khirudiya nuke dya nokhzi khachin dluman za Filibus tu yang buri,

18yang Yakhana wa ze Khiridus za nu shipa ku bur nokhzi khachin ba.

19Yang memuna Khirudiya wa subur ndu Yakhana nuke a shim tlagha nda nu gha yang nu gwa maaran ba.

20Kume Khiridus a sawa Yakhana nuke wa zun za Yakhana dya nu jeembu, khar viti baran Shakhshakh, nang ke dyi nu saki tu Khiridus khub Yakhana mbari. Wa ka damta madyi madyi mbu Yakhana balar yenda, yang wa ka tuk mundi balar baran tuk ba.

21Yang zalale nggur wa datli sarchi nu Khiridus tabaki kujiku baran ndu gorkir sojeku baran ndu dlegumeku nu Galili ma tabar kashar fudar nu khaki nda.

22Ye sarchi nang, tu woi bu Khirudiya nusukandi shi sapar nu Khiridus ndu nduki baran tukki mundan, tu yang kuji Khiridus ze wonkharang za “Khud dyi nuke ta shimndan kap ngga vur yoro.”

23Tu Khiridus kumnda za chin ka vur kap dyi nu wonkhar nang khudki aa dyen wa khul bindi kwaadsar baran.

24Tu wonkharang vi nu dam tu da zham man za, “Yang khud nga kya numa?” Tu Khirudiya zu za, “ku khud za ku vur dyin Yakhana nu baptisma yenda.”

25Tu wonkharang dan gume kuji Khiridus ndu waakho za, “Ngaa shim vur na dyin Yakhana nu baptismyang ya mbu kotumndi ba leendang.”

26Tu kuji damta madyi, yang kume kumndar nü shiki kom ndu nduki nuke a ye maaranang wa gang nü khanda nü duma zhangndan gha ba.

27Fan ndu fan tu kuji ze nü dakhti dyin ndukiku za ku du ta dakh dyin Yohkana yenda, tu nü dakhti dyinang du mbu zhaarumang ta dakh dyin Yohkana ta basi yenda.

28Tu sa dyin Yohkana mbu kotumndi tu vur ye wonkharang tu du si ye man.

29Ni nü mbu Yohkana kwang tukki labaran ta ba ku tu da man varanang ta san mbu kujipi.

Yesu wa Zum ndu Nduki Dupu Qurmun

(Mat 14:13-21; Luk 9:10-17; Ykh 6:1-14)

30Tu pudeku gwaanggum rapndang nü Yesu rukkyang a gab ku tu taba nü she Yesu tu zu dyiku nü wora shiki kom ndu dyi nü wora shogaki bar ye nduki kap.

31Yang kume ndukikwang nje nuke a yir a gabti ye maaranang nuke pudekwang nü gwa tu zum dye zum ku ba, tu Yesu ze wor za, “Dyem mbu gaarang fara ye maa nuke nduk nje ba kume gwanu tun mas kodom.”

32Tu yang vi nü mbu dumbyul dyim tu du ku ye maa nuke aaki nje ba kope wor dyenda.

33Yang kap ndu nang beena nduki khang wa na wora sarchi nuke a yir kwang, yang kume wa saida wor ku. Tu nduki na viki mbu ghaikwang a da ndu saari wora tu dlum gume ye wor kaabu ku khul ku ye maa yirkwang.

34Nü Yesu zhurki mbu dumbyulang tu na nduki khang, tu yang tuk zhiyaye baanda kume wa kha wa ndubangku nuke nü khutlo kha wor ba, tu nggaasi shoga dyiku khang ye wora.

35Nü fudar shiki bing maa nggudi, tu nü mburi nda kwa a ba she nda. Tu ze nda ku za, “Maa nang dyi mbu gaari nduk su ba, wonji fudar wa shi bing ma nggudi.

36Yang ze nduki nang ku du ku mbu ghaiku ndu gureku nuke a bing. Ku da masa dye zumndi ye vaanda kume dye zum kha wor ba.”

37Tu Yesu ze wor za, “Vur ma dye zumndi ye wor ku zum ku.” Tu tlogha ku za, “Chem ka duma masa dye zumndi nü muzhindan khulki bi nü tlunar me piti won rap mu?”

38Tu zham wor za, “Burdi tolir kim kya, kha nwa? Du ma tun a nggudi.” Nu nggutki ku tu zu za, “Burdi tolir qurmum ndu yurvi rap.”

39Kom tu Yesu ze wor ku shakh dyin wor nughha tu kha gha ku kodom kodom dyin wuzundi mudyekandang.

⁴⁰Tu kha gha ku kodom kodom beenan won won beenan dyin qurmum dyin qurmum.

⁴¹Nu daki burti tolir qurmun ndu yurvi rapndang, tu nggut maa vidf, tu sa barke nu si, kom tu bakhla nu gha tu vur ye nu mburi nda kwa maa ku vur ye ndukyang, tu shakh yurvyang tuk ye wora.

⁴²Kap tu zum ku tu mbu wor zhi.

⁴³Tu taba beeni nggusurnggusur burti tolir ndu yurvi nu kha kyang tu gwa kang gwaanggum rap nyeedlan.

⁴⁴Yang khuzuku dupu qurmum wa zum dye zumndi nang.

Yesu wa Shi Yir dyine Dyimi

(Mat 14:22-33; Ykh 6:16-21)

⁴⁵Fan ndu fan tu Yesu ze nu mburi nda kwa za ku vi nu mbu dumbul dyim tu peeta ku maa yir Besaida kaabu shi nji khar mundi ye tabar ndukyang.

⁴⁶Nu shiki khar mundi ye ndukyang tu dlan dyin dleng maa barari.

⁴⁷Nu mugdi shiki, dumbul dyimang a tala mbu dyim chitndang, yang chin dyenda kya dyin dawarang.

⁴⁸Nu naki a gwa damtar chi dumbulang ku kume khukheetang tupa wora, yang dya chele virkiri wa vi kunung, tu Yesu du she wora a yir dyine dyimang, tu shi wa chin a ma peeta wora.

⁴⁹Nu naki nda a yir dyin dyimang, tu taman ku za dya zombura, tu shi zhaano ku.

⁵⁰Kume wa na nda ku kap baanda, tu kuzha ku. Tu shi balar ye wor fan ndu fan za, "Damta nu ba dya nga, tuk nu sawa ba."

⁵¹Kom tu vi nu mbu dumbulang suyen ndu wora, tu khukheetang ching gha. Tu shi lazham ku madyi wa num gom.

⁵²Yang nu da mbu dyi nuke a mbu zumndi nu nduki dupu qurmum nu shikya ba kume kaakudakh memunar baanda.

Yesu wa Shaana Khaati mbu Ghai Genisarat

(Mat 14:34-36)

⁵³Nu Yesu ndu nu mburi nda kwa dlaki dyim chitndang nu dam tu zhur kun mbu ghai Janisarat tu gun dumbulang nu me dyim chitndang.

⁵⁴Viri baanda nu dam mbu dumbulang ke shar tu nduki zun nu dyine dya Yesu,

⁵⁵tu ndukiku nggur da, tu du ku aa fun mbu dlar ghayang. Ta ba ndu nu khaatiku qaandan dyin dye qaandi baanda ma yir ye maa nu tukki za Yesu wa du nje.

56Yang ye maa nü düki si kap aa mbü ghai gwaanji ndü gureku ndü mbü maa ku zum zum, wa ka qan nü khaati ku gha mbü gomarku tü khuü nda ku za kü njig nü khaati kwang kü süba lukti baran. Yang aakochi mbü nü khaatikwang wa süba luktang tü ka gwa shaanar ku.

Markus 7

Nü Mburi me Ghai bü Zhikankirku (Mat 15:1-9)

1Pariseku ndü beena Maalumku nü shogar Taurete bar nü da viki ku Urshalima tü da ba ku she Yesu.

2Tü yang na beena nü mburi Yesu ku a züm dye zümndi ku ware shibti khar.

3Bü Pariseku ndü Yakhudeku nüka züm dye züm ku ba kope wa shib khar wor nügha mbari dong, küme nang ke me ghai bü zhikankir ku baanda.

4Mbü aa gab ku goma, nüka züm dye züm ku dong ba kope wa shi wurti ku. Beena me ghai kwa nje khang tük nüka mbuki ku wa shibti dübaku ndü kayangku, ndü duuli nü shiki ndü vi.

5Küme nang tü Pariseku ndü Maalum Taurete kwang zham Yesu za, “Nüm saki nü mburorkwang nüka shib khandan gha ma züm dye zümndi küme kü khutlo me ghai bü zhikanerem kwang ba?”

6Tü tlogha ye wor za, “Dyi nü Annabi Yishaya züki nü dyine nwa wa khansi tun nü tlünar nar yiti ku!” Baa wa nü bülaki za, “Nduk nang a gor dlüma ku ve me wora, yang memuna wor bakh ndü ngaa.

7A ghar ghai ya ku ba bam; küme a shoga kya me ghai bü nduki bar ku, yang tüka zü za dya balar bü Magham.”

8“Tun wa zhang wopar nü Magham züki gha, tun a khutlo me ghai bü nduki. Wa shibti kayangku, ndü dyekhtiku, ndü beena dyiku khang nun kaa shiki.”

9Tü ze wor tük za, “Wanang ni, tun wa zhang balar bü Magham gha küme khutlo nu me ghaiku baanu.”

10Jiwa Musa wa zü za, “Vürna zhaaji ye mankir baaro ndü zhinkir baaro.” Yang tük, “Njif nü püzki man ndü zhin, kü tlagha nda nü gha.”

11Yang tun wa ka zü za, “Kü nduk shaata man ndü zhin ba, aa mbü bonyeku. ‘Aa nüke wa shipa tüga kü shaata wora nun za kaa düma züran za chin wa kar chin vür dyin khaa nda bar ye Magham.’

12Nang ke njiv nun kaa nggutlki nda ndü shaatar man ndü zhin.

13Tun wa ka gab nü balar bü Magham ma aa nüm ba nü kunshe me ghai nun kaa shogaki ye qusonggi baanu, kom ndü beena dyiku khang nun kaa shiki.”

Dyi nuka Sübürki Nduku Gume Magham
(Mat 15:10-20)

14Nu Yesu qaki ndukikwang khang nu gume nda tük, tu ze wor za, “Tun kap gwa ma dlumdonu ya mbari, tun daa mbu dyi nuke ngaa ma zuran ye nu.

15Tun a nje ka viki nu mbe nduku nuke ka sübürki nda ba, kope dyina viki mbe nduk ka sübürki nda gume Magham.”

16Kap nu dlumndi tuktmaa kū tükki.

17Nu njigki ndukyang tu vi nu kaari, tu nu mburi nda kwa zham nda za kū zu mbu kurti balarang ye wora.

18Tu tlogha ye wor za, “Alapa nun daa mban tük ba? Nun zun nu dyine dyi nu viki nu mbu nuka sübür nduk gume Magham ba?

19Kume nu vi nu mbu memunaran ba, yang vi kya nu ve mban, yang ka ba nggin nu yaghai. Yesu zu nang ma wutan ye nduki za, aanyi dye zum mbari, nduk kaa dumda zumndan.”

20Tu zum guma ndu balarang za, “Dyi nu da viki bar mbe nduk ka sübürki nda gume Magham.

21Kume kwaari malkandi kap ka da vi mbu memuna nduku, wa labti nusu ndu khusku bam bam. Khurti ndu khuski ndu nokhzi bürkandi, zawar ndu muuru, tlaghar muti ndu labti nusu bam bam.

22Kom ndu khape ndu munari ndu kotame ndu kwari shimndi zawar ndu zhiri ndu süburti dlum, ndu gwaari dyin ndu me nggubung.

23Dyi malkandiku nang kap kada vi mbe nduku tu süburti nda nu gha gume Magham.”

Maito nu Nokhzi nggur Shiki
(Mat 15:21-28)

24Tu Yesu njig ye maa nuke a sang tu dū ku nu bing ndu Taya ndu Sidon tu zhur nu mbu rafti ngguri nuke nu shim kū aaki zun ba. Yang kap ndu nang nu shi tuka ba.

25Fan ndu fan nu nokhzi nggur nuke khukheeti malkanda mbe woi baran ye nusu tükki labar baran, ta ba tu nggud nu yaghai gume nda.

26Yang me ghai bu nokhzang dya Gurik, kha nda Finikiya mbu dlar ghai Suriya. Tu nokhzang khud Yesu za kū shakh woi baranang ndu khukheetang.

27Tu Yesu ze nda za, “Njig kū qusonggyang zum tu mbu wor zhi dong kume nu shipa kū da dye zumndi baandang tu vur ye yidaku ba.”

²⁸Tu nokhzang tlogha ye Yesu za, “Wanang ni, yang kap ndu nang, Zhinerem gwaanji yidakwang wa ka gwa beena dye zumndi nu kubaki me khar qusonggyang ye maa zumndi dye zumndi baanda.”

²⁹Tu Yesu ze nda za, “Du va kaari, khukheetang wa shakh ndu woi barang kume balar no zuki nang.”

³⁰Nu gabki nu kaari, tu da gwa ye nokhzang qaandan dyin gaanggiri, yang khukheetang wa vi bar mbe nda.

Yesu wa Shaana Tuurang ngguri

³¹Tu Yesu njig ghai Taya tu peeta mbu Sidon tu du me dyim chitndi nu Galili, tu peeta tu du bing ndu dlar ghaiku gwangndi nuka qaki wor za Dikapolisang.

³²A far ta ba ndu tuurang nggur nuke nuka dumma bala mbar ba, tu khuti nda ku za ku suba nda ma ku shaana.

³³Tu Yesu du ndu njifang kongkol ye maa nuke nduk nje ba, tu sa ye kharanku nu mbu dlumndan tu kod nyakhti tu suba ghiindan.

³⁴Kom tu ghar yitan nu visi, tu miishekep tu zu za, “Epata” mban za, “Qunu.”

³⁵Fan ndu fan tu dlumndan quni, tu ghiindan kwatli, tu shi bala mbari.

³⁶Tu yang Yesu wu wor za ku ze aaki ba, yang wu wor nu shikya tu kha wa a zukya ye wor za ku shaata zuran ye nduki.

³⁷Tu ndukyang shi lazham wa num gom, a zuran ku za, “Kap dyi nu shikya mbari! Kume wa ka sa tuurang tu tuk ma tu medium shi bala.”

Markus 8

Yesu wa Zum ndu Nduki Dupu Vat (Mat 15:32-39)

¹Baa mbu qaandiku nang, tu tabar ndukiku khang madyi taba nu she nda, yang tuk aa da dye zum kha wor ma zumndan ba. Tu Yesu qa nu mburindakwang tu ze wor za,

²“Nga tuk zhiyaye bu tabar ndukiku nang, kume meeni qaandi baanda kunung suyen ndu nga yang dye zum kha wor ba.

³Mbu nga ze wor za ku du ku kaari ndu meeri nang bu dumma ku ba kume nduki a nje chele baanda nu da ba ki ku bakh.”

⁴Tu nu mburi nda kwa tlogha yenda za, “Chem kaa gwa dye zumndi nuke kaa gamaki zumndi ye tabar nduki nu mbu gaari nang funa?”

⁵Tu Yesu zham wor za, “Burti tolir kim kya khaa nwa?” Tu ze nda ku za, “Wor mut.”

⁶Tu yang ze ndukyang za ku kha gha ku yaghai. Nu daki burti tolir mut ndang, tu kuna Magham kumen, tu bakhla nu gha tu ks vurtan ye nu mburindakwang ma ku shakh ye ndukyang.

⁷Yurvi pichichindi a nje kha wor kodom yang nu kunaki Magham kumen, kom tu zu za ku shakh ye ndukyang tuk.

⁸Tu zum ku tu mbu wor zhi kutl. Nu tabaki beenan nu khakyang, tu gwa wa nyel kang mut,

⁹Yang nduki nu zumki dye zumnda wa khul dupu vat ku, kom tu ze wor za ku du ku laya.

¹⁰Fan ndu fan tu vi nu mbu dumbul dyim suyen ndu nu mburi nda kwang tu du mbu ghai Dalmanuta.

Kalar dye Saidu

(Mat 12:38-42; 16:1-4; Luk 11:29-32)

¹¹Tu Pariseku a ba she Yesu tu nggaasi keele ndu chin a buuri nda ku za ku shi dye lazham nggur nuke kaa khaki maa dye saidu nggur ye wor nu da viki vid*i*.

¹²Tu Yesu shi ghulupti madyi dong kom tu ze wor za, “Num saki tu nduki nu qaandi virkir nang ki gang dye saidu shoda? Zhire nga zuran ye nu, a ma wut dye saidu nggur ye nduki nu qaandi virkir nang ba.”

¹³Tu yang njig ndukyang nu ye maarang kom tu vi nu mbu dumbul dyimang tuk tu dlan dam fara.

Yis bu Parisekwang ndu bu Khiridus

(Mat 16:5-12)

¹⁴Yang nu mburi Yesu kwang wa mona nu da da dye zum ku ba kope burti tolir da nuke a mbu dumbulang.

¹⁵Tu Yesu wu wor za, “shi ma khangkal tun kur vaanu ndu yis bu parisekwang ndu bu Khiridus.”

¹⁶Tu yang nu mburindakwang vi ma zuran ku ye yen za, “Wodye zu wanang kume burti tolirang a nje khaarem ba nda mu?”

¹⁷Nu daki mbu balar nuke a shiran kwa tu ze wor za, “Num saki tun a balar dyine song burti tolir banwang na? Alapa maa meeni nun daa mban ba? Yang nun gwa mban zum ba? Tun nu kakudakh memuna mu?

¹⁸Yitinwang nu nar maa de? Dlumndinwang nu tukti maa de? Alapa tun bu kor ba?

¹⁹Sarchi nang shakki burti tolir qurmun ye nduki dupu qurmun ndang, burti tolir nu khaki nyel kya kang kima?” Tu tlogha yenda ku za, “Kang gwaanggum rap.”

²⁰“Yang burti tolir mutndi nang shakki ye nduki dupu vat nda da? Beeni burti tolir nun tabakyang nyel kya kang kima?” Tu tlogha yenda ku tuk za, “Kang mut.”

²¹Tu ze wor tuk za, “Yang num saki nun daa mbu balar bang ba?”

Yesu wa Shaana Pugum nggur mbu Basaida

²²Tu Yesu du mbu ghai Besaida, tu yang da ba ndu pugum nggur yenda tu khuti nda ku za ku suba nda ku shaana.

²³Tu Yesu khub khar pugumang tu du ndu chin qurse ghayang. Nu kodki nyakhti nu ve yiti pugumang, tu suba nda ndu kharan tu zham nda za, “Ta na dyinggur mu?”

²⁴Nu pugumang daki dyinan nu visi, tu tlogha za, “Ngaa na nduki wa qufarku nu kya yiri.”

²⁵Tu Yesu gab tu suba yiti khuskyang. Tu pugumang shi ngguti njang, tu yitanang shaana, tu nggaasi na nduki mbari.

²⁶Tu Yesu ze nda za ku du kaari, yang ku mbu mbu ghayang ba, kom ku ze aaki mbu ghayang zum ba.

Biturus wa Saida za Yesu ke Masiya

(Mat 16:13-20; Luk 9:18-21)

²⁷Tu Yesu ndu nu mburindakwang vi tu du ku mbu ghaiku bu Kaisariya Filipi, a mbu yir ku tu Yesu zham wor za, “Wodye ndukyang a zuran za nga ki kwa?”

²⁸Tu tlogha yenda ku za, “Beeni ndukyang a zuran ku za to ke Yokhana nu baptisma, beenan za to ke annabi Iliya, yang beenanku wa maita za to da chele bu annabiku.”

²⁹Tu yang zham wor za, “Yang baanu tun a zuran za nga kiya?” Tu Biturus tlogha yenda za, “To ke Masiya Kuji Gwaanji Datkandi.”

³⁰Tu yang Yesu dut dlumndi wor za ku ze aaki ku ba.

Yesu wa Zu Pooni Muti ndu Jiiri mbe Muti nuke Chin a ma Shiran

(Mat 16:21-28; Luk 9:22-27)

³¹Tu Yesu nggaasi shogar ye wor dyine varan za, “Yi bu nduk kaa za bonye zum zum, tu dle gume bu nduki, ndu kuruku rututundi ndu Maalum Taurete ku zhang nda. Tu tlagha nda nu gha, yang ye qaandi nu kunung kaa ji mbe muti.”

³²Yang zu balar nang ye dalangi, tu Biturus qaandan konggol tu nggaasi dakhla nda kumen.

³³Yang nu Yesu mbumki tu nggut nu mburi nda kwang, tu wu Biturus a zuran za, “Gol gha ya fan, to Shedan. Kume kwaari ba dya bu nduku, no ka shi pooni kwaari wa bu Magham ba.”

³⁴Nu Yesu qaki nduki suyen ndu nu mburindakwang nu she nda, tu ze wor za, "Kap njif nuke a shim mburi nga, kope wa njig tlunar shimndi memunaran dong, tu da qufar kaatli dyinan tu mburi nga si.

³⁵Aaki shimki dana nyifi baran, ka mbud nyifirang, yang kap njif nu mbudki nyifi baran kume nga ndu labar mbarkandang, a shi kya dana nyifirang.

³⁶A funke boote ni mbu nduk wa gwa larji kap tu yang mbud nyifi barana?

³⁷Wodye nduk kaa paata nyifi baran ndu numa?

³⁸Aaki tukki kawar banga, ndu kawar wopar balar banga, mbu qaandi virkir malkandi nu song zhire ndu khang solar kunang. Yi bu nduk tuk kaa tuk kawar baran mbu aa ba mbu zhaaji bu Zhinkirang ndu bu nu rukti ku shakhshakhndi bu Magham."

Markus 9

¹Tu ze wor tuk za, "Zhire nga zuran ye nu, beena nduki a nje chingndan fan nuke bu mut ku dong ba kope wa na kwaadar bu Magham ndu zalale."

Yesu wa Wut Zhaaji baran ye Beena Pudekwang

(Mat 17:1-13; Luk 9:28-36)

²Gaanje qaandi njong tu Yesu da Biturus ndu Yaqub ndu Yohkana tu du ndu wor dyine dleng kirkandi nggur wor dyenda, tu yang shipar baran nggod gume wora.

³Tu luktiku nu ve nda nggod tu kha ma bong ter madyi madyi, nuke sarda dye shibti a nje nuke nduk kaa shiki boote su tu shib lukti nu gha bong wanang mbu larji ba.

⁴Fan ndu fan tu Iliya ndu Musa a dal gume wora a balarku ndu Yesu.

⁵Tu yang Biturus ze Yesu za, "Zhinerem gwaanji, wa shi mbar nuke chem a nje fan, yang buu kwadami maa khar kunung ye nu, da baaro, da bu Musa, da bu Iliya."

⁶Yang Biturus zu wanang kume wa mbud dye zuri, kha sawar madyikandi ni nu mburi nda ku nuke a njang tukki.

⁷Tu yang kuzapti a ba tu lupa wor nughha, tu balar a vi mbu kuzaptang za, "Nang dyu Yi banga, nuke nga ndola nda, gwa maa dlumndonu yenda."

⁸Yang ba nu nggutki ku kawal, nu na aaki tuk ku ba kope Yesu nuke a suyen ndu wor dyenda.

⁹A mbu zhurti ku dyine dlengang, tu wu wor za ku zu dyi nu wor naki nang ye aaki ba kope Yi bu nduk wa ji mbe muti.

¹⁰Tu yang njig balar nang nu chele baanda dyenda, tu kaa zham yenku za, "Wodye num ke mbu jiiri mbe mutang na?"

¹¹Tu shi zhamndi ye Yesu ku za, "Yang num saki tu Maalum Taurete kwa zu za annabi Iliya kada baki guma, kom tu Masiya ba gaanje nda?"

¹²Tu Yesu tlogha ye wor za, "Dya zhire annabi Iliya kada ba ki dong ma daasa aa num, yang wa bulan gha tuk za Yi bu nduka ma za bonye zum zum suyen ndu vurti palase yenda yang wanang de?"

¹³Yang ngaa zuran ye nu, annabi Iliya ba, ndukiku tuk wa shi dyi nu shimki ku tuk yenda baa wa nu bulaki za ka ba shi ku."

Yesu wa Shaana Nyakhtlir nggur nu Khukheeti Malkandi

(Mat 17:14-21; Luk 9:37-43)

¹⁴Nu Yesu ndu nu mburi nda kunungdang a gabki nu she beena nu mburindakwang ta gwa tabar ndukiku khang madyi wa kara beena nu mburindakwang kume Maalum Taurete ku a keele ndu wora.

¹⁵Yang nu tabar ndukyang naki Yesu tu shi lazham ku kom tu dan she nda ku tu shi qaandi yenda.

¹⁶Tu yang zham wor za, "Tun a shikya keele num ndu wora?"

¹⁷Tu da chele tabar ndukya tlogha za, "Zhinerem gwaanji, wonji nga ba ndu woi bang nu khukheeti malkandi nggutki balar yenda.

¹⁸Khukheetang wa ka mbuk nda nu yaghai, tu nyakhti kaa vi ve men, a kut dliindan tuka ghwa bar ganggardang, nga ze nu mburokwang ma ku fet nda bar mbe woyang, yang wa kuna ku."

¹⁹Tu Yesu tlogha yenda za, "Ai tun nduki nu qaandi virkir song maito ku, ngga dung me khar ndu tun kochiya? Ngga dung me kadanyi ndu tun nu funa? A ba ma ndu woyang ya."

²⁰Ta ba ndu chin yenda. Nu khukheetang naki Yesu, tu ghwat woyang yaghai varanang dlurti a mbummbulayilo, nyakhti a viri mbu men.

²¹Tu Yesu zham zhin woyang za, "Dyinang gwa woi nang kochiya?" Tu tlogha yenda za, "Gwaanda a mbu woi kodomma.

²²Wa ka mbuk nda nu bai, ndu mbu dyimi, ma tlagha nda, yang mbu to ka dumsha tun dyinan, kugam tuk zhiyaye baarem to shaata rem."

²³Tu Yesu tlogha yenda za, "To za mbu ngga dumsha? Ai tun a nje nuke ka kunaki njif nu maitaki ba."

²⁴Fan ndu fan tu zhin woyang da suquran nu vid za, "Ngaa maita, shoto vurti zhire ya!"

25Nu Yesu naki nduki khang a bar ku dyin dari, tu wu khukheetang za, “To khukheeti nu nggutli balari, nga zuran yoro, a vi bar mbe nda, gab na to vi nu mbe nda tuk ba.”

26Tu khukheetang ghwat zhaano, tu yakhta nda madyi dong, kom ta vi bar mbe nda, tu njig woyang qaandan wa mutan tu ndukyang taman ku za, “Wa mudi.”

27Tu yang Yesu khub kharan tu daa nda nu vidí tu ching gha ndu mbu saaran.

28Nu viki nu kaari ku, tu nu mburi nda kwa zham nda kong gol za, “Num saki nyem dumma fet khukheetang bar ba?”

29Tu tlogha ye wor za, “Poona khukheeti nang bu vi bar ba kope tun wa shi barari ndu zhumti.”

Yesu wa Gab tu Shi Balar dyine Muti baran

(Mat 17:22-23; Luk 9:43-45)

30Tu Yesu ndu nu mburindakwang njig ye maaranang, tu peeta ku nu mbu dlar ghai Galili, yang Yesu nu shim kú nduk zun ye maa nuke wora si ku ba.

31Kume wa shoga ye nu mburindakwang za, “Ka vur Yi bu nduk nu mbu khar nduki, yang ka tlagha nda nu gha ku, ye fudar nu kunung ka ji nu vidí.”

32Yang nu daa mbu balarang ku ba, wonji a tuk sawar zham nda ku.

Ki Dukki Gwaara

(Mat 18:1-5; Luk 9:46-49)

33Nu khulkiku Kaparnakhum a mbu rafti nggur ku tu Yesu Zham wor za, “Tun a shikya nyi pooni keele yiti njiva na?”

34Tu yang kha vaanda gha yit kume wa shi keele ku yiti njiva nu dyine ki ke gor chele baanda.

35Tu Yesu kha gha dong, kom tu qa gwaanggum rapndang tu ze wor za, “Kap njif nuke a shim kú khan guma wa kus kú kha ma nu gana dong. Kom tu gab ndu dyinan ma maavi bu aaki.”

36Tu sa woi nggur tu ching gha chele baanda. Nu daki nda tu ze wor za,

37“Aaki dluki poona qusonggi nang mbu dumma dlukya nga. Yang kap njif nu dluki nga, dlukya nga ba, dlukya njif nu da rukki nga.”

Njif nuke nu Kare baarem ba a Suyen ndu Chem

(Luk 9:49-50)

38Tu Yohanna ze nda za, “Zhinerem gwaanji, chem wa na njif nggur a komba khukheeti ku bar mbu dlumoro, yang chem nggutl nda kume a suyen ndu chem ba.”

39Tu Yesu zu za, “Nggutl nu nda ba, kume nduka nje nuke kaa shiki dye lazham mbu dumma, tu yang zu malkandi nu vya fan ndu fan ba.

⁴⁰Ai njif nuke nu kare baarem ba, a suyen ndu chem.

⁴¹Zhire ngaa zuran ye nu aaki vurki dyim zar ye nu, aa mbu dyekhti da mbu dluma, kume tun nduki bu Masiya, bu laada gwa barke nu ba."

Dyi nuka Ba ki ndu Ji Saari

(Mat 18:6-9; Luk 17:1-2)

⁴²Yang aaki saki da chele qusonggi pichichindi nu maitaki nga nang ma sola, kuzhom k u lokh ndogdi kхиiri nu ve quran tu yang ngga nda nu mbu dyim chitndi.

⁴³Yang mbu bunor wa ka sa maa zop, kurto nu gha, kume kuzhom gwana nyifiri she Magham ndu gwattang buni. Ye k u vina nu mbu gidim bai ndu bunor rap wonji baiyan nuka shi mut ba

⁴⁴yang khogdiku nu nje nuka shi mut zum ba.

⁴⁵Mbu saaroro wa ka sa ma zop tuk kurto nu gha, kume kuzhom gwana nyifirang ndu saaror da, ye k u sa nu mbu gidim bai ndu saaror rap. Ye maa nuke bai baran nuka shi piita ba,

⁴⁶Khogdi nuke a mban nuka mut ku ba yang baiyan nuka shi mut zum ba.

⁴⁷Aa yitor ke nu sa ma zop, pulo nu gha kuzhom vina nu mbu kwaadar bu Magham ndu yiti da, ye k u mbuktor nu mbu gidim bai ndu yitor k u lmbur.

⁴⁸Ye maaranang khogdiku nu nje nuka mut ku ba, yang baiyan nuka mut ba.

⁴⁹Kume ka shib aaki n u gha ndu bai, ba wa nu dleeri ka saki dlu tu kha shakhshakh.

⁵⁰"Dleeru dyi mbarkandi, yang mbu dleeru wa mbu dundi baran, nduk ka gab ndu nyeeri baran kikimnda? Kha ma nu dleeri mbe nu, tun kha mun ndu yen."

Markus 10

Shogar dyine Nggar Burti

(Mat 19:1-12; Luk 16:18)

¹Tu Yesu njig ye maarang, tu du mbu dlar maa bu Yakhudiya ndu maa nuke a dam far ndu Gaawu Urdun. Tu nduki khang tuk taba nu she nda, tu nggasi shogar ye wor ba wa nu sunki si.

²Yang tu beena pariseku a ba ma tuk men tu zham nda ku za, "Shwat wa shipa k u nduk ngga nokhzan gha mu?"

³Tu tlogha ye wor za, "Annabi Musa zu kya num ye nwa?"

⁴Tu tlogha ku za Musa wa zu za bułami lagarkati nggar burti chem ngga wor gha.

⁵Tu Yesu tlogha ye wor tuk za, “Musa buła bibiti nang ye nu kume kakudakh dyin baanu.

⁶Yang mbe nggarsi shir larji, ‘Magham dungkya khusku ndu nusu.’

⁷Nang ke dyi nu saki mbe buri khuskyang kaa njig man ndu zhin tu gontan ve nokhzan,

⁸wor kulmbur kaa kha ma tun da, gana fan wor rapku tuk ba, kume wa kha wa nduk da.

⁹Kume nang dyi nu Magham gontaki, kū aaki shakh nughha ba.”

¹⁰Nu viki nu mbu raftang ku, tu nu mburindakwang gab tu zham nda dyine balar nang tuk.

¹¹Tu tlogha ye wor za, “Kap njif nu nggaki nokhzan gha tu bur nokhzi nggur a shikya zawa ndu zop ye nokhzan nu gumapaalyang.

¹²Yang tuk mbu nokhzang wa shakh ndu zhimen, tu du ta bur khuski nggur a shikya zawa ndu khuski nyin burkyang.”

Yesu wa Sa Barke ye Qusonggi Pichichindi

(Mat 19:13-15; Luk 18:15-17)

¹³Tu nduki a ba ndu qusonggi baanda ye Yesu ma kū suba wor tu sa barke ye wora, yang tu nu mburi nda kwa wu wora.

¹⁴Nu Yesu naki wanang tu shokhna madyi, tu yang ze nu mburindakwang za, “Njig ma qusonggi pichichindang ta ba sha, kū nggutl nu wor ba kume kwaadar bu Magham dya bu pooni wora.

¹⁵Ngaa zu zhire ye nu, kap njif nu ke nu dlu kwaadar bu Magham wa qusonggi pichichindi ba bu vi nu mban ba.”

¹⁶Tu yang da qusonggyang tu khaapa wora a suba wor a sa barke ye wora.

Nu Kaalar Nyifi nu ke bu Shi Woda ba

(Mat 19:16-30; Luk 18:18-30)

¹⁷Nu Yesu kuski njiv maa yir varan, tu njif nggur a ba dyin da tu kurum gha gume nda, tu zham nda za, “Maalum mbarkandi, shwat ngga shikya num ma gwa nga nyifi nu ke bu shi woda ba?”

¹⁸Tu Yesu tlogha yenda za, “To qa nga nduk mbarkandang kha num? Nduk mbarkandi nje ba kope nduk da, chin ke Magham.

¹⁹Ta zun woparang, ‘Shi na tlaghar mut ba, shi na zawa ba, shi na muuru ba, saida na mudlo nu dyin kotama ba, shi na batal ba, to vur zhaaji ye zhinkir baaro ndu mankir baaro.’ ”

²⁰Tu nyakhtlirang tlogha za, “Maalum, ai nga khutlo dyikunang ma ji bang woi kodomma ma bar meeni.”

²¹Tu Yesu ngguti nda mbe ndola tu ze nda za, “To mbud kya dyi da ye kharki. Du to da masa dyi nuke a kha bar kap to vur ye nu nungndiku, kom to ka gwa dungndi gunar mbu vid, kom to da ba to daasa ma mburi nga.”

²²Tu subur mbi yitan nigha kume balar nang, tu yang du varan memunaran suburtan kume gunaran madyi.

²³Tu Yesu nggut kaa tu nggut kaa, kom tu ze nu mburi nda kwang za, “Ka shi shar madyi ye nu gunarku ku vi nu mbu kwaadar bu Magham.”

²⁴Tu nu mburindakwang shi lazham madyi. Tu yang gab tu ze wor tuk za, “Qusonggi banga, ka shi gurgur ye nduki nu maitaki gunar baanda ku vi nu mbu kwaadar bu Magham.

²⁵Ka shi ndolndol ye dliimokh ku vi nu mbu ghub lubura ye ku nu guna vi nu mbu kwaadar bu Magham.”

²⁶Tu shi lazham ku wa num gom, tu kus zuran ye yenku za, “Yang mbu wanang ki ka danaki do?”

²⁷Tu Yesu nggut wor kom tu ze wor za, “Aa nuke she nduku bu shi ba, yang she Magham ka shi, kume tun a nje kunakandi she Magham ba.”

²⁸Tu Biturus tlogha za, “Wonji yang chem wa njig aa num chem a ma mburoro.”

²⁹Tu Yesu zu za, “Zhire ngaa zuran ye nu, kap njif nu njigki aa rafti baran, aa khachinkirkku baran. Aa zhinkir baran, aa mankir baran, aa nokhzan, aa qusonggi baran, aa damku baran kume nga ndu labar mbarkandang.

³⁰Ka gwa raftiku, ndu khachinkirkku, ndu mankir ku ndu qusonggiku, ndu damku, ndu bonye khang. Yang fudar wuri ka gwa nyifi nuke bu shi woda ba.

³¹Nduki nuke a guma, ka kha ma nu gana, yang nduki nuke a gana ka kha ma nu guma.”

Yesu wa Gab tu Shi Balar dyine Muti baran ndu Jiiri baran mbe Muti

(Mat 20:17-19; Luk 18:31-34)

³²A ve njiv yir Urshalima ku, Yesu a guma, nu mburindakwang a gaanje nda a lazhamku. Nduki nuke a gaanje nda kwang tu sawar kus wora. Tu yang Yesu gal nu konggol nu pudeku gwaanggum rapndang tu nggaasi zu dyi nuke a ma gwa nda ye wora.

³³Tu ze wor za, "Nggut ma, chem a yir Urshalima. Kada vur Yi bu nduk nu mbu khar kuruku rututundi ndu Maalum Taurete ku, yang ka kuma muti yenda ku. Tu vur nda nu mbu khar nduki nuke dya Yakhudeku ba.

³⁴Ka shi ngguti nggubung yenda, tu kod nyakhti nu ve nda tu shi kurpi yenda, tu tlagha nda ku yang qurse qaandi kunung ka ji mbe mutang."

Khuti bu Yaqub ndu Yohkana

(Mat 20:20-28)

³⁵A nje nu si tu Yaqub ndu Yohkana qusonggi bu Zabadi a ba she Yesu za, "Maalum, chem a shim nyel na khuti baarem yerem kap."

³⁶Tu Yesu tlogha ye wor za, "Tun a shim shi nga kya num ye nwa?"

³⁷Tu khuti nda ku za, "Tlogho yerem k u da chele baarem khan dyin bunor nu zuma, tu da khan dyin bunor nu gudau mbu ta vi nu mbu zhaaji kwaadar baaro."

³⁸Tu yang Yesu tlogha ye wor za, "Nun zun mbu dyi nuke tun a khutan ba. Wodye tun ka dumma za dyekhti bonye nuke nga ma zaran mu? Tun ka dumma shi baptismne nuke a ma shiran ya mu?"

³⁹Tu tlogha yenda ku za, "Chem ka dumma." Tu Yesu gab tu ze wor za, "Wanang ni, tun ka za dyekhti bonye nuke nga ma zaran, tun shi baptismne ndu baptismne nuke nga ma shiran.

⁴⁰Yang zalale khar nu dyin buna nu zuma ndu gudau a khara ba, yang ka vurkyia ye nduki nu daasaki kume wora."

⁴¹Nu pudeku gwangndang tukki balarang, tu memuna wor subur ndu Yaqub ndu Yohkana.

⁴²Tu yang Yesu qa wor nu she nda tu ze wor za, "Tun wa zun nu dyine nu kwaadar ku bu kujiku wa ka wut me kwaadar baanda dyine nduki baanda, dlegumeku baanda tuk wa ka wut zalale dyine nduki baanda.

⁴³Yang k u nang dal chele baanu ba, yang kap njif nuke a shim khanji ma nduk gor chele baanu, k u kha ma pude baanu.

⁴⁴Yang tuk, njif nuke a shim khanji maa dle gume baanu, k u kha ma maavi bu aaki.

⁴⁵Jiwa Yi Bu Nduk na ba kume k u nduk shi tlunar yenda ba. Yang a ba kya ma tluna, ma vur nyifi baran ma dana nduki khang."

Yesu wa Shaana Pugum nggur dluman za Bartimawus

(Mat 20:29-34; Luk 18:35-43)

⁴⁶Nu Yesu khulki ku Jeriko, a viri bar mbu ghayang, suyen ndu nu mburi nda kwa ndu nduki khang gaanje nda, yang pugum nggur a nje kharan tleebi njiva a khuti, dluman za Bartimawus yi bu Timawus.

47 Ba nü tükki za dya Yesu nü Nazaret kya peetari tu da suquran nü vid tu küs züran za, “Yesu! Yi bü Dauda, no zhiyaye banga.”

48 Tu nduki khang wu nda za kū kha yit, yang tu shaata kya daa suquran nü vid madyi tu küs züran za, “To Yi bü Dauda, no zhiyaye banga!”

49 Tu Yesu ching gha tu zü za, “A qama nda ya.” Tu qa pugumang ku tu ze nda ku za, “Qon khankal baa gha, to ji nü vidí kume wa zü za aa ba na.”

50 Tu pugumang mbuk dye lüpar baranang gha tu ji burut tu dü she Yesu.

51 Tu Yesu zham nda za, “Ta shim shi nga num yora?” Tu pugumang tlogha za, “Zhinerem gwaanji, nga shim na nga maa.”

52 Tu Yesu ze nda za, “Du laya, maito ba wa shaana ro.” Fan ndü fan tu küs na maari, tu mbu gaanje Yesu tu dü ku suyen.

Markus 11

Yesu wa Vi nu Urshalima nu Zhaaji

(Mat 21:1-11; Luk 19:28-40; Ykh 12:12-17)

1 Nü khülki ku bing ndü Urshalima künshe ghai Betapaji ndü Betani bing ndü dleng qufar Zaitun tu Yesu rük nü mburi nda ku rap.

2 Tu ze wor za, “Dü ma mbü gure nandang, tun a viiri nü mbü ghayang tun ka gwa ye Koro nggur gundan nüke sar da nduk nü luba fa. A kolma nda tun a basi ya.

3 Aaki zhamki nu za, ‘Tun shi wanang kume num?’ Tun tlogha yenda nun za, ‘Zhinkir gwaanji kya shim ndan, yang ka da gabsi fan ndü fan.’ ”

4 Nü dükki ku ta gwa ye koorwang gundan me viri nggur dam. A kol ye koorwang ku,

5 tu nduki nggur nüke a nje chingndan ye maaran zham wor za, “Tun a kol ye koorwang nügha ma num?”

6 Tu tlogha ku ye ndukyang ba wa nü Yesu züki ye worang. Tu ndukyang njig wor tu dü ndü koorwang.

7 Nü da ba ki ndü koorwang ye Yesu, tu lupa luktiku baanda nü dyinan, tu Yesu dlan dyin koorwang.

8 Tu ndukiku khang tük lupa luktiku baanda nü dyin njivang tu beenan bakh dlumndi qufarku mbü damku, tu san dyin njivang tük.

9 Tu nduki nüke a gume nda ndü gaanje nda ki kopepe ndü zhanare ku a züran za, “Khosana! Njif nüke a bar mbü dlum Magham nang dya nü barka.

10 Barke ye kwaafar nüke a bar bü Zhinerem Dauda, Khosana mbü vidí.”

¹¹Nu Yesu viki nu Urshalima tu vi nu mbu rafti bu Magham. Nu nggutki dyi nu ke a daatli kap, tu yang gab nu Betani suyen ndu gwaanggum rapndang kume mugdi wa shi lus.

Yesu wa Mi Barke bu Qufar Sugar ngguri

(Mat 21:18-19)

¹²Na jiiki ku Betani daatlumaaran, tu Yesu tuk meer,

¹³Nu naki qufar Sugar nggur bakh na zhaki dlumndi mbarkandi. Tu du she qufarang za bai chin ka gwa wa kha woi, yang nu khulki ta gwa qufarang nu kha woi ba kume sarchi khar woi bu suga nu shi dong ba.

¹⁴Tu Yesu ze qufar sugarang za, “Gana fan nduk bu nji woi ba tuk ba!” Yang nu mburindakwang wa tuk balar nu shikyang.

Yesu wa Nggutl nu Gomarku mbu Rafti bu Magham

(Mat 21:12-17; Luk 19:45-48; Ykh 2:13-22)

¹⁵Nu da khulki ku Urshalima, tu Yesu vi nu mbu dalang Rafti bu Magham, tu nggaasi komba nduki nu ke a masar ndu masaran bar mbu Rafti bu Maghamang. Tu tumbula dukul bu nduki nu ke a paata muzhindi ku ndu dye khar bu nduki nu ke a masa mboole masar bara.

¹⁶Tu nggutl aaki dar dyi nggur maa peetar si mbu dalang Rafti bu Maghamang.

¹⁷Tu shi shogar ye wor a zuran za, A nje builaran za, “Ndukiku kap kaa qa rafti bang rafti barari.” Yang tun wa gabsi maa gulang bu nu muuriku.

¹⁸Nu kuruku rututundi kwa ndu Maalum Taurete ku tukki tu nggasi lab njiv nu ke wor ka tlaghaki nda. Kha a sawa nda ku kume ndukiku kap a lazham pooni shogar baran.

¹⁹Nu mugdi shiki tu Yesu ndu nu mburi nda kwa vi bar mbu ghayang.

Sugar nu Yesu Miiki Barke baranang wa Ghwaari

(Mat 21:20-22)

²⁰A peetar ku nu dumaari, tu na qufar Sugarang wa ghwari ji dyin dludlarsan ma yir vidî.

²¹Nu Biturus korki tu ze Yesu za, “Maalum, nggut qufar Sugar no miiki barke baranang wa ghwar bara.”

²²Tu Yesu tlogha ye wor za, “Maita ma Magham.

²³Kume zhire ngaa zuran ye nu, aaki zuki ye dleng na za, ‘Budu, to da nggud nu mbu dyim chitndi.’ Yang song maito a nje mbu memunaran ba, kume wa maita za dyi nyin zukyang ka daatli, ka gwa dyi nu zukyang.

²⁴Kume nang, nga zuran ye nu, kap dyi nu ke tun a shimndan, mbu tun wa khudi mbe barari, tun maita za tun wa gwa dyen, kume tun ka gwa.

²⁵Mbu tun wa ji ma barari tun yaapa njif nuke tun a shokhnar ndu chin ma ku Zhinonu nu vidi ku yaapa solar baanu ye nu tk."

²⁶"Yang mbu nun yaapa mudlonu ba, Zhinonu nu vidi bu yaapa solar baanu ye nu tk ba."

Dle gume bu Yakhudeku nu Maita Zalale bu Yesu ba

(Mat 21:23-27; Luk 20:1-8)

²⁷Ta gab ku nu Urshalima tk. A mbu baara mbu dalang garki Rafti bu Maghamang, tu kuru rututundi ku ndu Maalum Taurete ku ndu dle gume bu ndukyang a ba ku she nda.

²⁸Tu zham nda za, "Wodye ta shi dyikunang ndu nyi pooni zalalya? Ki vurki zalale shir dyikunang yora?"

²⁹Tu Yesu tlogha ye wor za, "Bu shi nga zhamndi nggur ye nu, yang tlogha ma ya, kom tang zu pooni zalale nang shiki boote si ma shi dyikunang.

³⁰Wodye zalale baptismme bu Yoxhana a ba she Magham mu, yang bu nduku? Tlogha ma ya."

³¹Tu yang shi sawari ku chele baanda a zuran ku za, "Mbu chem wa zu za a ba she Magham kaa zhamnderem za yang num saki nyem maita nda ba?

³²Yang chem ka duma zuran za dya bu nduk shoda?" Zu wanang ku kume a sawa ndukiku. Wa zun ku za nduki kap wa maita za Yoxhana dya annabi.

³³Tu yang tlogha ye Yesu za, "Nyem zun ba." Tu Yesu tlogha ye wor za, "Ngam bu zu pooni zalale nuke nga boote si ma shi dyikunang ye nu zum ba."

Markus 12

Kurti Balar dyine nu Ghutiku nu Dluki Dam Anap

(Mat 21:33-46; Luk 20:9-19)

¹Yang do, tu Yesu zum guma ndu balarang tu zu kurti balar nggur ye wora. A za, "Khuski nggur a nje nu kabki dam anap tu karan gha ndu garki. Tu ra ge dyooti dyim anapang, tu shi gaare kirkandi maa bu damang. Tu vur tlunar ngguti damang ye nu ghutiku nggur tu du varan mbu ghai nggur bakh ta kha gha nje.

²Nu sarchi khar bu anapang shiki, tu nu damangruk maavi baran ku da dluy ye qufar anapang yenda.

³Tu nu ghutikwang kusi nda tu shi dlabti yenda ku, tu komba nda kharan rap."

⁴"Tu nu damangruk maavi nggur tuk nu she nu ghutikwang. Tu ruba nda ve dyinan, nu vurki palase yenda ku tu komba nda ku tu wut katar yenda.

⁵Turuk maavi nggur tuk, tu nu ghutikwang tlagha nda nu gha. Gaanje nang turuk maaviku khang, yang tu dlab beenan, tu tlagha beenan nughah."

⁶Tu yang njig kya woi baran da ketengguleng, yang a ndola woi na madyi. Tu nü damang rük woi nang gaandan, a zuran za, Ai, ka na zhaaji bu woi bang ku.

⁷“Yang nü na zhaaji bu woyang ku ba tu nü ghutiku nang shi balar chele baanda za, ‘Nang ke njif nüke damang ka ba khaki ma baran, nüke wanang, tlagha mi nda nü gha ma kü damang kha ma baarem.’

⁸Tu küs woyang ku tu tlagha nda nü gha, tu mbuk nda nü gaanje karar damang.”

⁹Yang da, nü dam nang kaa shi kya num ye nü ghutiku nang na? Kada ba tu tlagha nü ghutiku nang nügha kom tu vür damang ye nduki ngguri.

¹⁰Alapa, nun nggüt ye chiti balar bu Maghamang ba goma? A nje bułaran za, “Ndogdi ni nü dündikwang zhangki gha, chin gałki ma ndogdi nü dukki aa nyi ndooga boote mbu dündang.”

¹¹Nang dya shir bu Magham, yang dya dye lazham yerem.

¹²Tu dle gume bu Yakhudekwang lab njiv nüke wor ka küs ki nda, kume wa zun ku za a kur balarang nü ve wora, tu yang tük sawar bu ndukikwang tu njig nda ku tu du vaanda.

Zhamndi dyine Vürti Zhaanggal ye Kuji Kaisar

(Mat 22:15-22; Luk 20:20-26)

¹³A nje a nje, ta rük Pariseku nggur ndü nduki bu Kuji Khiridus ma kü küs nda ku ndü balar galkandi.

¹⁴Na khülki ku, tu qa nda ku za, “Maalum, chem wa zun za to nü zur zhire, ta da aaki wayen, kume no damta ndü nar yiti ba, ta ka shoga zhire bu njiv bu Magham ye nduki. Yang da, wa shipa vürmü zhaanggal ye Kuji Kaisar mu, yang auwo mu?

¹⁵Vürmü yenda mu, yang vürmü yenda ba mu?” Yang kume Yesu wa zun munar baanda, tu ze wor za, “Num saki tun a shim lamba nga? A ba ma ndü müşhindi ye vi ya na nga.”

¹⁶Nü da ba ki si ku, tu zham wor za, “Shipar bu ki ndü dlum ki kya dyine müşhindang na?” Tu tlogha ku za, “Dya bu Kuji Kaisar.”

¹⁷Tu Yesu ze wor za, “Vür ma dyi bu Kaisar ye Kuji Kaisar, dyi bu Magham tun vür ye Magham.” Tu shi lazham ku madyi.

Zhamndi dyine Jiiri mbe Mütí

(Mat 22:23-33; Luk 20:27-40)

¹⁸Tu Sadukeku nüke nü maita za mütiku kaa ji füdar wur ba, ta ba she Yesu. Tu zham nda ku za,

¹⁹“Maalum, Annabi Musa wa bula yerem a za mbu khachin nduk wa mudi tu njig nokhzan. Yang nu kha woi ku ba, za ku khachin mutang bur nokhzang ma ku gwa woi ye mutang.

²⁰Yang khachinkirku nggur a nje wor mut yang da chele baanda nuke chin ke gori wa mudi tu njig nokhzan nu kha woi ku ba.

²¹Tu khachinkir nu rapang, bur tuk tu mud nu gwa woi ku ba, nu kunungang tuk tu bur nu gwa woi ba tu mudi.

²²Nu wanang nu wanang, tu khachinkirku mutndi nang bur nokhzang ku kap yang aa da nu kha woi ye wor ba. Ye laudar san tu nokhzang tuk mudi.

²³Yang da, fudar jiiri mbe mutang, ka kha kya ma nokhzi ki chele baanda? Kume wor mut ndang kap wa bur nokhzang.”

²⁴Tu Yesu tlogha ye wor za, “Tun a sagharang kume song zundi lagarkatiku ndu zalale bu Magham de?

²⁵Ai nduki nu jiiki mbe muti nuka shi burti ku ba, yang nuka bur wor bar zum ba, ka gab ku baa wa nu ruktiku bu Magham nuke a vid.

²⁶Yang dyine balar bu jiiri mbe muti, alapa nun na mbu lagarkati bu Annabi Musa ye maa nu Magham shiki balar yenda mbu gaarang de? Sarchi nuke baiyang kuski loghzang, a za, ‘Nga ke Maghamndi bu Yibraram, ndu Maghamndi bu Yishaku, ndu Maghamndi bu Nyagham ba goma?’

²⁷Ai Magham dya Maghamndi bu muti ku ba, dya Maghamndi bu nu nyifi ku, kume nang, tun wa shi saghar malkandi!”

Wopar nu Dukki Gwaari mbu Tauretyang

(Mat 22:34-40; Luk 10:25-28)

²⁸Tu yang Maalum Taurete nggur a ba, nu tukki za Yesu wa tlogha zham nda ye wor torop, tu zham nda za, “Nyi wopa dukki gwaari mbu Tauretyang na?”

²⁹Tu Yesu tlogha yenda za, Mb u wopar Tauretyang kap, nu gumapaali chin ke, “Qusa Israila tuk ma, Magham, Zhinerem gwaanji ke Magham dyenda.

³⁰Yang ndolama Magham Zhinkir gwaanji ndu memuna nu kap, ndu nyifi baanu kap, ndu kwaari baanu kap, kom ndu dumbur baanu kap.” Nang ke wopar nu gumapaali.

³¹Nu rapan ke, “Ndolama nu bing baanu wa vaanu.” Wopar Taurete nggur a nje nu dukki nang ba.

³²Tu Maalum Tauretyang tlogha za, “Maalum ta tlogha torop, kume Magham kaada, yang Maghamndang nje ba kope chin.

³³Yang ndolami nda ndu memunarem kap, ndu kwaari baarem kap, kom ndu dūmbur baarem kap. Yang tuk, ndolami nu bing baarem wa vaarem. Nang wa duk var dlu sadke ndu dlar dlu laye ma sadkeku nang kap.”

³⁴Nu Yesu tukki wa tlogha balarang ndu kadari, tu ze nda za, “No du bakh ndu kwaadafar bu Magham ba.” Gaanje nang, nduk a nje nu gwaki dūmbur zhamndi yenda tuk ba.

Masiya dya Zhikankir bu kiya?

(Mat 22:41-46; Luk 20:41-44)

³⁵Tu Yesu shi zhamndi sarchi nu ke a shogar mbu Rafti bu Maghamang za, num saki tu Maalum Taurete kwang ki qa Masiya za dya zhikan Annabi Dauda?

³⁶Yang Dauda wa zu ndu men nu kunshe Jiimbi Shakhshakhndi za, Magham wa ze Zhinkir bang gwaanji za, “khon ve bu na nu zumma, kope nga sa nu zhangndi baa ku, tu kha ma dye dungndi saroro.”

³⁷Nu ke Annabi Dauda nu dyinan wa qa nda za Zhinkir baran Gwaanji, Masiya kaa kha ma Zhikan Dauda kikimnda? Tu tabar ndukyang tuk Yesu ndu bong memuna ndu dyine wor tuk kyang.

Yesu wa pota su maalum Taurete ku

(Mat 23:1-36; Luk 11:37-54; Luk 20:45-47)

³⁸Tu Yesu zu mbu shogar baranang za, “Shakh ma dyinonu ndu Maalum Taurete ku. Wor nu ka shimki sa lukti gwaanji ku ma bara maari si. A shim ku nduki shi wuse ye wor mbu gomar ku.

³⁹Wa ka shim maa khar nu ke zhaajya si mbu kib tabar bu Yakhudeku ndu ye maa tabar zumndi.

⁴⁰Wor ke nu dlur dye var bu nusuki nu ke zhime wor mu dki bara mbu rafti baanda. Wa ka shi barar kirkandiku kume ku nduki na wora. Ai kaa gwa kumar nu dukki gurguri.”

Vurti nu Kuduw Nokhzi nggur Shiki

(Luk 21:1-4)

⁴¹Tu Yesu khan bing ndu ye maa nu ke nduki ka saki vurti baanda mbu kib bu Maghamang. Tu na ndukiku nu kya sa mu zhindi baanda nu mbu du b zakyang. Tu na nu gunarku nu saki mu zhindi khang nu mbu maa tabar vurtang tuk.

⁴²Tu yang na kuduw nokhzi ngguri nu ke nungndan, wa sa mu zhindi ye vi rap, nu ke nu khul kobo da ba.

⁴³Tu Yesu qa nu mburi nda kwang, tu ze wor za, “Zhire, nga zuran ye nu, kuduw nokhzi nu nungndi nang wa sa dyi nu dukki bu aa nyi nduk nu saki mu zhindi baran nu mbu du b zakyang.

⁴⁴Kume kap baanda shi vurtang mbu yele baanda, yang nokhzi nang mbe nungndi baran wa vur kya dyi nuke a kha nda bar kap aa nuke nang ke dye khar viti baran.”

Markus 13

Yesu wa Zu Pooni Guadar nuke a ma gwa Rafti bu Maghamang

(Mat 24:1-2; Luk 21:5-6)

¹Yesu a viri bar mbu Rafti bu Maghamang, tu da chele bu nu mburindakwang ze nda za, “Maalum, no poona ndogdi ku ndu mbari dundi nuke a fan ka!”

²Tu Yesu tlogha yenda za, “Ta na dundi gwaanji gwaanji ku na de? Aa da ndooga nje dyin mudlen, nuke bu ba tupa nu yaghai ba.”

Nggarsi Bonye

(Mat 24:3-14; 21:7-19)

³Nu Yesu khaki gha dyine Dleng qufar Zaitun nuke a nggut Rafti bu Maghamang, tu Biturus ndu Yaqub ndu Yohanna ndu Andurawus zham nda mbu tuka za,

⁴“Zu sarchi nuke dyiku nang ka ba shiki yerem! Mb u dyikunang a ma daatli, chem ka nan ve nu ma?”

⁵Tu Yesu tlogha ye wor za, kur ma vaanu, kume k u njif nggur lamba nu ba.

⁶Kume nduki khang kada ba ku mbu dluma, a zuran ku za, “Nga ke Masiya yang ka lamba nduki ku khang.”

⁷Mbu tun wa tuk labar dakhlar ku bing ndu nu bakh ndu tunu, damta nu ba, kume wa kus k u dyikunang shi, yang nang ke laudar san dong ba.

⁸Ghai kaa nggu d nu ve ghai ndu dakhlar tu kwaada, nggu d nu ve kwaada, kaa shi yakhtar ma vu ghai ye maa ku zum zum, ka shi meeri ndu damtarku zum zum, yang nang ke nggarsi bonyang.

⁹Tun kur vaanu, kume kaa du ndu tun gume kumari, ndu gume maa tabar baanda tu shi dlabti ye nu. Kaa du ndu tun gume gorkirkku baanda ndu kujiku baanda, kume Nga, yang tun kaa gwa zalale tun zu labar mbarkandang ye wora.

¹⁰Yang tuk, wa kus k u aa nyi ghai tuk labar mbarkandang kom tu laudarsi aa numba ba.

¹¹Mbu wa du ndu tunu gume kumari, damta nu ndu koori dyi nuke tun ka zu ki ye wor ba, zumma kya ba dyina ba ki ye nu sarchi kumarang, kume tun kya balarang ba, dya Jiimbi Shakhshakhndi.

¹²Kume khachinki kaa vur khachin bara, maa k u tlagha nda nu gha, Zhinki yang kaa vur woi baran bara, qusonggi kaa vur zhin wor ndu man wor bar maa k u tlagha wora.

¹³Aaki kaa zhangndonu kume dluma. Yang kap njif nü shiki kadanyi ma yir ve laudaran, kaa danaki.

Bonye Malkandi Madyi

(Mat 24:15-28; Luk 21:20-24)

¹⁴Yang mbü tun wa na tlunar malkandi nüke dye dye zhaane nüka ba ki ndü gudari, chingndan ye maa nüke nü shipa ba, (nü ngguti ye chiti nang kü da mban). Njif nüke a Yakhudiya kü dan mbü dlengkwang.

¹⁵Yang njif nüke a dyin kiba kü da zhur nü yaghai, ma da dyi nggur mbü rafti baran ba.

¹⁶Kü njif nüke a mbü dam baran a gab nü kaari maa da lukti baran ba.

¹⁷Yang nusuku nü ghurbandi ndü nusuku nüke a vür bibi ye qusonggi baanda, dye dye zhiyaye madyi ye fudar nang ndang.

¹⁸Tun shi barar tük ma kü dyikunang dal me mbiti ba.

¹⁹Kume nduki ka za bonye nüke ma nü Magham shiki larji, ma bar meeni, nü nduk za pooni bonye nang sar da ba. Yang tük poonan bü dal ba.

²⁰Mbü Magham kataki qaandi virkir bonyang nü gha ba, tuga nduka nje nüke ka danaki ba. Yang wa kata nü gha küme daatiku baran.

²¹“Ye sarchi ni mbü aaki wa zü za, ‘Nggudu, wonji Masiya fan,’ aa zü yor za, ‘A nje fara,’ maita nu nda ba.

²²Kume Masiye nü kotame ku ndü annabi kotame ku ka da viiku, kaa wut dye saidu ku, ndü dye lazham ku, ma lamba nduki, mbü ka düma ku tuga ka lamba aa nduki datkandikwang.

²³Yang kha ma daasaran do, kume nga zü aa nüm ye nun gha, kaabu kü sarchi nang shi.”

Gabti bü Yi bü Nduku

(Mat 24:29-31; Luk 21:25-28)

²⁴Yang ba mbü qaandiku nang ndang gaanje bonye nüke a barang, ka sa fudarang tü shi zhum, tü chere zhang wud yarang baran gha.

²⁵Anjinje kü nü vid*i* ka*da* nggudi, ka yakhta dyi gwaanji gwaanji ku mbü vid*i*.

²⁶Kom nduki ka na Yi bü Nduk a bar mbü kuzapti ndü zalale gwaanji ndü zhaaji.

²⁷Yang ka rük nü ruktiku baran ta kanggula daatiku baran nü ye maa da. Ji dyin daatiku nüke a dokhatla, ma yir mugu, kom ndü nüke a kona maa yir zan. Ji dyin tleebi larji nang ma yir tleebi larji nang ndang.

Shogar dyine Qufar Sugari.

(Mat 24:32-35; Luk 21:29-33)

²⁸Shoga ma dyi nggur ve qufar sugar ba, ba mbu bun qufara wa nggasi nggooti a zha dlumndi, mewakandi tun wa zun za nomandi wa shi bing.

²⁹Wanang tuk mbu tun wa na dyikunang a shiri tun zun za sarchi gabti wa shi bing, a me viri.

³⁰Zhire nga zuran ye nu, nduki nu qaandi virkir nu naki dyikunang, bu mud ku ba kope dyikunang wa nyel kap.

³¹Maa vidu ndu maa yaghai ka woda, yang balar bang bu woda aa kodom ba.

Nduka nje nu Zunki Fudar bar bu Masiya ba

(Mat 24:36-44; Luk 17:26-30, 34-36)

³²Yang bu fucdar ndu sarchi nuke dyikunang ka shiki nduka nje nu zunki ba. Aa nu ruktiku bu Magham nuke a vidu nu zun ku ba, aa Yi bu Nduk nu zun ba, kope Zhinkirang dyenda.

³³Shi ma ngguti, tun shi buuri suyen ndu barari kume nun zun sarchi nang ba.

³⁴Dyen wa shipa khuski nu njigki rafti baran tu du mbu ghai nggur bakh, tu yang njig zalale aa num kap nu mbu khar maaviku baran. Tu vur tlunar bu aaki yenda, tu ze nu bu me raftang za ku nggut raftang yenda nu gha mbari.

³⁵Daasa ma vaanu nu gha do. Kume nun zun sarchi nuke nu raftang kada gabki ba, bai kada ba ku mugdi, bai chele virkiri, bai sarchi nuke koogurokh a mbaari, yang bai nu dumaari gom.

³⁶Ku da ba ku ruuma nu tu gwa nu tun a dyenir ba.

³⁷Dyi nuke ngaa zuran ye nu nang, nga zuanya ye aaki, daasa ma vaanu nu gha!

Markus 14

Dlegumeku wa Shi Sawari Tlagha nda Yesu

(Mat 21:1-5; Luk 22:1-2; Ykh 11:45-53)

¹Wa njig kya qaandi rap ma ku tabar peetar dyin ndu tabar burti tolir nuke yis su ba a khudli. Yang kuruku rututundi ndu Maalum Taurete kwang nggut njiv nuke wor ka kuski Yesu mbu tuka, kume tlagha nda nda nu gha.

²Tu yang zu ku za nu shipa kus nda nda ye fudar tabbarang ba, kume a sawa ku ndukyang dakhla wor ba.

Wa Pasha Mor nu Zhi Munkandi ye Yesu

(Mat 26:6-13; Ykh 12:1-8)

³Nu Yesu duki Betani, tu du mbu rafti bu khuski nggur nuka qaki nda za Siman nu khaati gwaanji. A mbu zumndi dye zumndi tu nokhzi nggur a vi nu mbu raftang ndu kulur nggur nu shiki ndu ndogdi alabasta yang kulurang nyeedlan

ndu mor me mughindi khang madyi kume shi morang ndu nad me dyinan. Tu nokhzang wul kulurang nughha tu zu morang nu mbu dyin Yesu.

⁴Tu beena nduki nuke a nje shokhna za, num saki tu subur mor nang nughha bama?

⁵Ai tuga wa masa mor nang bar, mughindan ka khul biiri nu tlunar me qaandi won kunung, ta na ka duma vur mughindang ye nu nungndiku. Tu dakhla nokhzi nang ku madyi.

⁶Tu yang Yesu zu za, njig ma nda, num saki tun a damta nda? Ai shikya dyi mbarkandi ya.

⁷Kume nu nungndiku a nje suyen ndu tunu aakochi, tun ka shi munkir ye wor sarchi nun shimki, yang nga suyen ndu tun aakochi ba.

⁸Wa shi komkomi madyi kume wa pasha mor ye vara maa daasa par muti banga.

⁹Zhire ngaa zuran ye nu, kap ye maa nuke a ma wopa labar mbarkandi nang mbu larji, nduki ka zu dyi nu nokhzi nang shiki ma kwaari nda.

Yakhuda wa Tlogha za Chin ka Masa Yesu bara

(Mat 26:14-16; Luk 22:3-6)

¹⁰A nje a nje tu Yakhuda Iskariyoti da chele gwaanggum rap ndang du she kuruku rututundi kwang ma masa Yesu bar ye wora.

¹¹Nu tukki wanang tu kasha ku madyi, tu tlogha ku za wor kaa vur mughindi yenda. Tu Yakhuda lab njiv nuke chin ka masaki nda bar waare damta.

Yesu wa Zum dye Zumndi Tabar Peetar dyin ndu Pudekwang

(Mat 26:17-25; Luk 22:7-14, 21-23; Ykh 13:21-30)

¹²Fudar nu gumapaali, bu tabar burti tolir nuke yis suba, nang ke fudar nu ka dlaki qur gamndi sadke ma tabar peetar dyinang. Tu nu mburi nda kwang zham Yesu za, “Ta shim daasa mi dye zumndi paskyang yor nu funa?”

¹³Tu Yesu ruk rap chele bu nu mburindakwang, tu ze wor za, “Du ma mbu ghayang, khuski nggur nu da daki duuli dar dyim ka gwa nu, tun mbu gaanje nda.

¹⁴Rafti nu viki nusi kap, tun ze nu raftang nun za, ‘Maalum a rukki rem za a fun ke kib nuke chin ka zumki dye zumndi tabar paskyang ndu nu mburindakwang na?’

¹⁵Ka wud dundi dangkali gwaanji nggur ye nu, nuke kiba a nje ve maa nu vidang, yang mbanang kwadsaran tun daasa maarang nughha yerem.”

¹⁶Tu nu mburindakwang du mbu ghayang ta gwa dyikwang ba wa nu zuki ye wora, tu yang daasa zumndi paskyang nu nje.

17 Nu mugdi shiki, tu Yesu ndu gwaanggum rapndang a ba ku mbu raftang.

18 A mbu zümndi dye zümnda ku tu Yesu zu za, “Zhire nga zuran ye nu, nduk da chele baanu nuke chem a zum dye zümndi nang suyen ndu chin a ma masa nga bara.”

19 Tu memuna wor subur madyi, tu yang nggaasi zham Yesu ku ndu da da, a zuran ku za, “Dya nga mu?”

20 Tu tlogha ye wor za, dya ba da chele baanu, tun gwaanggum rapndi nuke tun a sa kha nu suyen ndu nga mbu dub nang.

21 Yi bu nduk a ma muti ba wa nu bulaki yang njif nu masaki nda bar dya dye zhiyaye, kuzhom tuga nu kha nda ba.

Dye Zümndi bu Zhinerem gwaanji

(Mat 26:26-30; Luk 22:15-20; 1Kor 11:23-26)

22 A mbu zümndi dye zümnda ku tu Yesu da burti tolirang tu sa barke nu si, tu bakhla nu gha, tu vur ye wor za, “Dluma nang dya manvara.”

23 Nu daki dyekhtang tu kuna Magham, tu vur ye wora, tu za ku kap baanda.

24 Tu ze wor za, nang ke tom bang nu mewar alqawar nuke a ma mbutan kume nduki khang.

25 Zhire nga zuran ye nu, nga ma za dyim ye qufar anap tuk ba kope fufar nuke ngga zaki mewakandi mbu kwaadar bu Magham.

26 Gaanje wa qa taaziku, tu du ku dyin Dleng qufar Zaitun.

Biturus ka ba Keela za nyin Zun Yesu ba

(Mat 26:31-35; Luk 22:31-34; Ykh 13:36-38)

27 Tu Yesu ze wor za, kap baanu tun kaa da vaanu tun njigti nga baa wa nu bulaki nu gha za, “Ngga ghwađ nu khutlorang, ndubang kwa yang ka lakhta vaanda.”

28 Yang mbu nga ji mbe mutang ngga kaya nu ma yir Galili.

29 Tu Biturus zu yenda za, “Aa wa da vaanda kap tu njig toro, nga ma njig to ba.”

30 Tu Yesu ze nda za, “Zhire nga zuran yoro, ba meeni mbu virkir nang, to ka keela zundi nga sar kunung me ku koogurokh shi mbari sar rap.”

31 Tu yang Biturus mata balarang ndu dumbur a zuran za, “Aa ka tlaghha nga, sar da ngam bu keela za nang zundor ba.” Yang kap baanda wa zu ku ba wanang tuk.

Yesu wa Shi Barari mbu Dam Gesemani

(Mat 26:36-46; Luk 22:39-46)

32 Tu du ku Gesemani. Tu Yesu ze nu mburindakwang za, “Kha ma gha fan nga yir ma barari.”

³³Tu qa kya Biturus ndu Yaqub ndu Yokhana, tu du ku suyen. A nje a nje, tu Yesu damta mbu memunaran madyi madyi.

³⁴Tu ze wor za, "Nga damtaran mbu memunara madyi nuke ngaa tuktan wa ngga mudi. Ching ma gha fan tun shi buuri."

³⁵Nu songki nu guma kodom, tu nggud nu yaghai tu shi barar za, mbu kaa shi ku Magham da sarchi bonye nang bar yenda.

³⁶A zuran za, "Aba, Zhinkir banga, to kaa duma shi aa num, do dyekhti bonye na ya bar ba, yang kap ndu nang, shi na shimndi bang ba, ku shimndi baa khan guma."

³⁷Na gabki tu gwa nu mburi nda ku wor kunung ndang a dyenir ku, tu ze Biturus za, "Siman ta dyeni mu? Alapa tom bu shi buuri aa me awe da ba?

³⁸Shi ma buuri tun shi barari kume nggud nun mbu lambarku ba. Memunara wa da ya, yang vara nu dluy ya ba."

³⁹Tu gab tuk tu shi barari a maata pitli nu zuki gumapaalyang.

⁴⁰Na gabki tuk, tu gwa wora dyenirku. Kume yiti wor wa shi tada, yang nu gwa dye zur yenda ku ba.

⁴¹Na gabki nu kunungan, tu ze wor za, khar leendang tun a dyeniri ndu maasi? Maaran wa woda! Sarchi wa shi nuke a ma vur Yi bu nduk nu mbu khar nu solar ku.

⁴²Ji ma chem di kume wonji nu vurti nga bara a khudli.

Wa Kus Yesu

(Mat 26:47-56; Luk 22:47-53; Ykh 18:3-12)

⁴³A mbu balarang, tu na Yakhuda nuke dya da chele gwanggum rap ndang. A ba suyen ndu nduki khang khubtan ku ndu kaskar ku ndu sabirku. Kume kuruku rututundi ndu Maalum Taurete ku ndu nduk kudaandi a rukki wora.

⁴⁴Yang Yakhuda nuke a ma vur nda bara wa tlaa ku ndu wor za, "Njif nang khaapaki nda chele baanda dya chin, kus ma nda mbari tun du ndu chin."

⁴⁵Bar bu Yakhuda ke shar, tu peeta she Yesu a qa nda za, "Zhinkir gwaanji, Zhinkir gwaanji, tu khaapa nda."

⁴⁶Tu ndukyang kus Yesu ku, tu khub nda.

⁴⁷Tu da chele bu nu mburindakwang fed kaskar baran tu kum maavi bu gorkir bu kurukwang ve dlumndan tu kurta nu gha.

⁴⁸Tu Yesu ze wor za, "Num saki tun a vi ndu kaskar ku ndu sabirku wa tun a bakya ma kus nu muura na?"

⁴⁹Ai aakochi ngaa suyen ndu tunu mbu Rafti bu Magham, nga shogar ye nu yang nun kusi nga ba, yang wa kus kubular balar bu Magham nyedli.”

⁵⁰Ba nje, tu nu mburi nda kap njigti nda tu da vaanda.

⁵¹Yang nyakhtlir nggur a nje nuke dya numbu Yesu tk, yang nu sa luku ba, lpakya varan nugha ndu kapar linen dyenda. Nundukyang jiiki ma kusi nda,

⁵²tu njig kapar linenang numbu khar ndukyang tu da varan san nggaran.

Wa Du ndu Yesu Gume Sankhedurin

(Mat 26:57-68; Luk 22:54-55, 63-71; Ykh 18:13-14, 19-24)

⁵³Tu du ndu Yesu gume gorkir bu kurukwang, tu kuruku rututundi, ndu dlegumeku, ndu Maalum Taurete kwa taba nu nje.

⁵⁴Tu yang Biturus mbu gaanje Yesu bakh ndu chin, maa yir patle bu gorkir bu kurukwang. Tu kha gha wudle bai a tkundan ku suyen ndu nungguti Rafti bu Magham kwang.

⁵⁵Tu kuru rututundi kwa ndu beena Sankhedurin lab saidu nuke wor kaa vurki ma ku tlagha Yesu nu gha nu gwaku ba.

⁵⁶Yang ba ndukikwang nje ku khang nu zuki saidu kotame nudyine nda, yang me wor nu kha da ba.

⁵⁷Gana fan, tunduki nggur ji tu zu saidu kotame nggur dyine nda za,

⁵⁸“Chem wa tkki a zuran za, chin ka guda Rafti bu Magham nunduki dunki nang nugha. Chin dun nggur nuke dya nduk dunki ba, mbu qaandi kunung dyenda.”

⁵⁹Yang kap ndu nang, nu me wor kha da ba.

⁶⁰Tu yang gorkir bu kurukwang ji tu ching gha chele baanda tu zham Yesu za, “Tom bu tlogha de? Saidu nuke a vurtan nudyinorang da?”

⁶¹Tu yang Yesu kha varan gha yit, nu tlogha aa num yenda ba. Tu gorkir bu kurukwang gab tu zham nda za, “Wodye to ke Masiya Yi bu nu barkya mu?”

⁶²Tu Yesu tlogha yenda za, “Dya nga, yang tun ka na Yi bu Nduk kharan ve bun zume bu nu Zalale kap, a bar dyin kuzaptiku nu vid*i*.”

⁶³Tu gorkir bu kurukwang byakh lukti baran nugha mbe shokhna tu zu za, “Tun a shimkya nyi pooni saidu tkka?

⁶⁴Tun wa tk ndumndi nu shiki ye Magham. Tun na kima?” Tu kuma ku kap za, “Wa shipa ku tlagha nda nu gha.”

65Tu beena ndukyang nggasi kod nyakhti nu ve nda, tu gun mbi yitan yenda nu gha, a bu^lli nda ku, a zuran za, “Zu njif nu bu^lkirang yerem.” Tu nu ngguti kib bu Maghamang kus dlabti nda ku.

Biturus wa Keela za nyin Zun Yesu ba

(Mat 26:69-75; Luk 22:56-62; Ykh 18:15-18, 25-27)

66Yang bu Biturus a vughai ye dalang nuke a muna raftang. Tu wonkhar nggur chele bu nu tlunarku bu gorkir kurukwang, a ba she wora.

67Ba nu naki Biturus a tukun baiyang, tu ngguti nda njang dong. Kom tu zu za, “To tuk ta suyen ndu Yesu ye Nazaret!”

68Tu yang Biturus keela za, “Nang zun dyi nuke ta zuran na ba, yang nang da mban zum ba.” Nu jiiki tu du varan mbu shami, tu koogurokh shi mbaari.

69Nu wonkharang naki nda tuk tu ze nduki nuke chingndan ye maaranang za, “Njif nang dya da chele baanda.”

70Tu Biturus gab tu keela. Nu shobki kodom, tu nduki nuke a nje chingndan bing ndu Biturusang zu za, “Zhire to da chele baanda kume to ye Galili, aa me ghiindor wa potaro.”

71Tu Biturus nggaasi puzi a kumndari a za, “Sarda nang zun njif nuke tun a balar dyine nda nang ba.”

72Fan ndu fan tu koogurokh shi mbaari nu rap. Tu yang Biturus kor dyi nu Yesu zu^lki yenda za, “Me ku koogurokh shi mbaari sar rap, to kaa keela zundi nga sar kunung.” Nu kor ki balar nang tu ngga ghoori.

Markus 15

Wa Du ndu Yesu Gume Nggomna Bilatus

(Mat 27:1-2, 11-14; Luk 23:1-5; Ykh 18:28-38)

1Nu dumaari shiki, tu kuruku rututundi ndu dlegumeku, ndu Maalum Taurete ku, ndu beena nduki nuke a mbu tabarang shi sawari ndu yen. Kom tu gun Yesu gha, tu da nda tu du ndu chin, gume nggomna Bilatus.

2Tu Bilatus zham nda za, “To ke Kuji bu Yakhudeku mu?” Tu yang tlogha yenda za, “Ta zu ndu meero.”

3Tu kuruku rututundi ta ba ndu zhaano baran dyine dyi ku zum zum tu yang kha varan gha yit.

4Tu Bilatus gab tu zham nda za, “Wonji a ba ndu zhaano ba ku dyin dyiku khang, yang tom shi bala de?”

5Yang, Yesu nu zu aa num ba, tu dyinang shi lazham ye Bilatus.

Wa Dla Kumar Muti ye Yesu

(Mat 27:15-26; Luk 23:13-25; Ykh 18:39-19:16)

⁶Yang aa nyi sonyi, sarchi tabar peetar dyin, Bilatus wa ka ngga nduk da gha nuke a zhaarum nuke ndukyang datki.

⁷Yang khuski nggur a nje, dluman za Barabas, nuke a nje gundan zhaarum suyen ndu nyeezan nu arbilisi ku kume wor tlaghaki khuski nggur sarchi dakhlar ngguri.

⁸Tu tabar ndukyang a ba a zuran ku za k Bilatus shi dyi nu sunki nu shiran ye wora.

⁹Tu Bilatus zham wor za, “Tun a shim ngga nga kuji bu Yakhudekwang gha ye nu mu?”

¹⁰Kume wa zun nuke kuruku rututundang da zhaano bu Yesu nu gume nda kume zhiri.

¹¹Tu yang kurukwang sokh ndukikwang za k zu ku za wora shim k ngga kya Barabas gha.

¹²Tu Bilatus zham wor tuk za, “Yang ngga shi kya num ndu njif nun ka qaki nda za kuji bu Yakhudekwang na?”

¹³Tu gha suqur wor nu vidu tuk za, “Ku katli nda gha.”

¹⁴Tu Bilatus zham wor za, “Kume num? Shikya nyi zopa?” Tu shaata gha suqur wor nu vidu za, “Ku katli nda gha.”

¹⁵Yang kume Bilatus a shim mun memuna ndukyang, tu ngga Barabas gha. Tu yang shi kurpi ye Yesu, kom tu vur nda ma ku katli nda gha.

Sojeku bu Bilatus wa Ndum Yesu

(Mat 27:27-31; Ykh 19:2-3)

¹⁶Tu sojekwang du ndu chin mbu sham nggur mbu patle baanda nuka qaki za puroriyam, tu qa beena sojeku kap ta ba.

¹⁷Tu sa poona lukti kwaadar yenda nuke dyiman vyang tu gab tu shi dye zhar yenda ndu njekhti tu san mbu dyinan.

¹⁸Tu nggasi ghar ghai yenda ku a zuran ku za, “Gundi kuji bu Yakhudeku.”

¹⁹Tu ghwad nda ku ndu sabiri vu dyinan tu kod nyakhti ku nu ve nda kom tu kurum gha ku gume nda za wora vur gorki yenda nggwa.

²⁰Nu wodaki me ndumndi baanda yenda, tu fed lukti vyangndi nu kwaadarang bar ve nda, tu sa lukti baran yenda, kom tu du ndu chin ku maa kaatli nda gha.

Wa Katl Yesu gha

(Mat 27:32-44; Luk 23:26-43; Ykh 19:17-27)

²¹A mbu yir ku tu na khuski ngguri a peetari dluman za Siman nduk Sariyan, zhin Alekhzanda ndu Rufus a ji mbu gure ngguri, tu ranna nda tu da qufar kaatlang.

²²Tu du ndu Yesu ku ye maa nggur nu ka qaki za Golgota, mban za ye ma qutli du b dyin.

²³Tu vur dyim anap nu longgaki nu gha ndu mur yenda ye maaran, tu yang zhang zaran gha.

²⁴Nu katlki nda gha, tu shakh luktiku baran nu chele baanda, tu shi palam ge tombol ku kume ku zun dyi nu ke aaki kaa gwaki.

²⁵Katl nda gha vi mudlam nu dumaari.

²⁶Tu bu la dyi nu daki zhaano ku baran dyinanang nu ve qufar kaatlang za, "Kuji bu Yakhudeku."

²⁷Tu katl nu muuriku rap gha suyen ndu chin, da a yin bun baran nu zuma, da a yin bun baran nu gufau.

²⁸Nang ke nyedli dyi nu lagarkatang zu ki za, "Wa shiga nda nu mbu nu zop ku."

²⁹Tu nduki nu ke a peetari tu kus me ghumndi ve nda tu kus yakhta yin wor a zuran ku za, "Yoori, to nu ke to ka summa gufa Rafti bu Magham nughha, to summa dundan nughha mbu qaandi kunung dyenda.

³⁰Dono vaaro to da zhur nu yaghai me qufar kaatlang do!"

³¹Kuruku rututundi ndu Maalum Taurete kwang tuk wa shi me ghumndi ve nda ku chele baanda a zuran ku za, "Wa dana nduki yang wa kuna dana varan.

³²Bu ku Masiya, kuji bu Israila, a pur bar dyine qufar kaatli nang leendang, ma nami chem maita nda." Aa nu muuriku nu katlki wor gha suyen ndu Yesu wa shi maatli balarku yenda.

Muti bu Yesu

(Mat 24:45-51; Luk 23:44-49; Ykh 19:28-30)

³³Nu fudar chingki nu tala, tu maarang kap za varan zhum, maa yir vi kunung nu mugdi.

³⁴Baa vi kunung ndang tu Yesu da suquran nu vid madyi za, "Eloi, Eloi, lama sabakhtani?" Mban za, "Maghamndi banga, Maghamndi banga, num saki to yaftang gha?"

³⁵Nu beena nduki nu ke a nje chingndanang tukki wanang, tu zu ku za, "A qakya annabi Iliya."

36Tu nduk da shi dari tu da da ndodfyiri tu yob nu mbu dyim beundi, tu san me sabiri tu zoba ye Yesu ma ku za, a zuran za, “Njig ma nda nami mbu Iliya kada ba tu zhur nda nu yaghai.”

37Tu Yesu da suquran nu vidi ndu dymbur kom tu ngga nyifi baran gha.

38Tu kapar tadakandi nuke a mbu rafti bu Maghamang byakh mban rap, ji vidi ma yir vughai.

39Sarchi nuke gorkir soje nuke a nje chingndan wudle Yesu naki pooni muti nu shikyang, tu zu za, “Zhire njif nang dya Yi bu Magham.”

40Nusuku nggur a nje chingndan bakh a nggutan. Yang Maryam ye Magadaliya ndu Maryam man Yaqub kodomandi, ndu Yusufu ndu Salomi a nje chingndan chele baanda.

41Nusuku nang a mbu gaanje Yesu ku Galili, a tlunar yenda. Beena nusuku a nje tuk na ba ki Urshalima suyen ndu chin.

Par Muti Yesu

(Mat 27:57-61; Luk 23:50-56; Ykh 19:38-42)

42Mugdi wa shi, yang dya fudar daasari, kume vi dumaaran dya Fudar Maasi bu Yakhudeku.

43Tu khuski nggur nuke dya da chele nduki nu vurti sawari mbu tabar bu Yakhudekwang, nu zhaaji yang a bu kwaadfar bu Magham tuk, dluman za Yusufu ye Arimatiya. Tu shi me khusku. Tu du she Nggomna Bilatus. Tu khud ku vur man var Yesu yenda.

44Tu Bilatus shi lazham nu tukki za tang Yesu wa mudi. Tu yang qa gorkir bu sojekwang tu zham nda mbu yel Yesu wa mudi.

45Nu gwaki zhire ni mbu me gorkir sojang, tu vur man var Yesu ye Yusufu.

46Tu Yusufu masa kapar linen, ta zhur nu man var Yesu yaghai, tu dyikhlan nda nu mban, tu khatla gha mbu kujip nu raki nu mbu ndogdang. Tu za me kujipang nughha ndu ndogdi ngguri.

47Yang Maryam ye Magadaliya ndu Maryam man Yusufu wa na ye ma nu khatlaki nda nu si mbu kujipang.

Markus 16

Jiiri bu Yesu bar mbe Muti

(Mat 28:1-10; Luk 24:1-12; Ykh 20:1-10)

1Nu Fudar Maasi bu Yakhudekwang peetaki, tu Maryam ye Magadaliya ndu Maryam man Yaqub ndu Salomi a masa dyiku nuke zhiran munkandi ma pasharan ye manvar Yesu.

²Ye fudar nu gumapaali mbu qaandi mut, fuda Laaji nu dumaari dau fudar a viri, tu du ku she kujipang.

³A mbu yir ku, tu shi balar chele baanda za, “Nang ki ka tupaki ndogdang bar yerem me kujipang do?”

⁴Yang nu nggutki ku, tu na wa tupa ndogdang bar me kujipang, wonji dya ndogdi gwaanji madyi.

⁵Nu viki nu mbu kujipang, tu na nyakhtlir nggur kharan bun zuma ndu lukti bongndi ve nda. Tu tuk sawar ku.

⁶Tu nyakhtlirang ze wor za, “Shi nu lazham ba. Tun a labkyia Yesu ye Nazaret nu katlki nda gha mu? Ai wa ji mbe muti. A nje fan ba. Na ma ye maa nu khatlaki nda nu sang.

⁷Yang du ma leendang tun a zu ye nu mburindakwang, kap ndu Biturus, nun za ka khul nu Galili gume nu, tun kada na nda fara ba wa nu zuki ye nwang.”

⁸Tu nusukwang vi bar mbu kujipang yin dari, var wora dlurti. A lazham ku. Yang nu zu aa num ye aaki ba, kume a sawa ku.

Yesu wa Wut Varan ye Maryam Magadaliya

(Ykh 20:11-18)

⁹Nu Yesu jiiki mbe muti dumaari da, ye fudar nu gumapaali mbu qaandi mut, tu wut varan ye Maryam ye Magadaliya nu Yesu fedki khukheeti malkandiku mut bar mbe ndang.

¹⁰Tu yang, du ta ze ndukiku nuke a suyen ndu chin zhwang, ta gwa wor mbe chiti memuna a ghoori ku.

¹¹Yang nu tukki ku za Yesu a nje nu nyifiri, yang Maryam wa na nda ndu yitan, nu maita ku ba.

Yesu wa Wut Varan ye nu Mburi nda ku Rap

(Luk 24:13-35)

¹²Tu Yesu wut varan mbu shipar nggur zum ye nu mburi nda ku rap nuke a yir mbu gure ngguri.

¹³Yang ni nu mburi nda ku rapndang zuki ye beenan kwang, nu maita wor ku ba.

Tlunar nu Yesu Njigki ye nu Mburindakwang

(Mat 28:16-20; Luk 24:36-49; Ykh 20:19-23; Tlp 1:6-8)

¹⁴Qursan, tu wut varan ye gwaanggum dandang sarchi nuke a zum dye zumndi ku. Tu wu wor kume song vurti zhire ndu kakufakh memunar baanda, nuke nu maita nduki nu naki nda gaanje jiiri baran mbe mutang ba.

¹⁵Tu ze wor tuk za, dū ma aa fun mbū larji, tun zu labar mbarkandi nang ye nduki kap.

¹⁶Njif nū maitaki, tu shi baptisme, ka gwa danari. Yang njif nūke nū maita ba, ka kuma nda.

¹⁷Yang dye saiduku nang ka mbu nduki nū maitaki nga. Ka fet khukheeti malkandi ku bar mbū dlūma. Ka dūma balarku ndū mewar me ghaiku zum zum.

¹⁸Ka dūma da sūtiku. Aa wa zūm dye taftiku, bū shi aa nūm ye wor ba. Ka dung khar wor nū dyin nduki nūke khatanku, tu shaana.

Wa Da Yesu ma Yir Vidi

(Luk 24:50-53; Tlp 1:9-11)

¹⁹Qurse Yesu wa woda balarang ye wora, tu daa nda tu dū ndū chin vidī. Tu kha gha yin bun zūma bū Magham.

²⁰Tu nū mburindakwang dū tu kūs zu labar mbarkandang nū aa fun. Magham a tlūnar sūyen ndū wora. A wut zhire bū balarang nū kūnshe dye saidu ndū dye lazham ku nūke a shir mbū waazu balarang. Amin. (Kū shi wanang.)

Luka

Luka 1

Nggarsan

- ¹Nuke nduki khang wa shi bular dyine dyiku nu shiki chele baarem,
²ba wa ni nu mbu Yesu ku nu gumapaali nuke a tlunar wopar balar bu Magham
nu shiki dyiku nang mbu yiti wora zuki yerem.
³Wa shi mbari nga ndu vara njel nga su dyiku nang yor kap kume ngaa lab mban
nugha mbari vu nggarsan, su ghayi, Tiyofilus.
⁴Ngaa shim ndaa su dyiku na yoro kume zun na zhire bu dyi no shogakyang.

Balar Khar bu Yoghana nu Baptisme

- ⁵Sarchi nuke Khiridus kuji gwaanji nu Yakhudiya a mbu kwaadari, kuru nu tlunar mbu Rafti bu Magham nggur a nje dluman za Zakariya, dya kuru me sham bu Abija. Rong ma kaani, Elizabet nokhzan dya tom me sham kuru bu Kharuna.
⁶Kulmbur baanda dya nu sawar Magham ku, wa ka khutlo Wopar bu Magham
ndu zur baran wa nu shipaki.
⁷Wa geema ku, yang aa da woi kha wor ba kume Elizabet kwarandan.
⁸Sarchi ngguri Zakariya wa du ma tlunar mbu kib bu Maghamang, kume dya me
tlunar bu me sham kuru bu Abija.
⁹Tu dat Zakariya ku ma va dye zhi munkandi mbu Rafti bu Magham kume nang
ke me ghai bu kuruku.
¹⁰Sarchi nu Zakariya viki nu mbu Rafti bu Magham ma va dye zhi munkandang,
tabar nduki a nje dam a bararku.
¹¹Tu nu rukti bu Magham wud varan ye Zakariya chingndan dyin bun zumma ndu
dukul nuka vaki dye zhi munkandi dyinanang.
¹²Tu Zakariya kuzha suyen ndu tukti sawar madyikandi.
¹³Kom tu nu rukti bu Maghamang ze nda za, "Tuk na sawa ba, Zakariya;
Magham wa tuk ghoori baaro, Elizabet nokhzor ka shi ghurban, tu kha ye
khusku, yang to ka sa dluman za Yoghana.
¹⁴Mbor ka ba shi mun, to ka ba kasha madyi. Yang nduki khang ka kasha khar
baran tuk.
¹⁵Kume ka kha ma nduk gori she Magham, yang bu za dyema ndu aa nyi dyi
nuka kuyaki nduk ba. Ka nyel nda ndu Jiimbi shakhshakhndi me kuh kha nda.

¹⁶Ka sa nduki nū Israila khang tū gab nū she Maghamndi baanda Zhinkir gwaanji.

¹⁷Ka da ba mbū dūmbūr ndū memunar tlunar bū annabi Iliya, chin ka da ba ki gume Zhinerem gwaanji ma daasa nduki yenda me kū da ba. Ka sa memuna khuzuku tū gab nū dyin qusonggi baanda, nū nggarvarku ka gwa dlūmndi wor ye kadari bū nduki bū Magham.”

¹⁸Tū Zakariya tlogha za, “Dyinang ka shi kikimnda? Wonji nga ndū nokhza kap chem wa geema.”

¹⁹Tū nū rūkti bū Maghamang ze nda za, “Nga ke Jibūrailu nang ka chingki gha gume Magham. Magham a rūkki nga ma zu labar munkandi nang yoro.

²⁰Yang kūme ta keela balar nang zūki yoro, no maita ba, ta ma dūma bala tūk ba kope gaanje khar bū Woyang. Dyi nang zūki nang ka nyel kap mbū sarchi baran.”

²¹Tū nduki nūke a bu Zakariya damang damta kūme wa shob madyi mbū rafti bū Maghamang.

²²Nū Zakariya viki nū dam, nū dūma bala ye wor ndū men ba, tū ka bu balarang ye wor ndū kharan. Nū ndukyang naki wanang, tū zūn ku za yiti Zakariya wa na tun mbū rafti bū Maghamang.

²³Yang Zakariya nū gab nū kaa baran ba, ba a nje mbū kib bū Maghamang kope gaanje wodar me tlunar baran.

²⁴Dyina shi nū shob madyi ba, tū Elizabet shi ghūrban, tū yang tuka varan gha me chere qurmum.

²⁵A zuran mbū memunaran za, “Magham dye kuna, kūme wa daa kawar bang gume nduki khang mbū sarchi nang.”

Balar Khar bū Yesu

²⁶Chere bū Elizabet njong ndū ghūrbandang, tū Magham rūk nū rūkti baran Jibūrailu nū mbū ghai Nazaret nūke a mbū dlar ghai Galili.

²⁷She wonkhar nggur nū tloghaki būrti ye Yusufu, zhikan Dauda, dlūman za Maryam.

²⁸Tū Jibūrailu dū she Maryam za, “Gappūra, to no gwaki munkir she Magham, Magham a sūyen ndū to.”

²⁹Tū Maryam damta madyi ndū pooni qaandi nang.

³⁰Tū nū rūktang ze nda za, “Tūk na sawa ba Maryam, ta gwa munkir she Magham.

³¹To ka shi ghūrban, to kha woi ye khusku, to ka qa dlūman Yesu.

³²Ka kha ma nduk gori, ka ba qa nda Yi bu Magham nu vid*i*. Magham Zhinkir gwaanji ka vur kwaada r bu zhikan Dauda yenda.

³³Ka shi kwaada dyine me vi bu Nyagham kodokhs*i* ba. Yang kodokh nje ve kwaada baran rong tuk zum ba.”

³⁴Tu yang Maryam zham nu ruktang za, “Dyinang ka shi kikimndana, nuke nang zun khusku ba?”

³⁵Tu nu ruktang ze nda za, “Jiimbi shakhshakhndi bu Magham ka shur nu dyinoro, zalale bu Magham nu vid*i* ka lupa ro. Kume nang, woyang ka kha shakhshakh, ka qa nda Yi bu Magham.

³⁶Nggut ba, kheeti ba Elizabet nuke geemaran, yang kap ndu nang a ghurban. Chere baran njong meeni ndu ghurbanbandang aa nuke kwarandan.

³⁷Tun a nje ka kunaki Magham ba.”

³⁸Tu Maryam tlogha za, “Wonji nga Magham, kume nga maavi baaro, bu ku balar no zuki nang kha ya ma wanang.” Tu nu rukti bu Maghamang du varan.

³⁹Nu qan khang qursan ba, tu Maryam ji nu waakho ma yir dlar ghai nuke a mbu dlengkwang, tu gal nu mbu dlar ghai nggur Yakhudiya,

⁴⁰tu vi nu kaa bu Zakariya tu shi qaandi ye Elizabet.

⁴¹Yang ba nu Elizabet tukki suqur gappure bu Maryamang, tu woyang shi qushumndi mbe nda, tu Jiimbi shakhshakhndi nyel nda.

⁴²Tu da suquran nu vid*i* za, “To nu barka mbu nusuki, woi nuke ta ghurbanbandang dya nu barka tuk!

⁴³Nga ki do nuke man Zhinerem gwaanji ka da ba ki sha?

⁴⁴Nggut ba, ba nang tukki suqura gappure baaro, tu woyang nuke a mbyang shi qushumndi a kashari.

⁴⁵Barkya ve ro, to no maitaki dyi nu Magham zuki, kume Magham ka nyel balar baran.”

Taazi Gwaari Dlum Magham

⁴⁶Tu Maryam tlogha za, “Ngaa gor dlum Magham mbu memunara,

⁴⁷Ngaa kashar mbu nyifi banga kume Magham nu danar nga.

⁴⁸Kume wa kwaari nga aa nuke nga maavi baran katakandi, no ya ka, gana fan aa nyi nduk ka qa nga za nu barka.

⁴⁹Kume nu zalalyang wa shi dyi gwaanji ya. Dluman shakhshakh.

⁵⁰Daanar baran ye nu sawar nda, wa ka mbu dyin zhikanki ma yir dyin zhikanki.

⁵¹Wa shi tlunar gwaanji kume bunan shokhkurokh; wa lakhta dyi nu gwaari dyin ku tamanki memuna wora.

⁵²Wa fed kujiku bar mbu kwaadar baanda, tu na zhaaji bu nduki nuke ndumndan kume dya aa num ku ba.

⁵³Wa vur dyi mbarkandi ye nu nungndiku, tu komba nu gunarku bar khar wor rap.

⁵⁴Wa shaata maavi baran Israila, kume wa tuk zhiyaye baran,

⁵⁵wa nu zuki ye zhineremku, ma yir she Yibram ndu pooniku baran tuk wodasi ba."

⁵⁶Tu Maryam kha gha ndu Elizabet me chere kunung, kom tu gab nu kaari.

Khar bu Yakhana nu Baptisme

⁵⁷Nu sarchi khar woi bu Elizabet shiki, tu kha ye khusku.

⁵⁸Tu nu bing baranku ndu kheetiku baran tuk labar daanar madyikandi nu Magham shiki yenda, tu shi kashar ku suyen ndu chin.

⁵⁹Nu qaandi miyasi shiki, tu da ba ku ma dla su woyang, tu ji ma sa dlum Zakariya yenda ku kume nang ke dlum zhin,

⁶⁰yang tu Elizabet man woyang zhang gha za, "Dlum woyang dya Yakhana."

⁶¹Tu ndukyang zu za, "Sar da nu wor tuk dlum na mbu pooni baanda ba."

⁶²Tu ndukyang zham dlum woyang she zhin ndu buuri khari,

⁶³tu zhin woyang bu ndu kharan za ku vur dye bular yenda, tu bulan dyin dye bularang za, "Dlum woyang dya Yakhana." Tu ndukyang kap shi lazham.

⁶⁴Fan ndu fan tu men quni, tu ghiindan kwatli, tu shi balari a sa barke ye Magham.

⁶⁵Tu nu bing baanda kap tuk sawar ku, tu labar nang du aa fun mbu dlar ghai Yakhudiya;

⁶⁶tu nduki nu tukki kap ki kwaari dyine dyi nang, tu kus zuran ku za, "Woi nang ka ba kha kya ma num?" Kume khar Maghamang nje dyine nda.

Zakariya wa Gor Dlum Magham kume Khar bu Yakhana

⁶⁷Tu yang Jiimbi shakhshakhndi nyel Zakariya zhin woyang, tu zu balar bu Magham za,

⁶⁸"Barke ye Maghamndi bu Israila Zhinerem gwaanji, kume wa kor nduki baran tu dli dyin wora.

⁶⁹Aa ba ndu nu danar yerem me vi kwaadar bu maavi baran Dauda,

⁷⁰ba wa nü zuki nü kunshe annabiku shakhshakhndi nü dlur balarku she Magham nü kya nje ku zhu tang.

⁷¹Za chin ka lawa rem bar mbü khar nü zhangndiku baarem, ndü nü kareku ndü chem.

⁷²Ka na zhiyaye bü zhikanerem, ka kor ndü alqawar baran shakhshakhndi küme kümndar shakhshakhndi baran.

⁷³Nang ke kümndar nü kümndaki ye zhinerem Yibram

⁷⁴za chin ka lawa rem bar mbü khar nü zhangndiku baarem küme gharmi ghai yenda sawa sü ba.

⁷⁵Küme khami shakhshakh ndü jeembu mbü khar viti baarem kap.

⁷⁶To woi nang tük, ka ba qa annabi bü Maghamndi nü vid*i*. To ka khan gume Zhinerem gwaanji ma daasa njiv bar baran.

⁷⁷To ka da ba ndü labar ye ndukiku baran za ka gwa danar ku nü kün she yaapar solar baanda.

⁷⁸Kün she nar zhiyaye bü Maghamndi baarem sarchi nüke yarang danar bü Magham ka da ba ki yerem vidi,

⁷⁹ma vür yarang ye nduki nüke kharan mbü zhumi, ndü jiimbi müti. Ka khutlo saarerem kü mbu njiv nüke qaandi memünar a si."

⁸⁰Tü Yoxhana shi gori ndü dümbur mbü Jiimbi shakhshakhndi, yang kharan varan gha gar ma yir sarchi nü shipaki kü wud varan ye Israila.

Luka 2

Labar Khar bü Yesu

(Mat 1:18-25)

¹Mbü qaandi virkirku naandang, Nggomne gwaanji (Kaisar) nggur a nje nü kya kwaadafar dyin dlar ghai khang, dluman za Agustus. Tü sa za kü shiga rüm nduki nü kya mbü bun kwaadafar Roma ma zhaanggali.

²Nang ke pooni shigar nü gumapaali nü shiki. Shi shigarang sarchi nüke Kiriniyus a kwaadafar dlar ghai Siriya.

³Tü aaki dü mbü ghai baran ma kü shiga nda.

⁴Tü Yusufu tük njig Nazaret nü kya mbü dlar ghai Galili, tü dü Baitalami nü kya mbü dlar ghai Yakhudiya, ye ma nü khaki kuji Dauda. Yusufu dü nje ma shigarang küme a zhikankir ndü Dauda.

⁵Sarchi ni, Maryam nüke a ma bür Yusufu a ghurban, yang dü ku suyen ma kü shiga wora.

⁶A far ku, tu sarchi khar baran shi.

⁷Tu kha ye khuski gomir baran, tu dyikhla nda nu mbu kapari, yang kume song maa kha, tu sa nda nu mbu dye zur dye zumndi ye dye nggarku.

Nu Khutloku nu Tukki Labar mbarkandi

⁸Nu khutloku nggur a nje ve dalang ngguri Baitalami nuke a bu dyin shapir baanda chele virkiri.

⁹Tu nu rukti bu Magham ruuma wora, tu zhaaji bu Magham shi yarang dyine wora, tu kuzha ku madyi.

¹⁰Tu nu rukti bu Maghamang ze wor za, “Tuk nu sawa ba, tuk ma, ngaa ba nu labar munckandi ye nu, nduki kap ka shi kashar madyi kumen.

¹¹Wa kha nu danar ye nu meeni mbu ghai bu Dauda, dluman za Masiya, Zhinerem gwaanji.

¹²Tun ka nan ve nang, mbu tun wa di, tun ka gwa woi dyikhlaran mbu kapari qaandan mbu dye zur dye zumndi ye dye nggarku.”

¹³Tu tabar nu ruktiku bu Magham a zhur mbu vidu tu gor dlum Magham ku suyen ndu nu rukti bu Magham nu gumapaalyang. A zuran ku za,

¹⁴“Zhaaji ye Maghamndi nu vidu, mbu larji yang ku nduki nu Magham tukki munndi baanda kha ndu qaandi memuna.”

¹⁵Gaanje nu ruktiku bu Magham wa gab vaanda nu vidu, tu nu khutlo kwang ze yen ku za, “Dyem Baitalami chem a na dyi nu Magham zuiki yeremang.”

¹⁶Tu zhang vaanda ma yir Baitalami. Nu khulki ku, tu gwa Maryam ndu Yusufu, tu na woyang qaandan mbu dye zur dye zumndi ye dye nggarku.

¹⁷Nu naki woyang ku, tu vur labar dyi ni nu rukti bu Maghamang zuiki ye wor dyine woyang.

¹⁸Kap nduki nu tukki labar nang, tu khuub me wor kume lazham dyi ni nu khutlori ku nang zuiki.

¹⁹Yang Maryam nu mona dyiku na aa da ba, ba a kwaaran mbu memunaran aakochi.

²⁰Tu nu khutlokwang gab a kham Magham ku a gor dluman, kume dyi nu yiti wor naki tu dlumndi wor tukki. Wa gwa dyiku nang kap ba wa ni nu rukti bu Maghamang zuiki ye wora.

Wa Du ma Sa Yesu nu mbu Khar Magham

²¹Nu dlaki su woyang gaanje qaandi miyasi, tu qa dluman Yesu, ba wa ni nu rukti bu Maghamang qaki nda me ku daa ghurbandi baran.

²²Sarchi nuke sadke shibti rugnar khar woi bu Maryam shiki, wa nu Taurete bu annabi Musa zuki, tu da ba ndu chin ku Urshalima ma sa nda nu mbu khar Magham.

²³Ba wa nu Taurete bu Magham zuki za, "Ka qa aa nyi gomir ye khusku shakhshakh she Magham."

²⁴Suyen ndu vurti sadke wa nu Tauretyang zuki, za ku vur da chele bu, "mboole kurkutuk rap ndu mboole masar rap."

Simiyon wa Na Masiya

²⁵Yang kumaandi nggur a nje Urshalima dluman za Simiyon, dya nu jeembu ndu komkomi ghaari ghai ye Magham. A bu bar bu Masiya ma dung memuna Israila, Jiimbi shakhshakhndang nje dyine nda.

²⁶Jiimbi shakhshakhndi wa wud yenda za bu mud ba kope wa na Masiya nyedli alqawar bu Magham.

²⁷Tu Jiimbi shakhshakhndi mbu ndu chin ma yir mbu Rafti bu Magham. Sarchi nu Maryam ndu Yusufu duki ma sa Yesu nu mbu khar Magham ba wa nu Tauretyang zuki.

²⁸Tu Simiyon dlw woyang, tu gor dlum Magham a zuran za,

²⁹"Zhinkir gwaanji, leendang bu ku maavi ba mud nu qaandi memuna ba wa no zukyang.

³⁰Kume yita wa na nu danar

³¹no daasaki ye nduki kap.

³²Dya yarang nuke a ma wud Magham ye nduki, chin ke zhaaji bu nduki ba Israila."

³³Tu Yusufu ndu Maryam shi lazham dyi nu Simiyon zuki nu dyine woyang.

³⁴Tu Simiyon sa barke ye wora, tu yang ze Maryam man woyang za, "Nggudu, Magham wa dat woi nang kume ku kha ma dye ji sar she beena nduki, yang tuk ku kha ma njiv danar she nduki khang Israila. Yang tuk ka kha ma dye zhang she nduki.

³⁵Kume nang, kwaari nu memuna nduki khang ka da vi ye dalangi. Dyi na yang ka shi yor gurgur ba wa kaskar zhokhki memuna ro."

Saidu bu Khanatu dyine Masiya

³⁶Geema nokhzi nggur a nje nuke kuduwan yang dya annabi, dluman za Khanatu yi bu Panuwel, a vi mbu pooni bu Asha. Shi khar burti ba me sonyi mut, tu zhimen mudi.

³⁷Sonyi baran dyin miyasi qum vat, yang nu njig mbu Rafti bu Magham sar da ba, kharan nje a ghar ghai ye Magham fudar ndu virkiri, a zhumti ndu barari.

³⁸Ba ye sarchi ni tu vi nu she wora, tu kuna Magham, tu shi balar bu Yesu ye nduki nuke a bu dli dyin bu Urshalima kap.

Gabti nu Nazaret

³⁹Nu Yusufu ndu Maryam wodaki meghai nu shipaki ku shi ku kap, ba wa nu Tauretyang zuki, tu gab ku nu mbu dlar ghai Galili, tu du mbu ghai baanda Nazaret.

⁴⁰Tu woyang shi gori ndu dumbur mbu jiimba, nyeedlan ndu kadari, munkir bu Magham a suyen ndu chin.

Yesu wa Shi Shogar ye Maalumku

⁴¹Yusufu ndu Maryam wa ka du ku Urshalima aa nyi sonyi ma tabar peetar dyin,

⁴²nu Yesu khulki sonyi gwanggum rap tu du ndu chin ku Urshalima ma tabbarang ba wa nu sunki ku sot.

⁴³Gaanje tabbarang, ta kus njiv ku ma gabti nu kaa Nazaret. Tu Yesu, woyang kha varan gha Urshalima waare zundi bu Yusufu ndu man.

⁴⁴Kume a tamandan ku za Yesu a nje chele bu nu yir kwang. Tu shi yir ku me piti da, kom tu nggaasi lab nda chele raptikirku baanda ndu kheetiku baanda.

⁴⁵Nuke nu gwa nda ku ba, tu gab ku nu Urshalima maa kaala nda.

⁴⁶Ye fudar nu kunung, ta gwa nda ku mbu Rafti bu Magham kharan chele Maalumku a gwa dlumndan ye wora, yang a zhamndi ye wor tuk.

⁴⁷Tu ndukikwang kap ki lazham bu zundi baran ndu pooni tloghar zhamndi nu shiki.

⁴⁸Nu naki nda, tu shi lazham ku, kom tu man ze nda za, "Yi banga, num saki to shi yerem wanang? Chem wa damta chem a labtoro, nga ndu zhu."

⁴⁹Yang tu Yesu tlogha ye wor za, "Tun a labti nga ma num? Nun zun za wa kus shi nga tlunar bu Aba bang de?"

⁵⁰Yang nu daa mbu dyi nu Yesu zuki ye wora ba.

⁵¹Tu Yesu gab nu Nazaret suyen ndu wora a mbu zur baanda. Tu man, Maryam ki kor dyiku nang mbu memunaran.

⁵²Tu Yesu zum guma mbe kadari ndu gwaari a gwa munkir she Magham ndu nduki.

Luka 3

Waazu bù Yoghana nù Baptisme

(Mat 3:1-12; Ykh 1:19-28)

¹Sarchi nuke Nggomne gwaanji (Kaisar) Tiberiya khulki sonyi gwanggum qurmun a kwaadari, Nggomna Puntus Bilatus kya kwaadar dyine Yakhudiya. Kuji Khiridus a kwaadar Galili; khachin Filibus a kwaadar Ituriya ndu Tarakunitas; Lisaniyas a kwaadar Abiliya.

²Yang Khanana ndu Kayafa ke gorkir bù kuruku. Ye sarchi ni tu Magham shi balar ye Yoghana yi bù Zakariya gar.

³(Tu Yoghana baara me Gaawu Urdun nang bar kap) a waazu za kù ndukya nggodì tu shi baptismme gwar yaapar solarku.

⁴Wa nuke a nje bularan mbù lagarkati bù Annabi Yishaya, “Sù qur njif ngguri gar a qari za, ‘Daasa ma maa peetar ye Zhinerem gwaanji, dñur ma njiva nù gha yenda.

⁵Paasa ma aa nyi zoda nù gha, wul ma aa nyi dleng ndu dawar nughà, dñur ma dyiku nggobkandi nù gha shwarat. Kwada ma njiv malkandi nù gha tu shi mbari.

⁶Nduk kap ka na danar bù Magham.’ ”

⁷Kume nang, tu Yoghana ze tabar nduki nù da ba ki ma kù shi baptismme ye wora za, “Tun pooni khuskarku! Ki wuuki nu za da nu shokhnar bù Magham nù kya bara na?

⁸Tluna ma dyiku nuke ka wudki za tun wa nggodì. Anya nu zuran za, ‘Ai Yibram ke zhinerem ba.’ Kume nga zuran ye nu, Magham ka dñuma tu gañ nù ndogdiku nang ma qusonggi bù Yibram.

⁹Aa ye leendangang, wa dung me shuuvi nù ve dludlarsi su qufar kwang. Aa nyi qufar nuke nù kha qusonggi mbarkandi ba, ka kum nù gha tu mbuk nù bai.”

¹⁰Yang tu tabar ndukyang zham nda za, “Chem ka shi kya numa?”

¹¹Tu Yoghana tlogha ye wor za, “Njif nuke luktiku a nje kha nda rap, kù vur dandang ye mudlen nù kya nje kha nda ba, njif nuke dye zumndi a nje kha nda tu shaata mudlen si.”

¹²Tu nù dlñr zhaanggal ku a ba ma kù shi baptismme ye wora, tu zham nda ku za, “Maalum, chem ka shi kya numa?”

¹³Tu tlogha ye wor za, “Ka dlñ nu dukti dyi nù saki nu ma dluran ba.”

¹⁴Tu sojeku tuk zham nda za, “Chem da, shem kya numa?” Tu tlogha ye wor za, “Lawa nu mužhin bar kha nduk dñumbur dñumbur ba, yang shi nu kwatame nù dyine nduku kume wa zhang vurtan ye nu gha ba, gun ma memuna nu ndu mužhindi chere baanu.”

¹⁵Yang nuke ndukyang a kurasa bar bu Masiya ku, tu taman ku mbu memuna wor za bai Yoxhana ke Masiya do gom.

¹⁶Tu Yoxhana ze wor kap za, “Bang baptismyang ngaa shiran ye nu ndu dyim, yang njif nggur nu dukki nga gwaari a nje a bari. Njifang, aa zo paghamndi baran nang gama kwallan yenda nu gha ba. Ka ba shi baptismye nu ndu Jiimbi shakhshakhndi ndu bai.

¹⁷Dub zhaari baran a kha nda, ka zhar ye gur baran nughha, tu taba ye gura nu mbu gatle. Yang ka va bibyang nughha ndu bai nuke nuka shi piita ba.”

¹⁸Ndu poona balarku nangang khang, tu Yoxhana shi waazu labar mbarkandang ye ndukyang.

¹⁹Yang Yoxhana wa shi wuuri ye Khiridus nu kwaadar Galili kume kuji Khiridus wa bu Khirudiya nokhzi khachin, wonji wa shi dyiku galkandi khang.

²⁰Tu Khiridus shaata solar baran nu si nuke khiiki Yoxhana gha zhaarum.

Wa Shi Baptisme ye Yesu

(Mat 3:13-17; Mar 1:9-11)

²¹Qurse shir baptismye ndukyang kap, tu shi ye Yesu tuk, yang nuke Yesu a barari, tu maa vidi wa quni.

²²Tu Jiimbi bu Magham a shur nu dyine nda wa mboole. Tu balar a vi vidz za, “To Yi banga ngaa ndola ro, Nga tuk mundi baaro madyi.”

Dludlarsi Yesu

(Mat 1:1-17)

²³Yesu wa khul sonyi dyin kunung sarchi nu nggaki su tlunari, nduki ka qa nda za, yi bu Yusufu, chin Yusufang, yi bu Kheli.

²⁴Kheli yi bu Matat, Matat yi bu Lawi, Lawi yi bu Malki, Malki yi bu Jannai, Jannai yi bu Yusufu, Yusufu yi bu

²⁵Matatiya, Matatiya yi bu Amos. Amos yi bu Nakhum, Nakhum yi bu Azaliya, Azaliya yi bu Najaya

²⁶Najaya yi bu Maata, Maata yi bu Matatiya, Matatiya yi bu Shimeya, Shimeya yi bu Josek, Josek yi bu Joda.

²⁷Joda yi bu Joanan, Joanan yi bu Resa, Resa yi bu Zarubabel, Zarubabel yi bu Shiyaltiel, Shiyaltiel yi bu Niri. Niri yi bu Malki,

²⁸Malki yi bu Adi, Adi yi bu Kosama, Kosama yi bu Almadama, Almadama yi bu Er,

²⁹Er yi bu Joshuwa. Joshuwa yi bu Eliyezar, Eliyezar yi bu Jorim, Jorim yi bu Matat, Matat yi bu Lawi,

³⁰Lawi yi bu Simiyon, Simiyon yi bu Yakhuda, Yakhuda yi bu Yusufu, Yusufu yi bu Jonam, Jonam yi bu Eliyakim.

³¹Eliyakim yi bu Malaya, Malaya yi bu Mainana, Mainana yi bu Matata, Matata yi bu Natan, Natan yi bu Dauda.

³²Dauda yi bu Jesse, Jesse yi bu Obida, Obida yi bu Boaz, Boaz yi bu Salmon, Salmon yi bu Nashon.

³³Nashon yi bu Aminadab, Aminadab yi bu Arni, Arni yi bu Khesruna, Khesruna yi bu Peresa, Peresa yi bu Yakhuda,

³⁴Yakhuda yi bu Nyagham. Nyagham yi bu Yishaku, Yishaku yi bu Yibram, Yibram yi bu Tera, Tera yi bu Nakhor,

³⁵Nakhor yi bu Serug, Serug yi bu Reyu, Reyu yi bu Peleg, Peleg yi bu Eber, Eber yi bu Shela.

³⁶Shela yi bu Kenan, Kenan yi bu Arfakhshad, Arfakhshad yi bu Shem, Shem yi bu Nukhu, Nukhu yi bu Lamek.

³⁷Lamek yi bu Metusela, Metusela yi bu Enok, Enok yi bu Jared, Jared yi bu Makhalalel, Makhalalel yi bu Kenan

³⁸Kenan yi bu Enosh, Enosh yi bu Set, Set yi bu Adamu, Adamu, bu Magham.

Luka 4

Shedan wa Buu Yesu

(Mat 4:1-11; Mar 1:12-13)

¹Tu Yesu a ji Gaawu Urdun tu da gabi nyeedlan ndu Jiimbi shakhshakhndi, yang tu Jiimbyang du ndu chin gar,

²ye maa nuke Shedan a buuki nda me qaandi dyin vat. Qruse sarchi nanga tu meeri shi yenda, kume nu zum aa num ba.

³Tu Shedan ze nda za, “Mbuke to Yi bu Magham, gob ndu ndogdi nang ma dye zumndi.”

⁴Yang tu Yesu tlogha yenda za, “A nje bularan mbu balar bu Magham za, ‘Dye zum dyenda ka kurk*i* nduk ba.’”

⁵Qrusan, tu Shedan du ndu chin vid*i*, nggwotang, tu da wud kwaadar ku larji nanga yenda kap ba mbu kelep yiti.

⁶Tu Shedan ze nda za, “Ngga vur kwaadar nanga yoro kap ndu zhaaji ni, to shi zalale dyinan kume wa vur ya, yang ngga duma vurtan ye aaki nang shimki.

⁷Ngga vur bar yor kap mbuke ta kurum gha to ghar ghai ya.”

⁸Yang tu Yesu tlogha yenda za, “A nje bularan za, ‘Ghor ghai ye Maghamndi baaro yang to mbu suquran chin dyenda.’”

⁹Tu Shedan daa nda nu Urshalima tu khul ndu chin vite laudar dundi Rafti bu Maghamang, tu ze nda za, “Mbuke to Yi bu Magham kum jiiri to da nggud ye ghai.

¹⁰Jiwa a nje bularan za, ‘Chin ka sa nu ruktiku bu Magham tu khutloror ku, tu kaanggula ku.

¹¹Yang tuk ka gada ro ndu khar wora, kume ku saror ghwad ye ndooga ba.’”

¹²Tu Yesu tlogha yenda za, “Lagarkati bu Magham wa zu za, ‘Ku buu na Zhinkir gwaanji Maghamndi baa ba.’”

Yesu wa Nggasi Tlunar baran Galili

(Mat 4:12-17; Mar 1:14-15)

¹³Nu Shedan wodaki buuri Yesu mbe aa nyi njiva, tu du varan dong, ma bu sarchi ngguri.

¹⁴Kom tu Yesu gab nu Galili suyen ndu zalale bu Jiimbi shakhshakhndi. Tu labar baran khul aa fun mbu maarang.

¹⁵Tu shi shogar ye nduki mbu kib tabar bu Yakhudeku, aaki a makhta nda.

Wa Zhang Yesu gha Nazaret

(Mat 13:53-58; Mar 6:1-6)

¹⁶Tu Yesu a ba Nazaret ghai nu gorki njang, tu vi nu mbu kib tabar bu Yakhudeku ye Subji Fudar Maasi ba wa nuka shiki. Tu ji tu ching gha ma ngguti ye chiti.

¹⁷Tu zoba lagarkati bu annabi Yishaya yenda ku. Tu qun lagarkatang, tu gwa maa ni bulaki za,

¹⁸“Jiimbi bu Zhinkir gwaanji a nje dyina, kume wa daati nga a ba nga ndu labar mbarkandi ye nduki nuke tun kha wor ba. Wa rukti nga za wopa nga balar kwatli ye nduki gunkandi ku, a qun nga yiti pugumku tu na maari, a lawa nga nduki bar me khar nu vurti bonye ye wora.

¹⁹Yang tuk a zu nga ye aaki nga za sarchi danar bu Zhinerem gwaanji a khudli.”

²⁰Tu za lagarkatang nughha, tu vur ye nu tlunar ye maaranang, tu kha gha yang wor kap ye maa tabar bu Yakhudekwang, tu gang ngguti nu ve nda ku.

²¹Yang tu ze wor za, “Tun wa tuk dyi nu Magham zuki fanang wa khan si.”

²²Tu ndukyang kap tuk mundi barani, tu kus lazham balar bu tokhndi nuke a viri mbu meeni. Tu vi ma zuran ku za, “Wodye, na qya Yi bu Yusufu ba goma?”

²³Yang tu ze wor za, “Wanang do, nga zun tun ka zu nggar mbu balar nanga ya, ‘To nu kuzhi, shono vaaro, dyiku nyem tukki za ta shi Kaparnakhumang, shi fan mbu ghai baa tuk ba.’”

²⁴Kom yang za, “Zhire ngaa zuran ye nu, nduk nuka kasha annabi bu Magham mbu ghai baran ba.

²⁵Yang ngaa zuran ye nu, kuduw nusuku a nje khang mbu Israila mbu qaandi virkir bu annabi Iliya. Sarchi nuke romndi nu visi na ba ye ghai ba me sonyi kunung ndu chere njong, maarang kap tun nje ku nduk zum ba.

²⁶Yang nu ruk Iliya nu she aaki chele baanda ba, rukti nda nu she nokhzi nggur nu Zarifat nuke zhimen mudki mbu dlar maa Sidon.

²⁷Yang nu khaati gwaanji kwa nje khang mbu Israila sarchi qaandi virkir bu annabi Elisha, yang nu shaana aaki nughha chele baanda ba, shaana kya ba Na'aman khuzi Siriya.”

²⁸Sarchi nu ndukyang tukki balar nangang, wor nu kya mbu kib tabar bu Yakhudekwang kap tu memuna wor suburi.

²⁹Tu gur nu vidu ku, tu fed Yesu bar mbu ghayang, tu khul ndu chin ku me kodokh dleng nuke ghai baanda dyinan nang, shimndi baanda za ku tupa nda nda ye ghai dyine dlengang.

³⁰Yang tu vi varan chele baanda tu du varan.

Nu Khukheeti Malkandi ngguri

(Mar 1:21-28)

³¹Tu Yesu du Kaparnakhum, ghai nggur Galili tu vi ma shogar ye wora Fudar Maasi

³²Tu shogar baranang shi lazham ye wora, kume a balarang ndu zalala.

³³Yang mbu kib tabar bu Yakhudekwang, njif nggur a nje nuke khukheetiku malkandi a nje suyen ndu chin, tu var zhaano za,

³⁴“Aagha! Num baki ndu chema, Yesu khuzi Nazaret? Ta ba ma tlagha rem mu? Nga zunndoro, To ke Shakhshakhndi bu Maghamang.”

³⁵Yang tu Yesu shi wuuri yenda za, “Kho tutuk, to vi bar mbe nda.” Yang tu khukheeti malkanda daa njifang tu ghwad ye ghai gume ndukyang kom tu du varan tu njigti nda, yang nu ruba nda ba.

³⁶Yang tu dya shi lazham ye wor kap, tu kus zuran ye yen ku za, “Na dya numa? Njif na wa komba khukheetiku malkandi bar mbe nduki ndu zalala, kap ndu dumbur.”

³⁷Tu labar baran baara maarang kap mbu dlar maa baandang.

Yesu wa Shaana Nduk Khang

(Mat 8:14-17; Mar 1:29-34)

38Tu Yesu vi varan bar mbu kib tabar bu Yakhudekwang, tu vi nu kaari mbu rafti bu Siman. Man nokhzi Siman nu daa lawan ba, balbal wa kusi nda gurgur, tu khud Yesu ku za ku shaana nda nu gha.

39Tu Yesu gos bing ndu chin tu var wuuri ye balbalang, tu balbalang ngga nda gha, tu ji nu vidi fan ndu fan, tu ndakh dye zumndi ye wora.

40Fudar wa nggudi, yang kap nduki nuke kheetiku baanda nu daa lawan ba, tu da ba ndu wor she Yesu, tu dungkyia kharan nu ve wora, kap tu shaana ku.

41Tu khukheeti malkandi vi bar mbe nduki khang, a zhaano ku, a zuran za, "To Yi bu Magham." Yang tu Yesu wu wora tu nggutl wor ndu balarang, kume wa zun ku chin ke Masiya.

Yesu wa Shi Waazu mbu Kib Tabarku bu Yakhudeku

(Mar 1:35-39)

42Nu maari datlki tu Yesu du varan gar, tu ndukyang vi ma labti nda, nu gwaki nda ku, tu khuti nda ku za ku du varan ba.

43Yang tu tlogha ye wor za, "Ba ngga du ta nga zu labar mbarkandang nu kwaadar bu Magham ye beena ghaikwang tuk, kume nang ke dyi nu da ba ki ndu nga."

44Tu Yesu kus shir waazu mbu kib tabarku bu Yakhudeku.

Luka 5

Yesu wa Qa Pudeku baran nu Gumapaali

(Mat 4:18-22; Mar 1:16-20)

1Sarchi ngguri Yesu chingndan gha me dyim chitndi nu Janisarat. Tu ndukiku kus ba songndi nu she nda ma tuk balar bu Magham.

2Tu Yesu na dumbulku rap dungdan gha me dyim chitndang, yang nu kusi yurvikwang wa vi barku mban, a shib lemku baanda nu gha.

3Tu Yesu vi nu mbu dumbul da chele ni, nuke dya bu Siman. Tu Yesu khuti nda za ku tupa dumbulang bar me gumndang ku song si nu mbu dyimang kodom. Nu khaki gha mbu dumbulang tu anya shogar ye ndukiku.

4Nu wofaki shogarang tu ze Siman za, "Shoto tupa dumbulang nu ye maa nuke kiri tun zu lemang tun ka kus yurvi."

5Tu Siman tlogha yenda za, "Chem wa za bonye mbu virkir nang yang nyem gwa chem kus aa num ba. Yang nuke to zukyang ngga zu lemang."

6Nu zuki lemang ku tu kus yurviku khang madyi tu lemang nggasi byakhti.

⁷Nu naki wanang tu qa nyeezan nuke a mbu dumber dandang kume ku shaata wora, na ba ki ku tu dumber rap nyel ndu yurvyang tu dumbulkwang nggaasi khiiri nu mbu dyimang kume tadar bu yurvyang.

⁸Nu Siman Biturus naki dyi nu shikyang tu kurum gha gume Yesu za, “Njig tu nga, Zhinerem gwaanji, nga nu sola.”

⁹Biturus ndu nyeezankwang kap tu shi lazham ku kume khang bu yurvi nu kuskikwang.

¹⁰Kap ndu Yaqub ndu Yakhana qusonggi bu Zabadi nuke a dumndiku suyen ndu Simanang. Tu Yesu ze Siman za, “Tuk na sawa ba, leendang to ka kha ma nu bar ndu nduki.”

¹¹Tu dung dumbulkwang gha me gumndang tu njig aa num ndu aa num ku tu mbu gaanje Yesu.

Yesu wa Shana Khuski nggur nu Khaati gwaanji

(Mat 8:1-4; Mar 1:40-45)

¹²Sarchi ngguri Yesu wa du mbu ghai ngguri, tu gwa njif nggur nuke khaati gwaanji wa zum dumbur baran. Nu njifang naki Yesu, ta ba tu qan gha gume nda. Tu khuti nda za, “Da gwaanji mbu ta tlogha, to shaana nga.”

¹³Tu Yesu zoba kharan tu suba nda tu zu za, “Nga tlogha, shono!” Fan ndu fan tu khaati gwaanjang ngga njifang gha.

¹⁴Tu Yesu wuri nda za, “Zu na ye aaki ba, yang du to da wud va ye kuruku. To da shi vurti kume khana shakhshakh, wa nu annabi Musa zuki za ku nduk shi kume wud na ye nduki nu dyine ta shaana.”

¹⁵Kap ndu wanang labar bu Yesu ba viri nu aa fun, ndukiku khang ba tabar ma tukti nda a gang shaanari me khaatiku nuke a ve wora.

¹⁶Yang Yesu wa ka du gar ma barari chin dyenda.

Yesu wa Shaana nu Khaati Zurdari

(Mat 9:1-8; Mar 2:1-12)

¹⁷Sarchi ngguri Yesu a shogar ye nduki, tu Pariseku suyen ndu nu zundi Taurete ku a ba ku, a vi mbu gureku Galili ndu Yakhudiya, kom ndu Urshalima, kharan ku a tuk shogarang. Zalale bu Zhinerem gwaanji a nje suyen ndu chin ma shaana nu khaatiku.

¹⁸A nje ku kharan gha tu nduki a ba ndu njif nggur nu khaati zurdari qaandan dyine kurbuk. A bonye viri ndu chin ku mbu raftang kume du nda ndu chin gume Yesu.

¹⁹Yang nü gwa njiva ku ba küme khang bü nduki. Nü naki maa vi nje ba, tü dlan vidi ku dyine kibang tü qün dyin kibang kom tü da zhurti nda nü gume Yesu dyine kurbukang chele ndukyang.

²⁰Nü Yesu naki maito baandang tü ze njif qankandang za, "Khusku, ta gwa yaapar solari."

²¹Ni nü zündi Taurete ku ndu Parisekwang shiki kwaari mbu memuna wora. Tü nggaasi züran ye yen ku za, "Na shwat dya kiya nü kya balar ndumndi ye Magham nangang? Ki ka düma ki yaapa sola? Kope Magham dyenda."

²²Yang nüke Yesu zünki kwaari ba nda, tü ze wor za, "Nüm saki tun a pooni kwaari nangang,

²³Nyi dukki nü ndolndola? Zür za wa yaapa solar ba yor mu. Yang, 'Ju to shi yir mu?'

²⁴Yang küme nga shim kü zun nü zalalya nje kha Yi bü nduku ma yaapa sola mbu larji." Tü ze njif zurfakandang za, "Nga züran yoro, ju, to daa kurbukang to dü va kaari."

²⁵Fan ndu fan tü njifang ji nü vid*i* mbu yiti wor tü da kurbuk baran tü dü kaari a gor dlum Magham.

²⁶Tü kap baanda shi lazham ku madyi suyen ndu tükti sawari tü gor dlum Magham ku tü kus zuran ku za, "Meeni chem wa na dye lazham."

Yesu wa Qa Lawi (Matta)

(Mat 9:9-13; Mar 2:13-17)

²⁷Gaandan, tü Yesu vi bar mbu ghayang, tü gama ndu njif nggur nü dlur zhaanggali dluman za Lawi, kharan gha ye maa dlur zhaanggali. Tü Yesu ze nda za, "A mburi nga."

²⁸Tü Lawi njig dyi nüke a shiranang kap, tü ji ta mburi nda.

²⁹Tü Lawi ngga zümndi gwaanji ye Yesu nü she nda kaari, suyen ndu nü dl u zhaanggal ku khang ndu beena nduki tü kus züm dye zümnda ku suyen ndu wora.

³⁰Yang Pariseku ndu Maalumku baanda kap ndu nü zündi Taurete kwang, tü nggaasi ruru ku. Tü zu ye nü mburi Yesu kwang za, "Nüm saki tun a zümndi ndu zari suyen ndu nü dlur zhaanggal ku ndu nü solarkwang na?"

³¹Tü Yesu tlogha ye wor za, "Njif nüke khat ve nda ba bü lab nü kuzhi ba, kope njif nüke khaatan.

³²Na nga ba ma qa nü jeembu ba, nga ba küme nü solarku, kü nggod*i*, kü njig solarku baanda."

Zhamndi dyine Shir Zhumti

(Mat 9:14-17; Mar 2:18-22)

33Tu gab tu ze Yesu ku za, “Nu mbu Yohkana kwa wa ka shi zhumti ku aa nyi sarchi suyen ndu barari. Nu mbu Parisekwang wa ka shi wanang tuk, yang nu mburor ku nu ka shi zhumti ku ba ba a zumndi ku ndu zari sot.”

34Tu Yesu tlogha ye wor za, “Tun a tamandan tun ka dumma nggutl rafti nu zhin burti ndu dye zumndi, mbuke a suyen ndu nu zhin burtang mu?”

35Sarchi a nje a bari nuke ka ba da nu zhin burtang bara tu njig wora, kom qursan ka ba shi zhumti ku.”

36Tu Yesu zu nggar mbu balar ye wor za, “Nduk nje ka dlaki ma ngguri ve kapar baran mewakandi tu gontan ve kapar baran gumakandi ba. Mbuke wa shi wanang, wa byakh kapar baran Mewakandang nughya yang gontarang bu shi mbar ye kapar gumakandang ba.

37Wanang tuk nduk nuka khi dyim anap mewakandi nu mbu kidlingndi kuzumndi gumakandi ba. Mbu wa shi wanang, kidlingndang ka wudli tu dyim anapang mbudi wonji kidlingndang wa suburi.

38Dyim anap mewakandi ka zun mbu kidlingndi kuzumndi mewakandi.

39Nduk bu shim dyim anap mewakandi gaanje wa za gumakandi ba. Kume ka zu za, ‘Gumakandang wa duk nu mundi.’”

Luka 6

Yesu ke Zhinkir bu Fudar Maasi

(Mat 12:1-8; Mar 2:23-28)

1Yesu a mbu mbu damku suyen ndu nu mburi nda ku Fudar Maasi bu Yakhudekwang. Tu nu mbu Yesu kwang kus zha dyin dyi kabkandi nu mbu damkwang a pakhtaran mbu khar wor a njiiran ku.

2Tu Parisekwang wu wor za, “Num saki nun khutlo wopar bu Musa nu nggutlkii aa nyi tluna fudar maasang ba?”

3Tu Yesu tlogha ye wor za, “Shwat nun na bularan mbu lagarkatikwang za sarcha nje nu Annabi Dauda ndu nduki baran tukki meeri.

4Tu vi nu mbu Rafti bu Magham ta da burti tolir nuke kuru nu tlunar mbu Rafti bu Magham dyenda shipaki ku nji, tu nji, tu vir ye nduki nuke a suyen ndu chin tu nji ku ba goma?”

5Tu Yesu lauda su balarang za, “Yi bu Nduku dya zhinkir bu Fudar Maasi.”

Yesu wa Shaana Khaati ye Fudar Maasi

(Mat 12:9-14; Mar 3:1-6)

⁶Nu Fudar Maasi nggur a ba ki tuk, Yesu a shogar ye nduki mbu kib tabar bu Yakhudeku, yang khuski nggur a nje nuke kharan nu zuma zurdaran.

⁷Tu Pariseku nu mbu taurete ndu nu shogar Taurete ye nduki sa yiti wor kume na nda mbu Yesu ka shaana njifang ye fudar maasang kume gwanda nda ndu zop.

⁸Yang Yesu wa zun kwaari baanda kap, tu Yesu ze nu zurdar khara za, "A bo to ching gha fan." Tu njifang ji tu ching gha gume ndukyang.

⁹Tu Yesu zham wor za, "Ngaa zhamndonu, wa shipa shem kya tlunar mbarkandi Fudar Maasi mu yang shem kya tlunar malkandi? Dana mi kya nyifi mu yang tlagha mi kya muti?"

¹⁰Tu Yesu nggut wor njang dong, kom tu ze nu zurdar khara za, "A zobo khaara ya." Nu shordaki kharanang, tu kharana shaana.

¹¹Tu Pariseku ndu nu shogar Taurete ku bara subur memuna wor nughha madyi, tu vi ma kwaari nu dyine dyi nuke wor bu she Yesu.

Yesu wa dat pudeku baran gwanggum rap

(Mat 10:1-4; Mar 3:13-19)

¹²Mbu qaandiku naandang, tu Yesu dlan dyin dleng ma barari, tu qan dyin barar ye Magham.

¹³Vi dumaaran tu taba nu mburi nda ku kap, tu dat nduki gwanggum rap chele baanda, tu qa wor pudeku baran.

¹⁴Siman nu Yesu kaa qaki nda Biturus, ndu Andurawus khachin Biturus, ndu Yaqub, ndu Yakhana, ndu Filibus, ndu Bartilomi.

¹⁵Ndu Matta, ndu Toma, ndu Yaqub woi bu Alfawus, ndu Siman nuka qaki nda za, "Nu zhiri ghai baran."

¹⁶Ndu Yakhuda woi bu Yaqub, kom ndu Yakhuda Iskariyoti nu masaki nda bara.

Yesu wa shi shogar kom ndu shaanar khaati

(Mat 4:23-25)

¹⁷Tu Yesu ndu pudeku baranang bur nu ye maa nuke dalang a nje bing sa dlengang tu ching nu si. Tu gwa nu mburi nda ku khang suyen ndu tabar nduki nu da viki ku dlar ghai Yakhudiya, mbu ghai Urshalima ndu ghai Taya ndu Sidon nuke a me dyim chitndi gwaanjang.

¹⁸A ba ku ma tuk shogar ndu kaalar shaanar khaatiku baanda, nu khukheeti malkandi ku tuk wa gwa shaanari.

¹⁹Aaki ba komkomi suba nda kume zalale wa ka vi ve nda ma shaana nu khaati ku kap.

Nduki nu barka

(Mat 5:1-12)

20Kom tu Yesu dambur nu she nu mburi nda kwa za, “Barkya ve nu tun nun ka naki katar baanu mbe shir shimndi bu Magham kume kwaadar bu Magham dya baanu.

21Barkya ve nu tun nuke a tk meer leendang, kume mbonu ka ba zhi. Barkya ve nu tun nu ghoori leendang, kume tun ka ba shi musi.

22Barke baanu mbu nduki wa zhangndonu, tu puzonu tu komba nu, suyen ndu zur malkandi nu ve nu, kume nga Yi bu nduku.

23“Shi ma kashar madyikandi ye fudaran tun shi zhakhzhakh kume dye bi gwaanje a buro nu vid*i*. Mbu tun wa koori, zhikankirkku baanda shi wanang ku ye Annabiku nu zhu.

Chiti mbu nuke a bari

24“Tun nu gunarku meeni. Tun dye zhiyaye kume nang ke laudarsi tkkti mundi baanu.

25Tun nuke mbonu zhiran leendang tun dye zhiyaye kume tun ka ba tkk meer madyi. Tun nu musi leendang tun dye zhiyaye kume mbonu ka ba taba tun shi ghoori madyikandi.

26Tun dye zhiyaye mbu aakya makhta nu, kume zhikankirkku baanu shi wanang ye annabi kotameku nu dlur balar she Magham zhu.

Ndolama nu zhangndi baanu

(Mat 5:38-48; 7:12)

27“Tun nu tkkti balar banga tk ma, ndolama nu zhangndi baanu, shi ma mbarkir ye nduki nuke a zhangndonu,

28Sa ma barke ye nduki nuke a mi pontori baanu tun shi barar ye nduki nuke a vur bonye ye nu.

29Mbu nduk wa butlor ve shalnggor nu zuma mbum nu gudawang yenda tk, mbu wa fed lukti kadanggame ba bar ve ro, fed lukti ye mbwang to vur yenda.

30Kap njif nu khudki tun shoro, to vur yenda, njif nu, lawaki tun bar khaaro, lab na ku gab si yor ba.

31Dyi nuke tun a shim ku nduki she nu, shi ma ye wor wanang tk.

32“Mbu tun a ndola kya nduki nuke a ndola nu dyenda, tun kaa shi barka kikimnda? Aa nu solarku wa ka ndola nduki nuke a ndola wora.

33Mbu tun kaa shi mbarkir baanu ye nduki nuka shiki mbarki ye nu dyenda, tun kaa shi barka kikimnda? Aa nu solarku wa ka shi wanang.

³⁴Mbu tun ka vur kudum baanu ye nduki nuke tun tamanki za kaa gabki su ye nu dyenda, tun ka gwa barke ni kikimnda? Aa nu solarku wa ka vur kudum ye nyeezi wor nu sola kume wa taman ku za ka ba gab si ye wor nyeedlan.

³⁵Yang tunu, ndola ma nu zhangndi baanu, tun shi mbarkir ye wora tun vur kudum ye wor aa bu gab si ba. Mbu tun wa shi wanang, dye bi baanu khang vidii, tun ka kha ma qusonggi bu Magham nu vidii, kume wa ka shi munkir ye nu munarku ndu nduki nu song wuti kuna.

³⁶Tun kha ma nu tukti zhiyaye ba wa nuke zhinonu nu vidii dya nu nar zhiyaye.

Kuma nu Aaki ba

(Mat 7:1-5)

³⁷“Kuma nu aaki ba, yang nduk bu kuma nu zum ba. Vur nu zop ye aaki ba, yang nduk bu vur zop ye nu zum ba. Ndum ma zop bu aaki ye wora, wor tuk ka ndum ye nu.

³⁸Vur ma, kaa vur ye nu tuk, kaa vur ye nu nyeedlan mbu duw zhiiri, shinggaran cheetlan mbu yen kume ku gwa maa nuke chin kaa zuki nu dyinan kope tun wa gada beenan me bun kapar kume khangan. Dye zhiiri nun shiki boote si ma zhiran ye nduki, ka ba zhi ye nu baa mban.”

³⁹Tu Yesu zu ye wor mbe kurti balar za, wodye pugum wa ka khub khar pugum ma bala nda mu? Mbu pugum wa bala mudlen pugum, kap baanda kada nggud nu gwa.

⁴⁰Sar da nu dlur shoga nuka duk Maalum baran ba, kap ndu nang, mbu nu dluranang dya nu komkomi, mbu wa woda shogaran, kaa kha wa Maalum baran.

⁴¹“Num saki ta nggut ye wuzundi nuke a mbu yiti mudlo, yang no damta ndu kodong qufar nuke a mbu yitora ba?

⁴²To kaa ze mudlo no za, ‘Bu fed nga ye wuzundi nuke a mbu yitora bar kikimnda nuke kodong qufarang nje mbu yitorang? To nu shir tun kume ku nduki na, nggo san ndu feti kodong qufar nuke a mbu yitora bara dong, kom to kaa na yarang feti ye wuzundi nuke a mbu yiti mudlwang bar mbari.’ ”

Nduk ka Zun Qufa nu kunshe Khar Yen

(Mat 7:16-20; 12:33-35)

⁴³“Qufar mbarkandi nuka kha qusonggi malkandi ba, qufar malkandi nuka kha qusonggi mbarkandi tuk zum ba.

⁴⁴Nduk kaa zun aa nyi qufa nu ve khar yen. Sar da nduk nuka dakh ye suga ve qufar nggoduma ba, yang nduk nuka dakh ye baawu ve qufar daanggir ba.

⁴⁵Nduk mbarkandi wa ka shi dyi mbarkandi kume dya dyi mbarkandi kya mbu memunaran, yang nduk malkandi kaa shikya dyi malkandi kume dyi nuke a

mbu memunaranang dya dyi malkandi. Aakochi, dyi nu nduk zuki ndu men nang ke dyi nuke a mbu memunaran.

Nu Dündiku Rap

(Mat 7:24-27)

46“Tun a qa nga Zhinerem gwaanji, Zhinerem gwaanja ma numa, nuke nun khutlo balar bang ba?

47Tuk ma dyi nu njif nuka tukki balar bang tuka khutlo balarang shipaki.

48Njif nang wa shipa njif nu dünki kib baran tu sa saari dundang nu dyin tandal dumburkandi. Nu romndi shiki, tu zodar a ba, tu dyimang nyel nu sa kibang a tuparan, yang kibang nu gufa ba kume dündan dyin tandal.

49Yang aa nyi nduk nu tukki balar bang, tu zhang khutloran gha, wa shipa njif nu dünki rafti baran nu dyin wudyiri. Nu zodar a ba ki, tu nyel nu sa kibang, tu ra su kiba nughha, tu kiba gufa rum, gudar malkandi.”

Luka 7

Yesu wa Shaana Maavi bu Gorkir Soje ngguri

(Mat 8:5-13)

1Nu Yesu wodaki zu balarku nang ye ndukyang, tu gab varan nu mbu ghai Kaparnakhum.

2Gorkir soje bu Rome nggur a nje mbu ghayang nuke maavi nuke a shimndan madyi a me muti kume varan mun ba.

3Nu gorkir soja tukki labar bu Yesu tu ruk nduk kudaandi bu Yakhudeku ma ku khud Yesu ku da ba ma shaana maavi baranang.

4Nu khulki ku she Yesu, tu khuti nda ku madyi a zuran ku za, “Njif nang wa khul ku shaata na nda,

5kume a ndola nduki baarem madyi, wonji chin dünki kib tabar baarem nang yerem.”

6Tu Yesu du suyen ndu wora. Nu shiki bing ndu raftang, tu gorkir sojang ruk raptanku ku ze nda za, “Zhinerem gwaanji, damtana va nughha nu bar sha ba, kume nang khul a ba na kaa bang ba.

7Yang nang khul du nga sho zum ba, kume nang, shi ba balar ye maa nuke ta si, maavi bang kaa shaana.

8Nga zun nang kume nga ma nu gumera ku a nje, yang sojeku a nje mbu buna tuk, mbu ngaa ze nduk da chele baanda za, “Du,’ kaa di; ‘a bo,’ kada ba; ‘shi kaa,’ kaa shi.”

⁹Nu Yesu tukki balar nang, tu shi lazham madyi, tu mbum nu she tabar ndukyang tu ze wor za, “Ngaa zuran ye nu, sar da nang na pooni maito nang mbu Israila ba.”

¹⁰Gabti bu nu ruktikwang nu kaari, ta gwa maavi bu sojang wa shaana.

Yesu wa Nakha Muti Woi bu Nokhzi nggur nuke Kuduwang

¹¹Nu shob qursan ba, tu Yesu ndu nu mburi nda ku du mbu ghai nggur dluman za Nayin suyen ndu tabar nduki khang nu mbuki gaanje nda.

¹²Khudli bu Yesu bing ndu me vi garuk ghayang ke shar, tu na nduki nu da daki muti woi nggur nuke chin dyenda kha man, wonji manang kuduwang. Nduki khang a suyen ndu nokhzang ma dung nda.

¹³Nu Zhinerem gwaanji naki nokhzang, tu na zhiyaye baran, tu ze nda za, “Shi na gho ba.”

¹⁴Nu Yesu duki ta suba dye dar mutang, tu nu dar mutikwang ching gha, tu Yesu ze mutang za, “Nyakhtli, ju nu vidil!”

¹⁵Tu mutang ji tu kha gha ndu me geesan tu nggasi balar ye nduki nuke a she nda, tu Yesu sa nda nu mbu khar man.

¹⁶Tu tabar ndukyang gor dlum Magham suyen ndu tukti sawar madyikandi a zuran ku za, “Annabi gwaanja vi chele baarem, chem wa na zalale bu Magham meeni.”

¹⁷Tu labar dyi nu Yesu shiki nang du aa fun mbu ghai Yakhudiya ndu ghaiku nuke a bing.

Yokhana nu Baptisma Ruk nu Mburi nda ku nu she Yesu

(Mat 11:2-19)

¹⁸Nu nduki ku nu mbu Yokhana nu baptismya zuki dyi nuke Yesu a shiran yenda,

¹⁹Tu qa nduki rap chele baanda. Tu ruk wor nu she Yesu ndu zhamndi za, “To ke Masiya nuke chem a buranang mu yang nggut mi njiv bar bu njif nggur zum mu?”

²⁰Sarchi nu khulki ku she Yesu, tu zu ku za, “Yokhana nu baptismyang rukki rem za zhammi ro, da, to ke njif nuke a bara mu yang kursami njif nggur mu?”

²¹Baa ye sarchi nang, tu Yesu shaana nduki khang nu khaatiku san zum zum tu fed khukheeti malkandiku bar mbe nduki suyen ndu qundi yiti pugumku.

²²Tu yang Yesu tlogha ye wor za, “Gab ma tun a zu dyi nun naki ndu nun tukki ye Yokhana. Tun ze nda nun za, pugumku a na maari, zubtiku a yiri, nu khaati gwaanji ku a gwa shaanari, tuurangku a tuk balari, mutiku a nakhari nu nungndiku a tuk labar mbarkandang.”

²³Tun ze nda tuk nun za, “Barkya ve aaki nuke nang kha yenda ma dye ji sar ba.”

²⁴Gaanje nu mbu Yakhana kwa wa du vaanda, tu Yesu nggaasi balar bu Yakhana nu baptismal ye tabar ndukyang za, “Tun du mbu gaarang ma na numa? Njif nun naki nda wa shipa wuzundi kirkandi nuke a yakhtar mbu khukheeti wa pi worang mu?

²⁵Tun dukya ma na num do? Tamandi baanu tun ka na nda ndu lukti me muzhindi saran ve nda mu? Auwo, mbu tun a shim na nduki nu sar lukti me muzhindi a khar yele baanda, tun bu gwa wor gar ba, tun ka gwa wor patla she kuji.

²⁶Yang da, tun dukya ma na numa? Annabi mu? I, wanang, ngaa zuran ye nu, wa duk Annabi.

²⁷Nang ke Yakhana nu lagarkatang shiki balar baran za, ‘Nggudu, ngaa tupa nurukta bang gumero kume ku daasa njiv bar baaro.’

²⁸“Ngaa zuran ye nu, chele nduki nu man wor shulki gha tu kha wora, nduk nje nu dukki Yakhana nu baptismal gwaari ba. Yang kap ndu nang, njif nu dukki kodomme mbu kwaadjar bu Magham, wa duk Yakhana nu baptismal gwaari.”

²⁹Nu ndukyang tukki wanang, tu nu dlur zhaanggalku ndu beena ndukyang kap tlogha za dyi nu Magham shikyang wa shi torop, kume wor nu va nda wa shi baptismal ku she Yakhana.

³⁰Yang Pariseku ndu nu zundi Taurete kwa wa zhang dyi nu Magham shimki wor si, ma nuke wa zhang baptismal bu Yakhana gha ku.

³¹Tu Yesu zum guma ndu balarang za, “Ngga kur nduk zaman nang ndu numa? Nduk nang shipa kya num shoda?

³²Wa shipa qusonggi nuke a palam me gomari, tu yang kaa qa yen ku za, ‘Chem wa pi pelngum ye nu ma sapa nu, yang tun wa zhang saparan gha. Chem gab chem qa taazi gho muti ye nu, yang tun wa zhang yaabaran gha rong ma kaani.’

³³“Kume Yakhana nu baptismal nuka zum dye zum ba, yang nuka za dyema ba, kume kaa shi zhumi madyi, yang tun sa dlum yenda nun za, ‘Dya nu khukheet.’

³⁴Yi bu nduk a ba a zumndi a zari nun za kaa shi zum ndu za madyi, nun za, ‘Dya rapti nu dlur zhaanggalku ndu nu solarku.’

³⁵Kap ndu nang, nduk ka na kadari bu Magham mbe khar viti bu nduki nu mbuki nda.”

Nokhzi nu Solar nggur nu Puki Mor ye Saari Yesu

³⁶Tu Parise nggur qa Yesu ma zum dye zumndi kaari she nda, tu Yesu vi ta kha gha ma zum dye zumndang.

³⁷Tu nokhzi nu solar nggur tuk labaran za Yesu a nje a zum dye zumndi mbu rafti bu Parise ngguri, ta ba ndu mor nggur mbu bungndi ndogdi alabasta zhiran munkandi nuke muzhindan khang.

³⁸Tu ching gha gaanje nda a ghooori. Nu dyim ghoorang nggaki su jiti nu dyin saari Yesu, tu nokhzang ki pasha dyim ghoorang bar ndu ghosi dyinan. A sa men nu ve saaranang, a pu mor zhiiran munkandang nu si.

³⁹Nu Parisyang naki dyi nuke nokhzang a shiran ye Yesu, tu shi kwaari mbu memunaran za, "Mbu njif nang dya annabi bu Magham, tuk wa zun pooni nokhzi nuke a suba nda nang kume dya nu sola."

⁴⁰Tu Yesu ze nda za, "Siman, bu zu nga dyi nggur yoro." Tu Siman tlogha za, "Maalum, zu."

⁴¹Tu Yesu ze nda za, "Njif nggur a nje nu vurki kudum muzhindi ye nduki rap, njif dandang muzhindang wa khul bi tlunar bu nduk da me sonyi da ndu mbeeri. Njif nu rapndang dlykya kudum muzhindi nu khul ki bi tlunar bu nduk da me qaandi dyin qurmun.

⁴²Gaanje nu dlur kudum kwa wa kuna biiran, tu ndum muzhindang ye wora. Ye nar baaro, ki kaa dukki nu ndolar nda?"

⁴³Tu Siman tlogha za, "Ye nar banga, njif nu ndumki muzhindi khang nda yenda." Tu Yesu ze nda za, "Wanang ni, ta tlogha torop."

⁴⁴Tu Yesu dambur nu she nokhzang dong, kom tu ze Siman za, "Ta na nokhzi nang? Ngaa ba kya kaa baaro, yang no vur dyim shibti saari ya ba, wonji nokhzi nang wa shib saara nughha ndu dyim ghooori baran tu pasha nu gha ndu ghosi dyinan.

⁴⁵Ma bar bang kaa baaro, no khaapa nga ba, yang nokhzi nang nu njig sa men nu ve saara ma bar bang ba.

⁴⁶No pasha mor ye dyina ba, yang nokhzi nang wa pu mor nu zhaaji ye saara.

⁴⁷Kume nang nga zuran yoro, wa yaapa solar khangndi nu shikya yenda, nang ke dyi nu saki tu wud ndolar madyikandi."

⁴⁸Tu Yesu ze nokhzang za, "Wa yaapa solar ba yoro."

⁴⁹Tu nduki nuke a zum dye zumndi suyen ndu chinang nggaasi balar chele baanda a zuran ku za, "Wodye njif nang daa dyinan ma ki kwa, nuke ka zuki za chin wa yaapa solara?"

⁵⁰Tu Yesu gab tu ze nokhzang za, "Maito ba wa danaro, du laya."

Luka 8

Beena Nusuku nu Mbuuki Gaanje Yesu ma Shaatari

¹Gaanje qaandi kodomma tu Yesu ji tu kus baara dyin ghaiku rututundi kap ndu pichichindi, tu kus wopa labar munkandi nu kwaadar bu Magham. Pudeku baran gwanggum rapndang a suyen nu chin.

²Ndu beena nusuku nu shaanaki wor nughha mbe khaatiku baanda. Maryam ye Magadaliya nu fedki khukheeti malkandiku wor mut bar mbe nda a si.

³Kom ndu Yuwanna nokhzi Kuuza, nu tlunar mbu rafti bu Kuji Khiridus, suyen ndu Susana ndu beena nusuki khang, wa vur dyin me khar wor ma shaata Yesu nu Pudekwang.

Kurti Balar dyine nu Kabti

(Mat 13:1-9; Mar 4:1-9)

⁴Sarchi ngguri nu nduki tabaki ku khang madyi, nu da ba ki ku mbu ghaiku zum zum, ba barku ma tuk shogar bu Yesu. Kom tu zu kurti balar nang ye wor za,

⁵“Nu ghuti nggur a nje nu duki ma kabti nu mbu dam baran. A mbu woosi poonang tu beenan kudban kubdi njivang, tu nduki khatl nughha, tu dyikhtiku dum bara.

⁶Beeni poonang tu kudban dyine tandal tu bana ba tuga, kom tu ghwa vaanda kume dludlar sankwang nu gwa zuu ba.

⁷Beenan tu kudban bere njekhti, tu nggaasi gwaariku suyen, yang tu njekhtang nggut wor gwaari.

⁸Beenan tu kudban mbu ghai mbarkandi tu gorku, tu nja woi mbar madyi, nggushakhcum, won won mbu yen.” Nu Yesu wofaki vur labbarang tu da suquran nu vidu ze wor za, “Kap njif nu dar mbu bala, dlumndan wa tuki.”

Zur mbu Labar bu nu Kabtang

(Mat 13:10-17; Mar 4:10-12)

⁹Tu nu mburindakwang zham nda ma ku mbakh mbu kurti balarang ye wora.

¹⁰Tu ze wor za, “Tun nang wa vur zalale ye nu ma zun nu dyiku nuke tukakandi mbu kwaadar bu Magham. Yang bu beena nduki, buka ku wud ye wor mbe kurti bala kume, ‘Aa wa nggut ku bu na dyen ba, yang aa wa tuk dyen ku tuk am bu da mban ku ba.’

Yesu wa Mbe mbu Labar bu nu Kabtang nu gha

(Mat 13:8-13; Mar 4:13-20)

¹¹“Wonji mbakhti mbu kurti balarang: Ye poonang dyo balar bu Magham.

¹²Wor nu kudbaki nu me njivang, wa kha ba wa nduki nu tukki balar bu Magham, yang tu shedan a ba tu lawa bar ve memuna wora kume ku maita ku ku dana ku ba.

¹³Wor nü küdbaki nü dyine tandalang wa kha ba wa nduki nü tükki balar bü Magham tü dlü ku ndü kashari, yang nü gwa kü shi dlüdlarsi mbarkandi nü ve memuna wor ba. Maitwang ba nü me sarchi kodomma, yang nü gwaki bonyeku tü wos maito faanda gha.

¹⁴Pooni nü küdbaki nü bere njekhtikwang a khar wa nduki nü tükki, yang qan tü ji kwaari dyin larji ndü kaalar guna, ndü shimndi tükkti mundi larji tü nggutl wor shir dyi mbarkandi.

¹⁵Wor nü küdbaki nü mbu ghai mbarkandang yang wor ke nduki nü tükki balar bü Magham, tü khub nughha ku mbari ndü memuna wor da, tü daa kanadyi ku tü vür boota.

Labar dyine Pitila

(Mar 4:21-25)

¹⁶“Sar da nduk nüka sa bai nü mbu pitila tü kurpa nü gha ndü düba ba, yang nduk nüka san si gaanggi zum ba. Kaa dung nü dyine dye dungndan, küme kü maarang shi yarang ye aaki nü viiki nü küba.

¹⁷Wanang tük, kap dyi nüke tukaran ka ba dal dam, yang tük dyi nüke paran ka ba vi ye dalangi.

¹⁸Küme wanang, kür ma vaanu ndü dar mbu dyi nüke tun a tükutan, küme aaki tükki shogar bang suyen ndü dar mban, ka shaata dar mban yenda nü si. Yang njif nüke nü shim tükutan ma da nda mban ba, aa dyi nü tamanki chin wa zunang ka ba dlü bar kha nda.”

Khachinkirkku bü Yesu ndü Man

(Mat 12:46-50; Mar 3:31-35)

¹⁹Sarchi ngguri, tü man Yesu suyen ndü khachinku tü da ba she nda, yang nü gwa ma na nda ku ba, küme khang bü nduki nüke a suyen ndü chin.

²⁰Tü njif nggur ze Yesu za, “Wonji mankir ba ndü khatoku chingndan ku dam, a shim na ro.”

²¹Tü Yesu tlogha ye wor za, “Kap nduki nü tükki balar bü Magham, tü shi tlunar si ku, wor ke mankir banga ndü khata ku.”

Yesu wa Wu Khukheeti Dumburkandi

(Mat 8:23-27; Mar 4:35-41)

²²Sarchi ngguri tü Yesu ze pudeku baran za, “Dلامی nü dam fara ve kubdi dyim chitndang.” Tü vi nü mbu dumbulang ku wa nü zukyang.

²³Nü kya mbu yir ku, tü qan gha ma maasi, yang tü dyenir daa nda, nü dyenir daki nda tü maari guri suyen ndü khukheeti dumburkandi. Tü khukheetang kus ba tupa dumbulang tü dyim nggaasi viiri nü mban tü vi nü mbu damtar madyikandi ku.

²⁴Tu Pudekwang nakha nda nu gha za, "Zhinerem gwaanji, Zhinerem gwaanji, chem a ma muti!" Tu Yesu ji tu wu khukheetang ndu dyim nuke a shokhnarang tu ching gha.

²⁵Tu zham Pudekwang za, "A fun maito baanwang do?" Yang tu sawar kus wora a lazhamku, tu ki anya zuran ye yenku za, "Wodye nang dya ki shwoda, nuke khukheeti ndu dyim nuke a shokhnar a tuk suquranang na?"

Yesu wa Shaana nu Khukheeti Malkandi

(Mat 8:28-34; Mar 1:1-20)

²⁶Yesu ndu pudeku baran a jiiki ku dlar ghai gwaanji nu Galili tu dla dyim chitndang nu dam kom tu da khul kun Garasin ku.

²⁷Yesu a zhur varan yaghai mbu dumbulang tu njif nggur nuke khukheeti kwa mbe nda ta ba she nda. Njifang san nggaran, nu ka qan kaari ba tuka qan ye maa par muti ku. Wa sona khang ye maaran.

²⁸Ba nu naki Yesu, tu shi zhaano, tu nggud nu gume Yesu za, "Ta damta nga ma num, Yesu, Yi bu Magham nu zalale dyine aa num, nga khutoro vur na bonye ya ba!"

²⁹Kume alapa Yesu wa ze jiimbi malkanda za ku da vi bar mbe nda. Sar khang jiimbi nanga wa ka damta njifang. Aa wa gun nda nu gha ndu yakhli tu sa nu ngguti nda, ba ka dakh nu gha, tu bu tl nu gar ndu zalale bu khukheetang.

³⁰Tu Yesu zham nda za, "Dlumor za kima?" Tu tlogha za "Doling." Jiwa khukheetikwang nje khang suyen ndu njifang.

³¹Tu khukheetikwang gang nu ve Yesu ndu khuti za ku komba wor nu mbu kereng gargha nuke kodokh ve sanang ba nda ba.

³²Aledeku a nje khang a khutlori sa dlengi bing ye maaran, tu khukheetiku a khuti nda za ku njig wor gwanda tu wor vi nu mbe wora. Yesu za, "Vi ma."

³³Tu khukheeti kwang vi bar mbe njifang, tu vi nu mbe aledekwang, tu aledekwang kap zhan zumma, tu mud ku.

³⁴Sarchi nuke nu khutlo kwa naki ku tu dan mbu ghai ku, ndu beena gure kwang, a dar ku, a zu labarang.

³⁵Fan ndu fan tu nduki taba nu wudle Yesu, kume a na nda dyini shikya ndu vaanda. Tu na njif nuke khukheetiku a viki bar mbe nda kharan gha tutuk bing ndu Yesu, aa gab nu mbu varan, wa sa dye sari. Tu sawar kus ndukyang kap.

³⁶Kom nduki nu naki dyi nu shikyang tu zu labar gwar shaanar bu njif nuke khukheeti ku viiki bar mbe nda ye nyeezi wora.

³⁷Kom nduki nü mbü maarang kap tü khud Yesu za kü dü bar she wora, kü njig wora, küme sawar wa küs wor madyi. Tü Yesu gab nü mbü dümbülang, a ma ji ma dlan dam far ndü dyimang.

³⁸Chin njif nüke fedki khükheetiku malkandi bar mbeendang za, chin ka mbu gaanje nda yang tü Yesu ze nda za,

³⁹“Gob nü kaari to da zü dye lazham nüke Magham shiki yoro.” Küme nang tü dü ta baara ghayang kap a zürüran ye nduki za, “Wonji ma dyi nü Yesu shiki ya.”

Yesu wa Nakha Müti ndü Shaanar Nokhzi nü Khaati mbüti Tomi
(Mat 9:18-26; Mar 5:21-43)

⁴⁰Tü tabar ndukiku gada Yesu dam fara me gumndi dyim chitndang küme wa shob a bu nda ku.

⁴¹Yang tü dle gume maa tabar bü Yakhudeku nggur dlüman za Jairus qan nü gume Yesu za, “Kugam dyem kaa banga.”

⁴²Zü wanang küme woi baran ye nusu nü khülki sonyi gwaanggum rap a me müti, yang chin dyenda kya kha nda. Nü Yesu küski njif ma yir kaa bü Jairus, tü tabar nduki khang kaara nda küküsh ndü chin a khi vaanda nü ve nda.

⁴³Nokhzi nggur a nje chele ndukyang nü shiki sonyi gwaanggum rap a bonye ndü khaati mbüti tomi. Wa sagha dyin me kharan bar kap ye maa labti kuzhiri, yang nü gwa shaanar ba.

⁴⁴Nü nokhzang ndokhki mbü ndukyang, tü song nü gaanje Yesu, tü süba me bün lukti baran, fan ndü fan, tü mbüti tomang ching gha.

⁴⁵Yang tü Yesu shi zhamndi za, “Wodye shwat, ki süba ki nga kwa?” Tü aaki keela za chin ba, kom tü Biturus tlogha za, “Zhinerem gwaanji, mbü zhire dung ma zi, aaki fan wa süba ro.”

⁴⁶Tü Yesu zü za, “Bang ba nduk wa süba nga ma lab dyi ngguri küme nga tük zalale shaanar nggur wa vi vya.”

⁴⁷Nü Nokhzang daki mban za Yesu wa zün dyi nyin shi kyang, ta vi ye dalangi varan a dlurti, tü kurum gha gume nda. Tü ndaa dyi nü saki chin süba me bün lukti bü Yesu chin gwa shaanarang gume ndukyang kap.

⁴⁸Tü Yesu ze nda za, “Yi banga, maito ba wa shaanaro, dü laya.”

⁴⁹Me kü woda balarang, tü nü rukti nü da viki kaa bü Jairus a khüdli za, “Zü ma ye Maalumang kü shi bonye bar bam ba, küme ye wonkharang wa müdi.”

⁵⁰Nü Yesu tükk*i* balarang, tü ze Jairus za, “Tük na sawa ba, maito nga, woyang kaa nakha mbe mütang.”

51Nu Yesu khulki me raftang, tu nggutl aaki viri, tu vi kya ndu Biturus ndu Yohkana ndu Yaqub suyen ndu man ndu zhin.

52Mbu raftang nyeedlan ndu nduki nu kya zhaano ndu gho muti bu ye wonkharang. Tu ze wor za, “Kha ma yit, shi nu gho ba, wonkharang nu mud ba, a shikya ba dyeni.”

53Tu ndukyang shi musi nar nggubung yenda, kume wa zun ku za woyang wa mud shwat.

54Tu Yesu khub khar mutang tu da suquran nu vidz za, “Ye wonkha, ju nu vidz.”

55Tu nyifi baran a gab nu ve nda, tu ji nu vidz. Tu Yesu zu za, “Vur ma dye zumndi yenda.”

56Tu man ndu zhin ye wonkharang shi lazham ku madyi, tu yang Yesu dut dlumndi wor za ku zu dyinang ye aaki ba.

Luka 9

Yesu wa Ruk Pudeku Gwanggum Rapndang

(Mat 10:5-15; Mar 6:7-13)

1Sarchi ngguri, tu Yesu qa pudeku baran gwanggum rapndang tu vur zalale ndu dumbar feti khukheetiku bar ndu shaanar aa nyi khaati ye wora.

2Tu ruk wor ma wopa kwaadar bu Magham ye nduki suyen ndu shaanar nu khaatiku.

3Tu ze wor za, “Da nu aa num me kha nu ma yir nang ba, da nu saabi ba, da nu kulup ba, da nu dye zum ba, da nu muzhin ba, yang baa lukti kaadandi nun sakyang wa gama.

4Rafti nun zhurki nu nje kap, kha ma gha ba nje kope tun wa njig ghayang.

5Kap maa nu nduk zhangki nu gha, mbu tun a ma njig ghayang, tun mba kalau nu ve saaronu nu gha tu kha ma saidu dyine wora.”

6Tu du ku a baara ghaiku, a wopa labar mbarkandang ndu shaanar nu khaatiku aa fun.

Kuji Khiridus wa Damta

(Mat 14:1-14; Mar 6:14-29)

7Nu kuji Khiridus tukki labar dyi nuke Yesu a shiran, tu damta madyi kume beena nduki a zuran za dya Yohkana nu baptisma jiiki mbe muti.

8Yang beenan za dya annabi Iliya, beenan za dya da chele annabiku bu Magham nu zhu nakhaki mbe muti.

⁹Tu Khiridus zu za, “Ngaa dakh dyin Yokhana nu gha, yang da ngaa tukkya mewar labar bu kiya?” Tu kuji Khiridus shim na Yesu ndu yitan.

Yesu wa Zum ndu Nduki Dupu Qurmun

(Mat 14:13-21; Mar 6:30-44; Ykh 6:1-14)

¹⁰Nu pudekwang a gab ki ye maa yirang, tu zu dyi nu wora shiki ye Yesu kap, tu yang Yesu qa wor nu konggol mbu gaari nggur Besaida.

¹¹Nu tabar ndukikwang tukki maa nu duki ku si, tu mbu wor ku, tu Yesu gada wor kom tu shi balar ye wor dyine kwaafar bu Magham tu shaana nduki nu shimki ku shaana wora.

¹²Nu mugdi shiki lus, tu pudeku gwaanggum rapndang a ba she Yesu. Tu zu yenda ku za, “Njig tabar ndukikwang ku du ku mbu damku ndu ghaiku nuke a bing kume ku gwa dye zumndi ndu ye maa qaandi me ku virkir shi kume dye zum nje khaarem mbu gaari nang ba.”

¹³Tu yang Yesu ze wor za, “Baanu vur ma dye zumndi ye wor ba.” Tu pudekwang tlogha za, “Chem ka dumazum ndu tabar ndukiku nang kikimnda? Dya ba burti tolir qurmum ndu yurvi rap kya khaarem. Buka dyem chem a masa dye zumndi ye ndukiku nang kap.”

¹⁴Kume khuzukwang wa khul dupu qurmum. Tu Yesu ze nu mburi nda kwa za, “Zuma ye ndukyang ku shakh dyin wor nughan san dyin qurmum dyin qurmum ku chipa gha ku.”

¹⁵Tu nu mburi nda kwa shi dyi nu zuki ye wora, tu sa wor tu kha gha ku.

¹⁶Nu Yesu daki burti tolir qurmum ndu yurvi rapndang, tu ghar yitan nu vidi. Tu shi barke nu si, kom tu nggaasi bakhla burti tolirang ndu yurvyang a vurtan ye nu mburi nda kwang kume ku shakh ye ndukyang.

¹⁷Tu ndukyang zumi tu mbu wor zhi kutl. Nu tabaki beeni dye zumndi nu khaki, tu gwa wa nyel kang gwaanggum rap.

Yesu ke Masiya bu Magham

(Mat 16:13-19; Mar 8:27-29)

¹⁸Sarchi ngguri nuke Yesu a barari chin dyenda, yang nu mburi nda ku a nje suyen ndu chin. Tu Yesu zham nu mburi nda kwang za, “Ndukyang a zuran za nga ki kwa?”

¹⁹Tu nu mburi nda kwang tlogha za, “Ndukyang zuran za to ke Yokhana nu baptisma, beenan za to ke annabi Iliya, beenan za to da chele annabiku bu Magham nu zhu jiiki mbe muti.”

²⁰Tu Yesu gab tu ze wor za, “Yang baanu da, tun a zuran za nga kiya?” Tu Biturus tlogha za, “To ke Masiya bu Magham.”

Yesu wa Shi Balar dyine Pooni Muti baran ndu Jiiri mbe Muti

(Mat 16:20-28; Mar 8:31–9:1)

21Tu Yesu wu wor za ku zu dyinang ye aaki ba,

22tu ze wor tuk za, “Yi bu nduku a ma za bonye madyikandi kume nduk kudaandi bu Yakhudeku ndu kuruku rututundi ndu nu shogar Taurete ye nduki. Ka wud zhangndi yenda, tu tlagha nda, yang ye fudar nu kunung ka ji mbe muti.”

23Tu Yesu ze tabar ndukyang za, “Mbu aa nyi nduka shim mburi nga, kope wa njig tluna shimndi memunaran dong, tu da qufar kaatli nda aakochi, tu ki mburi nga si.

24Kume kap njif nuke a shim dana nyifi baran kaa mbud nyifirang, yang njif nu mbudki nyifi baran kume nga ka gwa nyifirang.

25Wodye a fun boote ku nduk gwa larji kap tu yang mbud nyifi barana?

26Aaki kawaki nga ndu balar banga, nga Yi bu nduk ngga ba tuk kawar baran mbuu ngaa gab mbuu zhaaji banga ndu zhaaji bu Zhinkir banga ndu bu nu ruktiku shakhshakhndi bu Magham.

27Zhire ngaa zuran ye nu, beeni nduki a nje chingndan fan nuke bu mud ku ba kope wa na kwaadar bu Magham.”

Shipar bu Yesu wa Mbumi

(Mat 17:1-8; Mar 9:2-8)

28Gaanje qaandi miyasi, tu Yesu da Biturus ndu Yohkana ndu Yaqub tu dlan dyin dleng nggur ma barari.

29Yesu a mbuu barari, tu mbuu yitan mbumi, tu lukti baran mbum tu kha ma bong khat khat a gha me yiti.

30Fan ndu fan tu annabi Musa ndu annabi Iliya a dal she Yesu a balarku ndu chin.

31Kap baanda mbuu zhaaji, a balar dyine muti nuke Yesu a ma shiran Urshalima.

32Yang Biturus ndu nyeezan a dyenirku tada, nu nakhaki ku, tu na zhaaji bu Yesu ndu nduki rapndi nang chingndan she nda.

33Sarchi nuke Musa ndu Iliya a ma njig Yesu ma yir vaanda, tu Biturus shi balar waare zundi baran. Tu zu za, “Zhinerem gwaanji, wa shi mbar nuke chem a fan; Yang bu kwaada mi shekhdekh ye nu, da baaro, da bu Musa, da bu Iliya.”

34A mbuu balar nang tu kuzapti a ba tu za wor nughha, tu tuk sawar ku madyi,

35yang tu suqur a vi mbuu kuzaptang za, “Nang ke Yi bang nang datki, gwa ma dlumndonu yenda.”

³⁶Nu suqurang khaki yit, tu njig Yesu chingndan chin dyenda. Yang sar da nu zu dyiku nang ye aaki mbu qaandiku naandang ba.

Yesu wa Shaana Woi nu Khukheeti Malkandi ngguri

(Mat 17:14-18; Mar 9:14-27)

³⁷Daatli maaran, nu da burki ku dyin dlengang, tu tabar ndukiku khang a ba she nda.

³⁸Tu khuski nggur chele tabar ndukyang qa Yesu za, “Maalum, nggut woi bang nang ya ka, ba chin dyenda khara,

³⁹yang khukheeti malkandi wa kusi nda. Wa ka sa nda tuka shi zhaano, tuka ngga nda yaghai varan a dlurti, nyakhti a viiri mbu men, tu ka ruba nda, nuka njigti nda daw ba.

⁴⁰Ngaa khuñ nu mburoku kú fed wor bar mbe woyang yang wa kuna wora.”

⁴¹Tu Yesu zu za, “Nduki galkandi nu song maito, nu qaandi virkir meeni, wodye ngga dung me kanadyi ndu tun nu funa? A bo ndu yi bara ya fan.”

⁴²Sarchi nuke woyang a bari, tu khukheetang ghwañ nda nu yaghai varan a dlurti madyi, tu yang Yesu wu khukheeti malkandang tu woyang shaana, tu yang Yesu gab ndu woyang ye zhin.

⁴³Tu nduki nuke a nje kap shi lazham zalale bu Magham.

Yesu wa Gab tu Shi Balar dyine Pooni Muti baran

(Mat 17:22-23; Mar 9:30-32)

Sarchi nuke nduki a mbu lazham dyiku nu shikyang, tu Yesu ze nu mburi nda kwa za,

⁴⁴“Ngga ma dlumndonu tun tuk dyi nuke nga ma zuran ye nu. Ka vur Yi bu nduk bar nu mbu khar nduki.”

⁴⁵Yang kap ndu nang nu da mban ku ba kume mbu balarang tukaran, tu yang tuk sawar zham nda kú zu mbu balarang ye wora.

Njif nu Dukki Gwaari mbu Kwaadar bu Magham

(Mat 18:1-5; Mar 9:33-37)

⁴⁶Tu keele ji mbu nu mbu Yesu kwang dyine ki ke gor chele baanda.

⁴⁷Kume Yesu wa zun kwaari baanda, tu dut woi kodommandi nggur nu she nda

⁴⁸za, “Aaki dluki woi kodommandi nang kume nga, dlukyang nga, njif nu dluki nga, dlukyang njif nu da rukki nga. Kap njif nu dukki ndu katari chele baanu, chin ke gorkir baanu kap.”

Njif nuke nu Kare baanu ba a Suyen ndu Tunu.

(Mar 9:38-40)

⁴⁹Tu Yakhana ze Yesu za, “Kuman, chem wa gwa njif nggur a boote ndu dlumoro ma fed khukheetiku bara, yang chem nggutl nda kume a mbu tabar baarem ba.”

⁵⁰Tu yang Yesu tlogha yenda za, “Nggutl nu nda ba. Ai kap njif nuke nu kare baarem ba, a suyen ndu chem.”

Nduki nu mbu Gure nggur Samariya wa Wud Zhangndi ye Yesu

⁵¹Nu sarchi gabti bu Yesu nu vidhi shiki bing, tu dung dyinan ma yir Urshalima.

⁵²Tu ruk nu ruktku guma, nu dukiku, tu du mbu gure nggur Samariya ma daasa bar baran.

⁵³Tu yang nduki nu Samariya zhang ku Yesu a ba mbu ghai baanda, a zuran ku za tun a nje nu baki wor ndu Yesu ba, shi wanang ku kume wa zunku za Yesu a ma yir Urshalima.

⁵⁴Nu pudeku baran, Yaqub ndu Yakhana naki wanang, tu ze Yesu za, “Zherem gwaanji, qaami ku bai a ba vidhi tu va ghayang nuga rum wa nu Iliya shi kya mu?”

⁵⁵Tu yang Yesu dambur nu she wor tu wu wor za, “Nun zun pooni jiimbi nuke a zalale ndu tun ba.

⁵⁶Jiwa Yi bu nduk nu da ba ma tlagha nyifi bu nduk ba, a ba kya ma danaran.” Kom tu ji tu du mbu gure nggur ku.

Nu Zuran ku za wor ka Mbu Yesu

(Mat 8:19-22)

⁵⁷A mbu yir ku tu njif nggur ze Yesu za, “Ngga mburoro kap maa nuke ta yir si.”

⁵⁸Tu yang, Yesu tlogha za, “Aa birimbirimku ndu geeku baanda, dyikhtiku nu vidhi ndu pugdiku baanda, yang rafa kha Yi bu nduk ba, aa maa qaandi bamndi nuke ka saki dyinan ye maaran a nje ba.”

⁵⁹Tu ze njif nggur za, “A bo to kha ma nu mburi nga.” Tu njifang tlogha za, “Zherem gwaanji, ngga mburoro yang bu gab nga nu kaari dong ma pa muti kumaandi banga.”

⁶⁰Tu Yesu ze nda za, “Njig nduki nuke jiimbi wor mutan tu pa muti baanda, yang to, wopar bar bu kwaadar bu Magham ke tlunar baaro.”

⁶¹Tu njif nggur rong ma kaani zu za, “Ngga mburoro Da gwaanji, yang bu shi nga khar mundi ye nduki nuke a mbu rafti banga.”

⁶²Tu Yesu zu yenda za, “Kap njif nu khubki dye ari tu yang ki nggut maa gana, nu shipa kwaadar bu Magham ba.”

Luka 10

Yesu wa Ruk Nduki dyin Mut qum Rap

¹Qurse nang, tu Zhinerem gwaanji dat nduki nggur ku dyin mut qum rap, tu ruk wor rap rap ku ma kyu dyu mbu ghaiku ndu maaku nyke chin a shim ba mbu nji gaandan.

²Tu yang ze wor za, "Tlunar kumndang khang ka, yang nu tlunarkwang wa kata. Kume nang, khud ma nu damang, ku da ruk nu tlunar ku ma kumndang.

³Kope tun dyu leendang. Wonji nga ruktonu ba wa ye ndubang chele yidi gaariku.

⁴Da nu larshi muzhin nu khaanu ba, yang aa kulup da nu ba, yang tuk da nu paghamndiku nggur nu si ba. Kha nu gha ma qaandi ye nduki me njiva ba."

⁵"Aa nyi rafti nun viiki, ngga ma san nun za, 'Gappuramma ku ye nduki nu mbu rafti nang!'

⁶Mbu ye barka nje tu barkya kha nda, mbu yang a nje ba ta gab nu she nu.

⁷Mbu tun wa vi nu mbu ghai, tun kha ba nu mbu rafti da, tun zum aa nyi dye zum nu vurki ye nu. Kume nu tluna wa shipa ku gwa dye bi baran. Kha nu ma vi rafa rafa ba.

⁸"Aa nyi ghai nun viki nu mban ku dluronu, zum ma aa nyi pooni dye zum nu vurki ye nu.

⁹Tun shaana nu khaatiku nu mbu ghayang nu gha tun ze ndukyang nun za, 'Kwaadar bu Magham aa ba bing ndu tunu.'

¹⁰Yang aa nyi ghai nun viki nu mban tu zhang dluronu gha, mbu ma bonga bonga tun a zuran nun za,

¹¹'Aa kalau mbu ghai baanu nu mbu sarerem chem a mbaran nigha ye nu. Yang do zun ma, kwaadar bu Magham a ba bing ndu tunu!'

¹²Nga zuran ye nu, ye fudar wuri, Magham ka duk nu shir longguma ye Sodom aa ndu maatli baanda, ye ghai nang."

Ghaiku nu Zhangki Tubar gha

(Mat 11:20-24)

¹³"Tun dye zhiyaye tun Korazin ndu Besaida! Kume dye lazhamku nu shiki mbe nu, aa shi mbu ghai Taya ndu Sidon kap nu maatli baanda, tuga wa nggod ku dau, tu sa ngguzurku suyen ndu ghaari puzhiti ye dyin wora, ma wud damburti baanda.

¹⁴Ye fudar wuri Magham ka duk ndu nar zhiyaye bu Taya ndu Sidon, ye ghaiku baanu nang.

¹⁵To tuk Kaparnakhum! Ta tamandan to ka gwa zhaaji khar vid mu? Aa kodom! Ka gab ndu to gana ye maa khar bu mutiku!

¹⁶“Kap njif nü tükki nu, a tük kya nga. Kap njif nü zhangki nu gha yang, zhang kya nga. Aaki nü zhangki nga yang, zhang kya Magham nü da rükki ngang.”

Gabti bū Nduki dyin Mut qum Rapndang

¹⁷Sarchi ni nü mburi nda ku dyin mut qum rap ndang a gabki ku, a dyine kashar ku, a zuran ku za, “Zhinerem gwaanji kap ndu khukheetiku ba mbu zur baarem mbu dlumoro.”

¹⁸Tu Yesu tlogha ye wor za, “Ngaa na Shesfan aa nggud vidi wa wuti maari.

¹⁹Tük ma! Nga vur zalale ye nu, ma duma nu khatl sütiku ndu ghurdarku, kap ndu nü zhangndi baanu, ma kú aa num gwa nu ba.

²⁰Yang kap ndu nang, shi nu kashar kume khukheetikwang tükto nu ba. Shi ma kashari kume dlumonu a nje bularan mbu vidi ma viiri nü zhena.”

Yesu wa Shi Bong Memuna

(Mat 11:25-27; 13:16-17)

²¹Ye sarchi nang, Yesu wa nyel nü bong memuna ndu kashari nü kunshe Jiimbi shakhshakhndi. Tu zu za, “Nga kunaro Aba, Zhinkir nü vidi ndu maa vughai, kume ta tuka dyiku nang gha ye nü kadari ku ndu nü zundi kú, yang ta wud ye qu songgi. I, Aba, kume ta na wanang shiki yor mbari.

²²Aba bang wa vur zalale ya dyine aa num kap. Nduka nje zunki Woyang ba, kope Zhinang dyenda, yang tük nduk a nje zunki Zhinang zum ba kope Woyang, kom ndu njif nü Woyang shimki wuti nda yenda.”

²³Tu Yesu dambur nü she nü mburindakwang tu ze wor mbe tuka za, “Barkya ve nu tun nun naki dyiku nang a shir mbu yito nu.

²⁴Jiwa nga zuran ye nu, annabiku ndu kujiku khang wa shim tuga na nda dyiku nuke tun a naran nang, yang nü gwa naran ku ba. Wa shim kú tük nda dyiku nuke tun a tuktanang, yang nü tük ku ba.”

Ki ke nü Bing banga?

²⁵Sarchi ngguri tu njif nggur nü zundi wopar bu Magham mbu khar Musa ji ma tük me Yesu, tu zham nda za, “Maalum, ngga shi kya num kume gwa nga nyifi nuke bu shi woda ba?”

²⁶Tu Yesu tlogha yenda za, “Bularan mbu Lagarkatikwang za numa? To da mban za kima?”

²⁷Tu njifang tlogha yenda za, “A nje bularan, ‘Ndolo Magham Zhinkir gwaanji ndu memuna da, ndu nyifi baaro, ndu dumbar baaro, kom ndu kwaari baaro. To ndola nü bing ba tük wa vaaro.’”

²⁸Tu Yesu ze nda za, “Ta tlogha torop. Shi wanang do to ka gwa nyifirang.”

²⁹Yang kume a shim lawa dyin varan nü njifang, tū zham Yesu za, “Ki ke nü bing banga?”

³⁰Tū Yesu tlogha yenda mbe labar za, “Khuski nggur a nje nü da jiiki Urshalima ma yir Jeriko. A mbu yirang tū nü yetarku yetu nda tū lawa dyin kha nda bar kap, tū shi dlabti tlaghar muti yenda tū njig nda mugaandan mbu tomi.”

³¹“A nje, a nje tū kuru nggur nü tlunar mbu Rafti bu Magham nü kya mbu njivang gwaanda ghalaran, tū dla vaaran dam dam tū dū varan.

³²Nü shobki kodom tū Lawi nggur nü kya mbu njivang tū gwa nda tuk, yang nü shaata nda zum ba.

³³Gaandan kom tū khuzi Samariye nggur a khudli, nü naki nda, tū zhiyaye baran kusi nda,

³⁴tū khul she nda tū gun rubbarang yenda nü gha, gaanje sar dyim kuzhi ndu mor yenda nü si. Tū daa nda nü dyine kooro baran, tū dū ndu chin ye maa zhurti bu rungkiku ma kundi.”

³⁵“Daatli maaran, ta da mužhindi nü tlunar piti rap, tū vur ye nü ngguti maarang za, ‘Nggut njif nang ya mbari, mužhindi nü kuski kap, ngga ba gab khwaatan yoro.’”

³⁶Yang tū Yesu zham nda za, “Chele nduk kunungndi nangang ki khaki ma nü bing bu njif nü ruba kya na?”

³⁷Tū tlogha za, “Njif nü wudki tlunar dambyang.” Tū Yesu ze nda za, “Dū do, to da shi wanang.”

Yesu wa Dū Kaa bu Marta ndu Maryam

³⁸Yesu ndu nü mburindakwang a mbe yir ku, ta khul mbu ghai nggur nuke nokhzi nggur dluman Marta dluki wor nü ka baran.

³⁹Khachindi Marta a nje dluman Maryam, tū kha gha wudle Zhinerem gwaanji tū kus tuk balar baranang.

⁴⁰Bu Marta yang tlunar dye zum damtaki nda. Tū dū she Yesu, za, “Zhinerem gwaanji no damta ndu nar khata nü njigki vurti shir dye zumnda ya ba nga dyenda de? Ze nda kū da ba kū shaata nga ba.”

⁴¹Yang tū Zhinerem gwaanji tlogha yenda za, “Marta, Marta, khangkal ba wa ji, ta damta va nūgha tuk dyine su tun khang.

⁴²Yang ba tun kaada ke dye gangi, Maryam wa kar tū dat dyi mbarkandi, nuke am bu shi dlu bar kha nda ba.”

Luka 11

Yesu wa Shoga Shir Barar ye nū Mburi nda ku

(Mat 6:9-13; 7:7-11)

¹Sarchi nuke Yesu wodaki barar ye maa ngguri, tu da chele bu nu mburindakwang khud nda za, “Zhinerem gwaanji, shogo shir barar yerem tuk, wa nuke Yoghana shogaki ye nu mburi nda kwang.”

²Tu Yesu ze wor za, “Mbū tun a ma shi barari, tun zu nun za, ‘Zhinerem, kū dlumor kha shakhshakh. Kwaadar ba ta ba.

³To vur dye zumndi nu aa nyi piti fudar yerem.

⁴To yaapa solarku baarem yerem, wa nyem ka yaapa ki solarku ye nduki nu kya solarku yerem. Lowo rem mbe lambarku bu Shesfan.’ ”

⁵Tu Yesu zum guma ndu shogarang ye wor za, “Mbū raptor a ba shoro chele virkiri, ma gang kudum burti tolir kunung kume vur nji ye runggi baran nu da ba ki chele virkirang.

⁶Tu yang zu za, ‘Rapta, ngaa shim vur na kudum burti tolir kunung ya kume ngaa shi runggu chele virkir nang yang aa num khara vur nga yenda ba.’

⁷“Tom ze nda no za, ‘Damtana nga ba kume nga kar tang qan vara gha, nga ndu qusonggi banga, wonji me virang khiiran mu?’

⁸Ai, aa tom bu vur yenda kume dya raptor ba, to ka nyel shimndi baran yenda, kume dya dye kawa mbū ta nggutli nda si.

⁹“Kume nang, nga zuran ye nu, khud ma, ka vur yor nu, kaala ma, tun ka gwa, ghwad ma me virang, ka qun ye nu.

¹⁰Kap njif nu khudki ka vur yenda, njif nu kaalaki ka gwa, njif nu ghwadki me virang ka qun yenda.

¹¹“Nyi zhinki ka vurki suti ye woi baran mbuke khud kya yurvwa?

¹²Ki ka vurki ghurdar ye woi barana mbuke khud kya nggaral?

¹³Yang mbū tun nu solarku, tun wa zun dyi mbarkandi nuke tun ka vurki ye qusonggi baanu, bele zhunonu nu vidī nuke kaa vurki Jiimbi shakhshakhndi ye nu khuti nda?”

Yesu ndu Baalzabul

(Mat 12:22-30; Mar 3:20-27)

¹⁴Sarchi ngguri, Yesu wa komba khukheeti nu nggutlki njif nggur ndu balar bar mbe njifang, tu njif nuke a suyen ndu khukheetang qun men tu nggasi balar. Tu dyinang shi lazham ye tabar ndukyang.

¹⁵Yang beena ndukyang za, “Komba khukheetikwang bar ndu zalale bu Baalzabul, kuji bu khukheetiku.”

¹⁶Beena ndukyang tu buu nda ku ndu zhamndi za ku wud dye lazham ye wor she Magham.

¹⁷Yang Yesu wa zun dyi nuke a kwaaran ku, kume nang tu ze wor za, “Aa nyi kwaadar nu shakki tu kus dakhla yen, a ma chingndi ba, wanang tk, rafti nu shakki tu kus dakhla yen kaa lakhta.

¹⁸Kume nang, mbuke nu kwaadar ku bu Shedan a dakhla yen ku kwaadar baran a ma gwa maa chingndi ba. Baanu tun za ngaa komba khukheetiku bar mbe nduki ndu zalale bu Baalzabul.

¹⁹Mbuke nang ke balarang, wor nu mbu gaanje nu kwa tk da, baanda a komba Baalzabul bar ndu zalale bu kiya? Kume nangang, wor ka ba kuma nu.

²⁰Yang mbuke ngaa komba khukheetiku bar ndu zalale bu Magham, nanga wa wud za kwaadar bu Magham aa ba ye nu.

²¹“Mbu nduk dumburkandi wa daasa varan nugha mbari ndu dye dakhlar ma bu dyin rafti baran, dye varan bu shi suba ba.

²²Mbu yang njif nggur nu dukki nda ndu ndumbur a ba tu nggud nu ve nda, yang nuke wa duk dumbur baran tu ghar dye dakhlar nyin maitakyang bara, ka shakh dye varanang bar ye nduki baran.

²³“Kap njif nuke a suyen ndu nga ba, dya nu zhangndi banga, yang tk njif nuke nu taba nduki ya ba, a shikya lakhta wora.

Gabi bu Khukheetiku Malkandi (Mat 12:43-45)

²⁴“Mbu khukheeti malkandi wa vi bar mbe nduku, tu baara maa nuke ghwaaran gar ma lab maa khari nu da gwa ba, ka da zu za, ‘Bu gab nga nu ye maa nanga jiiki.’

²⁵Mbu wa gab ta gwa maarang kooran shakhshakh,

²⁶ka si tu da qa khukheetiku mut nu dukki nda ndu maatli tu vi ku nu mbe njifang, khar viti bu njif nang ka duk nu gumapaalyang ndu maatli.”

Barke nu zhire

²⁷A mbu balarang, tu nokhzi nggur mbu tabar ndukyang zu za, “Barke ye mankir nu khaki ro tu moola ro.”

²⁸Tu Yesu tlogha yenda za, “Nduki nu ka tukki balar bu Magham tu tluna wa duk ndu barke.”

Yesu wa Shi Balar dyine Nduki nu Qaandi Virkir meeni (Mat 12:38-42)

29Nu tabar ndukyang shaataki khangi, tu Yesu ze wor za, “Nduki nu qaandi virkir meeni dya nduki malkandi. Ba a khud wuti shipar ku, yang a ma wud shipar nggur ye wor ba kope pooni shipar bu annabi Yunana.

30Ba wa nu annabi Yunana khaki ma shipar ye nduki nu Nineva, wanang tuk, Yi bu Nduk ka kha ma shipar ye nduki nu qaandi virkir meeni.

31Kuji nusukandi nuke a kwaadar ghai Sheba ka ji suyen ndu nduki nu qaandi virkir meeni fudar wuri tu kha ma njiv kumar nduki nu qaandi virkir meeni kume wa du ma tuk kadari bu kuji Solomon. Aa nuke ghai baran a bakh madyi, yang meeni wonji njif nu dukki Solomon gwaari she nu.

32Wanang tuk, nduki nu Nineva ka ji suyen ndu nduki nu qaandi virkir meeni fudar wuri tu kha ma dye kumar nduki nu qaandi virkir meeni. Kume wa nggod ku tu njig solar baanda kunshe tukti wopar balar bu Magham nu Yunana shiki. Yang wonji njif nu dukki annabi Yunana fan meeni.

Yarang bu Manva

(Mat 5:15; 6:22-23)

33“Nduk nu ka sa Pitila nu ye maa tuka ba, yang nduk nu ka kurpan gha ndu du ba zum ba. Nduk ka sa pitila nu dyine dye dungndan kume ku vur yarang ye nduki nu da viki nu mbu kibang.

34Yitor ke yarang bu man vaaro. Mb u yitor mbari, manva kap ka kha yarang, yang mbu yitor mbar ba, manva kap a mbu zhumi.

35Shi dyi nuke to ka dumaki kap, kume ku yarang nuke a mbeerang gab ma zhum maa ba.

36Kume nang, mbu manva kap yarang, yang tleebi nggur a nje nuke a mbu zhum ba, manva kap ka kha yarang ba wa nuke pitila ka vurki yarang yoro.”

Yesu wa Wud Zop bu Pariseku ndu Maalum Taurete ku

(Mat 23:1-16; Mar 12:38-40; Luk 20:45-47)

37Nu Yesu wodaki balarang, tu Parise nggur qa nda ma zum dye zumndi. Tu Yesu du ta kha gha ye maa zumndi dye zumndang.

38Tu Parisyang shi lazham dyi nu saki Yesu nu shib kharan nigha me ku nggaasi zumndi dye zumnda ba.

39Tu yang Zhinerem gwaanji ze nda za, “Tun Pariseku, tun wa shipa nduki nu ka shibki qursi dyekhti ndu kotumndi nu gha mbari. Yang mbanang nyeedlan ndu rukna kume tun wa ka lawa dyiku bar kha nduki kume dyooti mbu.

40Nggubungku, alapa Magham nu shiki maa damang, chin shiki maa mbwang ba goma?

⁴¹Kume nang, vur ma gunar nun lawaki bar kha ndukyang ye nu nungndiku kom aa num ka kha shakhshakh ye nu.

⁴²“Tun Pariseku tun a khar dye zhiyaye, kume tun wa ka fed zake bu aa nyi dyi kodommandi baanu wa dükhti kimbili ndu dlumndi ginu kap. Yang tun wa zhang shir zhire ndu ndolar bu Magham gha aa nuke vürti zaka mbari. Yang nu shipa njig nu tluna beenan kwa ba.

⁴³“Pariseku tun dye zhiyaye, kume tun wa ka ndola maa khar nu dukki ndu zhaaji mbu kib tabarku baanu, ndu kumndi shi wuse ye nu mbu gomari.

⁴⁴“Tun dye zhiyaye, kume tun wa shipa kujipku nuke ndukyang khaatlan ku waare zundi baanda.”

⁴⁵Tu da chele nduki nu shogar Taurete bara ze nda za, “Ai mbu balar no shiki nang, ta puzerem tuk.”

⁴⁶Tu Yesu tlogha yenda za, “Tun nu shogar Taurete ye nduki, tun dye zhiyaye, kume tun wa shipa nduki nu ka dungki shipiti tadakandi nuke nduk bu dumma daran ba ye nduki. Yang nun ka shaata wor ndu daran aa nu ye khaa nu da ba.

⁴⁷“Tun dye zhiyaye, kume tun wa ka dun kujip bu annabiku nu gha yang dyi zhikannu tlaghaki wora.

⁴⁸Nang wa wud nu dyine tun wa saida dyi nu zhikannu shiki yang tuk tun a mbu su wor kume wor tlaghaki annabikwang, yang tun dunki kujip baanda rong ma kaani.

⁴⁹Nang ke ba dyi nu Magham zuki mbu kadari baran za, ‘Nggaruk annabiku ndu pudeku ye wora, yang kaa tlagha beenan tu vur bonye ye beenanku.’

⁵⁰Kume nang, ka ba kuma nduki nu qaandi virkir meeni kume tom bu annabiku nu mbuksi ji sarchi nu shiki larji ma bar meeni.

⁵¹Jiiri dyine tom bu Khabila nu mbuksi ma yir dyine tom bu Zakariya nu tlaghaki nda chele dukul ndu maa Shakhshakhndi mbu rafti bu Maghamang. Wanang, ngaa zuran ye nu, kumara nje dyine nduki nu qaandi virkir meeni kume dyiku nang.

⁵²“Tun dye zhiyaye, tun nu shogar Taurete bara, kume tun wa nggutl nduki ndu zundi Magham ba wa nuke song dye qundi ka nggutlki nduk viiri nu kuba. Nun vi nu mbu kwaadar bu Magham ba, yang nun njig nduki nuke a shim viri kum vi ba.”

⁵³Nu Yesu njigki maa nu shiki balarang, tu Pariseku ndu nu shogar Taurete ku bara shokhna madyi, tu yang ki kuna nda ndu zhamndi zum zum.

⁵⁴Kume kumnu zu dyi galkandi nuke wor ka kuski nda si ku.

Luka 12

Shir Wuuri Suyen ndu Par Dumburi (Mat 10:26-27)

¹Sarchi nuke nduki tabaki dummbusum, tu kus khatl yen ku, tu Yesu nggaasi balar ye nduki nu mburi nda kwa za, “Kur ma vaanu ndu yis bu Parisekwang, nga ve pitli gwaari dyin baandang.

²Aa nyi dyi nuke zaran ka ba vi ye dalangi, yang dyi nuke a mbu tukar tuk kap ba nduk ka zuni.

³Kume nang, aa tun zuanya num mbu zhum maari nduki ka ba tuki fudar gangtlurang, yang a tun supa aa num ye yen kuba, me kiba zaran dyinonu ba ka ba wopa dyine dyin kibku.

Njif nuke dye Sawa (Mat 10:28-31)

⁴“Raptaku, nga zuran ye nu, sawa nu nduki nuke ka tlagha man var nduk nughha yang qursan bu duma shi dyi nu dukki nangang ba.

⁵Wonji ma njif nuke sawa nu nda, sawa ma Magham nuke qurse wa shakh nduk ndu nyifi baran, zalale a nje kha nda ma ku mbuk nda nu mbu gidim bai, nang ke njif nuke sawa nu nda.

⁶Muzhindi zhilo qurmun kobo rap ba goma? Yang kap ndu nang, Magham nuka mona aa zhilo kaada ba.

⁷Jiwa aa ghosi dyinonu kap shigaran, kume nang, shi nu sawa ba: tun wa duk zhiloku khang ndu zhaaji madyi.

Saidar Yesu Gume Nduki (Mat 10:32-33; 12:32; 10:19-20)

⁸“Nga zuran ye nu, aaki saidaki nga gume nduki, Yi bu nduk ka ba saida nda tuk gume nu ruktiku bu Magham.

⁹Yang aaki zhangki nga gha gume nduki, Yi bu nduk ka ba zhang nda gha gume nu ruktiku bu Magham.

¹⁰Aaki zuiki balar ndumndi nu dyine Yi bu nduku ka gwa yaapari, yang aaki zuiki balar malkandi nu ve Jiimbi shakhshakhndi am bu gwa yaapar ba.

¹¹“Mbuke wa du ndu tun ye maa kumari, aa mbu kib tabar baanda, aa gume nu zalaleku, damta nu nu dyine njiv feti dyinonu ba, yang damta nu dyine dyi nuke tun ka zuiki zum ba.

¹²Kume ye sarchi nang, Jiimbi shakhshakhndi ka shoga dyi nuke tun ka zuiki ye nu.”

Shogar dyine Nggubung nu Gunar ngguri

¹³Tu njif nggur chele tabar ndukyang ze Yesu za, “Maalum, ze khata vur nji me bang shakhti ya mbe gunar nu zhinerem mudki tu njig yeremi.”

¹⁴Tu Yesu tlogha yenda za “Khusku, ki saki nga ma kuma dyin chele baanwa?”

¹⁵Tu zum guma ndu zuran ye wor za, “Kur ma vaanu, ka shi nu khape ba, aa gunar bu nduk khang wa num, chin ke nyifi baran ba.”

¹⁶Kom tu Yesu shi kurti balar nggur ye wora, za, “Njif nggur a nje mbur fara, nuke dam baran shiki boote mbari.

¹⁷Tu vi ma kwaari ye varan za, ‘Gatla khara ku zu nga boote dam bang kap nu mban ba, ngga shikya num?’

¹⁸“Kom za, ‘Wonji dyi nuke ngga shiki, nga ka gufa gatleku bang nuga tang dun rututundi tang zu ye gur banga ndu dye vara nu mban.

¹⁹Yang tang zu ve memunara nga za, “Nggut ka! Gunar baara nje khaaro, me sonyi khang, kho va gha to maasi, to zum, to za, to tuk mundi baaro.”’

²⁰“Yang tu Magham ze nda za, ‘To nggubung, to ka mud mbu virkir nang, ki ka khaki nu me dyiku no tabaki ye vaara na?’

²¹“Nang ke dyi nuke ka gwaki aa nyi njif nu tabaki gunar ye varan yang gunaran she Magham ba.”

Dlama Vaanu nu ve Magham

(Mat 6:25-34)

²²Kom tu Yesu ze nu mburindakwang za, “Kume nangang, nga zuran ye nu, damta nu dyine dyi nuke tun ka zumki ma khar viti baanu ba, yang damta nu dyine dyi nuke tun ka saki ye vaanu zum ba.”

²³Kume nyifi wa duk dyi nuke ku nduk zumi, yang tuk, man var nduk wa duk luktiku.

²⁴Nggut ma kwakhiku ba, nuka kab tun ku ba, yang nuka kum boote damku zum ba, gatla kha wor ba, yang Magham ba a vur dye zumndi ye wora. Zhaaji baanu wa duk bu dyikhtiku madyi

²⁵Chele baanu damtar bu ki ka dumaki shaata sarchi kaada ye qaandi virkir barana?

²⁶Ma nuke tun bu duma shir dyi katakandi nanga ba, tun a damta va nun gha dyine beena dyikwang ma num?

²⁷“Nggut ma viiri qufar ku ba, wa nuke a gwaari ku. Nuka shi tluna ku ba, yang nuka kaala dye sa ku ba. Yang nga zuran ye nu, aa kuji Solomon, kap ndu zhaaji baran, nu sa dye sar mbarkandi wa wor ba.

²⁸Ma nuke Magham a za ashiri ye wuzundi nu gar, nuke to ka naki meeni yang daatli maaran tu va wor nughha, yang nun duk wor ba goma? Tun nu song maito!

²⁹“Kume nang damta nu dyine dyi nuke gwa nu tun zumi tun za ba, kū kha ma dye damta ye nu ba.

³⁰Nduk larji nuke nu zun Magham ba a damtarku dyine dyiku nangang. Zhinonu wa zun za tun a shim dyiku nangang.

³¹Kuzhom sa nu memuna nu nu dyine kwaadar bu Magham, yang tun ka gwa dyiku nanga kap.

Gunar mbu Rafti bu Magham

(Mat 6:19-21)

³²“Shi nu sawa ba tun shapir rakhndi, jiwa Zhinonu a kashari ma vur nji kwaadfarang ye nu.

³³Masa ma dyin kha nu bara, tun vur sadke ye nduki nuke nungndan. Shi ma dungndi nu ye maa nuke am bu subur ba. Dung ma gunarang nu mbu vidhi she Magham ye maa nuke bu shi woda ba, nu muuru bu gwa maa muraran ba, yang susut bu gwa tu subur nughha ba.

³⁴Maa no dungki gunar baa nu si nang ke maa nuke kwaari ba ka khaki nu dyinan.

Maaviku Daasakandi

³⁵“Kha ma gha daasaran ndu pitile nar maari.

³⁶Tun kha wa nduki nuke a karsa gabti bu zhinkir nu rafti ye maa gundi burti, kume mbuke aa ba tu ghwad me viri, ka dumma jiiri ku fan ndu fan tu qun me virang yenda.

³⁷Maaviku nangang ka ba shi kashar ku mbuke zhin nda nu raftang a khul tu gwa wor daasaran a karsa gabti barani. Nga zuanya zhire ye nu, ka nggosa lukti nu gha, tu ze wor za kū kha gha, tu vur dye zumndi ye wora.

³⁸Maaviku baranang, ka ba tuk mundi mbuke a gabii aa virkiri, aa zhuzhumi, tu gwa wor daasaran.

³⁹Yang zun ma mbuke nu rafa wa zun za nu muuru a bari, tuga ka kha daasaran.

⁴⁰Daasa ma vaanu tuk, kume Yi bu nduku ka ba da ba sarchi nuke nun taman ba.”

Maavi nu Zhire ndu nu Song Zhire

(Mat 24:45-51)

⁴¹Tu Biturus zham za, “Zhinerem gwaanji, kurti balar nanga ta zuran kume chem mu, yang kume aaki mu?”

⁴²Tu Zhinerem gwaanji tlogha za, “Nga balarang kume nu shir zhire, nu kadari tuk nuke nu rafti baran dungki nda za ku kosa rafti baran yenda tu kus vur dye zumndi ye pudeku baran aa nyi sarchi.

⁴³Barkya ve maavi nuke nu rafti baran a gabki tu gwa nda a shir dyiku nuke nu rafti baran zuki yendang ka ba tuk mundi.

⁴⁴Zhire nga zuran ye nu, nu raftang ka dung maavi nanang tu kha ma nu dozar dye varan kap yenda.

⁴⁵Yang mbuke maavyang wa kor za nu rafti baran a gabti dong ba, tu vi ma munar ye beena maaviku nu suyen ndu chin, khuzuku kap ndu nusuku, wonji khang zumndi ndu zar dyamndi.

⁴⁶Fuda ngguri, nu rafti baranang ka ba da gabii, sarchi nuke maavyang nu taman ba, yang sarchi nuke nu zun zum ba. Tu shi dlabti yenda madyi tu kuma nda suyen ndu nduki nu zhangndi tuktmaari ku.

⁴⁷“Maavi nu zunki dyi nuke nu rafti baran a shimndan shi nji, yang nu daasa tu shi ba, ka gwa dlabti gurgurndi.

⁴⁸Yang maavi nuke nu zun dyi nuke nu rafti baran a shimndan ba, yang tu shi dye gwar dlabti, ka gwa dlabtang laya laya. Njif nu vurki yenda khang, ka ba zham khang kha nda, njif nu gwaki khang tu duk mudlen ka zham kha nda khang tu duk bu mudlenang.

Yesu wa ka Shakh Chele bu Nduku

(Mat 10:34-36)

⁴⁹“Nga ba ma ngga nga bai nu larji, meeni tuga baiyang vindan!

⁵⁰Baptisme a nje nuke nga buran, yang nga damtaran dyinan kope wa woda.

⁵¹Tun a kwaaran za nga ba kya ndu khar munkandi mbu larji mu? Nga zuran ye nu, auwo, khar munkandi ba, tun ka ngga yen.

⁵²Jiiri leendangang, nduk qurmum kharan mbu rafti da ku ka kus zhang yen, nduk kunung a zhang nduk rapndang, nduk rapndang a zhang nduk kunungndang.

⁵³Ka shakh ku, zhin woyang zhang yi baran, woyang a zhang zhini, ye nusu a zhang mani; man nusu a zhang nokhzi yi baran, nusuku a zhang man zhime nda.”

Zundi Sarchi

(Mat 16:2-3)

⁵⁴Tu Yesu ze ndukyang za, “Mbuke tun wa na kuzabti aa ji kun mugu, fan ndu fan tun wa ka zu nun za, ‘Romndi a ma shiri,’ yang tu shi.

⁵⁵Mbu tun wa tuk khukheeti a piiri kun kona tuk, tun za, ‘maarang ka shi gurgur,’ yang tu shi yel.

⁵⁶Nu munarku! Tun wa magha zundi maa vughai ndu maa vidí, tun zun dyi nuke a nje, yang kha kume num nun zun dyi nuke a nje sarchi nang ba?

Tlot ndu nu Dar Zhaano baaro

(Mat 5:22-26)

⁵⁷“Kha kume num nun ka kuma dyi mbarkandi ye va nu ba?

⁵⁸Mbuke nduk wa da zhaano baaro ye maa kumari, to shi tun tlafndu chin yiti njivi, mbuke ta zhang gha, ka khul ndu to gume nu kumarang. Chin nu kumarang ka vur toro ye nu gundi mbu vari, tu nu gundi mbu varang du ndu to zhaarum.

⁵⁹Nga zuran yoro, ta ma gwa maa vi bar ba, kope ta dli anyi kobo nuke zhaki dliiran nu dyinoro.”

Luka 13

Njig ma Solar Baanu mbu Wanang ba tun Mufi

¹Ba ye sarchi nang tu beena ndukyang ze Yesu za Bilatus wa tlagha qusa Galili ku nggur nuke a vur sadke ye Magham mbu kib baran tu tom baanda longgan mbu sadkyang.

²Tu yang Yesu tlogha ye wor za, “Tamandi baanu za nduki nu tlaghaki wor nang wa duk aaki ndu solarku mbu ghai Galili kume wa za bonyeku nang mu?

³Auwo, nga zuran ye nu, mbu nun nggod tun njig solarku baanu ba, tun ka mud ba wa nduki nang.

⁴Yang bu nduki gwaanggum miyasi nu dangkali Silwam nggudki nu dyine wora da, tun taman za wa duk aaki ndu solarku mbu ghai Urshalima mu?

⁵Auwo, nga zuran ye nu, mbu nun njig solarku baanu ba, tun ka mud ba wa nduki nang.”

Kwarandi Qufar Suga

⁶Tu Yesu zu kurti balar nang ye wor za, “Khuski nggur a nje nuke qufar sugarang nje kha nda mbu dam baran, tu yang du ma dakh ye sugarang, tu gwa nu kha woi ba.

⁷Tu ze nu ngguti dam baranang za, ‘Meeni sonyi kunung, nga bar ma nggut qufar sugar nang nu kha woi ba, yang kum nda nu gha, kume a dlü maa bar ba bam.’

⁸“Tu nu ngguti damang tlogha yenda za, ‘Kuman, njig qufar nang ya dong taba nga ghai nu ve sanang tang sa buri yenda me sonyi da.

⁹Mbu wa kha woi gaandan, wa shi mbari, mbu nu kha woi ba, kom tu kum nda yaghai.’”

Yesu wa Shaana Nokhzi nggur ye Fudar Maasi

¹⁰Yesu a shogar mbu kib tabar bu Yakhudeku nggur Fudar Maasi.

¹¹Yang nokhzi nggur a nje nu khukheeti zubki nda nu gha. Wa shi sonyi gwaanggum miyasi rubtan kume nu ka dumma jiiri tu ching gha ndu mbu saaran ba.

¹²Nu Yesu naki nda tu qa nda nu guma tu ze nda za, “Nusu, ta shaana mbe khaati baaro.”

¹³Tu Yesu suba nda ndu kharan, fan ndu fan tu nokhzang ji tu ching gha tu gor dlum Magham.

¹⁴Tu yang gorkir bu ye maa tabar bu Yakhudekwang shokhna shaanar nokhzi nu Yesu shiki fudar maasang. Tu ze ndukyang za, “Qaandi njong a nje nu vurki ye nu ma fudar tlunari, kume nang, a ba ma, ma lab shaanar khaatiku baanu ve fudarku nang, ban nu Fudar Maasi.”

¹⁵Tu Yesu tlogha balarang yenda za, “Nu munarku! Ki chele baanu ke nu ka kol aa koro aa dle ghuti baran nuga ye maa gundan tu du ndu chin ma za dyim Fudar Maasi ba?

¹⁶Yang alapa nokhzi nang nu ke dya zhikan Yibram nu Shedad gunki nda nu gha sonyi gwaanggum miyasi meeni, yang nu shipa ku lawa nda bar mbu khar Shedad Fudar Maasi ba?”

¹⁷Tu balar nu shiki nang vur kawar ye nu zhangndiku baran. Tu yang beena ndukyang kap kasha kume dye lazham nu shikyang.

Kurti Balar ndu ye Pooni Mastad

(Mat 13:31-32; Mar 4:30-32)

¹⁸Tu Yesu zu za, “Kwaadar bu Magham shipa kya num? Ngga kurti nda ndu num shoda?

¹⁹Wa shipa ye pooni mastad (nu ke baran pichichi) nu kabki nu mbu dami, yang nu gorki tu kha ma qufar gwaanji, tu dyikhtiku nu vidhi shi pugdi baanda nu me bunankwang.”

Kurti Balar ndu Yis

(Mat 13:33)

²⁰Tu yang zu tuk za, “Ngga buu shipar bu kwaadar bu Magham ndu num?

²¹Wa shipa yis nu nokhzi nggur longgaki nu mbu buduki kuyangge kunung, tu yang yisang dluy mbu lokhbar budukyang bar kap.”

Me Viri Borborndi

(Mat 7:13-14, 21-23)

²²Nu Yesu kuski njiv ma yir Urshalima, tu mbu mbu ghaiku ndu gureku a shogar ye nduki.

²³Tu njif nggur zham nda za, “Maalum, wodye nduki kodomma ka gwaki danar mu?” Tu Yesu tlogha ye wor za,

²⁴“Shi ma komkomi tun vi me vi borborndang, kume nga zuran ye nu, nduki khang ka shim viri yang bu duma ba.

²⁵Yang mbu nu raftang wa ji tu za me virang nigha, tun ka ba ching gha dam tun a ghwas me virang, tun a khuti nda, tun a zuran nun za, ‘Nu rafa, qun me virang yerem!’ Yang ka tlogha ye nu za, ‘Nang zundo nu ba, yang nang zun maa nu na viki su ba.’

²⁶“Yang tun ka ba zu nun za, ‘Chem nyem zumki chem za suyen ndu to, to shi shogar yerem mbu ghaiku baarem.’

²⁷“Yang ka ba ze nu za, ‘Nang zundo nu ba, yang nang zun maa nu na viki su ba, gal ma gha ya fan nduki malkandi nu tlunar zopku!’

²⁸“Sarchi nun naki Yibram ndu Yishaku ndu Nyaghām ndu annabiku kap mbu kwaadafar bu Magham, tu yang komba nu bara, nang ke sarchi nuke tun ka ba shiki ghoori ndu kuti dliindi.

²⁹Nduki ka da vi dokhatla ndu mugu ndu kona ndu zan tu gwa ye maa khar ku mbu kwaadafar bu Magham.

³⁰Yang zhire, nduki a nje nuke a gana, nuke ka baa khan guma ku, yang tuk, nduki a nje nuke a guma nuke ka ba gab ma nu gana.”

Yesu wa Tuk Zhiyaye bu Urshalima

(Mat 23:37-39)

³¹Ye sarchi nang, tu Parisekwang a ba tu ze nda ku za, “Njig ye maa nuke ta su nang to du ye maa ngguri kume Khiridus a shim tlagha ro.”

³²Tu Yesu tlogha ye wor za, “Du ma tun a ze waayi (nu munar) nang nun za, ‘Nga dyin fet khukheetiku bar ndu shaana nu khaatiku meeni ndu wuri, ye fuadar nu kunung ngga lauda su tlunar banga.’

³³Kap ndu nang, wa kus zum nga guma ndu yir meeni ndu wuri, ndu pidara kume nu shipa ku annabi mud ye maa nggur zum mbuke Urshalima ba.

³⁴“Awai Urshalima! Awai Urshalima! To no tlaghaki annabiku, to mbuk nduki na rukki wor yoro. Sar kim nga shimki taba nga nduki baanu nu ye maa da, ba wa nuke man kuzha ka kanggulaki qusonggi baran nu mbu khobkan yang tun wa zhang gha!

³⁵Wonji wa ngga rafti baanu gha ye nu karangan do. Nga zuran ye nu, tun bu na nga tuk ba kope fudar nuke tun ka zuki nun za, ‘Njif nuke a bar mbu dlum Zhinkir gwaanji dya nu barka.’ ”

Luka 14

Yesu wa Shaana nu Khaati ye Fudar Maasi

¹Fudar Maasi bu Yakhudeku, tu Yesu vi nu mbu rafti bu da chele gorkirku bu Pariseku ma zum dye zmndi. Tu yang ndukyang sa yiti yenda.

²Yang njif nggur a nje kharan gume nda nuke saaran ndu kharan kap khutlan.

³Tu Yesu zham Maalum Taurete ndu Parisekwang za, “Woparang wa wud za shaana mi nu khaatiku Fudar Maasi mu yang wanang ba?”

⁴Tu yang kha vaanda gha ttuk, tu Yesu khub khar khuskyang tu shaana nda nu gha kom tu ze nda za ku du varan.

⁵Tu Yesu gab tu zham ndukyang za, “Ki chele baanu ke nuka shi tluna Fudar Maasi mbu aa koro aa dle baran nggudki nu bulgazhi ba? Alapa bu fed nda nu dam Fudar Maasi ba goma?”

⁶Yang tu ndukyang mbud dyi nuke zu nda.

Yesu wa Shi Shogar dyine Wuti Katar dyin

⁷Nu Yesu naki nduki na ba ki ma zum dye zmndang a dat maa khar nu dukki ndu zhaaji. Tu zu kurti balar nang ye wor za,

⁸“Mbu nduk wa qa ma tabar gundi burti, du na to da kha gha ye maa khar bu nduk kudaandi ba, kume bai wa qa njif nggur nu dukki ro nu zhaaji.

⁹Ta na chin nu qaki nu ma tabar burti baranang ka da ba tu zo za, ‘Ji bar to ngga maa ye njif nang.’ Yang to ka tuk kawar jiiri bar ye maa nuke ta si ma yir ye maa khar nuke zhaaji baranang kata.

¹⁰Yang mbu wa qa ma taba, du to da kha gha ye maa khar nuke zhaaji su ba, mbu njif nu qakirang aa ba, ka zo za, ‘Rapta, ju to kha gha dyine zhakhdye nu dukki ndu zhaaji nang.’ Na ka sa nduki nu da ba ki ma tabbarang tu na zhaaji baaro.

¹¹Kume kap njif nu daki dyinang ma dyi ngguri, ka gab ndu chin ma aa num ba, yang njif nu kataki dyinan nugha ka gwa gorkiri.”

Shir munki

¹²Tu Yesu ze njif nu qaki nda za, “Mbu ta ma qa nduki, aa ma zum dye zmndi, aa ma tabar zmndi, qa na raptorku dyenda ba. Qa na nyeezorku ndu kheetiku baaro ndu nyeezor nu gunarku dyenda ba. Kume ka ba qa ku tuk fuda nggur ma baanda, tu kha ma dye biiro ro.

¹³Yang mbu ta ma qa tabar zumndi, to qa nu nungndiku, ndu zuftiku ndu nu zurdarku ndu pugumku.

¹⁴Mbu ta shi wanang to ka gwa barka, kume nduki nang bu duma bi ro ba, yang Magham dyenda ka ba biiki ro fufdar wuri, nang ke fufdar nuke Magham ka nakhaki nduki nu jeembu ku mbe muti.”

Kurti balar dyine tabar zumndi gwaanji
(Mat 22:1-10)

¹⁵Nu da chele nduki nu khaki nu wudle tebur suyen ndu chin tukki wanang, tu ze Yesu za, “Barkya ve njif nuke ka ba zumki dye zumndi mbu kwaadar bu Magham.”

¹⁶Tu Yesu ze nda za, “Njif nggur a nje nu daasaki tabar zumndi gwaanji, tu qa nduki khang.

¹⁷Nu sarchi nggar zumnda shiki, turuk maavi baran ku da ze nduki nyin qa kya za, ‘A ba ma, kume nga daasa aa num nughha.’

¹⁸“Tu yang nduki nu qa kya gho me wora. Tu njif nu gumapaalyang zu za, ‘Nga masa dam nggur nuke wa kus ma du nga tang a na ndu yita, yang ku nu rafti ba shi kanadyi ya kume ngam bu gwa ma yir ba.’

¹⁹“Tu da chele nduki nu qaki wora tuk ze maavyang za, ‘Ngam bu gwa ma yir zum ba kume nga masa dle ghuti wor gwang, yang nga shim du nga ma buu tlunar ndu wora. Yang kugam shi kanadyi.’

²⁰“Tu njif nggur tuk yaasa men za, ‘Nga shi mewar buryti, kume nang, ngam bu gwa ma yir ba.’

²¹“Gabti bu maavyang ke shar, tu zu dyi nu ndukiku nang zuki ye nu rafti baranang. Tu memuna nu raftang suburi, tu yang ze maavyang za, ‘Do nu mbu ghai to mbu njiva njiva ndu bonga bonga mbu ghayang. Ta qa nu nungndiku ndu zuftiku ndu pugumku ndu zurdarku no za ku da ba ku.’

²²“Nu maavyang a gabki tu ze nu rafti baranang za, ‘Maasi, nga shi ba wa no zuki ya, yang kap ndu nang, beena maarang nje nu nyel ba.’

²³“Tu nu raftang ze maavi baranang za, ‘Du yiti njiv gwaanjiku ndu pichichindiku nu qurse ghayang to mata nduki ku da ba ku ma ku rafti bang nyedli.

²⁴“Nga zuran ye nu, nduk a nje chele nduki nu qaki wor tu gho me wor nang nuke ka darki dye zumndi bang ba.’”

Bonye nu mbu Mbuuri Yesu
(Mat 10:37-38)

²⁵Yesu a mbu yir suyen ndu tabar nduki khang gaanje nda. Tu mbum nu she wora. A za,

²⁶“Kap njif nu da ba ki sha, yang nu ndola nga tu duk zhin ndu man, ndu nokhzan, ndu qusonggi baran ndu khachinkirku baran ba ndu aa nyifi baran ba, bu kha ma nu mbuuri nga ba.

²⁷Wanang tuk njif nuke nu da qufar kaatli dyinan (nang ke zar bonye) tu mbuuri nga su ba, bu kha ma nu mbuuri nga ba.

²⁸“Wodye nduk a nje chele baanu nuke ka nggaki su dun rafti baran waare khar gha tu shi kwaari dyine mughindi nuke chin ka saghaki nu dyine dundan ma yir ve laudarsan mu?

²⁹Ai mbu nu shi kwaari dyinan ba, ka nggaasi sa saari dundang nughha dawar do, yang bu duma kwataran ba, yang nduki nu naki dundang ka musi nda.

³⁰Ka zu ku za njif nang wa nggaasi dundi yang wa kuna kwataran.

³¹“Nyi kuji nuke sojeku baran dupu gwang ke bu ching gha tu shi sawari dong, mbu kuji nggur nuke sojeku baran dupu dyiirap a ma nggudi nu ve nda ndu dakhla ba? Ai ka shi kwaari dong, mbu dumbar baran wa khul kshi dakhlar ndu kuji dandang.

³²Mbu bu duma ku ba, ka ruk nu ruktiku nu dawi, ye sarchi nuke kujirang a nje bakh dong ma somta yen.

³³Wanang tuk, njif nuke nu njig dyi nuke a kha nda kap ba, bu kha ma nu mbuuri nga ba.

Kurti Balar dyine Dleeru

(Mat 5:13; Mar 9:50)

³⁴“Dleeru dyi mbarkandi, yang mbu wa shakh ndu mundi baran, nduk ka gab ndu mundi baran kikimnda?

³⁵Bu shi boota mbu dam ba, yang bu kha ma buzi zum ba, buka ku wos gha. “Nu dar mbu bala ku da mban.”

Luka 15

Kurti Balar dyine Ndubang nu Saghaki

(Mat 18:12-14)

¹Sarchi ngguri, tu nu dlur zhaanggalku, ndu beena nu tlunar solarku, ta ba ku ma tuk shogar bu Yesu.

²Yang tu Parisekwang suyen ndu Maalum Taurete ku, tu kus ba ruru mbu memuna wor za, “Nggut njif nang wa gonta dyinan ndu nu solar ku kap ndu zumndi dye zumndi ndu wora.”

³Tu Yesu shi kurti balar ye wor za,

⁴“Mbū nduk da chele baanu ndūbangkwang nje kha nda wor won, yang tu da sagha bar mbū khutlori. Ai ka da njig dyin müdlam qum müdlamndang tabaran ve yen ye maa khutlorang, tu da lab saghakandang.

⁵Mbū wa dal nū dyinan, ka shi kasha, tu da dan qura,

⁶ta basi kaari. Ka qa raptan ku ndū nū bing baranku, tu ze wor za, ‘Shem kashar suyen, kūme nga gwa ndūbang bang nū saghakyang.’

⁷Wanang tūk nga shim zū mban ye nu za, Kashar a njig vidī dyine nduk da nū tubaki. Wa duk nduki dyin müdlam qum müdlam nū jeembu, nūke a gang nggooti ku ba.

Kurti Balar dyine Müzhindi nū Saghaki

⁸“Yang tūk ba, mbūke nokhzi nggur nūke ye vi müzhindi a nje kha nda wor gwang. Yang tu da mbū müzhindang, nūke aa nyi da, khangan wa khūl tlūnar me piti rap tu sagha, am vin bai, tu koo mbū kibyang ma labtan, kope wa gwa de?

⁹Sarchi nū gwaki, ai ka taba raptan ku ndū nū bing baranku, tu ze wor za, ‘Shaata ma nga ndū kashari, kūme nga gwa ye vi müzhindi bang nū saghakyang.’

¹⁰Nga maataran ye nu, wanang tūk nū rūktiku bū Magham a kashari dyine aa nyi nū solar da nū tubaki.”

Kurti Balar dyine Woi nū Saghaki

¹¹Tu Yesu zūm guma ndū vūrti labar nang ye wor za, “Khuski nggur a nje ndū quasa khuzuki baran rap.

¹²Tu rakhndang ze zhin wor za, ‘Kuman, nga shim shakh na dye mbuge ba yerem nūgha, to vūr me bang ya leendang.’ Tu zhinang shakh gunar baranang ye wor nūgha, aaki nū baran.

¹³“Nū qan khang gaanje shakhta ba, tu woi kodomndang taba gunar baranang ye yen kap, tu ghwad varan nū dam, mbū ghai nggur bakhndi, ta sūbur müzhindi baranang bar kap nū ye maa dye shir bam bamndi.

¹⁴Qurse nū saghaki dyin me kharan bar kap, tu meeri madyikandi ngguđ nū mbū ghayang, wonji aa nūm kha nda tūk ba, ba wa kū meeri tlagha nda.

¹⁵Tu dū tu vi ma lab tlūnar she njif nggur mbū ghayang, tu sa nda ma khutlo aledeku baran.

¹⁶Tu meeri kūna nda ba wa zūm nji dye zūmndi bū aledekwang, yang nduk a nje nū vurki yenda ba.

¹⁷“Nu da gabki nu mbu khankal baran, tu kor varan za, ‘Kai! Wonji nu tlunarku bu kumaandi bang a njig su palamku ndu dye zumndi, yang wonji meer a ma tlagha nga fan ba bam.

¹⁸Kuzhom ji nga tang gab nu she nda tang a ze nda nga za, “Baba, nga shi sola ye Magham nu vidí kom ndu to tuk.

¹⁹Nang khul ma qa na nga yi ba tuk ba. Do nga ba wa da chele bu nu tlunarku baakwang.”

²⁰Tu ji tu kus njiv ma gabti nu kaari she zhin. “Yang a bakh dong, tu zhinang na nda, tu zhinang tuk zhiyaye baran, tu qun dari ta khaapa nda.

²¹“Tu woyang zu za, ‘Baba, nga shi sola ye Magham ndu to tuk. Nang khul ma qa na nga yi baa ba.’

²²“Yang tu zhinang qa maaviku baran tu ze wor za, ‘Leendang! A ba ma ndu lukti mbarkandi, tun sa yenda. Tun sa ayimndi yenda ndu paghamndi.

²³Tun da kus ye dle nyem kurki nu gha, mbunkandang tun tlagha, nji mi chem a kashari.

²⁴Kume yibang nang ba wa mutan dau, yang leendang aa nakha. Dau wa sagha, yang nga gab tang gwa nda.’ Tu nggaasi kasharku madyi.

²⁵“Ba ye sarchi ni, chin woi gwaanjang, a ji mbu dami. Nu da shiki bing kaari, tu tuk dlurti ndu sapar wa rubi mbu raftang.

²⁶Tu qa da chele bu maaviku nu mbu raftang tu zham nda, da, num datki kwa?

²⁷Tu maavyang zu za, ‘Ai khato, mbu barang a gabki, kom tu zhu sa ku tlagha ye dle mbunkandang, kume khato a gab nu kaari nggalang baran.’

²⁸“Tu yi baran gwaanjang shokhna madyi, tu zhang viiri nu mbu gha. Tu zhinang a vi ma vur kanadyi yenda, tu khuti nda ku shi kugam ku vi nu kaari.

²⁹Yang tu nggam ye zhinang za, ‘Nggudu, kap mbu sonyiriku nang, nga tlunar yoro wa maava, sar da no sa nga ma tluna tang zhang shiran gha ba. Kap ndu wanang, sar da no tlagha aa ye guno ma qa nga raptaku chem zum suyen ba!

³⁰Yang ba nu woi ba nang a gabki, chin nu dukta sagha gunarku ba nughya dyine man munggulku bam bam, ta tlagha ye dle mbunkandi nang yenda.’

³¹“Tu zhinang ze nda za, ‘Yi banga, aa nyi sarchi ta suyen ndu nga, yang kap dyiku nuke a khara kap baaro.

³²Wa shipa shem kya kashari ndu bong memunari, kume khato nang, ba wa wa mudi, leendang aa nakha, mbur far sagharan, yang leendang aa daatli.’”

Luka 16

Kurti Balar bū nu Tlunar nu Shiki Song Zhire ye nu Rafti baran

¹Tu Yesu ze nu mburindakwang za, “Nu gunar nggur a nje nu gwaki labaran za nu tlunar baran a palam ndu gunar nyin saki nu mbū bunan.

²Tu qa nu tlunarang tu ze nda za, ‘Nga tuk kya nyi pooni labar dyino shoda? A bo ndu lagarkati shigar si dyi no shiki mbū tlunar ba ya kap, kume tom kha ma nu ngguti gunarang ya tuk ba.’”

³“Tu nu tlunarang zu ve memunaran za, ‘Nu rafti banga ma kombu nga bar me tlunar banga, yang ngga shi kima? Nga zun nga ma duma ghud’ ba, kume dumbur bang kata, yang ngam bu duma viri ma khuti zum ba, kume ka kha ya ma dye kawa.

⁴Buru nga ka! Nga zun dyi nuke ngga shiki kume mbū wa kombu nga bar me tlunarang, ku nduki dluri nga mbū rafti baanda.’”

⁵“Tu nu tlunar nang qa nduki nuke nu rafti baran a mbu wor kudum kap. Tu yang zham nu gumapaalyang za, ‘Nu rafti banga mburoro kima?’

⁶“Tu njifang ze nda za, ‘A mburi nga kudum mughindi bungndi mor won.’ Tu nu tlunarang zu za, ‘Wonji lagarkati bular kudumang, kho gha fan dau dau, to bu la dyin qurmun.’

⁷“Tu zham njif nggur tuk za, ‘To da, nu rafti bang a mbu ro kima?’ “Tu njifang tlogha za, ‘Kekendi alkame won da.’ “Tu ze nda za, ‘Do lagarkatang to gab si ma kekendi dyin miyasi.’

⁸“Tu nu rafti bu nu song zhiryang makhta nda kume ghurti nu shikyang. Nduki nu mbū larji meeni wa duk nduki nu kya mbū yarang ghurti mbū pooni baanda.

⁹Nga zuran ye nu, shi ma boote ndu gunar larji tun ba raptikirku kume mbū gunarang wa woda ka dluro nun mbū rafti nuke bu shi woda ba.

¹⁰“Njif nu shiki zhire mbe dyi kodomandi, ka duma shi zhire mbe dyi khangndi tuk. Yang mbū nduk nu duma shi zhire mbe dyi kodomndi ba, bu duma shi zhire mbe dyi khangndi ba.

¹¹Mbu nun shi zhire mbe gunar larji ba, ki ka vurki gunar zhirekandi ye nwa?

¹²Yang mbū nun shi zhire mbe dyi bu njif nggur ba, ki ka vurki baanu ye nwa?

¹³“Maava nu ka kus nu rafti rap ba, kume ka zhang nu rafti da, tu ndola nu rafti dandang. Ka vurkyu dyinan ye nu rafti da chele baanda, tu ndum nu rafti dandang. Tom bu ghar ghai ye Magham suyen ndu ghaari ghai ye mughin ba.”

Nduk bu Duma Nggo Wopar bu Magham ba

(Mat 11:12-13; 5:31-32)

¹⁴Nu Pariseku nu shimndi mughindi madyi a tukki balar nang, tu dut me wor nu dyine Yesu.

15Tu yang Yesu ze wor za, “Tun kya shim wutan ye nduki za tun nü jeembu, yang Magham wa zun memuna nu. Dyi nüke nduki a shimndan madyi dye zhaana she Magham.

16“Nduki a mbu kya Taurete bū Musa ndū lagarkati bū annabiku ma khūdli sarchi nü Yakhana nü baptisma a ba ki, yang ba sarchi nü wopaki labar mbarkandi nü kwaadar bū Magham, aakya wuta viiri nü mban.

17Yang ka duk ndū ndolndoli kū maa vidī ndū maa vughai suya ye kū mbillir mbe bular wopar balarang pasha.

Shogar dyine Nggar Burti

(Mat 19:1-12; Mar 10:1-12)

18“Kap njif nü nggaki nokhzan gha tu būr nokhzi ngguri a shikya zawa ndū nokhzi nü būrkyang. Njif nü būrki nokhzi nggakandi tūk a shikya zawa ndū chin rong ma kaani.”

Labar bū nü Gunar ngguri ndū Liazaru

19Tu Yesu zūm guma ndū balarang za, “Nu gunar nggur a nje nūka saki lukti vyangndi ndū linen mbarkandi nü me mūzhindi, a khar yele baran.

20Yang nü khuti nggur a nje tūk qaandan me vi bū nü gunarang dluman za Liazaru, yang khaatan kūme varanang kap mbir.

21Aakochi Liazaru wa ka shim zūm nji dye zūmndi nūka kūdbaki nü sū tebur bū nü gunarang. Yidaku tūk wa ka ba tu nyii mbiranang.

22“Sarchi mūti bū nü khuti nang, tu nü ruktiku bū Magham da nda tu dū ndū chin she Yibram (ye maa khar mūnkandi.) Gana fan, tu nü gunarang mūd tūk, tu pa nda gha.

23Tu gwa varan mbū gidim bai ye maa zar bonye madyikandi. Nu daki yitan nü vidī, tu na Yibram bakh fara suyen ndū Liazaru.

24Tu yang wopa ye Yibram za, ‘Aba Yibram, tūk zhiyaye bang ba. To da rūk Liazaru kū sa ye kharan nü mbū dyim tu ba dob ya nü dyin ghiinda ma tūk nga ndolndol kodom, kūme nga bonye madyikandi mbū bai nang.’

25“Tu Yibram tlogha yenda za, ‘Yi banga, mbū ta kori, ta woda dlū dye bi ba mbarkandi mbū khar viti no shiki larji. Yang chin Liazaru za kya bonye, wonji yang meeni wa gwa dungndi memuna, ba yang ta mbū bonye.

26Nang dyenda ba, kereng a nje dlamlam yang kiri chele baarem ndū tunu, kūme dūma nu dlar nü she rem ba, yang chem bū dūma dlar nü she nu zum ba.’

27“Tu nü gunarang zū za, ‘Aba, nga khutoro, rūk Liazaru nü kaa bū kūmaandi banga.

²⁸Kume khachinkirku bang khuzukwang nje wor qurmun, ku wu wor ya, kume ku da ba ku ye maa bonye nuke nga mban nang ba.'

²⁹"Tu Yibram tlogha yenda za, 'Wopar bu Musa ndu lagarkati bu annabiku a njig she wora, mbu nda dyi nu zuki ye worang.'

³⁰"Tu nu gunarang tlogha za, 'Auwo, Aba Yibram, mbu njif nggur wa ji mbe muti tu du she wor ka nggod' ku.'

³¹"Tu Yibram ze nda za, 'Mbu nu gwa dlumndi wor ye wopar bu Musa ndu Annabikwang ba, bu gwa dlumndi wor kume njif nggur wa ji mbe muti ba.'

Luka 17

Shogar dyine Sola

(Mat 18:6-7, 21-22; Mar 9:42)

¹Tu Yesu ze nu mburindakwang za, "Dye sar nduki ma sola ba a nje aakochi, yang njif na ba ki si dya dye zhiyaye.

²Ye ku nduk sa da chele qusonggi nang ma zop, kuzhom ku gun vunar nu ve quran, tu yang mbuk nda nu mbu dyim chitndi.

³Kosama va nun gha mbari. "Mbu mudlo wa shi zop yoro, to wu nda, mbu wa khud yaapar khaaro, to yaapa nda.

⁴Aa ka shi zop yor sar mut mbu fudar da, tu yang kus bar sho ma khud yaapari, to yaapa nda."

Pudekwang wa Khud Shaatar Maito

⁵Kom tu Pudekwang ze Yesu za, "Zhinerem gwaanji, shoto vurty zhire yerem!"

⁶Tu Yesu tlogha ye wor za, "Mbu maito kha ba kodomma wa pooni mastad, to ka duma ze qufar zhar nang no za, 'Bud'va ta pa va gha mbu dyim chitndi,' yang ka shi dyi no zuki yendang."

Khar ma Maavi Mbarkandi

⁷"Yang ki chele baanu nuke maavyang kha nda nuke a ghuti yenda, aa a khutlokya guno ndubangku yenda. Mbu maavyang a gab gar, da, nu rafti baranang ka shi wakho zuran yenda za, 'Kho gha to zum dye zumndi mu?'

⁸Alapa bu ze maavyang za, 'Dooso dyi nuke ngga zumki to kosa mbu va nughha, to vur dye zumndi virkir ya dong to da ba si tang zum tang za, kom to zum ba gana fan ba goma?'

⁹Yang ka kuna maavyang kume wa shi tlunar nu zuki yenda mu?

¹⁰Wanang tuk mbu tun wa shi dyi nu zuki ye nu, tun zu nun za, 'Chem a khar maava, yang chem a shikya ba tlunar baarem nu kuski.' "

Yesu wa Shaana nu Khaati Gwaanjiku Gwang

¹¹Nu Yesu kuski njiv ma yir Urshalima, tu mbu dyin kodokh nu shakki chele bu dlar ghai Samariya ndu Galili.

¹²A ma viiri nu mbu gure nggur tu nu khaati gwaanjiku wor gwang gama ndu chin, yang a bakh ndu maa nuke a sang.

¹³Tu da suqura wor nu vidí, tu wopa ku ye Yesu za, "Yesu, Zhinerem gwaanji, no zhiyaye baarem!"

¹⁴Nu Yesu naki wor tu zu za, "Du ma tun a wud va nu ye kurukwang!" Nu kya mbu yir ku, tu shaana ku mbe khaatang.

¹⁵Nu nduk da chele baanda naki chin wa gwa shaanar mbe khaatang, tu da gab nu gana tu da suquran nu vidí a kuna Magham.

¹⁶Tu da ba tu kurum gha gume Yesu, tu wud kunar baran yenda, yang njifang dya khuzi Samariya.

¹⁷Tu Yesu shi zhamndi za, "Wodye da, nduki gwangndang kap shaanaki ba goma? Yang a funke nduki mudlamndang na?

¹⁸Yang chele baanda, aa da nduk a nje na ba ki ma wud kunar baran ye Magham ba kope runggi nang dyenda?"

¹⁹Tu Yesu ze njifang za, "Ju to du va ro, maito ba wa shaana ro."

Bar bu Kwaadafar bu Magham.

(Mat 24:23-28, 36-41)

²⁰Sarchi ngguri, tu Parisekwang shi zhamndi ye Yesu dyine sarchi nuke kwaadafar bu Magham ka da ba ki, tu Yesu tlogha zham nda ye wor za, "Nduk nuka na bar bu kwaadafar bu Magham ndu yiti ba.

²¹Sar da nduk a nje nuke ka wudki ye nu za, 'Wonji nda fan,' ndu 'Wonda nda far ba,' kume kwaadafar bu Maghamang chele baanu."

²²Kom tu ze nu mburindakwang tuk za, "Sarcha bar nuke tun ka shimki na aa fufdar da mbu fufdarku bu Yi bu nduku, yang tun bu na ba.

²³Nduki ka ze nu za, 'Wonda nda fara!' Ndú 'Wonji nda fan' yang aa da dunu ma naran ba.

²⁴Kume bar bu Yi bu Nduk ka kha wa wuti maari nuka jiiki fan tu du fara mbu maa vidí.

²⁵Yang Yi bu Nduk ka za bonye zum zum dong, tu nduki nu qaandi virkir meeni wud zhangndi yenda.

²⁶"Ba wa nu shiki mbu qaandi virkir bu annabi Nukhu, ka shi wanang tuk sarchi nuke Yi bu nduk ka da gabki.

²⁷Nduki a zumndi ndu zari, a burti a burtan bar ku, ma khudli sarchi nu Nukhu viki nu mbu dumberlang, kom tu dyimang tlagha wor rum.

²⁸“Shi ba wanang tuk mbu qaandi virkir bu Lot, nduki a zumndi ndu zari, a masar ku a masaran bara, a kabti ku a dundiku.

²⁹Yang ba fudar nu Lot njigki ghai Sodom, tu romndi bai ndu ndogdiku gurgurndi a mbata vidu tu tlagha wor nughakap.

³⁰“Ka shi ba wanang fudar gabti bu Yi bu Nduku.

³¹Ye fudaran, ku njif nuke a vidu dyin kib baran a zhur yaghai ma da dye varan nuke a mbu kiba ba. Wanang tuk, ku njif nuke a gar a gab nu kaari ba.

³²Kor ma nokhzi Lot ba.

³³Aaki jiiki ma dang nyifi baran ka mbud nyifirang, yang mbu wa vur nyifi baran, ka dana kya nyifirang.

³⁴Nga zuran ye nu mbu virkir naandang, ka gwa nduki rap qaandan dyin gaanggir da, ka daa da tu njig da.

³⁵Ka gwa nusuku rap a khi ye gurku suyen, ka daa da tu njig da.

³⁶Ka gwa khuzuku rap gar, ka daa da tu njig da.”

³⁷Tu nu mburindakwang zham nda za, “Zhinerem Gwaanji, dyi nang ka shi funa?” Tu Yesu ze wor za, “Kap maa nuke liipe a nje gochikku ka taba nu nje.”

Luka 18

Labar bu Kuduw nggur nu Chingki gha Shaanggudang

¹Tu Yesu shi kurti balar nggur ye nu mburindakwang ma ku shoga ku za wa shipa ku ki bararku aakochi yang ku nggum ndu shiran ku zum ba.

²Tu vur labarang ye wor za, “Nu kumar nggur a nje mbu ghai nggur nuke nuka sawa Magham ba, yang nu damta ndu nduk zum ba.

³Yang tuk kuduw nokhzi nggur a nje ba mbu ghayang tuk nu gangki nu ve nda ndu khuti za, ‘Shoto nga to vur zhire bang ya dyine nu zhangndi bang nuke chem a kumar ndu yen.’

⁴“Tu nu kumarang zhang vur zhire bu kuduw nang yenda gha gumapaali, yang kume kuduwang wa gang nu ve nda ndu khuti. Tu nu kumarang zu mbu memunaran za, ‘Aa nuke nga nu sawar Magham ba, yang nang ka damta ndu nduk zum ba,

⁵kap ndu nang, ngga vur zhire bu kuduw nang yenda. Kume wa puða maa khar ya, yang kuzhom vur nga yenda ma gwa nga ku khukheeti piiri nga.’ ”

⁶Tu Zhinerem Gwaanji zu za, “Tuk ma dyi nuke nu kumar song zhire nang zuki ka.

⁷Yang alapa Magham bu da kobyo bu daatiku baran nu kya ghoori yenda fuðar ndu virkir ba? Ka zhang tuk wor gha mu?

⁸Nga zuran ye nu, ka pasha dyim ghoori baanda ye wor nu gha waare suburti sarchi yang kap ndu nang, mbu Yi bu Nduk a gab nu larji ka gwa nu maito shoda?”

Labar bu Parise nggur ndu nu Dlur Zhaanggali

⁹Tu Yesu zu kurti balar nang ye nduki nu ka ndumki beena nduki a tamandan ku za wor nu jeembuku. A za,

¹⁰“Nduki rap a nje nu duki ku ma barar mbu Rafti bu Magham, dandang dya Parise, yang njif dandang dya nu dlur zhaanggali.

¹¹Nu Parisyang jiiki tu ching gha, tu shi barar kume dyinan a zuran za, ‘Magham, nga kuna madyi kume nga ngga yen ndu beena ndukiku nuke dya nu muuri ku ndu nu munarku, kom ndu nu zawar ku. Yang nga wa nu dlur zhaanggal nang zum ba.

¹²Kume nga ka shi zhumti sar rap mbu aa nyi qaandi mut, nga ka vur zake bu da mbu dyi gwang bu kap dyi nang gwaki.’

¹³“Tu yang nu dlur zhaanggalang ching gha gana bakh, nu dumaa daa yitan nu vidi ba, tu ki bu tl memunaran kume nar katar baran a zuran za, ‘Magham, no zhiyaye banga kume nga nu sola.’

¹⁴“Nga zuran ye nu, njif nang, gabki nu kaari nu gwar yaapar she Magham, yang Parise nang nu gwa aa num ba. Aaki daki dyinan ma dyi ngguri ka gab ndu chin ma aa num ba, yang njif nu kataki dyinan nu gha, ka vur gorkir yenda.”

Yesu wa Sa Barke ye Qusonggi Pichichindi

(Mat 19:13-15; Mar 10:13-16)

¹⁵Sarchi nggur nuke ndukya bar ndu qusonggi baanda pichichi ye Yesu ma kuba wor tu sa barke ye wora. Ni nu mburindakwang naki wanang, tu wu ndukyang.

¹⁶Tu yang Yesu qa qusonggikwang tu zu za, “Njig ma qusonggi pichichindi kuda ba ku sha, nggutl nu wor ba, kume kwaadar bu Magham dya bu pooni wora.

¹⁷Zhire nga zuran ye nu, kap njif nuke nu vur dyinan tu dlu kwaadar bu Magham wa woi kodomma ba, sar da bu vi nu mbu kwaadarang ba.”

Nu Kwaadar nggur Gunakandi

(Mat 19:16-30; Mar 10:17-31)

¹⁸Tu gorkir bu Yakhudeku nggur zham Yesu za, “Maalum mbarkandi, ngga shi kya num ma gwa nga nyifi nuke bu shi woda ba?”

¹⁹Tu Yesu tlogha yenda za, “To qa nga nduk mbarkandang kha num? Ai Magham dyenda ke mbari.

²⁰Ta zun wopar ku nu mbu Tauretyang wa zu za, ‘Tom bu shi zawa ba, shi na tlaghar mud ba shi na muuru ba, yang gun na si ye wollo zum ba. To vur gorkir ye mo ndu zhu.’ ”

²¹Tu nu gunarang tlogha yenda za, “Nga khutlo dyiku nang kap sarchi nuke nga woi kodomma ma bar meeni.”

²²Nu Yesu tukki wanang, tu ze nda za, “Ta mbud tun da nuke no shi ba. Moso dyi nuke a kha bar kap to vur mughindan ye nu nungndiku. To ka gwa dungndi gunar no shikyang mbu vid. Kom to da gab to mburi nga.”

²³Nu tukki balar nang, tu memunaran subur madyi kume gunaran madyi.

²⁴Nu Yesu naki memunaran wa suburi tu zu za, “Ka shi shar madyi ku nu guna vi nu mbu kwaadar bu Magham!

²⁵Kume ka duk ndu ndolndol ku dliimokh vi mbu ghub lubura ye ku nu guna vi nu mbu kwaadar bu Magham.”

²⁶Tu nduki nu tukki balar nang zu ku za, “Chabdi! Mb u wanang, ki ka danaki do?”

²⁷Tu Yesu tlogha za, “Dyi nu dukki dumbur bu nduku bu duk dumbur bu Magham ba.”

²⁸Tu yang Biturus ze nda za, “Ai wonji chem wa njig aa num chem a mburoro!”

²⁹Tu Yesu ze wor za, “Nga zu zhire ye nu, nduk a nje nuke ka njigki rafti baran, aa nokhzan, aa khachinkirkku baran, aa man ndu zhin, aa qusonggi baran kume kwaadar bu Magham.

³⁰Yang nuke za bu gwa dukt dyi nu njig kya san khang mbu qaandi virkir nang ba. Yang tuk fudar wuri ka gwa nyifi nuke bu shi woda ba.”

Yesu wa Gab tu Shi Balar dyine Muti baran

(Mat 20:17-19; Mar 10:32-34)

³¹Tu du nu wor gwaanggum rapndang kong gol, tu yang ze wor za, “Chem a ma yir Urshalima yang dyi nu annabikwang bulaki nu dyine Yi bu Nduk ka nyel kap.

³²Ka vur nda nu mbu khar nduki nuke dya Yakhudeku ba. Ka zu balar ndumndi yenda tu vur palase yenda, tu kod nyakhti nu ve nda.

³³Ka shi kurpi yenda ku tu tlagha nda ku, yang ye fudar nu kunung ka ji nu vid.

³⁴Yang nü mburindakwang nü daa mbü balar nü Yesu zukyang ba kume mbü balarang wa kha tukaran ye wora, nang ke dyi nü saki nü daa mban ku ba.

Yesu wa Shaana Pugum nü Khuti ngguri

(Mat 20:29-34; Mar 10:46-52)

³⁵Nü Yesu duki bing ndü Jeriko, pugum nggur a nje kharan konggole njiva a khuti

³⁶Nü tükki suqur tabar nduki nü kya peetari tu zham dyi nüke a daatli.

³⁷Tu ndukyang ze nda za, “Dya Yesu khuzi Nazaret kya peetari.”

³⁸Tu pugumang daa suquran nü vidī za, “Yesu yi bu Dauda, no zhiyaye banga!”

³⁹Tu nduki nüke a guma wu nda za kū kha tutuk, tu pugumang yang shaata daa suquran nü vidī a zuran za, “Yi bu Dauda no zhiyaye banga!”

⁴⁰Tu Yesu ching gha, tu zu za kū da ba ndü pugumang yenda. Nü da ba ki bing ndü chin, tu zham nda za,

⁴¹“Ta shim shi nga num yora?” Tu pugumang tlogha yenda za, “Zhinkir gwaanji, nga shim na nga maari.”

⁴²Tu Yesu ze nda za, “No maari! Vurti zhire ba wa shaana ro.”

⁴³Fan ndü fan tu nggaasi na maari, tu yang mbü Yesu a gor dlum Magham, tu nduki nü naki dyi nang gor dlum Magham tuk.

Luka 19

Zakka ndü Yesu

¹Tu Yesu vi nü mbü ghai Jeriko, a peetar mbü ghayang.

²Tu gorkir bu nü dlur zhanggalku nggur nüke gunaran, dluman za Zakka

³shim na Yesu. Yang nüke dya nduk kuukumndi madyi, nü duma na nda ba kume ndukyang wa shi khang.

⁴Tu yang Zakka dan guma tu da dlan mbü qufar dundakhle ngguri. Kume wa zun nüke Yesu a ma mbuuri nje, yang mbü aa ba ka na nda.

⁵Nü Yesu khulki nje tu ghar yitan nü vidī tu zu za, “Zakka a pur yaghai dau dau, kume ngga zhur nü kaa baaro meeni.”

⁶Fan ndü fan tu Zakka, pur yaghai tu gada Yesu ndü kashari.

⁷Yang nü ndukyang kap naki wanang, tu nggaasi ruru ku a zuran za, “Yesu wa zhur nü kaa bu nü solar nang.”

⁸Tu yang Zakka ji tu ching gha tu ze Zhinerem gwaanji za, “Zhinerem gwaanji tuku! Ba fan meeni, ngga vur bindi gunar bang ye nu nungndiku, mbu yang nga shi batal ye njif nggur dyine dyi ngguri, ngga gab ndu khwaatan yenda sar vat.”

⁹Tu Yesu ze nda za, “Meeni danar a vi nu mbu rafti nang, kume njif nang dya pooni bu Yibram tuk.

¹⁰Jiwa wonji Yi bu Nduk a ba ma lab nji nduki nu saghaki, ku dana wora.”

Kurti Balar ndu Kulup Muzhindi Gwang

(Mat 25:14-30)

¹¹A mbu tuktui dyiku nang, tu zum guma ndu zu kurti balar ye wor kume wa shi bing ndu Urshalima ku, yang nduki a tamandan za kwaadar bu Magham ka nggaasan fan ndu fan.

¹²Tu Yesu ze wor za, “Mushel nggur a nje nu duki mbu ghai nggur bakh ma zum kujiri kom ku da gabi.

¹³Tu yang qa maaviku baran wor gwang me ku peeta yirang, tu vur muzhindi nu khulki bi tlunar bu nduk da me chere kunung ye aa nyi da chele maaviku baranang. Tu ze wor za ku shi gomar ku si kope chin a gabi.

¹⁴“Yang kume nduk baranang a shim nda ku ba, turuk nu rukti nu gaanje nda nu zobar za, ‘Nyem shim ku njif nang kha ma kuji baarem ba.’

¹⁵“Qurse aa zum kwaadarang, tu da gab nu kaari fan ndu fan tu qa maaviku baranang ma tuk dyi nu shiki ku ndu muzhindi nyin vurki ye worang.

¹⁶“Nu maavi nu gumapaalyang a ba ki tu ze nda za, ‘Gundi, nga gwa kulup muzhindi gwang dyine kulup dandi barang.’

¹⁷“Tu nu rafti baranang ze nda za, ‘Wa shi mbari, maavi mbarkandi! Nu ke ta shi zhire dyine dyi kodommandi nang, ngga vur kwaadar yoro. To ka khaki ma kuji dyine ghaiku gwang mbu wuzundi banga.’

¹⁸“Nu maavi nu rapndang a ba ki, tu ze nda za, ‘Gundi, kulup muzhindi dandi baarang aa ba ndu kulup muzhindi qurmum.’

¹⁹“Tu nu rafti baranang tlogha yenda za, ‘Ngga sa ma kuji bu ghai qurmum mbu kwaadar banga.’

²⁰“Tu yang da chele maavikwang a ba tu ze nu rafti baranang za, ‘Gunndi, wonji kulup muzhindi barang, nga kolan gha mbu byakhti ngguzur kapar tang tuka gha.

²¹Kume nga sawa ro, to nduk sharkandi, ta ka da dyi nu ke no dung gha ba, to kum dyi nu ke no kab ba.’

²²“Tu nü rafti baranang tlogha yenda za, ‘To maavi malkandi ngga kuma vidi dyine balar no zuki ndu meero. Alapa ta daran za nga nduk sharkandi kume nga ka da dyi nuke nang dung gha ba, tang kum dyi nuke nang kab ba,

²³yang num saki no dung muzhindi bang ya gha mbu beetal kume gwa nga tun dyinan ba?’

²⁴“Tu nü raftang ze nduki nuke a nje chingndan ye maaranang za, ‘Dlu ma kulup muzhindi dandang bar kha nda tun vir ye njif nü gwaki kulup muzhindi gwang nü dyine kulup muzhindi dandi baranang.’

²⁵“Tu ndukyang tlogha yenda za, ‘Gundi, kulup muzhindi gwang nje kha nda.’

²⁶“Tu yang tlogha ye wor za, ‘Nga zuran ye nu, kap njif nuke tun a nje kha nda, ka shaata yenda nü si, yang njif nuke aa num kha nda ba, aa dyi nuke a kha ndang, ka dlu bara.

²⁷Gaanje nang tuk, a ba ma ndu nü kareku bang nü zhangki za ku kha nga ma kuji baanda ba ndu nang ya fan, tun tlagha wor nuga gumera nga naran.’”

Yesu wa Vi nü mbu Ghai Urshalima

(Mat 21:1-11; Mar 11:1-11; Ykh 12:12-19)

²⁸Nü Yesu dungki su balar nang, tu khan guma ma yir Urshalima,

²⁹khudli baanda bing ndu ghai Betapaji ndu Betani nuke a kubdi Dleng qufar Zaitun. Tu ruk nü mbuuri nda ku wor rap za,

³⁰“Vi ma nü mbu gure nuke a gume nu nang. Ba tun a viiri, tun ka gwa ye kooro nggur gundan nje nuke nduk nü luba nda sar da ba, tun kol nda nü gha tun a ba ndu chin ya fan.

³¹Aaki zhamki nu za, ‘Num saki tun a kol koorwang na? Zuma yenda nun za Zhinerem gwaanji a shim boote si.’”

³²Nü nduki nü rukki wora duki, ta gwa ba wa nü Yesu zuki ye wora.

³³A mbu kwatlan ku, tu nuzhinkwang zham wor za, “Num saki tun a kol ye koorwang na?”

³⁴Tu tlogha ku ye wor za, “Zhinerem gwaanji a shim boote si.”

³⁵Tu da ba ku ndu koorwang ye Yesu, tu lupa luktiku baanda nü dyine nda tu dung Yesu nü dyinan.

³⁶Nuke Yesu a peetar dyin koorwang, tu ndukiku ki khutla dye lupar baanda nü yiti njivang.

³⁷Tu Yesu khul bing ndu Urshalima, ye maa nü njivang zhurki nü vughai dyin Dleng qufar Zaitunang. Tu nü mburi nda ku khang da suqur wor nü vidi tu nggaasi gor dlum Magham a kasharku kume dye lazhamku nü naki kwang.

³⁸Tu kus zuran ku, za, "Barkya ve kuji nuke a bar mbu dlum Zhinerem gwaanji, qaandi memunar a mbu vidi ndu zhaaji ye Magham nu vidi."

³⁹Tu beena Pariseku nuke a mbu tabar ndukyang ze Yesu za, "Maalum, wu nu mburoku nang ku kha yit!"

⁴⁰Tu Yesu ze wor za, "Nga zuran ye nu, aa wor nang wa kha yit ku, ndogdiku nang ka daa suqur wor nu vidi."

Yesu wa Shi Ghoori kume Urshalima

⁴¹Nu shiki bing ndu Urshalima, a na dyin ghayang, tu shi ghoori nu dyine nda

⁴²a zuran za, "To nang, tuga meeni ta zun dyi nuke ka da ba ki ndu khar munkandi yoro, yang tom bu na ba.

⁴³Sarcha bar nuke nu zhangndi ba ku ka dunki garuk tu kara si, tu nggud nu ve ndu dakhlari, sojeku ka kara ve aa nyi maa,

⁴⁴ka ruksha nu yaghai mbu garukku baaro, to ndu qusonggi baaro. Bu njig ndogdi da dyin mudlen mbu ndogdi dundiku baanu ba. Dyinang ka shi kap kume no zun sarchi nu Maghamang ba ki ma dana ba."

Yesu wa Komba nu Gomarku mbu Rafti bu Magham

(Mat 21:12-17; Mar 11:15-19; Ykh 2:13-22)

⁴⁵Tu Yesu vi nu mbu Rafti bu Magham tu nggaasi komba nu gomarku nuke a masar mbu Rafti bu Magham bara.

⁴⁶Tu ze ndukyang za, "A nje builaran za, rafti bang dya ye maa bara, yang tun wa gabsi ma gulang tukar nu muuriku."

⁴⁷Tu Yesu ki shogar aa nyi daatli ma mbu Rafti bu Magham, yang kuruku rututundi ndu Maalum Taurete ku ndu dlegumeku nuke a chele ndukyang, ki konyi gwanda njiv nuke wor ka tlaghaki nda.

⁴⁸Yang nu gwa njiv shiran ku ba kume aakya shim tuk balar baran madfyi.

Luka 20

Zhamndi dyine Zalale bu Yesu

(Mat 21:23-27; Mar 11:27-33)

¹Sarchi ngguri, Yesu a mbu munrafti bu Magham a shogar ye nduki ndu wopar labar mbarkandang. Tu kuruku rututundi ndu Maalum Taurete ku ndu dlegumeku bu nduki a ba she nda za,

²"Nyi zalale kya kha ma shi dyiku nuke ta shiran nang shoda? Zu yerem, ki vurki zalale nang yora?"

³Tu Yesu tlogha ye wor za, "Bu shi nga zhamndi ye nu tuk tun zu ya,

⁴Wodye zalale baptismé bù Yôkhana a ba vidi she Magham mu yang she nduku? Zù ma ya tük nga."

⁵Tù yang shi sawari chele baanda a zuran ku za, "Mbu chem wa zu za, 'A ba vidi,' ka zhamnderem za, 'Yang nûm saki nyem maita nda ba?'

⁶Yang mbu chem wa zu za, 'Zalalya a ba she nduku,' nduki nang kap ka mbukterem ndu ndogdiku, kume wa maita ku za Yôkhana dya annabi."

⁷Tù tlogha ku za, "Nyem zun ye maa na ba ki si ba."

⁸Tù Yesu zu ye wor za, "Ngam bù zu zalale nûke nga shi dyikunang ye nu si zum ba."

Kurti Balar ndu nu Ghutiku Malkandi

(Mat 21:33-46; Mar 12:1-12)

⁹Tù zum guma ndu zur kurti balar nang ye ndukyang za, "Njif nggur a nje nû paki dam qufar anap ku tu yang vur nû mbu khar nû ghutiku tu dû varan mbu ghai nggur ta qan khang njigi.

¹⁰Nû zhurmaari shiki ta ruk maavi baran nû mbu damang she nû ghutikwang ma kû da dlû ye qufar anapang yenda. Yang tu nû ghutikwang shi dlabti yenda tu komba nda bara, nû vur aa nûm yenda ku ba.

¹¹Tù nû damang ruk maavi baran nggur tuk tu nû ghutikwang chiika nda tu vur palase yenda, tu komba nda bar nû vur aa nûm yenda ku ba.

¹²Tù nû damang gab tu ruk maavi baran nû kunungan tuk, tu nû ghutikwang ruba nda nû gha tu da mbuk nda nû dam.

¹³"Kom tu nû damang zu za, 'Leendang ngga shikya nûm do? Bu ruk nga woi bang nûke nga ndolaran madyi bai ka na zhaaji baranku.'

¹⁴"Yang ba ni nû ghutiku nang naki woyang tu shi balar ndu yen ku za, 'Kwaanggurang wonji njif nûke damang ka ba khaki ma baran, tlagha mi nda nû gha, kume damang ka ba kha ma baarem.'

¹⁵Tù mbuk woyang nû qurse karar damang tu tlagha nda nû gha ku. "Tun a tamandan nû dam nang ka shikya nûm ye nû ghutiku nang na?

¹⁶Ka da ba tu tlagha nû ghutiku nang nûgha kom tu vur damang ye ndukiku nggur zum." Nû ndukyang tukki wanang, tu zu ku za, "Magham nggutli!"

¹⁷Tù Yesu nya yitan nû mbu baanda, kom tu shi zhamndi za, "Yang ba, nûm kya mbu balar bù Magham bülakandang na? Nû zuki za, 'Ndogdi ni nû dundikwang zhangki gha, chin khaki ma ndogdi nû dukki ndu boota mbu dundang.'

¹⁸Kap njif nû nggudki nû dyin ndogdi nang ka zha rukhub rukhub. Yang njif nû ndogdi nang nggudki nû dyine nda ka khi nda nû gha wa buduki."

¹⁹Tu Maalum Taurete ku ndu kuru rututundikwang lab njiv nuke wor ka kuski Yesu waare suburti sarchi, kume wa zun ku za kurti balar nu Yesu zuanya a shiran ndu wora tu yang tuk sawar bu ndukiku.

Zhamndi dyine Vurti Zhaanggal ye Nggomne gwaanji Kaisar

(Mat 22:15-22; Mar 12:13-17)

²⁰Nu dle gumekwang saki yiti yenda ku, tu ruk nduki nggur nuke ka wudki ye Yesu wa wor nduki mbarkandi. A ba ku ma kyi shi zhamndi yenda ku kume ky Yesu zu dyi galkandi nuke ka saki nu kwaadarku baanda tu kusi nda.

²¹Tu nduki nu rukki wora du she Yesu nu zhamndi za, "Maalum, chem wa zun balar baaro ndu shogar ba dya zhire, yang ta da nduk kap ma wayen, ta shi kya shogar njiv zhirekandi bu Magham bara aakochi.

²²Yang ye nar baaro wa shipa vur mi zhaanggal ye Nggomne gwaanji (Kaisar) mu, yang auwo mu?"

²³Yang nuke Yesu wa zun ghurti baanda, tu ze wor za,

²⁴"Wud ma mughindi dinari ya. Shipar bu ki ndu dlum ki kya nje bularan dyinan kwa?"

²⁵Tu tlogha ku za, "Dya bu Nggomne gwaanji (Kaisar)." Tu Yesu ze wor za, "Nuke wanangang, vur ma dyi bu Nggomne gwaanji (Kaisar) ye Nggomne gwaanji (Kaisar) dyi nuke bu Magham tun vur ye Magham."

²⁶Yang kume nu gwa dyi nuke wor ka kuski nda si gume ndukyang ba, tu dyin wor butli, a lazham pooni tloghar zhamndi nu shiki ye wora, kom tu kha yit ku.

Zhamndi dyine Jiiri mbe Muti Fudar Wuri

(Mat 22:23-33; Mar 12:18-29)

²⁷Tu beena Sadukeku nuka zuki za jiiri mbe muti nje fudar wur ba ndang a ba she Yesu. Tu zham nda ku za,

²⁸"Maalum, annabi Musa wa bulan gha za, 'Mbui nduk wa mud tu njig nokhzan nu gwa woi ku ba, kyi khachin bur nokhzang kume ky gwa woi yenda.'

²⁹Yang khachinkirku nggur a nje wor mut. Tu yang gwa baanda mud tu njig nokhzan nu kha woi yenda ba.

³⁰Tu khachin nu mbuuki nda bur nokhzang tu mud tuk nu gwa woi ku ba.

³¹Tu khachinkir nu kunungdang bur nokhzang tuk nu wanang, nu wanang tu khachinkirku mutndi nang bur nokhzang ku yang kap baanda tu mud ku nu gwa woi ba.

³²Qursan, tu nokhzang mud tuk,

³³yang da, mbu wa nakha mutiku fudar wuri, nokhzi nang ka kha kya ma nokhzi ki chele khachinkirkku mutndang na? Nu ke kap baanda wa burti nda ku?"

³⁴Tu Yesu tlogha, ye wor za, "Mbu qaandi virkir nang nduki wa ka shi burti tu bu bar tuk.

³⁵Yang nduki nu khulki ma gwa jiiri mbe muti ndu khar mbu fudar naandang sar da bu shi burti ku tuk ba, yang bu bu bar tuk zum ba.

³⁶Sar da bu mud ku tuk ba kume nang ka kha wa nu ruktiku bu Magham. Ka kha ma qusonggi bu Magham kume dya qusa jiiri mbe muti.

³⁷Dyne balar jiiri mbe muti nang, aa Musa ndu dyinan wa wud za ka nakha mutiku mbu labar qufar nu kuski baiyang. Kume lagarkati bu Musa wa qa Magham za, 'Chin ke Maghamndi bu Yibram ndu Maghamndi bu Yishaku ndu Maghamndi bu Nyagham.'

³⁸Dya Maghamndi bu mutiku ba, dya Maghamndi bu nu nyifiriku. Nang a wutan yerem za she Magham aaki dya nu nyifi."

³⁹Tu beena Maalum Taurete kwa zu za, "Maalum, ta tlogha torop."

⁴⁰Gaanje nang, nduk a nje nu dumaki zham nda dyi nggur tuk ba.

Yesu dya Zhinkir gwaanji bu Dauda

(Mat 22:41-46; Mar 12:35-37)

⁴¹Tu Yesu zham wor za, "Wodye num saki tun ka qa Masiya kuji datkandi bu Magham za zhikan Dauda na?

⁴²Ai Dauda ndu men wa zu mbu Lagarkati Zabura za, 'Zhinkir gwaanji wa ze Zhinkir bang gwaanji za, "Khon tleebi zumme banga.

⁴³Kope nga sa nu zhangndi ba nu mbu saaro ro." '

⁴⁴Nuke kuji Dauda wa qa Masiya kuji datkandi bu Magham za, 'Zhinkir baran gwaanji.' Yang Masiya ka kha ma zhikan kikimnda?"

Yesu wa Qun si Maalum Tauretekwang

(Mat 23:1-36; Mar 12:38-40; Luk 11:37-54)

⁴⁵Ndukyang a mbu gwa dlumndi wor tu Yesu mbum nu she nu mburindakwang za,

⁴⁶"Kur ma vaanu ndu Maalum Taurete ku nang. Kume wa ka shim sa lukti gwaanjiku ma baara maari si, ndu ndolar ku nduki shi wuse ye wor mbu tabar nduki. Wa ka shim maa khar nuke zhaaji a si mbu kib tabar bu Yakhudeku ndu ye maa tabar zumndi.

⁴⁷Wor ke nu zum dyin me khar kuduw nusuku nu rafti baanda, kom tu shi barar kirkandi ku ma wud var wor ye nduki, yang ka gwa kumar madyikandi ku."

Luka 21

Yesu wa Kuna Vurti nü Kuduw Nokhzi nggur Shiki (Mar 12:41-44)

1 Yesu a mbu ngguti t^u na nü gunarku nuke a sa vurti baanda nü mbu du^b zakyang,

2 t^u yang na kuduw nggur tuk nuke nungndan wa sa muzhindi ye vi wor rap nuke nü khul kobo da ba.

3 Tu Yesu zu za, “Zhire nga zuran ye nu, kuduw nokhzi nugunkandi nang wa vur dyi nü dukki bu beeni ndukyang kap.

4 Kume nduki nang vur mbu gunar nuke a kha wora, yang nokhzi nang mbe nungndi baran wa vur dyi nuke a kha nda bar kap, yang nang ke ba dye khar viti baran.”

Laudarsi Qaandi Virkiri (Mat 24:1-2; Mar 13:1-2)

5 Tu yang beena nduki ki balar dyine dundi Rafti bu Maghamang, a wud pooni kodmar nü shiki yenda ndu ndogdiku mbarkandi ndu poona dyiku zum zum nü nduki vurki t^u san ve dundang. Tu Yesu ze wor tuk za,

6 “Sarchi a bar nuke ka ba gudaki dyi nuke tun a naran nang nughha rum, kume ndogda nje nuke ka ba njigki nü dyine mudlen ba.”

Nggarsi Bonye (Mat 24:3-14; Mar 13:3-13)

7 Tu zham nda ku za, “Maalum, dyinang ka shi kochiya? Mb^u sarchi shir bu dyiku nang wa shi chem ka nan ve numa?”

8 Tu Yesu tlogha ye wor za, “Kur ma va nu, kume k^u nduk lamba nu ba. Nduki khang ka da ba ku mbu dluma a zuran ku za, ‘Wor ke nga,’ yang, ‘Sarchi wa shi bing.’ Sar da mbu nu wor ba.

9 Mb^u tun wa tuk labar dakhlar ku ndu dye kuzharku, tuk nu sawa tun ngga jiimbonu nu gha ba, kume, dyinang ka shi kap, yang laudar si qaandi virkirang na ba dong ba.”

10 Tu gab tu ze wor za, “Ghai ka nggu^d nü ve ghai ndu dakhlar, tu kwaadar nggu^d nü ve kwaada.

11 Ka ba shi yakhtar maa vughai madzikandi ye maaku zum zum kom ndu meeri ndu bonye ye maaku khang. Dye kuzharku khang ka datli ndu dye saiduku muna vidⁱ.

12 “Yang me k^u dyiku nang shi kap, ka k^usonu tu vur bonye ye nu, ka du ndu zhaano baanu gume maa tabarku, tu khipro nu gha mbu zhaarum. Tu du ndu

tun gume kujiku ndu nu kwaadarku, yang ka shi dyiku nang ye nu kap kume nga.

¹³Dyi nuke ka shiki ku ye nwang ka vurki zalale tu kha ma njiv saida nga.

¹⁴Yang sa ma ye memuna nu nu dawi nu dyine tun bu damta ndu dyi nuke tun ka zuki ma lawa dyinonu ba.

¹⁵Kume nga vur balarku ndu kadari ye nu nuke nduk a nje chele bu nu zhangndi baanu nuke ka dumaki mbum balar baanu nu gha tu keela dyi nun zuki ba.

¹⁶Aa mankir baanu ndu zhinkir baanu ndu khachinkirkku ndu kheetiku ndu raptikirkku baanu ka vurto nu bara, tu sa kum tlagha beenan ku chele baanu.

¹⁷Aaki ka zhangndo nu kume nga.

¹⁸Yang aa ghosi dyinonu yen da bu sagha ba.

¹⁹Mbu tun wa gun memuna nu nyifi baanu ka dana.

Nggudi bu Urshalima

(Mat 24:15-28; Mar 13:14-23)

²⁰"Sarchi nun naki sojeku wa kara Urshalima zun ma nu gha gudar baran a shi bing.

²¹Yang, kum nduki nu Yakhudiya dan mbu dlengkwang, tu nduki nuke a mbu ghai Urshalima dan dam, yang tuk, kum nduki nuke a mbu gurekwang a vi nu mbu ghai Urshalima ba.

²²Kume nang ke sarchi shokhnar bu Magham ma nyel dyi nu bulakyang kap.

²³Nusuku nu ghurbandi ndu nu vurti bibi dye zhiyaye ku ye sarchi nang, kume bonye madyikandi ka da vi nu mbu ghayang. Shokhnar bu Magham ka da ba dyine nduki nang.

²⁴Ka tlagha beena nduki mbu dakhlarang, turuk nu beena nduki nu kuski wor nu mbu ghaiku zum zum ma khar maava. Nduki nuke dye Yakhudeku ba ka vur bonye ye ghai Urshalima kope sarchi baanda wa nyedli.

Gabti bu Masiya Kuji Datkandi bu Magham

(Mat 24:29-31; Mar 13:24-27)

²⁵"Nduki ka na dye sawar ku zum zum ve fudar ndu chere ndu anjinjeku. Nduki nu larji ka kuzha kume pooni kubti ndu me yirti nuke dyim chitndi ku ka ba ki shiran.

²⁶Nduki ka mugan ku kume sawar nar dyi nuke a daatli mbu larji. Jiimbi nduki ka ji kume ka yakhta dyi gwaanjiku nuke a munna vidi.

²⁷Kom ka na Yi bu nduk a far mbu kuzapti ndu zalale ndu zhaaji madyikandi.

²⁸Mbu tun wa na pooni dyiku nang a shiri, kosa ma va nu nu gha mbari kume sarchi danar baanu a shi bing.”

Shogar dyine Qufar Suga

(Mat 24:32-35; Mar 13:28-31)

²⁹Tu Yesu wud ye wor mbe kurti balar nang za, “Nggut ma qufar sugari ndu beena qufarku ba.

³⁰Ba mbu wa nggaasi zha dlumndi mewakandi, tun nu va nu tun wa zun za nomandi wa shi bing bari.

³¹Wanang tuk, mbu tun wa na dyiku nang a shiri, zun ma nu dyine kwaadar bu Magham a shi bing.

³²“Nga zu zhire ye nu, nduki nu qaandi virkir nang bu mudku ba kope dyiku nang kap wa nyedli.

³³Maa vidu ndu maa vughai kap ka pasha, yang sar da balar bang bu pasha ba.

Khar ndu Daasari

³⁴“Tun kus va nu ye yen, kume kum khang kwaari ndu zumndi ndu zari ndu me kuya ndu damtarku nu mbu larji nang nyigla nu ba. Ma kum fudar nang ba ruuma nu ruuma wa shaanggir ba,

³⁵Ji fudar nang ka da ba nu dyine aaki mbu larji nang.

³⁶Tun kha daasaran do, tun a barar aakochi kume gwa nu dumbur lawar mbe dyiku nuke a ma shir nang, tun duma chingndi gha gume Yi bu Nduk tuk.”

³⁷Yang Yesu wa ka shi shogar mbu Rafti bu Magham aa nyi fuda, mbu mugdi wa shi lus, wa ka du dyine Dleng qufar Zaitun ta qan nje.

³⁸Nu numaari dau, nduki kap wa ka du mbu Rafti bu Magham ma tuk nda.

Luka 22

Ndukkudaandi wa Shi Sawari Tlagha Yesu

(Mat 26:1-5; Mar 14:1-2; Ykh 11:45-53)

¹Sarchi tabar nji burti tolir nuke yis su ba nuka qaki za tabar peetar dyin aa shi bing.

²Yang kuruku rututundi ndu Maalum Taurete kwang lab njiv nuke wor ka tlaghaki Yesu mbu tuka kume a sawa nduki.

Yakhuda wa Da Kudar Masar Yesu bara

(Mat 26:14-16; Mar 14:10-11)

³Tu yang Shedad vi nu mbu memuna Yakhuda nuka qaki nda za Iskariyoti nuke dya da chele gwaanggum rapndang.

⁴Tu ji tu dū she kuru rututundiku ndū gorkirku bū nduki nūka nggutki rafti bū Maghamang, ta shi sawari ku dyine njiv nūke chin ka masaki Yesu bar ye wora.

⁵Tu kasha ku tu tlogha tuk za wor ka vur mūzhindi yenda.

⁶Gaanje Yakhuda wa shi alqawar ye wora, tu nggaasi kor njiv nūke chin ka masaki Yesu ye wor bar waare zundi bū nduki.

Yesu wa Daasa Zūmndi dye Zūmndi Tabar Peetar dyin

(Mat 26:17-25; Mar 14:12-21; Ykh 13:21-30)

⁷Tu sarchi tabar nji burti tolir nūke yis sū ba a khūdli, yang nang ke fūdar nūke ka dlaki qur gamndi sadke ma tabar peetar dyinang.

⁸Tu Yesu rūk Biturus ndū Yokhana za, “Dū ma tun a daasa zūmndi tabar peetar dyinang yerem ma zūm mi sūyen.”

⁹Tu yang zham nda ku za, “Ta shim daasa mi nū funa?”

¹⁰Tu Yesu tlogha ye wor za, “Ba tun a viri nū mbū ghayang, tun ka gama ndū khuski nggur na daki duuli dar dyimi, tun mbuuri nda ma yir mbū rafti nū viki nū nje.

¹¹Tun ze nū raftang nun za, ‘Maalūm a rūkki rem za, “A fūn ke kib rungi nūke chin ka zūmki tabar peetar dyin ndū nū mburindakwang na?”’

¹²Ka wut dūndi dangkali ye nu nūke kiba nje mban gori, yang mbanang kwadararan, tun daasa aa nūm nū ye maaran.”

¹³Nū dūki ku ta gwa dyikwang ba wa nū Yesu zūki ye wora, tu yang daasa dye zūmndi tabar peetar dyinang nū nje.

Laudar Zūmndi bū Yesu ndū Pudekwang

(Mat 26:26-30; Mar 14:22-26; 1Kor 11:23-25)

¹⁴Nū sarchi shiki tu Yesu ndū Pudeku baranang kha gha ma zūm dye zūmndi tabar peetar dyin.

¹⁵Tu yang Yesu ze wor za, “Nga shim zūm nga tabar peetar dyin nang ndū tun me za nga bonye nang wa nūm gom.

¹⁶Nga zūran ye nu, nga ma shi zūmndi tabar nang ndū tun tuk ba, kope dyi nū saki tu ka shi tabarang wa nyel mbū kwaadar bū Magham.”

¹⁷Nū daki dyekhti dyim qūfar anap tu shi kunar ye Magham, tu zu za, “Dlūma nang, tun shakh nū chele baanu.

¹⁸Nga zūran ye nu, nga ma za dye zar na viki ve ye qūfar anap tuk ba kope kwaadar bū Maghamang a ba.”

¹⁹Tu da burti tolirang tu bakhla nū gha, kom tu vur ye wor a zūran za, “Nang ke shipar man vara, nū vurki kūme tunu, tun ki shiran wanang ma kwaari nga.”

²⁰Tu gab tuk tu da dyekhti dyim ye qufar anapang gaanje wa woda zum dye zumndi mbu virkirang ba wa nu shiki gumapaalyang. Tu zu tuk za, "Na dya shipar meewar alqawar mbu tom bang nuke a ma mbuti kume tunu.

²¹Yang wonji njif nuke a ma masa nga bara a zum dye zumndi ndu nga!

²²Yi bu nduk ka mud ba wa nuke a nje zuran, yang bonyang bu njif nu masaki nda barang."

²³Tu yang pudekwang ki zham yen dyine njif nuke ka shiki poona dyinang chele baanda.

Keele dyine ki ke Gor Chele baanda

²⁴Yang tuk, tu keele gang chele baanda nu dyine ki ke gora?

²⁵Tu Yesu ze wor za, "Kujiku bu nduki nuke nu zun Magham ba, wa ka wud kwaadar nu dyine nduki baanda, gorkirku baanda tuk wa ka qa var wor za wor nu shaatar nduki.

²⁶Yang ku nang dal chele baanu ba. Ye nang, bu ku njif nu dukki gwaari chele baanu kha wa woi kodomma, tu dle gume baanu kha wa maava.

²⁷Wodye ki dukki gwaari chele njif nu khaki gha ma zum dye zumndi ndu njif nuke a shakhtanang na? Nga za njif nuke a zum dye zumnda ba goma? Yang wonji nga chele baanu ba wa njif nuke a shakh dye zumndi.

²⁸Tun chingki nu suyen ndu nga mbu bonyeku nang zaki.

²⁹Nga vur zalale kwaadar ye nu leendang ba wa nu Zhinkir bang vurki ya.

³⁰Kume nang, tun ka zum tun za suyen ndu nga mbu kwaadar banga. Tun ka khan dyine zhakhdyeku, tun a kuma me ghai gwaanggum rapndi bu Isaila."

Siman Biturus ka ba Keela za nyin Zun Yesu ba

(Mat 26:31-35; Mar 14:27-31; Ykh 13:36-38)

³¹Tu Zhinerem gwaanji zu za, "Siman, Siman, nggut ka, Shedan wa khud ku gwaanji nu chin zhaaror nu bar wa ye gawa.

³²Yang nga shi barar yoro ma ku maito ba kata ba. Mb u ta nggod ta gab nu sha yang, to ba vur shokhkurokh me bun ye nyeezoro."

³³Tu yang Biturus nggam yenda za, "Zhinerem gwaanji, nga daasaran ma ku khirerem gha zhaarum suyen ndu to. Mb u a ma tlagha ku, buka ku tlagha rem suyen."

³⁴Tu yang Yesu tlogha yenda za, "Biturus, nga zuran yoro, me ku koogurokh shi mbaari meeni, to ka keela no za no zunди nga ba sar kunung."

Daasa ma Vaanu kume Bonye nuke a bari

³⁵Tu Yesu shi zhamndi ye pudeku baranang za, "Sarchi nang rukki nu waare mužhindi, ndu kulup ndu paghamndi tun wa mbud dyi nggur mu?" Tu tlogha yenda ku za, "Auwo, nyem mbud aa num ba."

³⁶Tu Yesu ze wor za, "Yang nang ke sarchi nuke njif nuke mužhindi a nje kha nda kū da nu me kharan, nu kulup kū da, njif nuke kaskar kha nda ba, kū masa lukti baran bara tu masa kaskar da.

³⁷Nga zuran ye nu, a nje bułaran mbu lagarkati bu Magham za, 'Wa shiga nda nu mbu nu solarku' Yang kap dyi nu zuki nu dyina ka nyedli. Wanang ni, dyi nu annabikwang zuki dyina kap a nyedli."

³⁸Tu nu mburindakwang zu za, "Zhinerem gwaanji, wonji kaskar rap fan kha rem." Tu Yesu tlogha ye wor za, "Balarang wa kha wanang."

Yesu wa Shi Barar dyine Dleng qufar Zaitun

(Mat 26:36-46; Mar 14:32-42)

³⁹Tu Yesu du ta dlan dyin Dleng qufar Zaitun ba wa nu sunki ndu shiran, tu nu mburi nda kwa tuk mbu gaanje nda.

⁴⁰Nu khulki ku dyin dlengang tu ze wor za, "Shi ma barari kume ngguđ nun mbu buuriku ba."

⁴¹Tu yang du kongkol nuke chele baran ndu wor ba wa mbukti ndooga, tu kurum gha ndu me purman, tu shi barari a zuran za,

⁴²"Zhinkiri, mbu dya shimndi baaro, to da bonye nang ya bara. Yang shi na ya kume nga shimndan ba, bu kū shimndi baara khan guma."

⁴³Tu nurukti bu Magham a ba vidī tu pa dumbar yenda.

⁴⁴Yang kume Yesu a mbu bonye, tu zum guma ndu barar madyikandi nuke kurkudi baranang a kufari wa tom a jiti yaghai.

⁴⁵Nu laudsaki su barbarang, tu du she nu mburindakwang, tu yang gwa wor a dyenir ku kha suburti memuna.

⁴⁶Tu Yesu zham wor za, "Tun a dyenir numa, ji ma nu vidī tun shi barari kume ngguđ nu nu mbu buuri ba."

Wa Kus Yesu

(Mat 26:47-56; Mar 14:43-50; Ykh 18:2-11)

⁴⁷A mbu balarang tu tabar nduki a ba. Yang Yakhuda, da chele gwaanggum rapndang kya gume wora. Tu Yakhuda du she Yesu ma khaapa nda.

⁴⁸Tu Yesu zham nda za, "Yakhuda, alapa ta ma masa Yi bu Nduk bar ndu khaapa mu?"

49Nu ni mburindakwang naki wanang, tu zham nda ku za, “Zhinerem gwaanji shem boote ndu kaskar kwa mu?”

50Tu yang da chele bu nu mburindakwang kum maavi bu gorkir bu kurukwang ve dlumndan nu zumma tu kurta nu gha.

51Tu Yesu wu wor za, “Njig ma.” Tu suba dlumndi khuskyang tu shaana nda nu gha.

52Tu Yesu ze kuruku rututundi ndu gorkirku bu nu ngguti rafti bu Magham ndu ndukkudaandi na ba ki ma kus nda za, “Tun a vi ndu kaskarku ndu sabirku ma kusi nga wa nu muuri?

53Yang nga suyen ndu tun aakochi mbu rafti bu Magham nun kusi nga ba. Yang ba, nang ke sarchi baanu, sarchi zalale bu nu kwaadarku nuke a mbu zhumi.”

Biturus wa Keela za nyin Zun Yesu ba.

(Mat 26:57-58, 69-75; Mar 14:53-54, 66-72; Ykh 18:12-18, 25-27)

54Nu kuski Yesu ku, tu du ndu chin mbu rafti bu gorkir kurukwang. Tu yang Biturus ki mbu wor gana gana bakh ndu wora.

55Yang ni nu ngguti rafti bu Maghamang piiki bai ku nu muna raftang, tu kha gha ku a tukundan, tu Biturus kha gha ma tukundan suyen ndu wora.

56Nu ye wonkhar nggur nuke a tlunar mbu raftang naki nda kharan wudle baiyang, tu zu yiti yenda njang dong, kom tu zu za, “Njif nang dya da chele baanda.”

57Tu yang Biturus keela za, “Nusu, sar da nang zun nda ba.”

58Nu shobki kodom, tu njif nggur tuk na Biturus tu ze nda za, “To nduk da chele baanda yo!” Tu Biturus tlogha za, “Khusku, sar da dya nga ba!”

59Nu shobki nu su tuk, ba wa awe da ka, tu khuski nggur tuk zu za, “Njif nang shwat a suyen ndu chin kume dya khuzi Galili.”

60Tu yang Biturus tlogha yenda za, “Khusku, bang nang da mbu dyi nuke ta zuran nang aa da ba.” Nu za men nuga mbe balarang ba, tu koogurokh shi mbaari.

61Tu Zhinerem gwaanji dambur tu nggut Biturus njang. Tu Biturus kor balar nu Zhinerem gwaanji zuki yenda za, “To ka keela no za no zundi nga ba sar kunung me ku koogurokh shi mbaari.”

62Tu yang Biturus du dam tu da gho madyi.

Wa Zu Balar Ndumndi ku ye Yesu tu Dlab nda ku

(Mat 26:67-68; Mar 14:65)

⁶³Tu nü ngguti rafti bu Magham ku nü saki Yesu nü mbu bun wora nggaasi zu balar ndumndi yenda, tu kus dlab nda ku.

⁶⁴Tu gun yitan nughha ndu dyi ngguri tu ka zham nda ku za, “Ki ghwad ki ra? Mbü to nü nar tun zu yerem!”

⁶⁵Tu shi balarku nü dyine nda a puzi nda ku.

Wa Dü ndu Yesu Gume Kwakhneku

(Mat 26:59-66; Mar 14:55-64; Ykh 18:19-24)

⁶⁶Vi dumaaran, tu tabar dlegumeku bu nduki ndu kuru rututundi, ndu Maalum Taurete ku vi ndu Yesu gume tabar baanda.

⁶⁷Tu zham nda ku za, “Zu yerem to ke Masiya kuji datkandi bu Magham mu?” Tu Yesu tlogha ye wor za, “Aa nga tlogha ye nu nga za, I, tun bu maita nga ba.

⁶⁸Yang mbu nga zhamndonu tuk tun bu tlogha ya ba.

⁶⁹Yang ji dyin meeni, Yi bu Nduk ka khan dyin bun zume bu Magham nü zalale aa num.”

⁷⁰Tu kap baanda gab tu zham nda ku tuk za, “Yang da, to Yi bu Magham mu?” Tu Yesu tlogha san ye wor za, “Tun wa zu ba torop kume nga ke chin.”

⁷¹Tu yang zu ku za, “Chem a labkyia nyi pooni saidu tuka? Wonji wa zu yerem ndu men.”

Luka 23

Wa Dü ndu Yesu Gume Nggomna Bilatus

(Mat 27:1-2, 11-14; Mar 15:1-5; Ykh 18:28-38)

¹Tu tabar bu ndukkudaandikwang ji tu du ndu Yesu gume nggomna Bilatus.

²Tu da zhaano baran a zuran ku za, “Chem wa gwa njif nang a sagha dyin ndukiku baarem nughha, a sokh wor za kу vur zhaanggal ye Nggomne gwaanji (Kaisar) ba. Wonji tuk wa ka qa dyinan za chin a mbu Masiya kuji.”

³Tu Bilatus zham nda za, “To ke kuji bu Yakhudekwang mu?” Tu Yesu tlogha yenda za, “Wanang ni, ta zu ndu meero.”

⁴Tu Bilatus ze kuruku rututundi ndu ndukikwang za, “Bang nang gwa njif nang ndu zop ba.”

⁵Tu yang ndukyang nggaasi khun bai ye Bilatus a zuran ku za, “Nduki nü mbu dlar ghai Yakhudiya kap damtaran ku, wa kuna gwa maa kha ku kume pooni shogar nuke a shiran. Nggaasi shogar nang mbu dlar ghai Galili, yang wonji aa khul fan tuk.”

Wa Dü ndu Yesu Gume Kuji Khiridus

⁶Nu Nggomna Bilatus tukki wanang, tu zham wor za, “Shino dya khuzi Galili mu?”

⁷Gaanje nu tukki za Yesu a vi mbu dlar ghai nuke a mbu bun kwaadar bu Kuji Khiridus, tu tupa Yesu nu she nda kume Khiridus aa ba Urshalima ye sarchi nang.

⁸Tu yang Khiridus kasha nar Yesu gume nda, jiwa wa shob ndu shimndi nar nda kume wa tuk labar baran, yang wa sa memunaran nu dyine chin a shim ku Yesu shi dye lazham nggur nanji.

⁹Tu shi zhamndiku khang ye Yesu, yang Yesu nu tlogha yenda aa da ba.

¹⁰Tu yang kuruku rututundi ndu Maalum Taurete ku nuke a ye maaranang ji ku kartap tu kota balar malkandiku nu dyine nda.

¹¹Tu Khiridus ndu sojeku baranang wud ndumndi yenda, tu shi maatli balar yenda ku kom tu sa lukti kwaadar yenda, kha ndumi, tu gab ndu chin gume Bilatus tuk.

¹²Yang nang ke fudar nu Khiridus ndu Bilatus baki raptikirku kume sot nuka dluy yen ku ba.

Bilatus wa Dla Kumar Muti ye Yesu

(Mat 27:15-26; Mar 15:6-15; Ykh 18:39-19:16)

¹³Nu Bilatus qaki kuru rututundiku ndu dle gume bu ndukikwang ndu tabar ndukyang.

¹⁴Tu ze wor za, “Tun a ba ndu njif nang ya nun za a sagha dyin nduki ma ku zhang mbu kwaada gha. Yang wonji ba fan nga shi zhamndiku yenda gume nu kap nang gwa nda ndu zop mbu dyiku nun daki zhaano baran dyinanang ba.

¹⁵Yang aa Khiridus nu gwa nda ndu zop zum ba, nang ke dyi nu saki ta gab ndu chin ya, yang aa tun nu va nu tun wa zun njif nang nu shi dye tlagha shwat ba.

¹⁶Yang kume nang, ngga shi kurpi yenda tang ngga nda gha.”

¹⁷Bilatus zu wanang kume wa ka ngga nduk da gha zhaarum aa nyi sarchi tabar peetar dyin.

¹⁸Tu yang ndukyang da suqur wor nu vidu guma da a zuran ku za, “Du ma ndu chin tun ngga Barabas yerem gha.”

¹⁹Yang khi Barabas gha zhaarum mbur fara kume chin a ba ki ndu dakhlar ma takhumndi nu shiki mbu ghayang kom wonji wa tlagha muti tuk.

²⁰Tu Bilatus gab tu shi balar ye ndukyang tuk kume a shim ngga Yesu gha.

²¹Tu yang ndukyang ki zhaano a zuran ku za, “Katl ma nda gha! Katl ma nda gha!”

²²Tu Bilatus gab tu shi balar ye wor nu kunungan za, “Ku kaatli nda gha kume num? Njif nang shi kya nyi pooni zopa? Nu shi dye tlagha ba. Kume nang ngga shi kya ba kurpi yenda tang ngga nda gha.”

²³Tu yang khun bai yenda ku tu da suqura wor nu vidi a maataran ku za ku kaatli nda gha ba. Qursan, tu balar bu nduki ndu bu kuru rututundikwang gwa viri.

²⁴Tu Bilatus kuma shimndi bu memuna wor ye wora.

²⁵Tu ngga Barabas gha a nuke khiiran zhaarum kume dakhlar takhumndi ndu tlaghar muti. Tu yang vur Yesu nu mbu khar wor ma ku shi dyi nuke a shimndan ku yenda.

Wa Katl Yesu nu me Qufar Muti

(Mat 27:32-44; Mar 15:21-32; Ykh 19:17-27)

²⁶Sojekwang a mbu yir bar ndu Yesu, tu na khuski nggur dluman za Siman khuzi Sariyan, na viki mbu gure ngguri. Tu kus nda ku tu dung qufar kaatlang yenda ma ku mbu gaanje Yesu si.

²⁷Tu tabar ndukiku khang mbu gaanje Yesu suyen ndu nusuku nggur nuke a ghoori, a yaasa nda ku.

²⁸Tu yang Yesu mbum nu she wora tu ze wor za, “Nusuku Urshalima! Shi nu gho kume nga ba, gho ma kya va nu ndu qusonggi baanu.

²⁹Kume sarchi a nje a bari nuke tun ka zuki nun za, ‘Barkya nje ve nusuku nuke kwarandan ndu nuke nu kha woi sar da ba, kom ndu bibi nuke sar da woi nu za ba!’

³⁰Nang ke sarchi nuke ‘ka zuki ye dlengku za, “A gudama nu dyine rem.” Tu ze ndogdiku tuk za, “Tuka ma rem gha.”’

³¹“Mbu a dyiku nang ye qufar nuke mudyeran, qufar nu ghwarki da, ka shi yenda ku kikimnda?”

³²Tu sojekwang du ndu chin ma tlagha nda suyen ndu nu zopku rap.

³³Nu khulki ku ye maa nu ka qaki za Dub Dyin, tu katl wor gha me qufar muti ye maaran, nduk da a tleebi bunan nu zumma, nduk da a tleebi gudau.

³⁴Tu Yesu zu za, “Zhinkiri ndum solar nang ye wora kume nu zun dyi nuke a shiran ku ba.” Tu yang shakh luktiku baran nu chele baanda kun she nggar daati ge tombol.

³⁵Nu ndukiku chingki gha a ngguti, tu yang dlegumeku nuke a nje chingndan suyen ndu ndukyang tuk shi maatli balar yenda a zuran ku za, “Woo! Wa dana ndukiku, yang ku dana varan ba, mbu chin ke Masiya daati bu Magham.”

36Tu sojekwang tuk zu balar wuti ndumndi yenda, tu song nu she nda ku, tu zoba dyim beundi yenda,

37a zuran ku, za, “Mbū to ke kuji bu Yakhudeku, dono va ba.”

38Tu shi bularku tu san vidī dyine nda ndu me ghai Gurik ndu Roma ndu me ghai bu Yakhudeku za, “NJIF NANG KE KUJI BU YAKHUDEKU.”

39Tu nduk da chele bu nu zopku nu katlki wor gha suyen ndu Yesu a, shi maatli balar yenda za, “Nga za to ke Masiya ba goma? Dono va suyen ndu chem do!”

40Tu yang njif dandang wu nda za, “Alapa tom bu sawa Magham ba, shi kya pooni kumar da yerem ndu chin?

41Yang kumar nu shiki yeremang wa shi torop, kume chem a za kya bur bu dyi nyem shiki. Yang bu njif nang nu shi zop nggur aa da ba.”

42Tu yang ze Yesu za, “Zhinerem gwaanji, to kwaari nga mbū ta vi nu mbū kwaadafar baaro.”

43Tu Yesu tlogha yenda za, “Zhire, nga zuran yoro, ba meeni nang, to ka khan suyen ndu nga zhena.”

Muti bu Yesu

(Mat 27:45-56; Mar 15:33-41; Ykh 19:28-30)

44Chele fudari, tu maarang kap kha zhum ma yir vi kunung nu mugdi.

45Tu fudar zhang wud yarang baran gha, tu kapar tadakandi nuke a mbū Rafti bu Magham nu ka zaki maa nu dukki shakhshakhndang byakh rap tala.

46Tu Yesu da suquran nu vidī tu zu za, “Zhinkiri, nga vur nyifi bang nu mbū kha ro.” Nu zu ki wanang tu ngga nyifi baran gha.

47Nu gorkir bu sojeku nuke a nje, naki dyi nu datkyang, tu gor dlum Magham, a zuran za, “Njif nang dya nu jeembu shwat.”

48Nu nduki nu tabaki nu nje ma ngguti naki dyi nuke a nje tuk, tu gab ku nu kaari a butl memuna wor kume suburti memuna.

49Yang ji dyin nduki nu zunki Yesu ma yir dyin nusuku na mbuuki nda mbū dlar ghai Galili kap chingndan vaanda bakh a na dyiku nang.

Par Muti Yesu

(Mat 27:57-61; Mar 15:42-47; Ykh 19:38-42)

50Yang tuk, khuski nggur a nje nuke dya nduk mbarkandi nu jeembu dluman za Yusufu, dya da chele nu vurti sawari bu Yakhudekwang.

51Yang sar da nu tlogha su sawari ndu dyiku nu ndukiku nang shiki ba. Dya khuzi Arimatiya, da chele ghaiku nuke a mbu dlar ghai Yakhuda, yang a kursa kwaadafar bu Magham.

52Tu khuski nang dū she Bilatus ta khud kū vur man var Yesu yenda.

53Tu da pūr ndū man varanang nū yaghai tu dyikhla nū mbū kapar linen, tu khutla nda gha mbū kujip nū raki nū mbū ndogdi, ye maa nūke sar da nū khutla muti nggur nū ye maaran ba.

54Yang dyinang shi sarchi daasar bū nduki kūme fūdar maasi bū Yakhudekwang wa shi bing kū nggaasan.

55Tu nusuku na mbuuki nda ma ji Galilyang, mbu gaanje Yusufu ma na ye maa nūke kujip baran a si, kom ndū nar khutlar man varan mbū kujipang tūk.

56Tu nusukwang gab ku nū kaari ta daasa mor nūke zhiran mūn madyi ndū mor puri ma saran ye var mutang. Tu yang mas ku ye fūdar maasang ba wa nū Tauretyang zūki.

Luka 24

Yesu wa Ji nū Vidī mbe Muti

(Mat 28:1-10; Mar 16:1-8; Ykh 20:1-10)

1Nang do, ye fūda Laaji nūke nang ke fūdar nū gumapaali mbū qaandi mut nū zhuzhumi tu nusukwang a da dye zhi mūnkandiku nū daasakyang tu dū ku she kujipang.

2Tu gwa wa tupa ndogdi zar me kujipang bara.

3Nū viiki nū mbū kujipang ku nū gwa man var Zhinerem gwaanji Yesu ba.

4A mbū damtarku kūmen, ba fan ndū fan tu na nduki rap mbū luktiku nūke a wuti garit chingndan wudle wora.

5Tu sa dyin wor nū yaghai ku kūme tūkti sawa, tu yang ndukyang ze wor za, “Tun a lab nū nyifiri mbū mutikwang kūme nūma?

6A nje fan ba, wa ji mbe muti, kor ma dyi nū zūki ye nu sarchi nūke a Galili.

7‘Ai wa ze nu za, a ma vūr Yi bū nduk nū mbū khar nū solarku, ka kaatli nda ku, yang ye qaandi nū kunung ka ji mbe mutang tūk.’”

8Kom tu kor balar baranang ku.

9Nū njigki ye maa nūke kujipang a si ku tu dū ku ta nda sū dyiku nang ye pudeku gwaanggum dandang ndū beena nū mburindakwang.

10Nusuku nū zūki dyiku nang ye pudekwang dya Maryam Magadaliya, ndū Yuwanna, ndū Maryam man Yaqub ndū nusuku nggur nūke a sūyen ndū wora.

11Tu yang Pudekwang gab nū balar bū nusuku nang ma balar bamndi, tu zhang maitaran gha ku.

¹²Tu Biturus qun dari, tu du she kujipang, nu kurumki gha tu yingga mbanang tu na kapar linenang dungndan gha ye maa da, tu da gab a lazham dyi nu datlki.

Yiti Njiv ma Yir Imawus.

(Mar 16:12-13)

¹³Ba ye fudaran, tu rap chele bu nu mbu Yesu kwang kus njiv ma yir mbu gure nggur dluman za Imawus, bakh baran ndu Urshalima wa khul kilomite gwaanggum da.

¹⁴A mbu yir a pijiri ku dyine dyiku nu datlki nang.

¹⁵Ba nuke a mbu balarku nang a kwaari ku dyine dyiku nang, tu Yesu nu dyinan song nu she wor tu zum guma ndu yir ndu wora.

¹⁶Yang wa za yiti wor nughu nuke nu dumma saida nda ku ba.

¹⁷Tu yang zham wor za, “Tun a zuanya nyi pooni balarku chele baanu nuke tun a yira na?” Tu ching gha ku shirum, memuna wor suburtan.

¹⁸Kom da chele baanda nuke dluman za Kuliyopas tlogha yenda za, “Wodye to runguu mbu ghai Urshalima mu, nuke no zun dyi nu datlki mbu qaandiku nang ba?”

¹⁹Tu Yesu zham wor za, “Dye num datlky?” Tu tlogha yenda ku za, “Dya balar bu Yesu khuzi Nazaret. Nuke dya annabi nu khaki nu zalale mbe tlunar baran ndu balar baran she Magham ndu nduki kap.

²⁰Yang tu kuru rututundiku ndu dlegumeku baarem vur nda ma tlagha nda nu gha, tu yang kaatli nda ku.

²¹Chem wa sa memunarem tuga chin ka dliiki dyin Israila; yang meeni nang ke qaandi kunung nu shir bu dyiku nang.

²²Tu nusuku nggur nuke a suyen ndu chem vur dye lazham yerem kume wa du ku nu dumaari dau she kujipang,

²³Tu yang da gab ku za nu wora gwa man var bu mutang mbu kujipang ba. Tu zu yerem ku tuk za yiti wor wa na tunu, za wor wa na nu ruktiku bu Magham, tu yang ze wor ku za wa ji nu vidhi mbe muti.

²⁴Tu yang beeni nduki chele baarem du she kujipang, nu da na mutang ku tuk zum ba.”

²⁵Tu yang Yesu ze wor za, “Ai sagharku, tun nuke nun ka maita balar bu annabiku mbu memunana kap dau ba.

²⁶Alapa nu kus kus Masiya Kuji Datkandi bu Magham za bonyeku nang kom kus Magham vur zhaaji baran yenda ba goma?”

²⁷Tu mbakh mbu dyi nu lagarkatikwang zuki nu dyine nda, nggaasan dyin Musa nu annabiku kap.

²⁸Na ba ki bing ndu gure nuke a yir ku njang, tu shi wa chin a ma peeta varan,

²⁹tu khuti nda ku za, “Kugam a gol nu she rem kume mugdi wa shi, wonji fudar wa nggudi.” Kom tu du ta zhur nu she wora.

³⁰Nu khaki gha ma zum dye zumndi ku, tu Yesu da burti tolir tu sa barke nu si, kom tu bakhla nu gha tu vur ye wora.

³¹Nang do, tu yiti wor qun kaani, tu saida nda ku; tu yang Yesu sagha nu me yiti wora.

³²Tu nggaasi balar chele baanda a zuran ku za, “Wodye nu memuna rem qushumnderem sarchi nuke a balar ndu chem yiti njiva kom ndu sarchi nuke a zu mbu lagarkati bu Maghamang yerem de?”

³³Tu ji ku ta gab nu Urshalima ba ye sarchi nang. Ta gwa wor gwanggum dandang tabaran ku ye maa da ndu beena nu mburi nda ku nuke a suyen ndu worang.

³⁴A dyin zuran ku za, “Yel, Zhinerem gwaanji wa ji mbe muti shwat, wa wud varan ye Siman tuk.”

³⁵Kom tu wor rapndang zu dyiku nu wor shiki yiti njiva ye wor kom ndu saida nda nu wor shiki sarchi nu bakhaki burti tolirang.

Yesu wa Wud Varan ye nu Mburi nda ku

(Mat 28:16-20; Mar 16:14-18; Ykh 20:19-23; Tlp 1:6-8)

³⁶Ba a mbu balarku nang, tu na Yesu chingndan chele baanda, tu ze wor za, “Gappuramma ku!”

³⁷Tu yang kuzha ku, var wora dlurti, kume a tamandan ku za wor na kya khukheet.

³⁸Tu Yesu ze wor za, “Tun a tuk sawar num? Num saki tun ki kwaari zum zum mbu memuna nwa na?

³⁹Nggut ma khara ndu dyin pili saara, dya nga ndu vara, suba ma tun tukki, kume dlu ndu qutl ve khukheet wa bang nang ba.”

⁴⁰Nu zuki balar nang, tu wud kharan ndu dyin pili saaran ye wora.

⁴¹A mbu kashar ndu lazham dyiku nang, aa nuke mbu wor rap rap ye wora, tu Yesu ze wor za, “Dye zum kha nu fan mu?”

⁴²Tu vur dokol yurvi viikandi yenda ku.

⁴³Tu Yesu dlu tu nji mbu yiti wora.

⁴⁴Tu ze wor za, “Nang ke balar nang zuki ye nu sarchi nyke nga suyen ndu tunwang, nga za dyi nu Taurete bu Musa ndu Lagarkati bu annabiku ndu Zaburya zuki dyina kap ka nyedli.”

⁴⁵Tu yang qun dyin wor nu gha ma ku da mbu dyi nu Lagarkatikwang zuki.

⁴⁶Tu ze wor tuk za, “Bularan wanang mbu Lagarkatikwang za wa kus ku Masiya za bonye, tu yang ji mbe muti ye fudar nu kunung.

⁴⁷Yang ka shi wopar njigti solar ndu yaapar solar mbu dluman ye nduki nu larji kap, yang ka nggaasan Urshalima.

⁴⁸Tun ke saidu ku bu dyiku nang.

⁴⁹Wonji ngga da ruk ndu alqawar bu Zhinkirang ye nu, yang bu ma mbu ghai Urshalima, kope tun wa gwa zalale na baki vidī.”

Wa Da Yesu ma Yir Vidī

(Mar 16:19-20; Tlp 1:9-11)

⁵⁰Nu Yesu viiki ndu wor qurse ghayang, tu khul ku Betani, tu ghar kharan nu vidī tu sa barke ye wora.

⁵¹A mbu sa barke ye wor tu shakh ndu wora tu da nda ma yir vidī.

⁵²Tu yang ghar ghai yenda ku tu gab ku nu Urshalima nyeedlan ku ndu kashar madyikandi.

⁵³Yang aakochi duki mbu Rafti bu Magham ku ba gor dlum Magham.

Yokhana

Yokhana 1

Balarang wa Gab ma Nduku

1Vu nggarsan Balarang a nje, Balarang a suyen ndu Magham, Balarang yang dya Magham.

2Chin kya suyen ndu Magham gumapaali.

3Shi aa num nu kunshe nda, tun a nje nu dungki mbu dyiku nu shiki kunang waare chin ba.

4Chin ke nu vur nyifiri, yang nyifirang ke yarang bu nduki.

5Yarangang a wuti mbu zhum maari, yang zhum maarang nu dumma nggutli nda ba.

6Khuski nggur a nje nu Magham a rukki nda, dluman za Yokhana.

7A bakya ma saida yarangang, ma ku nduki tuki ku maita.

8Yokhana chin ke yarangang ba, yang a bakya ma saida yarangang.

9Yarang zhirekandi nuke a vur yarang ye aaki a ba mbu larji.

10Tu kha mbu larji, aa nuke shi larjyang nu kunshe nda, yang kap ndu nang, larji nu zun nda ba.

11A bakya she nduki baran yang nduki baranang nu dlur nda ku ba.

12Yang kodokh me nduki nu dluki nda, tu maita dluman, wa vur zalale ye wor ma ku kha ma qusonggi bu Magham.

13Nu kha ma qusonggi bu Magham ve njiv gwar qusonggi bu nduk ba, yang nu kunshe gontar bu nusu ndu khusku ba, yang shimndi bu nduk ba. Dya shir bu Magham.

14Tu Balarang kha ma nduku tu khan chele baarem. Yang chem na zhaaji baran wa zhaaji bu Woi khakandi dyenda (nu nggaki yen ndu aa nyi pooni kha) na viki she Zhinkirang, nyeedlan ndu munkir ndu zhire.

15Tu Yokhana da suquran nu vidi tu saida nda za, “Nang ke njif nang shiki balar baran sarchi nang zuki nga za, ‘Njif nuke a bar gaanjang wa dukti nga, kume a nje mbur fara me ku kha nga.’”

16Khang munkir baran saki chem gwa barkeku khang mbu yen.

17Magham vur woparang nu mbu khar Musa, yang munkir ndu zhire a ba mbu khar Yesu Masiya daati bu Magham.

¹⁸Sar da nduk a nje nü naki Magham ba, kope Yi baran khakandi dyenda ndang, nüke chin ke ba Maghamang. Chin wudki Magham yerem kume chin kya suyen ndü Zhinkirang.

Yokhana wa Saida za Chin ke Masiya ba

(Mat 3:1-12; Mar 1:1-8; Luk 3:1-18)

¹⁹Wonji saidu nü Yokhana vurki sarchi nü Yakhudeku nü Urshalima rükki kuruku ndü Lawiku kү zham nda za, “To ki kwa?”

²⁰Yokhana nü tuka gha ba, tu zü ye dalang za, “Nga ke Masiya ba.”

²¹Tü yang zham nda ku za, “Yang to ki do? To Iliya mu?” Tu tlogha za, “Nga chin ba.” Yang to ke annabyang mu? Tu zü za, “Auwo!”

²²Tü tlogha yenda ku za, “Yang to ki do? Zü dyi nüke chem kada zuki ye nduki nü da rükki remang. To qa va za kiya?”

²³Tü Yokhana tlogha ye wor ndü balar nü annabi Yishaya zukyang za, “Nga ke suqur nüke a qar mbü gaari a züran za, ‘Kwada ma njiv ye Zhinerem gwaanji.’”

²⁴Tü Pariseku nggur na rükki wor

²⁵zham Yokhana ku za, “Mbü to ke Masiya ba, yang to Iliya ba, yang to annabyang züm ba, nüm saki to ki baptismya na?”

²⁶Tü Yokhana tlogha ye wor za, “Ngga shi baptismé bangang ndü dyimi, yang njif nggur a nje chele baanu nüke nun zün nda ba.

²⁷Chin kya bar gaanja, yang nang khül kү kol nga zo paghamndi baran nügha ba.”

²⁸Dyinang kap shi mbü Betani, dlar Gaawu Urdun ye maa nüke Yokhana ka shiki baptismyang ye nduki.

Yesu ke ye Gamndi bü Magham

²⁹Vi dumaaran, tü Yokhana na Yesu a bar she nda. Tu Yokhana zü za, “Nggut ma! Wonji Ye gamndi bü Magham nü kya da solar bü larji bara.

³⁰Nang ke njif nang zuki ye nu nga za, ‘Njif nggur a bar gaanja nü dukki nga, kume a nje me kү kha nga.’

³¹Nga ndü vara nang zün nda ba, kume wud nga nda ye Israila chin saki ta nga ba, tang anya baptismé ye nduki ndü dyimi.”

³²Tü Yokhana saida za, “Nga na Jiimbi a shurti vidí wa shipar mboole, a lubti nü dyine nda.

³³Aa nga, nang zün nda ba yang Magham nü da rükki nga ma baptismé ndü dyimang zuki ya. A za, ‘Kap njif nang naki Jiimbi a shurti tü yang lub nü dyine nda, chin ke njif nüke ka ba shiki baptismé ndü Jiimbi shakhshakhndang.’

³⁴Nga na wanang, nga saida tuk nu dyine njif nang dya Yi bu Magham."

Nu mbu Yesu ku nu Gumapaali

³⁵Daatlumaaran, Yakhana a nje chingndan ye maaranang tuk suyen ndu nu mburi nda ku wor rap.

³⁶Tu na Yesu a peetari, tu zu za, "Nggut ma, won da Ye gamndi bu Magham!"

³⁷Ni nu mburi nda kwang tukki balar nu Yakhana shikyang, tu mbu gaanje Yesu ku.

³⁸Nu Yesu damburki tu nggut maa gana, tu na a mbu gaanje nda ku, tu zham wor za, "Tun a shimkyu numa?" Tu ze nda ku za, "Rabbi" Nuke mban za Maalum, "To kharan funa?"

³⁹Tu Yesu ze wor za, "A ba ma tun na." Yang dya vi vat nu mugdi, tu du ku tu da na maa khar baranang ta kwata piti ku suyen ndu chin fudaran.

⁴⁰Yang Andurawus khachin Siman Biturus ke da chele nduki rapndi nu mbuki gaanje Yesu qurse tukti balar nu Yakhana zuki dyine ndang.

⁴¹Tu Andurawus gwa Siman dong nuke dya khachin, tu ze nda za, "Chem wa gwa Masiya" (mban za datkandi bu Magham).

⁴²Tu du ndu chin she Yesu. Tu Yesu ngguti nda tu zu za, "To ke Siman yi bu Yakhana, ka qa za Kefas" Nang ke Biturus mban za, "Ndooga."

Yesu wa Qa Filibus ndu Nataniyel

⁴³Daatlumaaran tuk Yesu a shim yir Galili tu gwa Filibus tu ze nda za, "A mburi nga."

⁴⁴Filibus dya khuzi Besaida, ghai baanda da ndu Andurawus ndu Biturus.

⁴⁵Tu Filibus gwa Nataniyel tu ze nda za, "Chem wa gwa njif nu Musa bulaki labar baran mbu taurete ndu lagarkatiku bu annabikwang, chin ke Yesu khuzi Nazaret, Yi bu Yusufu."

⁴⁶Tu Nataniyel tlogha za, "Nazaret! Dyi mbarkandi kada vi Nazaret shoda?" Tu Filibus ze nda za, "A bo to da na."

⁴⁷Nu Yesu naki Nataniyel a bar she nda tu zu za, "Na ma khuzi Israile zhirekandi nuke song zhire nje mbe nda ba."

⁴⁸Tu Nataniyel zham Yesu za, "To zundi nga kikimndana?" Tu tlogha yenda za, "Nga na ro sarchi nuke ta su qufar sugarang me ku Filibus qa ro."

⁴⁹Tu Nataniyel ze Yesu za, "Maalum, to ke Yi bu Magham; to ke Kuji bu Israila."

⁵⁰Tu Yesu zu za, "To maita kume nga zu za nga na su qufar sugarang mu? To ka na dyi gwaanjiku nu dukki nang."

51Tu Yesu zu za, “Zhire nga zuran ye nu tun ka na maa vidī qundan, ndu nū rūktiku bū Magham a dlar ku, a shurti ku dyine Yi bū Nduku.”

Yokhana 2

Gundi Būrti nū Shiki Kaana mbū Dlar Ghai Galili

1Ye fūdar nū kunung, tu gun būrti Kaana nūke a mbū dlar ghai Galili, yang man Yesu a nje ye maaran.

2Yesu ndu nū mburindakwang wa dū ku nje tūk kūme wa qa wor ma būrtang.

3Nū dyim anapang wodaki, tu man Yesu ze nda za, “Dyim anapang wa kata wora.”

4Tu Yesu tlogha yenda za, “Nana, ta ba sha ma nūma? Sarchi bang nū shi dong ba.”

5Tu man Yesu ze nū tlūnarkwang za, “Kap dyi nū zuki ye nu tun shi.”

6Yang zhir ndogdiku a nje wor njong dungndan nūke aa nyi da ka dūma da dyim duuli dyirap ma yir cīyin kunung. Nang ke pooni zhiirku nūka shiki boote si ma me ghai shibti rūknar bū Yakhudekwang.

7Tu Yesu ze nū tlūnarkwang za, “Nyel ma zhirkwang nūgha ndu dyimi.” Tu nyel zhirkwang nūgha ndu dyim tlūp tlūp.

8Kom tu ze wor za, “Shokhla ma tun dū si ye nū gume būrtang.” Tu shokhla ku tu dū si.

9Ni nū gume būrtang darki dyim nū gabki si ma dyim anapang, nū zūn ye maa na gwaki si ku ba, aa nūke nū tlūnarkwang wa zūni. Tu yang qa nū zhin būrtang nū konggol

10Tu zu za, “Aaki ka vūryka dyim anap mūnkandi bar gumapaali, mbū nduki wa za, kom tu da ba ndu nūke mundan kata. Yang ba to dung dyim anap mūnkandang gha kope leendang!”

11Nang ke dye lazham nū khaki ma dye saidu nū gumapaali nū Yesu shiki, yang shir nda Kaana nūke a mbū dlar ghai Galili. Wa wud zhaaji baran, tu nū mburindakwang maita nda.

12Qursan tu Yesu gab nū Kaparnakhum, chin ndu man ndu khachinku ndu nū mburindakwang. Tu kha gha ku nje me qaandi kodomma.

Yesu wa Komba nū Gomarku bara mbū Kib bū Maghamang

(Mat 21:12-13; Mar 11:15-17; Luk 19:45-46)

13Nū sarchi tabar peetar dyin bū Yakhudekwang shiki bing, tu Yesu dū Urshalima.

¹⁴Ve dalang Rafti bu Maghamang tu gwa ndukikwang masa dleeku bara, ndu ndubangku, ndu mbooleku, kom ndu nu paatar muzhindiku kharan gha.

¹⁵Tu Yesu lum kurpi ndu zoori tu komba wor bar mbu dalang rafti bu Maghamang kap ndu ndubangku ndu dleeku baandang. Tu tumbula teburku bu nu paatar muzhindikwang ye ghai, tu wos muzhindang ye wor gha.

¹⁶Tu ze nduki nu masar mbooleku bara za, “Ghar ma dyikunang bar fan! Gab nu ni rafti bu Zhinkir bang ma goma ba!”

¹⁷Tu nu mburindakwang kor dyi nu bulaki mbu balar bu Magham za, “Zhiri bu rafti ba wa zum memunara.”

¹⁸Tu dlegumeku bu Yakhudekwang zham Yesu za, “Yang to ka wudkya nyi pooni dye lazham yerem ma nami nu si chem zun dyi nu saki to shi dyi no shiki ku nanga na?”

¹⁹Tu Yesu tlogha ye wor za, “Guda ma Rafti bu Magham nang nugha, ngga dun nugha mbu qaandi kunung.”

²⁰Tu Yakhudekwang tlogha yenda za, “Wa shi sonyi dyin vat qum njong a dyine dun Rafti bu Magham nang! Yang no za to ka dun mbu qaandi kunung ya?”

²¹Yang Rafti bu Magham nuke Yesu a balaranang, a ve man varan.

²²Qurse Yesu wa ji mbe muti, tu nu mburindakwang kor dyi nu Yesu zuki, tu maita balar bu Magham bulakandi kom ndu dyi nu Yesu zukyang.

Yesu wa Zun Memuna Aaki

²³Sarchi nuke Yesu a Urshalima ma tabar peetar dyinang, tu nduki khang na dye lazhamku nu shiki tu maita dluman ku.

²⁴Yang Yesu nu maita wor ba, kume wa zun aa nyi nduku.

²⁵Yang nu shim ku nduk saida nduk yenda ba, kume wa zun dyi nuke a mbu memuna aa nyi nduku.

Yokhana 3

Nikodemu a Ba she Yesu

¹Khuski nggur a nje nuke dya Parise dluman za Nikodemu, yang dya da chele nduki nuke a mbu tabar bu nduk kudaandi bu Yakhudekwang.

²Ta ba she Yesu mbu virkiri za, “Maalum, chem wa zun za to maalum nu Magham a rukki ro. Kume nduk a nje nuke ka dumakshi dye lazhamku nuke ta shiran nang ba kope Magham a nje suyen ndu chin.”

³Tu Yesu tlogha yenda za, “Zhire, zhire, nga zuran yoro mbu nu gab tu kha nduk nu si zum ba bu na kwaadar bu Magham ba.”

⁴Tu Nikodemus zham nda za, “Ka kha nduk kikimndi qurse wa geema? Ka gab kya nu mbe man kom tu kha nda zum mu?”

⁵Tu Yesu tlogha yenda za, “Zhire zhire nga zuran yoro, mbu nu kha nduk nu kunshe dyim ndu Jiimba ba, bu vi nu mbu kwaadar bu Magham ba.

⁶Dyi nu nduk khaki dya nduku, yang dyi nu Jiimba khaki dya Jiimba.

⁷Shi na lazham dyi nang zuki yor nga za, ‘Kope wa gab tu kha nwa’ ba.

⁸Khukheeti wa ka pi ye maa nu shimki, tun wa ka tuk suquran, yang nun zun maa nu da viki si ndu maa nuke a yir su zum ba. Njif nu Jiimba khaki nda ba wanang tuk.”

⁹Tu Nikodemus zham nda za, “Yang nang ka shi kikimnda?”

¹⁰Tu Yesu tlogha za, “To maaluman Israila, yang no da mbu dyiku nang ba?

¹¹Zhire, zhire, nga zuran yoro, chem a zuanya dyi nyem zunki, chem saida dyi nyem naki, yang nun dluy saidu baaremang ba.

¹²Nga shikya balar ye nu dyine dyiku nuke a fan larji, yang nun maita ba, mbu nga zu dyiku nuke a mbu vidi ye nu, tun ka maita kikimnda?

¹³Sar da nduk a nje nu dlaki nu vid ba, kope Yi bu Nduk na shurki vid dyenda.

¹⁴Ba wa nu Musa daki sutang nu vid mbu gaarang, wanang tuk wa kus ku da Yi bu Nduk nu vid,

¹⁵kume aaki maitaki nda ku gwa nyifi nuke bu shi woda ba.”

¹⁶“Ji Magham wa ndola larji madyi, tu vur woi baran khakandi chin dyenda, kume aaki nu maitaki nda, bu sagha bam ba, yang ka gwa nyifi nuke bu shi woda ba.

¹⁷Ji Magham naruk Yi baran nu mbu larji ma ku kuma larji ba, aruk nda ma ku larji dana nu kunshe nda.

¹⁸Aaki maitaki Yi bu Magham bu kuma nda ba, yang kap njif nu zhangki maita nda gha, wa woda kuma nda, kume nu maita dlum Yi bu Magham khakandi dyenda ndang ba.

¹⁹Nang ke kumarang: Yarang a ba larji, tu yang nduki ndola zhum maari tu zhang yarangang gha kume tlunar baanda maatlin.

²⁰Kap njif nuke a tluna dyi malkandi wa ka zhang yarangang gha, yang bu da ba she yarangang zum ba kume a sawa ku dye shir baran a vi ye dalang ba.

²¹Yang kap njif nuke a tluna zhire wa ka du she yarangang, ma ku nu naran ku zun za chin a shi dyikunang ndu shaatar bu Magham.”

Saidu nu Yokhana nu Baptisma Shiki dyine Yesu

²²Qursan, tu Yesu ndu nu mburi nda kwang du ku mbu dlar ghai Yakhuda, tu shob nje a baptismye nduki.

²³Yang tuk, Yakhana a nje a baptismye Ainon nuke a bing ndu Salim, kume dyim a nje khang ye maaran. Tu ndukiku ki yir a baptismye wora.

²⁴(Dyinang shi nu khi Yakhana gha zhaarum dong ba).

²⁵Tu keele ji chele bu nu mbu Yakhana kwang ndu Yakhude nggur dyine me ghai shibti ku nuke Yakhudeku ka shiki ma khar shakhshakh.

²⁶Tu nu mbu Yakhana kwang du she Yakhana ku tu ze nda za, "Maalum, njif nuke ta suyen ndu chin ve dlar Gaawu Urdunang nuke to nu dyinor saidaki ndang a njig far a baptismye, yang aakya yir she nda."

²⁷Tu Yakhana tlogha za, "Nduk a nje nuke ka gwaki aa num ba kope a vur yenda vidi.

²⁸Aa tun nu vaanu tun ka saida nga, kume nga ze nu nga za, 'Nga ke Masiya ba, yang a rukti nga ma a ba nga gume bar baran.'

²⁹"Wonkhar nu shiki burti mewa ke nokhzi nu zhin burtang, raptikir bu nu zhin burti nuke a nje ye maa burtang ka bu ma tuk suqur nu zhin burtang. Wa ka kasha madyi mbu wa tuk nu zhin burtang wa shi balari. Wanangang tuk kashar bang wa nyedli.

³⁰Yang wa kus ku ki shaatari, bang yang ngga kus ba katari."

Njif na Shurki Vidi

³¹"Njif na shurki vidi wa duk aaki. Aakya viki larji dya bu larji, yang a shikya balar bu dyin larji tuk. Njif na ba ki vidi wa duk aaki kap.

³²A saida kya dyi nyin naki chin tuki, yang kap ndu nang nduk a nje nu dluki saidu baranang ba.

³³Yang kap njif nu dluki saidu baran wa wud nu dyine Magham dya nu zhire.

³⁴Jiwa chin nu Maghamang rukkyang a zuukya balar bu Magham, kume Magham wa vur Jiimbi baran yenda kodokhsi ba.

³⁵Zhinkirang a ndola Woyang, wa vur aa num nu mbu kharan.

³⁶Aaki kya maita Woyang, wa gwa nyifi nuke bu shi woda ba. Yang aaki nu zhangki Woyang, bu na nyifi ba, yang shokhnar bu Magham a nje kharan dyine nda."

Yakhana 4

Yesu ndu Nokhzi Samariye ngguri

¹Nu Parisekwang gwaki labaran za Yesu a gwa nu mburi ku nu dukki bu Yoxhana khangi, yang tuk a baptismye wora.

²(Aa nuke dya Yesu ndu dyinan kya baptismya ye wor ba, dya nu mburindakwang kya shiran).

³Nu Yesu gwaki labar nang tu njig dlar ghai Yakhudiya tu gab nu Galili.

⁴Yang wa kus kuy mbu mbu Samariya.

⁵Tu da ba mbu ghai nggur mbu dlar ghai Samariya nu ka qaki za Saikar, bing ndu dalang nu Nyagham vurki ye yi baran Yusufu.

⁶Yang bulgazhi bu Nyagham a nje ye maaran. Nu Yesu nggumki ndu yirang, tu kha gha me bulgazhyang. Yang dyinang shi chele fufari.

⁷Nu nokhzi Samariye nggur a ba ki ma da dyimi, tu Yesu ze nda za, "Shi dyim ya tang za ba."

⁸(Yang nu mburi nda kwa wa du mbu ghai ma masa dye zumndi).

⁹Tu nokhzi Samariya ze nda za, "To khuzi Yakhuda, yang shi kikimndi ta khud dyim khara nuke nga ye Samariya na?" Kume Yakhudeku wa ndum Samariyeku.

¹⁰Tu Yesu tlogha yenda za, "Mbu ta zun vurti bu Magham, ndu njif nu khudki dyim kha nang, tuga ta khuti nda ka vur dyim nu ka vurki nyifiri yoro."

¹¹Tu nokhzang ze Yesu za, "Kuman, gurga kha ba, wonji bulgazhang kiri, yang to ka gwa dyim nu ka vurki nyifiri funa?

¹²Ta duk zhikanerem Nyagham mu, chin nu njigki bulgazhang yerem tu za dyimang nu varan suyen ndu qusonggi baran ndu dye nggarku baran?"

¹³Tu Yesu tlogha za, "Aaki zaki dyim nang ka tuk khuzhumndi tuk,

¹⁴yang aaki zaki dyim nuke ngga vurki yendang bu tuk khuzhum gana tuk ba. Dyim nang vurki yendang ka kha ma dyim nuke a baghar ma yir mbu nyifi nuke nu ka shi woda ba."

¹⁵Tu nokhzang ze nda za, "Kuman, vur dyim nang ya ma ku tuk nga khuzhum gana tuk ba tang mas ndu bar fan ma daa dyimang."

¹⁶Tu Yesu ze nda za, "Du to da qa zhimore tun a ba suyen."

¹⁷Tu nokhzang tlogha za, "Khusku khara ba." Tu Yesu ze nda za, "Ta tlogha torop, no zuki no za khusku kha ba ndang.

¹⁸Kume zhire ta buur khuzuki qurmun, yang njif nuke to kharan ndu chin leendangang dya zhime ba. Dyi no zukya dya ba zhire."

¹⁹Tu nokhzang ze Yesu za, "Kuman nga na to annabi.

²⁰Zhikankir ku baarem wa ghar ghai ye Magham dyin dleng nang, yang tun Yakhudeku nun za wa kus ku aaki ghar ghai ye Magham Urshalima.”

²¹Tu Yesu ze nda za, “Moito nga, Nusu sarchi a bari nuke nduk bu ghar ghai ye Zhinkirang dyin dleng nang ba, yang Urshalima ba.

²²Tun Samariyeku, tun a ghar kya ghai ye dyi nuke nun zun ba, baarem chem a ghar kya ghai ye dyi nyem zunki kume danar a vi she Yakhudeku.

²³Yang kap ndu nang, sarchi a nje a bari, yang wonji aa ba leendang. Nuke nu ghaari ghai zhirekandi ka gharki ghai ye Zhinkirang mbu Jiimbi wor ndu zhire. Kume nang ke pooni nu ghaari ghai ku nuke Zhinkirang a shimndan.

²⁴Magham dya Jiimba, yang wa kus ku nu ghaari ghai yenda ku ghar ghai yenda ndu Jiimbi wor ndu zhire.”

²⁵Tu nokhzang zu za, “Nga zun za Masiya (nuka qaki nda Kuristos) a bari. Mbu aa ba, ka zu su aa num yerem.”

²⁶Kom tu Yesu zu za, “Nga nuke nga balar yor nang, Nga ke chin.”

²⁷A woda balarkwang, tu nu mburi nda kwang a gab*i*, tu shi lazham gwar nda a balar ndu nusu. Yang nduk a nje nu zhamki nda za, “Ta shimkyu num kwa ba?” Yang nu zham Yesu za, “Ta balar ndu chinang ma num kwa ba?”

²⁸Tu nokhzang njig duuli dar dyim baranang, tu du mbu ghai tu da ze nduki za,

²⁹“A ba ma tun na khuski ngguri nu zuki kap dyi nang shiki ya! Chin ke Masiya do mu?”

³⁰Tu ndukwang a vi mbu ghayang tu du ku she Yesu.

³¹A mbu dyinang tu nu mburi nda kwang khuti nda za, “Maalum, zum dye zumndi.”

³²Tu yang Yesu ze wor za, “Dye zumnda nje khara nuke nun zun aa num dyinan ba.”

³³Tu nu mburi nda kwang ki zham yen za, “Wodye njif nggur a ba ndu dye zum yenda mu?”

³⁴Tu Yesu zu za, “Dye zumndi bang ke tluna nga shimndi bu njif na rukki nga, tang woda tlunarang.

³⁵Tun a zuran nun za wa njig chere vat ma ku zhurmaari shi ba goma? Yang nga zuran ye nu, nggut ma mbu damku nang mbari, ai wa zunku a shim kumndi.

³⁶Nu kumndang a gwa dye bi baran, a tabaran a yir si mbu nyifi nuke nuka shi woda ba, ma ku nu kabti ndu nu kumndi shi kashar ku suyen.

³⁷Nang nggar mbu balar nun zuki nun za, ‘Njif nggur kabki tu njif nggur kumang wa kha zhire.’

³⁸Nga ruktonu ma kum dyi nuke nun tluna ba. Nduki nggur shiki bonye ni, yang tun shi boote ndu tlunar baandang.”

³⁹Tu nduki Samariya khang nuke a mbu ghayang maita Yesu kume balar nu nokhzi nang zuki za, “Wa zuu kap dyi nang shiki zhu ya.”

⁴⁰Nu nduki Samariya a ba ki she Yesu, tu khud nda ku za ku kha gha suyen ndu wora, tu yang kha gha ndu wor me qaandi rap.

⁴¹Tu nduki khang tk maita Yesu kume balar baran.

⁴²Tu nduki Samariya ze nokhzang za, “Nyem maita kume dyi no zuki dyenda ba, leendang chem wa tk nu vaarem, yang chem wa maita tk nu dyine shwat khuski nang dya Nu danar larji yel.”

Yesu wa Shaana Woi bu Dle gume bu nu Tlunar bu Nggomnati ngguri

⁴³Gaanje qaandi rapndang tu Yesu njig Samariya tu du Galili.

⁴⁴(Kume Yesu ndu dyinan wa shi balar sarchi nggur za, “Annabi nuka gwa zhaaji mbu ghai baran ba.”)

⁴⁵Nu khulki Galili tu nduki nu Galili gada nda ku ndu kasha, kume wa na dyiku nu shiki Urshalima sarchi tabar Peetar dyinang wa du ku.

⁴⁶Tu Yesu gab tu du Kaana mbu dlar ghai Galili ye maa nu gabki ndu dyim tu kha ma dyim anapang. Yang woi bu dle gume bu nu tlunar bu nggomnati nggur a nje nuke a Kaparnakhum nuke khaatan.

⁴⁷Nu khuski nang tkki za Yesu a ji dlar ghai Yakhudiya yang a khul mbu dlar ghai Galili, tu du she nda tu khuti nda ma ku du ku da shaana woi baran nuke a me muti yenda nu gha.

⁴⁸Tu Yesu tlogha yenda za, “Mbu nun na dye saidu ndu dye lazhamku ba, tun maita sar da ba.”

⁴⁹Tu nu tlunar nang khud Yesu za, “Kuman, a bo dyem me ku woi banga mudi.”

⁵⁰Tu Yesu ze nda za, “Du vaaro, woi baa ka shaana.” Tu khuskyang maita dyi nu Yesu zuki, tu du varan.

⁵¹A yiti njiv gabti nu kaari, tu maaviku baran gama ndu chin, tu ze nda ku za, “Woi barang a nje wa shaana.”

⁵²Tu zham wor sarchi nu nggaki su gwa me varan, tu tlogha yenda ku za, “Balbalang ngga nda gha mbuda vi da nu fudi.”

⁵³Tu zhin woyang zun nyuke za nang ke ba sarchi nu Yesu zuki yenda za, “Woi baa ka shaana.” Tu maita Yesu ku, chin ndu rafti baran kap.

⁵⁴Nang ke dye lazham nu rap nu Yesu shiki gaanje nu njigki Yakhudiya tu du Galili.

Yokhana 5

Yesu wa Shaana Zubti ngguri ye Fudar Maasi

¹Qurse nang, tu Yesu du Urshalima ma tabar nggur bu Yakhudekwang.

²Shaplangge nggur a nje nu kalapku qurmun karaki nda mbu ghai Urshalima, me vi bu ndubangkwang nyuka qaki za Besaida ndu me Yakhuda.

³Nduki nyuke var wor mun ba, pugumku ndu zubtiku ndu nu zurdarku khang wa ka qan nu mbu kalapkawang a bu ku dugda dyimang.

⁴Kume nu rukti bu Magham wa ka ba sarchi ngguri tu dugda dyimang. Kap njif nu nggudki nu mbu dyim dugdakandang gumapaali, ka shaana mbe aa nyi khaati nyuke a damta nda.

⁵Yang khuski nggur a nje ye maaran nu shiki sonyi dyin kunung qum miyasi khaatan.

⁶Nu Yesu naki nda qaandan wa zun nyuke wa qan khang madyi ndu khaatang. Tu Yesu zham nda za, “Ta shim ku shaana nughha mu?”

⁷Tu nu khaatang tlogha yenda za, “Kuman, nduk khara ma ku sa nga nu mbu dyim Shaplanggyang sarchi nu dugdaki ba. Aa nga zhang vara ma viri nu mban tu njif nggur kaya nga.”

⁸Tu Yesu ze nda za, “Ju, to da kurbuk ba to du vaaro.”

⁹Fan ndu fan, tu khuskyang shaana, tu dyikhla kurbuk baran tu du varan. Yang dyinang shi fudar Subji (nyuke dya Fudar Maasi bu Yakhudekwang).

¹⁰Tu yang Yakhudekwang ze khuski nu shaanakyang za, “Meeni dya Fudar Maasi kume nang, nu shipa ku da na kurbuk baa bar ba.”

¹¹Tu khuskyang tlogha ye wor za, “Njif nu shaanaki ngang zuki ya za da nga kurbuk bang tang du vara.”

¹²Tu zham nda ku za, “Nyi nduk zuki yor za da na kurbuk baa to du vaara na?”

¹³Yang khuskyang nu zun njif nu shaanaki nda nu gha ba kume Yesu wa sagha nu mbu ndukyang nyuke nduki a nje khang ye maaranang.

¹⁴Qursan tu Yesu a gwa nda mbu Rafti bu Maghamang tu ze nda za, “Nggutka, ta shaana! Shi na sola tuk ba, ma ku dyi nu dukki nang gwa ba.”

¹⁵Tu khuskyang du tu da ze dle gume bu Yakhudekwang za dya Yesu shaanaki nda.

¹⁶Tu dle gume bu Yakhudekwang kuna maa khar ye Yesu kume wa shaana khuskyang ye Fudar Maasi.

¹⁷Tu yang Yesu ze wor za, “Zhinkir bang nu njig shir tlunar ba, yang ngam njig zum ba.”

¹⁸Tu balar nang sa Yakhudekwang tu shaata shim tlagha nda nugha a zuran ku za, “Kume shaanar khuski nu shiki fudar maasang dyenda ba, wonji wa qa Magham Zhin tk a buu dyinan ndu Magham.”

Zalale bu Yesu Yi bu Magham

¹⁹Tu Yesu tlogha ye wor za, “Zhire nga zuran ye nu, Woyang nuka shi aa nyi tun me dyinan ba, kope dyi nu naki Zhin a shiran. Kume nang, dyi nuke Zhin a shiran, nang ke dyi nuke Woyang a shiran.

²⁰Jiwa Zhinkirang a shim Yi baran, wa ka wut dyi nuke chin a shiran kap ye Woyang, ka wut dyi gwaanjiku nu dukki nang yenda, ma ku shi nu lazham.

²¹Ba wa nuke Zhinkirang ka nakhaki mtiku tu vr nyifi ye wora, wanang tk, Woyang wa ka vr nyifi ye njif nyin shimki.

²²Zhinkirang nuka kuma aaki ba, wa vr zalale aa nyi kuma nu mbu khar Woyang.

²³Ma ku aaki vr gorkir ye Woyang, ba wa nuka vrki gorkir ye Zhinkirang ku. Kap njif nuke nu vr gorkir ye woyang ba, nu vr gorkir ye Zhin nu da rukki nda ba.”

²⁴“Zhire nga zuran ye nu, njif nuka tukki balar banga, tuka maita njif nu da rukki nga, wa gwa nyifi nuke bu shi woda ba. Bu kuma nda ba, wa woda lawar me mtti wa gwa nyifiri.

²⁵Zhire, nga zuran ye nu sarchi a bari, wa kar a ba, nuke mtiku ka tk suqur Yi bu Magham, wor nu tukkyang ka nakha.

²⁶Jiwa ba wa nuke Zhinkirang nu dyinan ke dludlarsi nyifi, wanang tk wa sa Woi baranang ku kha ma dludlarsi nyifi.

²⁷Wa vr zalale kumar yenda tk kume dya Yi bu nduku.”

²⁸Ku shi nu lazham balar nang ba, kume sarchi a nje a bari nuke mtiku nuke a mbu kujipku kap ka tk suquran,

²⁹tu da vi bar ku. Nduki nu shiki dyi mbarkandi ka ji ku tu gwa nyifiri, yang nduki nu tlunaki dyi malkandi ku, ka ji tu kuma wora.

³⁰Nang ka duma shi aa num nga dyenda ba. Ngga shi kumar bang ba wa nu Magham zuki ya za shi nga. Kume nang kumar bang dya zhire, kume nga shikya shimndi bang ba, nga shikya shimndi bu njif nu da rukki nga.”

Saiduku Dyine Yesu

³¹Mbu nga dyenda kya saida dyina, saidu bang bu gwa dlu ba.

³²Yang njif nggur a nje nuke a saida nga, nga zun saidu baranang dya zhire.

³³Tun wa ruk nduki nu she Yohkana, yang wa saida zhire ni ye nu.

³⁴Kap ndu nang, nang dla vara nu ve saidu bu nduk ba. Nga zu wanang ma gwa nu danari.

³⁵Yohkana dya yarang nuke a wuti, yang tun wa dat kasha nu yarang baranang me sarchi kodomma.

³⁶Yang saidu banga nje khara nu dukki saidu nu Yohkana shiki dyina. Dyiku nuke nga shiran Zhinkirang vrukti ya za shi nga, dyi nuke nga shiranku nang, wor saidaki za Zhinkirang a rukki nga.

³⁷Chin Zhinkir nu da rukki ngang, ndu varan dya saidu banga. Sar da nun tk suquran ba yang sar da nun na shipar baran ba.

³⁸Nuke balar baran a nje kharan mbu memuna nu ba, kume nun maita njif nu Zhinkirang a rukki ba.

³⁹Ba tun a lab mbu Bular balar bu Magham, kume tun a tamandan za tun ka gwa nyifi nuke bu shi woda ba mban. Yang Bular balar bu Magham ku nang kya saida nga.

⁴⁰Yang kap ndu nang tun wa zhang bar sha gha ma gwa nu nyifiri.

⁴¹Nang damta ndu makhtar bu nduk ba.

⁴²Yang nga zundo nu, ndolar bu Magham a nje mbu memuna nu ba.

⁴³Nga ba ndu zalale bu Zhinkir banga, nun dluri nga ba, yang mbu njif nggur a ba kume dyinan, tun ka dluri nda.

⁴⁴Yang da, tun ka maita kikimndana nuke tun a komkomi gwa makhtar chele baanu, yang nun zhang vaanu ma gwa nu makhtar nuka viki she Magham dyenda ba?

⁴⁵“Taman nu za ngga da zhaano baanu nu she Zhinkirang ba. Nu dar zhaano baanu a nje, chin ke Musa, chin nuke tun a tamandan za ka shaata nwang.

⁴⁶Mbu tun wa maita Musa, tuga tun wa maita nga, kume Musa wa shi bular dyina.

⁴⁷Yang mbu nun maita dyi nu bulaki ba, tun ka maita balar bang kikimnda?”

Yokhana 6

Yesu wa Zum ndu Nduki Dupu Qurmun

(Mat 14:13-21; Mar 6:30-44; Luk 9:10-17)

- ¹Gaanje nü shobki kodom tü Yesu dla dyim chitndi nü Galili, nang ke dyim chitndi nü Tiberiya.
- ²Tü nduki khang mbu gaanje nda, küme wa na dye saidu baran nü shiki ye nduki nüke var wor mün ba.
- ³Tü yang Yesu dla dlengang tü kha gha far süyen ndu nü mburi nda kwang.
- ⁴Nang do, nüke sarchi Tabar peetar dyin bü Yakhudekwang shiki bing.
- ⁵Tü Yesu da dyinan nü vidi, tü na nduki khang a bar ku she nda, tü ze Filibus za, “Chem ka masa dye zumndi nüke nduki nang ka zumki tü gama wor funa?”
- ⁶Yang Yesu shi balar nang ma nanji dyi nüke Filibus ka shiki, küme Yesu wa zun dyi nüke chin a ma shiran.
- ⁷Tü Filibus tlogha yenda za, “Na aa müzhindi bi nü tlünar me qaandi won rap bü masa dye zumndi nüke aaki chele baanda ka gwaki tü san me ba.”
- ⁸Tü da chele bü nü mburi nda kwang nüke dluman za Andurawus khachin Siman Biturus ze Yesu za,
- ⁹“Wonji woi kodommandi nggur fan ndu burti tolir qurmum nü shiki ndu budki bale ndu yurvi rap khanda. Yang nang ka shikya num chele nduki khangndi nanga na?”
- ¹⁰Tü Yesu ze nü mburi nda kwang za, “Zu ma ye ndukyang kü kha gha ku.” Yang ye maaranang wuzundi a nje khang. Tü khuzukwang kha gha, wa khul dupu qurmum ku.
- ¹¹Nü Yesu daki burti tolirang tü kuna Magham, tü shakh ye nduki nü khaki ghargh, tü gama wora. Tü shi wanang tük ndu yurvyang.
- ¹²Nü zumki ku tü mbu wor zhi, tü ze nü mburi nda kwang za, “Taba ma nggusurnggusuran nü khakyang ma kü aa num subur ba.”
- ¹³Tü nü mburi nda kwang taba nggusurnggusuran kwang tü nyel kang gwanggum rap, yang a vi ve burti tolir qurmum nü shiki ndu bale nü nduki zumki tü njigang.
- ¹⁴Nü ndukyang naki dye lazham nü Yesu shikyang, tü zu ku za, “Shwat, mbu wanang na ke annabi nüke a bar mbu larjyang yo.”
- ¹⁵Nü Yesu daki mban za ndukyang a daasa bar ma da nda ndu dumbur ma kü sa nda kü ma kuji, tü gab Varan nü dyin dlengang tük chin dyenda.

Yesu wa Shi Yir dyin Dyimi

(Mat 14:22-33; Mar 6:45-52)

16Nu mugdi shiki, tu nu mburi nda kwang a shur ku ma yir me dyim chitndang.

17Sarchi nang, maarang wa nggasi shir zhum, yang Yesu nu da ba she wor dong ba. Tu nu mburi nda kwang vi nu mbu dumbuли tu nggasi dla dyim chitndang ma yir Kaparnakhum.

18Tu dyim chitndang nggaasi me yirti, kume khukheeti dumburkandi nuke a gurtang.

19Qurse wa shi yir ku dyin dyimang wa kilomite qurmun ma yir njong, tu na Yesu ku a khatl yir dyine dyimang, a bar bing ndu dumbulang, tu mbu wor njya dyim.

20Yang tu Yesu ze wor za, “Tuk nu sawa ba, dya nga.”

21Kom tu tlogha ku ku Yesu vi nu mbu dumbulang suyen ndu wora. Fan ndu fan tu dumbulang khul ye maa nuke a yir su kwang.

Nduki wa Kaala Maa nu Yesu

22Vi dumaaran, tu nduki nuke kharan dlar dyim chitndang da mban za dumbul kaada a ba ki ye maaran. Tu yang kor ku za Yesu nu vi nu mbu dumbulang suyen ndu nu mburi nda kwang ba, kume nu mburi nda kwa viki wor dyenda.

23Yang dumbulku nggur a nje nu da viki ku Tiberiya, tu ching gha ku bing ndu ye maa nu nduki zumki burti tolir gaanje Yesu wa kuna Maghamang.

24Nu ndukyang naki za Yesu ndu nu mburi nda kwang a nje ku ye maaranang ba, tu vi dumbulku tu du Kaparnakhum a kaala Yesu ku.

Yesu ke Burti tolir nu Vurti Nyifiri

25Nu gwaki nda ku me dlar dyim chitndang, tu ze nda ku za, “Maalum ta ba fan kochiya?”

26Tu Yesu tlogha ye wor za, “Zhire, nga zuran ye nu, tun a kaala nga kume tun wa nji burti tolirang tu mbonu zhi, nun kaala nga kume dye saidu nang shikya ba.

27Ki nu bonye kume kaalar dye zumndi nuke ka suburki ba, lab ma dye zumndi nuke bu shi subur ba, yang ka vur nyifi ye nu nuke bu shi woda ba. Nang ke pooni dye zumndi nuke Yi bu Nduk ka vurki ye nu. Kume Magham wa ghwas saidu maito nu ve Masiya Yesu.”

28Tu ndukyang zham Yesu za, “Chem ka shikya num ma nyel mi dyi nuke Magham a shimndanang na?”

²⁹Tu Yesu tlogha ye wor za, “Wonji ma dyi nuke Magham a shimndanang, maita ma njif nu da rukkyang.”

³⁰Tu ndukyang zham Yesu tuk za, “Yang to ka shikya nyi pooni dye saidu yerem ma nami nu si chem maita ra? To ka shikya nyi pooni tuna?”

³¹Ai zhikanerem nu zhu tang wa nji manneku mbu gaarang, ba wa nuke a nje bułaran za, ‘Wa vur dye zumndi ye wor na shurki vidī ma kū zum ku.’ ”

³²Kom tu Yesu tlogha ye wor za, “Zhire, nga zuran ye nu, dya Musa vurki dye zumndi na shurki vidang ye wor ba, Zhinkir bang ke nu vurti dye zumndi yelndi na viki vidī.

³³Dye zumndi bu Maghamang dya nu shurti vidī, a vur nyifi ye larji.”

³⁴Tu tlogha yenda ku za, “Kuman, ki vur dye zumndi nang yerem aakochi!”

³⁵Tu Yesu tlogha ye wor za, “Nga ke dye zumndi nuka vurki nyifi, njif nu da ba ki sha bu tuk meeri gana fan ba, yang tuk njif nu maitaki nga sar da bu tuk khuzhum ba.

³⁶Yang ba wa nang zuki ye nu, tun wa na nga, yang kap ndu nang nun maita nga ba.

³⁷Kap nduki nu Zhinkirang vurki ya, kada ba sha ku, yang njif nu da ba ki sha ngam bu komba nda ba.

³⁸Jiwa na nga shur vidī ma shi shimndi bang ba, nga bakya ma shi shimndi bu njif nu da rukki nga.

³⁹Yang njif nu da rukki ngang nu shim kū mbud nga da chele nduki nyin vurki ya ba, a shim nakha nga wor fudar wuri.

⁴⁰Kume nang ke shimndi bu Zhinkir bang, kap njif nuke a nggut Woyang, tu ki maita nda wa gwa nyifi nuke bu shi woda ba, yang nga ka da nda nu vidī fudar wuri.”

⁴¹Tu Yakhudekwang nggaasi ruru kume wa zu za, “Nga ke dye zumndi nu da shurki vidī.”

⁴²Tu zu ku tuk za, “Wodye nang dya Yesu de, woi bu Yusufu, nuke chem wa zun man ndu zhin? Yang num saki ka zuki leendang za, ‘Nga shur vida na?’ ”

⁴³Tu Yesu tlogha ye wor za, “Njig ma ruru chele baanu.

⁴⁴Nduk a nje nuke ka dumaki bar sha ba, buka mbu Zhinkir nu da rukki ngang a dutki nda. Yang ngga da nda nu vidī fudar wuri.”

⁴⁵A nje bułaran mbu lagarkati bu annabikwang za, “Magham ka shogaki ye wora. Yang kap njif nu tukki, tu yang shoga she Zhinkirang, wa ka ba sha.

⁴⁶Nduk a nje nü naki Zhinkirang sar da ba kope njif nü da viki she Magham, chin naki Zhinkirang chin dyenda.

⁴⁷Zhire, nga zuran ye nu, aaki maitaki wa gwa nyifi nuke bü shi woda ba.

⁴⁸Nga ke dye zumndi nü vurti nyifiri.

⁴⁹Zhikannu nü zhu tang wa nji manneku mbü gaarang, yang kap ndü nang wa muüf ku.

⁵⁰Yang wonji dye zumndi nuke a shurti vidü. Aaki zumki dye zumndi nang bü muüf ba.

⁵¹Nga ke dye zumndi nü vurti nyifiri nü da shurki vidü. Kap njif nü zumki dye zumndi nang ka gwa nyifiri kodokhsu ba. Yang dye zumndi nang dya man vara, nuke nga ma vurtan ma kü larji gwa nyifiri.”

⁵²Tü Yakhudekwang nggaasi keele madyikandi chele baanda a zuran ku za, “Ka shi kikimndi tü khuski nang zu za chin ka vur dlu varan yerem ma njimyang na?”

⁵³Tü Yesu ze wor za, “Zhire, nga zuran ye nu, mbü nun nji dlu bü Yi bü nduk tun za tom baran ba, nyifi nje mbe nu ba do.

⁵⁴Kap njif nuke a nji dlu vara, tü ka za tom bang tuk, wa gwa nyifi nuke bü shi woda ba, ngga da nda nü visi fudar wuri.

⁵⁵Kume dlu vara dya dye zum madyi, tom bang yang dya dye zar madyikandi.

⁵⁶Kap njif nuke a nji dlu vara, tü ki za tom banga kharan mbya, nga kharan mbe nda tuk.

⁵⁷Ba wa ni Zhinkir nü nyifi a rukki nga, yang nga a khar ndü nyifi kume chin, wanang tuk, njif nü gabki ndü nga ma dye zumndi baran ka kha ndü nyifi kume nga.

⁵⁸Nga ke dye zumndi nü da shurki vidü. Zhikannu nü zhu tang wa nji manneku, yang kap ndü nang tu mut ku, yang njif nü zumki dye zumndi nang ka kha ndü nyifiri kodokhsu ba.”

⁵⁹Yesu zu dyiku nang sarchi nuke a shogar ye maa tabar bü Yakhudeku nuke a Kaparnakhum.

Nü mbu Yesu ku Khang wa Njigti nda

⁶⁰Tukti wanang ke shar, tü khang chele bü nü mburindakwang zu za, “Nang dya balar sharkandi, ki ka dlukya?”

⁶¹Yang nuke Yesu wa zun za nü mburi nda kwang a ruru dyine shogar nyin shikyang, tü zu za, “Shogar nang wa subur memuna nu mu?

⁶²Yang tun ka shi kikimndi mbü tun wa na Yi bü Nduku a dlar ma yir mbü vidí ye maa nü da viki si?

⁶³Jiimba ke nu vurti nyifi, zalale aa nüm kha manva ba. Balarku nang züki ye nwang dya jiimba, ndü nyifi.

⁶⁴Yang beeni nduki a nje chele baanu nüke nü maita ba." Küme gumapaali Yesu wa zun nduki nüke nü maita ba, ndü njif nüke a ma vürti nda barang.

⁶⁵Tü zü tük za, "Na ke dyi nü saki tang ze nu nga za, 'Nduk a nje nüke ka dümaki bar sha ba, buka mbü Zhinkirang wa vür zalale ni yenda.' "

⁶⁶Gaanje balar nü Yesu shiki nang, tü khang chele nduki nüke a mbu gaanje ndang njigti nda, tü njig mburi nda ku tük.

⁶⁷Tü Yesu zham gwaanggü rapndang za, "Tun a shim yi va nu tük mu?"

⁶⁸Tü Siman Biturus tlogha yenda za, "Zhinerem gwaanji, chem ka dükyia she kiya? To ke nü balar nüka vürki nyifiri nüke bü shi woda ba.

⁶⁹Chem wa maita, chem wa zun tük za to ke Shakhshakhndi bü Magham."

⁷⁰Tü Yesu tlogha za, "Nga datki nu tun gwaanggü rapndi nang ba goma? Yang da chele baanu dya shedan."

⁷¹Yang a shiran ndü Yakhuda, yi bü Siman Iskariyoti, küme chin kya ma vürti nda bara, aa nüke dya da chele gwaanggum rapndang.

Yokhana 7

Khachinkirku bü Yesu nü Maita nda ku ba

¹Gaanje nang tü Yesu baara mbü dlar ghai Galili, yang nü shim yir mbü dlar ghai Yakhudiya ba, küme Yakhudeku nüke a far a shim tlagha nda ku.

²Yang ba ni Tabar khar mbü tantiku bü Yakhudekwang a shiki bing,

³tü khachinkirku bü Yesu ze nda za, "Wa shipa ji na bar fan to dü Yakhudiya ma kü nü mburor kwang tük na dye lazham nüke ta shiranang.

⁴Ai, kap njif nüke a shim kü nduki zun nda madyi nüka tuka dyi nüke chin a shiran gha ba. Ma nüke ta ka shi pooni dyikunang, ai wa shipa wut na dyinor ye larji tü zundor ku."

⁵Jiwa aa khachinkirku bü Yesu nü maita nda ku ba.

⁶Tü Yesu ze wor za, "Sarchi bang nü shi dong ba, aa nüke she nu aa nyi sarchi torop.

⁷Baanu larji bü zhangndo nu ba, a zhangkya ba nga, küme dye shir baanda malkandi nang ka züki ye worang.

⁸Dü ma vaanu ma tabar baanu. Nga ma yir ma tabar nang ba, küme sarchi bang nü shi ba.”

⁹Gaanje Yesu wa shi balar nang ye wora, tu kursa kodom Galili.

¹⁰Yang gaanje khachin kwang wa dü ma tabarang, tu Yesu dü tük, yang dü mbü tuka, nü da vi ye dalang ba.

¹¹Tü Yakhudekwang ki kaala nda ye maa tabarang, a zhamndan ku za, “A fün ke khuskyang na?”

¹²Mbü tabarang, tu nduki khang ki balar bü Yesu chele baanda mbü tuka. Beenan ku a suparan za, “Dya nduk mbarkandi.” Yang beenan za, “Wanang ba, a lamba kya nduki.”

¹³Yang aa da nduk a nje nü dümaki balar bü Yesu ye dalang ba, küme a sawa dlegumeku bü Yakhudekwang.

Yesu wa Shi Shogar ye Maa Tabar Khar mbü Shekhdekhku

¹⁴Nü sarchi tabarang mberki tala, tu Yesu vi nü mbü Rafti bü Magham tu nggasi shogar ye nduki.

¹⁵Tü dlegumeku bü Yakhudekwang shi lazham tu zu ku za, “Njif nang magha dyiku nang funa, nuke nü dü ye maa dlur shoga ba, yang a gwa zündi nang funa?”

¹⁶Tü Yesu tlogha ye wor za, “Dyi nuke nga shogaran barang, dya bang ba, dya bü njif nü da rukki ngang.

¹⁷Aaki datki shir shimndi bü Magham, ka zun za shogar banga vi she Magham, dya bang ba.

¹⁸Njif nuke a shoga dyi nuke baran bara, a shimkyu gwar zhaaji she nduki. Yang njif nuke a shim kü njif nü da rukki nda gwa zhaaji, chin ke nü shir zhire, yang nuka shi song zhire ba.

¹⁹Wodye Musa vürki woparang ye nu de? Yang kap ndu nang aa da nduk a nje nuka khutloki Woparang chele baanu ba. Yang num saki tun a shim tlagha nga?”

²⁰Tü ndukyang tlogha za, “To nü khukheet, nü ki kya shim tlagharang na?”

²¹Tü Yesu tlogha ye wor za, “Nga shikya dye lazham kaada, yang kap baanu tun wa shi lazham.

²²Musa wa ze nu za dla nu sonu (aa nuke chin nggaki san ba, dya zhikannu nu zhu tang). Yang kap ndu nang tun wa ka dla su woi Füdar Maasi.

²³Yang nuke tun wa ka dla su woi Füdar Maasi küme mbu nu wopar bü Musa, num saki tun ki shokhnar ndu nga küme nga shaana nduk nughha nggalang Füdar Maasi?

24Njig ma kumar nar yiti, tun kuma dyi nuke torop.”

Yesu ke Masiya

25Tu beeni nduki nu Urshalima zu ku za, “Alapa nang ke khuski nuke a shim tlagha nda kwa ba goma?

26Wonji nda fan a balar ye dalangi, yang nu zu aa num yenda ku ba. Dle gume kwang wa lauda san za chin ke Masiya kuji datkandi bu Maghamang mu?

27Wonji chem wa zun maa nu khuski nang a viki si, yang mbu Masiya zhirekandang aa ba, nduk a nje nuke ka zunki ye maa nu da viki su ba.”

28Yesu a mbu shogar mbu Rafti bu Maghamang, tu da suquran nu vidz tu zu za, “Tun wa zundi nga, tun wa zun maa nanga viki su tuk. Nga ba ndu zalale bang ba. Njif nu da rukki nga dya nu zhire, yang nun zun nda ba.

29Bang nga zun nda, kume nga vi she nda, chin a rukki nga.”

30Nu Yesu zuki balar nang, tu nduki shim kusi nda. Yang nduk nu suba nda ba, kume sarchi baran nu shi dong ba.

31Kap ndu nang tu nduki khang mbu tabar ndukyang maita Yesu, a zuran ku za, “Wodye da, mbu Masiya ba, ka shi dye lazham nu dukki dyi nuke khuski nang shiki mu?”

Dlegumeku bu Yakhudekwang wa Shim Kus Yesu

32Tu Parisekwang tuk nduki a supa balar bu Yesu ye yen, tu kuruku rututundi ndu Parisekwangruk nu ngguti Rafti bu Magham kwang kyu da kus nda.

33Tu Yesu tlogha za, “Sarchi khar bang ndu tun wa njig ba kodomma. Kom ngga gab nu she njif nu da rukki nga.

34Tun ka labti nga, tun bu gwa nga ba, yang ye maa nuke nga sang tuk, tun bu dumma yir njig ba.”

35Tu Yakhudekwang shi balar chele baanda a zuran ku za, “Ka dukya fun nuke chem bu gwa nda ba nda na? A ma yir kya she Yakhudeku nu lakhtaki tu khan chele Khelenekwang ma shogar ye wor mu?

36A taman kya num nu zuki za, ‘Tun ka labti nga, yang tun bu gwa nga ba’ ndang? Tamankya num tuk nu gabki tu zu za, ‘Ye maa nuke nga yir tun bu dumma yir njig ba nda na?’ ”

Alqawar Vurti dyim Nyifiri

37Fudar laudar si tabarang, nuke nang ke fudar gwaanji nu tabaran, tu Yesu ching gha tu da suquran nu vidz tu zu za, “Kap njif nuke a tuk khuzhumndi kyu da ba sha tu za dyimi.

³⁸Kap njif nü maitaki nga, ‘Njiv dyimku nuke a bagha dyim nyifiri kada kuda mbü memuna aa nyi nduk nü maitaki nga ba wa nü bular balar bu Maghamang zuki.’”

³⁹Yang Yesu a shimkyा balar bu Jiimbi shakhshakhndi nuke nü maitar nda ka ba dluki, jiwa ye sarchi nang nü vur Jiimbi Shakhshakh ndang dong ba, ma nuke Yesu nü vi nü mbü zhaaji baran dong ba.

Nduki wa Shi Keele dyine Yesu

⁴⁰Nü nduki tukki balar nü Yesu shiki nang, tu zu ku za, “Njif nang ke Annabyang shwat.”

⁴¹Tu beeni ndukyang zu za, “Dya Masiya.” Yang beenan za, “Wodye Masiya ka da vi Galili mu?”

⁴²Nü Bular balar bu Magham zu za Masiya ka da vi mbü zhikankirku bu Dauda ba goma? Yang ka da vi mbü ghai Baitalami, ye maa nü Dauda khaki nü njang de?

⁴³Tu dyin nduki shakh kume Yesu.

⁴⁴Tu beenan shim kusi nda, yang nduk a nje nü sübaki nda ba.

Song Maitar Yesu bu Dlegumeku bu Yakhudekwang

⁴⁵Ni nü ngguti Rafti bu Magham kwang gabki ku, tu kuruku rututundi ndü dlegumeku bu Parisekwang zham wor za, “Num saki nü na ba ndü chin ba?”

⁴⁶Tu nü ngguti Rafti bu Magham kwang tlogha za, “Sar da nduk a nje nü shiki bala wa khuski nang ba.”

⁴⁷Tu Parise kwa ze nü ngguti Kib kwa za, “Yoori! Wa gab tu zum dyinonu tuk mu?

⁴⁸Tun wa na aa da chele bu dlegumeku ndü Pariseku wa maita nda mu?

⁴⁹Nduki ku nang nuke nü zun aa num ku mbü wopar bu Musa ba, ai dya nduki nü miiki pontori baanda.”

⁵⁰Nikodemu nü duki she Yesu tang fara a nje chele bu Parisekwang, tu ze wor za,

⁵¹“Wopar baarem wa nggutl ku kuma mi nduku, kope nduk wa tuk dyi nü zuki, ma kū nduki zun dyi nü shiki.”

⁵²Tu yang tlogha yenda ku za, “To nduk Galili tuk mu? Nggut mbü balar bu Magham to na ba, annabi nggur bu da vi Galili shwat ba.”

⁵³Tu aaki dū kaari.

Yokhana 8

Nokhzi nü Kuski nda dyin Zawari

¹Tu yang Yesu dū mbū Dleng qūfar Zaitun.

²Vi dumaaran ndū dawi tu Yesu dū mbū Rafti bū Maghamang tūk, tu nduki kap a ba she nda, tu kha gha a shogar ye wora.

³Tu maalum tauretekü ndū Pariseku a ba ndū nokhzi nggur nü kuski nda a qaandi ndū chin. Tu sa nda nü tala ku.

⁴Tu yang ze Yesu za, “Maalum, nokhzi nang a kus nda mbe zawa.

⁵Yang Wopar bū Musa wa wud za kū tlagha mi pooni nduki nang ndū mbukti. Yang ba to zu za kima?”

⁶Yang zham nda ku ma tūk men, a shim gwa nda ku ndū zop nūke wor ka daki zhaano baran nü dyinan. Yang tu Yesu sa dyinan ye ghai tu ki būlar nü vughai ndū ye kharan.

⁷Nü zumki guma ndū zhamndi ku ye Yesu, tu da dyinan nü vidī tu ze wor za, “Kap njif nūke nü shi sola sarda chele baanu ba kū nggaasi mbukti nda ndū ndogdi.”

⁸Tu Yesu gab tu sa dyinan ye ghai tu shi būlar yaghai.

⁹Nü tukki wanang ku, tu nggasi lakhtar ku ndū da da, ji dyin nduk kudaandi ma yir she quonggi. Tu njig Yesu chin dyenda, ndū nokhzang chingndan gume nda.

¹⁰Tu Yesu da dyinan nü vidī, tu zham nda za, “Nusu, a fun wora? Nduk a nje nü kumaki ba?”

¹¹Tu tlogha za, “Kuman, nduk a nje ba.” Tu Yesu zu za, “Aa nga nang kuma ba, dū vaaro, yang gab na to shi sola tūk ba.”

Yesu ke Yarang bū Larji

¹²Tu Yesu zum guma ndū balar ye nduki a zuran za, “Nga ke yarang bū larji. Kap njif nūke a mburi nga bū shi yir mbū zhum ba, yang ka gwa yarang nyifiri.”

¹³Tu Parisekwang ze Yesu za, “Ta saida dyinoro, yang saidu barang dya zhire ba.”

¹⁴Tu Yesu tlogha ye wor za, “Aa nga saida dyina, ai, saidu bang dya zhire, kūme nga zun ye maa na nga viki si, ndū maa nūke nga yir si. Yang nun zun maa na nga viki si ba, yang nun zun maa nūke nga yir su ba.

¹⁵Baanu tun a kumakya nar bū nduku. Yang bang nang ka kuma aaki ba.

¹⁶Yang aa ngga shi kuma, kumar bang dya zhire, kume nga dyenda ba, Zhinkir bang nü da rükki nga a nje suyen ndü nga.”

¹⁷A nje bularan mbü wopar baanwang za, “Mbü nduki rap wa vur saida dyine dyi da, saidu baanda dya zhire.

¹⁸Yang nga shi saidu bü dyina, Zhinkir bang nü da rükki nga ke nü rapan.”

¹⁹Tü zham nda ku za, “A fün ke zhwa na?” Tü Yesu tlogha ye wor za, “Nun zündi nga ba yang nun zün Zhinkir bang ba. Mbü tun wa zündi nga, tüga tun wa zün Zhinkir banga.”

²⁰Yesu shi balar nang sarchi nüke a shogar mbü Rafti bü Magham bing ndü maa dungdi muzhindi vurtang. Yang kap ndü nang nduk a nje nü küski nda ba, küme sarchi baran nü shi dong ba.

Yesu wa Shi Balar nü dyine Pitl Müti baran

²¹Tü Yesu ze ndukyang tük za, “Nga yir vara, yang tun ka ba labti nga, tun ka müt nü mbü solar baanu, ye maa nüke nga yir sang, tun bü düma yir njig ba.”

²²Tü pitl nang sa dlegumeku bü Yakhudekwang tü zü za, “Yang a ma tlagha kya dyinan mu nü züki za, ye maa nüke nga yirang, tun bü düma yir nje ba.”

²³Tü yang Yesu züm guma ndü zuran za, “Tun a vi vughai, yang bang nga vi vid*i*. Tun bü larji, yang nga bü larji ba.

²⁴Nang ke dyi nü saki tang ze nü nga za, tun ka müd mbü solar baanu. Küme mbü nun maita za nga ke njif nang züki ye nu Nga ke chin na ba, tun ka müd mbü solar baanu.”

²⁵Tü zham Yesu ku za, “To ke ki ya?” Tü Yesu tlogha ye wor za, “Nga ke njif nang züki ye nu gumapaalyang.

²⁶Dyi kwa nje khang nüke ngga dümaki zuran dyinonu, kom dyiku khang nüke kuma nga nun dyinan tük. Yang nga zükyba dyi nang tükk she njif nü da rükki nga dyenda, yang nga zükyba zhire ye larji.”

²⁷Yang ndukyang nü zün za a shikya balar ye wor dyine Zhinkir ba.

²⁸Nang ke dyi nü saki tü Yesu ze wor za, “Sarchi nun daki Yi bü Nduk nü vid*i*, ye sarchi nang tun ka zünki za nga ke chin. Tun ka zün za nang ka shi aa nüm ndü zalale bang ba, yang nga zükyba dyi nüke Zhinkirang shogaki ya dyenda.

²⁹Njif nü da rükki ngang a nje suyen ndü nga, nü njigti nga dyenda ba, küme nga shikya dyi nüke a shimndan aakochi.”

³⁰Sarchi nüke Yesu a balar nang tü nduki khang maita nda.

Dli dyin Zhirekandi

³¹Tu Yesu ze Yakhudeku nu maitaki nda za, “Mbū tun wa zūm guma ndū khubti shogar banga, tun ke nu mburi nga ku zhirekandi.

³²Kom tun ka zun zhire, zhiryang ka dli dyinonu.”

³³Tu tlogha yenda ku za, “Ai, chem pooni bu Yibram, sar da nyem shi khar maava ba. Yang num saki to zu za chem ka dli dyineremang na?”

³⁴Tu Yesu zu ye wor za, “Zhire, nga zūran ye nu, kap nu sola dya maavi bu sola.

³⁵Ai, maava nūka khan mbū rafa aakochi ba, yang woi, dya ye raftang aakochi.

³⁶Kume nang, mbū woyang wa dli dyinonu, tun ka gwa dli dyin zhirekandi.

³⁷Nga zun tun zhikan Yibram, yang tun a shim tlagha nga, kume nun dlū shogar bang ba.

³⁸Nga zūkya dyi nang naki she Aba banga, yang tun a shi kya dyi nun tukki she zhinonu.”

Yesu wa Ze nu Ghaari Sankwang za Shedan ke Zhin Wora

³⁹Tu tlogha ku za, “Yang, ai, Yibram ke zhinerem.” Tu Yesu ze wor za, “Mbū tun qusonggi bu Yibram, tuga tun wa shi dyi nu Yibram shiki.

⁴⁰Nga nu zūr zhire bu dyi nang tukki she Magham, yang tun a lab njiv tlagha nga. Ai, Yibram nūka shi tun wanang ba.

⁴¹Kume nang, tun a shikya dyi nūke zhinonu a shiran.” Tu yang Yakhudekwang zu za, “Khaarem mbū khūr ba. Magham ke Zhinerem, chin ke Zhinerem dyenda.”

⁴²Tu Yesu ze wor za, “Mbū Magham ke zhinonu tuga tun wa ndola nga, kume nga vi she Magham, yang wonji nga fan. Na nga ba ndū zalale bang ba, Magham a rukki nga.

⁴³Num saki nun da mbū balar bang ba? Kume nun dūma gwa dlumndonu ye shogar bang do ba.

⁴⁴Tun bu zhinonu Shedan, yang tun a shim shir dyi nūke a shiran tuk. Dya nu tlaghar mudi gumapaali yang nu damta ndū zhire ba, kume zhire nje mbe nda ba. Mbū wa kota wollo aakochi a shikya me ghai baran, kume dya nu kotama, zhinkir bu wollo.

⁴⁵Yang kume nga zu zhire, tun wa zhang maita nga gha.

⁴⁶Nduk a nje chele baanu nūke ka wudki za nga shi zop sar da mu? Yang mbuke nga zūkya zhire, num saki nun maita nga ba?

⁴⁷Njif bu Magham wa ka tuk dyi nūke Magham a zūran. Yang nun gwa dlumndonu ye dyi nūke Magham a zūran ba kume tun bu Magham ba.”

Yesu wa Duk Yibram

48Tu Yakhudekwang tlogha yenda za, “Alapa zhire baarem de nyem zuki nyem za to khuzi Samariya yang ta suyen ndu khukheeti tukang?”

49Tu Yesu tlogha za, “Nga nu khukheet ba. Nga vurkya zhaaji ye Zhinkir banga, yang tun a ndumndi nga.

50Nang lab zhaaji ye vara ba. Njif nggur a nje nuke a labtan ya, yang chin ka ba shiki kumari.

51Zhire, nga zuran ye nu, kap njif nu khutloki shogar banga bu mut shwat ba.”

52Tu Yakhudekwang ze nda za, “Uughu! Leendang chem wa zun nuke ta suyen ndu khukheet shwat. Ai, Yibram ndu annabikwang kap wa mud ku, yang no za, ‘Kap njif nu khutloki shogar bang bu mud shwat ba.’

53Tamandi ba ta duk zhinerem Yibram mu? Yang aa chin wa mudi, annabikwang mud ba wanang tuk. To da va ma ki do?”

54Tu Yesu tlogha ye wor za, “Mbnu nga vur zhaaji ye dyina, zhaajyang dya dyi nggur ba, Zhinkir bang kya vur zhaaji ya, nun ka qaki nda za dya Maghamndi baanu nggwang.

55Nun zun nda ba, yang nga zundi nda. Mbnu tuga nga ze nu za nang zun nda ba tuga nga kha ma nu kotama wa tunu. Yang nga zun nda, nga khutlo dyi nuke a zuran.

56Zhinonu Yibram wa kasha nar sarchi banga madyi, yang wa na tu kasha.”

57Tu Yakhudekwang ze Yesu za, “To nuke no khul aa sonyi dyin qurmun ba, yang ta zuran no za ta na Yibram?”

58Tu Yesu ze wor za, “Zhire nga zuran ye nu, me ku kha Yibram nga nje.”

59Ba nu Yesu zuki wanang, tu da ghar ndogdiku ma mbukti nda. Tu yang Yesu sagha nu me yiti wora, tu vi bar tu njig mun Rafti bu Maghamang.

Yokhana 9

Yesu wa Shaana Khuski nggur nu Khaki nda Puguman

1Yesu a peetari tu na khuski nggur nu khaki nda puguman.

2Tu yang nu mburindakwang zham nda za, “Maalum, zop bu ki saki tu kha khuski nang pugumang nang na? Dya kume solar baran mu, yang solar bu man ndu zhin?”

3Tu Yesu tlogha za, “Dya kume solar bu khuskyang ba, yang bu man ndu zhin ba, kha nda puguman ma ku wud tlunar bu Magham dyine nda.

⁴Wa kus kuzum mi guma ndu tlunar bu njif nu da rukki nga ndu fudari. Kume virkiri a bar nuke nduk a nje nuke ka shiki tluna ba.

⁵Mbu nga nje mbu larji nang, nga ke yarang bu larji.”

⁶Nu zuki wanang tu kod nyakhti nu yaghai, tu lokhba ghayang si, tu da tu pasha nu ve yiti khuskyang.

⁷Tu ze khuskyang za, “Du to da shib yitorang nughha mbu Shaplangge Silwam.” (Mban za, “Rukti”) Tu khuskyang du tu da shib yitanang nughha, tu da gab a na maari.

⁸Tu nu bing baranku ndu nduki nu sunki na nda a khuti zu za, “Wodye nang ke khuski nuka khaki gha ma khutang ba goma?”

⁹Tu beeni nduki zu za, “Dya chin.” Yang beenan za, “Auwo, dya ba shipa.” Tu yang khuskyang tlogha za, “Dya ba nga.”

¹⁰Tu zham nda ku za, “Yang shi kikimndi tu yitorang quna na?”

¹¹Tu tlogha za, “Dya khuski nuka qaki nda za Yeswang tokhbaki ghai tu pasha nu ve yita, tu zu ya za, ‘Du to da shib yitorang nughha ndu dyim Silwam.’ Tang di tang a shibi tu yita quni.”

¹²Tu zham nda ku za, “A fun khuskyang na?” Tu zu za, “Nang zun ba.”

Pariseku wa Shi Zhamndiku dyine Shaanar bu Pugumang

¹³Tu ndukyang du ndu khuski pugum nu shaanakyang she Pariseku.

¹⁴Yang Yesu tokhba ghayang tu qun yiti khuskyang si ye Fudar Maasi bu Yakhudekwang.

¹⁵Tu Parisekwang gab tu zham khuskyang dyi nu shiki yenda tu yitan qunang. Tu khuskyang zu za, “Tokhbakya ghai tu pasha nu ve yita, kom tang a shib nughha, tang shaana, nga na maari leendang.”

¹⁶Tu beena Parisekwang zu za, “Njif nang a vi she Magham ba, kume nuka khutlo Fudar Maasi ba.” Tu yang beenan shi zhamndi za, “Nu sola ka dumsha dye lazhamku nang kikimndana?” Tu dyin wor shakh kumen.

¹⁷Tu gab tu zham khuskyang ku za, “Yang ba to ka zu kya num dyine khuski na nga na, nuke qun kya yitoro?” Tu khuskyang tlogha ye wor za, “Dya annabi.”

¹⁸Yang kap ndu nang, dlegumeku bu Yakhudekwang nu maita za khanda puguman kom tu gwa nar maari leendang ba. Kume nang, tu ruk kuda qa man ndu zhin.

¹⁹Tu zham wor ku za, “Njif nang dya yi baanu mu? Nun za kha nda puguman ya? Yang na maari leendang nga kikimnda?”

²⁰Tu man ndu zhin tlogha za, “Dyi nyem zunki chin ke khuski nang dya yi baarem, yang chem kha nda puguman.

²¹Nyem zun shi kikimndi tu yitan qun ba, yang nyem zun njif nu shaanaki nda nu gha ba. Zham ma nda. Ai, dya woi ba, ka ze nu ndu men.”

²²Yang zhin ndu manang zu wanang ku kume a sawa dlegumeku bu Yakhudekwang kume wa gun me wor dau za kap njif nu zuki za Yesu dya Masiya, wor ka komba nda bar mbu maa tabar baanda.

²³Nang ke dyi nu saki tu zu ku za, “Ai dya woi ba, zham ma nda.”

²⁴Tu Parisekwang gab tu qa pugum nu shaanakyang, tu ze nda ku za, “Zu zhire ma ku Magham gwa zhaaji. Baarem chem wa zun khuski nu shaanaki nang dya nu sola.”

²⁵Tu tlogha ye wor za, “Aa dya nu sola, nang zun ba. Dyi da nang zunki chin ke kha nga puguman dau, yang leendang nga na maari.”

²⁶Tu gab tu zham nda ku za, “Shikya num yora? Qun yitora nughha kikimndana?”

²⁷Tu tlogha ye wor za, “Nang zuki ye nwang, nun tuk de. Num saki tun a shim tuktan tuka? Tun a shim gab nu ma nu mburi nda ku tuk mu?”

²⁸Tu yang puзи nda ku za, “To ke nu mburi nda, baarem chem a mbu kya Musa.

²⁹Chem wa zun Magham wa shi balar ndu Musa, yang khuski nang nyem zun ye maa nu da viki su ba.”

³⁰Tu khuskyang tlogha ye wor za, “Meeni nga na dye lazham! Nun zun ye maa nu da viki su ba ya, yang wonji wa qun yita nughal!

³¹Chem wa zun Magham nuka tuk me nu sola ba, yang wa ka tuk me njif nuka gharki ghai yenda, a mbu zur baran.

³²Ma shir larji nyem tuk za njif nggur wa qun yiti nduk nu khaki nda puguman ba.

³³Mbu njif nang a vi she Magham ba, tuga bu dumma shi aa num ba.”

³⁴Tu tlogha yenda ku za, “To nu khaki mbu sola, ta shim shi na shogar yerem mu?” Tu yang komba nda ku.

Dle gume bu Yakhudekwang dya Pugumku mbu Jiimba

³⁵Tu Yesu tuk labaran za wa komba khuskyang. Nu gwaki nda, tu zham nda za, “Ta maita Yi bu Magham mu?”

³⁶Tu khuskyang tlogha yenda za, “Kuman dya kiya? Zu ya ngga maita nda.”

³⁷Tu Yesu ze nda za, “Ai ta na nda, chin kya balarang ndu to.”

38Tu khuskyang zu za, “Zhinerem gwaanji, nga maita.” Tu ghar ghai yenda.

39Tu Yesu zu za, “Nga ba nü mbu larji nang ma kuma kume nduki nuke nuka na maa ba kū na, nduki nuke a na maari kū kha ma pugum ku.”

40Nü Pariseku nuke a bing ndu chin tukki, tu ze nda ku za, “Yang nang ta zuran no za chem puguman tuk mu?”

41Tu Yesu ze wor za, “Ai mbu tun puguman tuga sola ve nu ba. Yang nun zuki za tun a na maari, solar baanu ba a nje rong.”

Yokhana 10

Kurti Balar ndu nü Khutlo Ndubangku

1“Zhire nga zuran ye nu, kap njif nuke nü vi nü she ndubangku ve me viri ba, tu yang dla ye maa nggur zum, dya nü muuru, ndu nü yetar njiv tuk.

2Yang njif nü viki ve me viri dya nü khutlo ndubangkwang.

3Nü ngguti me virang ka qun yenda. Ndubangkwang wa ka tuk suqur nü khutlorang. Wa ka qa ndubangkwang ndu dlum wora, tu du ndu wor dam.

4Qurse wa fet ndubangku baran nü dam, ka khan gume wora, ndubangkwang a mbu gaanje nda kume wa zun suquranku.

5Bu mbu rungu ku ba, ka dakya nda, kume nü zun suqur rungu ku ba.”

6Tu Yesu shi kurti balar nang ye wora, yang nü da mbu dyi nuke a zuran ye wor ba.

Yesu ke nü Khutlori Mbarkandi

7Kume nang tu Yesu ze wor tuk za, “Zhire nga zuran ye nu, nga ke me vi bu ndubangkwang.

8Nduki nü da ba ki gumera kap dya nü muuriku ndu nü yetar njivku, yang ndubangkwang nü gwa dlumndi wor ye wor ba.

9Nga ke me virang, njif nü viki kun sha ka gwa danari, ka vi tu vi nü dam a khutlori.

10Nü Muuru ka da bakya ba ma muuru, ndu tlaghar muti, ndu suburti. Yang nga bakya ma kū gwa nyifi ku, kū yang gwa ndu yele.”

11Nga ke nü khutlori mbarkandi, nü khutlo mbarkandi wa ka vur nyifi baran kume ndubangkwang.

12Nü tlunar muzhindi nuka daki nda tu shi khutlorang dya nü khutlo ba, yang ndubangkwang baran ba. Kume nang mbu wa na yidi gaari a bar dyin da, ka njig

ndübangkwang tü da varan. Yidi gaarang kada ba tü küs ndübangkwang, tü lakhta wor nugha tük.

¹³Nü khutlo nang da varan küme a shikya tlunar muzhin, yang nü damta ndü ndübangkwang ba.

¹⁴“Nga ke nü khutlo mbarkandi. Nga zün banga bang wa zündi nga ku,

¹⁵ba wa nü Zhinkirang zünki nga, nga tük nga zün Zhinkirang. Nga ka vr nyifi bang küme ndübangkwang.

¹⁶Beeni ndübangkwang nje nüke a mbü shapir nang ba. Wa küs a ba nga ndü wora. Ka tük suqura ku, ka kha ma shapir da, ndü nü khutlori da tük.

¹⁷Nang ke dyi nü saki tü Zhinkir bang ki ndola nga, nga ka vr nyifi bang ma da nga tük.

¹⁸Nduk a nje nüke ka dümaki lawa nyifi bang bar ba, küme nga ke nü vrtan bar ndü vara. Zalale vrtan bara a nje khara, yang zalale gafti si a nje khara tük. Nang ke dyi nü Zhinkir bang züki ya za shi nga.”

¹⁹Tü Yakhudeku vi ma keele chele baanda küme balar nü Yesu shiki nang.

²⁰Tü nduki khang chele baanda zü za, “A suyen ndü khukheeti nang ke dyi nü saki tü ki me yirti nang. Nüm saki tun ngga dlümndonu yenda?”

²¹Yang tü beenan zü za, “O'o, balar nang dya balar bü nü khukheet ba. Wodye khukheet ka düma qün yiti pugum mu?”

Yakhudeku wa Zhang Yesu

²²Dya sarchi mbiti, yang a Tabar kwari qündi Rafti bü Magham mbü ghai Urshalima.

²³Yang Yesu a bara maa nüka qaki za, kalap bü Solomon mbü Rafti bü Maghamang.

²⁴Tü Yakhudekwang kara nda nü tala tü zü ku za, “Nüm saki tom ngga dyinerem gha ba? Mbü to ke Masiya to zü yerem ye dalangi.”

²⁵Tü Yesu tlogha ye wor za, “Ai nga woda züran ye nu, yang nun maita ba. Dye lazhamku nüke nga shiran mbü dlüm Zhinkir bang kya saida nga ye nu.

²⁶Yang nun maita ba, küme tun ndübangku bang ba.

²⁷Ndübangku bang wa ka mbu zür banga, nga zün wora, wa ka mburi nga ku tük.

²⁸Nga vr nyifi ye wor nüke bü shi woda ba, bü dar müt ku ba, yang nduk a nje nüke ka lawaki wor bar mbü khara ba.

²⁹Zhinkir bang nu^u vurki ndubangkwang ya wa duk aaki ndu gwaari, yang nduk a nje nu^uke ka dumaki lawa wor bar mbu kharan ba.

³⁰Nga ndu Zhinkirang chem da."

³¹Tu Yakhudekwang gab tu ghar ndogdiku ma mbukti nda.

³²Tu Yesu tlogha ye wor za, "Nga shi dyi mbarkandi ye nu khang she Zhinkirang, yang tun a ma mbukti nga kume nyi chele na?"

³³Tu Yakhudekwang tlogha yenda za, "Ai, chem a ma mbuktoro kume tlunar mbarkandi no shiki ba, yang chem a ma mbuktoro kume balar ndumndi no shiki ye Magham. To nu^uke to nduku yang ta buu dyinor ndu Magham."

³⁴Tu Yesu tlogha ye wor za, "A nje bu^ularan mbu wopar baanu za Magham wa zu za, 'Nga za tun maghamndiku.'

³⁵'Yang chem wa zun Bular balar bu Magham nu^uka zu wollo ba, mbu Magham wa qa nduki nu^u tukki balar baran maghamndiku,'

³⁶yang nga nu^u Magham wakaki, tu da rukti nga nu^u larji. Ka kha ma balar ndum kume nga zu za, 'Nga Yi bu Magham' mu?

³⁷Mbu^u nga shikya tlunar nu^uke Zhinkir banga shiran ba, maita nu^u nga ba.

³⁸Yang mbu nga shikya tlunar nu^u kya shiran, aa nun maita nga ba, maita ma tlunarkwang, kume zun nu, tun da mban tuk za, Zhinkirang a nje mbya, yang nga mbe nda tuk."

³⁹Tu shi ku tuk ma kus nda, yang nu^u gwa tu kus nda ku ba.

⁴⁰Kom tu Yesu gab nu^u dlar Gaawu Urdun, ye maa nu^uke Yokhana shiki baptismne nu^u gumapaalyang, ta kha gha fara.

⁴¹Tu nduki khang a ba she nda. Tu yang ki zuran ku za, "Aa nu^uke Yokhana nu^u shi dye lazham sarda ba, yang kap dyi nu^u zu^uki dyine khuski nang dya zhire."

⁴²Ba ye maa nang tu nduki khang maita Yesu.

Yokhana 11

Muti bu Liazaru

¹Khuski nggur a nje mbu gure Betani dluman za Liazaru, yang varan mun ba. Betani ke ghai bu Maryam ndu khachinkir baran Marta.

²Yang Liazaru nu^uke varan mun ba ndang dya khachin Maryam. Nang ke Maryam nu^u puki mor nu^uke zhiran munkandi ye Zhinerem gwaanji tu pasha saaran ndu ghosi dyinanang.

³Tu yang nusuku nuke a khachinkir ku nang ruk ye Yesu za, “Zhinerem gwaanji, njif nuke ta ndola nda nang varan mun ba.”

⁴Nu Yesu tukki wanang tu zu za, khaati nang bu tlaghha nda ba, yang Magham ndu Yi baran ka gwa zhaaji mban.

⁵Ji Yesu a ndola Maryam ndu khachin Marta ndu Liazaru.

⁶Yang kap ndu nuke wa tuk labar khaati bu Liazaru, tu shaata qaandi rap dong ye maa nuke a sang.

⁷Qursan tu ze nu mburindakwang za, “Gab mi nu Yakhudiya.”

⁸Tu nu mburindakwang ze nda za, “Maalum, ba mbu qaandiku nang Yakhudekwang shimki ku mbuk nda ro, yang ta ma gabti nu nje tuk?”

⁹Tu Yesu tlogha za, “Awe gwaanggum rap kya mbu piti da ba goma? Yang kap njif nuke a yir nu fudari bu ji saaran ba, kume a na yarang bu larji nang.

¹⁰Yang njif nuke a yir nu virkiri wa ka ji saaran kume yarang nje she nda ba!”

¹¹Nu Yesu wofaki zu dyiku nang, tu ze wor tuk za, “Rapterem Liazaru wa zhi dyeni, yang nga yir ma nakha nda mbe dyenirang.”

¹²Tu nu mburindakwang ze nda za, “Zhinerem gwaanji, mbu dyenir wa da nda, ai, ka shaana.”

¹³Yesu a shikya balar muti bu Liazaru, yang nu mburindakwang taman za a shikya ba dyeni a maasi.

¹⁴Tu Yesu ze wor ye dalangi za, “Liazaru wa muti.

¹⁵Yang nga kashar kume tunu nuke shi dyinang nga njig ba, ma ku maita nu. Yang dyem ba she nda.”

¹⁶Tu yang Toma, nuka qaki nda za, “Mugda” ze nyeezan nu mbu Yesu kwang za, “Dyem tuk, chem a mut suyen ndu chin.”

Yesu ke Jiiri mbe Muti ndu Nyifi

¹⁷Nu Yesu khulki nje, tu tuk za, Liazaru wa shi qaandi vat mbu kujipi gaanje muti baran.

¹⁸Yang ghai Betani a bing ndu Urshalima nuke nu peeta kilomite kunung ba.

¹⁹Yakhudeku khang a ba she Marta ndu Maryam ma qaandi muti khachindang ye wora.

²⁰Nu Marta tukki za Yesu a bari tu njig Maryam nu kaari, tu du ma gada Yesu.

²¹Tu Marta ze Yesu za, “Zhinerem gwaanji, mbu ta nje tuga khata nu mut ba.

²²Yang nga zun aa leendang Magham ka vur aa nyi tun no khudki she nda.”

²³Tu Yesu ze nda za, “Khato ka ji tuk.”

²⁴Tu Marta tlogha yenda za, “Nga zun ka ji sarchi jiiri bu mutiku fudar wuri.”

²⁵Tu Yesu ze nda za, “Ai, nga ke jiiri mbe muti, nga ke nyifi tuk. Njif nu maitaki nga, aa wa mudi, ka ji.

²⁶Njif nuke a nje nu nyifi, tu yang ki maita nga, bu mut sar da ba. Ta maita nang mu?”

²⁷Tu Marta tlogha za, “I, Zhinerem gwaanji, nga maita to ke Masiya yi bu Magham nuke a bar larji.”

Yesu wa Shi Ghoori

²⁸Nu zuki wanang, tu Marta du tu da qa qa khachin Maryam nu konggol tu ze nda za, “Maalum a ba yang a qa ro.”

²⁹Nu tukki wanang, tu ji dyin wakho tu du she Yesu.

³⁰Yang Yesu nu da vi nu mbu ghayang dong ba. Ba a nje ye maa nu Marta gadaki ndang.

³¹Nu Yakhudeku nuke a suyen ndu Maryam mbu rafti a dung memunaranang naki wa ji tu vi nu dam dyin wakho, tu mbu gaanje nda ku, a tamandan ku za a yir kya she kujipang ma ghoori.

³²Nu Maryam khulki ye maa nuke Yesu a si, tu na nda tu nggud nu gume nda tu ze nda za, “Zhinerem gwaanji, ai mbu ta nje tuga mudla nang nu mut ba.”

³³Nu Yesu naki a ghoori, yang Yakhudeku nu da ba ki ndu chin a ghoori ku tuk, tu dya damta Yesu mbu memunaran madyi.

³⁴Tu ze wor za, “Tun pa nda nu funa?” Tu ze nda ku za, “Zhinerem gwaanji a bo to na.”

³⁵Tu Yesu shi ghoori.

³⁶Nar nang, tu Yakhudekwang zu za, “Na ma pooni ndolar nuke a shiran yenda ka!”

³⁷Tu yang beenan shi balar chele baanda a zuran ku za, “Chin qunki yiti pugumang. Mb u a shimndan num saki nu nggutl k u khuski nang mut ba?”

Yesu wa Nakha Liazaru mbe Muti

³⁸Nu Yesu gabki tu damta mbu memunaran, tu du she kujipang. Yang kujipang dya gulang ndooga, ndu ndogdi nggur nu zaki me kujipang si.

³⁹Tu Yesu zu za, “Tupa ma ndogdang bara.” Tu yang Marta khachin mutang ze Yesu za, “Zhinerem gwaanji, ai, leendang wa shi dung, kume qaandi baran vat meeni nje.”

⁴⁰Tu Yesu ze nda za, “Nang zu yor nga za mbu ta maita to ka na zhaaji bu Magham de?”

⁴¹Tu tupa ndogdang bar ku. Tu Yesu da yitan nu vidí tu zu za, “Aba, nga kuna no tukki nga.

⁴²Aa nuke nga zun ta ka tukti nga, yang nga zu wanangang kume kúnduki nuke a nje chingndan ye maa nang maita za ta rukki nga.”

⁴³Nu zuki wanang tu da suquran nu vidí tu zu za, “Liazaru, a vi nu dam!”

⁴⁴Tu mutang a vi nu dam, saaran ndu kharan kap gundan ndu lawanyi linen, mbu yitan maidaran ndu beeni lawanyi nu paki nda si. Tu Yesu ze wor za, “Kol ma nda nu gha, tu du varan.”

Yakhudekwang wa Daasa ku ma Tlagha Yesu

⁴⁵Kume nang tu Yakhudeku khang nu da ba ki ye Maryam na dyi nu Yesu shiki, tu maita nda ku.

⁴⁶Tu yang beenan du she Parisekwang tu da zu dyi nu Yesu shikyang ye wora.

⁴⁷Tu kuruku rututundi ndu Parisekwang qa tabar baanda. Tu zham yen ku za, “Chem a shikya num do? Wonji khuski nang a nje a shi dye saiduku khang!

⁴⁸Mbu chem wa njigi nda tu ki shi dyiku nang nduki kap ka maita nda. Kom Romekwang kada ba tu lawa maa baarem bar khaarem tu guða Rafti bu Maghamang yerem nughah!”

⁴⁹Tu yang da chele baanda nuka qaki nda za Kayafa nuke chin ke gorkir bu kuruku ye sonyiranang, ze wor za, “Tun nang nun zun aa num ba!

⁵⁰Nun da mban de, ai, wa duk kúnduki da mut kume nduki khang, ye kúnduki kap suya.”

⁵¹Balar nu Kayafa shiki nang dya kwaari baran ba, yang nuke chin ke gorkir bu kuruku ye sonyiranang, wa shi balar nuke Magham kya zuran mbe nda nu dyine Yesu ka mut kume nduki nu Yakhuda.

⁵²Yang kume Yakhudeku dyenda ba, kume kúda taba dyin qusonggi bu Magham nuke lakhtaran aa fun tu kha da ku.

⁵³Yang ma ji ye fudaranang, tu kus sawari dyi nuke wor ka shiki ma tlagha Yesu.

⁵⁴Kume nang Yesu nu shi yir chele bu Yakhudeku ye dalang tuk ba, tu yang njig ye maaranang, tu mbu ghai nuke a bing ndu me gaari, tu vi nu mbu ghai nggur nuka qaki za Ifraimu. Tu kha gha ku nje ndu nu mburindakwang.

⁵⁵Nu tabar Peetar dyin bu Yakhudekwang shiki bing, tu nduki khang na viki mbu gure du ku Urshalima ma shibti khar shakhshakh me kútabarang shi.

56Tu ki lab Yesu ku, a nje ku ching ching mbu Rafti bu Maghamang, a zham yen ku za, “Tun nakya numa? Ka da ba mbu tabar nang shoda?”

57Kume kuruku rututundi ndu Parisekwang wa woda zuran za, Kap njif nu zunki ye maa nuke Yesu a si, ku da ba tu zi a kus nda nda.

Yokhana 12

Wa Pasha Mor Zhiran Munkandi ye Yesu mbu Ghai Betani

(Mat 26:6-13; Mar 14:3-9)

1Wa njig ba qaandi njong ku sarchi Tabar peetar dyina a ba, tu Yesu du Betani, ye maa nuke Liazaru nu nakhaki nda mbe mutang kharan nje.

2Tu shi dye zumndi nu virkir yenda nje, yang Marta shakki dye zumndang, Liazaru a nje chele nduki nu zumki dye zumnda ndu Yeswang.

3Tu Maryam da kulur mor zhiran munkandi nu me muzhindi nu shiki ndu nad me dyinan, tu pu ye saari Yesu, tu yang pasha saaranang nuga ndu ghosi dyinan. Tu zhi mor munkandi nang dl u mbu raftang bar kap.

4Tu yang Yakhuda Iskariyoti, da chele nu mburi nda ku nuke a ma vurti nda bara zu za,

5“Num saki nu masa mor nuke muzhindan khangndi nang bar tu vur muzhindang ye nu nungndiku ba? Mu zhindan wa khul bi nu tlunar me qaandi won kunung.”

6Yakhuda zu balar nang kume wa damta ndu nu nungndiku ba, zu kume dya nu muuru. Wa ka muura muzhindi nu dungki gha ku nuke chin ke nu dungndi muzhindang.

7Tu Yesu zu za, “Njig ma nda, a dung mor na gha ma daasa fudar nuke a ma pa muti banga.

8Ai, tun a suyen ndu nu nungndiku aakochi, yang tun bu kha suyen ndu nga aakochi ba.”

Wa Shi Konyi Tlagha Liazaru ku

9Nu tabar Yakhudeku khang tukki labaran za Yesu a nje ye maaran tu da ba ku. A ba ku kume Yesu dyenda ba, yang kume Liazaru nu nakhaki nda mbe mutang tuk.

10Tu kuruku rututundang shi sawari za tlagha nda Liazaru nuga tuk.

11Kume Yakhudeku khang wa maita Yesu tu mburi nda ku kume Liazaru.

Yesu wa Vi nu mbu Ghai Urshalima

¹²Daatlumaaran tu nduki khang nu da ba ki ku ma Tabar peetar dyinang tk za Yesu a nje yiti njiv a bar Urshalima.

¹³Tu ghar me bun qufar jipuno ku tu vi ku, tu gada nda, a zuran ku za, "Khosana! Mban za (Khamndi ye Magham) Barkya ve njif nuke a bar mbu dlum Zhinkir gwaanji, barkya ve Kuji bu Israila!"

¹⁴Nu Yesu gwaki ye koro nggur tu luba, ba wa nu bulaki za,

¹⁵"Tk nu sawa ba, tun nduki Sikhiona, wonji kuji baanu a nja bar dyin ye koro!"

¹⁶Gumapaali nu mburindakwang nu da mbu dyi nu shiki nang ba, yang gaanje nu vrki zhaaji ye Yesu, tu kor ku nu dyine bular a nje wanang dyine nda, yang dyikwang shi ba wa nu bulakyang.

¹⁷Tu nduki nuke a nje sarchi nu qaki Liazaru tu da vi bar mbe kujipi, tu ji mbe mutang, tu kus zu dyi nu Yesu shikyang ye ndukikwang.

¹⁸Nduki khang du ma gada Yesu kume wa tk dye saidu nu shiki nang.

¹⁹Tu Pariseku shi balar chele baanda za, "Nggut ma, dyi nang bu du ndu chem aa fun ba, na ma larji a gaanje nda guma da!"

Kheleneku nggur wa Lab Yesu

²⁰Yang mbu nduki nu duki ma ghaari ghai mbu tabarang, Khelenekwang a nje.

²¹Tu da ba she Filibus, nduk Besaida nuke a mbu dlar ghai Galili, tu ze nda ku za, "Kuman, chem a shim balar ndu Yesu."

²²Tu Filibus du tu da ze Andurawus, tu kulgur baanda du ku tu da ze Yesu.

²³Tu Yesu tlogha ye wor za, "Sarchi wa shi nuke a ma vr zhaaji ye Yi bu nduku.

²⁴Zhire, nga zuran ye nu, mbu nun kab ye pooni tu mutl ba, ka kha ba chin dyenda. Yang mbu wa mutli wa ka vr ye pooniku khang.

²⁵Njif nuke a shim nyifi baran ka mbudsi. Yang njif nu zhangki nyifi baran mbu larji nang a shikya dungndan gha ma gwa nyifi nuke bu shi woda ba.

²⁶Kap njif nuke a ghar ghai ya, wa kus ku mburi nga. Ye maa nuke nga si kap maavi bang ka kha suyen ndu nga. Zhinkir bang ka vr zhaaji ye nduki nuke a ghar ghai ya kap."

Yesu wa Shi Balar Muti baran

²⁷"Leendang memunara tada. Ngga zu^ukyu num do? Zu nga nga za, 'Zhinki, do sarchi nang ya bar mu?' Auwo, ai nga bakya ma sarchi nang.

²⁸Zhinki, vr zhaaji ye dlumoro." Tu suqur balar a vi vid*i* za, "Ai, nga woda vr zhaaji nu si, yang ngga shaata vr zhaaji nu si tk."

²⁹Nu nduki nu ke chingndan nje tukki suqurang, tu zu ku za, "Wa shi pedlangndi." Beenan za, "Dya nu rukti bu Magham shiki balar yenda."

³⁰Tu Yesu ze wor za, "Suqur nang a ba kume nga ba, a ba kume tunu.

³¹Nang ke sarchi nu ke ka kumaki larji, ka komba nu kwaadar larji nang.

³²Mbu wa da nga bar mbu larji ma yir mbu vidī yang, ngga da dut nduki kap nu sha."

³³Yesu zu nang ma ku wut pooni muti nu ke chin a ma shiran.

³⁴Tu ndukyang tlogha ye Yesu za, "Ai, wopar baarem wa zerem za, Masiya ka kha ndu nyifiri kodokhsa ba. Yang num saki to ki zuran za wa kus ku da Yi bu nduku nu vifa na? Ki ke Yi bu nduka?"

³⁵Tu Yesu ze wor za, "Yarangang a nje suyen ndu tunu me sarchi kodomma. Shi ma yir sarchi nu ke yarangang a nje suyen ndu tunu, ma ku zhum maari gwa nu ba. Nu yir mbu zhum maari nu zun ye maa nu ke chin a yir su ba.

³⁶Maita ma yarangang, sarchi nu ke tun a suyen ndu chin, ma ku kha nu ma qusonggi bu yarang."

Yakhudeku wa Zum guma ndu Song Maito baanda

Qurse nu Yesu shiki balar nang, tu du tu da tuka varan gha ye wora.

³⁷Aa nu ke Yesu wa shi dye saidu khang gume wora, kap ndu nang nu maita nda ba.

³⁸Dyinang shi kume ku nyel dyi nu ke annabi Yishaya zu ki za, "Zhinkir gwaanji, ki maitaki dyi nyem zu kya; Wut zalale bu Zhinkirang ye kiya?"

³⁹Nang ke dyi nu saki nu duma maitaran ku ba. Ba wa nu Yishaya zu ki tuk ye maa nggur za,

⁴⁰"Wa gab ndu wor ma pugumku, tu sa memuna wor tu shi kaakudakh. Ma ku na ndu yiti wor ba, ku da mban ndu memuna wor, ma ku da gab ku nu sha tang shaana wor nigha ba."

⁴¹Yishaya zu wanang kume wa na zhaaji bu Yesu tu vur labar baran.

⁴²Kap ndu nang tu nduki khang maita Yesu, suyen ndu dlegumeku baanda khang tu maita nda ku. Yang kume a sawa Parisekwang, nu zu ku za wor wa maita ba kume ku komba wor bar ye maa tabar baanda ba.

⁴³Kume a shim makhtar bu nduki tu duk bu Magham.

Balar bu Yesu ka Kuma Nduki

⁴⁴Tu Yesu da suquran nu vidī tu zu za, "Kap njif nu maitaki nga, a maitakyang nga ba, a maitakyang njif nu da rukki nga.

⁴⁵Kap njif nuke a ngguti nga, a nakya njif nu da rukki nga.

⁴⁶Nga ba wa yarang mbu larji kume k u aaki nuke a maita nga shi yir mbu zhum ba."

⁴⁷"Kap njif nu tukki shogar banga, yang nu khutlo ba, nga kya ma kuma nda ba. Kume na nga ba ma kuma larji ba, nga bakya ma dana larji.

⁴⁸Njif nu zhangki nga gha, yang nu dl u shogar bang tuk zum ba, nu kuma nda nje, balar nang zu ki, chin ka kumaki nda fudar wuri.

⁴⁹Dyi nuke nga shogaran bara dyi bang ba, Zhinkir bang nu da rukki nga zu ki dyi nuke ngga zu ki ndu balar nuke ngga shiki.

⁵⁰Nga zun nduk ka gwa nyifi nuke bu shi woda ba kunshe zur bu Zhinkirang. Kume nang dyi nang zu ki kap, nga zu kya ba torop dyi nu Zhinkirang zu ki ya."

Yokhana 13

Yesu wa Shib Saari nu Mburi nda ku

¹A nje a nje me k u Tabar Peetar dyin shi, Yesu wa woda zun dan za sarchi baran wa shi nuke chin a ma njig larji nang chin gab nu she Zhinkirang. Yesu wa ndola nduki baran nuke a larji, wa wut ndolar baran ye wor ma yi laudar su khar baanda.

²Sarchi nuke Yesu ndu nu mburi nda ku a zum dye zumndi virkiri, Shedan wa woda saran nu mbu memuna Yakhuda Iskariyoti yi bu Siman ma k u vur Yesu bara.

³Yang Yesu wa zun Magham wa sa aa num nu mbu kharan. Wa zun chin a vi she Magham, yang chin a gabti nu she Magham.

⁴A mbu zumndi dye zumnda ku, tu Yesu ji tu fet lukti baran nu vida nughha, tu da da tawul tu gun nu ve wudlan.

⁵Tu zu dyim nu mbu dubi, tu nggaasi shib saari nu mburi nda kwang, a pasha saari wor ndu tawul nu gunki nu ve wudlanang.

⁶Nu Yesu khulki dyine Biturus, tu yang Siman Biturus zham nda za, "Zhinerem gwaanji, to kya ma shib saara ya nughha mu?"

⁷Tu Yesu tlogha yenda za, "Ye leendang, tom bu zun dyi nuke nga shiran ba, yang to ka ba zun i gana fan."

⁸Tu Biturus ze nda za, "Tom bu shib saara ya nughha shwat ba." Tu Yesu tlogha yenda za, "Yang mbu nang shib yor nughha ba, tun a nje ka tabaki nga ndu to ba."

⁹Tu Siman Biturus ze nda za, "Zhinerem gwaanji, shib na saara ya nughha dyenda ba, shib khara ndu dyina nughha kap tuk."

¹⁰Tu Yesu zu za, “Qurse nduk wa shi wurti, varan wa kha Shakhshakh. Bu gang wur tuk ba kope ku shib kya saaran nughha dyenda. Kume tun Shakhshakh, yang kap baanu ba.”

¹¹Kume Yesu wa zun njif nuke a ma vurti nda barang. Nang ke dyi nu saki tu zu za, “Yang tun kap ke Shakhshakh ba.”

¹²Gaanje wa shib saari wor nughha, tu gab tu sa lukti baran, tu gab nu ye maa khar baran tu kha gha. Tu yang ze wor za, tuk ma, “Tun wa da mbu dyinang shiki ye nwa mu?”

¹³Tun a qa nga Maalum, ndu Zhinonu gwaanji. Na torop, kume nga wanang.

¹⁴Mbu nga ndu vara, nuke nga Zhinonu gwaanji ndu Maalum baanu nga shib saaro nu, wa shipa tun shib saari yen tuk.

¹⁵Kume nga buu ye nu ma njig dulbu nu yenu kume shi nu wa nang wa nang shiki ye nu.

¹⁶Nga zukya ba zhire ye nu, maava nuka duk nu rafti baran ba, nuruk nuka duk njif nurukki nda ba.

¹⁷Nuke tun wa zun dyi ku nang leendang tun ka shi barka mbu tun wa tluna.

¹⁸“Nga balarang ndu tun kap ba. Nga zun nduki nang datki. Yang wa kus ku nyel nga dyi nu bulaki nu gha mbu balar bu Magham za, ‘Njif nu kya zum dye zumndi ndu nga mbu dub da, wa nggud nu vya!’

¹⁹“Nga zuran ye nu leendang me ku dyen shi, kume mbu dyen wa shi ku maita nu za nga ke Masiya.

²⁰Zhire, nga zuran ye nu, kap njif nu dluki njif nangrukki ndu memunar da, dlukya nga. Yang njif nu dluki nga ndu memunar da, dlukya njif nu darukki nga.”

Yesu wa Zu za a ma Vurti nda bara

(Mat 26:20-25; Mar 14:17-21; Luk 22:21-23)

²¹Gaanje Yesu wa shi balar nang, tu dyen damta nda madyi mbu memunaran, tu zu ye dalang za, “Zhire, nga zuran ye nu, nduk da chele baanu a ma vurti nga bara.”

²²Tu nu mburindakwang nggut yen, kume nu zun njif nuke a balarang ndu chin chele baanda ba.

²³Yang da chele bu nu mburindakwang, nuke Yesu a ndola nda a nje kharan bing ndu Yesu.

²⁴Tu Siman Biturus buu yenda ndu kharan za ku zham Yesu ku zu njif nuke chin a balarang dyine nda ye wora.

²⁵Tu chin khakandi bing ndu Yeswang zham nda za, “Zhinerem gwaanji dya kiya?”

²⁶Tu Yesu tlogha za, “Ngga sa njilakhti burti tolirang nu mbu kotumndi. Njif nang vurki yenda, dya chin.” Nu Yesu daki njilakhti burti tolirang tu san mban, tu vur ye Yakhuda yi bu Siman Iskariyoti.

²⁷Nu dluki njilakhti burti tolirang tu Shedan vi nu mbe nda fan ndu fan. Tu Yesu ze Yakhuda za, “Dyi nuke ta kur shiranang, to shi dau dau.”

²⁸Yang nduk a nje mbu nu zumndi dye zumndi kwang nu zunki dyi nu saki tu Yesu ze nda wanang ba.

²⁹Yang ma nuke Yakhuda ke nu dungndi muzhindi baanda, tu beeni nu mburindakwang taman za bai Yesu ze nda ma ku da masa dyi nuke ka shiki boote su ku fudar tabarang. Kom ndu bai a zuran yenda za ku vur dyi nggur ye nu nungndi ku.

³⁰Yang nu dluki njilakhti burti tolirang tu vi varan nu dam. Yang dya virkiri.

Mewar Woparku

³¹Gaanje Yakhuda wa vi varan, tu Yesu zu za tuk ma, “Nang ke sarchi nu vurki zhaaji ye Yi bu nduku, tu vur zhaaji ye Magham nu kunshe nda.”

³²“Mbu ke Magham wa gwa zhaaji kun she nda, Magham ndu varan ka vur ye Woyang kunshe dyinan, yang ka gwa zhaajyang fan ndu fan.

³³Tun nyeezaku, wa njig sarchi kodomma nuke ngga khaki ndu tunu.” Tun ka labti nga, yang ba wa nang zuki ye dle gume bu Yakhudekwang nga za, “Ye maa nuke nga yiri, tun bu dumma yir ba.” Nga zuran ye nu wanang tuk leendang.

³⁴“Nga zukya mewar Wopar ye nu, ba wa nang ndolaki nu, tun ndola yen tuk wanang.

³⁵Nu kun she nang nduki kap ka zun za tun nu mburi nga, mbu ke tun a ndola yen.”

Biturus ka ba Keela Zundi Yesu

(Mat 26:31-35; Mar 14:27-31; Luk 22:31-34)

³⁶Tu Siman Biturus zham Yesu za, “Zhinerem gwaanji, ta yir kya funa?” Tu Yesu tlogha za, “Tom bu dumma mburi nga ma yir ye maa nuke nga yir si leendang ba, yang gana fan to ka ba mburi nga.”

³⁷Tu Biturus ze nda za, “Zhinerem gwaanji, num saki ngam bu dumma mburor leendang ba? Ai, ngga vur nyifi bang bar kume to.”

³⁸Tu Yesu tlogha za, “Alapa to ka vur nyifi ba bar kume nga? Zhire, nga zuran yoro, me ku koogurokh shi mbaari, to ka keela no za no zundi nga ba sar kunung.”

Yokhana 14

Yesu ke Njiv Yir she Zhinkirang

¹“Damta nu ba. Maita ma Magham, tun maita nga tuk.

²Mbu rafti bu Zhinkir banga maa khara nje khang. Mbu wanang ba tuga nang zu nang ye nu ba. Nga yir far ma daasa maari ye nu.

³Mbu nga di tang a daasa maa ye nu, ngga da gab tang du ndu tun ye maa nuke nga si, kume kha nu gha sha.

⁴Ai, ye maa nuke nga yirang, tun wa zun njivan.”

⁵Tu Toma ze Yesu za, “Zhinerem gwaanji, ai, nyem zun ye maa nuke ta yir su ba, yang chem ka zun njivan kikimnda?”

⁶Tu Yesu ze nda za, “Nga ke njivang, nga ke zhire, nga ke nyifi. Nduk a nje nuke ka duki she Magham ba kope nu kun sha.

⁷Mbu tun wa zundi nga yel, tuga tun wa zun Zhinkir bang tuk. Yang ji dyin leendang tun wa zundi nda, tun wa na nda tuk.”

⁸Tu Filibus ze nda za, “Zhinerem gwaanji, ai mbu ta wut Zhinkirang yerem, wa gamarem.”

⁹Tu Yesu ze nda za, “Nga shob suyen ndu tunu wanang, yang ma bar meeni nun zundi nga ba, Filibus? Kap njif nu naki nga, ai, wa na Zhinkirang. Num saki to ka zuki za, ‘Wut Zhinkirang yeremang?’

¹⁰No maita za nga da ndu Zhinkirang, yang Zhinkirang a mbya de? Ai balar nuke nga shiran ye nwang, nga shiran ndu zalale bang ba, Zhinkir nuke a mbyang kya tlunar baran.

¹¹Maita ma nga nang zuki ye nu nga za nga mbe Zhinkirang, Zhinkirang a nje mbya, mbu wanang ba tun maita nga kume tlunarku nang shikyang.

¹²Zhire nga zuran ye nu, kap njif nu maitaki nga, ka shi tlunar nang shiki. Ka shi tlunar nu dukki nukunang, kume nga yir she Zhinkirang.

¹³Dyi nun khudki kap mbu dluma ngga shi, kume ku Zhinkirang gwa zhaaji nu kunshe Woyang.

¹⁴Aa tun ka khudkya num mbu dluma ngga shi ye nu.”

Alqawar bar bu Jiimbi shakhshakhndi

¹⁵“Mbu tun a ndola nga, tun ka mbu zur banga.

¹⁶Ngga khud Zhinkirang, chin yang ka vur Nu shaatar nggur ye nu tu kha gha ve yen ndu tun kodokhsa ba.

¹⁷Chin ke Jiimbi nü zhire, nüke larji bü düma dluran ba küme bü düma na nda ba yang nü zün nda ba. Baanu yang tun wa zün nda, küme a nje kharan ndü tunu, yang ka baa khan mbü memuna nu.

¹⁸Ngam bü njigto nu wa maryiran ba, ngga da ba she nu.

¹⁹Wa njig ba sarchi kodomma larji bü na nga tük ba, yang baanu tun ka na nga. Küme nga nü nyifi, tun ka kha ndü nyifiri.

²⁰Ye füdar nandang tun ka zünki za nga mbe Zhinkir banga, tun yang tun a mbya, ngaa mbe nu.

²¹Kap njif nü zünki Wopar banga, tü yang ki khutloran, chin kya ndola nga. Njif nüke a ndola nga yang, Zhinkir bang ka ndola nda, ngga ndola nda tük tang wut vara yenda.”

²²Tü Yakhuda (yang dya Iskariyoti ba) ze nda za, “Zhinerem gwaanji, nüm saki ta ma wut va yerem yang tom bü wut va ye larji ba?”

²³Tü Yesu tlogha yenda, “Kap njif nüke a ndola nga, ka khutlo balar banga, Zhinkir bang ka ndola nda tük, chem ka da ba she nda chem kha gha suyen ndü chin.

²⁴Njif nüke a ndola nga ba, bü khutlo balar bang ba. Balar nüke tun a tük tan nang dya bang ba dya bü Zhinkir nü da rükki nga.”

²⁵“Nga zün nang ye nu sarchi nüke chem a suyen.

²⁶Yang Nü shaatarang, chin Jiimbi shakhshakhndi nüke Zhinkirang ka ba rükki mbü dlüma, chin ka shogaki aa nüm ye nu, tü kor dyi nang züki ye nu kap.”

²⁷“Nga njig kharmundi bang ye nu. Nga vürkya kharmundi bang ye nu. Nang vür ye nu wa nüke larji ka vürki ba. Damta nu ba, yang tük nu sawa zum ba.”

²⁸“Tun wa tük nga ze nu za nga ma yir vara, yang ngga da gab nü she nu tük. Mbü tun a ndola nga tüga tun wa shi kashar küme nga yir she Zhinkirang, küme Zhinkirang wa dukti nga.

²⁹Yang nga ze nu leendang waare kü dyen shi küme sarchi nü dyen shiki tun maita.

³⁰Ngam shi bala khang ye nu leendang tük ba, küme nü kwaadar larji nang a nje a bari, yang zalale nje kha nda dyina ba.

³¹Nga shi torop dyi nü Zhinkirang züki ya, ma kü larji zün za nga ndola Zhinkirang.” “Ji ma chem njig maa nang.”

Yokhana 15

Yesu ke Qufar Anap Yelndi

¹“Nga ke qufar anap yelndi, Zhinkir bang ke nū ghutang.

²Aa nyi me bun qufar nūke nū kha woi mbya ba, ka kurta nū gha. Aa nyi bun nū khaki woi, ka shaata kwada nda nū gha ma kū shaata khar woi.

³Aa leendang tun shakhshakh kūme balar nang zuki ye nu.

⁴Kha ma nū mbya, tang khan mbe nu. Ba wa nūke bun qufar anap bu dūma kha woi waare man qufar anapang ba, wanang tuk tun bu dūma kharan ba kope tun wa khan mbya.

⁵“Nga ke qufar anapang tun ke me bun qufarang. Njif nū khaki nū mbya nga mbe nda, chin ka khaki qusonggi khang. Jiwa mbu tun a suyen ndu nga ba, tun bu dūma shi aa num ba.

⁶Kap njif nūke nū khan mbya ba, a shipa bun qufar nū datki tu mbuk gha tu ghwari. Nduki ka taba poonan tu gun bai nū si, tu va wor nū gha.

⁷Mbu tun wa khan mbya, tu balar bang khan mbe nu, tun ka khud dyi nūke tun a shimndan kap, ka shi ye nu.

⁸Shi ma dyi nūke Magham a shimndan, ma wut nu za tun nū mburi nga, kūme nang ke dyi nūke kada ba ki ndu zhaaji ye Zhinkir banga.”

⁹“Ba wa nū Zhinkirang ndolaki nga, nga ndola nu wanang tuk. Kha man mbu ndolar nang wutki ye nu.

¹⁰Nga mbu zur bu Zhinkir bang tang khan mbu ndolar baran tuk. Wanang tuk mbu tun wa mbu Woparku bang tun ka khan mbu ndolar banga.

¹¹Nga zu wanang ma kū kashar bang khan mbe nu, tu kashar baanu kha nyeedlan tuk.

¹²Zur bang ye nu, na ke, ndola ma yen wa nang ndolaki nu.

¹³Ndolar a nje nū dukki nang ba, kū nduk vur nyifi baran kume raptan.

¹⁴Tun rapta mbu tun wa shi dyi nang zuki ye nu.

¹⁵Ngam bu qaunu ye rafa tuk ba, kume ye rafa nū zun dyi nūke nū rafti baran a shiran ba. Yang nga qa nu raptaku, kume nga zu dyi nang tukki she Zhinkir bang kap ye nu.

¹⁶Tun datki nga ba, nga datki nu, tang sa nga za du nu tun a tluna dyiku mbarkandi, qusonggi nūke ka khaki kodokhsa ba. Kom Zhinkirang ka vur dyi nun khudki mbu dluma ye nu kap.

¹⁷Balar nang zuki ye nu chin ke ndola ma yen.”

Zhangndi bu Larji

¹⁸“Mbu larji wa zhangndo nu, zun ma nu dyine wa zhangndi nga me ku zhangndo nu.

¹⁹Mbu tun bu larji tuga larji wa shim dyi baran, yang kume tun bu larji ba. Nga daato nu mbu larji, nang ke dyi nu saki tu larji ki zhangndo nu.

²⁰Kor ma nu dyi nang zuki ye nu za, ‘Ye rafa nuka duk nu rafti baran ba.’ Mbu wa vr bonye ya ku, wanang tk ka vr bonye ye nu. Mbu wa mbu zr bang ku, tuga ka mbu zr baantu tk.

²¹Ka shi dyikunang ye nu kap kume dluma, kume nu zun njif nu da rukki nga ba.

²²Mbu na nga ba tang shi balar ye wor ba, tuga sola ve wor ba. Yang leendang me ve wor dyine solar baanda ba.

²³Njif nu zhangki nga gha, wa zhan Zhinkir bang gha tk.

²⁴Nga shi dyiku khang chele baanda nuke sar da njif nggur a nje nu shiki ba. Mbu nang shi tlunar ku nang ba, tuga sola ve wor ba. Yang leendang wa woda na dyiku nang shiki, yang kap ndu nang tu zhangndi nga gha ku, tu yang zhang Zhinkir bang gha ku tk.”

²⁵Dyina shi ma ku nyel dyi nuke a nje bularan mbu Woparku baanda za, “Wa zhangndi nga gha ku su si ba.”

²⁶“Ngga sa Nu shaatarang nu da viki she Zhinkirang tu da ba she nu. Jiimbi shakhshakhndi nu zhire na viki she Maghamang chin ka saidaki nga.

²⁷Tun saidu bang tk, kume tun a suyen ndu nga gumapaali.”

Yokhana 16

¹“Nga zu dyiku nang ye nu kume gab nun gana mbe maito baantu ba.

²Ka komba nu ku bar mbu maa tabar baanda. Sarchi a nje a bari shwat nuke aaki tlaghaki nu ka taman za chin a shikya tlunar bu Magham.

³Ka shi wanang ku kume nu zundi nga ba yang Zhinkirang ba.

⁴Nga zu dyiku nang ye nu, kume mbu sarchi baanda a ba tun kor nga ze nu. Nang zu dyiku nang ye nu gumapaali ba kume nga suyen ndu tunu.”

Tlunar bu Jiimbi shakhshakhndi

⁵“Yang leendang nga yir she njif nu da rukki nga, yang kap ndu nang nduk a nje nu zhamki nga za, ‘Ta yir fun kwa ba?’

⁶Memuna nu wa subur kume nga zu dyiku nang ye nu.

⁷Yang nga zu kya zhire ye nu, yir bang wa duk ndu boote ye nu, kume mbu nang du ba, Nu shaatarang bu da ba ba. Yang mbu nga di ngga da rukti nda ye nu.

⁸Sarchi nuke Nu shaatarang a ba ki, ka wut ye ndukin larji za kwaari baanda dyine sola ndu jeembu ndu kuma torop ba.

⁹Nu shi kwaari mbarkandi dyine sola ku ba kume wa zhang maita nga gha ku.

¹⁰Nu shi kwaari mbarkandi dyine jeembu ba kume nga ma yir she Zhinkir banga, yang gana fan bu na nga ku tuk ba.

¹¹Yang nu shi kwaari mbarkandi ku dyine kuma zum ba, kume wa woda dla kumar nu dyine nu kwaadar larji nang.”

¹²“Dyiku a nje khang nuke ngga zuki ye nu dong, yang tun bu dumda dar mban leendang ba.

¹³Yang sarchi nu Jiimbi nu zhire a ba ki, ka mbu ndu tun mbe aa nyi zhire, kume bu shi bala kume dyinan ba, yang ka zu kya dyi nyin tukki dyenda, ka zu dyi nuke a ma datli ye nu.

¹⁴Ka vur zhaaji ya, kume ka dakya dyi nang zuki tu ze nu.

¹⁵Dyi nuke a kha Zhinkirang kap dya banga. Nang ke dyi nu saki tang zu nga za Jiimbyang ka da dyi nang zuki tu zu ye nu.

Chiti Memuna ka gab ma Bong Memuna

¹⁶“Gaanje sarchi kodomma tun bu na nga ba, yang gaanje sarchi kodomma tuk tun ka na nga.”

¹⁷Tu beeni nu mburi nda kwang ze yen za, “Kurkya num nu zuki yerem za, ‘Gaanje sarchi kodomma tun bu na nga ba, yang sarchi kodomma tuk tun ka na ngang?’ Kom ndu nu zuki za, ‘Kume nga yir she Zhinkirang?’ ”

¹⁸Tu zum guma ku ndu zuran za, “Yang kurkya num tuk nu zuki za, ‘Gaanje qaandi kodomma na? To, na nyem zun dyi nuke a kurtan ba.’ ”

¹⁹Nuke Yesu wa zun a shim zham yen ku dyine balar nyin shikyang. Tu zu za, “Na tun a zham yen dyine balar bang nang zuki nga za, ‘Gaanje sarchi kodomma tun bu na nga ba, yang gaanje sarchi kodomma tun ka na nga’ tuka mu?

²⁰Zhire, nga zuran ye nu, tun ka shi ghoori ndu chiti mbu yang larji ka kasha. Tun ka na chiti mbu, yang chiti mbi baanu ka gab ma bong memuna.

²¹Mbu nusu a ma kha woi wa ka za bonye madyi, kume sarchi khar woyang wa shi. Yang mbu wa gwa saaran wa ka mona ndu bonye nyin zakyang kume a kashar woyang a vi nu mbu larji.

²²Tun wanang tuk. Tun a mbu chiti mbi leendang, yang ngga ba na nu tuk, kom tun ka shi kashari, nduk a nje nuke ka dumaki lawa bong memunar baanu bar kha nu ba.

²³Ye fudar na ndang tun bu khuti nga aa num ba. Zhire nga zuran ye nu, Zhinkirang ka vur dyi nun khudki mbu dluma ye nu kap.

²⁴Ma bar leendang dong nun khud aa num mbu dluma ba. Khud ma, tun ka gwa, ma ku kashar baanu kha nyeedlan.”

Nga Shi Loobo dyine Larji

²⁵“Nga shi boote ndu kurti balarkwang ma zu si dyiku nang ye nu. Yang sarchi a nje a bari nuke ngga shiki balar bu Zhinkirang ye nu ye dalangi, yang ngam bu zu tun ye nu ndu kurti bala tuk ba.

²⁶Ye fudar na ndang tun ka shi khuti mbu dluma. Tun ka zham Zhinkirang ndu vaanu, nga ka khudki ye nu ba.

²⁷Kume chin Zhinkirang nu varan a ndola nu, kume tun wa ndola nga, tun wa maita tuk za nga vi she Magham.

²⁸Nga vi she Zhinkirang, tang a vi nu mbu larji, yang leendang nga ma njig larji tang gab nu she Zhinkirang.”

²⁹Tu nu mburi nda kwang zu za, “Kwaanggurang! Leendang ta balarang yerem ye dalangi, no shi boote ndu kurti bala ba!

³⁰Leendang chem wa da mban nu dyine ta zun aa num. Ta ka tlogha zhamndi me ku nduk zhomi. Nang wa sa chem maita ta vi she Magham.”

³¹Tu Yesu tlogha ye wor za, “Alapa! Leendang tun wa maita kaani mu?

³²Sarchi a bari, I, wa kar a khudli, nuke aa nyi da chele baanu ka daki nu kaa baran tu njigti nga, nga dyenda. Yang kap ndu nang nga dyenda ba, kume Zhinkirang a nje suyen ndu nga.

³³“Nga zu dyiku nang ye nu kume gwa nu qaandi memuna mbya. Tun a za bonye mbu larji, yang gun ma memuna nu kume nga shi loobo dyine larji.”

Yokhana 17

Yesu wa Shi Barar kume Varan

¹Gaanje Yesu wa zu balarku nang, tu da yitan tu nggut maa vidzi, tu shi barar za, “Aba, sarchi wa shi. Vur zhaaji ye Yi baaro kume chin ma ku vur zhaaji yor tuk.

²Jiwa ta vur zalale ye Woyang dyine aaki, ma ku vur nyifi nuke nuka shi woda ba ye nduki nuke to vurki yenda.

³Gwar nyifi nuke nuka shi woda ba ke ku nduki zundor to dyenda to ke Maghamndi nu zhire, kom ndu Yesu Masiya no da rukki nda.

⁴Nga vur zhaaji yor mbu larji kunshe shir tlunar no vurki ya.

⁵Yang leendang Aba, vur zhaaji ya ndu pooni zhaaji nuke nga nje si gume ro me ku dung larji."

Yesu wa Shi Barar kume nu Mburi nda ku

⁶"Nga wutor ye nduki no vurki ya mbu larji nang. Aa mbur far dya ba ku, yang ta vur wor ya, wa khutlo balar ba ku.

⁷Yang leendang wa zun ku za kap dyi no vurki ya a vi sho ro.

⁸Kumbe balar no zuki ya nga zu ye wora, yang wa dluy ku. Wa zun ku za nga vi sho ro, wa maita ku za ta rukki nga.

⁹Nga khutang kumbe wora. Nang khud kumbe nduki nu larji ba, nga khud kumbe nduki no vurki ya nuke dya baa ku.

¹⁰Kap nu mburi ku nuke a khara dya baaro, yang tuk kap dyi nuke a khaaro dya banga. Yang wa vur gorkir ya ku.

¹¹Nga gabti nu sho ro. Ngam bu khan larji tuk ba, yang baanda a nje ku mbu larji dong. Zhinkir Shakhshakhndi bu dyin wor ndu zalale bu dlumoro, nang ke dlum no vurki ya, ma ku kha da ku, ba wa nuke chem a suyen ndu to.

¹²Sarchi nuke nga suyen ndu wora, nga bu dyin wor ndu zalale bu dlumoro, nang ke dlum no vurki ya. Nga bu dyin wora, yang nduk a nje nu saghaki ba kope nduk da chele baanda nuke dya ye suburi. Sagha ma ku bular balar bu Maghamang nyedli.

¹³Nga gabti nu sho leendang, yang nga khud dyiku nang sarchi nuke nga larji ma ku kashar bang nuke nyeedlan khan mbe nu mburi nga ku nang.

¹⁴Nga zu balar baa ye wora. Yang larji wa wut zhangndi ye wor nuke dya bu larji ku ba, ba wa nuke nga bu larji ba.

¹⁵Nang khud ku da na wor bar mbu larji ba, nga shim ku shakh na chele baanda ndu Nu munarang.

¹⁶Dya bu larji ku ba, ba wa nuke nga bu larji ba.

¹⁷Ku kha wakaran ku Shakhshakh mbe zhire; balar ba ke zhire.

¹⁸Ngaruk wor nu mbu larji ba wa no rukki ngang.

¹⁹Nga kha wakaran kumbe wora, nga shim ku gwa wakar zhirekandi ku."

²⁰Nga khuti nang kumbe wor nang dyenda ba, nga khutan kumbe nduki nuke ka maitaki nga nu kunshe balar baanda.

²¹Ai Da, nga khuti nang ma ku kha da ku. Ba wa nuke ta mbya, nga mbe ro, nga khutan ku khan mbeerem ku tuk. Kom nduki nu larji ka maita ku za ta rukki nga.

²²Nga vur zhaaji no vurki yang ye wora ku kha da ku ba wa nuke chem da.

²³Nga mbe wora, to kharan mbya tuk, ma ku kha da ku shikutkut. Kom nduki nu larji ka zun za to rukki nga, yang ta ndola wor wa no ndolaki nga.

²⁴“Aba, nga shim nduki no vurki ya nang ku kha suyen ndu nga ye maa nuke nga si. Nga shim ku na zhaaji baa no vurki ya kume ta ndola nga me ku dung larji.

²⁵“Zhinkir nu dambi aa nuke nduki nu larji nu zun dor ku ba, nga zun dor, yang nduki nang wa zun za ta rukki nga.

²⁶Nga wutor ye wora, yang ngga zum guma ndu shiran, ma ku ndolar no shiki yang khan mbe wora, tang khan mbe wor tuk.”

Yokhana 18

Wa Kus Yesu

(Mat 26:47-56; Mar 14:43-50; Luk 22:47-53)

¹Qurse Yesu wa woda barar nang, tu peeta mbu nggudi Kidiron suyen ndu nu mburi nda kwang, tu du dyin dawar fara. Yang tleebi mbu nggudang, dam nggur a nje. Tu Yesu ndu nu mburi nda kwang vi ku nu mban.

²Yang Yakhuda nu vurki Yesu bar wa zun ye maaranang kume Yesu wa ka gama ndu nu mburi nda kwang ye maaran.

³Tu Yakhuda a ba ndu sange sojeku ndu beeni nu ngguti kib ghaari ghai bu Yakhudekwang ndu kuruku rututundi ndu Pariseku khubtan ndu Pitileku ndu toshilen ndu dye rubarku.

⁴Yang nuke Yesu wa zun dyi nuke a ma shiran ku kap, tu da vi tu zham wor za, “Tuna labkya kiya?”

⁵Tu tlogha ku za, “Yesu Khuzi Nazaret” Tu Yesu ze wor za, “Nga ke chin.” Yang Yakhuda nu vurki nda barang a nje chingndan suyen ndu wora.

⁶Nu Yesu zun ki za, “Nga ke chin,” tu song nu gana ku tu nggud nu yaghai.

⁷Tu Yesu gab tu zham wor za, “Tuna labkya kiya?” Tu zu ku za, “Yesu khuzi Nazaret.”

⁸Tu Yesu tlogha za, “Ai, nga woda zuran ye nu za nga ke chin. Yang mbu tun a lab kya nga, njig ma nduki bang nang ku du vaanda.”

⁹Shi nang ma nyel dyi nu Yesu zunyang. Gana far sarchi barbarang wa zu za, “Mbu nduki no vurki ya nduk a nje nu saghaki ba.”

¹⁰Yang Siman Biturus nuke kaskar a nje kha nda, tu kudi tu kum maavi bu gorkir bu kurukwang tu kurta dlumndan nu zuma nu gha. Yang dlum maavyang za Malkus.

¹¹Tu Yesu wu Biturus za, “Gob ndu kaskar baa mbu raftan! Ngam bu za mbu dyekhti nu Zhinkirang vurki ya de?”

Wa Dü ndu Yesu Gume Gorkir bu Kuruku

(Mat 26:57-58; Mar 14:53-54; Luk 22:54)

¹²Ye sarchi nang, tu sange sojeku ndu gorkir baanda ndu nu ngguti kib ghaari ghai bu Yakhudekwang kus Yesu tu gun kharan nughha ku,

¹³ta ba ndu chin ku she Khanana gumapaali. Khanana dya survi Kayafa nuke chin ke gorkir bu kuruku ye sonyiran.

¹⁴Nang ke Kayafa nu vurki sawari ye Yakhudekwang za wa shipa ku nduk da mut kume ndukyang.

Biturus wa Keela Zundi Yesu

(Mat 26:69-70; Mar 14:66-68; Luk 22:55-57)

¹⁵Tu yang Siman Biturus ndu nduk da chele bu nu mburi nda kwang mbu gaanje Yesu. Yang gorkir bu kurukwang wa zun njif dandang. Nuke wanangang, tu vi nu mbu dalang mbu rafti bu gorkir kurukwang suyen ndu Yesu.

¹⁶Yang bu Biturus chingndan me virang dam. Tu nu mbu Yesu nuke gorkir bu kurukwang zunki ndang vi nu dam tu shi balar ye wonkhar nuke a bu me virang ku da vi ndu Biturus mbu.

¹⁷Tu wonkhar nuke a bu me virang zham Biturus za, “Wodye to da chele nduki nu mbu khuski nang ba goma?” Tu Biturus tlogha za, “Auwo! Nga mban ba.”

¹⁸Nuke mbiti a nje tu maaviku ndu nu ngguti Rafti bu Maghamang pi bai ku a tukundan. Tu Biturus ching nu she wor a tukundan tuk.

Gorkir bu Kurukwang wa Shi Zhamndi ku ye Yesu

(Mat 26:59-66; Mar 14:55-64; Luk 22:66-71)

¹⁹Tu gorkir bu kurukwang shi zhamndi ye Yesu dyine nu mburi nda ku ndu shogar baran.

²⁰Tu Yesu tlogha ye wor za, “Ai, nga shi balar ye larji ye dalangi gume aaki, nga shogar ye nduki aakochi mbu maa tabar baanu ndu mbu Rafti bu Magham, ye maa nuke Yakhudeku ka tabaki. Sar da nang zu dyi nggur mbu tuka ba.

²¹Yang num saki to ki zhamndi nga? Zhom nduki nu tukki shogar bang ku zu dyi nang shogaki ye wora. Ai, wa zun dyi nang zuki ye wora.”

²²Nu zuki wanang, tu da chele bu nu ngguti Rafti bu Magham nuke a nje chingndan bu Yesu ve mbu yitan bwa, tu zu za, “Num saki to ka tloghaki balar ye gorkir bu kuruku wanangang na?”

²³Tu Yesu tlogha za, “Mbnu nga zu dyi galkandi, zu ye maa nang galki ya. Yang mbu nga zu kya zhire, num saki to butli nga?”

²⁴Kom tu Khanana sa ku du ndu Yesu bunan gundan she Kayafa gorkir bu kurukwang.

Biturus wa Gab tu Keela Zundi Yesu

(Mat 26:71-75; Mar 14:69-72; Luk 22:58-62)

²⁵Yang Siman Biturus ba nje chingndan ye maaran tu zham nda ku za, “Annya, to da chele nu bu mburi nda kwang ba ya?” Tu Biturus keela za, “Nga mban ba.”

²⁶Yang da chele maaviku bu gorkir bu kurukwang a nje ye maaranang dya kheeti bu njif nu Biturus kurtaki dlumndan nughang. Tu ze Biturus za, “Wodye nang na mbu damang suyen ndu chin ba goma?”

²⁷Tu Biturus gab tu keela. Fan ndu fan tu koogurokh shi mbaari.

Wa Kuma Yesu Gume Nggomna Bilatus

(Mat 27:1-2, 11-14; Mar 15:1-5; Luk 23:1-5)

²⁸Ye sarchi nang, tu Yakhudekwang vi ndu Yesu bar mbu rafti bu Kayafa tu du ndu chin ku patle bu nggomne nu Roma. Yang nuke dya dumari dau, tu zhang viri nu mbu raftang gha ku kume a zhang khanda ruknaran ku tu nggutl wor ndu zumndi dye zumndi tabar peetar dyinang ba.

²⁹Kume nang, tu Bilatus vi nu dam tu gwa wor za, “Tuna da zhaano bu njif nang dyine numa?”

³⁰Tu tlogha ku za, “Mbnu nu shi zop ba, ai, tuga chem bu da ba ndu chin sho ba.”

³¹Tu Bilatus zu za, “Duma ndu chin tun a kuma nda ndu dyi nu wopar baanu zuki.” Tu Yakhudekwang tlogha za, “Zalala khaarem ma kuma mi nduk tu tlogha nda nu gha ba.”

³²Yang dyinang shi ma ku nyel balar nu Yesu zuki dyine pooni muti nuke chin a ma shiran.

³³Kom tu Bilatus gab nu kaa mbu rafti, tu sa ku da ba ndu Yesu, tu zham nda za, “To ke kuji bu Yakhudekwang mu?”

³⁴Tu Yesu tlogha za, “Zhamndi nang ji sho mu, yang nduki nggur zuki dyi nggur yor dyina mu?”

³⁵Tu Bilatus tlogha za, “Nga pooni bu Yakhuda mu? Nduki baaro ndu kuruku rututundi a ba ki ndu to ya. Yang shwat to shikya numa?”

³⁶Tu Yesu tlogha za, “Kwaadar bang dya poonan bu larji ba, tuga maaviku bang wa dakhla nduki ma vi nga nu mbu khar Yakhudeku ba.”

³⁷Tu Bilatus zu za, “Alapa to kuji goma?” Tu Yesu tlogha za, “To ndu dyinoro ta zu no za nga kuji. Nang ke dyi nu saki tu kha nga, nang ke dyi nu saki tang a vi nu mbu larji tuk, ma zu zhire ni. Kap nu shimndi zhire wa ka tuk balar banga.”

³⁸Tu Bilatus zham nda za, “Num ke zhirya na?”

Wa Dla Kumar Muti ye Yesu

(Mat 27:15-31; Mar 15:6-20; Luk 23:13-25)

Qurse wa shi zhamndi nang, ta ba she Yakhudekwang tu ze wor za, “Bang nang gwa nda ndu zop nggur ba.

³⁹Yang me ghai nggur a nje khaanu, nang ka nggaki nduk da ye nu gha zhaarum aa nyi Tabar peetar dyin. Yang da, tun a shim ngga nga kuji bu Yakhudekwang gha men mu?”

⁴⁰Tu tlogha ku nu zhaano za, “Chin ba! Ku nggakya Barabas gha!” Yang Barabas dya nu zhiri ghai baran.

Yokhana 19

¹Sarchi nang, tu Bilatus sa za ku shi kurpi ye Yesu.

²Tu sojekwang shi dye zhar ndu njekhti tu san mbu dyinan. Tu sa lukti vyangndi pooni bu kujiku yenda.

³Tu yang ka du she nda ku a buqli nda a zuran yenda ku za, “Ungkali, kuji bu Yakhudeku.”

⁴Tu Bilatus a vi tuk tu ze Yakhudekwang za, “Wonji nga ma viri ndu Yesu ye nu, yang nga shim zun nu nu dyine nang gwa nda ndu zop nggur ba.”

⁵Nu Yesu a viki ndu dye zhar njekhti mbu dyinan ndu lukti vyangndi, tu Bilatus ze wor za, “Wonji ma khuskyang.”

⁶Yang ba nu kuru rututundi ku ndu nu ngguti Rafti bu Magham kwang naki nda tu ghwad zhaano ku a zuran za, “Ku kaatli nda gha! Ku kaatli nda gha!” Tu Bilatus tlogha za, “Duma tun a katl nda gha ndu vaanu bang nang gwa nda ndu zop nggur ba.”

⁷Tu Yakhudekwang tlogha yenda za, “Woparang nje khaarem, yang woparang wa wut za wa kus ku tlagha nda nu gha, kume wa gab ndu dyinan za mu chin Yi bu Magham.”

⁸Nu Bilatus tukki wanang tu shaata tuk sawar nu si.

⁹Tu gab tu vi nu mbu patle baranang tu zham Yesu za, “Ta vi funa?” Yang Yesu nu tlogha zhamndang yenda ba.

¹⁰Kume nang, tu Bilatus ze nda za, “To zhang shi balar ya gha mu? No zun za nga ke nu zalale ngga gha ndu kaatlor gha ba goma?”

¹¹Tu Yesu tlogha yenda za, “Zalale baa yina dya Magham vurki yoro. Yang njif nu shiki njiv vurti nga nu mbu khaarang wa duk toro ndu zop.”

¹²Kume balar nang, tu Bilatus shim ngga Yesu gha, tu yang Yakhudekwang da suqur wor nu vidí a zhaano ku za, “Ba mbu ta ngga khuski nang gha, to rapti Kaisar ba. Ai, aaki gabki ndu dyinan ma kuji a shikya takhumndi ye Kaisar.”

¹³Nu Bilatus tukki dyi nu zuki ku nang, tu da vi ndu Yesu tu khan dyine zhakhdye kumari ye maa nu dunki ndu ndogdi. Ka qa maaranang ndu me Yakhuda za Gabata.

¹⁴Yang ye fudaranang, dya fudar daasar tabar peetar dyin. Fudar a tala. Tu Bilatus ze Yakhudeku za, “Wonji ma kuji baanu!”

¹⁵Tu Yakhudekwang ghwad zhaano a zuran ku za, “Ku tlagha nda nu gha! Ku tlagha nda nu gha! Ku katl nda gha!” Tu Bilatus zham wor za, “Tun a shim ku katl nga kuji baanu gha?” Tu kuru rututundi kwang tlogha za, “Kuji khaarem tu duk Kaisar ba.”

¹⁶Kom tu Bilatus da Yesu tu san mbu khar Yakhudeku ma ku katli nda gha.

Wa Katl Yesu gha

(Mat 27:32-44; Mar 15:21-32; Luk 23:26-43)

¹⁷Tu Yakhudekwang du ndu Yesu. Yesu vi bar mbu ghayang aa da qufar kaatli dyin varan ma yir ye maa nu ka qaki za ye maa du b dyin. Yang ka qa Golgota ndu me Yakhuda.

¹⁸Tu katl Yesu gha ye maaran suyen ndu nduki nggur wor rap, da ve bunan nu zuma da ve nu gudau.

¹⁹Yang Bilatus wa bu la balar nggur nu katlki nu ve qufar kaatlang. Shi bu larang za, “YESU KHUZI NAZARET KUJI BU YAKHUDEKU.”

²⁰Yakhudeku khang wa na bu lar nang kume ye maa nu katlki nda ghang a bing ndu ghayang. Wonji bu la ndu me Yakhuda, ndu Roma ndu Gurik.

²¹Tu kuruku rututundang ze Bilatus za, “Ku bu la kuji bu Yakhudeku ba, ku bu la za, khuski nang wa zu za, nga ke kuji bu Yakhudeku.”

²²Tu Bilatus tlogha za, “Dyi nang bulaki nga bu la.”

²³Qurse sojekwang wa katl Yesu gha, tu ghar dye sarku baran, tu shakh nughha san vat, aa nyi soja tu ghar san da. Tu da lukti kirkandi baran nuke me tatlı su ba, shaka nda shaka shaka vidī ma yir yaghai.

²⁴“Tu ze yen ku za, byakh mi lukti nang nughha ba, ngga mi daati nu dyinan chem na njif nuke ka zümki tu kha ma baran.” Dyinang shi wanang ma nyel dyi nu lagarkati bu Magham zuki za, “Wa shakh dye sar bang ku nu chele baanda. Tu ngga daatiku nu dyine lukti banga.” Nang ke dyi nu sojekwang shiki.

²⁵Nduki nu chingki nu bing ndu qifar kaatli nu katlki Yesu nu dyinanang dya man ndu khachin man nusukandi, ndu Maryam nokhzi Kilopas, ndu Maryam ye Magadaliya.

²⁶Nu Yesu naki man ndu nu mburi nda nuke a ndola ndang chingndan bing tu ze man za, “Nana, njif nang wa kha ma woi baaro.”

²⁷Kom tu ze nu mburi nda za, “Njif nang wa kha ma mo.” Ji dyin sarchi nang tu nu mburi ndang du ndu man Yesu kaa baran ta khan she nda.

Muti Bu Yesu

(Mat 27:45-56; Mar 15:33-41; Luk 23:44-49)

²⁸Yesu wa zun za sarchi nang chin wa woda aa num, yang kume ku aa num kha nyeedlan wa nu lagarkati bu Magham zuki, tu zu za, “Nga tuk khuzhumndi.”

²⁹Yang nuke bungndi nggur a nje nyeedlan ndu dyim beundi, tu nggut ndodyiri nughha ndu dyim beundang, tu shab ndodyirang nu me sabir khisop tu zoba ye me Yesu.

³⁰Nu Yesu darki dyim beundang tu zu za, “Wa woda” Kom tu sa dyinan nu yaghai tu ngga nyifi baran gha.

Wa Zhokh Yesu ndu Kaazi

³¹Nuke dyinang shi fudar Daasari, vi dumaraan dya Fudar Maasi gwaanji. Nu Yakhudekwang shim ku njig man var mutikwang nu me qifar kaatlang ye Fudar Maasang ba, tu khud Bilatus ku ku zha saari wor nughha ku da zhur wor yaghai.

³²Tu sojekwang a ba tu zha saari khuski nu gumapaali nu katlki nda gha suyen ndu Yesu, tu zha bu njif dandang tuk

³³Yang nu da ba ki ku she Yesu tu gwa wa mudi, nu zha saaran nughha ba.

³⁴Tu da chele sojekwang zhokh kubdi Yesu ndu kaazi, tu tom ndu dyim a mbudi fan ndu fan.

³⁵Njif nu naki dyikunang ndu yitan zuki, yang dyi nu Zukyang dya zhire. Wa zun tuk za chin a Zukya zhire bu dyi nu datlki, yang a Zuranang kume maita nu wa nyin maitakyang.

36Dyinang shi ma nyel dyi nü bulaki nü mbu lagarkati bu Magham za, “Bu zha aa qutli baran da nughba.”

37Ye maa nggur mbu bular balar bu Magham nü zuki tuk za, “Ka nggut njif nü wor zhokhkyang.”

Par muti Yesu

(Mat 27:57-61; Mar 15:42-47; Luk 23:50-56)

38Qursan, tu Yusufu ye Armatiya khud Bilatus ku vur man var Yesu yenda. Yang Yusufu dya nü mbu Yesu mbu tuka kume a sawa Yakhudekwang. Nü Bilatus vurki zalale ni yenda, tu da man var Yesu bara.

39Yang Nikodemu nü duki she Yesu mbu virkirang a suyen ndü Yusufu, khubtan ndü dye zhi munkandi, dya mur ndü alos longgaran nuke tadaran wa khul kilo dyin kunung qum vat.

40Tu nduki rapndi nang da man var Yesu tu dyikhlan mbu kapar linen ndü dyiku nü zhiiri munkandi ku nang ba wa nuke Yakhudeku ka paki muti baanda.

41Yang ye maa nü katiki Yesu ghang, dam nggur a nje ndü mewar kujip nuke nü sa nduk nü mban sarda ba.

42Tu sa man var Yesu nü mbu kujipang ku nuke dya fudar Daasar bu Yakhudekwang, wonji kujipang a bing.

Yokhana 20

Jiri bu Yesu mbe Muti

(Mat 28:1-10; Mar 16:1-8; Luk 24:1-12)

1Nü dumaari daau ye fudar nü gumapaali, dong maarang nü shaana ba, tu Maryam ye Magadaliya du she kujip bu Yesu tu gwa ndogdi nü zaki me kujipang si tuparan.

2Tu qun da tu du she Siman Biturus ndü nü mburi nuke Yesu a ndola ndang tu ze wor za, “Wa da Zhinerem gwaanji bar ku mbu kujipang, yang nyem zun ye maa nü dungki nda nü si ba.”

3Tu Biturus ndü nü mbu Yeswang kus njiv ma yir she kujipang.

4Tu bu tl dar ku suyen, tu yang nü mbu Yeswang peeta Biturus, tu kaya nda khudli me kujipang.

5Nü kurumki gha tu yingga mbu kujipang, tu na kapar linenang dungndan, yang nü vi nü mbu kujipang ba.

6Kom nü Siman Biturus a khulki gana fan, tu vi nü mbu kujipang, tu na kapar linenang dungndan.

⁷Tu na kapar linen nu gunki nu ve dyinanang dungndan ye maa da zum ndu kapar linen dandang.

⁸Tu nu mburi Yesu nu khulki she kujipang gumang vi tuk. Nu naki tu maita.

⁹Yang ma bar ye sarchi nang nu da mbu dyi nu Bular Balar bu Magham zuki za wa kus kу Yesu ji mbe muti ba.

¹⁰Tu nu mburi nda kwang gab vaanda nu kaari.

Yesu wa Wut Varan ye Maryam

(Mat 28:9-10; Mar 16:9-11)

¹¹Tu yang Maryam ching gha me kujipang dam a ghoori. A mbu ghoorang tu kurum gha tu yingga mbu kujipang.

¹²Tu yang na nu ruktiku bu Magham wor rap ndu kapar bongndi kharan ye maa nu qanki man var Yesu nu njang. Nu rukti da kharan ye maa nu dungki dyinan nu san, yang dandang kharan ye maa dungki saaranang.

¹³Tu nu rukti bu Magham kwang zham nda za, "Nusu, ta gho kya num?" Tu ze wor za, "Wa da Zhinkir bang gwaanji bara, yang nang zun ye maa nu saki nda nu su ba."

¹⁴A za men nughha nu mbumki tu na Yesu chingndan, yang nu saida nda ba.

¹⁵Tu Yesu zham nda za, "Nusu ta gho kya num? Ta labkya kiya?" Yang tu taman za bai dya nu tlunlar mbu damang, nang ke dyi nu saki tu ze nda za, "Kuman mbu to daki nda bara, zu ye maa no saki nda nu si tang a da nda."

¹⁶Tu Yesu qa nda za, "Maryam!" Tu mbum nu she Yesu tu qa nda ndu me Yakhuda za, "Rabboni" (mban za "Maalum.")

¹⁷Tu Yesu ze nda za, "Khub na nga ba, kume nang dlan she Zhinkirang ba dong. Yang du she nyeezaku to da ze wor no za, nga gabti nu she Zhinkir banga ndu Zhinkir baanu, Maghamndi banga ndu Maghamndi baanu tuk."

¹⁸Tu Maryam ye Magadaliya du tu da ze nu mburi nda kwang za, "Ai, nga na Zhinerem gwaanji." Tu zu dyi nu Yesu zuki yenda tuk.

Yesu wa Wut Varan ye nu Mburi nda kwang

(Mat 28:16-20; Mar 16:14-18; Luk 24:36-49)

¹⁹Ye fudar nu gumapaali mbu qaandi mut (fuda Laaji) nu me mugdi, nu mburi nda kwang a nje tabaran ye maa da me viri khiren dyine wora kume a sawa dle gume bu Yakhudekwang. Tu Yesu a ba tu ching nu chele baanda tu ze wor za, "Gappuramma ku."

²⁰Qurse wa zu nang ye wora, tu wut kharanku ye wor ndu kubdan nu zhokhki ndang. Tu nu mburi nda kwang kasha nar Zhinerem gwaanji.

²¹Kom tu Yesu gab tu ze wor za, “Kha ma gha ndu qaandi memuna! Ba wa nu Zhinkirang a rukki nga, nga ruktonu tuk.”

²²Nu zuki wanang tu pi khukheeti ye wora, tu zu za, “Dlu ma Jiimbi shakhshakhndi.

²³Kap njif nun yaapaki solar baran yenda, wa yaapa yenda, yang kap njif nuke nun yaapa yenda ba, bu yaapa yenda ba.”

Yesu wa Wut Varan ye Toma

²⁴Yang Toma nuka qaki nda za “Mugda,” nuke dya da chele gwaanggum rapndang a nje suyen ndu wor sarchi nu Yesu wutki varan ye wora ba.

²⁵Tu beeni nu mburi nda kwang ze nda za, “Chem wa na Zhinerem gwaanji.” Tu yang Toma ze wor za, “Mbu nang na ge qusekwang ve kharan, tang sa khara nu mban, kom tang sa khara nu ve kubdanang ba, ngam bu maita ba.”

²⁶Qaandi miyasi qursan, nu mburi nda kwang a nje tabaran ba mbu raftang, yang Toma nje suyen ndu wor sarchi nang. Me viri kwang zaran, tu yang Yesu a ba tu ching nu chele baanda tu zu za, “Kha ma ndu qaandi memuna.”

²⁷Kom tu ze Toma za, “A so ye kha nu fan, no kharaku. A zobo khaaro to san ve kubda, ku memuna kha rap rap ba, to maita.”

²⁸Tu Toma ze nda za, “Zhinkir gwaanji, ndu Maghamndi bang tuk.”

²⁹Tu Yesu ze nda za, “Ai, to maita kume ta na, barkya ve nduki nuke nu na ku ba, yang wa maita ku.”

Ye mbu Lagarkati nang

³⁰Yesu wa shi dye lazhamku khang mbu yiti nu mburi nda kwang nuke nu bulan mbu lagarkati nang ba.

³¹Yang bula nukunang ma ku maita nu nu dyine Yesu ke Masiya, Yi bu Magham. Kom tuk, nu kun she maitar nda tun gwa nyifi mbu dluman.

Yokhana 21

Yesu wa Wut Varan ye nu Mburi nda ku Mut

¹Qursan tu Yesu wut varan ye nu mburi nda ku me dyim chitndi nu Tiberiya. Wonji dyi nu datlki.

²Siman Biturus, ndu Toma (nuka qaki nda za, mugda), Nataniyel na viki mbu ghai Kaana nuke a mbu dlar ghai Galili. Kom ndu qusonggi bu Zabadi ndu nu mburi nda ku nggur wor rap a nje ku kap suyen,

³Tu Siman Biturus ze wor za, “Nga yir ma kus yurvi.” Tu beeni nu mburi nda kwang zu za, “Chem ka du suyen ndu to.” Tu vi tu du ku ta vi nu mbu dumbul dyimi, yang nu kus aa num ku mbu virkirang ba.

⁴Nu dumaari dau, tu Yesu ching gha me dyim chitndang, yang ni nu mburi nda kwang saida nda ba.

⁵Tu Yesu wopa ye wor za, “Nyeeza, tun wa kus yurvu mu?” Tu tlogha yenda ku za, “Auwo!”

⁶Tu Yesu ze wor za, “Wos ma lem baanu nu bun zumma ndu dumbulang tun ka kusi.” Tu wos ku ba wa nu Yesu zukyang, tu kus yurviku khang, tu kuna dut lemang nu mbu dumbulang ku.

⁷Tu nu mburi nuke Yesu a ndola ndang ze Biturus za, “Njif nang dya Zhinerem gwaanji!” Ba nu Siman Biturus tukki za dya Zhinerem gwaanji, tu da lukti baran tu sa kume varan nggaran. Tu kum ji tu ngguo nu mbu dyimang.

⁸Tu beeni nu mburi ndang du me gumndi mbu dumbulang a dut lem nu nyeelki ndu yurvyang. Kume bakh baanda ndu me gumndang dya ba mite won da.

⁹Na ba ki ku me gumndang tu na shaadli bai ye maaran ndu yurvi dyinan ndu burti tolir tuk.

¹⁰Tu Yesu ze wor za, “A ba ma ndu yurviku kodom mbu nun kuski leendangang.”

¹¹Tu Siman Biturus dlan mbu dumbulang tu da dut lemang nu dam nyeedlan ndu yurviku gwaanji gwaanji wor won ndu dyin qurmun qum kunung (153). Yang kap ndu khang baanda, lemang nu byakh ba.

¹²Tu Yesu ze wor za, “A ba ma tun zum paasi.” (Dye zumndi dumaari). Yang nduk a nje nu khaki ma zhamndan za to ki kwa ba kume wa zun ku za dya Zhinerem gwaanji.

¹³Tu Yesu du tu da burti tolirang tu vur ye wora, tu da yurvyang tuk tu vur ye wora.

¹⁴Nang ke wuti varan nu kunung nu Yesu shiki ye nu mburi nda kwang gaanje jiiri baran mbe muti.

Yesu ndu Biturus

¹⁵Nu wofaki zum paasi baanda, tu Yesu zham Siman Biturus za, “Siman yi bu Yohkana, ta ndola nga dukti nduki nang mu?” Tu Biturus tlogha yenda za, “I, Zhinerem gwaanji, ta zun nga shimndoro” Tu Yesu ze nda za, “Zum ndu ndubangku banga.”

¹⁶Tu Yesu gab tu zham nda nu rapan za, "Siman yi bu Yohkana, ta ndola nga mu?" Tu tlogha yenda za, "I, Zhinerem gwaanji, ta zun nga ndolaro." Tu Yesu zu za, "khutlo ndubangku banga."

¹⁷Tu Yesu gab tuk tu zham nda nu kunungan za, "Siman yi bu Yohkana, ta ndola nga mu?" Tu Biturus subur mban nughha kume ye zhamndi nu kunungang Yesu wa zu za, "Ta ndola nga mu?" Tu gab tu tlogha za, "Zhinerem gwaanji ta zun aa num kap, yang ta zun tuk za nga ndola ro." Tu Yesu ze nda za, "Zum ndu ndubangku banga.

¹⁸Zhire, nga zuran yoro, sarchi nuke to nyakhtli, ta ka sa lukti to du ye maa nuke ta shimndan kap. Yang mbu ta geema to ka vir kha ye njif nggur tu sa lukti yoro. Tu du ndu to ye maa nuke ta shim yir si ba."

¹⁹(Yesu zu wanang ma wut pooni muti nuke Biturus ka ba shiki ma ku vir zhaaji ye Magham). Gaanje balar nang tu Yesu ze Biturus za, "A mburi nga."

Yesu ndu nu Mburi nda nuke a Shimndanang

²⁰Nu Biturus mbumki tu nggut maa gana, tu na nu mburi nuke Yesu a ndola ndang a mbu wora. Nang ke nu mburi nu khaki nu bing ndu Yesu sarchi nuke a zum dye zumndi tabar peetar dyinang. Chin zhamki Yesu za, "Zhinerem gwaanji, ki kya ma vurtor bara?"

²¹Nu Biturus naki nda tu zham Yesu za, "Zhinerem gwaanji, njif nang da?"

²²Tu Yesu ze nda za, "Mb u nang shim ku mut ba kope nga gabi, num ke ba mba na? Ba ba mburi nga!"

²³Tu labar nang du aa fun chele bu nu mbu Yesu ku, a zuran ku za nu mbu Yesu nang bu mut ba. Yang Yesu nu ze nda za bu mut ba ba. Zu za, "Mb u nga shim ku kha ndu nyifi kope gabti banga, num ke ba mba na?"

²⁴Nang ke nu mbu Yesu nuke a saida dyiku nang, wa bulan gha. Chem wa zun saidu baran dya zhire.

²⁵Yang beeni dyiku a nje khang nu Yesu shiki, nuke mbu ka bulan gha kap, nga tamandan a larji bu dumda lagarkatiku nuke ka bulaki ba.

Tlunar bu Pudeku

Tlunar bu Pudeku 1

Alqawar Bar bu Jiimbi shakhshakhndi

¹Tiyofilus, mbu lagarkati bang nu gumang, nga shi builar yoro dyine dyiku nu Yesu nggaki su shiran kap kom ndu dyiku nu nggaki su shogaran bara,

²ma khudli ye fudar nu daki nda ma yir mbu vidii. Me ku da nda ma yir vidii wa shi balar nu kunshe Jiimbi shakhshakhndi ye pudeku nyin datki.

³Gaanje muti baran tuk, wa wut varan ye wor ndu nyifiri, tu shi dyiku zum zum nu wutki za chin wa ji mbe muti shwat. Wa wut varan ye wor me qaandi dyin vat tu shi balar dyine kwaadar bu Magham.

⁴Sarchi nuke a suyen ndu wor tu ze wor za, “Njig nu Urshalima ba, bu ma alqawar nu Zhinkir bang shiki mbur fara, tang zu ye nwang.

⁵Kume Yokhana shi baptisme ye nduki ndu dyim, yang fan ndu qaandi kodomma, ka shi baptisme ye nu ndu Jiimbi shakhshakhndi.”

Wa Da Yesu ma Yir mbu Vidii

⁶Nu Pudekwang tabaki tu zham Yesu ku za, “Zhinerem gwaanji, ta ma gab ndu kwaadarang ye Israila leendang mu?”

⁷Tu Yesu ze wor za, “Zhinkirang dyenda ke nu zalale sar sarchiku ndu fudarku, nu vur zalale zundi nang ye nu ba.

⁸Yang ba tun ka kha ndu zalale sarchi nu Jiimbi shakhshakhndi a shurki ye nu, tun ka kha ma saidu ku banga mbu Urshalima ndu Yakhudiya ndu Samariya ma yir me kodokh larji kap.”

⁹Nu zuki wanang, a nggutan ku tu da nda ma yir mbu vidii. Tu kuzapti nggur lupa nda nu gha me yiti wora nu na nda ku tuk ba.

¹⁰Sarchi nu gharki yiti wor a ngguti nda sarchi nuke a yir vidang, fan ndu fan tu nduki rap ndu luktiku bongndi ching gha bing ndu wora.

¹¹Tu nduki rapndang zu za, “Nduki nu Galili, num saki tun ching gha fan tun a nggut maa vidang na? Ba chin Yesu nu daki nda bar she nu ma yir vidang kada gab ba wa nun naki yir baran.”

Wa Dat Matayas ku Dlu Maa Khar bu Yakhuda

¹²Tu Pudekwang gab nu Urshalima nuke bakh baran ndu Dleng Zaitun ye maa nuke a su kwang, wa khul yir me Fudar Maasi, nang ke kilomite da.

¹³Nu khulki ku mbu ghayang, tu dlan ye maa khar baanda mbu dangkalyang. Nduki nuke a ye maaranang dya Biturus ndu Yokhana, ndu Yaqub, ndu Andurawus, ndu Filibus, ndu Toma, ndu Bartilomi, ndu Matta, ndu Yaqub yi bu

Alfawus. Kom ndu Siman nuka qaki nda za nu zhiri ghai baran, ndu Yakhuda yi bu Yaqub.

¹⁴Wor nang vurki dyin wor ma barari ndu memunar da syen ndu nusuku ngguri, ndu Maryam man Yesu ndu khachin khuzuku.

¹⁵Mbu qaandiku naandang tu Biturus ji tu chin gha chele nu mbu Yesu ku (nuke khang baanda wa khul won ndu dyirap).

¹⁶Tu zu za, "Nyeezaku, wa kus ku balar nu Magham nu Jiimbi bu Magham zuki nu kunshe Dauda dyine Yakhuda njif nu shiki dle gume ye nduki nu kuski Yesu nyedli.

¹⁷Kume dya da chele baarem zhu, wa shi me baran mbu tlunar nang."

¹⁸(Yakhuda wa masa dalang ndu muzhindi tlunar malkandi baran, tu nggud ndu mbu dyinan, tu mban wudli, tu ghadye mbanang mbata nu dam.

¹⁹Nduki nu Urshalima kap wa zun dyi nu datki nang, tu ka qa maaranang nu me ghai baanda za, "Akeldama," mban za, dalang tom.)

²⁰Tu Biturus zum guma ndu balarang za, "Jiwa a nje bularan mbu lagarkati Zabura za, 'Ku rafti baran kha karangan, ku aaki khan mban ba.' "Wa gab tu zu tuk za, 'Ku njif nggur dlu me tlunar baranang.'

²¹"Kume nang, wa kus ku dat nduk da chele nduki nang nuke a syen ndu chem aakochi sarchi nuke Yesu a vi ka vi ka chele baarem.

²²Wa shipa ku njifang kha da chele nduki nuke a syen ndu chem ji dyin sarchi nuke Yokhana a baptisme ma yir ye fudar nu daki Yesu bar she rem ma yir mbu vidi. Wa kus ku da chele nduki nuke a saida jiiri bu Yesu mbe muti syen ndu chem."

²³Tu vur dlum nduki rap, Yusufu nuka qaki nda za Barsabas (nang ke ba Justus tuk), kom ndu Matayas.

²⁴Tu nu mbu Yesu kwang shi barar a zuran ku za, "Zhinkir gwaanji, ta zun memuna aaki. Wut njif no datki yerem chele nduki rapndi nang,

²⁵ma ku dlu me tlunar pude nu Yakhuda njigki tu du varan ye maa nu shipaki nda."

²⁶Tu ngga daatiku chele baanda tu daatang nggud nu dyine Matayas tu kha ma puda syen ndu gwaanggum dandang.

Tlunar bu Pudeku 2

Bar bu Jiimbi shakhshakhndi

¹Nu fudar Pentikos a ba ki, nu mbu Yesu ku kap tabaran ye maa da.

²Fan ndu fan tu tk suqur dyi nggur nu shipaki bar bu khukheeti dumburkandi na viki mbu vid*i*, tu nyel mbu rafti nuke a mban kwang kap.

³Tu na dyiku nu shipaki ghiindi baiku a shakhti a shurti nu dyine aa nyi nduk da chele baanda.

⁴Tu nyel kap baanda ndu Jiimbi shakhshakhndi, tu nggaasi balarku ndu me ghaiku zum zum, ba wa nu Jiimbi shakhshakhndang vurki ye wora.

⁵Yang nduki nu ghaari ghai bu Yakhudeku a nje khang kharan Urshalima ye sarchi nang. A ba ku mbu ghaiku zum zum muna larji.

⁶Nu tukki suqur khukheetang ku, tu taba a lazham ku kume aakya tk tabar nu mbu Yesu kwang a balar ndu me ghai baanda.

⁷Tu shi lazham ku madyi a zuran za, “Wodye nduki nuke a balar nang dya quasa Galili ba goma?

⁸Yang shi kikimndi tu aaki chele baarem ks tk wor a balar ndu me ghai barana?

⁹Chem Partiyeku, ndu Medesku ndu Elamku ndu nduki nu Mesopotamiya, ndu Yakhudiya ndu Kapadokiya ndu Pontus ndu Asiya.

¹⁰Nu nduk Pargiya ndu Pamfiliya, ndu Masar ndu nduki nu Sairin mbu dlar ghai Libiya, kom ndu runggiku na viki Roma. Kap ndu Yakhudeku ndu nduki nuke dya Yakhudeku ba yang wa maita ku tu vi nu mbu ghaari ghai bu Yakhudekwang.

¹¹(Wonji kap Yakhudeku ndu nduki nuke dya Yakhudeku ba nu nggodki) ndu Kureteku ndu Larubeku kap chem a tk a zu dyiku bu Magham nuke nduk nu sun ndu tuktan mbu meghai baarem ba.”

¹²Tu dyen zum dyin wor tu shi lazham ku a zuran ye yen ku za, “Na mban za kima?”

¹³Tu yang beeni nduki shi balar wuti ndumndi ye wor a zuran ku za, “Dyamndi shiki ye wor khang tu ki me kuyar baanda.”

Balar bu Biturus ye Tabar Nduki Fuda Pentikos

¹⁴Tu Biturus ji tu ching gha suyen ndu Gwaanggum dandang, tu da suquran nu vidi tu shi balar ye wora. A zuran za, “Nyeeza Yakhudeku ndu nduki nuke kharan ku Urshalima, tk ma, tun da mbu dyi nuke nga ma zuran ye nu.

¹⁵Nduki nang kuyaran ku wa nuke tun tamankyang ba nuke leendang dya vi mudlam nu dumaari dong.

¹⁶Nang ke dyi nu annabi Jowel zuki za:

¹⁷‘Magham wa zu za, Ngga da zu Jiimbi bang ye nduki kap mbu laudar qaandi virkiri. Qusonggi baanu nusu ndu khusku ka kha ma nu wopar zur bu Magham. Yiti nyakhtlirku baanu ka na dyi tukakandi ku, geema khuzuku ka shi zhineku.

¹⁸Ngga da zu Jiimbi banga nu dyine maaviku bang nusu ndu khusku mbu qaandiku naandang, ka wopa zur bang ku.

¹⁹Ngga wut dye lazhamku muna vidfi, ndu dye saidu ku fan vughai. Tom ndu bai ndu qundi nuke chit khurit.

²⁰Ka gaß ndu fußar tu kha zhum, tu chere kha vyang wa tom, me k u fußar bu Zhinkir gwaanji a ba, fußar gwaanji nuke zhaaji a si.

²¹Yang aaki shiki qar mbu dlum Zhinerem gwaanji ka gwa danari.’

²²“Nyeeza Israila tuk ma balar nang. Yesu ye Nazaret dya njif nu Magham wutki ye nu za chin wa maita nda shwat. Magham wa wut ye nu kunshe dye lazhamku ndu tlunar gwaanji gwaanjiku ndu dyiku nu Magham shiki kunshe nda chele baanu, ba wa nun zunki, kume shi dyiku nang kap mbu yitonu.

²³Me k u vur khuski nang nu mbu kha nu ma k u nu solarku kaatli nda gha, Magham wa zuni kume chin daasaki.

²⁴Yang tu Magham ji ndu chin bar mbe muti, tu lawa nda bar mbe zalale ni. Kume bu shi k u muti khubti nda ba.

²⁵Ji Dauda wa shi balar baran nu zuki za, ‘Nga na Zhinkir gwaanji aakochi, a nje suyen ndu nga. Nuke a nje dyin buna nu zumma, ngam bu tuk sawa ba.

²⁶Memunara a kashar kumen, ghiinda a qa taazi zhakhzhakh madyi, Aa nuke nga nduku, yang ba ngga kha ndu sar memuna.

²⁷Kume tom bu njig nyifi bang nu mbu kujip ba. Yang tom njig Shakhshakhndi baa tu mutl ba.

²⁸Ta shoga njiv nyifiri ya. To ka nyedli nga ndu kasha kume khar ba suyen ndu nga.’

²⁹“Nyeeza Israila, ngga dumma zuran ye nu sawa su ba, nga za zhikanerem Dauda wa mudfi tu pa nda gha, kujip baran a nje she rem ma bar meeni.

³⁰Yang dya annabi nu zunki za Magham wa shi alqawar yenda ndu kumndar nu dyine chin ka vur kujiri ye da mbu pooni baran, ba wa nyin vurki kujiri yenda.

³¹Dauda wa na dyinang zhu tang, tu shi balar dyine jiiri bu Masiya bar mbe muti za bu njigti nda nu mbu kujip ba, yang man varan bu mutl ba.

³²Magham wa ji ndu Yesu nang bar mbe muti, yang chem nang kap saidu zhire bu dyiku nang.

³³Wa vur zhaaji yenda a bun zuma bu Magham, tu da dlu Jiimbi shakhshakhndi nu Zhin shiki alqawaranang ta zun dyinerem, nang ke dyi nuke tun a naran ndu tuktan.

³⁴Aa nuke Dauda nu dlan mbu vid ba, yang wa zu za, ‘Zhinkir bang gwaanji wa ze Zhinerem gwaanji, “Khon dyin buna nu zuma,

³⁵kope nga sa nu zhangndor ku nu mbu saaro ro.”’

³⁶“Kume nang, bu ku Israila kap zun nu dyine chin Yesu nun katlki nda gha nang, Magham wa gab ndu chin ma Zhinkir gwaanji ndu Masiya shwat.”

³⁷Nu ndukikwang tukki wanang tu balarang zhokh memuna wora tu ze Biturus ndu beeni Pudekwang za, “Nyeezerem, chem ka shi kya num?”

³⁸Tu Biturus ze wor za, “Nggod ma, tu shi baptismye aaki chele baanu mbu dlum Yesu Masiya ma ku ndum solar baanu ye nu, tun ka dlu Jiimbi shakhshakhndi munki.

³⁹Kume Magham shi alqawar nang ye nu ndu qusonggi baanu, ndu nduki nu kya bakh, nang ke kap nduki nu Magham a qaki nu she nda.”

⁴⁰Tu dut dlumndi wor ndu balarku khang, tu khud wor tuk za, “Dana ma vaanu mbe nduki nu tlunar malkandi ku nu qaandi virkir meeni.”

⁴¹Tu Biturus shi baptismye nduki nu dluki balarang, tu gwa shaatar nduki nu khulki dupu kunung ye fufaranang.

Khar bu nu Mbu Yesu ku Suyen

⁴²Tu vur vaanda ye shogar bu Pudekwang ndu khar ndu yen, ndu zumndi dye zumndi suyen kom ndu barari.

⁴³Tu sawar Magham kus aaki, kume dye lazhamku ndu dyiku khang nu Magham shiki nu kunshe Pudekwang.

⁴⁴Nu mbu Yesu ku kap kharan suyen a shakh dyin me khar wor wayen.

⁴⁵Tu masa dyin me khar wor bar ku, tu shakh muzhindan ba wa nuke aaki a gangndan.

⁴⁶Wa ka dus ku mbu Rafti bu Magham aakochi, a zum dye zumndi ku suyen mbu raftiku baanda, a zumndi ku suyen ndu kasha, ndu bu tokh memuna.

⁴⁷A gwar dlum Magham tu guma wor shi paling she nduki kap. Tu Zhinkir gwaanji ki shaata nduki nu gwaki danar ye wor aa nyi fufa.

Tlunar bu Pudeku 3

Biturus wa Shaana Zubti nggur me Rafti bu Magham

¹Sarchi ngguri Biturus ndu Yoghana a yir ku mbu Rafti bu Magham vi kunung nu mugdi, sarchi barari.

²Yang khuski nggur a nje nu khaki nda zuftan nuka ba ki ndu chin aa nyi fuda tu dung nda gha me vi rafti bu Magham nuka qaki za mevi Mbarkandang. Ma ku khud sadke kha nduki nuka viki nu mbu rafti bu Maghamang.

³Nu naki Biturus ndu Yoghana a ma viri nu mbu rafti bu Maghamang, tu khud muzhindi kha wora.

⁴Tu Biturus ndu Yoghana ngguti nda njang dong, kom tu Biturus ze nda za, "Ngguterem."

⁵Tu khuskyang zu yiti ye wor a taman za ka vr dyi nggur yenda ku.

⁶Tu yang Biturus ze nda za, "Muzhin khaara ba, yang dyi nuke a khaara ngga vr yoro. Mbu dlum Yesu Masiya khuzi Nazaret, ju to shi yiri."

⁷Tu Biturus khub kharan nu zuma tu da nda nu vid*i*. Fan ndu fan tu saaran ndu kukwatli saaran kha ndu dumbu.

⁸Tu ji burut tu ching gha, tu nggaasi yiri. Tu vi suyen ndu wor nu mbu rafti bu Maghamang a yir a kum jiiri a gwar dlum Magham.

⁹Nu nduki naki nda a yir a gwar dlum Magham,

¹⁰tu saida za dya njif nuka khaki nu me vi Mbarkandi nu mbu rafti bu Magham tu ka shi khutang. Tu yang shi lazham ku madyi kume dyi nu datki ndu khuskyang.

Balar nu Biturus Shiki mbu Kalap bu Solomon

¹¹Sarchi ni nu khuti nang khubki Biturus ndu Yoghana, tu nduki kap a ba she wor dyin da ve maa nuka qaki za Kalap bu Solomonang, a lazham ku.

¹²Nu Biturus naki wanang, tu ze tabar ndukyang za: "Nduki nu Israila, num saki tun ki lazham shir bu dyi nang? Num saki tun ki ngguterem ba wa dumbu baarem ndu sawar Maghamndi baarem saki tu khuski nang shi yira na?

¹³Maghamndi bu Yibram ndu Yishaku, ndu Nyagham, Maghamndi bu zhikanerem, chin vrki zhaaji ye maavi baran Yesu. Nang ke njif nun vrki nda bar ku tlagha nda nu gha, tun wut zhangndi yenda gume nggomna Bilatus aa nuke wa shim ku ngga nji nda gha.

¹⁴Yang tun zhang nduk Shakhshakhndi, nu shir dyi Toropndi gha, tun khud za ku ngga kya nu tlaghar muti ye nu gha.

¹⁵Tun tlagha njif nuke dya dludlarsi nyifi. Yang Magham wa ji ndu chin bar mbe muti, chem ke saidu bu dyiku nang.

¹⁶Maitar dlum Yesu nuke zalale a si saki khuski nun zunki nda tun a ngguti nda nang tu gwa dumbur. Dlum Yesu ndu maita nda nyem shiki saki tu khuski nang shaana nggalang. Tun wa na ndu yitonu.

¹⁷“Yang nyeeza, nga zun tun shi dyinang mbu song zuni, ba wa nu dlegumeku baanu shiki.

¹⁸Yang tuk nu kunshe shir bu dyiku nang Magham wa nyel dyi nu zuki nu kunshe annabikwang kap, kume wa zu za Masiya baran ka za bonye.

¹⁹Kume nang, nggod ma, tun gab nu she Magham ma ku shib solar baanu ye nun gha. Zhinerem gwaanji nuke a suyen ndu tunu ka pa dumbur ye jiimbonu tu memunanu kha mewa,

²⁰yang ka da ruk Masiya nyin datki ye nu zhu tang chin ke Yesu.

²¹Wa kus ku Yesu khan mbu vid, ma yir sarchi nuke ka gabki ndu aa num tu kha mewa, ba wa nu Magham zuki zhu tang nu kunshe annabiku baran shakhshakhndi.

²²Ji Musa wa zu za, ‘Magham Zhinkir baanu gwaanji ka da ruk annabi nggur ye nu mbu khachinkirku baanu, ba wa nu da rukki ngang. Yang wa kus ku tuk nu dyi nuke ka zuki ye nu kap.

²³Njif nuke nu tuk annabi nang ba, ka suya nda nu gha chele nduki bu Magham.’

²⁴“Annabiku kap, ji dyin Samaila ma yir dyin annabiku na ba ki gana wa shi balarku dyine dyiku nu shiki mbu qaandiku nang shwat.

²⁵Yang Magham shi balarku nu kunshe annabikwang kume tun qusonggi baanda, tun ka zumki boote shakhti dye mbu ge alqawar nu Magham shiki ye zhikannu. Nu zuki ye Yibram za, ‘Nu kunshe pooni baaro nduki nu larji kap ka gwaki barke.’

²⁶Nu Magham datki maavi baran, tu rukti nda nu she nu gumapaali ma ku sa barke ye nu, tu da da nu bar dye shir malkandi.”

Tlunar bu Pudeku 4

Biturus ndu Yoghana Gume Tabar bu Dle gume bu Yakhudeku

¹Sarchi nuke Biturus ndu Yoghana balar ye tabar ndukyang, tu kuruku ndu gorkir bu nu ngguti rafti bu Magham ndu Sadukekwang a ba she wora.

²Tu shokhna ku kume nu mbu Yesu kwang a shogaran ye nduki za mutiku ka ba ji ndu nyifiri ba wa nu Yesu jiiki mbe muti.

³Tu yang kus Biturus ndu Yoghana tu khi wor gha kope vi dumaaran nuke mugdi wa shi.

⁴Yang tu khang chele nduki nü tükki balarang maita ku. Tu khang bü nü mbu Yesu kwang khül khuzuku dypu qurmun.

⁵Daatlumaaran tu dlegumeku baanda ndü ndukkudaandi ndü maalum taurete kwang taba nü Urshalima.

⁶Khanana gorkir bü kurukwang, a nje ye maaran, ndü Kayafa ndü Yokhana ndü Alekhzanda, ndü kheetiku bü gorkir kurukwang kap.

⁷Tu ching Biturus ndü Yokhana nü tala, tu zham wor za, “Tun a shi dyinang ndü nyi zalalya, ndü mbü dlüm ki tuka?”

⁸Tu Biturus nüke nyeedlan ndü Jiimbi shakhshakhndi ze wor za, “Dlegumeku bü nduki ndü ndukkudaandi.

⁹Mbü tun qa remi meeni kume munkir nü shiki ye zübtı nang kom kü zun nu shi kikimndi tu shaana,

¹⁰zun man gha, tun ndü nduki nü Israila kap. Khuski nang chingndan gha gume nu shaanaran kume dlüm Yesu Masiya khuzi Nazaret nun katiki nda gha, tu Magham ji ndü chin mbe mytang.

¹¹Chin Yesu nang, chin ke ba wa, ‘Ndogdi nü tun nü dündiku zhangki gha, tu yang gab tu kha ma ndogdi nü dukki boote mbü ndogdi dündiku.’

¹²“Yang gwar danar a nje nü künshe njif nggur zum ba, kume nü vür dlüm nggur ye njif nggur mbü larji nang za nduk ka gwa dana nü künshe nda shwat ba.”

¹³Nu naki song sawar bü Biturus ndü Yokhana tu zun ku za nü shi zunndi ku ba, yang dya aa num ku ba, tu shi lazham ku, tu yang da mban ku za wa shi khar ku ndü Yesu.

¹⁴Yang nüke khuski nü gwaki shaanarang a nje chingndan suyen ndü Pudekwang, nü duma zu dyi nggur ku tük ba.

¹⁵Tu ze Pudekwang za kü vi bar gume tabar bü dle gume bü Yakhudeku. Tu shi sawari ku chele baanda.

¹⁶A zuran ku za, “Chem ka shikya num ndü ndukiku nang na? Kume nduki nü Urshalima kap wa zun za nduki nang wa shi dye lazham madyikandi, yang chem bü duma keelaran ba.

¹⁷Yang mbü chem a shim kü dyinang shaata lakhtar chele nduki ba, zu mi ye wor nyem za, karawan nang, kü shi balar ye aaki ku mbü dlüm Yesu ba.”

¹⁸Kom tu qa Pudekwang, tu wu wor za, gana fan kü shi balar ye aaki mbü dlüm Yesu tük ba, yang kü shi shogar ye aaki mbü dlümang zum ba.

¹⁹Tu yang Biturus ndü Yokhana tlogha za, “Kuma ma ndü vaanu, wa shi torop kü mbu mi balar baanu tu duk bü Magham mu?

²⁰Baarem chem bu duma khar yit dyine dyi nyem tukki chem na ba."

²¹Nu dutki dlumdi wor tk, tu ngga wor gha nuke nu gwa dyi nuke wor ka shiki ye wor ba, kume nduki kap a gor dlum Magham kume dyi nu datlkyang.

²²Sonyi bu khuski nu gwaki shaanar nu dye lazhamang wa khul dyin vat.

Barar ni nu Mbu Yesu ku Shiki ma Gwa nda Dumburi

²³Nu nggaki Biturus ndu Yoxhana ku gha tu du ku she nduki baanda ta zu labar dyi nu kuruku rututundi ndu dle gume kwang zuki ye wora.

²⁴Nu tukki wanang ku, tu da suqur wor nu vid*s* guma da tu shi barar ye Magham. A zuran ku za, "Magham nu zalale aa num, to dungki maa vughai ndu maa vid*s*, ndu dyim chitndi, ndu dyi nuke a mbu wor kap.

²⁵Ta shi balar mbe Jiimbi Shakhshakhndi nu kunshe maavi baaro Dauda nuke dya zhikanerem no za, 'Num saki tu nduki nuke dya Yakhudeku ba ki shokhnara? Tu me ghaiku ki kwaari dyine dyiku bamnda?

²⁶Kujiku nu larji daasaran ku ma dakhla, dlegumeku baanda wa gonta dyin wora, a kare ku ndu Zhinkir gwaanji ndu Masiya baran.'

²⁷"Jiwa Kuji Khiridus ndu Puntus Bilatus wa gonta dyin wor ndu Israileku ndu nduki nuke dya Israileku ba mbu ghai nang, a kare ku ndu maavi baa Shakhshakhndi Yesu, no gabki ndu chin ma Masiya.

²⁸Taba ku ma shi dyi no daasaki ka shi, nu kunshe zalale baaro ndu shimndi baaro.

²⁹Yang leendang Zhinkir gwaanji, to nggut komkomi nuke a shiran ku ma nggutl ku shi mi tluna ba. Vur dumbur zur balar baa ye maaviku baaro sawa si ba.

³⁰A do khaaro nu shaanar nduki, to shi dye lazhamku ndu dye saiduku khang kume dlum maavi baa Shakhshakhndi, Yesu."

³¹Nu shiki barar kwang tu maa nu tabaki nu njang yakhta. Tu nyel wor ndu Jiimbi shakhshakhndi, tu ki zu balar bu Magham ku waare sawa.

Nu Mbu Yesu ku a Shakh dyin me Khar Wora

³²Kwaari bu nu mbu Yesu ku kap, ndu memuna wor wa kha da, nduk a nje nu daki dyin khaa nda ma baran chin dyenda ba. A shakh dyin me khar wor ndu yen.

³³Tu Pudekwang saida jiiri bu Yesu mbe muti ndu zalale gwaanji. Munkir gwaanji bu Magham a nje dyine wor kap,

³⁴nuke nduk a nje nu mbuski dyi nggur chele baanda ba. Nu damku ndu nu raftiku tu ka masa bara tu ka ba ndu muzhindan,

³⁵a dungndan gha gume Pudekwang, tu shakh ye aaki wa nuke a gangndan.

³⁶Yusufu, nuke dya ye me sham bu Lawi, khuzi Saipurus, nu Pudekwang ka qaki nda za Barnaba (mban za, nu vurti shokhkurok me bun),

³⁷masa dam baran bara, tu da ba ndu mughindan gume Pudekwang.

Tlunar bu Pudeku 5

Khananiya ndu Safira

¹Yang tu khuski nggur dluman za Khananiya ndu nokhzan Safira masa dam baanda bara.

²Tu Khananiya tuka beeni mughindang gha ye vaaran nu zunzi bu nokhzan, tu da ba ndu beenanang gume Pudekwang.

³Tu Biturus ze nda za, “To Khananiya, num saki to njig Shedan tu vi nu mbu memuna ro, to shi wollo ye Jiimbi shakhshakhndi, to tuka beeni mughindi damang gha ye vaara na?

⁴Me masa na damang bara dya khalandi ba ba goma? Ai no masaki barang nu nduk ranna nu dyine a ba na ndu mughindan ba. Yang num saki to shi kwaari nang mbu memuna ra? To lamba kya nduk ba, to shi ye Magham.”

⁵Ba nu Khananiya tukki nang, tu nggud tu mudi. Tu sawar madyikandi kusnduki nu tukki dyiku nang.

⁶Tu nyakhtlir ku ji tu sa man varanang nu mbu kapar tu pa nda gha.

⁷Qurse awe kunung tu nokhzi Khananiya vi, nu zun dyi nu gwaki zhimen ba.

⁸Tu Biturus zham nda za, “Zu ya, nang ke kap kap mughindi dam nun masaki barang mu?” Tu tlogha za, “I do, nang ke kap kapan.”

⁹Tu Biturus zham nda tuk za, “Num saki tun gun me nu ma buu Jiimbi bu Maghamang na? Tuk suqura saari nduki me virang nu da paki zhime gha, yang ka ba da ku tuk tu du ndu to tu da pa gha.”

¹⁰Fan ndu fan tu nggud tu mut gume nda. Nu nyakhtlirkwang a viki tu gwa nda wa mudi, tu da nda ku, tu vi ndu chin ku, tu da pa nda gha wudle kujip bu zhimenang.

¹¹Tu tabar bu nu mbu Yesu ku ndu nduki nu tukki dyi nu datlki nang tuk sawar ku madyikandi.

Pudekwang wa Shi dye Lazhamku Khang

¹²Pudekwang wa shi dye lazhamku khang mbu yiti nduki. Yang nu mbu Yesu kwang wa ka taba nu mbu rafti bu Magham mbu kalap bu Solomonang.

¹³Yang aa da nduk nu song maito a nje nu d̄umaki viri nu chele baanda ba kha sawa, aa n̄uke nduki a na zhaaji baanda.

¹⁴Kap ndu nang tu nduki khang nusu ndu khusku maita Zhinerem gwaanji tu shaata khang nu si ku.

¹⁵Kume nang, tu ndukiku a vi ndu nduki n̄uke var wor mun ba qaandan dyine gaanggirku ndu kurbukku me njivku ma k̄ jiimbi Biturus mbu dyin beenan ku mbu a peetari dyin njivang.

¹⁶Tu nduki na viki mbu ghaiku n̄uke a bing ndu Urshalima taba khang, a ba ku ndu nduki n̄uke var wor mun ba, kom ndu nduki n̄uke khukheeti malkandi a vur bonye ye wora tu gwa shaanar ku tuk.

Pudekwang wa za Bonye kume Maito baanda

¹⁷Tu gorkir bu kuruku ndu beeni Sadukeku n̄uke a suyen ndu chinang ki zhiri bu Pudekwang madyi.

¹⁸Tu yang kus Pudekwang tu khi wor gha zhaarum.

¹⁹Tu nu rukti bu Magham a ba mbu virkirang tu qun me virikwang nughha tu ngga wor gha, tu ze wor za,

²⁰“Du ma mbu rafti bu Magham tun a zu labar mewar nyifiri nang kap ye nduki.”

²¹Nu sumaari d̄au tu vi ku nu mbu rafti bu Magham tu ki shogar ye nduki. Yang nu gorkir bu kuruku ndu nduki baranku tabaki tu qa dlegumeku bu Israila ndu nduki n̄uke a mbu tabar baanda kap, tu ruk nu zhaarum ma k̄ da ba ndu Pudekwang.

²²Yang ni nu ngguti rafti bu Maghamang d̄uki ku nu da gwa wor ba. Tu da gab ku tu ze wor za,

²³“Chem wa gwa zhaarumang khiren khwit, ndu nu ngguti zhaarum kwang chingndan me virang, yang nyem qunki me virang nughha nyem gwa aaki mban ba.”

²⁴Nu gorkir bu nu ngguti rafti bu Magham ndu kuruku rututundang tukki wanang, tu dyin wor bu tl madyi, a kor dyi n̄uke dyinang ka ba da ba ki si.

²⁵Tu njif nggur a ba tu ze wor za, “Wonda nduki nun khiren wor ghang chingndan mbu rafti bu Magham a shogar ku ye nduki.”

²⁶Tu nu ngguti rafti bu Magham suyen ndu gorkirku baanda du tu da ba ndu Pudekwang, yang nu ranna wor ba kume a sawa k̄ ndukyang mbuk wor ndu ndogdiku ba.

²⁷Na ba ki ndu wor tu sa za k̄ ching gha ku gume tabar bu dlegumeku bu Yakhudekwang ma k̄ gorkir bu kurukwang shi zhamndi ye wora.

²⁸Tu gorkir bu kurukwang ze wor za, "Chem wa nggutl ku shi nu shogar ye nduki mbu dlum nang ba. Yang kap ndu nang tun wa nyel Urshalima ndu shogar baanu tun a shim tupa tadar mbuti tom bu khuski nang nu dyine rem."

²⁹Tu Yang Biturus ndu beena Pudekwang tlogha yenda za, "Wa kus ku shi mi zur bu Magham tu duk zur bu nduku.

³⁰Maghamndi bu Zhikanerem wa ji ndu Yesu bar mbe muti, chin nun tlaghaki nda nu gha nu kunshe kaatli nun katlki nda nu me qufar kaatlang.

³¹Yang Magham wa vur zhaaji yenda ku khan ve bunan nu zuma tu kha ma dle gume ndu nu danari, ma ku qun njiv ye Israila ku nggod ku tu yaapa solar baanda ye wora.

³²Chem nang kap chem a khar saidu bu dyiku nang, Jiimbi shakhshakhndi nu Magham vurki ye nu mbu zur baran dya saidu tuk."

³³Nu dlegumeku nang tukki tu memuna wor subur madyi, tu shim ku tlagha nda Pudekwang nughaha.

³⁴Tu yang Parise nggur nuke dluman za Gamaliel, dya maalum Taurete, nuke aakya na zhaaji baran ji nu vidu mbu tabar dle gume bu Yakhudekwang, tu sa za ku vi ndu ndukyang dam dong.

³⁵Nu viki nu wor dam, tu ze nduki nu mbu tabarang za, "Nyeezaku Israila, nggut ma mbu dyi nuke tun a shim shiran ye nduki nang nughaha mbari.

³⁶Mbu sonyiriku nu peetaki, khuski nggur a ba za chin a mbu Tiyodas, nu daki dyinan ma dyi ngguri. Nu mburi nda ku wa khul won vat, yang nu tlaghaki nda nu gha tu lakhta nu mburi nda kwang nughaha tu maaran woda.

³⁷Qursan, tu khuzi Galili nggur nuke dluman za Yakhuda a vi ye dalangi sarchi shigar ndukyang. Tu sa nduki baran ma dakhlari. Nu tlaghaki nda nu gha, tu lakhta nu mburi nda kwang nughaha tuk.

³⁸Kume nang, nga zuran ye nu, njig ma nduki nang, ku du vaanda! Mbu kurti baanda ndu tlunar nuke a shiran ku nang dya bu nduku, ka lakhta.

³⁹Yang mbu dya bu Magham tun bu dumma nggutl wor ba, yang tun ka gwa vaanu tun a dakhlar ndu Magham."

⁴⁰Tu tabarang tlogha su sawari nu vurkyang, tu da vi ndu Pudekwang, tu shi kurpi ye wor tu wu wor za karawan nang ku shi balarku mbu dlum Yesu tuk ba. Kom tu ngga wor gha.

⁴¹Tu Pudekwang njig maa tabar dle gume bu Yakhudekwang a kashar ku kume nduki wa na wor wa khul ku za nda bonye kume dlum Yesu.

⁴²Yang konyi fuda, aa mbu rafti bu Magham, aa kaari, sar da nu njig shogar ndu zur labar mbarkandang ye nduki nu dyine Yesu ke Masiya ba.

Tlunar bu Pudeku 6

Wa Dat nu Tlunarku wor Mut

¹Yang mbu qaandiku naandang, nuke nu mbu Yesu ku a shaata khangi, tu Yakhudeku nu ka tukki me Gurik gho me wor nu dyine Yakhudeku nu ka tukki me Aramayik. Gho me worang, kume nusuku baanda nu zhime wor mutki nu ka gwa dye zumndi nu ka shakki ye kuduw ku aa nyi fuda ba.

²Tu gwaanggum rapndang qa nu mbu Yesu ku kap tu zu ku za, "Nu shi mbar njig mi tlunar wopar balar bu Magham kume tlunar dye zum ba.

³Kume nang nyeezaku, dat ma nduki mut chele baanu nuke nyeedlan ndu Jiimbi shakhshakhndi ndu kadari. Chem ka vur tlunar nang nu mbu khar wora.

⁴Kume gwa mi chem rub nu dyine barari ndu shogar balar bu Magham bara."

⁵Tu balar nang shi mun ye aaki. Tu dat Istafanus, khuski nuke nyeedlan ndu maito ndu Jiimbi shakhshakhndi ndu Filibus ndu Pyrokorus, ndu Nikano, ndu Timon ndu Barminas, ndu Nikolas khuzi Antiyok. Nuke dya Yakhuda fa yang wa vi ghaari ghai bu Yakhudekwang.

⁶Ta ba ndu ndukiku nang gume Pudekwang, tu shi barar ye wor tu sa khar barke ye wora.

⁷Tu balar bu Magham shaata yir aa fun. Tu nu mbu Yesu ku shaata shir khang madyi mbu ghai Urshalima. Kuruku khang tu maita labar mbarkandang.

Wa Kus Istafanus

⁸Yang tu Istafanus, khuski nuke munkir bu Magham ndu zalale baran nyeedlan mbe nda, shi dye lazhamku khang ndu dye saidu ku chele nduki.

⁹Tu yang nduki nu mbu kib tabar nu ka qaki wor za dyin wor Dliiranang, gun keele ku ndu Istafanus. Yang dya Yakhudeku na viki Sariyan ndu Alekhzanduriya ndu ghai Kilikiya ndu Asiya.

¹⁰Yang nu dumma nda ku ba kume a balarang ndu kadari nu Jiimbi shakhshakhndi vurki yenda.

¹¹Tu yang sokh nduki nggur ku mbu tuka za, ku zu ku za, "Chem wa tuk Istafanus a balar ndumndi nu ve Musa ndu Magham."

¹²Nu zuki ku wanang, tu khangkal bu ndukiku ndu dlegumeku ndu maalum taurete kwang gur nu vidi, tu kus Istafanus ku ta ba ndu chin gume tabar dle gume bu Yakhudekwang.

¹³Tu dle gumekwang a ba ndu nu saidu wollo ku tu zu ku za, “Khuski nang nu laada balar bamndi nu dyine ye maa shakhshakhndi nang ndu wopar bu Musa ba.

¹⁴Chem wa tuk nda a zuran za Yesu khuzi Nazaretang ka guدا maa nang nughha tu nggod me ghaiku nu Musa njigki yeremang nughha.”

¹⁵Yang kap nduki nu khaki gha ye maa tabar dle gume bu Yakhudekwang tu zu yiti yenda ku njang, tu yang na mbu yitanang wa nggod ba wa bu nu rukti bu Magham.

Tlunar bu Pudeku 7

Balar bu Istafanus Gume Tabar Dle gume bu Yakhudekwang

¹Tu gorkir bu kurukwang zham Istafanus za, “Dyi nu zuki ku nang dya zhire mu?”

²Tu tlogha za, “Nyeezaku ndu zhinkirku banga, gwa ma dlumndonu ya! Magham nu zhaaji wa wut dyinang ye zhikanerem Yibram sarchi nuke a mbu dlar ghai Mesopotamiya me ku khan mbu ghai Khaaran.

³Tu Magham ze nda za, ‘Njig mbu ghai baaro ndu nduki baaro to du ye maa nuke ngga ba wutki yoro.’

⁴“Tu njig maa bu Kaldiyeku ta khan mbu ghai Khaaran. Gaanje muti bu zhin tu Magham a ba ndu chin mbu maa nuke tun kharan mban leendangang.

⁵Yang Magham nu vur shakhti dye mbu ge maarang yenda aa khaatli mbu saari da ba, aa nuke wa shi alqawar za chin ka vur maarang yenda chin ndu pooni baran yang woi kha nda sarchi nang ba.

⁶Magham wa ze nda za, ‘Pooni baa ku ka ba shi khar runggiku mbu maa nuke dya baanda ba, nduki nu mbu maarang ka gab ndu wor ma maava tu vur bonye ye wor me sonyi won vat.

⁷Yang Magham ka kuma nduki nu gabki ndu wor ma maavyang, qursan ta vi ndu pooni bu Yibram tu ghar ghai yenda mbu maa nang.’

⁸Tu Magham ching alqawar nu dlarsi chele baran ndu Yibram, nang ke dyi nu saki tu Yibram dla su Yishaku qaandi miyasi qurse wa kha nda. Qursan tu Yishaku kha Nyagham, tu Nyagham kha zhikaneremku gwaanggum rap ndang.

⁹“Yang kume zhikaneremku a zhiri bu Yusufu nuke dya khachin wora, tu masa nda bar ku, tu nduki nu masaki nda bar ye worang du ndu chin Masar. Yang nuke Magham a nje suyen ndu chin,

¹⁰Tu lawa nda bar mbe bonyeku nang kap. Tu Magham vur kadari yenda tu gumaran shi paling she Firauna kuji Masar. Tu Firauna vur kwaadar Masar yenda tu sa rafti baran kap nu mbu bunan.

¹¹“A nje a nje, tu meeri ndu bonye madyikandi a vi nu mbu maa Masar ndu maa Kanana kap, nuke dye zum nje kha zhikaneremku ba.

¹²Yang nu Nyagham tukki za dye zumnda njig Masar, turuk qusonggi baran nuke dya zhikaneremku nu fara. Nang ke yir baanda Masar nu gumapaali.

¹³Gabti baanda nu rapan tu Yusufu wut varan ye khachinkwang, nang ke maa nu Firauna zunki dludlarsi Yusufu.

¹⁴Tu Yusufuruk za ku Nyagham zhin a ba ndu khachinku ndu nduki nu mbu bun wor kap. Kap baanda wor dyin mut qum qurmum.

¹⁵Tu Nyagham du Masar, ye maa nuke chin ndu zhikaneremku a mutki.

¹⁶Tu da da man var wor ta gab si Shekem, tu san mbu kujip nu Yibram masaki ndu muzhindi kha qusonggi bu Khamor far Shekem.

¹⁷“Yang nu sarchi nyedli alqawar nu Magham shiki ye Yibram shiki bing, tu nduki baarem shi khang madyi Masar.

¹⁸Kom yang, tu kuji nggur nuke nu zun Yusufu ba zum kwaadar Masar.

¹⁹Kuji nang wa muna nduki baarem, tu vur bonye ye zhikaneremku, tu sa ku mbuk beelarku baarem gha ma ku mut ku.

²⁰“Kha Musa mbu qaandiku naandang. Dya woi nuke kharan mbar madyi, tu moola nda me chere kunung kaa bu zhin nu khaki nda.

²¹Nu man shakki ndu chin tu woi bu Firauna da nda, tu khub nda wa woi baran.

²²Tu Musa shoga kap kadari bu nduki nu Masar, wonji dya nu zalale maghar bala ndu tlunarku baran.

²³“Nu khulki sonyi dyin vat, tu shim du nji she nyeezan Israileku.

²⁴Nu naki ye Masar ngguri a vur bonye ye da chele baanda, tu du tu da shaata ye Israilang, tu dli gadé ni yenda, tu ghwat ye Masarang tu tlagha nu gha.

²⁵A taman za nyeezanang ka da mban za Magham a boote ndu chin ma dana wora, yang nu da mban ku ba.

²⁶Vi dumaaran tuk tu gwa Israileku nggur wor rap a dakhlari. Yang nuke a shim ku somta wor ye yen ku tu ze wor za, ‘Tun ndu yen, tun dyi da, yang num saki tun a shim vur bonye ye yena na?’

²⁷“Tu yang khuski nuke a vur bonye ye mudlenang tupa Musa nu kongkol, tu zu za, ‘Ki saki ma dle gume baarem ndu kumaremang?’

²⁸Nang ta shim tlagha na nga wa no tlaghaki khuzi Masarang mbuda mu?

²⁹Nu Musa tukki wanang, tu dan mbu maa Midian tu da shi khar runggi fara. Aa khaa qusonggi rap njigi.

³⁰“Yang qurse sonyi dyin vat, tu nu rukti bu Magham wut varan ye Musa mbu ghiindi bai nuke a mbu ye qufar nggur gar bing ndu dleng Sinai.

³¹Nu Musa naki nang tu shi lazham, tu song nu bing ma nanji nu si mbari, tu tuk suqur Magham a zuran za,

³²‘Nga ke Maghamndi bu zhikankirku baaro, Maghamndi bu Yibram, ndu Yishaku, ndu Nyagham.’ Tu var Musa ki dlurti kume sawa, nu dumma nggutan ba.

³³“Tu Magham ze nda za, ‘Fet paghamndi baa nughha, kume maa nuke to chingndansi nang, dyu maa shakhshakhndi.

³⁴Nga na bonye nuke nduki bang a zaran Masar shwat, nga tuk ghoori baanda, yang nga shur ma dana wora, yang a boruk nga nu Masar.’

³⁵“Yang nang ke ba Musa nu zhangki nda gha ku, a zuran ku za, ‘Ki saki ma dle gume baarem ndu nu kumar baaremang?’ Magham rukkyang ba chin ku kha ma dle gume ndu nu danari, sarchi ni nu rukti bu Magham wutki varan yenda mbu ye qufar nuke ghiindi baiyang a dyinanang.

³⁶Chin a viki ndu wor bar tuk qurse wa shi dye lazhamku ndu dye saiduku mbu maa Masar, ndu me Dyim gwaanji vyangndang, kom ndu mbu gaari nu shiki sonyi dyin vat njang.

³⁷“Ba chin Musa nang zuki ye Israila za, ‘Magham ka da ruk annabi nggur ye nu chele nduki baanu, ba wa nu da rukki nga.’

³⁸Musa nang ke khuski nu tabaki nduki nu Israila nu mbu gaari. Tu kha suyen ndu zhikanerem ndu nu rukti bu Magham nu shiki balar ndu chin dyin Dleng Sinayang chin a dluki balar nuka vurki nyifiri she Magham ta ba si yerem.

³⁹“Tu zhikanerem yang zhang mbu balar baran gha, tu zhan nda, tu shim gab nda nu Masar.

⁴⁰Tu ze Kharuna ku za, ‘Shi mulumku nuke ka khaki nu gume rem, kume bu Musa nu da viki ndu chem bar mbu maa Masar nang, nyem zun dyi nu gwaki nda ba.’

⁴¹Nang ke sarchi nu butlki mulum nuke shipar baran wa ye dle, tu dla sadke ku yenda tu shi kashar ku a vur zhaaji ye dyi nuke khar wor shiki.

⁴²Kume nang tu Magham vur su dyinan ye wora, tu vur wor bar ma ku ghar ghai ye dyiku nu muna vidu fuda ndu chera ndu anjinjeku. Nang wa shi torop ndu dyi nuke a nje bularan mbu lagarkati bu annabikwang za, ‘Wodye da nduki nu

Israila, tun dla qura dye nggarku, tun vur sadkeku me sonyi dyin vatndi mbu gaarang ya mu?

⁴³Ai tun baara maakwang ndu tanti bu Molekh ndu anjinje bu Refan nuke wor ke mulumku nun shiki ma ghar ghai ye worang ba goma? Kume nang ngga gur ndu tun ma yir guma ndu Babilon.'

⁴⁴"Zhu tang shekhdekh shakhshakhndi a nje kha zhikanerem nuke a wut khar bu Magham chele nduki baran mbu gaarang. Nang ke shekhdekh nu Magham zuki ye Musa za ku shi, yang shi ba wa shipar nu Magham wutki yenda.

⁴⁵Nang ke shekhdekh nu zhikaneremku dluki tu da ba si mbu maa nang qurse wa dl maarang bar kha nduki nu Magham kombaki wor bar mban mbu yiti wora sarchi bu Joshuwa. Chin shekhdekh nang ba a nje ma yir sarchi kwaadar bu Dauda.

⁴⁶Dauda wa gwa dlur she Magham, tu khud ku dun nji maa ghaari ghai ye Maghamndi bu zhikanerem Nyagham.

⁴⁷Yang Solomon shiki dundang ye Magham.

⁴⁸"Yang kap ndu nang, Magham nu vidu nuka khan mbu raftiku nu nduk dunki ba. Ba wa nu annabyang zuki za,

⁴⁹Mbu vidu ke zhakhdye kwaadar banga maa vughai ke dye dungndi saara. Yang tun ka dungkya rafti num ya? Magham zuki. A funke maa maasi banga?

⁵⁰Nga dungki dyiku nang kap ba goma?"

⁵¹"Nu nggar var ku, nduki nuke memuna wor kaakudakh, nu zhangndi tukti maa ku! Tun wa ka zhang dyi nu Jiimbi shakhshakhndi zuki ye nu aakochi ba wa nu zhikannu shiki.

⁵²Annabyang nje nuke zhikannu nu vur bonye yenda ba mu? Wor tlaghaki nduki nu wopaki bar bu nu Jeembu nang, yang leendang tun vurki nu Jeembwang bar tun tlagha nda nu gha.

⁵³Tun dluki bibitang nu kunshe nu ruktiku bu Magham yang tun zhangki mburan gha rong ma kaani."

Wa Mbuk Istafanus tu Tlagha nda nu gha

⁵⁴Nu tukki wanang ku, tu memuna wor subur madyi, tu kut dliindi wora.

⁵⁵Yang tu Istafanus nyeedlan ndu Jiimbi shakhshakhndi ghar yitan tu nggut maa vidu, tu na zhaaji bu Magham ndu Yesu chingndan ve bun zuma bu Magham.

⁵⁶Tu Istafanus zu za, "Nggut ka, nga na maa vidu qundan, ndu Yi bu Nduk chingndan ve bun zuma bu Magham."

⁵⁷Tu ndukyang fer zhaano ku tu za dlumndi wor nughha, tu zhan dyine nda ku guma da.

⁵⁸Tu vi ndu chin dam qurse ghayang tu ki mbukti nda ku ndu ndogdi. Tu saiduku nuke a nje dung luktiku baanda nu she nyakhtlir nggur dluman za Shawulu.

⁵⁹A mbuk Istafanus kwang, tu shi barar za, “Zhinerem gwaanji Yesu, dlu nyifi banga.”

⁶⁰Tu kurum gha tu da suquran nu vidu tu zu za, “Magham, shi na tun ye wor kume solar nu shiki kunang ba.” Nu zuki wanang tu mudi.

Tlunar bu Pudeku 8

¹Yang Shawulu a nje ye maarang a gun su tlaghar Istafanus nu shikikwang.

Shawulu wa Vur Bonye ye nu Mbu Yesu ku

Ye searchi nang, tu nu mbu Yesu ku nuke a Urshalima za bonye madyikandi. Tu lakhta wor nu mbu dlar ghai Yakhudiya ndu Samariya tu njigkyia ba Pudekwang dyenda mbu Urshalima.

²Tu nu sawar Magham ku pa Istafanus gha, tu gho muti baranku madyi.

³Yang bu Shawulu, tu kus vur bonye madyikandi ye nu mbu Yesu ku. Tu ki viri rafa rafa, a kudi nusuku ndu khuzuku, a khi wor gha zhaarum.

Wa Wopa Labar Mbarkandang mbu Ghai Samariya

⁴Tu nduki nu lakhtaki ku nang ki baara maari ku a wopa Labar Mbarkandang nu a fun.

⁵Tu Filibus du mbu ghai nggur Samariya tu wopa labar bu Masiya nje.

⁶Nu ndukyang tukki dyi nu Filibus zukyang tu na dye lazhamku nuke a shiran, tu dlu dyi nu zuki ye worang khar wor rap.

⁷Tu khukheeti malkandiku a vi bar mbe nduki khang a zhaano ku. Tu shaana zurdarku ndu zubtiku khang.

⁸Tu nduki mbu ghayang kasha ku madyi kume nang.

⁹Yang khuski nggur a nje dluman Siman nuka wutki me bilimku baran zhu mbu ghai Samariya. Nduki nu mbu ghayang kap a tuk lazham bu dyi nuke khuskyang a shiran. A kham dyinan za chin nduk gori.

¹⁰Nduki kap woi ndu gorki a gwa dlumndi wor yenda a zuran ku za, “Khuski nang dyi zalale bu Magham nuka qaki za Zalale gwaanji.”

¹¹A mburi nda ku kume wa shob a shi dye lazhamku ye wora.

¹²Yang nü maitaki Labar Mbarkandi nü kwaadar bū Magham ndū dlum Yesu Masiya nü Filibus zuki, tū shi baptismē ye wor kap nusu ndū khusku.

¹³Tū Siman ndū dyinan maita. Qurse nü shiki baptismē yenda tū ki mbu Filibus aa fūn a na dye lazhamku ndū dye saiduku nüke a shiranang tū shi lazham madyi.

¹⁴Nang do, nü pudeku nüke a Urshalima tükki za dlar ghai Samariya wa dlū balar bū Magham ku, tū rük Biturus ndū Yoxhana ye wora.

¹⁵Nü khulkī ku, tū shi barar ye wora ma kū dlū Jiimbi shakhshakhndi.

¹⁶Kume Jiimbi shakhshakhndi nü da shur nü dyine aaki chele baanda dong ba, shikya ba baptismē ye wor mbu dlum Zhinerem gwaanji Yesu.

¹⁷Tū Biturus ndū Yoxhana sa khar barke ye wor tū dlū Jiimbi shakhshakhndi.

¹⁸Yang nang do, nü Siman naki za alapa sar khar bū Pudekwang ke nü sa nduk tū gwa Jiimbi shakhshakhndi, tū zoba muzhindi ye wora.

¹⁹Tū zū za, “Vur ma zalale nang ya tük, kume mbu nga sa khara ye aaki kū dlū Jiimbi shakhshakhndi.”

²⁰Tū yang Biturus tlogha yenda za, “Kū muzhindi baa suya suyen ndū to, kume ta taman za to ka gwa vurti bū Magham ndū muzhin!

²¹Tun a nje nü tabaki ndū tlunar nang ba, kume memuna torop she Magham ba.

²²Nggodu mbe tlunar malkandi nang, to khud Zhinkir gwaanji, bai ka ndum dyi no tamanki memunrarang yoro.

²³Kume nga na to nyeedlan ndū zhiri malkandi to gundan mbu sola.”

²⁴Tū Siman tlogha za, “Khud ma Magham ya, kū aa da mbu dyiku nun zuki nang kha ya wanang ba.”

²⁵Qurse Biturus ndū Yoxhana wa saida tū zu Labar Mbarkandang mbu ghai nandang. A gabti ku nü Urshalimang tū ki wopa Labar Mbarkandang mbu ghai ku nüke a Samariya.

Filibus ndū Khuzi Itiyofiye ngguri

²⁶A nje a nje tū nü rukti bū Magham ze Filibus za, “Ju to dū kona ndū njivang, to mbu njiv nü mbu gaari na viki Urshalima ma yir Gaza.”

²⁷Nü jiiki tū dū nje, tū da na khuzi Itiyofiye nggur nüke san miiran, da nduk gor mbu kwaadar bū Kandis kuji nusukandi nü Itiyofiya. Chin ke nü dungndi muzhindi bū kujirang. Yang a ba Urshalima ma ghar ghai ye Magham,

²⁸a gabti nü kaari kharan mbu mutuke pursi baran, a nggut mbu lagarkati bū Annabi Yishaya.

²⁹Tu Jiimbyang ze Filibus za, “Du she mutu ke pursi nang to ching nu bing ndu chin.”

³⁰Nu Filibus daki tu du she khuskyang, tu tuk nda a qa ye chiti nu mbu lagarkati bu annabi Yishaya. Tu Filibus zham nda za, “Ta da mbu dyi nu ke ta nggutan nang mu?”

³¹Tu Tlogha za, “Fun do? Buka mbu njif nggur wa zu mban ya.” Tu khud Filibus za ku kha gha ku suyen mbu dye lubaran.

³²Wonji maa nu ke a nggutan mbu bular balar bu Maghamang! “Wa kudir nda wa ndubang nu ke a yir ndu chin ma dla quran, wa ye gamndi nu ka khaki yit me khar njif nu ke a khuz gho si varan yenda nu gha, nu qun men ba.

³³Wa vur palase yenda tu zhang vur zhire baran yenda gha. Ka gwa woi kikimndana? Nu ke wa da nyifi baran tu shakh nda ndu larji.”

³⁴Tu khuski nu ke su ve nda ba ndang zham Filibus za, “Annabi nang a shikya balar bu kiya? A shikya balar bu dyinan mu yang bu njif ngguri?”

³⁵Tu Filibus nggaasan ndu maa nu ke a si mbu lagarkati bu Maghamang tu zu Labar Mbarkandi bu Yesu yenda.

³⁶A mbu yir ku ta khul ye maa nu ke dyim a nje, tu khuski nu ke su ve nda ba ndang zu za, “No, wonji dyimi! Num ka nggutlki shir baptism ya?”

³⁷[Tu Filibus zu za, “Mbu ke ta maita nu memuna da, ka shi yoro.” Tu khuskyang tlogha za, “Nga maita Yesu Masiya ke Yi bu Magham.”]

³⁸Tu zu za ku mutu ke pursang ching gha. Ta shur ku kulmbur tu vi nu mbu dyimang, tu Filibus shi baptism yenda.

³⁹Na viki ku far mbu dyimang, tu Jiimbi shakhshakhndi da Filibus bara, khuski nu ke su ve nda ba ndang nu na Filibus tuk ba, tu khuskyang zum guma ndu yir baran a kashari.

⁴⁰Tu Filibus gwa varan mbu Azotus. Tu baara ghaiku a zu Labar Mbarkandang tu khul Kaisariya.

Tlunar bu Pudeku 9

Nggooti bu Shawulu

(Tlp 22:6-16; 26:12-18)

¹Yang bu Shawulu ba a zum guma ndu vur bonye ye nu mbu Yesu ku a shim tlagha wora. Tu du she dle gume bu kurukwang,

²tu khuti nda za ku vur lagarkati yenda ma yir she kib tabarku bu Yakhudeku nu ke a Damaskus. Nu dyine mbu chin wa gwa nduki nu ke a mbu Njiv bu

Zhinerem gwaanji, nusu ndu khusku, ku ks nji wor tu da ba ndu wor Urshalima gundan.

³A mbu yirang, nu shiki bing ndu Damaskus, ba fan ndu fan, tu wuti maari na viki vid*i* shi yarang ye maa nuke a sang.

⁴Tu nggud nu yaghai, tu yang tk suqur nggur a balar yenda za, "Shawulu, Shawulu, num saki to ki vr bonye ya?"

⁵Tu Shawulu shi zhamndi za, "To kiya, Zhinkir gwaanji?" Tu suqura balarang tlogha yenda za, "Nga ke Yesu nuke ta vr bonye yendang.

⁶Ju to vi nu mbu ghayi, ka zu dyi nuke to ka shiki yoro."

⁷Tu nduki nuke a yir suyen ndu chinang kuna bala ku, a tk suqur balari, yang nu na aaki ku ba.

⁸Tu Shawulu ji nu vid*i*, nu qunki yitan nugha nu duma na maa ba. Tu bala nda ku tu da ba ndu chin Damaskus.

⁹Wa shi qaandi kunung a na maa ba, nu zum dye zum ba yang nu za tun ba.

¹⁰Nu mbu Yesu nggur a nje Damaskus dluman za Khananiya. Zhinerem gwaanji wa shi balar yenda sarchi nu qunki yitan tu na dyi tukakandi ku za, "Khananiya!" Tu tlogha za, "Wonji nga Zhinerem gwaanji."

¹¹Tu Zhinerem gwaanji ze nda za, "Ju to du me njiv nuka qaki za Kwatura, to du mbu rafti bu Yakhuda, to zham mbu khuzi Tarsus nggur a nje dluman Shawulu, a nje a barari.

¹²Nga qun yitan nugha tu na khuski nggur dluman Khananiya a ba tu sa khar barke yenda ma ku na maari tk.

¹³Tu yang Khananiya tlogha za, "Zhinkir gwaanji, nga tk labar bu khuski nang she nduki khang ndu pooni munar nu shiki ye nu mburoku Urshalima.

¹⁴Wonji gorkir bu kurukwang wa vr zalale yenda ku ks aa nyi nduk nuka shiki barar mbu dlmoro."

¹⁵Tu Zhinerem gwaanji ze nda za, "Du! Nga dat khuski nang ku shi tlunar ya tu wut dluma ye nduki nuke dya Yakhudeku ba, ndu kujiku ndu nduki nu Israila kap.

¹⁶Ngga wut bonye nuke ka zaki kume dluma yenda."

¹⁷Kom tu Khananiya du tu da vi nu mbu raftang. Nu dungki kharan nu dyine Shawulu, tu zu za, "Mudla Shawulu Zhinerem gwaanji Yesu nu wutki varan yoro yiti njiv nuke ta barang a rukki nga. Ruktang ma gwana nar maari tk tu nyeedlor ndu Jiimbi shakhshakhndi."

¹⁸Fan ndu fan tu dyi nggur wa guba a nggud mbu yiti Shawulu tu na maari. Nujiki, tu shi baptisme yenda.

¹⁹Tu zum dye zumndi tu gwa dumburi.

Shawulu wa shi Waazu Damaskus

Tu Shawulu qan kodom ndu numbu Yesu ku numbu ghai Damaskus.

²⁰Nuqan madyi ba, tu Shawulu nggaasi waazu mbu kib tabar bu Yakhudekwang a zuran za Yesu dya Yi bu Magham.

²¹Kap nduki nutukki nda tu shi lazham ku a zuran za, "Wodye nang ke njif nutlaghaki tu lakhta nduki nuke a barar mbu dlum Yesu Urshalima ba goma? A ba fan ma kuskya wora ku du ndu wor ye kuruku rututundang de?"

²²Yang kap ndu nang tu Shawulu shaata gwar dumburi, a za dyin Yakhudeku nuke a Damaskus, a wutan ye wor ye dalangi za Yesu ke Masiya.

Shawulu wa Lawa me Khar Yakhudeku

²³Nuqanki khang, tu Yakhudeku shi sawari ku tlagha nda shawulu.

²⁴Tu yang Shawulu tuk labar dyi nuke a daasa shiran ku, nusaki nduki ma bu me garuk ghayang virkir ndu fudari ma ku tlagha nda ku.

²⁵Yang tu numbu nda ku da nda mbu kang ta zhur ndu chin ve khwati nggur nuke a ve garuk ghayang.

Shawulu wa gab nuUrshalima

²⁶Tu Shawulu du Urshalima, nuduki, tu shim viri nuchele bu numbu Yesu kwang, tu yang kap baanda tuk sawar baranku kume numaita ku za dya numbu Yesu ba.

²⁷Kom tu Barnaba da nda tu du ndu chin gume Pudekwang, tu zu nar Zhinerem gwaanji nuShawulu shiki yiti njivi, ndu balar nuZhinerem gwaanji zuki yenda. Kom ndu waazu nuShawulu shiki mbu Damaskus mbu dlum Yesu sawa suba.

²⁸Ji dyin nang, tu Shawulu kha gha suyen ndu wor a baara maari varan zuran mbu Urshalima a waazu mbu dlum Yesu sawa suba.

²⁹Wa ka shi balar ndu Yakhudeku nuka tukkii me Gurik ku tu ka shi keele ku, tu yang shim tlagha nda ku.

³⁰Nunyeezankwang daki mban, tu du ndu chin ku Kaisariya tu tupa nda ku maa yir Tarsus.

³¹Kom tu numbu Yesu ku nuYakhudiya ndu Galili ndu Samariya gwa qaandi memuna. Tu me bun wor shi shokhkurokh tu gwa dumbur ku kunshe shaatar bu Jiimbi shakhshakhndi. Tu shaata ku madyi, a khar baanda ndu sawar Zhinkirang.

Biturus wa Shaana Iniyas

32Nu Biturus baaraki mbu dlar ghayang kap, tu du she nu mbu Yesu ku nuke a mbu ghai Lidda.

33Nu dukti tu da gwa khuski nggur dluman za Iniyas, yang wa shi sonyi miyasi qaandan kume zurdaran.

34Tu Biturus ze nda za, "Iniyas, Yesu Masiya wa shaana nughha. Ju to dyikhla kurbuk baaro." Fan ndu fan tu Iniyas ji nu vidi.

35Nu nduki nu Lidda ndu ghai Sharon naki khuski nu shaanakyang, tu da gab ku nu she Masiya.

Biturus wa Ji ndu Tabita mbe Muti

36Yang nu mbu Yesu nggur a nje mbu ghai Joppa dluman za Tabita nang ke Dorka. Nokhzi nang wa shi mbarkir ye nduki tu shaata nu nungndi ku khang.

37Ye sarchi naandang tu khaati ngga nda tu mudi. Nu wurki nda gha ku tu khutla man varanang gha mbu kib dangkali nuke a vidi.

38Nuke ghai Lidda a bing ndu Joppa, ni nu mbu Yesu ku nu Joppa tukki za Biturus a nje Lidda, tu ruk nduki rap ku du she nda ku khuti nda za ku da ba ndu wakho.

39Tu Biturus du suyen ndu wora. Nu khulki ku, tu du ndu chin mbu kib nuke a vidang. Tu nusuku nuke zhi me wor mutki ching nu bing ndu chin a ghoori ku a wut luktiku ndu kaparku nu shiki ye wor sarchi nuke a nje ndu wora.

40Tu Biturus komba aaki nu dam, tu kurum gha tu shi barari. Nu mbumki nu she mutang tu zu za, "Tabita, ju." Tu mutang qun yitan nughha. Nu naki Biturus, tu ji tu kha gha.

41Tu Biturus vur kharan yenda tu shaata nda tu ji tu ching gha. Tu sa men tu qa nu mbu Yesu ku ndu nusuku nu zhime wor mutki nang tu sa nda nu mbu khar wor nu nyifi.

42Tu labar nang du aa fun mbu ghai Joppa, tu nduki khang maita Zhinerem gwaanji.

43Tu Biturus qan khang Joppa, mbu rafti bu dukeshi nggur dluman za Siman.

Tlunar bu Pudeku 10

Biturus wa du she gorkir Soje bu Rome ngguri

1Khuski nggur a nje Kaisariya dluman za Korneliyus. Dya gorkir soje Rome nuke a mbu sange bu sojeku nuka qaki za Italiya.

²Yang dya nü sawar Magham chin ndü rafti baran kap. Wa ka shaata Yakhudeku nüke nungndan madyi, wa ka shi barar ye Magham aakochi.

³Sarchi ngguri, vi kunung nu mugdi tu yitan quni. Tu na nü ruktⁱ bü Magham ye dalangi aa ba she nda tu zü za, "Korneliyus!"

⁴Chin yang tu zü yiti yenda mbü sawa tu zü za, "Zhinerem gwaanji, nüma?" Tu nü ruktang ze nda za, "Magham wa tük mundi barar ndü shaatar nü nungndiku nüke ta shiran, Magham a kwaaroro kümen.

⁵Yang rük nduki leendang nü Joppa kü da qa Siman, nüka qaki nda za Biturus.

⁶Zhurtan kaa bü Siman nü tlunar kuzumndi nüke rafti baranang me gaawu gwaanjang."

⁷Ni nü ruktⁱ bü Magham nü shiki balar nang yenda düki varan, tu Korneliyus qa maaviku baran rap ndü soje nggur nü sawar Magham chele sojeku nüke a tlunar yenda.

⁸Nü zuki aa nüm ye wora, tu rük wor nü Joppa.

⁹Daatlümaaran, chele füdari nü ruktⁱ bü Korneliyus a mbü yiri, nü shiki bing ndü ghayang, tu Biturus dlan dyin kib ma barari.

¹⁰Nü meeri shiki yenda, tu shim gwa nji dyi nüke chin ka zümkⁱ, yang me kü da ba nü dye zümdang yenda, tu Magham qün yitan.

¹¹Tu na maa vidⁱ wa qüni, tu na dyi nggur nü shipaki dye lüpar gwaanji a zhurti nü yaghai ndü ngginggeetli vat.

¹²Yang aa nyi dye nggar a nje mban. Nü saari vat ku ndü pooni sütiku ndü kashangku, ndü dyikhtiku nü vidⁱ.

¹³Tu yang tük süqur nggur a balar yenda za, "Biturus, ju to dla to nji."

¹⁴Tu Biturus tlogha za, "Ma nüm ya! Zhinerem gwaanji, sar da nang züm dyi nüke maatlin ndü dyi nüke zopan ba."

¹⁵Tu süqur balarang vi nü rapan tük, a züran za, "Dyi nü Magham shibki nü gha qa na nda zopan ba."

¹⁶Nü dyi nang shiki sar kunung, tu da dye lüparang bar nü vidⁱ fan ndü fan.

¹⁷Sarchi nüke Biturus damtaki kü da nji mbü dyi nyin nakyang, tu nduki nü Korneliyus a rukkyang gwa maa nüke rafti bü Siman a si tu chin gha ku me virang.

¹⁸Tu shi gappure ku tu zham mbü nduk a nje kharan mbü raftang nüke dluman za Siman nüka qaki nda Biturus.

¹⁹Siman Biturus a kwaari dyine dyi nyin nakyang, tu Jiimbi shakhshakhndi ze nda za, "Siman nduki kunung a nje sho ro.

²⁰Yang ju to zhur nu yaghai to dū suyen ndu wora, shi na kuda kuda ba, kume nga rukki wora."

²¹Tu Biturus zhur nu yaghai tu ze ndukyang za, "Nga ke njif nuke tun a kaala ndang, tun a shimkya numa?"

²²Tu zu ku za, "Dya gorkir soje Rome nggur a rukki rem, dluman za Korneliyus. Dya nu jeembu, nduk mbarkandi nu sawar Magham, Yakhudeku kap a na zhaaji baran. Yang nu rukti na viki she Magham zuki yenda za dū na kaa baran chin tuk dyi nuke to ka zuki."

²³Tu Biturus vi ndu wor mbu raftang tu vir maa qaandi ye wora. Nu maa datlki, tu dū ku suyen ndu nu mbu Yesu ku nggur nuke a mbu ghai Joppa ma bala nda.

²⁴Vi dumaaran tu vi ku nu mbu ghai Kaisariya. Yang nuke Korneliyus a karsa bar baanda, tu taba kheetiku baran ndu raptan ku.

²⁵Ba Biturus a viri nu mbu raftang, tu Korneliyus gada nda, tu qan nu gume nda a ghar ghai yenda.

²⁶Tu Biturus da nda nu vidī, tu zu za, "Ju nu vidī, nga nduk wa to."

²⁷Tu Biturus vi nu mbu raftang a balarku ndu yen, ta gwa ndukiku khang tabaran.

²⁸Tu ze wor za, "Tun ndu dyinonu tun wa zun za nu shipa ku Yakhude nduku kha ndu nduki nuke dya Yakhuda ba, yang bu dū kaa baran ba. Yang Magham wa wut ya za qa nga aaki maatlin ba, yang zopan ba.

²⁹Kume nang nun rukki ma qa nga, nang zhang bar gha ba. Yang leendang nga shim zun nga dyi nu saki tun qa ngang."

³⁰Tu Korneliyus tlogha za, "Qaandi vat meeni ba ye sarchi nang, vi kunung nu mugdi, nga barar kaa banga, fan ndu fan, tang na nduk chingndan gumera nu lukti nuke a wuti madyi.

³¹Tu zu ya za, 'Korneliyus Magham wa tlogha su barar ndu shaatar nu nungndiku nuke ta shiran, Magham a kwaroro kumen.

³²Yangruk nduki leendang nu Joppa ku da qa Siman nu ka qaki nda za Biturus. Zhurtan kaa bu Siman nu tlunar kuzumndi nuke rafti baranang a me gaawu gwaanjang.'

³³Nang ke dyi nu saki tangruk nu sho dau, yang wa shi mbar nuke ta ba. Yang leendang wonji rem gume Magham ma tuk mi dyi nuke zuki za zuna yerem."

Balar nu Biturus shiki Kaa bu Korneliyus

³⁴Tu Biturus nggaasi balar za, “Shwat nga da mban nu dyine Magham wa da aaki wayen.

³⁵A shimkya nu sawar nda kom ndu njif nu ka shiki dyi nu ke torop nang ke njif nu ke khar viti baran wa kha mbar she Magham aa a vi mbu aa nyi dlar ghai.

³⁶Tun wa zun labar nu Magham rukki ye nduki nu Israila, nu zu ki Labar Mbarkandi nu qaandi memunar nu kunshe Yesu Masiya chin ke Zhinkir bu aaki.

³⁷Tun wa zun dyi nu datlki mbu Yakhudiya kap, yang nggaasan Galili gaanje waazu baptismu nu Yakhana shiki.

³⁸Tun wa zun nu dyine Magham wa nyel Yesu khuzi Nazaret ndu Jiimbi baran ndu zalale. Kom ndu baarar maa nu shiki, ndu shir mbarkir ye nduki. A shaana nduki nu Shesdan damtaki wora kume Magham a nje suyen ndu chin.

³⁹“Chem wa na dyi nu Yesu shiki mbu dlar ghai bu Yakhudeku ndu mbu ghai Urshalima kap. Tu tlagha nda nu gha ku nu kunshe katli nda nu me qufari.

⁴⁰Yang tu Magham da nda nu vidu nu nyifiri ye fudar nu kunung, tu sa tu nduki na nda.

⁴¹Nu wut varan ye nduki kap ba, wut varan yerem, chem nu Magham datki rem ma kum kha mi ma saiduku baran. Chem zumki chem za ndu chin gaanje wa ji mbe muti.

⁴²Chin rukki rem za shem waazu ye nduki, chem saida ye wor nu dyine chin ke njif nu Magham datki ma kum kuma nduki nu ke a nje nu nyifiri kom ndu nduki nu mutki.

⁴³Annabikwang kap wa saida nda za aaki maitaki nda ka gwa yaapar solar baran nu kunshe dluman.”

Nduki nu ke dya Yakhudeku ba wa Dlu Jiimbi shakhshakhndi

⁴⁴Biturus a mbu balari, tu Jiimbi shakhshakhndi a shur nu dyine nduki nu ke a tuk balarang kap.

⁴⁵Tu Yakhudeku nu mbu Yesu ku nu dlaki su wor na ba ki suyen ndu Biturus shi lazham, kume Magham wa vur Jiimbi baran ye nduki nu ke dya Yakhudeku ba tuk.

⁴⁶Nuke wa tuk wor a balar nu me ghiindi nggur ku zum, a gor dlum Magham ku. Kom tu Biturus zu za,

⁴⁷“Nduk a nje nu ke ka nggutlki kum shi baptismu nu dyim ye ndukiku nang mu? Wa dlu Jiimbi shakhshakhndi ku ba wa nyem dlukyang.”

⁴⁸Tu Biturus sa za kum shi baptismu ye wor mbu dlum Yesu Masiya. Kom tu khud Biturus ku za kum kha gha suyen ndu wor me qaandi virkir kodom dong.

Tlunar bu Pudeku 11

Biturus wa zu su Dyi nu Datiki Kaisariya

¹Tu pudeku ndu beeni nu mbu Yesu ku nuke a nje aa fun mbu dlar ghai Yakhudiya tuk za nduki nuke dya Yakhudeku ba wa dlu balar bu Magham.

²Yir bu Biturus Urshalima, tu Yakhudeku nu dlaki su wor nu mbu Yesu ku nu ndugang dakhla nda.

³Tu ze nda ku za, “Num saki to du kaa bu nduki nuke su wor dlaran ba, yang to gab to zum dye zumndi ndu wora na?”

⁴Tu Biturus nggaasi ndaa su dyi nu datiki ye wor mbari tu zu za,

⁵“Nga barar bang mbu ghai Joppa, tu yita quni. Tang na dyi nggur a zhurti vidi wa dye lupar gwaanji ndu ngginggeetli vat. Ta ba bing ndu nga.

⁶Nang nggutki tang na dye nggarku nu saari vat, ndu dlu gaariku, ndu pooni sutiku ndu kashangku kom ndu dyikhtiku nu vidi mban.

⁷Tang tuk suqur balar nggur a zuran ya za, ‘Biturus, ju to dla to nji.’

⁸“Yang tang zu nga za, ‘Ma num ya! Zhinerem gwaanji, sar da nang zum dyi maatlindi ndu dyi nuke zopan nu bibitang nggutki gha ba.’

⁹Tu suqur balar na viki vidang tlogha tu shi balar ya nu rapan, tu zu za, ‘Dyi nu Magham shibki nu gha qa na nda zopan ba.’

¹⁰Shi wanang sar kunung kom tu da dyang bar ma yir vidi.

¹¹“Ba ye sarchi nang nduki kunung nu darukki wor nu sha a nje chingndan ku me vi rafti nang zhurki nu njang. Yang a ji ku Kaisariya.

¹²Tu Jiimba zu ya za, ji nga tang du ndu wora, keela nga ba. Mudlerem ku njongndi nang balaki nga chem vi nu mbu rafti bu khuski na shiki ruktang.

¹³Tu zu dyi nu shiki chin na nu rukti bu Magham chingndan kaa baran, tu ze nda za, ‘Ruk nduki leendang nu Joppa ku da qa Siman nuka qaki nda za Biturus.

¹⁴Chin ka ba zuki zobar nuke tun ka ba gwaki danari, to ndu rafti baa kap.’

¹⁵“Ba nang nggaki su balar ye wora, tu Jiimbi shakhshakhndi a shur nu dyine wor ba wa nu da shurki nu dyine rem gumapaalyang.

¹⁶Kom tang kor dyi nu Zhinerem gwaanji zuki za, ‘Yokhana shi baptismne ndu dyim, yang ka shi baptismne ye nu ndu Jiimbi shakhshakhndi.’

¹⁷Yang nuke Magham wa vur ye wor ba wa nu vurki yerem sarchi nyem maitaki Zhinerem gwaanji Yesu Masiyang, nga ki do, nuke ngga nggutki Maghamang?”

¹⁸Nu Yakhudeku nu mbu Yesu kwang tukki wanang, nu gwa dye zu ku ba, tu kuna Magham ku, a zuran ku za, "Alapa Magham wa daasa njiv nggooti ndu gwar nyifiri ye nduki nuke dya Yakhudeku ba."

Nu Mbu Yesu ku nuke a Antakiya nu Suriya

¹⁹Yang tu nu mbu Yesu ku nu lakhtaki kume bonye na viki kume tlaghar Istafanusang du mbu dlar ghai Fonishiya, ndu Saipurus ndu ghai Antakiya tu ki waazu balar bu Magham ye Yakhudeku dyenda.

²⁰Yang tuk ba, beeni nu mbu Yesu ku a nje na viki Saipurus ndu Sariyan nu duk Antakiya tu shi balarku ye Gurik ku, tu zu Labar Mbarkandi bu Zhinerem gwaanji Yesu ye wor tuk.

²¹Nuke zalale bu Zhinerem gwaanji a nje suyen ndu wora, tu nduki khang maita, tu da gab nu she Zhinerem gwaanji.

²²Tu labar bu dyi nu datlki Antakiya vi nu mbu dlumndi nu mbu Yesu ku nu Urshalima. Tu nu mbu Yesu kwang ruk Barnaba ku du Antakiya.

²³Nu duk, tu na munkir nu Magham shiki ye wora, tu kasha, tu pa dumbar ye wor ku ching nu dyine maito baanda mbe Zhinerem gwaanji ndu memunara da.

²⁴Barnaba dyi nduk mbarkandi, nyeedlan ndu Jiimbi shakhshakhndi ndu maito. Tu nduki khang a gab nu she Zhinerem gwaanji.

²⁵Kom tu Barnaba du Tarsus ma lab Shawulu.

²⁶Nu da gwaki nda, tu da ba ndu chin Antakiya. Tu shi sonyi da ku suyen a shogar ye tabar bu nu mbu Yesu ku khang. Nggaasi qa nu mbu Yesu ku za "Kurista" mbu ghai Antakiya.

²⁷Ye sarchi nang, tu annabiku na viki Urshalima a ba Antakiya.

²⁸Tu da chele baanda dluman za Agabus ji nu vidu tu ching gha, tu shi balar ndu zalale bu Jiimba tu zu za ka shi meeri madyikandi mbu larji kap. (Yang meeran wa shi sarchi nuke Kulaudiyus a kwaadari.)

²⁹Tu nu mbu Yesu kwang shi sawari ku shaata nda nyeezi wor nuke a Yakhudiya, yang aaki ka vurkya dyi nuke dumbar baran ka dumaki.

³⁰Tu yang shi wanang ku, tu ruk ndu shaatarang ye nduk kudaandi nu Urshalima mbu khar Barnaba ndu Shawulu.

Tlunar bu Pudeku 12

Wa shaata Vur Bonye ye nu Mbu Yesu ku

¹Yang ba ye sarchi nang kuji Khiridus kuski beeni nduki mbu tabar bu nu mbu Yesu ku ma vur bonye ye wora.

²Khiridus saki ku tlagha Yaqub, khachin Yakhana nu gha ndu kaskari.

³Nu naki Yakhudeku wa kasha dyi nyin shikyang, tu kus Biturus tuk. Kusi nda sarchi tabar nji burti tolir nuke yis mban ba ndang.

⁴Nu kuski nda ku tu khi nda gha zhaarum, tu sa sojeku gwaanggum njong ku bu yinan. A shim ku da vi ndu chin dam gaanje tabar paskyang, kume ku shi kumar yenda ye dalangi.

⁵Sarchi nuke Biturus a zhaarum, tu tabar bu nu mbu Yesu ku ki barar ye Magham madyi kume chin.

Wa Lawa Biturus bar mbu Zhaarum

⁶Ba mbu virkir nuke Khiridus a konyi viri ndu Biturus dumaari ma kumarang, chin Biturusang a nje gundan ndu yakhli rap, a dyenir chele sojeku rap, nu bu me zhaarum kwang a nje me viri a bu zhaarumang.

⁷Fan ndu fan, tu nu ruktang bu Magham wut varan, tu yarang shi wuti mbu kibang. Kom tu nu ruktang yakhta Biturus ve kubdan tu Biturus ji nu vidi. Tu nu ruktang ze nda za, "Ju dau!" Tu yakhlikwang ghur bar ve qura bunankwang.

⁸Tu nu ruktang bu Maghamang ze nda za, "So luktiku baaro ndu paghamndi." Nu Biturus saki, tu nu ruktang ze nda za, "Lupo dye lupar baaro ta mbu gaanja."

⁹Tu Biturus mbu nda tu da vi bar mbu zhaarumang, nu zun za dyi nuke nu ruktang a shiranang dya yel ba, a taman za qun kya yitan ma na dyi tukakandi.

¹⁰Nu peetaki nu buuriku nu da ndu nu rap tu khul ku me viri nu shiki ndu vi nu nduk ka viki nje ma yir mbu ghayi, tu me virang qun ndu varan tu vi nu dam ku. Ba nu khulki ku ve laudar su njiv ngguri, tu nu ruktang bu Maghamang njigti nda.

¹¹Nu Biturus a gabki nu mbu khangkal baran tu zu za, "Leendang nga zun shwat, Magham a rukki nu ruktang baran ku lawa nga bar mbu khar Khiridus kom ndu munar nuke Yakhudeku daasaki nu dyina."

¹²Nu Biturus daki mban, tu du kaa bu Maryam, man Yakhana nuka qaki nda za Markus ye maa nuke nduki tabaki a bararku.

¹³Nu ghwatki me vi raftang, tu wonkhar nggur nuke a tlunar mbu raftang dluman za Ruda a ba ma na nji dya kiya.

¹⁴Nu saidaki dya suqura Biturus, nu qun me virang ba kume kasha tu dan mbu, tu ze wor za, Biturus a nje chingndan me virang.

¹⁵Tu yang ze nda ku za, "To yirtan!" Tu wonkharang gang varan nu si za dya ba chin. Tu zu ku za, "Mbu wanang, dya jiimban!"

¹⁶Tu Biturus zum guma ndu ghwaati me virang. Nu qunki ku tu na nda tu shi lazham ku.

¹⁷Tu yang Biturus bu ye wor nu kharan za ku kha yit ku, kom tu ndaa su dyi nu Magham shiki ta fet nda bar mbu zhaarumang. Tu ze wor tuk za, “Zu ma dyi nang ye Yaqub ndu beeni nyeezerem.” Kom tu ji tu du ye maa ngguri.

¹⁸Nu dumaari shiki, damtar nu jiiki chele sojeku nang dyine dyi nu datlki ndu Biturus palaman ba.

¹⁹Nu Khiridus labki nda nu gwa nda ba, tu shi zhamndi ye nu bu zhaarum kwang tu sa za ku tlagha wor nigha. Qursan tu Khiridus njig Yakhudiya tu di Kaisariya tu da qan rap njigi.

Muti bu Khiridus

²⁰Ye sarchi nang, Khiridus nuka dluyen ndu nduki nu Taya ndu Sidon ba. Yang ghaiku nang ka gwa dye zumndi baanda she dlar ghai nuke Khiridus a kwaadar dyinan. Kume nang, tu nduki nu mbu ghaiku nang du she Bulastus nuke dya nu tlunar bu kuji nuke a bing ndu chin. Tu khud ku gun su ye wor kume wora shim somta yen ndu Khiridus.

²¹Tu sa fudar nuke wor ka naki kuji. Tu Khiridus shi viri mbu lukti kwaadar baran, tu khan dyin zhakhdye baran tu nggaasi balar ye ndukyang.

²²Nu ndukyang tukki balar baranang tu kus zhanare ku a zuran za, “Nang shwat dya suqur nduk ba, dya suqur maghamndi ngguri!”

²³Fan ndu fan tu nu rukti bu Magham nggur a ba tu ghvat nda nu yaghai, kume nu vur gorkir ye Magham ba. Tu khogdiku ki zum nda tu mudi.

²⁴Tu balar bu Magham ki zum guma tu dluyen dyin maari.

²⁵Tu Barnaba ndu Shawulu a gab nu Urshalima, gaanje wa woda tlunar baanda, yang a gab ku ndu Yohanna nuka qaki nda za Markus.

Tlunar bu Pudeku 13

Wa Dat Barnaba ndu Shawulu tu Ruk Wora

¹Chele tabar bu nu mbu Yesu ku nuke a Antakiya, annabiku ndu maalumku a nje. Nang ke Barnaba, ndu Simiyon nuka qaki nda za Chit, ndu Lushiyos khuzi Sariyan, ndu Manayen nu gorki suyen ndu kuji Khiridus, ndu Shawulu.

²Sarchi nuke a ghar ghai ye Magham a zhumti ku, tu Jiimbi shakhshakhndi zu za, “Wa ka ma Barnaba ndu Shawulu ya nu konggol kume tlunar nuke nga shim ku shi ya ku.”

³Qurse wa shi zhumti ndu bararku, tu sa khar barke ye wor tu shi khar mundi ye wora.

Barnaba ndu Shawulu mbu ghai Saipurus

⁴Nu Jiimbi shakhshakhndi rukki Barnaba ndu Shawulu, tu du ku Salukiya, ta vi dumbul dyim ku ma yir Saipurus dlar ghai nu gaawu gwaanji karakyang.

⁵Nu khulki ku Salamis, tu shi waazu balar bu Magham mbu kib tabar bu Yakhudekwang. Yakhana Markus a nje suyen ndu wor a shaata wora.

⁶Nu baaraki maa mbu chenjesang kap tu khul ku Pafos, tu gama ku ndu Yakhude nggur nu me bilim, yang dya annabi kotame tuk, dluman za Bar Joshuwa.

⁷A tlunar ye nggomne nggur nuke dya nu kadari, dluman za Sagiyus Paulus, yang chin kya kwaadfar dyin maarang kap. Tu Sagiyus Paulus ruk she Barnaba ndu Shawulu kу da ba ku ma tuk nji balar bu Magham.

⁸Yang tu Elimas nu me bilimang (nang ke dluman ndu me Gurik), keela balar baanda tu shim subur aa num nughha ma kу nggomnyang maita ba.

⁹Tu yang Shawulu nuka qaki nda za Bulus nyeedlan ndu Jiimbi shakhshakhndi tu nggut Elimas njang,

¹⁰tu zu za, “To yi bu Shedad! Nu zhangndi dyi nuke toropndi! To nyeedlan ndu nyiglar maari, ndu muna dyenda. Tom njig subur njiv toropndiku bu Magham nughha de?

¹¹Leendang shokhnar bu Magham a nje dyinoro, to ka kha ma pugum, to ka shob no na yarang bu fuda ba.” Fan ndu fan tu pupondo ndu zhum maari a ba tu za yitanang nughha. Tuki tab maari a lab njif nuke ka balaki nda.

¹²Nu nggomnyang naki dyi nu datkyang, tu maita, a lazham shogar balar bu Magham nu shiki yendang.

Bulus ndu Barnaba mbu ghai Antakiya nu Pisidiya

¹³Tu Bulus ndu nyeezanang njig Pafos mbu dumbul dyim tu du ku Parga mbu dlar ghai Pamfiliya. Tu Yakhana Markus njig wor nu nje tu gab varan nu Urshalima.

¹⁴Wor yang tu njig Parga ku tu zum guma ndu yir tu du ku Antakiya nuke a mbu dlar ghai Pisidiya. Tu vi ku nu mbu kib tabar bu Yakhudeku ye Fudar Maasi tu kha gha ku.

¹⁵Qurse wa qa ye chiti mbu Taurete ndu lagarkati bu annabikwang, tu dlegumeku bu kib tabarang ruk ye wor za, “Nyeezerem, mbu bala kha nu nuke tun a shim zuran ma pa dumbar ye nduki, tun zi.”

¹⁶Tu Bulus ji nu vidи, tu bu ndu kharan za kу nduki kha yit, tu zu za, “Nyeeza Israileku ndu nu ghaari ghai ye Magham ku nuke dya Israileku ba, gwa ma dlumndonu ya!

¹⁷Maghamndi bu nduki nu Israila wa dat zhikaneremku tu sa wor tu shi khang madyi sarchi nuke a Masar ku, yang tu da vi ndu wor bar mbu maarang nu zalale gwaanji.

¹⁸Tu da kafanyi nu dye shir baanda me sonyi dyin vat mbu gaarang.

¹⁹Nu kombaki me ghaiku mut bar mbu maa Kanana, tu vr mbu ge maarang ye nduki nu Israila.

²⁰Dyiku nang shi kap mbu sonyi won vat ndu dyin qurmun. “Qursan tu Magham vr nu kumarku ye wor ma khdli sarchi bu annabi Samaila.

²¹Kom tu ndukyang khud za ku sa kuji ye wora, tu Magham vr Shawulu yi bu Kish, mbu pooni bu Banyami, tu shi kwaadaf me sonyi dyin vat.

²²Nu Magham fetki Shawulu bar mbu kujirang, tu sa Dauda tu kha ma kuji baanda. Tu Magham shi balar bu Dauda tu zu za, ‘Nga gwa Dauda yi bu Jesse, memunaran wa banga, ka shi dyi nuke nga shimndan kap ya.’

²³“Magham a ba ndu nu danari ye Israila ve me sham bu khuskinang, chin ke Yesu, ba wa nu daki alqawaran.

²⁴Gume bar bu Yesu, Yoxhana wa shi waazu ye nduki nu Israila kap ku nggod ku, ku shi baptismye wora.

²⁵Nu Yoxhana shiki bing ndu laudsarsi tlnnar baran tu zu za, ‘Tun taman za nga kiya? Nga ke chin ba. Njif nggur a nje a bar gaanja, nuke aa zo paghamndi baran nang khul ku kol nga nu gha ba.’

²⁶“Nyeezaku, zhikankirku bu Yibram ndu nu sawar Magham ku nuke dya Yakhude ku ba a rk labar danar nang yerem.

²⁷Nduki nu Urshalima ndu dlegumeku baanda nu zun za Yesu ke nu danarang ba. Nu da mbu balar bu annabiku nuke a karantaran aa nyi Fudar Subjang ba. Yang wa nyel balar bu annabikwang sarchi nu kumaki Yesu ku.

²⁸Aa nuke nu gwa nda ndu zop ma ku tlagha nda ba, tu khud Bilatus ku za ku tlagha nda nu gha.

²⁹Nu nyeelki kap dyi nu bulaki nu dyine ndang, ta shurti nda nu yaghai me qufar katlang, tu sa nda nu mbu kujipi.

³⁰Tu yang Magham da nda nu vid*i* mbe muti.

³¹Me qaandi khang a wut varan ye nduki na jiiki Galili tu mbu gaanje nda ma yir Urshalima. Wor nang ke saiduku baran ye nduki baarem leendang.

³²“Chem a ba ndu Labar Mbarkandi ye nu tk, nu dyine alqawar nu Magham shiki ye zhikaneremang,

³³wa nyel yerem, chem nuke chem a khar qusonggi baanda sarchi nu daki Yesu nu vidi mbe muti. Ba wa nu bułaki nu gha mbu Zabura san nu rap za, ‘To Yi banga; Nga kha ma zhu meeni.’

³⁴“Dar Yesu nu vidi nu Magham shiki mbe mutang a wutan za Yesu bu mut sar da tuk ba yang bu mutl ba. Magham wa nyel balar jiiri baran mbe muti nang shwat, sarchi nu zuki za, ‘Ngga vur barkeku Shakhshakhndi nuke bai bai su ba nang shiki alqawarang ye Daudang yoro.’

³⁵“Ye maa nggur mbu Zaburyang wa zu za, ‘Tom bu njig Shakhshakhndi baa tu mutl ba.’

³⁶“Yang Dauda wa mut qurse wa woda tlunar nu Magham vurki yenda mbu qaandiku baran, tu pa nda gha suyen ndu zhikanku, tu man varan mutli.

³⁷Yang chin njif nu Magham daki nu vidi mbe mutang nu mutl mbu kujip ba.

³⁸“Kume nang, nyeezaku, zun ma nu gha nu dyine balar yaapar sola a ba yenu ba nu kunshe Yesu nang.

³⁹Yang ba nu kunshe nda tuk, aaki maitaki nda ka gwa dli dyin mbe solarku nu wopar bu Musa kunkaki dli dyinonu bar mbanang.

⁴⁰Kume nang kur ma vaanu, ku dyi nu Magham zuki mbu lagarkati bu annabikwang nyel nu dyinonu ba, kume wa zu do za,

⁴¹“Nggut ma, tun nu balar ndumndi! Shi ma lazham, tun mudi! Kume nga ma tlunar nggur mbu qaandi virkirku baanu, tlunar nuke aa nduk wa ze nu, tun bu maita ba.”

⁴²Ba nu Bulus ndu Barnaba viki bar mbu kib tabarang, tu ndukyang khud wor za ku gab tu shi balar ye wor ku dyine dyiku nang Fudar Maasi nuke a bari.

⁴³Nu tabarang lakhtaki, tu Yakhudeku khang ndu nduki nuke dya Yakhudeku ba yang wa vi nu mbu ghaari ghai bu Yakhudekwang mbu gaanje Bulus ndu Barnaba. Tu yang shi balar ndu wora tu pa dumbur ye wor ku zum guma ndu khar viti baanda mbu munkir bu Magham.

⁴⁴Nu Fudar Maasi nggur a ba ki, tu gwaari nduki nu mbu ghayang kap taba ma tuk balar bu Magham.

⁴⁵Yang nu Yakhudekwang naki nduki wa taba khan tu shi zhiri ni ku madyi, tu ki keela dyi nu Bulus zukyang a puzi nda ku.

⁴⁶Yang tu Bulus ndu Barnaba shi balar, sawa su ba. Tu zu ku za, “Tun Yakhudeku, tun shipaki ku ngga mi su zu balar bu Magham ye nu, yang nuke tun wa zhang gha. Tun wa wut nu dyine nun shipa gwar nyifi nuke nuka shi woda ba nda ba. Nuke wanangang, chem ka du she nduki nuke dya Yakhudeku ba.

⁴⁷Kume Magham wa woda zuran yerem nughha za, ‘Nga sa ma ku kha na ma yarang ye nduki nuke dya Yakhudeku ba, ma a ba na ndu danar nuke ka khulki kodokh me larji.’ ”

⁴⁸Nu nduki nuke dya Yakhudeku ba tukki wanang, tu kasha ku madyi, tu vur zhaaji ye balar bu Magham tu nduki nu datki wora ma gwa nyifi nuke bu shi woda ba ndang maita ku.

⁴⁹Tu balar bu Magham shaata gwar dlur mbu dlar ghayang kap.

⁵⁰Tu yang Yakhudekwang sokh nusuku nu ghaari ghai ku nggur nuke nduki a na zhaaji baanda ndu dlegumeku bu nduki nu mbu ghayang. Tu vur bonyeku ye Bulus ndu Barnaba, tu komba wor bar mbu dlar ghai baanda.

⁵¹Tu Bulus ndu Barnaba mba kalau mbu saari wor nu gha ma ku kha ma saidu dyine nduki nu mbu ghayang tu du vaanda Ikoniya.

⁵²Yang nu mbu Yesu ku nu Antakiya a kashar madyi, nyeedlan ku tuk nu Jiimbi shakhshakhndi.

Tlunar bu Pudeku 14

Waazu bu Bulus ndu Barnaba mbu ghai Ikoniya

¹Tu Bulus ndu Barnaba mbu ghai Ikoniya vi nu mbu kib tabar bu Yakhudekwang ba wa nu sunki ku ndu shiran. Tu shi waazu ku nje madyi, tu nduki khang, Yakhudeku ndu nduki nuke dya Yakhudeku ba maita.

²Yang tu beeni Yakhudeku nu zhangki maitaran gha du tu da sokh nduki nuke dya Yakhudeku ba tu sубур chele baanda ndu nu mbu Yesu ku.

³Yang kap ndu nang, tu Bulus ndu Barnaba shob nje madyi a balarku ndu memuna wor da nu kunshe zalale bu Magham. Tu Magham gun su balar munkir baran nu vurki zalale ye wor tu shi dye saiduku ndu dye lazhamku.

⁴Yang tu nduki nu mbu ghayang shakh ku san rap. San da a gun su ye Yakhudekwang, san da a gaanje Pudekwang.

⁵Tu nduki nuke dya Yakhudeku ba ndu Yakhudekwang suyen ndu dlegumeku baanda daasa ku ma wut palase ye Pudekwang ma mbuk wor ndu ndogdiku.

⁶Nu Pudekwang tukki wanang, tu da vaanda nu mbu ghaiku nuke a Likoniya, nang ke ghai Listura ndu Darbe, kom ndu beena maaku mbu dlar ghayang.

⁷Tu zum guma ndu wopar Labar Mbarkandang fara.

Bulus wa shi Waazu mbu ghai Listura

⁸Yang mbu ghai Listura khuski nggur a nje nuke zubtan sar da nu khatl yi ba ma nu khaki nda. A nje kharan,

⁹a tuk balar bu Bulus. Tu Bulus nja yitan nu mbu baran, nu Bulus naki maito baran ka shaana nda,

¹⁰tu da suquran nu vidi tu zu za, "Ju to ching gha nu mbu saaroro." Tu khuskyang kum ji tu nggaasi yiri.

¹¹Nu tabar ndukyang naki dyi nu Bulus shiki, tu da suqur wor nu vidi guma da a zuran ku nu me ghai Likoniya za, "Uughu, maghamndiku a zhur yerem mbu shipar bu nduki!"

¹²Tu qa Barnaba ku za, Zeyus, tu qa Bulus za Khermes, kume chin dluki gume balarang.

¹³Tu kuru bu Zeyus, nuke maa konom baranang a qurse ghayang, du tu da ba ndu dle ku ndu viiri qufa me vi garuk ghayang. Tu dle gume konomang ndu nduki baran shim dla qur dle ku ma sadke su ye Pudekwang.

¹⁴Yang nu pudeku nang, Barnaba ndu Bulus tukki wanang, tu byakh luktiku baanda nu gha kume suburti memuna. Tu butl nu mbu tabar ndukyang dyin da a zuran ku za,

¹⁵"Num saki tun ka shi ki wanangang na? Ai, chem nduk wa tunu, chem a ba kya ndu Labar Mbarkandi ye nu, kume njig nu dyi bamndiku nang tun a gab nu she Magham nu nyifiri. Chin nu dungki maa vidi ndu maa vughai ndu dyim chitndi ndu dyi nuke a mban kap.

¹⁶Zhu wa njig nduki tu shi dyi nuke a shimndan ku,

¹⁷yang kap ndu nang sar da nu njig dyinan waare dye saidu ba. Chin ke nu vur romndi ye nu mbu vidi ndu boote dam mbarkandi. Wa zhi mbonu ndu dye zumndi, tu sa nu tun kha ndu bong memuna."

¹⁸Yang kap ndu balar nu shiki ku nang, wa za bonyeku me ku nggutl nduki nang ndu shir sadkyang ye wora.

¹⁹Yang nu Yakhudeku nggur a jiiki Antakiya ndu Ikoniya ta ba ku tu za dyin ndukyang, tu da ndogdi ku tu mbuk Bulus tu kudur nda nu qurse ghayi a tamandan ku za wa mufi.

²⁰Yang ni nu mbu Yesu ku karaki nda tu ji tu gab nu mbu ghayi. Vi dumaaran tu du ku Darbe ndu Barnaba.

Gabti nu Antakiya nu Suriya

²¹Nu Bulus ndu Barnaba wopaki Labar Mbarkandang mbu ghai Darbe, tu gwa nduki nu mbuki Yesu ku khang. Tu gab ku nu Listura ndu Ikoniya ndu Antakiya nu Pisidiya,

²²a pa d^umbur ye n^u mbu Yesu ku, a mata wor k^u ching gha ku n^u dyine maito baanda. A z^uran ye wor za, “Chem ka vi n^u mbu kwaadar b^u Magham yang kope chem wa za bonye madyikandi dong.”

²³Qurse wa dat dlegumeku ye tabar b^u n^u mbu Yesu ku n^u mbu aa nyi ghai, t^u sa wor n^u mbu khar Maghamndi n^u maitaki nda kwang, s^uyen ndu barar ndu zhumti.

²⁴N^u mbuki ku mbu Pisidiya t^u d^u ku Pamfiliya.

²⁵T^u wopa balar b^u Magham ku mbu ghai Parga t^u peeta n^u Ataliya.

²⁶T^u dla d^umbul dyim ku nje t^u gab ku n^u Antakiya. Nang ke ye maa n^u khudki m^unkir b^u Magham gumapaali ma k^u khutlo wor mbu tlunar n^u wodaki ku nang.

²⁷N^u khulki ku, t^u taba n^u mbu Yesu ku t^u vur labar kap dyi n^u Magham shiki n^u kunshe wora, kom ndu njiv maito n^u Magham q^unki ye nduki n^uke dya Yakhudeku ba.

²⁸T^u shob ku far s^uyen ndu n^u mbu Yesu kwang.

Tlunar b^u Pudeku 15

Tabar b^u Dlegumeku b^u n^u mbu Yesu ku mbu Urshalima

¹T^u nduki nggur na viki Yakhudiya ta ba ku Antakiya t^u ki shogar ye n^u mbu Yesu ku a z^uran ku za, “Mb^u n^u dla sonu n^u gha ba wa n^u me ghai b^u Musa zukyang ba, tun b^u gwa dana ba.”

²N^u Bulus ndu Barnaba shiki keele madyikandi chele baanda ndu nduki nang. T^u ruk Bulus ndu Barnaba s^uyen ndu nduki nggur k^u d^u ku Urshalima she pudeku ndu dle gume b^u n^u mbu Yesu ku, ma k^u shi balar ndu wor dyine shogar nang.

³N^u tabar b^u n^u mbu Yesu kwang rukki wor t^u d^u ku ta mbu mbu dlar ghai Fonishiya ndu Samariya a z^u labar b^u nduki n^uke dya Yakhudeku ba yang wa maita Yesu ku. T^u labar nang sa tabar b^u n^u mbu Yesu ku kap kasha madyi.

⁴N^u khulki ku Urshalima, t^u tabar b^u n^u mbu Yesu ku ndu Pudeku ndu dlegumeku baanda gada wora, t^u Bulus ndu Barnaba z^u dyi n^u Magham shiki n^u kunshe wor kap ye n^u mbu Yesu kwang.

⁵T^u yang n^u mbu Yesu ku nggur n^uke a mbu tabar b^u Parisekwang ji n^u vidⁱ t^u z^u ku za, “Wa k^us k^u dla s^u nduki n^uke dya Yakhudeku ba n^u mbuki Yesu ku n^ugha, t^u sa wor ku khutlo wopar b^u Musa.”

⁶T^u Pudekwang ndu dle gume b^u n^u mbu Yesu ku taba ma balar nang.

⁷Qurse wa shi balarku khang, tu Biturus ji nu vid*i*. Tu zu za, “Nyeezaku, tun wa zun nu dyine dafau fara Magham wa daati nga chele baanu, ma ku nduki nuke dya Yakhudeku ba tuk Labar Mbarkandang tu maita ku kun sha.

⁸Yang Magham nu zunki memuna aaki, tu wud za chin wa dlu wor nu kunshe Jiimbi shakhshakhndi nu vurki ye wor ba wa nu vurki yerem.

⁹Nu shakh chele baarem ndu wor ba, kume wa sa memuna wor tu kha shakhshakh nu kunshe maitar Yesu nu shiki ku.

¹⁰Yang num saki tun a keela Magham nu kunshe dungdi shipiti tadakandi nang ye nu mbu Yesu ku nang, ma nuke aa chem ndu zhikaneremku nyem duma daran ba?

¹¹Chem wa maita nu dyine chem gwa danar nu kunshe munkir bu Yesu, ba wa nu gwaki ku.”

¹²Tu tabar ndukyang kap kha yit, tu gwa dlumndi wor ye Barnaba ndu Bulus sarchi nuke a zu labar dye saidu ndu dye lazhamku nu Magham shiki nu kunshe wor chele nduki nuke dya Yakhudeku ba.

¹³Qurse wa dung me balarang ku, tu Yaqub dlu men za, “Nyeeza, gwa ma dlumndonu ya.

¹⁴Siman wa zu labar ndolar nu Magham nggaki su wutan ye nduki nggur nuke dya Yakhudeku ba, nu kunshe nduki nggur nu daki tu kha ma baran chele nduki nuke dya Yakhudeku ba.

¹⁵Nang wa kha kurkur ndu balar bu annabikwang nuke a nje bularan za,

¹⁶‘Qursan ngga da gab tang dun rafti kwaadar bu Dauda nu gudakyang. Aa nuke wa guda, ngga dun nu gha zum tang dung nda nu dyin saaran,

¹⁷ma ku beeni ndukyang kaala nga. Nga Zhinkir gwaanji shiki dyikunang, nang ke nduki nuke dya Yakhudeku ba nang datki ku kha ma bang ku.’

¹⁸Nang ke zur bu Zhinkir gwaanji, chin nu wutki dyiku nang zhu tang.

¹⁹“Kume nang, ye nar banga, nu shipa ku dung mi dyi nggur gurgurndi ye nduki nuke dya Yakhudeku ba nuke a gabti nu she Magham ba.

²⁰Buka bulam i lagarkati chem ze wor nyem za ku zum dye zumndi nu vurki ye mulumku ba ndu ku shi zawa ku ba, yang ku nji dlu nu ghengki quran tu mut ndu liipa ba, kom ndu tom tuk.

²¹Jiwa zhu tang ma bar meeni wa ka shi waazu ndu wopar bu Musa mbu aa nyi ghai, tuka qa ye chitang mbu kib tabar bu Yakhudekwang aa nyi Fudar Maasi.”

Dyi nu Dlegumeku bu nu Mbu Yesu ku Chingki nu Dyinan

²²Tu Pudekwang ndu dlegumeku ndu tabar bu nu mbu Yesu kwang kap na wa shipa kū dat nda nduki chele baanda, tu ruk wor ma yir Antakiya suyen ndu Bulus ndu Barnaba. Tu dat Yakhuda nuka qaki nda Barsaba, suyen ndu Sila, nuke dya dlegumeku bu tabar nu mbu Yesu ku.

²³Tu vur lagarkati ye wora. Bularan za, Ji she nyeezonu, Pudeku ndu dlegumeku bu tabar bu nu mbu Yesu ku. Ma yir she nu mbu Yesu ku nduki nuke dya Yakhudeku ba nuke a mbu dlar ghai Antakiya ndu Siriya ndu Kilikiya. Chem a zoba qaandi ye nu.

²⁴Chem wa gwa labaran za nduki nggur chele baarem wa da khangkal ba nun vidi tun damta nu kunshe balarku nu shiki ku, aa nuke chem vurki zalalenye wor ba.

²⁵Nuke wanangang, qurse chem wa shi balar ndu yen, chem na wa shipa dat mi nduki chem a ruk wor nu she nu. Suyen ndu rapteremku Barnaba ndu Bulus

²⁶nu vurki nyifi baanda kume dlum Zhinerem gwaanji Yesu Masiya.

²⁷Kume nang, chem wa ruk Yakhuda ndu Sila she nu. Wor ka zuki zhire bu dyi nuke chem bulaki ye nu nang ndu me wora.

²⁸Jiimbi shakhshakhndi wa na wa shi mbari, chem yang tuk, chem wa na wa shi mbari kū dung tadar nggur ye nu nu dukki dyiku nu kuski nang ba.

²⁹Tun shakh dyinonu ndu dyiku nu vurki ye mulumku, ndu tom, ndu nji dlu nu ghengki quran ghengi, ndu zawari. Mbū tun wa shakh dyinonu ndu dyikunang, tun wa shi dyi mbarkandi. Mas mi laya.

³⁰Nu rukki wor, tu du ku Antakiya. Ni nu mbu Yesu ku tabaki, tu zoba lagarkatang ye wora.

³¹Nu tabar bu nu mbu Yesu kwang nggutki dyi nu bulaki nu mbu lagarkatang, tu kasha ku kume wa pa dumbur ye wora.

³²Tu Yakhuda ndu Sila, nuke dya annabiku dut dlumndi nyeezi wora ndu balarku khang, tu pa dumbur ye wor tuk.

³³Qurse wa qan ku kodom nje, tu nu mbu Yesu kwang shi kharmundi tu dung wora, ta gab ku nu she nduki nu rukki worang.

³⁴Yang bu Sila ta kha gha njigi.

³⁵Tu Bulus ndu Barnaba qan kodom mbu ghai Antakiya a shogar ku ndu waazu balar bu Magham suyen ndu beeni nduki ngguri.

Bulus ndu Barnaba wa Shakh ku

³⁶Nu qanki nu si kodom, tu Bulus ze Barnaba za, "Dyem mbu ghaiku nyem wopaki balar bu Zhinerem gwaanji ye nyeezeremku dau fara, chem a nggut wora."

³⁷Barnaba wa shim tuga du ndu Yohkana nuka qaki nda za Markus,

³⁸yang Bulus nu shim yir ndu Yohkana Markus ba. Kume wa njig wor mbu dlar ghai Pamfiliya dau fara tu zhang zum guma ndu tlunar suyen ndu wor gha.

³⁹Tu kuna tuk me yen ku madyi tu shakh ku. Chin Barnaba tu da Yohkana Markus tu vi dumbyul dyim ku ma yir Saipurus.

⁴⁰Tu Bulus dat Sila. Qurse nu mbu Yesu ku wa khud kumunkir bu Zhinkir gwaanji khutlo wora, tu vi ku ma yirang.

⁴¹Tu mbu ku mbu dlar ghai Siriya ndu Kilikiya a pa dumbar ye tabar bu nu mbu Yesu ku.

Tlunar bu Pudeku 16

Timoti wa mbu gaanje Bulus ndu Sila

¹Tu Bulus du Darbe ndu Listura. Yang nu mbu Yesu nggur a nje dluman za Timoti, man dya nu mbu Yesu tuk yang me ghai baran dya Yakhuda, zhin dya me ghai Gurik.

²Nu mbu Yesu ku nuke a Listura ndu Ikoniya a kuna Timoti ku.

³Yang nuke Bulus a shim kum Timoti bala nda, tu dla su Timoti nu gha kume Yakhudeku nuke a mbu ghai ku nang kap wa zun nuke zhin Timoti dya Gurik.

⁴Sarchi nuke a baara dyin ghaiku, tuka zu dyi nu Pudeku ndu dlegumeku bu tabar nu mbu Yesu ku nuke a Urshalima chingki nu dyinang, tu mata nu mbu Yesu kwang kum khutlo dyi nu zuki kwang.

⁵Tu tabar bu nu mbu Yesu ku shaata gwa dumbar mbu maitar Yesu, a shaata gwa nduki aa nyi fuda.

Wa Qa Bulus ma Yir Makidoniya

⁶Tu baara dlar ghai Pargiya ndu Galatiya nuke Jiimbi shakhshakhndi wa nggutl wor kum shi balar bu Magham mbu dlar ghai Asiya ba.

⁷Nu da ba ki ku me kodokh dlar ghai Misiya, tu shim viri nu dlar ghai Bitiniya, yang Jiimbi bu Yesu nu tlogha ye wor kum du ku ba.

⁸Tu mbu tleebi dlar ghai Misiya tu du ku Turowas.

⁹Mbu virkiri tu yiti Bulus qun mbu Jiimba. Nu qunki tu na khuski nggur nuke dya khuzi Makidoniya chingndan a khuti nda za, "A bo mbu ghai Makidoniya to shaata rem."

¹⁰Ba nu yiti Bulus naki dyinang, chem ji fan ndu fan chem zhang vaarem ma peetar nu Makidoniya, kume chem wa maita Magham kya qa rem ma zu Labar Mbarkandang.

Lidiya wa Maita Yesu

¹¹Chem njig Turowas mbu ye dumbul dyim nyem ching gha ba, chem du Chenjesi Samotires. Vi dumaaran tuk chem du Niyapolis.

¹²Nyem njigki ye maaran chem du Filipi nuke a mbu bun Roma, yang chin ke ghai gwaanji mbu dlar ghai Makidoniya. Chem qan kodom nje.

¹³Ye Fudar Maasi chem vi bar me vi ghayang chem du me gaawu ye maa nuke chem tamanki za maa barar bu Yakhudekwang a nje ye maaran, chem kha gha chem a balar ye nusuki nu tabaki nu nje.

¹⁴Yang nokhzi nggur a nje nu sawar Magham nu gwaki dlumndan yerem dluman za Lidiya. Dya ye Tiyatira, wa ka masa kaparku nu me muzhindi bara dya pooni kaparku nuka yobki nu gha vyang garara. Tu Zhinkir gwaanji qun memunaran nughha, tu gwa dlumndan ye Bulus a tuk dyi nuke a zuran.

¹⁵Nu shiki baptism yenda ndu nduki nu mbu rafti baran, tu khud wor za, "Mbu tun wa maita nu dyine nga maita Zhinkir gwaanji, a ba ma tun zhur nu kaa banga." Tu padla remi chem tlogha yenda.

Wa Khi Bulus ndu Sila gha Zhaarum

¹⁶Sarchi ngguri chem a yir ye maa barari chem gama ndu wonkhar nggur nu khukheeti malkandi nuka shiki ngguti ye nduki. Nduki bu wonkhar nang wa ka gwa muzhindi madyi nu kunshe butli ghai nuke wonkharang ka shikyang.

¹⁷Tu yang ka mbu gaanje rem, chem ndu Bulus a zhaano a zuran za, "Nduki nang cya maaviku bu Maghamndi nu dukki aaki, a wutkya njiv danar ye nu ku!"

¹⁸Tu ka shi ye wor wanang me qaandiku khang. Tu memuna Bulus suburi tu ze khukheetang za, "Nga zuran yoro mbu dlum Yesu Masiya a vi bar mbe nda." Fan ndu fan tu da vi bar mbe nda.

¹⁹Nu nduki bu wonkhar nang naki njiv gwar muzhindi baanda wa za, tu kus Bulus ndu Sila ku, tu du ndu wor me gomari gume nu kumar ku.

²⁰Nu khulki ndu wor gume nu kumarkwang tu zu ku za, "Yakhudeku nang a bar nu jiiri khankal yerem mbu ghai nang shwat.

²¹A bar ku ndu me ghaiku nuke nu shipa dlumi chem shi boote su ba, kume chem Romeku."

²²Tu ndukyang taba nu dyine wora, tu nu kumarkwang byakh luktiku baanda ye wor nu gha, tu fet bar ve wora, tu sa ku shi dlabti ye wor nu dye dlabti.

²³Nu shiki dlabti ye wor madyi, tu khi wor gha zhaarum tu ze nu ngguti maarang ku nggut wor mbari.

²⁴Tu nu ngguti maarang mbu zur baanda, tu sa wor nu mbu kib nu ke a mbu mbu, tu sa wor nu me tuuru.

²⁵Chele virkiri, Bulus ndu Sila a bararku ndu taazi gwaari dlum Magham. Beeni nduki nu ke a nje khiiran mbu zhaarumang a ngga dlumndi wor ye wora.

²⁶Fan ndu fan tu maa vughai shi yakhtar nggur madyikandi tu yakhta maa nu saki saari dundi Zhaarumang nu dyinanang. Tu me vi ku nu zhaarumang kap qun vaanda, tu yakhliku nu gunki nduki khiikandang gha si kwang kol vaanda.

²⁷Ba ni nu ngguti maarang nakhaki mbu dyeniri tu na me vikwang qundan, ta ku di kaskar baran ma tlagha nji varan nughha, kume a tamandan za nduki khiikandang wa da vaanda.

²⁸Tu Bulus da suquran nu vidi tu zu za, “Rubana va nu gha bam ba! Chem a nje kap baarem!”

²⁹Tu nu ngguti maarang zu za ku da ba ndu pitile. Tu zhan mbu tu da nggu d nu gume Bulus ndu Sila, varan a dlurti kume sawa.

³⁰Kom tu da vi ndu wor dam tu zham wor za, “Nduk kudaandi, ngga shikya num tang gwa danara?”

³¹Tu ze nda ku za, “Moito Zhinerem gwaanji Yesu to ndu rafti baaro tun ka gwa danari.”

³²Kom tu zu balar bu Zhinkir gwaanji ye wora, chin ndu nduki nu ke a mbu rafti baran kap.

³³Ba mbu virkirang tu da wor tu shib rubarku nu ke a ve wor nughha. Fan ndu fan tu shi baptisme yenda suyen ndu nduki nu mbu rafti baran.

³⁴Kom tu vi ndu wor mbu rafti baran tu vur dye zumndi ye wora. Tu nu ngguti zhaarumang kasha madyi, chin ndu rafti baran kume kap baanda wa maita Magham ku.

³⁵Vi dumaaran, tu nu kumarkwang ruk nu gundi mbu varku nu balar za, “Ku ngga nduki nang gha.”

³⁶Tu nu ngguti zhaarumang ze Bulus za, “Nu kumarkwang a ruk za ku ngga nu gha. Nu ke wanangang, a vi ma tun du vaanu laya.”

³⁷Tu Bulus tlogha za, “Ai, shi kurpi yerem waare ku kumarem gume nduki kap, yang dya chem nduki Roma. Tu gab tuk ta khiperem gha zhaarum, yang

leendang a shim ngga nda rem gha mbu tuka mu? Bu shi ba! Buka a baanda ndu var wor tu vi ndu chem dam.”

38Tu nu gündi mbu var kwang du tu da zu balar nang ye nu kumarkwang. Tu nu kumarkwang tk sawari nu tkkki za Bulus ndu Sila dya nduki Roma ku.

39Tu da ba ku mbu zhaarümang tu khud Bulus ndu Sila. Qursan tu ngga wor gha, tu khud wor tk za ku njig ghayang ku.

40Nu Bulus ndu Sila viki bar mbu zhaarümang, tu du ku she Lidiya. Nu gwaki nu mbu Yesu ku, tu pa dümbur ye wora. Kom tu vi tu du vaanda.

Tlunar bu Pudeku 17

Waazu bu Bulus ndu Sila mbu Tasalonika

1Nu Bulus ndu Sila düki mbu ghai Amfipolis ndu Apoloniya, tu khül ku mbu ghai Tasalonika, ye maa nüke kib tabar bu Yakhudeku a nje.

2Tu Bulus vi nu she wora ba wa nu sunki shiran, tu Füdar Maasi kunung peeta gaanje yen a keele ndu wora mbu bülar balar bu Magham.

3A zu mban ye wora, a wutan ye wor za wa küs kü Masiya za bonye shwat tu ji mbe müti tk. Tu Bulus zu tk za, “Chin Yesu nüke nga balar baran ye nu nang, chin ke Masiya.”

4Tu Yakhudeku ndu Gurik ku nggur nu ghaari ghai ye Magham suyen ndu man nusuku nggur nüke a na wor nu zhaaji khang maita balar nu Bulus ndu Sila shikyang, tu gonta dyin wor ndu wora.

5Tu yang Yakhudeku nüke a zhiri baanda taba nduki malkandi ku nu goma, tu da khangkal bu nduki nu mbu ghayang nu vid*i*. Tu da ku nu kaa bu Jason a lab Bulus ku ndu Sila ma a dut nda wor nu gume tabar nduki.

6Yang nüke nu gwa wor ba, tu da dut Jason ndu nu mbu Yesu ku ngguri, tu du ndu wor gume nu kumar ku. A zhaano ku a züran za, “Nduki nüke a bar ndu dakhlar aa fun mbu larji nangang, a ba fan ku tk.

7Yang Jason zhurki wor nu mbu rafti baran. Yang kap baanda wa ka shi dyi nu Kaisar nggütlki gha mbu dlar ghai nang, a züran ku za kuji nggur a nje zum, dluman za Yesu nggwa.”

8Ni nu kumarku ndu nduki nu mbu ghayang tkkki wanang tu damta ku.

9Tu zhang ngga Jason ndu beenan kwang gha kope nu saki wor tu bi müzhindi nggar wor gha.

Bulus ndu Sila wa Dü ku mbu ghai Biriya

¹⁰Nu virkir shiki tu nu mbu Yesu kwang shi khar mundi ye Bulus ndu Sila tu peeta ku nu Biriya. Nu khulkki ku nje tu vi nu mbu kib tabar bu Yakhudekwang.

¹¹Yang nduk Biriya wa duk nduki nu Tasalonika ku, kume wa dlul balar bu Magham ku khar wor rap. A nggut mbu bular balar bu Magham aa nyi fuda ma na nda mbu dyi nu Bulus zukyang dya zhire.

¹²Kume nang, tu Yakhudeku khang maita suyen ndu nusuku nggur nuke dya Gurik yang a na wor ndu zhaaji ndu beeni Gurik khuzuku khang.

¹³Yang ba nu Yakhudeku nuke a Tasalonika tukki za Bulus a wopa Labar Mbarkandang bu Magham mbu ghai Biriya, tu du ku tu da sokh nduki nje, a da khangkal baanda nu vidi.

¹⁴Fan ndu fan tu nu mbu Yesu kwang tupa Bulus bara nu me dyim chitndi yang tu Sila ndu Timoti kha gha nje dong.

¹⁵Tu nduki nu dungki Bulus nu me dyim chitndang khul ndu chin mbu ghai Atina. Nu nduki nu dungki nda a jiiki ma gabti, tu Bulus ruk wor za ku ze Sila ndu Timoti ku da gwa nda ku daudau nje, kom ku ba peeta nda yirang.

Bulus wa shi Waazu mbu ghai Atina

¹⁶Sarchi nuke Bulus a bu Sila ndu Timoti mbu ghai Atina, tu memunaran suburi madyi kume su maghamndiku zum zum nuke a nje nyeedlan mbu ghayang.

¹⁷Kume nang tuka shi keele mbu kib bu Yakhudekwang ndu Yakhudeku ndu Khelenku nu ghaari ghai ye Magham. Wa ka shi ku tuk ndu nduki nu ka gwaki me gomari.

¹⁸Wanang tuk, tu Abikuriyeku ndu Sutokiyeku nu shiki zunди shi keele ndu chin. Tu beenan chele baanda zu za, "Wodye nu khang balar nang a zuksa num?" Beenan za, "Ba wa a shikya waazu bu pooni maghamndiku nggur zum nuke a nje khaarem fan ba." Zu wanang ku kume Bulus a zuksa Labar Mbarkandi bu Yesu, ndu jiiri mbe muti.

¹⁹Kume nang, tu du ndu chin ku Ariyopagus mbu tabar baanda tu zham nda ku za, "To ka dumma zu su mewar shogar nuke ta shiran nang yerem mu?

²⁰Kume nyem tuk pooni bala wanang sar da ba. Chem a shim zun mi mbu dyi nuke ta zuranang."

²¹Kume nduki nu mbu ghai Atina ndu runggiku nuke a nje kharan dya nu shimndi tuktum mewar tun ku madyi ma ku ki balarang ku tu duk aa num.

²²Tu Bulus ji nu vidi gume tabar dlegumeku nu Ariyopagus, tu zu za, "Tun ndukin Atina nga zun tun nu shimndi ghaari ghai madyi ve aa nyi njiva.

²³Sarchi nang baaraki mbu ghai nga nggut dyiku nun ka gharki ghai ye wora tang na dukul dlar sadke nu bular dyine nda vid za, 'YE MAGHAMNDI NUKE

NYEM ZUN BA.' Nga bakya ma wut chin Maghamndi nun ka gharki ghai yenda yang nun zun nda ba nda ni.

²⁴"Chin Maghamndi nü dungki larji ndü dyi nüke a mban kap, chin nüke chin ke Zhinkir gwaanji bü maa vidü maa vughai nüka khan mbü kib nü nduk dünki ba.

²⁵Yang nüka shim shaata she nduk ba, nü ka gang tun ba küme chin ke nü vür nyifi ye nduki kap, ndü dar nyifiri ndü dyi nüke a shimndan ku kap.

²⁶Chin shiki nduk kap nü kunshe nduk da, ma kü khan müna larji, chin shiki laudar sü sarchi nüke kü shi ku, kom ndü ye maa nüke aa nyi pooni nduk ka khaki nje.

²⁷Magham shi wanang ma kü lab nda ku bai ka tab ku tü gwa nda, aa nüke chin bakh ndü aaki chele baarem ba.

²⁸'Ai, chin saki chem kha ndü nyifiri, chem ki qushumndi, chem a nje kharan.' Ba wa ni nü qar taazi ku baanu züki ku za, 'Shwat, chem pooni baran.'

²⁹"Na do, nüke chem pooni bü Magham ai, nü shipa chem taman za Magham wa shipa ginarwa, ko azurfe, ko ndooga nü nduk khübk*i* ndü shaandi baran ba.

³⁰Zhu tang Magham nü kuma nduki kürkur ndü zop baanda ba, küme song zündi baanda. Yang leendang wa qa nduki aa fün kü nggod ku.

³¹Küme wa sa sarchi nüke chin ka kumaki larji mbe zhire nü kunshe njif nggur nyin datki. Magham wa wut zhire ni shwat nü daki nda nü vidü nü nyifiri mbe müti."

³²Nü tükki balar dar nda nü vidü mbe müti tü beenan shi balar ndümndi yenda, yang tü beenan zü za, "Chem a shim tük mi dyi nüke to ka züki dyine balar nang tük."

³³Nang ke maa nü Bulus shakki ndü wora.

³⁴Tü yang beenan khan gaanje Bulus tü maita ku, Diyonisiyus a mban dya da chele tabarang ndü nokhzi nggur dluman za Damaris ndü beeni nduki tük.

Tlunar bü Pudeku 18

Tlunar bü Bulus mbü ghai Koranti

¹Qurse nang tü Bulus njig ghai Atina tü gab nü Koranti.

²Tü gama ndü Yakhude nggur fara dluman za Akila, ye ghai Pontus. Akila ndü nokhzan Bürsikila nü shob ndü njigti dlar ghai Italiya ba küme Külaudiyyus wa sa tü shi wopar za Yakhude ku kap kü njig Roma. Tü Bulus dü she wora.

³Nuke tlunar baanda da, nang ke kudmar tanti, tu kha gha suyen ndu wora tu ki tlunar ku suyen.

⁴Aa nyi Fudar Maasi, tu Bulus ki keele ndu wor mbu kib tabarang tu kus dut khangkal bu Yakhudeku ndu Gurik ku.

⁵Sarchi nu Sila ndu Timoti a jiiki ku Makidoniya, tu Bulus vur sarchi baran kap ye waazu, a wutan ye Yakhudeku za shwat Yesu ke Masiya.

⁶Tu yang keela ku tu kus puzi nda. Kume nang tu mba lukti baran nigha tu ze wor za, "Ku tom baanu khan dyine nu! Zop dyina kumen ba, ji meeni ngga du kya she nduki nuke dya Yakhudeku ba."

⁷Tu gur bar ye mbu kib tabaran tu gab nu kaa bu khuski nggur dluman za Titiyus Justus nu ghaari ghai ye Magham, rafti baran a bing ndu kib tabarang madyi.

⁸Tu Kurispus, dle gume bu kib tabarang maita Zhinerem gwaanji, chin ndu nduki nu mbu rafti baran kap. Tu nduki Koranti khang tuk balar bu Bulus tu maita, tu shi baptismye wora.

⁹Fuda nggur nu virkiri tu Magham qun yiti Bulus mbu zhine yelndi tu ze nda za, "Tuk na sawa ba, zum guma ndu waazu baaro kha na yit ba,

¹⁰kume nga nje suyen ndu to. Nduk a nje nuke ka dumaki shi dyi nggur yor ba, kume nduki a nje khara khang mbu ghai nang."

¹¹Tu Bulus kha gha nje me sonyi da ndu chere njong, a shoga balar bu Magham ye wora.

¹²Yang sarchi nu Galiyo zumki kwaadar ghai Akaya, tu Yakhudeku taba dyin wor tu nggud nu ve Bulus ku tu du ndu chin gume kumari.

¹³Tu zu ku za, "Khuski nang a sa nduki ma ku ghar ghai ye Magham mbe njiv nu woparang nggutlki."

¹⁴Bulus a ma balari, tu Galiyo ze Yakhudekwang za, "Mbu tuga shikya zop nggur mbe zop ku gwaanji, tuga ngga tukto nu.

¹⁵Yang nuke dya keele dyine balarku ndu dlumku, ndu wopar baanu, dumak tun a tuk si. Bang nang shim kuma nga nduk dyine pooni dyiku nang ba."

¹⁶Tu komba wor bar mbu kib kumarang.

¹⁷Tu yang ndukyang kap kus Sostanus dle gume bu kib tabarang tu shi kurpi yenda ku gume kib kumarang. Yang Galiyo nu damta ndu wor ba.

Bulus wa gab nu mbu ghai Antakiya bu Siriya

¹⁸Qursan tu Bulus shaata qaandi nu si kodosom Koranti kom tu shi khar mundi ndu nu mbu Yesu ku. Tu vi dumbul dyim ku ndu Bursikila ndu Akila tu kus njiv

Siriya ku. Yang me ku ji ku, Bulus wa khuz dyinan nugha mbu ghai Kankiriya ma wuti nyedli alqawar nu shiki.

¹⁹Nu khulki ku Afisa tu Bulus njig Bursikila ndu Akila nu nje, tu yang vi nu mbu kib tabarang tu shi keele ku ndu Yakhudekwang.

²⁰Tu khuti nda ku za ku qan nu si she wora, yang nu tlogha ye wor ba.

²¹Nu kya ma njig wor tu zu za, “Ngga da gab nu she nu mbu Magham wa tlogha yerem.” Kom tu vi nu mbu dumbulang tu njig Afisa.

²²Nu duki Kaisariya, tu dla nu dyin nu mbu Yesu ku nu Urshalima tu shi qaandi ye wora, kom tu du Antakiya.

²³Nu qanki kodom nje tu ji tu baara mbu dlar ghai Galatiya ndu Pargiya a mbu ghai ghai a pa dumbur ye nu mbu Yesu ku.

Apolos wa shi Waazu mbu ghai Afisa

²⁴A nje a nje, tu Yakhude nggur dluman za Apolos da ba Afisa. Yang dya khuzi Alekhzanduriya nu maghar bala, wa zun bular balar bu Magham madyi madyi.

²⁵Wa shoga njiv bu Zhinerem gwaanji yenda. Wa kha wang madyi mbu bala. Wa ka shoga zhire bu Yesu bar madyi, yang zun kya baptism bu Yakhana dyenda.

²⁶Tu nggasi waazu ndu dumbur baran kap mbu kib tabari. Nu Bursikila ndu Akila tukki balar baran tu da nda nu kaa baanda tu shaata nda ku tu zun njiv bu Magham mbari.

²⁷Nu Apolos shimki peetar ma yir mbu dlar ghai Akaya, tu nu mbu Yesu kwang shaata nda, tu bu la garkati ye nu mbu Yesu ku nu Akaya ma ku dlur nda ku khar wor rap. Nu khulki nje tu kha ndu shaata madyi ye nduki nu maitaki nu kunshe munkir bu Magham.

²⁸Kume wa ra Yakhudeku madyi gume nduki, a wutan ye wor shwat mbu lagarkati bu Magham nu dyine Yesu chin ke Masiya.

Tlunar bu Pudeku 19

Waazu bu Bulus mbu ghai Afisa

¹Sarchi nuke Apolos a mbu ghai Koranti, tu Bulus mbu tala tala a baara maakwang kom tu khul Afisa ye maa nu gwaki nu mbu Yesu ku ngguri.

²Tu zham wor za, “Tun wa dlj Jiimbi shakhshakhndi sarchi nun maitaki mu?” Tu tlogha yenda ku za, “Baarem nyem tuk za Jiimbi shakhshakhndi a nje ba.”

³Tu zham wor za, “Yang shikya nyi pooni baptismal ye nwa?” Tu tlogha ku za, “Pooni baptism bu Yakhana.”

⁴Tu Bulus zu za, “Ai, Yakhudeku shikya baptismal khar viti ye nduki a zuran ye wor za kmaita njif nuke a bar gaanje nda, nang ke Yesu.”

⁵Nu tukki nang ku tu shi baptismal ye wor mbu dlum Zhinerem gwaanji Yesu.

⁶Nu Bulus saki khar barke ye wora, tu Jiimbi shakhshakhndi a zhur nu dyine wora, tu shi balar nu me ghiindiku, a zu dyi nu Magham zuki ye wora.

⁷Kap kap baanda nduki gwaanggum rap.

⁸Tu Bulus vi nu mbu kib tabar a waazu sawa su ba, tu shi chere kunung a zu mbu dyiku ye wor a dut khangkal baanda mbe dyiku nu kwaadar bu Magham.

⁹Yang tu beeni nduki zhang tuktan gha nu maita ku ba, tuka shi balar bamndi ye nduki nu mbuki Njiv bu Zhinkir gwaanji gume nduki. Kume nang tu Bulus vi bar mbu njiv baanda tu du suyen ndu wor nu maitakyang mbu ye maa shogar bu Tiranus.

¹⁰Tu zum guma nu shogarang me sonyi rap tu nduki nuke a mbu dlar ghai Asiya kap tuk balar bu Magham, Yakhudeku ndu Gurik ku.

Qusonggi bu Siva

¹¹Tu Magham shi dye lazhamku gwaanji gwaanji nu kunshe Bulus nuke nu nduk sun ndu naran ba.

¹²Nuke aa kelbeng kapar me kharan ndu lukti nu subaki varan, mbu wa du si ye nduki nuke khaatan, tuka shaana wora. Mb u dya nu khukheeti malkandi, khukheetang tuka vi bara.

¹³Tu yang Yakhudeku nggur nuke a baara ghaiku a fet khukheetiku malkandi bara, shi komkomi boote ndu dlum Zhinerem gwaanji Yesu dyine khukheetiku. Tu zu ku za, “Nga zuran ye nu mbu dlum Yesu nuke Bulus a waazu baran nang, a vi ma baara.”

¹⁴Yang quasa khuzuku nggur a nje wor mut nuke dya qusonggi bu da chele kuru rututundi bu Yakhudeku dluman za Siva nuke wa ka shi wanang ku tuk.

¹⁵Tu yang khukheetang zham wor za, “Nga zun Yesu, nga zun Bulus tuk, yang baanu da, tun ke kiya?”

¹⁶Tu khuski nu khukheeti malkandi nang kum ji, tu nggud nu ve wora, tu duk dumbyur baanda, ta zhan dam ku mbu raftang su wor nggaran, var wor nang kap rubaran.

¹⁷Nu nduki nuke a mbu ghai Afisa, Yakhudeku ndu nduki nuke dya Yakhudeku ba tukki labar dyi nu datlki, tu sawar kus wora tu gor dlum Zhinerem gwaanji Yesu.

¹⁸Tu nduki khang nu maitaki a ba ku a zu dyi galkandi nu wor shiki ye dalangi.

¹⁹Tu nduki khang nuka wutki me bilimi a kanggula lagarkatiku baanda tu va nu gha gume nduki kap. Nu shigaki mužhindi nuke ka masaki lagarkatiku nu vaki nu gha nang, tu gwa mužhindan ka duma bi nu tlunar me qaandi dupe dyin qurmun.

²⁰Nu wanang tu balar bu Zhinkir gwaanji shaata yir aa fun tu shi dumbar madyi.

Dye Ji Khangkal mbu ghai Afisa

²¹Qurse dyiku nang tu Bulus san mbu memunaran nu dyine mbu chin wa baara dlar ghai Makidoniya ndu Akaya chin ka du Urshalima. Tu zu tuk za, "Mbu nga du nje, wa kus ku du nga mbu ghai Roma."

²²Tu ruk nu shaatar nda ku wor rap, wor ke Timoti ndu Erastus, ku du ku Makidoniya, chin yang, tu kha gha dong mbu dlar ghai Asiya.

²³Ye sarchi nang, tu dye ji khangkal shi madyi kume Njiv nang.

²⁴Dye ji khangkal nang nggaasan ndu nu buđli azurfe ngguri dluman za Dimitiriyus nuka shiki boote ndu azurfe a buđl shipar bu maa ghaari ghai ye Artemis. Chin ndu nu tlunar baranku wa ka gwa mužhindi madyikandi nu kunshe tlunar nang.

²⁵Tu taba nu tlunar ku baran kap ndu nduki nuka shiki pooni tlunar nang, tu zu za, "Nduki banga, tun wa zun nu dyine tlunar nang ke gunar baarem.

²⁶Yang tun wa tuki tun a naran mbu dlar ghai Afisa dyenda ba, mbu dlar ghai Asiya guma da, Bulus wa dut nduki madyi, wa nggod wor nughha, a zuran za maghamndi nu shiki ndu khar dya maghamndiku ba.

²⁷To, damta nje. Ka subur tlunar baarem yerem nughha. Qurse nang, aa maa ghaari ghai ye maghamndi Artemis ka gab maa dyi bamndi, zhaaji bu maghamndang ka kha kata, chin nuke dlar ghai Asiya rum ndu larji guma da a ghar ghai yenda."

²⁸Ba nu tukki wanang ku, tu memuna wor subur madyi, tu da suqur wor nu vidí a zuran ku za, "Gorkir ku kha Artemis bu Afiseku!"

²⁹Tu ghayang rokhsla, tu nduki dan ye maa nuke kib tabbarang a si, a dut Gayus ndu Aristakus, qusa Makidoniya nuke dya nu yir ku bu Bulus.

³⁰Tu Bulus shim wut varan gume tabbarang, tu yang nu mbu Yesu kwang nggutli nda.

³¹Nu kwaadarku nggur nuke a Asiya nuke dya raptan ku wa ruk tu khud nda ku tuk za ku vi nu mbu kib tabbarang ba.

³²Nduki nu tabakyang kap dyin wor bułlan, kume nu zun dyi nu saki tu taba nu nje ku ba. Beenan a da suqur wor nu vidí a zu dyi ngguri, yang beenan a zu kya dyi nggur zum.

³³Tu Yakhudeku nggur sa ku Alekhzanda du guma, tu yang Alekhzanda da kharan nu vidi ma ku aaki kha yit zu nji dyi nuke a nje ye wora.

³⁴Yang ba nu daki mban ku za dya khuzi Yakhuda, tu da suqur wor nu vidi a zuran ku za, "Ku gorkir kha Artemis bu Afiseku." A maata dyinang ku me awe rap.

³⁵Ni nu bular bu ghayang saki tu kha yit ku, tu zu za, "Nduki nu Afisa! Aaki wa zn nu dyine ghai Afisa kya nggut maa ghaari ghai bu gorkir Artemis kom ndu ndogdi shakhshakhndi na nggudki vidi.

³⁶Yang nuke nduk bu duma keela dyiku nang ba, ai, shipa tun shi aa num mbu qaandi khangkal, shi nu aa num mbe lukshi ba.

³⁷Wonji tk nduki nu na ba ki ndu wor fanang, nu muura tun mbu kib ghaari ghai bu maghamndi baarem ba, yang nu puzi nda zum ba.

³⁸Yang mbu damta kha Dimitiriyus ndu nu tlunar baran, wonji maa kumar qundan ndu nu kumarku ku da nda zhaano.

³⁹Yang mbu dyi nggur a nje zum nuke tun a shim zn nu, tun tla*d* she tabar nduk kudaandi.

⁴⁰Shwat nduk ka duma da zhaano baarem dyine dye ji khangkal nu datlki meeni nang, kume chem duma zu dyi na ba ki su ba do."

⁴¹Nu wodaki zu dyinang tu sa ku tabarang lakhta.

Tlunar bu Pudeku 20

Bulus wa gab nu mbu Dlar ghai Makidoniya ndu Kheles

¹Qurse lukhshang wa remta, tu Bulus qa nu mbu Yesu ku. Nu paki dumbur ye wora tu shi khar mundi ndu wor tu du mbu dlar ghai Makidoniya.

²Nu baaraki dlar ghai kunang tu pa dumbur ye wor madyi, tu khul nu mbu dlar ghai Kheles.

³Tu shi chere kunung nje. A daasa viri nu mbu dumbul dyim ma yir dlar ghai Siriya, tu Yakhudeku daasa dyi malkandi nu dyine nda. Nuke wanangang tu shim gab varan tu mbu mbu Makidoniya.

⁴Tu Sopata yi bu Farus na viki ghai Biriya, ndu Aristakus ndu Sakundus, nduki nu Tasalonika, ndu Gayus na jiiki Darbe, ndu Timoti ndu Tikikus ndu Turofimus nduki nu Asiya bala nda ku.

⁵Nuke wa kaya rem ku tu da burerem mbu ghai Turowas.

⁶Chem ji Filipi mbu dymbul dyim, qurse Tabar Burti Tolir nuke Yis su ba ndang, chem a gwa wor mbu ghai Turowas qurse qaandi qurmun. Chem a qan mut mbu ghai Turowas.

Laudarsi Yir bu Bulus mbu ghai Turowas

⁷Ye fudar nu gumapaali mbu qaandi mut chem taba ma shakh burti toliri. Tu Bulus ki balar kume a shim yir varan vi dumaaran, tu shi balar ye wor ma yir chele virkiri.

⁸Pitileku a nje khang mbu dangkali nu tabaki ku nu njang.

⁹Yang nyakhtlir nggur a nje dluman za Yutikus kharan me wundu kibang, tu dyenir kuna nda sarchi nu Bulus shobki dyine balarang. Nu dyenir daki Yutikus, tu da lawa vidi dyin dangkali nu kunung tu mudi.

¹⁰Tu Bulus da zhur nu yaghai tu kurum gha tu khaapa nda tu zu za, "Damta nu ba, ai, a nje nu nyifiri."

¹¹Tu Bulus gab nu vidi tu shakh burti tolirang yerem chem nji. Tu zum guma ndu balar kope nu maa datlki, kom tu peeta yirang.

¹²Tu ndukyang da nyakhtlirang tu du si kaari tu kasha ku madyi kume wa nakha.

Bulus wa Ji mbu ghai Turowas ma Yir Malitus

¹³Baarem chem vi nu guma ma yir she dymbul dyim, chem kus njiv kwatura ma yir Asus ma a gwami Bulus fara. Shi wanang ndu chem kume a yir ndu saaran.

¹⁴Nu gwaki rem mbu ghai Asus chem da nda mbu dymbul dyim chem di Mitilin.

¹⁵Chem zum guma ndu yir mbu dymbulang. Vi dumaaran chem khul Kiyos. Datli maaran tuk chem a Samos, nu maa datlki tuk chem a Militus.

¹⁶Bulus nu shim du nji Afisa ba, kume ku subur nji sarchi Asiya ba. A wakho mbu ka shi gwa nji chin khul Urshalima me ku Tabar Pentikos shi.

Bulus wa shi khar mundi ye Dlegumeku bu nu mbu Yesu ku nu Afisa

¹⁷Bulus a Militus tu ruk nu Afisa ku da qa dlegumeku bu tabar nu mbu Yesu ku nu nje yenda.

¹⁸Nu da ba ki ku tu ze wor za, "Tun nu vaanu tun wa zun pooni khar nang shiki ndu tunu ji dyin sarchi nang viki nu mbu dlar ghai Asiya nu gumapaali.

¹⁹Nga tlunar bu Magham ndu katar dyin madyikandi ndu dyim gho. Nga kanada buuri malkandiku zum zum nu Yakhudeku shiki ya.

²⁰Nang laada zu aa nyi tunu nang naki ka kha ye nu ndu boota ba, nga waazu ndu shogar ye nu ye dalangi ndu mbu rafa rafa.

²¹Nga wu Yakhudeku ndu Gurik ku ku nggod ku mbe solar baanda, ta gab nu she Magham, tu maita Zhinerem gwaanji Yesu.

²²“Wonji leendang Jiimba a khun sa, ma du nga Urshalima, yang nang zun dyi nuke a ma gwa nga far ba.

²³Aa nuke Jiimbi shakhshakhndi wa wut mbu aa nyi ghai za kхиiri nu mbu zhaarum ndu bonye madyikandi a nje a buri nga.

²⁴Yang nang da nyifi bang ma aa num ba, mbu ngga duma woda tlunar nu Zhinerem gwaanji Yesu vurki ya nang, nang ke, saida nga Labar Mbarkandi nu munkir bu Magham.

²⁵“Yang leendang nga zun tun bu na nga tuk ba, tun nang baaraki dyinonu nga zu Labar Mbarkandi nu kwaadar bu Maghamang.

²⁶Kume nang nga zuran ye nu meeni, tom bu aaki a nje dyina ba,

²⁷kume nang zhang zu kap shimndi bu Magham gha ye nu ba do.

²⁸Tun dang vaanu, ndu shapir Jiimbi shakhshakhndi saki nu mbu bunonu ma nggut nu, tun zum guma ndu khutlo tabar bu nu mbu Yesu ku nu Magham masaki ndu tom bu Yi baran.

²⁹Nga zun qurse nga du vara yidi gaariku malkandi kada vi nu chele baanu, yang bu njig shapirang ba.

³⁰Aa chele baanu beeni nduki kada vi tu zu shim nggod zhire ku nu gha, ma ku dut nu mbu Yesu ku nu she wora.

³¹Kume nang kha ma daasaran! Kor ma nuke me sonyi kunung nu peetaki nang laada dut dlumndi aaki chele baanu virkir ndu fudar ba, nga shi ye nu ndu dyim ghoori.

³²“Yang leendang, nga sa nun mbu khar Magham. Bu ku balar munkir baran khutlo nu, chin ka dunki nu, tu vur me shakhti dye mbu ge baanu ye nu suyen ndu nduki nu wakaki var wora.

³³Nang zhiri muzhindi ndu lukti bu aaki ba.

³⁴Tun wa zun nu vaanu nu dyine nga shi tlunar ndu khara ma gwa nga dye khar viti banga ndu nduki nu kya suyen ndu nga.

³⁵Mbu dyiku nang kap tun ka na nu vya tun zun nu dyine wa kus ku shi nu tlunar wa nang shiki ma ku shaata nu nduki nuke dumbur baanda kata. Tun a kor balar bu Zhinerem gwaanji Yesu nu zuki za, ‘Vurtan wa duk dluran barke.’”

³⁶Nu Bulus wodaki balar nang, tu kurum gha tu shi barar ndu wor kap.

³⁷Tu kap baanda ngga ghoori, tu nggud ku nu ve qur Bulus a khaapa nda ku tu sa me wor ye shalnggan.

³⁸Memuna wor chit kume balar nu zuki za bu na nda ku tuk ba. Kom tu dung nda ku nu me dumbulang.

Tlunar bu Pudeku 21

Yir bu Bulus mbu ghai Urshalima

¹Sarchi nyem njigki wor chem vi nu mbu dumbul dyim chem du Kos. Vi dumaaran chem du Rods, kom chem du Patara.

²Nyem gwaki dumbul dyim nuke a ma yir Fonishiya chem vi chem di.

³Chem a na dyin ghai Saipurus, chem ngga nda nu dyin bun gudau chem zum guma ndu yir chem a khul dlar ghai Siriya. Chem shur nu mbu ghai Taya, kume dumbulang a ma shur shipiti baran gha nje.

⁴Nyem gwaki ye maa nuke nu mbu Yesu ku a nje chem khan nje me qaandi mut. Tu Jiimbi shakhshakhndi wut ye wora, tu ze Bulus ku za ku du Urshalima ba.

⁵Yang nu sarchi yir baarem shiki chem ji chem zum guma ndu yir baarem. Tu nu mbu Yesu ku dungnderem ma yir qurse ghayang suyen ndu nusuku baanda ndu qusonggi baanda. Kom chem kurum gha me dyimang chem shi barari.

⁶Chem shi khar mundi ye yen. Chem vi nu mbu dumbuli, baanda tu gab nu kaari ku.

⁷Nyem njigki Taya chem khul nu Tolemayis, chem shi qaandi ye nyeezerem chem qan da she wora.

⁸Vi dumaaran chem du Kaisariya, chem vi nu kaa bu Filibus nu waazu. Nuke dya da chele nduki mutndi nu datki wor ma tlunar shakhti dyezumndi ye tabar bu nu mbu Yesu ku nuke a Urshalimang, chem zhur nu she nda.

⁹Yang quasa nusuki a nje khanda wor vat nuke dong nu shi bur ku ba, yang wa ka zu dyi nu Magham zuki ye wora.

¹⁰Qurse chem wa qan kodom ye maaran, tu annabi nggur a vi Yakhudiya dluman za Agabus.

¹¹Nu Agabus a ba ki she rem tu da dye gundi mbu var bu Bulus. Tu gun kharanku ndu saaranku nughu tu zu za, "Wonji dyi nu Jiimbi shakhshakhndi zuki. 'Yakhudeku nu Urshalima ka gun nu dye gundi mbu var nang nu gha wanang, ka vur nda nu mbu khar nduki nuke dya Yakhudeku ba.'"

¹²Nyem tukki wanang, chem ndu nduki nuke a mbu ghayang chem khud Bulus ku du Urshalima ba.

¹³Tu Bulus tlogha za, “Num saki tun shi wanang? Num saki tun ki ghoori tun a subur memunara? Ai, nga daasaran ma kū gundi nga nū gha dyenda ba, aa ka tlagha nga nū gha Urshalima kūme dlum Zhinerem gwaanji Yesu.”

¹⁴Nyem kūnaki nggūtli nda, chem kha yit, chem zu nyem za, “Bu kū Zhinkir gwaanji shi shimndi baran.”

¹⁵Qurse qaandiku nang, chem daasa chem dī Urshalima.

¹⁶Tu nū mbu Yesu ku nggur Kaisariya bala rem, tu dū ndū chem she Manason njif nūke chem a ma zhurti nū she nda. Dya ye Saipurus, da chele bū nū mbu Yesu ku nū gumapaali.

Bulus wa Khutlo me ghai bū Yakhudeku kūme Labar Mbarkandang.

¹⁷Nyem khūlki Urshalima tu nyeezerem gada rem ndū kashari.

¹⁸Vi dumaaran tu Bulus dū suyen ndū chem she Yaqub, yang dlegumeku bū tabar bū nū mbu Yesu ku a nje ye maaran kap.

¹⁹Qurse wa shi qaandi ye wora tu zu su kap dyi ku nū Magham shiki chele nduki nūke dya Yakhudeku ba nū kūnshe tlūnar nū chin Bulus shiki.

²⁰Nū tukki ku tu gor dlum Magham ku. Tu ze Bulus za, “To mudlerem, no, Yakhudeku khang wa maita ku, wonji kap baanda wa ka mbu Wopar bū Musa madyi.

²¹Yang wa tuk labar ba ku, za ta zuran ye Yakhudeku nūke a suyen ndū nduki nūke dya Yakhudeku ba kū njig khutlo Wopar bū Musa ku. Gwa mban za ta zuran ye wor za kū dla su qusonggi baanda nū gha ku ba, yang kū mbu beeni me ghaiku baarem ba.

²²Yang na chem ka shi kikimndi? Kūme ka tuk labar bar ba ku.

²³Nūke wanang, to shi dyi nūke chem a ma zuran yoro. Nduki a nje vat fan nū daki alqawar.

²⁴To dū ndū wor tun shi me ghai wakar nū khar shakhshakh suyen, to bi mužhindi wakarang, ma kū shi khuzi ye wora. Shir wanang ka sa tu nduki zun nū dyine dyi nū wor tukki dyinorang dya zhire ba, ka zun ku nū dyine ta ka khutlo wopar bū Musang.

²⁵Bū nduki nūke dya Yakhudeku ba nū maitaki, chem wa ruk lagarkati ye wor nū dyine chem wa dla mbū balarang nūgha. Kūme nang kū nji dyi nū shiki sadke su ye mulum ba, kū nji tom ba, yang kū nji dlu nū ghengki quran tu mut ndū tom baran ba, yang kū shi zawa ku ba.”

²⁶Vi dumaaran tu Bulus dū ndū nduki nang tu shi meghai wakar nū khar shakhshakh suyen ndū wora. Tu vi tuk nū mbū rafti bū Magham tu zu fuðar

nyedli bu wakarang, nang ke sarchi nuke ka vurki ma sadke kume aa nyi da chele baanda.

Wa Kus Bulus mbu Rafti bu Magham

²⁷Nu qaandi mutndang shiki bing nyedli, tu Yakhudeku nggur na viki Asiya na Bulus mbu rafti bu Maghamang. Tu sokh tabar ndukyang tu kusi nda ku,

²⁸a zhaano ku a zuran za, “Nyeezerem Israila, shaata ma rem! Wonji njif nu baaraki aa fun a puz nduki baarem, ndu woparku baarem, ndu rafti bu Maghamndi baarem nang. Wonji a ba tuk ndu Kheleneku nggur mbu raftang ma ku sa maa shakhshakhndi nang ku kha ndu rugna.”

²⁹(Zu ku wanangang kume wa na Bulus ku dau suyen ndu Turofimus ye Afisa mbu ghayi. Nang ke dyi nu saki tu taman ku za wa vi ndu chin mbu rafti bu Maghamang).

³⁰Tu ghayang rokhda, tu nduki a ba dyin da tu kus Bulus ku guma da, tu duti nda bar mbu rafti bu Maghamang, tu za me vikwang nugha fan ndu fan.

³¹A bonye ku tlagha nda nda tu gorkir bu sange sojeku bu Roma gwa labaran za dakhlar malkanda shir mbu Urshalima kap.

³²Tu ji kau tu da sojeku rututundi ndu sojeku tu du ku dyin dari. Nu tabar ndukyang naki gorkir bu sojekwang suyen ndu sojeku, tu njig dlab Bulus ku.

³³Tu gorkir sojang a ba tu kus Bulus, tu sa ku gun nda gha ndu yakhli rap. Kom tu zham za da, dya kiya ndu dyi nu shiki.

³⁴Yang tabar ndukyang a balarku aaki a zu baran tu maarang kha rokhdlaran, beenan za dyi nang ka beenan za dyinan ka. Kume rokhdlar bu maarang gorkir sojang nu gwa mbu dyi nu datlki ba, kume nang tu sa ku du ndu Bulus ye maa khar bu sojekwang.

³⁵Nu Bulus a ba ki ye me dlar nuke a me virang, tu sojekwang da nda nu vidi kume me yirti bu tabar ndukyang wa shi madfy.

³⁶Tu tabar nduki na mbuki gaanje worang ki zhaano a zuran ku za, “Du ma bar ndu chin!”

Bulus wa shi Balar ye Tabar ndukyang

³⁷Ba a ma viri nu mbu karar maa khar bu sojekwang tu Bulus ze gorkir sojang za, “To ka njifti nga tang zu dyi nggur yor mu?” Tu gorkirang tlogha za, “Alapa ta magha me Gurik mu?

³⁸Wodye to ke khuzi Masar na ba ki ndu dakhlar tu dut nu tlaghar mutiku wor dupu vat nu mbu gaari zhu bingdang ba goma?”

³⁹Tu Bulus tlogha za, “Nga pooni Yakhuda. Tarsus nu mbu dlar ghai Kilikiya ke ghai banga. Nga ye ghai nu khaki ndu zhaaji nang yang nga khutoro, njigti nga tang shi balar ye nduki nang.”

⁴⁰Nu vurki zalale ni yenda tu Bulus ching gha dyin me dlar me virang, tu da kharan ye tabar ndukyang kuh kha yit ku. Nu khaki yit ku, tu shi balar ye wor nu me ghai Aramayik.

Tlunar bu Pudeku 22

¹“Nyeezaku ndu kudaandiku banga, gwa ma dlumdonu ya tang zu dyi nu datlki ye nu, tun zun nu dyine nang shi zop ba.”

²Nu tukki ku a balarang ndu me ghai Aramayik tu nggaasi khar yit ku. Kom tu ze wor za,

³“Nga Yakhuda nggeng, kha nga mbu ghai Tarsus nuke a Kilikiya, yang nga gor fan mbu ghai nang. Nga dl shogar bang she Gamaliyel, chin shogaki aa num ya dyine woparku bu zhikanerem. Nga nu ghaari ghai ye Magham madyi, ba wa nuke tun a shiran meeni.

⁴Yang nga vur bonye ye nduki nuke a mbu Njiv nang. Nga tlagha beena wor nughha, tang gun beena nduki nusu ndu khusku, nga ka khi wor gha zhaarum.

⁵Aa chin gorkir bu kuruku ndu tabar dlegumeku bu nduki ka saida nga shi dyikunang. Nga dl lagarkati she wor ma yir su she nyeezerem Yakhudeku nuke a mbu ghai Damaskus. Nga du ma a ba nga ndu wor gundan Urshalima kuh kuma wora.

⁶“Nga mbu yiri, nang khulki bing ndu Damaskus chele fufari ba kelep yiti tu yarang gwaanji shi wuti mbu vidye maa nuke nga sang.

⁷Tang nggut yaghai tang tuk suqur balar a zuran ya za, ‘Shawulu, Shawulu, num saki to ki vur bonye ya?’

⁸“Tang tlogha nga za, ‘To kiya, Kuman?’ “Tu zu ya za, ‘Nga Yesu khuzi Nazaret nuke ta vur bonye yendang.’

⁹Yang nduki nuke a suyen ndu nga wa na yarangang ku, yang nu tuk suqur njif nuke a balar ndu nga ba.

¹⁰“Tang zham nda nga za, ‘Yang ngga shikya num, Zhinerem gwaanji?’ “Tu Zhinerem gwaanji zu ya za, ‘Ju to vi nu mbu ghai Damaskus, ka da zu dyi nu daasaki yor fara.’

¹¹Nuke nga na maa ba, kume yarang nang nakyang wa shi madyi tu nduki nuke a suyen ndu nga kus khara tu bala nga bala nu Damaskus.

¹²“Tu khuski nggur dluman za Khananiya a ba sha. Dya nu ghaari ghai ye Magham nu mburi wopar baarem mbari, Yakhudeku nuke a fara a kuna nda ku.

¹³Tu da ba tu zu ya za, ‘Mudla Shawulu, no maari.’ Fan ndu fan tu yita quni, tang na nda.

¹⁴“Tu zu ya za, ‘Maghamndi bu zhikanerem wa daato ro ma ku zun na shimndi baran, to na nu Jeembang, to tuk balar baran.

¹⁵Kume to ka kha ma nu saidu baran ye nduki kap dyine dyi no naki, to tuki.

¹⁶Yang ta bu kya num? Ju tu shi baptism yoro tu shib solar ba yor nu gha nu kunshe qar dlum Zhinerem gwaanji.’

¹⁷“Qurse nga gab nu Urshalima, nga barari, mbu rafti bu Magham, tu yita qun tang na tunu.

¹⁸Tu yita na Yesu a zuran ya za, ‘Ju, to njig Urshalima dawu, kume bu dlus saidu nuke ta ma shiran ku dyina ba.’

¹⁹“Yang tang zu nga za, ‘Zhinerem gwaanji, ai, wa zun ku nuke, nga ka baara kib tabarku baanda nga gun nduki nu maitaki ro tang shi kurpi ye wora.

²⁰Wonji sarchi nu tlaghaki Istafanus nu saidaro, nga nje chingndan ye maaran. Nga gun su ye dyi nu shiki kwang, yang nga nggutki luktiku bu nduki nu tlaghaki nda ye wora.’

²¹“Tu Zhinerem gwaanji zu ya za, ‘Ju to di, ngga ruktor nu bakh fara, ye maa nuke dyi Yakhudeku ba.’”

Bulus wa zu su varan za Chin ye Roma

²²Tu tabar ndukyang gwa dlumndi wor ye Bulus ma yir sarchi nu zuki balar nang. Tu ghwat zhaano ku a zuran za, “Ku tlatha nda nu gha! Ku shakh pooni nduk wanang ndu larji, nu shipa ku njig nda nu nyifi ba!”

²³Tu ki zhaano ku a mbuk dye lupar baanda nu vidu, a wos ghai ku tu kus ji ndu kalawi.

²⁴Kume nang tu gorkir sojang zu za ku vi ndu chin mbu ye maa khar bu sojekwang ku zham nda ndu kurpi, ma ku lab mbu dyi nu saki tu tabar ndukyang ki zhaano yenda wanangang.

²⁵Yang qurse wa gundi nda nu gha a ma shi kurpi yenda, tu Bulus shi balar ye soje gwaanji bu Roma nuke a nje chingndan bing nu chinang. Tu ze nda za, “Alapa, wa shi torop mbe woparang ku shi na kurpi ye njif nuke zalale khar ye Roma a nje kha nda me ku kuma nda mu?”

²⁶Nu soje gwaanji nu Romang tukki wanang, tu du she gorkir bu sojekwang tu ze nda za, “Ta ma shikya num? Khuski nang zalale khar ye Roma a nje kha nda.”

²⁷Tu gorkirang a ba she Bulus tu zu za, “Zu zhire ya zalale khar ye Roma a nje kha mu?” Tu Bulus tlogha za, “I do.”

²⁸Tu gorkirang tlogha za, “Nga gwa zalale nang nu muzhindi madyikandi.” Tu Bulus tlogha za, “Bang kha nga si.”

²⁹Kume nang tu nduki nuke a ma zham ndang song nu gana fan ndu fan. Nu gorkirang daki mban za zalale khar ye Roma a nje kha Bulus tu tuk sawa kume wa woda wa gun nda.

Bulus gume Tabar Dle gume bu Yakhudekwang

³⁰Vi dumaaran gorkirang a shim zun dyi nu saki tu Yakhudekwang da zhaano bu Bulus. Tu kwaatli nda nu gha, tu qa kuru rututundi ku ndu nduki nu kya mbu tabar dle gume bu Yakhudekwang tu taba ku. Kom tu da ba ndu Bulus tu ching nda gha gume wora.

Tlunar bu Pudeku 23

¹Tu Bulus nggut tabar dle gumekwang njang tu zu za, “Nyeezaku, ma bar meeni damta nje mbu memunara ba. Yang kwaari bang mbarkandi nu wut ya za nga shi dyi galkandi nuke ka viki nu chele bang ndu Magham ba.”

²Tukti wanang tu Khananiya gorkir bu kurukwang ze nduki nuke a nje chingndan bing ndu Bulus k u butl menang.

³Tu Bulus ze nda za, “To garuk nu pashaki nu gha ndu ghai bongndi. Magham ka butlor tuk! To kharan gha fan ma kuma nga ndu woparang, yang ta sa za k u butli nga, aa nuke woparang nu zu za k u shi wanang ba.”

⁴Tu nduki nuke a nje chingdanang ze Bulus za, “Yang ta puzkya gorkir kuru bu Maghamang mu?”

⁵Tu Bulus tlogha ye wor za, “Nyeezaku, nang zun za chin ke gorkir bu kurukwang ba. Jiwa a nje bularan za, ‘Ku puz na dle gume bu nduki ba.’”

⁶Nu Bulus daki mban za beeni ndukyang dya Saduke ku, yang beenan dya Parise ku, tu da suquran nu vidu mbu tabar dle gume bu Yakhudekwang a za, “Nyeezaku, ai, nga Parise woi bu Parise. Yang wonji a kuma nga kume sar memunar nang shiki nu dyine jiiri mbe muti.”

⁷Zur wanang tu keele ji chele Pariseku ndu Sadukeku tu tabbarang shakh san rap.

⁸(Kume Sadukeku nu maita za jiiri mbe mutang a nje ba, yang nu ruktiku bu Magham ndu jiimbiku a nje shwat ba. Bu Pariseku yang wa maita za dyi kunungndi nang a nje.)

⁹Tu keele madyikandi ji chele baanda, tu yang maalum taurete nuke dya Pariseku nggur ji tu ching gha ku a balarku a zuran za, “Baarem nyem na zop nu khuski nang shiki ba. Ki zunkya? Bai jiimba gom, yang nu rukti bu Magham gom shiki balar yenda.”

¹⁰Nu keele gangki, tu gorkir sojang tuk sawa kumbyakh Bulus nughha kushit kushit ku ba. Tu yang sa sojekwang tu zhur ku tu da lawa Bulus bar kha wor ndu dumbur, tu du ndu chin ye maa khar bu sojekwang.

¹¹Nu virkir shiki tu Zhinerem gwaanji ching gha bing ndu Bulus tu ze nda za, “Gun memunaro, kume ba wa no saidaki nga mbu ghai Urshalima, to ka saida nga wanang tuk mbu ghai Roma.”

Wa shi Sawari ma Tlagha Bulus ku

¹²Nu dumaari, tu Yakhudekwang daasa ma tlagha nda Bulus. Tu kumnda ku za wor bu zum ba, yang wor bu za aa num ba, kope wor wa tlagha Bulus.

¹³Yang nduki nu shiki kumndar nang wa duk nduki dyin vat.

¹⁴Tu du ku she kuruku rututundi ndu dlegumeku bu ndukyang tu zu ku za, “Chem wa shi kumndar gwaanji nyem za chem bu zum aa num ba yang chem bu za aa num ba kope chem wa tlagha Bulus nang.

¹⁵Kume nang, tun ndu tabar dle gume bu Yakhudekwang tun karuk ye gorkir bu sojekwang kumda ba ndu chin wa tun a shim kumbyakh Bulus ngugh zum mbari. Yang chem ka daasa chem tlagha nda me kumda khul she nu.”

¹⁶Yang tu ye khuski ngguri ngunyin Bulus tuk labarang tu da ze Bulus mbu maa khar bu sojekwang.

¹⁷Tu Bulus qa soje gwaanji bu Rome ngguri tu ze nda za, “Du ndu nyakhtlir nang she gorkir baanu, balar a nje nuke a shim zuran yenda.”

¹⁸Tu soje gwaanjang du nu nyakhtlirang she gorkirang. Tu soje gwaanjang ze gorkirang za, “Ye zhaarum nuka qaki nda za Bulusang qaki nga, tu khuti nga za a ba nga ndu nyakhtlir nang shoro kume a ma zu dyi nggur yoro.”

¹⁹Tu gorkir bu sojekwang khub khar nyakhtlirang, tu dut nda nu konggol, tu zham nda chin dyenda za, “Ta shim kya zu num ya?”

²⁰Tu nyakhtlirang zu za, “Dlegumeku bu Yakhudekwang wa tladku za wora ma khutoro kumda ba nu Bulus gume tabar wuri, wa wora shim kumbyakh Bulus ngugh zum mbari.

²¹Yang tlogha na ye wor ba, kume nduki nu dukki dyin vat chele baanda a nje lubaran ku me njivi, a shim kumda tlagha nda Bulus. Wa kumnda ku za wor bu zum ba yang wor bu za ba, kope wor wa tlagha nda. Yang wa woda daasa var wor ku a bu kya tloghar ba dyenda.”

²²Tu gorkir bu sojekwang dut dlumndan za, "Zu na ye aaki no za ta zu balar nang ya ba." Tu shi khar mundi ndu nyakhtlirang.

Wa Tupa Bulus nu she Nggomna Feliks

²³Tu gorkirang qa soje gwaanjiku wor rap tu ze wor za, "Daasa ma tun a ma yir Kaisariya vi mudlam nu virkiri. Suyen ndu sojeku won rap, ndu soje nu dlar pursiku dyin mut, ndu sojeku won rap nu ka shiki dakhlar ndu kaaziku.

²⁴Gwa ma pursiku ye Bulus nu ke ka lubaki. Tun du ndu chin she nggomna Feliks sur."

²⁵Tu gorkir bu sojekwang bu la lagarkati.

²⁶A za, lagarkati nang a vi she Kulaudiyus Lisiyas. Ma yir she Nu Dumburang, Nggomna Feliks. "Nga qaandi yor madyi.

²⁷"Khuskinang, Yakhudeku a kuski nda tu shi bing tlagha nda ku, kom tang du dau, nga ndu sojeku banga ta nga lawa nda bar kha wora, kume nga tuk za zalale khar ye Roma nje kha nda.

²⁸Nuke nga shim zun nga dyi nu shiki ye wor tang du ndu chin gume tabar dle gume bu Yakhudekwang.

²⁹Yang tang gwa a puzi nda ku dyine balar woparku baanda, yang zop nu shikyang nu khul kugun nda gha ba, yang kugun tlagha nda ba.

³⁰Nang gwaki labbarang za a daasa shi dyi malkandi ku yenda, nang ke dyi nu saki tang a rukti nda nu sho ro fan ndu fan. Nga ze nu dar zhaano ku baranang ku zu zop nu shikyang yoro."

³¹Tu sojekwang du ndu Bulus ku do ba wa nu zu ki ye wora, tu du ndu chin Antipatiris mbu virkiri.

³²Vi dumaaran tu njig sojeku nu lubar pursikwang tu peeta ndu chin, baanda yang tu da gab nu ye maa khar baandang.

³³Nu sojeku nu lubar pursikwang khulki mbu ghai Kaisariya, tu vur lagarkatang ye nggomna, tu njig Bulus nu mbu kharan.

³⁴Nu nggomna nggutki lagarkatang, tu zham Bulus ye maa nu da viki si. Nu tukki za dya ye Kilikiya,

³⁵tu zu za, "Ngga kuma balar nang sarchi nu ke nu dar zhaano barang a khulki ku." Tu nggomnyang sa za kugung nda nu mbu rafti kwaadar nu kuji Khiridus dunki.

Tlunar bu Pudeku 24

Yakhudeku wa Da Zhaano bu Bulus.

¹Qurse qaandi qurmun, tu gorkir bu kuruku, Khananiya, a ba ndu dlegumeku ngguri ndu lauye nggur dluman za Tartulus, ma da zhaano bu Bulus gume nggomna.

²Nu da viki ndu Bulus, tu Tartulus shi zhaano bu Bulus gume nggomna Feliks a zuran za, "Magham kur nyifiri! Kadari baaro saki tu nduki baarem kha ndu qaandi memuna, khar viti baarem wa shi mbari kume ta ka nggut maa guma;

³nduki baarem nu aa fun mbe anyi njiva a kuna ku madyi.

⁴Yang nga khutoro, ku memuna subur ba, mbe munkir baaro nggo dlumndo ye dyi nuke chem a ma zuran yoro.

⁵"Njif nang dya nu keele, a bar ndu damtar chele bu Yakhudeku nu mbu larji nang kap, chin ke gorkir bu nduki nuka qaki var wor za wor ke Nazaret ku, nang ke nu mbu Yesu ku.

⁶A shim sa rafti bu Magham ku kha ruknaran, kom chem kusi nda.

⁷Kom tu gorkir bu sojekwang Lusiyas tu da ba nu dyinerem nu dumur tu lawa nda bar me khaarem.

⁸Ta sa nu dar zhaano baran kwang ku da ba gumero. Mbu ta zham nda to ka tuk dyi nuke chem a da zhaano baran dyinanang."

⁹Tu Yakhudekwang gun san a zuran ku za dyi nu zukyang ba wanang.

Bulus wa Lawa Dyinang gume Feliks

¹⁰Nu nggomna wutki ye Bulus ku shi bala, tu zu za, "Nuke nga zun ta shi sonyi khang ta kumar ye nduki nang, ngga lawa dyina ndu kasha.

¹¹Ai mbu ta nggudi to ka gwa yir bang Urshalima ma ghaari ghai ye Magham nu peeta qaandi gwaanggum rap ba.

¹²Yang nu dar zhaano bang ku nang sar da nu gwa nga ngaa keele ndu njif nggur mbu rafti bu Maghamang ba, yang nu gwa nga ndu dye dar khangkal mbu kib tabar bu Yakhudeku ba, yang aa mbu ghai zum ba.

¹³Aa dyi nuke a zuran ku gume nang bu duma wut zhire ni yor ku ba.

¹⁴Nga tlogha tun da mbu dyi nu zuki ku nang ke nga ghar ghai ye Maghamndi bu zhikanerem ku mbe Njivang, nuke a zuran ku za zhire ba. Nga maita kap dyi nuke a nje builaran mbu Taurete ndu lagarkati bu annabikwang.

¹⁵Nga sa memunara ye Magham ba wa nuke ndukiku nang a shiran nu dyine ka ba ji ndu mutiku, nu dambi ku ndu nduki nuke dya nu dambi ku ba kap.

¹⁶Nang ke dyi nu saki aakochi nga wute mbu memunara ku kha nga mba rap rap ba yang damtar nggur nje chele bang ndu Magham ndu nduk ba.

¹⁷“Na do, qurse sonyi ku kodom ta nga gab nu Urshalima ndu shaatar ye nu nungndiku chele nduki banga, kom tang shi vurti ye Magham tuk.

¹⁸Nga dyinan tu gwa nga ku mbu rafti bu Maghamang. Nga woda waka vara nu khar shakhshakh, yang tabar nduki a nje sha ba, yang nang shi dye dar khangkal bu nduki ba.

¹⁹Yakhudeku nggur a nje quasa Asiya nuke a nje ye maaran, wor shipaki ku da ba ku gume ro tu da zhaano banga mbu balar nggur a nje kha wor dyina.

²⁰Mbu wanang ba, ku nduki nang zu zop nu gwaki nga si sarchi nu duki ndu nga gume tabar dle gume bu Yakhudekwang.

²¹Bai tuk ku shi balarku dyine dyinang zuki sarchi nu chingki nga gha gume wor nang zuki nga za, ‘A kuma nga meeni gume nu kume balar jiiri mbe muti.’ ”

Wa Dung Bulus gha Kaisariya.

²²Yang nuke Feliks wa zun su tun khang dyine Njiv bu Yesu, tu ching wor gha tu zu za, “Bu ma ku Lisaya gorkir bu sojeku a ba dong kom tang dla kumar ye nu.”

²³Tu Feliks sa ku soje bu Roma gwaanji nggut Bulus, ku ranna nda madyi ba, yang ku nggutl raptan ku bar she nda ma ku shaata nda ndu tun ba.

²⁴Nu qanki kodom, tu Feliks ndu nokhzan, dluman za Durusila nuke dya Yakhuda a ba ku. Nu da ba ki ndu Bulus yenda, tu gwa dlumndan ye Bulus dyine balar maitar Masiya Yesu.

²⁵Ye sarchi nang tu Bulus shi balar dyine tlunar dambi, ndu dukti dumbur bu shimndi bu man va, ndu kumar nuke a bar fudar wuri. Tukti dyikunang tu Feliks tuk sawa, tu ze Bulus za, “Leendang gobu. Mb u nga gwa sarchi ngga ba qa ro.”

²⁶Feliks taman za Bulus ka vur muzhindi yenda, nang ke dyi nu saki tu ka qa nda sar khang mbu yen ma shi nji pijiri ndu chin.

²⁷Yang sonyi rap qursan tu Fokiyas Festus zum nggomna me bu Feliks. Nuke Feliks a shim mun memuna Yakhudekwang, tu njig Bulus nu zhaarum.

Tlunar bu Pudeku 25

Bulus wa khud ku da Kuma nda gume Kaisar

¹Qurse qaandi kunung nu nggomna Festus a khulki tu kus tlunari, tu ji Kaisariya tu du Urshalima.

²Tu yang kuruku rututundi ndu dlegumeku bu Yakhudeku da zhaano bu Bulus nu she nda.

³Tu khuti nda ku za kü da gab ndü Bulus Urshalima kume sa nda nduki kü lubagha kü tlagha nda nda nü gha yiti njivi.

⁴Tu Festus tlogha za, “Nduki a njig a bu dyin Bulus mbü ghai Kaisariya, yang nga yir far mbü qaandan.

⁵Kume nang kü dlegumeku baanu dü suyen ndü nga, mbü khuski nang wa shi zop ngguri tang a kuma nda.”

⁶Nü duk yen ndü qaandi miyasi ma yir gwang she wor ba, tu gab varan nü Kaisariya. Vi dumaaran tu khan dyin zhakhdye kumari, tu sa kü da ba ndü Bulus gume nda.

⁷Bar bü Bulus, tu Yakhudeku na ba ki Urshalimang kara Bulus tu da zhaano baranku dyine dyiku khang madyi dümburkandi nüke nü düma wut zhire ni ku ba.

⁸Tu Bulus keela ma lawa dyinan a zuran za, “Nang shi zop mbü woparku bü Yakhudeku ba, yang nang shi zop ye rafti bü Magham ndü Kaisar sar da ba.”

⁹Yang nüke Festus a shim mun mbü Yakhudekwang tu zham Bulus za, “Ta tlogha kü dü na Urshalima kü da shi kumar nang yor gumera dyine dyikunang mu?”

¹⁰Tu Bulus tlogha za, “Fan nang nga gume maa kumar bü Kaisar, yang shipa kü shi kumar nang fan. Nang shi zop nggur ye Yakhudeku ba, aa to, ta zuni.

¹¹Mbü tuga nga shi zop nü khulki kü tlagha nga, ai, ngam bü zhang kü tlagha nga ba. Yang mbü zhire kha wor mbe dyiku nü daki zhaano bang dyinanang ba, nduk a nje nüke ka vurki nga nü mbü khar wor ba. Nga khutan kü shi kumar nang gume Kaisar.”

¹²Qurse Festus wa shi sawari ndü nduki baran, tu tlogha za, “Nüke ta khud kü shi kumarang gume Kaisar, to ka dü gume Kaisar.”

Bulus gume Aguripa ndü Burnis

¹³Nü qanki kodom qurse nang, tu Kuji Aguripa ndü Burnis khachin nusukandi a ba ku Kaisariya ma laale ye Festus.

¹⁴Nüke ka qan ku khang nje, tu Festus a ba ndü balar bü Bulus ye kuji. Tu Festus ze nda za, “Khuski nggur a nje nü Feliks njigki ya zhaarum.

¹⁵Sarchi nang düki Urshalima tu kuru rututundi ndü dle gume bü Yakhudeku da zhaano bü khuski nang, tu khuti nga ku za kü dla nga mbü kumar nüke a dyine ndang nü gha kü khan dyine nda.

¹⁶“Yang nga ze wor nga za chem Romeku nyem ka dla mbü kuma waare yir ndü nduk gume nduki nü daki zhaano baran ba. Wa küs kü vur zalale lawar dyinan yenda dyine dyi nü nduki daki zhaano baran dyinanang.

¹⁷Nang ke dyi nü saki ba nyem a ba ki suyen ndü wora, nang subur sarchi ba tang dlan dyin zhakhdye, vi numaaran tang sa kü da ba ndü khuskyang.

¹⁸Ni nü dar zhaano baran kwang jiiki nü da ba ndü zhaano nggur gurgurndi nü dyine nda wa nang tamanki ba.

¹⁹Yang balarku a nje dyine ghaari ghai baanda nüke nü ra Bulus ku dyinan ba, kom ndü Yesu nggur nü mutki yang Bulus wa maita za fan ba njif nang a nje ndü nyifiri.

²⁰Nüke nang gwa dyiku nüke dla nga mbü kumar nang su ba, tang zham Bulus mbü ka dü Urshalima kü da shi kumar dyikunang njigi.

²¹Tü yang Bulus khud za kü dü ndü balar nang gume kuji gwaanje Kaisar kuma, kom tang sa kü bu dyinan ku kope sarchi nang rükki nü she Kaisar.”

²²Tü kuji Aguripa ze Festus za, “Aa nga ngga shim tük khuski nang nü vara.” Tu Festus tlogha za, “To ka tükki nda wuri.”

Bulus Gume Aguripa

²³Vi numaaran tü Aguripa ndü Burnis shi viri mbü lukti kwaadari, ta ba ku suyen ndü kwakhneku ndü ndukkudaandi nü mbü ghayang tü vi nü mbü sham tabarang. Tu Festus sa za kü da vi nü Bulus.

²⁴Tü Festus zü za, “Kuji Aguripa, ndü kap nduki nüke a suyen ndü chem, wonji njif nü Yakhudeku kap a ba ki ndü zhaano baran mbü ghai Urshalima, ndü fan tük. A zhaano ku za nü shipa kü njigti nda ndü nyifi ba nggwa.

²⁵Yang bang nang na dyi nü shiki nü khulki kü tlagha nda ba. Yang tük nüke chin nü varan khudki za kü dü ndü kumarang gume Kaisar, tang zü nga za ngga dü si she nda.

²⁶Aa nüke bala nje khara shwat nüke ngga bulaki ye nü dumbarang kuji nü Roma dyine nda ba. Nang ke dyi nü saki tang a ba ndü chin gume nu, nü shi wa nüke ta nje, to kuji Aguripa ba, kume qurse chem wa lab mbü balar baranang bai ngga gwa dyi nüke ngga bulaki.

²⁷Kume ye nar banga, dya me nggubung mbü nga rük njif nü khiiki nda gha zhaarum waare wuti dyiku na daki zhaano baran nü dyinanang.”

Tlunar bu Pudeku 26

Bulus wa ching ma lawa dyinan gume Aguripa

¹Tü Aguripa ze Bulus za, “Wa vür zalale yor ma kü lawana dyinoro.” Kom tü Bulus da kharan, tü nggaasi balar za:

²“Nga shi loobo shwat, kuji Aguripa, kume nga ma balar nüke ka lawaki nga dyine dyiku nü Yakhudeku zuki nü dyina gumero.

³Nu shi wa nuke ta shi zundi madyi dyine me ghaiku bu Yakhudeku ndu dyi nuke a keele dyinan kwang ba. Yang nga khutoro, to gwa dlumdor ya nu kadanyi.

⁴“Yakhudeku kap wa zun pooni khar viti nang shiki ji bang nyakhtli, mbu ghai baarem gumapaali ndu Urshalima.

⁵Wa zundi nga ku dau, mbu wa shim ku ka duma saidaran nu dyine shwat nga da chele Pariseku nu shiki khar shanggudangndi mbu pooni ghaari ghai baarem nang.

⁶Nga chingndan gume nu a kuma nga kume nga sa memunara nu dyine nyedli alqawar nu Magham shiki ye zhikaneremku.

⁷Nang ke alqawar nu me ghaiku gwaanggum rapndang saki memuna wor na nda nyedli baran, tu kus tlunar bu Magham ku fudar ndu virkiri. Gunndi, sar memunara nang shiki nu ve nyedli alqawar nang saki tu Yakhudeku ki na zop banga!

⁸Num saki tu kha nggamaala she nu mbu Magham ka ji ndu mutikwang na?

⁹“Aa nga ndu vara nga na wa torop sha dau fara ku shi nga dyiku khang nuke ka nggutki zumndi gume bu Yesu khuzi Nazaret.

¹⁰Nang ke dyi nang shiki Urshalima, tang gwa zalale she kuruku rututundi, ma ku khi nga daatiku bu Magham gha zhaarum. Sarchi nuke a tlagha wora, nga gun san.

¹¹Nga mbu wor mbu kib tabar ku nga kuma wora nga sa ku puz dlum Yesu ku. Kume nga shokhnar ndu wor madyi, nga mbu wor mbu ghaiku nuke a mbu dlar ghaiku nggur ma vur bonye ye wora.

Labar Nggooti bu Bulus ye Aguripta

¹²“Nga mbu dyikunang, fudar nggur nga yir Damaskus ndu zalale bu kuruku rututundi ndu lagarkati zalale nu vurki yang.

¹³Chele fudar bwa nga yiti njivi, Gunndi, tang na yarang nggur nu dukki bu fuda tu shi wuti mbu vid, ye maa nuke nga ndu nu yir bang kwang a sang.

¹⁴Nyem nggudki nu yaghai kap baarem, tang tuk suqur nggur nuke a balar ya ndu me Aramayik za, ‘Shawulu, Shawulu, num saki to ki vur bonye ya? Kare nuke ta shiran ndu nga nang, ta nggumkya vaaro.’

¹⁵“Tang tlogha nga za, ‘To kiya, Kuman?’ “Tu Zhinerem gwaanji zu ya za, ‘Nga ke Yesu nuke ta vur bonye yendang.

¹⁶Yang ju nu vid. Nga wut vara yoro ma ku sa nga ro shi na tlunar ya, to saida dyi no naki sha, ndu dyi nuke nga ma wutan yoro guma fan.

¹⁷Nga lawa bar mbu khar nduki baaro, ndu nduki nuke dya Yakhudeku ba, wor nuke nga ma ruktor nu she wora.

¹⁸To ka qun yiti wor tu vi bar mbu zhum maari ta gabku nu mbe yarangi, ka njig kwaadafar bu Shedsan tu da ba ku she Magham. Shir wanang ka sa tu yaapa solar ku baanda ye wora, tu gwa me shakhti dye mbu ge suyen ndu nduki nu wakaki vaanda kume wa maita ku.'

¹⁹"Kume nang kuji Aguripa, nga mbu kya suqur dyi nu da ba ki ya mbu vidang.

²⁰Tang nggaasi waazu ye nduki nu Damaskus, kom tang shi ye nduki nu Urshalima ndu dlar ghai bu Yakhudiya kap. Kom tang shi ye nduki nuke dya Yakhudeku ba nu dyine ku da mbum ku ku da gab nu she Magham, tu shi dyi nuke ka wutki za wor wa nggod tuk.

²¹Nang ke dyi nu saki tu Yakhudeku kusi nga mbu rafti bu Maghamang a shim ku tlagha nda nga nu gha.

²²Yang tu Magham shaata nga ma bar meeni, nang ke dyi nu saki nga saidu nang ye nduki rututundi ndu nu katar dumbur. Nga zuukya dyi nggur zum ndu dyi nu annabiku ndu Musa zuuki za ka datlang ba.

²³Nang ke balar nu zuuki ku za wa kus ku Masiya za bonye, tu kha ma njif nu gumapaali nu jiiki mbe mutiku. Kume ka vur yarang ye nduki kap nu kunshe nang, Yakhudeku ndu nduki nuke dya Yakhudeku ba."

²⁴Bulus a mbe balarang tu Festus shi balar ndu dumbur tu zu za, "Bulus to yirtan! Khang zuindi no shiki wa mbum dyinor nughha!"

²⁵Yang tu Bulus tlogha yenda za, "Gundi Festus, nga yirtan ba. Nga zuukya zhire mbu khangkal banga.

²⁶Ai, kuji wa zun dyiku nang, nga ka shi balarang yenda sawa su ba. Nga zun shwat wa zun dyikunang kap, kume dyiku nang shi mbu tuka ba.

²⁷Kuji Aguripa, ta maita annabiku mu? Nga zun ta maita."

²⁸Tu Aguripa tlogha ye Bulus za, "Na ta ma gab ndu nga ma Kurista mbu sarchi kodomandi nang mu?"

²⁹Tu Bulus zu yenda za, "Aa mbu sarchi kodomma aa ka da sarchi, nga khuuf ku Magham sa to dyenda ba, yang kap ndu nduki nuke a gwa dlumndi wor ya meeni nang, ku kha wa nga waare yakhliku nang."

³⁰Tu kuji ji nu vid, tu nggomna ji tuk suyen ndu Burnis ndu nduki nuke kharan gha suyen ndu wora.

³¹Nu da viki ku ye maa kumarang tu shi balar ndu yen ku za, "Ai, khuski nang nu shi dyi nu shipaki ku khi nda gha ba yang ku tlagha nda ba."

³²Tu Aguripa zu ye Festus za, “Mbū tuga njif nang nu da kumarang nu gume Kaisar ba tuga ka ngga nda gha.”

Tlunar bu Pudeku 27

Bulus wa Vi Dumbul Dyim ma Yir Roma

¹Nu daasaki za chem a ma yir Italiya mbū dumbul dyim tu sa Bulus ndu nduki nggur nu ke khiren zhaarum nu mbū khar soje gwaanji nu Roma ngguri, dluman za Juliyos, a da chele tabar sojeku bu Kaisar.

²Nyem viki nu mbū dumbul nu Aduramitiyum nu ke a ma mbu mbū beena ghaiku nu konggol Asiya, chem nggaasi yiri. Yang Aristakus, khuzi Tasalonika bu Makidoniya nggur a nje suyen ndu chem.

³Daatlumaaran chem khul nu Sidon. Tu Juliyos shi munkir ye Bulus tu njigi nda ku da na raptan ku nu shimki na nda ku.

⁴Nyem jiiki fan mbū dumbulang, khukheeti a kare ndu chem, kume nang chem mala nu Saipurus ye maa nu ke khukheetang dumburan kata.

⁵Qurse chem wa dla Dyim chitndi nu ke a bing ndu dlar ghai Kilikiya ndu Pamfiliya, chem khul nu Mira mbū dlar ghai Likiya.

⁶Far tu soje gwaanji nu Roma gwa dumbul nggur nu Alekhzanduriya nu ke a yir Italiya, tu sa rem nu mban.

⁷Chem qan khang chem a yir laya laya, chem khul bing ndu Kinidus ndu bonye. Nu khukheeti kunaki rem chem mala ye maa nu ke khukheet si ba, gaanje chenjesi Kurit bing ndu Salmoni.

⁸Chem peeta nje ndu bonye, chem khul maa nggur nu ka qaki za Maa Maasi Mbarkandi bing ndu ghai Lasiya.

⁹Nu ke chem suburki sarchi madyi nje, tu yirang kha ndu sababu madyi kume sonyiri wa du bakh kume Tabar Dli dyin Solarku wa peeta. Tu Bulus dut dlumndi wor

¹⁰za, “Nduki, nga na yir baarem nang chem a mbū sababu yang chem ka mbud dyiku khang. Bu ching nu dyine shipiti baarem ku ndu dumbulang dyenda ba, kap ndu nyifi baarem.”

¹¹Yang Juliyos nu maita dyi nu Bulus zukyang ba. Me bu nang, tu maita kya dyi nu ni chi dumbulang ndu nu zhin dumbulang zuki ku.

¹²Nu ke maa lubar nu ke a Lisiya mbar ma ku dumbulku kha gha nje mbū nomandi ba, tu nduki khang wut za ku zum guma ndu yirang, tu wuta ku ma khul nda Finikiya mbū ka shi, shi nda nomandi nje. Yang ma chingndi bu

dumbul nū Finikiyang a Kurit nūke a nggut zan gabti kūn mugu kom ndū kona gabti kūn mugu.

Gurti Maari Chele Dyim Chitndi

¹³Nū khukheeti nggaki sū piiri kūn kona laya laya, tū taman ku za dyin wor wa vi, tū dut vi nū kūski dumbulang ku tū mbu kongkol ku ndū chenjesi Kurit, bing ndū me gumndang.

¹⁴Nū shob ba tū khukheeti gwaanji nggur na jiiki zan kūn dokhatla tū gur dyine chenjesang.

¹⁵Nū khukheetang ghwatki dumbulang, tū kūna yir ye maa nū khukheetang a viki si, chem njig khukheetang tū ki tupa rem.

¹⁶Nyem mbu ki gaanje chenjesi nggur nūka qaki za Kauda, ye maa nū khukheetang remtaki, chem a dut dumbul kodommandang nū she dumbulang ndū bonye.

¹⁷Qurse wa dut dumbul kodommandang nū mbu gwaanjang, tū shi me shaandiku tū gun zoori tū mala dumbul gwaanjang si. Ma kū wul ba tū zhur ndū vi tadakandi nūke a kūs dumbulang ma kū khukheetang gwa tū tupa dumbulang kume bu duma chiran ku ba. Shi wanang ku kume a sawa kū mbuk wor nū mbu wudyiri nū Sirtis nūka shiki khiprang ba.

¹⁸Nuke dyimang a me yirti, a yakhta rem madyi, tū nggaasi ghar shipiti nūke a mbu dumbulang bara, tū wos ku nū mbu dyimang.

¹⁹Ye fudar nū kunung yang, tū wos beeni dye kodmar dumbulang nū mbu dyimang ndū khar wora.

²⁰Nyem qanki khan nyem na fuda ba yang anjinja ba, wonji khukheetang a vur bonye yerem, chem fet memunarem bar nū dyine chem ka dana.

²¹Yang nūke wa shob ku nū zum dye zumku ba, tū Bulus ji tū ching gha chele baanda. Tū zu za, “Nduki, tuga tun wa tuk balar bang nang zu ki nga za njig mi maa Kurit ba, tuga nun nggu dū mbu sababu ndū mbuti dyikunang ba.

²²Yang leendang nga zuran yenu tun gun memuna nu, kume nduka nje nuke ka mutki chele baanu ba, chem ka mbudkya dumbulang dyenda.

²³Kume mbuda nū rukti ngguri bu Maghamndi banga nūke nga ghar ghai yenda, tuk wa ching sha.

²⁴Tū zu ya za, ‘Bulus tuk na sawa ba. To ka ching nū gume Kaisar shwat. Wonji tuk munkir bu Magham ka sa tū nduki nūke tun a yir suyen dana ku kume to.’

²⁵Kume nang tun gun memuna nu, nduki, nga maita Magham nū dyine dyinang ka shi ba wa nū zu ki ya.

²⁶Yang wa kus ku khukheeti mbukterem nu dyin chenjesi ngguri."

²⁷Ye virkir nu gwaanggum vat, ba a tupa rem mbuu dyim chitndi nu Aduriya. Chele virkiri, tu nu tlunar dumbulkwang taman za chem wa shi bing ndu me gumndi.

²⁸Nu buuki kirti buu dyimang tu gwa wa khul mbuu bun dyirap. Nyem zumki guma kodom, tu buu ku tuk, tu gwa khul mbuu bun gwaanggum qurmun.

²⁹Nuke a sawa ku dumbulang gursha ye ndogdiku ba, tu sa viku wor vat tadakandi ku nu gaanje dumbulang ma ku nggutl dumbulang yiri. Tu kus khud Magham ku ku maa dal dau.

³⁰Yang nu chi dumbulkwang a shim da nda vaanda. Tu da zhur ndu dumbul kodommandang tu shi ku wa wora ma zhurkya vi tadakandang bar gume dumbul gwaanjang.

³¹Tu Bulus ze soje gwaanji nu Roma ndu beeni sojekwang za, "Mbu nduki nang nu ching gha mbuu dumbul nang ba, tun dana ba."

³²Tukti wanang tu sojekwang dakh zooku buu dumbul kodommandang nughha, tu njig nda a geeri dyin dyimang.

³³Nu maari shiki bing ma daatli, tu Bulus khud wor ku zum dye zumndi ku. A zuran ye wor za, "Meeni qaandi gwaanggum vat tun a khar tamandi, nun zum aa num ba."

³⁴Yang nga khutonu zum ma dye zumndi tun tuk mundi vaanu, nuke nduk a nje chele baanu nuke ka mbudki aa ye ghosi dyinan da ba."

³⁵Nu zuki wanang tu da burti toliri, tu kuna Magham gume wor kap. Tu bakhla nu gha tu ki njiiran.

³⁶Tu kap baanda gwa dumbur tu zum dye zumndi ku.

³⁷Yang chem nuke a mbuu dumbulang chem won rap ndu dyin mut qum njong.

³⁸Nu zumki ku tu mbuu wor zhi, tu kata tadafar mbuu dumbulang nughha nu woski alkame baanda nu mbuu dyimang.

Wudli bu Dumbulang

³⁹Nu maa datlki nu tlunar dumbulkwang nu zun maa nuke wora si ba, yang wa na bodlong nggur nu wudyiri, tu daasa ku ma ku du ndu dumbulang dyin wudyirang mbuu ka shi.

⁴⁰Tu dla zooku nu khubki vi tadakandikwang, tu njig wor nu mbuu dyimang, tu pur zoori nu kuski dye chi dumbulang nu gha ye sarchi nang. Kom tu da khobkiku nuke a gume dumbulang nu vidi torop ma ku khukheetang tupa dumbulang nu guma. Tu sa dyin wor ma yir kun me gumndang.

⁴¹Yang nyem khulkì ye maa nuke me bun gaawu rap ka gamaki, tu dumberlang dñkh nü ve wudyirang tu dyin dumberlang vi nü mbu wudyirang tu kuna yakhtari. Tu dumberlang nggaasi wudli, kun gana kume me yirti nuke zo dyimang a san.

⁴²Tu sojekwang shim tlagha nduki na viki ndu wor zhaarumang nughha ma kù aa nduk da chele baanda ge dyim tu da varan ba.

⁴³Yang nuke soje gwaanji bu Roma wa shim dana Bulus tu nggutl wora. Tu zu za kù nduki nü maghaki geeri nggud nü mbu dyimang kù ge ku ma yir me gumndang.

⁴⁴Tu beenan kwang dlan dyin qufar dumberlang, ndu beeni wudli dumberlang, nü wanang tu kap baanda khul me gumndang sur.

Tlunar bu Pudeku 28

Bulus dyin Chenjesi Malta

¹Qurse chem wa dana chem tuk za chenjesang dluman za Malta.

²Nduki nü mbu maarang wa shi myunkir yerem madyi. Wa dlurerem ku kap, ta pi bai yerem kume a romndi ndu mbiti.

³Tu Bulus da taba qufarku tu ki saran nü mbu baiyang, tu yang suti ghubti a vi kume gurgur bu baiyang tu kut khar Bulus.

⁴Nü nduki nü mbu maarang naki sutang a lalanggur ve khar Bulus tu ze yen ku za, "Khuski nang dya nü tlaghar mydi shwat. Kap nü lawar me myti nü shiki mbu dyim chitndi nang wonji myti a mburi nda kume dye bai nü shiki ba a mburi nda."

⁵Tu yang Bulus mba nda nü mbu baiyang yang sutang nü shi aa num yenda ba.

⁶Tu ndukyang taman za mbu varan nü khul ba, ka nggudi fan ndu fan tu mydi. Yang nü shobki a ngguti nda ku nü na dyi nggur wa gwa nda ba, tu kwaari baanda nggodi tu zu ku za, "Khuski nang dya maghamndi ngguri."

⁷Dle gume bu maarang dluman za Pubuliyus, yang dalang ku a nje kha nda bing ndu ye maa nuke chem a sang. Chin zhurki rem tu vur maa qaandi yerem mbarkandi me qaandi kunung.

⁸Yang zhin Pubuliyus nü da lawan ba, a nje qaandan ndu balbal ndu nggindi tom. Tu Bulus vi nü she nda tu shi barar yenda tu dung kharan nü dyine nda, tu khuskyang shaana.

⁹Nü dyi nang shiki tu nü khaatiku kap nuke a mbu maarang kus bar ku she Bulus a shaana wora.

¹⁰Tu vur dyiku yerem khang nuke chem a ma yir vaarem mbu dumbul tuk, tu taba kodokh me dyiku nuke chem a shimndan yerem kap.

Bulus wa Khul mbu ghai Roma.

¹¹Qurse chere kunung chem ji mbu dumbul dyim nuke a nje chenjesi Malta gaanje wodar nomandang. Dya dumbul na ba ki Alekhzanduriya nu dye shipar nuka qaki nda za, "Mugdar maghamndiku."

¹²Nyem khulkki Sirakus chem qan kunung nje.

¹³Ji baarem far chem di chem khul Rigiyum. Nu qanki da tu khukheetang gur kun kona, vi dumaaran chem khul Puteyali.

¹⁴Chem gama ndu nu mbu Yesu ku nggur ye maaran tu khuterem za shem qaandi mut she wora. Nd u wanang ndu wanang chem khul Roma.

¹⁵Ni nu mbu Yesu ku nu Roma tukki labar khudli baarem, ta ba ku ma gada rem mbu gomar Apiyus, kom ndu ye maa nuka qaki za Maa Zhurti Kunung. Nu Bulus naki wor tu kuna Magham, tu shaata gwa shokhkyurokh me buni.

¹⁶Nyem khulkki Roma tu njig Bulus ku khan mbu rafti nuke ka bi ki muzhindi chere suyen ndu soje nuke a bu dyinan.

Waazu bu Bulus Roma.

¹⁷Qurse qaandi kunung, tu Bulus qa dlegumeku bu Yakhudeku. Nu tabaki ku tu ze wor za, "Nyeezaku, aa nuke nang shi zop nggur ye nduki baarem ba, yang nang zhang meghai bu zhikaneremku gha ba. Kap ndu nang tu kusi nga ku mbu ghai Urshalima ta vurti nga nu mbu khar Romeku ma ku gundi nga gha.

¹⁸Yang nu labki mbu balarang, tu gwa za nang shi zop nggur nu shipaki ku tlagha nga nu gha ba.

¹⁹Nu Yakhudeku zhangki ye wor gha, tu kus ma da nga kumarang nu gume Kaisar, aa nuke nga dakya zhaano bu nduki baarem ba.

²⁰Nang ke dyi nu saki tang shim na nu, chem shi balar ndu tunu. Kume zun nu nuke gundi nga nu gha ndu yakhli nang kume chin nuke Israileku a sa memuna wor nu dyine bar baranang."

²¹Tu Yakhudekwang tlogha yenda za, "Baarem nyem gwa lagarkati nggur na viki Yakhudiya dyine balar baa ba, yang mudlerem a nje na ba ki tu vur labar baa ba, nu nduk zu dyi malkandi nu dyino ba.

²²Yang chem a shim tuk mi nu khaaro, dyi nyem zunki dyenda chin ke mewar shogar nang aakya zu malkandi nu dyinan."

²³Nu saki sarchi nuke wor ka gamaki tu da ba ku ye maa nu zhurki nu nje, yang du ku wor khang madyi tu duk nu gumang. Ji dumaari, ma yir mugdi tu ki balar

ye wor a saida kwaadafar bu Magham, a wuta dut wor nu she Yesu nu kunshe njiv Taurete bu Musa ndu lagarkati bu annabikwang.

²⁴Tu beenan maita dyi nu zukyang, yang beenan nu maita ba.

²⁵Kume nang nu da mbu bu yen ku ba. Me ku njig ye maaranang ku, tu Bulus zu za, "Alapa Jiimbi shakhshakhndi wa shi zhire nu shiki balar ye zhikaneremku nu kunshe annabi Yishaya. Nu zuki za,

²⁶Du she nduki ku nang no za, tuktan, tun ka tuki, yang tun bu da mban aa da ba, naran, tun ka ki naran, yang tun bu saida dyen aa da ba.

²⁷Kume memuna nduki nang kaakufdakh, wa za dlumndi wor nu gha, wa za yiti wor nu gha, mbu kume nang ba tuga yiti wor ka na ku, dlumndi wor ka tuki. Yang memuna wor ka da mban kom ku da gab ku nu sha tang shaana wora.'

²⁸"Yang zun man gha, Magham wa ruk labar gwar danari nu she nduki nuke dya Yakhudeku ba. Yang ka dlu ku."

²⁹Nu zuki balarku nang tu Yakhudekwang zhang me yen ku tu du vaanda.

³⁰Tu Bulus kha gha me sonyi rap mbu rafti nuke a biiran byang, a zhur nduki na ba ki she nda kap.

³¹Nuke nu nggutl nda waazu ba, tu ki waazu kwaadafar bu Magham a shogar ye nduki dyine Yesu Masiya sawa su ba.

Romeku

Romeku 1

Nggarsan

¹Lagarkati nang a vi she Bulus, maavi bü Masiya Yesu, nü qaki nda ma kü kha ma pude bü Yesu, tü waka nda nü gha ma kü wopa Labar mbarkandi bü Magham.

²Magham wa shi alqawar Labar mbarkandi nang zhu tang nü kunshe annabiku baran, ba wa nüke a nje bülaran mbu**ü** bülar Balar bü Magham shakhshakhndi.

³Yang Labar Mbarkandang a shikya balar bü Yi baran Masiya Yesu Zhinerem gwaanji. Ye khar baran nduku, mbu**ü** manva a vi me sham bü Dauda.

⁴Yang ye khar baran Jiimbi nü khar shakhshakh nü me Maghamndi baran wa wut Yesu Masiya ndü zalale madyikandi za shwat dya Yi bü Magham nü kunshe jiiri baran mbe muti.

⁵Barke bü Yesu Masiya ndü dluman saki chem gwa munkir tü qa rem ma khami ma pudeku baran, ma kü qa mi nduki nü mbu**ü** ghaiku kap kü maita tü mbu zur baranku.

⁶Tun a mban kap, tun nü Magham qaki nu tun kha ma bü Yesu Masiya.

⁷Nga bülaran ye nu kap baanu nüke tun a Roma, tun nüke Magham a ndolaran, tü qa nu ma kü kha nu ma khalandi baran. Kü munkir ndü qaandi memunar she Magham Zhinerem ndü Zhinerem gwaanji Yesu Masiya kha gha suyen ndü tunu.

Barar Wuti Kunari

⁸Gumapaali nga kuna Maghamndi banga nü kunshe Yesu Masiya kume tun kap, nüke labar maito baanu wa dü aa fün mbu**ü** larji.

⁹Magham nüke nga tlunar yenda ndü memunara da nü kunshe wopar Labar mbarkandi bü Yi baran, ke saidu banga nü dyine nang laada kwaaronu

¹⁰aakochi mbu**ü** barar bang ba. Nga khuti nda nü dyine, mbu**ü** dya shimndi baran, aa kikimndi gwa nga tang a ba she nu.

¹¹Jiwa nga shim na nu madyi, ma kü vür nga munkir nggur nü mbe jiimba nüke ka paki dümbür ye nu.

¹²Shimndi bang chin ke, kü pa mi dümbür ye yen, tang pa dümbür ye nu nü kunshe maito banga, tun pa dümbür ya ndü baanu tük.

¹³Nyeezaku, nga shim zün nu nü dyine ngaa shim bar she nu sar khang, yang ma bar meeni wa nggutli nga shir wanang. Dyi nü saki tang shim barang chin

ke, ku gwa nga tang wopa Labar Mbarkandang chele baanu tu nduki maita, ba wa nang shiki chele nduki nuke dya Yakhudeku ba.

¹⁴Tadar bu nduki a nje dyina, Yakhudeku ndu nduki nuke dya Yakhudeku ba, nu zundi ku ndu nu song zundi ku.

¹⁵Nang ke dyi nu saki tang wopa Labar Mbarkandang ye nu, tun nduki nu Roma.

Zalale bu Labar Mbarkandang

¹⁶Labar Mbarkandang dya dye kawa sha ba, kume chin ke zalale bu Magham nuka vurki dfanar ye anyi nduk nu maitaki, Yakhudeku ke nu gumapaali, kom ndu nduki nuke dya Yakhudeku ba.

¹⁷Jiwa chin wutki dambi na viki she Magham, yang nduk ka gwa dambi nang nu kunshe maitaran vu nggarsan ma yir she laudarsan. Ba wa nuke a nje bularan za, "Nu dambi, ka dana mbe maito baran."

Solar bu Nduki Kap

¹⁸Jiwa a wut shokhnar bu Magham mbu vidi dyine song sawar Magham, kom ndu tlunar m\u00f3narku bu nduki nuka zhangki zhire gha kume tlunar malkandi baanda.

¹⁹Jiwa wa zun dyi nu shipaki ku nduk zun dyine Magham ku, kume Magham wa wut ye wora ye dalangi.

²⁰Aa nuke me Maghamndi bu Magham ndu zalale baran nuke nuka shi woda ba dye dyi nuke nuka shi ku nduk na ndu yiti ba. Yang ma nu shiki larji wa wut dyiku nang ye dalangi, nduk ka da mbu dyiku nang nu kunshe dyiku nu dungki. Kume nang bala kha nduk ba!

²¹Wa zun Magham ku, yang kap ndu nang nu vur zhaaji yenda ye khar baran chin Magham ba, yang nu kuna nda ku zum ba. Me bu nang, tu kwaari baanda kha bam, memuna wor nuke nuka da mbu tun ba ndang tu kha zhum.

²²Aa nuke a zuran ku za wor ghurtan, yang nggubungan ku.

²³Tu zhang ghar ghai ye Magham nu zhaaji nuke nuka mut ba, tu ki ghar ghai ye mulumku nu shiki mbu shipar bu nduku nuka mutki. Kom ndu shipar ku bu dyikhtiku, ndu dye nggarku, ndu pooni sutiku ndu kashangku.

²⁴Kume nang tu Magham yab wor gha tu ki shim dye malkandi ku zum zum mbu memuna wora, tu ka shi boote ndu var wor a shi dye kawar ku ndu yen.

²⁵Wa njig zhire bu Magham ku tu dlukya wollo. A ghar ghai ndu tlunar ye dyiku nu Magham dungki, me bu chin nu dungki dyikwang, yang chin shipaki ku kuna mi nda kodokhsa ba. Amin.

²⁶Kume nang tu Magham yab wor gha tu ka shim shir dye kawarku bam bam. Tu nusuku baanda nggod tu njig qaandi ndu khuzuku wa nu Magham dungki ku nduk shi, tu ka qan ndu yen ve njiv nuke nu shipa ba.

²⁷Wanang tuk, nu zawar shiki dumbar chele baanda, tu khuzuku njig qaandi ndu nusuku ba wa nu Magham dungki ku shi ku. Tu khusku ndu khusku kus tluna dye kawar chele baanda, nang ke dyi nu saki tu da dut kumar nu shipaki tlunar malkandi ye dyin wora.

²⁸Nuke wa zhang zun Magham ku gha, tu Magham njig wora tu kus kor dyi bamndiku tu ka shi dyi nuke nu shipa ku ba.

²⁹A nje ku nyeedlan ndu dyi galkandi, ndu munari, ndu melakh, ndu dye shir malkandi ku. Nyeedlan ku ndu zhiri malkandi, ndu tlaghar muti, ndu dakhli, ndu nyiglar maa, ndu dyooti mbu. Dya nu ndaana ku,

³⁰nu khubti nduki, nduki nu zhangki Magham gha, nu puzi ku bam bam. Kom ndu nu gwaari dyin ku, nu khamndi dyin wora, nu shimndi muna nduki, nu zhangndi tukti maari ku ye man wor ndu zhin wora.

³¹Nu nggarvar ku, ndu nu zhangndi nyedli alqawarku, ndu nu song ndolar ku, ndu nu song nar zhiyaye ku.

³²Wa zun bibitiku bu Magham ku nu dyine nu dye shir malkandiku nang muti shipaki wora, yang nu ching nu dyine shir dyi nu nggutlki ku nang dyenda ba. Tu ka ji su nduki nuke a tluna dyi malkandi ku nang.

Romeku 2

Kumar bu Magham Torop

¹Kume nang, to nu ngguti mudlo ndu zop, bala kha ba, aa to ki. Kume sarchi nuke ta nggut mudlo nu zop, ta dlakya kumar nu dyine vaaro, kume dyi nuke ta kuma mudlo dyinanang, nang ke dyi nuke ta shiran tuk.

²Chem wa zun nu dyine kumar bu Magham torop dyine nu tlunar dyiku nang.

³Yang to nduku! Ta tlunakya ba zop nuke ta nggut mudlo sang! Ye tamandi baaro, to ka lawa mbe kumar bu Magham mu?

⁴Yang ba, ta ndumkya khang munkir bu Magham, ndu kanadyi baran, ndu song wuti shokhnar baran dau dau nuke a shiran yorang mu? Alapa no zun za munkir nuke Magham a shiran yorang a shiran ma ku nggod na ba goma?

⁵Yang kaakudakh dyin, ndu kaakudakh memunar nuke ta shiran nang, ta tabakya kumar ye dyinoro, yang a buroro ye Fudar shokhnar bu Magham, nang ke sarchi nuke a ma wut kumar toropndi bu Magham.

⁶Magham ka bi aaki kurkur ndu tlunar baran.

⁷Nduki a nje nuke a kaala gorkir ndu zhaaji nuke nuka shi woda ba. Nang ke nduki nu shiki mbarkir mbe kanadyi, wor ke nduki nuke Magham a ma vur dye bi nu nyifiri nuke bu shi woda ba ye wora.

⁸Yang nu shimndi dyin ku, nuke ka tlunar song zhire ndu munna, ka bi wor mbe suburti memuna ndu shokhna.

⁹Bonye ndu takashi kya bu aa nyi nu tlunar munna, Yakhudeku gumapaali, kom nduki nuke dya Yakhudeku ba.

¹⁰Yang kap njif nu shiki tlunar mbarki ka gwa zhaaji ndu gorkiri ndu qaandi memuna, Yakhudeku gumapaali, kom nduki nuke dya Yakhudeku ba.

¹¹Jiwa Magham nuka ji su nduk ba, ka kumakya zhire.

¹²Mbu nduki nuke nu vur Bibitang ye wor ba wa shi sola ka suya wor nughaa aa nuke nu zun Bibitang ku ba. Yang mbu Yakhudeku nu vurki Bibitang ye wora wa shi sola ka kuma wor ndu Bibiti nuke a kha worang.

¹³Jiwa tukti Bibitang ka saki tu nduk kha ma nu dambi gume Magham ba, tlunar dyi nu Bibitang zuki ka saki tu qa wor nu dambi.

¹⁴Nduki nuke dya Yakhudeku ba, Bibit kha wor ba. Yang kap ndu nang wa ka shi dyi nu Bibitang zuki fuda ngguri, ba wa nu memuna wor daki ye wora. Nang wa wut nu dyine nduki nuke Bibit kha wor ba wa kha ma bibiti bu vaanda.

¹⁵Tlunar baanda wa wut nu dyine dyi nu Bibitang zuki a nje buaran mbu memuna wora. Kwaari nu memuna wor wa saida nang, nuke kwaari baanda wa ka wut za wor wa shi sola fuda ngguri, ye sarchi nggur tuka wut ye wor nu dyine nu wor shi sola mbe dyi nggur ba.

¹⁶Kume nang, ba wa nu Labar mbarkandi nuke nga waazu baran nang zuki, ka ba kha wanang Fudar nuke Magham, nu kunshe Yesu Masiya ka ba kumaki dyiku nuke a nje tukaran mbu kwaari bu nduki.

Yakhudeku ndu Bibitang

¹⁷Yang to no ka qaki va no za to Yakhude nduk da? Ta dla va nu ve Bibitang, ta wut me wakhti vid dyine poona khar nuke a chele ba ndu Magham,

¹⁸ta zuran no za ta zun shimndi bu Magham, ta da mbu dyi nu Bibitang zuki dyine daati dyi toropndi.

¹⁹Ta maita nu dyine ta khar wa nu balar pugumku, ta khar wa yarang ye nduki nuke a mbu zhumi,

²⁰nu shogar ye nggubungku ndu maalum bu nduki nuke kwaari baanda wa bu quisongga. Ta zun tuk nu dyine zun di nyelkandi ndu zhire a nje mbe Bibitang.

²¹Kume nang, to no ka shogaki ye nduki, shogo ye dyinor ba! To nü waazu za kü nduk shi muuru ba, no ka shi de?

²²To nü zuran za kü nduk shi zawa ba, no ka shi zawarang de? To nüke ta zhaana mülümku, no ka muura tun bar mbü kib barang de?

²³Ta wakhti ndü Bibitang, yang ta ka sübür dlüm Magham nügha nü künshe shir dyi nü Bibitang nggutlki.

²⁴Ai, a nje bülaran za, “Nduki nüke dya Yakhudeku ba a balar ndümndi ve dlüm Magham kümé tun Yakhudeku.”

²⁵Mbü ta ka mbu Bibitang, dlarsi nü shiki yorang wa kha ndü boota. Mbü yang no ka khutlo Bibitang ba, dlarsi nü shiki yorang wa kha bam.

²⁶Yang do, alapa mbü nduki nüke nü dla su wor nügha ba wa tlüna dyi nü Bibitang züki, bü kha ku wa nduki nü dlaki su wor nügha she Magham ba goma?

²⁷Nduki nüke su wor dlaran ba yang a tlüna dyi nü Bibitang züki, ka kuma ro, to nüke bülär Bibitang a nje khaaro, wonji ta dla soro nügha tük, yang no ka mbu zür bü Bibiti bü Maghamang ba.

²⁸Jiwa nduk nüka zun Yakhude zhirekandi nü künshe dyi nüke nduk a naran dam ba, yang dlarsi zhirekandi nduk nüka na nü yiti zum ba.

²⁹Yakhude zhirekandi ke njif nüke dya Yakhuda mbü memünaran, yang tük dlarsi zhirekandi ke dlarsi nüke a mbü memuna nduku, nang ke dyi nü Jiimba shiki, dya dyi nü bülär Bibitang shiki ba. Njif nü khaki wanang Magham ke nü kuna nda, dya nduk ba.

Romeku 3

¹Yang num ke boote khar ba ma Yakhude ndukwa na? Dlar soro no shikyang ka shaatakyä num yora?

²I do, boota su shwat, ve aa nyi njiva! Gumapaali, Magham vür balar baran nü mbü khar Yakhudeku.

³Yang nüke beeni Yakhudeku nü maita ba da? Song maitaranang ka nggutl khar bü Magham ma nü shir zhire mu?

⁴Fun do! Bü nggutl sar da ba! Magham ka kha ma nü zhire aakochi, aa nduki kap wa kha ma nü wolto ku. Ba wa nüke a nje bülaran za, “Balar ba dya zhire aakochi shwat, aa gume kuma to ke nü zhire.”

⁵Yang nüke tlünar malkandi baarem wa wut za dyi nü Magham shikyang torop, chem ka zu nyem za num do? Mbü Magham wa kuma rem chem ka zu nyem za nü shi torop ba mu? (Nang ke pooni konyi bü nduku)

⁶Auwo! Dyen wanang sar da ba! Mbu Magham nu shi torop ba, ka kuma larji kikimndana?

⁷Yang mbu kotame bang wa sa zhire bu Magham tu da vi ye dalang madyi, tu kha ma dye vurti zhaaji ye Magham, num saki ka kumaki nga za nga nu sola?

⁸Mbu wanang, num saki chem bu zum guma ndu solar ma ku dyi mbarkandang vi mban ba? Nduki nggur nuka shiki maatli balar nu dyine rem a zuran ku za chem wa zu wanang nggwa. Yang ka gwa kumar nu shipaki wora.

Nu Dambu nje aa Da ba

⁹Yang chem ka lauda su balar nang za kim do? Chem Yakhudeku chem wa duk beeni nduki mu? Auwo! Dyen wanang shwat ba! Chem wa woda wutan nu dyine Yakhudeku ndu nduki nuke dya Yakhudeku ba dya nu sola ku kap, yang a mbu bun sola ku kap.

¹⁰Ba wa nuke a nje bu_{ularan} za, “Nu dambu nje ba, a nje aa da shwat ba.

¹¹Nduk a nje nu daki mban ba, nu labti Magham a nje ba.

¹²Kap baanda wa vur mbu qursi wor ye Magham, boota ve wor ba. Nu tlunar dambi nje ba, a nje aa da ba.”

¹³“Ghoghor suqur wor dya kujip qunkandi, ghiindi wor ka shikya lamba.” “Chiti bu khuska kya ve me wora.”

¹⁴“Me wor nyeedlan ndu maatli balarku ndu puziku zum zum.”

¹⁵Saari wor wa ka shi wakho yir ma mbuti tom gha,

¹⁶Tlaghar muti ndu suburti mbu kya nje aa dukya fun ku.

¹⁷Nu zun njiv qaandi memuna ku ba.

¹⁸“Sawar Magham a nje mbu kwaari baanda ba.”

¹⁹Chem wa zun nu dyine dyi nu Bibitang zuki kap, a zuran ye nduki nuke a mbu bun Bibitang. Shi wanang ma ku nduk gwa dye zu ba, tu larji kap khan mbe kumar bu Magham.

²⁰Jiwa nduk a nje nuke ka khaki waare sola gume Magham nu kunshe mbu dyi nu Bibitang zuki ba, kume Bibitang a wutkya solar baarem yerem.

Dambi nu kunshe Maito

²¹Yang leendang wa wut njiv nggur yerem zum nuke chem ka gwaki dambi bu Magham. Nduk bu gwa dambi nang nu kunshe mbu Bibitang ba, aa nuke Shogar bu Musa ndu lagarkati bu annabikwang wa saida dambi nang.

²²Chin dambi nuka ba ki she Magham nang, nduki nu maitaki kap ka gwa nu kunshe maito mbe Yesu Masiya. Nduk a nje nu khaki zum ba,

²³jiwa aaki wa shi sola, tu mbud gwar zhaaji bu Magham.

²⁴Yang kume vurti nu Magham shiki ye aaki munki, tu aaki kha ma nu dambu gume Magham nu kunshe dli dyin nu Masiya Yesu shiki.

²⁵Magham wa vur Yesu tu kha ma sadke nu daki shipiti solar baarem bara nu kunshe maitar tom baran nu mbudi. Magham shi wanang ma wut dyi toropndi nyin shiki kume wa gun memunaran, tu njig solarku nu nduki shiki zhu nu kuma wor ba.

²⁶Shi wanang ma wut nji mbu qaandiku nang za dyi nyin shiki zhwang torop, kom kugab ndu njif nu maitaki Yesu tu kha waare zop gume nda.

²⁷Yang nang chem ka shi me wakhti nu dyine num do? Ai, a nje ba! Yang da chin wakhtang bara kikimndana? Da bar nu kunshe mburi Bibitang mu? Auwo, da bar nu kunshe maito.

²⁸Jiwa chem wa na nu dyine nduk ka gwa khar waare sola gume Magham nu kunshe maito, nduk nuka gwa nda nu kunshe mburi Bibitang ba.

²⁹Yang wodye Magham dya bu Yakhudeku dyenda mu? Alapa dya bu nduki nuke dya Yakhudeku tuk ba goma? Wanang ni, dya bu nduki nuke dya Yakhudeku ba tuk,

³⁰kume Magham kaada, ka sa tu nduki nuke su wor dlaran gwa khar waare sola gume nda nu kunshe maito. Wanang tuk, nduki nuke su wor dlaran ba ka gwa khar waare sola gume Magham nu kunshe maito dandi nang.

³¹Yang da, chem wa da Bibitang bar nu kunshe maito nang mu? Sar da wanang ba! Me bu nang, chem a gunkya su Bibitang.

Romeku 4

Yibram wa kha waare Sola nu kunshe Maito

¹Yang chem ka zukyu num dyine Yibram, zhikan zhikanerema? Zunkya num dyine balar maito nang do?

²Mbu Yibram gwa khar waare sola nu kunshe tlunarku baran, nang wa wut nu dyine wa gwa dyi nuke ka shiki me wakhti si, yang bu shi gume Magham ba.

³Bular lagarkati bu Magham wa zu za, “Kume Yibram wa maita Magham, tu Magham shiga yenda nu mbu dambu.”

⁴Njif nuke a tlunar muzhin, dye bi baran dya munki ba, dye biirang a khar me tlunar baranang.

⁵Yang njif nuke nu dla varan nu ve tlunar baran ba, tu yang dla varan nu ve Magham, chin nuka saki nduki nuke dye shir baanda dya bu Magham ba, kugha waare zop gume ndang. Maito bu njif nang wa kha ma dambu.

⁶Nang ke mbu balar nü Dauda zuki dyine barke nuke a ve njif nü Magham qaki nda nü dambu. Yang a ve tlunar nü njifang shiki ba. Nu zuki za,

⁷“Barkya ve njif nü ndumki solar baran yenda, njif nü yaapaki solar baran.

⁸Barkya ve njif nuke Zhinkir gwaanji nuka shiga si solarku baran ba.”

⁹Yang ba, barke nang dya bu nduki nü dlaki su wor dyenda mu, yang nduki nuke nü dla su wor ba a si mu? Dyi nuke chem a zuran nang chin ke, “Jiwa wa shiga maito bu Yibram ma dambu.”

¹⁰Yang qa nda nü mbu nü dambyang ye nyi sarcha? Qa nda me ku dla san mu yang qurse wa dla san nughha mu? Ai, qa nda me ku dla san nughha.

¹¹Ye sarchi nü shiki balar dlarsi yendang, shi ma ku kha ma saidu dambi nü gwaki kume maito baran, kume sarchi ni san dlaran ba do. Kume nang Yibram wa kha ma zhinkir bu nduki nü maitaki Magham, nü daki wor ma nü dambu, aa nuke nü dla su wor nughha ba.

¹²Wanang tuk, Yibram a khar zhinkir bu nduki nü dlaki su wor nughha, yang dlakya su wor nughha dyenda ba, a mbu pooni maito nü Yibram shiki me ku dla san nughha.

Alqawar bu Magham ndu Maito bu Nduku

¹³Alqawar nü shiki ye Yibram ndu zhikankirku baran nü gana za ka zum dye mbu ge larji ku, Ai, shi nu kunshe Bibitang ba, shi alqawarang nü kunshe dambi nuke nduk ka gwaki nü kunshe maito.

¹⁴Jiwa mbu nduki nuke a mbu Bibitang ka zumki shakhti dye mbu ge larji, ai, boota ve maito ba, yang alqawar bu Magham wa kha bam tuk.

¹⁵Bibitang a dutkya shokhnar bu Magham, kume mbu Bibitang a nje ba, zop nje zum ba.

¹⁶Kume nang, alqawarang a ba mbe maito. Shi alqawarang shwat, ma ku kha ma munkir bu Magham ye qusonggi bu Yibram kap. Yang ye qusonggi baran nuke a mbu bun Bibitang dyenda ba, ye qusonggi baran nü maitaki ba wa nü Yibram shikyang tuk. Yibram ke zhinerem kap.

¹⁷Ba wa nuke a nje bularan za, “Ngga sa to kha ma zhinkir bu me ghaiku khang.” Shi alqawar nang ye Yibram, kume wa maita Magham, chin nuka jiiki ndu muti tu kha ndu nyifiri, tu qa dyi nuke a nje ba ku kha wa a nje, tu yang shi.

¹⁸Aa nuke Yibram wa sa memunaran, tu dyen kha wa bu shi ba, yang nu fet memunaran bar ba, tu zum guma ndu sar memunaran suyen ndu mitaran. Tu yang kha ma zhin me ghaiku khang, nang ke alqawar nü shiki yenda za, “Qusonggi ba ka shi khang wanang.”

¹⁹Yang ye sarchi ni, sonyi bü Yibram wa shi wa sonyi won ka, yang nü maito baran kata ba, aa nüke dümbür baran wa woda küme wa geema, wonji chin Saratu nokhzan, wa peeta me khar woi.

²⁰Nü Yibram kha mban rap rap dyine dyi nü Magham shiki alqawaran yenda ba, tü yang shaatakyu dümbür mbü maito baran, tü vür zhaaji ye Magham.

²¹Wa maita za Magham ka düuma nyel alqawar baran shwat.

²²Nang ke dyi nü saki tü shiga maito bü Yibram tü kha ma dambu yenda.

²³Ai, balar nü züki za, "wa shiga maito baran tü kha ma dambu yendang," büla küme chin dyenda ba.

²⁴Büla nang küme chem, chem nüke Magham ka ba shigaki rem nü mbü nü dambi ku, chem nyem maitaki njif nü jiiki ndü Yesu Zhinerem gwaanji bar mbe muti.

²⁵Vür Yesu bar tü mut küme solarku baarem, yang ji ndü chin bar mbe muti tü kha ndü nyifiri ma kü kha mi waare zop gume Magham.

Romeku 5

Boote bü khar waare Sola gume Magham

¹Nüke chem wa kha waare sola gume Magham nü künshe maito, chem wa gwa qaandi memüna chele baarem ndü Magham nü künshe Zhinerem gwaanji Yesu Masiya.

²Chem gwa münkir nüke chem a mban nang nü künshe maito baarem. Chem a kashari küme chem wa sa memünarem nü dyine chem ka gwa zhaaji bü Magham.

³Yang nü ching ye nang dyenda ba, chem a zhakhzhakh tük mbü bonye baarem, nüke chem wa zün nü dyine bonye wa ka sa gündi memüna.

⁴Yang gündi memüna wa ka sa dye shir baarem tü kha mbari, dye shir mbarkandi wa ka sa chem kha ndü sar memüna.

⁵Yang sar memünar nang bü kha bam sar da ba, küme Magham wa wuuta ndolar baran yerem nü mbü memünarem nü künshe Jiimbi shakhshakhndi nü vürkü yerem.

⁶Jiwa ba ye sarchi nü khaki torop, mbü sarchi nüke chem künaki shaata vaarem, tü Masiya mut küme chem, chem nüke dye shir baarem nü kha torop ndü shimndi bü Magham ba.

⁷Ka shi shar kü nduk mut küme nü dambu. Yang bai njif nggur ka bütl memünaran tü mut küme nduk mbarkandi.

⁸Yang Magham wa wut ndolar baran madyikandi yerem, ma nuke ye sarchi nuke chem a mbu solar baarem, Masiya mutki kume chem.

⁹Nuke chem wa kha waare sola gume Magham nu kunshe mbuti tom bu Masiya, leendang, ka lawa rem bar mbe shokhnar bu Magham nu kunshe Masiya.

¹⁰Nang do, mbu ye sarchi nuke chem a kare ndu Magham, chem gwaki somtar ndu chin nu kunshe muti bu Yi baran. Leendang nu gabki ndu chem ma raptan da, ai ka dana rem nu kunshe khar viti bu Yi baranang.

¹¹Dukti nang, chem a kashar kume dyi nu Magham shiki nu kunshe Zhinerem gwaanji Yesu Masiya, nu somtaki chele baarem ndu Magham nu kunshe nda.

Adamu ndu Masiya

¹²Sola a vi nu mbu larji nu kunshe nduk da, tu solar nang a ba ndu muti. Wanang tuk tu muti mbu dyin nduki kap, kume aaki wa shi sola.

¹³Me ku vur Bibitang, sola a nje mbu larji. Yang nduk nuka shiga sola ye maa nuke Bibiti a nje ba ba.

¹⁴Yang kap ndu nang, muti wa shi kwaadar dyine nduki ji dyin sarchi bu Adamu ma yir sarchi bu Musa. Tu sola shi zalale tuk dyine nduki nuke solar baanda zhangkya mbu Bibitang gha, wa nu Adamu shikyang ba. Yang Adamu a khar wa shipar bu njif nggur nuke a bar ndu vurti bu Magham.

¹⁵Yang vurti bu Magham nu da ba ki nu kunshe njif nuke a bar nang, wa ngga yen madyi ndu solar nu Adamu shiki. Nuke solar nu nduk kaada shiki nang a ba ndu muti ye nduki khang. Wanang tuk, munkir bu Magham ndu vurti nu da ba ki nu kunshe nduk kaada, nang ke Yesu Masiya nu vurki barke gwaanji ye nduki khangndi nang wa duk naandang bakh madyi.

¹⁶Dyen wanang shwat, vurti bu Magham nang wa duk solar nuke nduk kaadandi nang shiki. Jiwa kumar nu da mbuki gaanje solar dandi nang a ba ki ndu muti, yang vurti nu Magham shiki saki chem kha waare sola gume nda, aa nuke chem wa shi solar khang.

¹⁷Solar bu Adamu chin dyenda nu saki tu muti shi kwaadar dyine aaki nang, dya aa num ba mbu ta gonta ndu dyi nu nduk kaadandi, Yesu Masiya nang a ba ki si. Chem gwa khang munkir bu Magham ndu vurti nu saki chem kha waare sola gume Magham nu kunshe nda. Chem ka shi kwaadar mbu khar viti baarem nu kunshe nda tuk.

¹⁸Kume nang, ba wa nu solar bu nduk da a ba ki ndu muti ye aaki, wanang tuk tlunar dambi nu nduk da shiki a ba ndu barke ye aaki, nang ke gwar khar waare sola gume Magham ndu mewar nyifiri.

¹⁹Ba wa nü nduki khang khaki ma nü solar ku küme zhangndi tükma tükti maa bü nduk kaada, wanang tük nduki khang ka kha waare sola gume Magham nü künshür bü Magham nü nduk kaada shiki.

²⁰Vür Bibitang ma kü sola a vi ye dalangi. Yang sarchi nü sola shaataki, tü munkir bü Magham shaata madyi.

²¹Wa nü solar shiki kwaadar baran nü künshük munkir bü Magham a kwaadar baran leendang nü künshü chem ye nyifi nüke bü shi woda ba mbe Yesu Masiya Yesu Zhinerem gwaanji.

Romeku 6

Muti mbe Sola ndü gwar Nyifiri mbe Masiya

¹Nang chem ka zü nyem za nüm do? Züm mi guma ndü sola ma kü munkir bü Magham shaata mu?

²Fün do! Nü shipa sar da ba! Chem nyem mütki mbe sola, yang ka shi kikimndi chem züm guma ndü khar mbü solarang na?

³Alapa nun zün za chem kap baarem nü shiki baptismme yerem mbe Masiya Yesu, shi yerem nü mbe müti baran ba goma?

⁴Nang a wutan za wa pa rem gha suyen ndü chin mbe baptisma sarchi nü paki nda. Chem kha da mbe müti baran, küme ba wa nü jiiki ndü Masiya nü künshü zhaaji bü Zhinkirang, wanang tük kü kha mi ndü mewar khar viti.

⁵Jiwa nüke chem wa kha da ndü chin mbe pooni müti baran, chem ka kha da ndü chin mbe jiiri baran mbe mütang tük shwat.

⁶Chem wa zün nü dyine wa woda katl dye shir malkandi baarem gha suyen ndü chin dyin qüfar kaatlang, ma kü da zalale bü solar nüke a mbü vaarem nang bara. Shi wanang ma kü kha mi ma maavi bü sola tük ba.

⁷Jiwa mbü nduk wa müdfi, wa lawa mbe zalale bü sola.

⁸Yang nüke chem wa woda müti suyen ndü Masiya, chem wa maita nü dyine chem ka shi khar baarem ndü nyifiri suyen ndü chin.

⁹Jiwa chem wa zün nü dyine wa ji ndü Masiya bar mbe müti, yang bü gab tü müdfi sar da tük ba. Nang wa wut nü dyine zalala kha müt dyine nda sar da tük ba.

¹⁰Yang müti nü shikyang, müt ba sar kaada ye kharki ma kü zha zalale bü sola nügha, nü jiiki ndü nyifiri yang ji ma kü shi khar suyen ndü Magham.

¹¹Tun yang tük, da ma vaanu nü dyine tun wa müt ye zalale bü sola, tun kha ndü nyifiri mbe khar munkandi ndü Magham nü künsh

¹²Kume nang njig nu ku sola shi kwaadar mbu vaanu nuka mutki nang, tu sa nu ma tluna shimndi baran maatlindi nu me bu ndukwang ba.

¹³Ku njig nu tun vur me bar baanu ye sola tu kha ma dye tlunar malkandi ba. Yang vur ma vaanu ye Magham tun kha wa nduki nu lawaki wor bar mbu khar muti ma gwa nyifiri. Vur ma me bar baanu ye Magham tun kha ma dye tlunar dambu.

¹⁴Ku sola shi kwaadar dyine nu ba, nuke tun a mbu bun Bibitang ba, tun a mbu bun munki.

Maaviku bu Tlunar Dambu

¹⁵Yang nang mban za kim do? Chem ka zum guma ndu solari kume chem a mbu bun Bibitang ba, chem a mbu bun munkir bu Magham mu? Auwo! Chem bu shi wanang sar da ba!

¹⁶Nun zun za mbu tun wa vur vaanu ye njif nggur tun ki shi shimndi baran, tun wa kha ma maavi baran ba goma? Tun ka duma khar ma maavi bu sola, nuka ba ki ndu mudi, yang tun ka duma khar ma maavi bu Magham, nuka ba ki nu dambu.

¹⁷Yang Magham dye kuna, kume aa nuke dau fara tun maavi bu sola, leendang tun a mbu shogar nyem shiki ye nu ndu memuna nu da.

¹⁸Wa dli dyinonu, tun lawa mbe sola, tun kha ma maavi bu dambu.

¹⁹Nga shikya pooni balar bu nduk ye nu, kume tubtu baanu nu me bu nduku. Dau fara tun wa sun ndu vurti me bar baanu ma tluna dye zhaaneku, ndu munar nuke a zum guma ndu shaatari aakochi. Yang leendang vur ma me bar baanu ye tlunar dambu, tun kha wakaran.

²⁰Ye sarchi nuke tun a khar maavi bu sola, tun nu ba nu ndu tlunar dambu ba.

²¹Yang leendang tun gwakya num mbe dyiku nu khaki ye nu ma dye kawar nang na? Ai, laudar si dyiku nang dya mudi!

²²Yang leendang wa dli dyinonu, tun lawa mbe sola, tun wa kha ma maaviku bu Magham. Boote ni chin ke tun wa kha wakaran, yang tun ka gwa nyifi nuke bu shi woda ba kumen.

²³Jiwa dye bi bu sola chin ke mudi, yang vurti bu Magham chin ke nyifi nuke bu shi woda ba, nu kunshe Masiya Yesu Zhinerem gwaanji.

Romeku 7

Khar Burti wa shipa khar Baarem ndu Masiya

¹Nyeezaku, nuke kap baanu tun wa zun bibitang, tun ka da mbu dyi nuke nga ma zuran nang. Bibiti ka shi tlunar dyine nduku mbu nu zhin a nje ndu nyifi.

²Chem ka nan ve nang, mbu wa gun burti ye nusu, nokhzang a mbu bun zhimen mbu zhimenang a nje ndu nyifiri. Yang mbu zhimenang wa mudi, bibiti burtang a nje dyine nda tuk ba.

³Mbu ke zhimen a nje ndu nyifiri, tu yang bur njif nggur zum, wa kha ma nu zawa. Mb u yang mudi mudi bibiti burtang a nje dyine nda tuk ba, aa wa shi burti ngguri nu kha ma nu zawa ba.

⁴Dyen wanang tuk nyeezaku, dyi nang zu ki nang a wutkya pooni dyi nu datlki ndu tunu. Muti bu Masiya dyin qufar kaatlang wa sa tun kha mutan mbe Bibitang. Leendang tun a khar baran, chin Yesu nu Magham jiiki ndu chin bar mbe muti, ma ku vir nu boote ye Magham mbu khar viti baanu.

⁵Jiwa sarchi nu ke chem kharan mbe dye shir bu nduku, Bibitang a sokh shimndi dyiku malkandi baarem. Tu shimndi dyiku malkandi baarem nang ki tlunar mbu man vaarem, tu tlunar baarem ki bar ndu muti yerem.

⁶Yang leendang dyinerem wa vi, chem wa lawa mbe Bibitang nu ke chem wa mut mbe dyi nu gunki rem nughha. Leendang chem a shikya tlunar bu Magham ndu mewar khar viti nu kunshe Jiimbi baran. Tlunar nyem shiki ye Bibitikwang wa peeta.

Shogar bu Musa ndu Zalale bu Sola

⁷Yang da, chem ka zu nyem za num do? Bibitang dya sola mu? Wanang sar da ba! Mb u kume Bibitang ba, ngga zun dyi nu ke dya sola kikimndana? Mb u tuga nu bibitang zu za, "Shi na melakh dyi bu njif nggur ba" Ai, ngam bu zun num ke melakh dyi bu njif nggur ba.

⁸Yang kume dyi nu bibitikwang zu ki tu sola gwa njiv sokhti aa nyi pooni melakh nu ke a mbu vara. Kume mbu bibiti a nje ba, sola mutan.

⁹Dau fara nga nje ndu nyifiri, sarchi nu ke nang zun bibitang ba, yang ba nang zun ki bibitikwang, tu sola nakha ndu nyifiri, bang yang tang kha mutan.

¹⁰Chin bibiti nu shipaki ku da ba ndu nyifiri, tu da dutkyu muti ya.

¹¹Tu sola gwa maari, tu lamba nga nu kunshe bibitikwang, tu tlagha nga nu gha.

¹²Kume nang chin bibitang shakhshakh, zur bu Magham shakhshakh, torop, yang mbar tuk.

¹³Yang nduk ka dla mban za bibiti mbarkandi nang a ba ki ndu mutang ya mu? Fun do, dyen sar da wanang ba! Sola a dutki nang ya. Sola shikya boote ndu bibiti mbarkandi nang tu da dut muti ya, ma ku nduk zun shwat num ke sola. Sola wa dal dam tu da vi ye dalang ndu maatli baran nu kunshe bibitang.

Dakhlar nu ke a Mbe Nduk kume Solar baran

¹⁴Chem wa zun nü dyine Bibitang dya dyin mbu jiimba. Yang dye shir bang dya bu nduku, nga maavi bu sola.

¹⁵Nang da mbu dyi nuke nga shiran ba. Kume dyi nuke nga shim shiranang, nang ke dyi nuke nga shiran ba do, yang dyi nang zhangki gha, nang ke dyi nuke nga shiran.

¹⁶Yang nuke nga shikya dyi nang zhangkyang, nang wa wut nga tlogha nü dyine Bibitang mbari.

¹⁷Mban za, nga kya tluna dyiku nang ndu vara ba, dya solar nuke a nje mbyang.

¹⁸Nga zuni, ye khar bang nduku, dyi mbarkandi a nje kharan mbya ba. Jiwa nga shim shi dyi mbarkandi, yang shir dyen wa kuna nga.

¹⁹Dyi nuke nga shiranang, dya dyi mbarkandi nuke nga shim shiranang ba, nga shikya dyi malkandi nuke nga zhangki ku shi nga ba ndang.

²⁰Yang mbu nga shikya dyi nuke nang shim ku shi nga ba, nang wa wut nü dyine nga kya shi dyiku nang ba, chin solar nuke a mbya kya shiran.

²¹Dyi nang wa kha ya ma me banga, nuke mbu nga shim shi dyi mbarkandi, tang gwa nga shikya dyi malkandi.

²²Nga kasha bibiti bu Magham mbu memunara;

²³yang nga na dyi nggur zum mbu me barku banga nuke a dakhla dyi nuke memunara daki ya. Dyi nang wa sa tang kha ma maavi bu sola nuke a nje mbya.

²⁴Ai nga! Nga dye zhiyaye! Ki ka lawaki nga mbe man var nuka ba ki ndu muti nangang na?

²⁵Magham dye kuna, kume wa lawa nga nü kunshe Yesu Masiya Zhinerem gwaANJI! Kume nang nga mbukya bibiti bu Magham mbu memunara, yang mbu dye shir banga ye khar bang nduku, nga mbukya bibiti bu sola.

Romeku 8

Khar Viti mbu Jiimba

¹Kume nang, bu kuma muti ye nduki nuke a mbe Masiya Yesu ba.

²Nuke bibiti bu Jiimbi nuka vurki nyifiri wa lawa nga mbe bibiti solar ndu muti nü kunshe Masiya Yesu.

³Jiwa Magham wa shi dyi nuke Bibitang nü dumma shiran ba kume tufti bu nduku mbe dye shir baran. Magham a rukkya Yi baran mbu shipar bu man vaarem nuka shiki solar nang, ma ku kha ma sadke kume solar baarem, tu guða zalale bu sola nü gha mbu man va.

⁴Magham shi wanang yerem ma nyel tlunar dambi nü Bibitang zuki za kү shi mi. Shi nang yerem, chem нүке chem a khar viti baarem mbe Jiimba, nyem ka shi nü kunshe dye shir бү nduk ba.

⁵Nduki нүке a khar baanda mbe dye shir бү nduku wa ka damta ku ndү dyiku бү manva, yang nü khar viti mbe Jiimba ka damtakya ndү dyi нүке Jiimba a shimndan.

⁶Damtar ndү dyiku бү manva wa ka ba ndү мүти, yang damtar ndү dyin mbү Jiimba ka vurkya nyifiri ndү qaandi memuna.

⁷Aaki damtaki ndү dyiku бү manva dya nü zhangndi бү Magham, күме бү mbu bibiti бү Magham ba, yang бү сүма shiran zum ba.

⁸Nduki нүке dye shir бү manva ke baanda, khar viti baanda бү mun mbү Magham sar da ba.

⁹Tun yang, nun ka shi khar viti baanu mbe dye shir бү nduk ba, tun a khar viti baanu mbe Jiimba, mbү Jiimbi бү Magham a nje kharan mbү memuna nu. Yang kap njif нүке Jiimbi бү Masiya a nje mbe nda ba, dya бү Masiya ba.

¹⁰Mbu Masiya a nje kharan mbe nu, aa нүке vaanu a мүти күме sola, Jiimbi shakhshakhndi a vүr nyifiri ye nu күме кү Magham dluronu ma nü dambi ku.

¹¹Mbu Jiimbi shakhshakhndi nü jiiki ndү Yesu mbe мүти a nje kharan mbe nu, ba chin nü jiiki ndү Masiya mbe мүтang ka vүr nyifiri ye man vaanu нүка мүтки. Нү kunshe Jiimbi нүке a nje kharan mbe nwang.

¹²Wanang түк, nyeezaku, wa kүs kү khar viti baarem kha waare dye shir бү manva нүке dya me бү nduku.

¹³Mbuke tun a shikya dye shir бү nduku, tun ka мүді. Mbü yang tun wa tlagha me бү nduk нүка shiki solarang nughha, нү kunshe zalale бү Jiimba, tun kha ndү nyifiri.

¹⁴Jiwa nduki нүке Jiimbi shakhshakhndi a mbu ndү wora, dya qusonggi бү Magham.

¹⁵Jiwa Jiimbi nü vүrki ye nwang dya nü khar maava ba, нүке tun ka түкki sawa ba. Dya Jiimbi nü gabki ndү chem ma qusonggi бү Magham, chem a qa Magham, nyem za, “Aba! Zhinki!”

¹⁶Chin Jiimbi shakhshakhndang ndү jiimbi baarem a saidaran ku za shwat chem qusonggi бү Magham.

¹⁷Yang нүке chem qusonggi baran, chem wa kha ma nü gwar shakhti dye mbү ge. Nang wa wut nü dyine, chem ka gwa dye mbү ge barkeku бү Magham, chem a khar мүdlenki ndү Masiya mbe shakhti dye mbү gerang. Yang mbү chem ka gwa zhaaji suyen ndү Masiya wa kүs kү zami bonye suyen ndү chin.

Zhaaji nuke Chem ka ba Gwaki

¹⁸Ai, bonye nuke chem a zaran leendangang dya aa num ba mbu ta gonta nda ndu zhaaji nuke a ma wutan yerem gana fan.

¹⁹Sarchi a nje a bari nuke Magham ka ba wutki qusonggi baran ye dalangi. Yang dyiku nu dungki kap a kursa sarchi nang wa num gom.

²⁰Jiwa wa sa dyiku nu Magham dungki kwang wa kha bam nu khul ye dyi nu shipaki ku kha ku ba, yang dungdikwang nu shim wanang ba, dya shimndi bu Magham. Shi nang ndu sar memuna

²¹nu dyine ka ba lawa dungdikwang bara mbe khar maavi nuke a shiran ye muti ndu mutli. Ka ba gwa me baanda ye sarchi nuke qusonggi bu Magham ka ba gwaki dyin wora nu zhaaji.

²²Chem wa zun nu dyine ma bar meeni dungdiku bu Magham kap a tlurti ku wa nokhzi nuke a dyin purman ma kha woi, kume a tuk vaanda ku.

²³Yang dungdikwang dyenda kya tlurtang ba, chem ndu vaarem chem a shiran tuk. Chem nyem gwaki Jiimbi shakhshakhndi nuke chin ke vurti nu gumapaali nu vurki yeremang, chem a tlurti mbu nyifi baarem, chem a kursaran wa num gom. Ma ku Magham gab ndu chem ma qusonggi baran parakhndi, tu dli dyin man vaarem nang.

²⁴Jiwa dana rem nu kunshe sar memunar nang. Yang mbu chem wa na dyi nyem saki memuna rem nu dyinanang, dyen nu kha ma sar memuna ba. Ki ka saki memunaran ma ku gwa nji dyi nuke a nje kha nda?

²⁵Yang mbu chem wa sa memunarem nu dyine dyi nuke nyem gwa dong ba, ai, chem wa ka bu ndu kadanyi.

²⁶Wanang tuk Jiimbyang a shaata rem mbe tukt baarem. Nyem magha shir bara wa nu shipaki ba, yang Jiimbyang nu dyinan a khud Magham yerem ndu tlurti nuke bala bu dumza zu mban ba.

²⁷Yang Magham nu zunki memuna nduku, wa zun dyi nuke Jiimbyang a shimndan, kume Jiimbyang ka khudkya shimndi bu Magham ye nduki bu Magham.

²⁸Chem wa zun nu dyine mbu aa num kap Magham wa ka tluna dyi mbarkandi ye nduki nuke a ndola nda, nang ke nduki nu qaki ma ku shi shimndi baran.

²⁹Jiwa Magham wa zun nduki nyin datki nu dawi, wor ke nduki nu Magham bulaki nu ve wor ku da shipar bu Yi baran, ma ku Yi baranang kha ma nu gumapaali chele nyeezanku khangndi.

³⁰Yang nduki nū Magham būlaki nū ve worang, wor ke nduki nū qaki. Nduki nū qakyang, wor ke nduki nū gabki ndū wor tū kha waare sola gume nda. Nduki nū khaki waare solar gume ndang, wor ke nduki nū vūrki zhaaji ye wora.

Ndolar Baarem ye Magham mbe Masiya Yesu

³¹Yang chem ka zū nyem za nūm mbū balar nangang na? Nūke Magham kya ji sarem, ki ka shiki kare ndū chema?

³²Magham nū nggūtlerem ndū Yi baran ba, tū yang vūrti nda kūme chem kap. Yang Magham nū vūrki Yi baranang, bū vūr aa nūm yerem kharan nggaran ba goma?

³³Ki ka daki zhaano bū nduki nū Magham datkyang na? Ai, Magham nū dyinan gabki ndū wor tū kha waare sola gume nda.

³⁴Ki khūlki ma kū kuma mūti ye wora? Masiya Yesu nū mūtki, dukti nang, tū ji mbe mūti, yang a nje kharan dyin bun zūma bū Magham, chin kya khud Magham yerem.

³⁵Wodye ki ka shakki rem ndū ndolar Masiya? Bonye mu, palasa mu, kakanshi mu, meeri mu, song mu, nggabang nggabang mu, yang mūti mu?

³⁶Ba wa nū būlar balar bū Magham zūki za, "Chem a me mūti aakochi kūme to, wa da rem ku wa ndūbangku nūke a ma dla qura wor nūgha."

³⁷Yang mbū dyiku nang kap, chem wa duk dūmbūr kūnduk qa rem za chem rakya wuta dyenda, dyiku nang yang shi nū kūnshe chin nū ndolareng.

³⁸Jiwa nga zun shwat nū dyine aa mūti, aa nyifiri, aa nū rūktiku bū Magham, aa khūkheetiku, aa dyi nūke chem a mban meeni, aa nūke a bari. Aa kwaadarku zum zum,

³⁹aa kirti bū tunu, aa mbobong bū dyen, aa dyi nggur zum mbū dūngdiku bū Magham nūke a nje. Tun a nje aa da nūke ka shakki rem ndū ndolar bū Magham nūke a mbe Masiya Yesu Zhinerem gwaanji ba.

Romeku 9

Magham wa Dat Israila

¹Nga zukya zhire mbe Masiya, nga shikya wollo ba. Mbū kwaari nang shiki mbū memunara, nga zun shwat dya kwatama ba kūme saidu nū Jiimbi shakhshakhndi shiki dyine nang.

²Memūnara chit madyi, nga damtaran tūk aakochi.

³Tuga miikya barke banga, tū shakhti nga ndū Masiya ma kū nyeeza gwa danari, wor nduki nūke dya me ghai bang ku,

⁴nduki nang wor ke Israileku. Dya nduki nü Magham gabki ndü wor ma qusonggi baran, tü wut zhaaji baran ye wora. Tü shi alqawar ndü wora, tü vür Bibitang ye wora. Tü wut njiv ghaari ghai mbü kib baran ye wora, tü shi beeni alqawarku ye wora.

⁵A khar nduki nüke dya qusonggi bü zhikankirku nü nduki zünki wor madyi. Masiya dya pooni baanda ye khar baran nduku. Chin nüke dya Magham dyine aa nüm, bu kü dlü kunari kodokhsa ba. Amin.

⁶Yang nang nü wut nü dyine Magham wa küna nyel alqawar baran ye Israila ba. Küme kap ndukiku Israila ke pooni bü Israila ba.

⁷Pooni bü Yibram kap ke qusonggi bü Yibram ba. Me bü nang tü Magham ze Yibram za, "Pooni ba ka da vi nü kunshe Yishaku."

⁸Nang a wutan za qusonggi nü Yibram khaki ke qusonggi bü Maghamang ba, qusonggi nü gwaki nü kunshe nyedli alqawarang, ke qusonggi bü Yibram zhirekandi.

⁹Jiwa wonji dyi nü Magham züki ye sarchi nü shiki alqawar ye Yibram, "Mbü sarchi wa nyedli ngga da gab*i*, yang Saratu ka kha woi.

¹⁰"Nangngang dyenda ba, chem ka nan ve qusonggi bü Rabeka tük, zhin wor da, chin ke zhikanerem Yishaku.

¹¹Yang me kü kha ye mugdar ku nang, fan kü zun dyi mbarkandi ku ndü dyi malkandi ku, tü Magham ze Rabeka za chin wa sa woi gwaanjang kü kha ma nü rukti bü woi kodommandang.

¹²Shi wanang küme kü shimndi bü Magham mbe daati baran nü daasaki kü chingi dya nü kunshe tlüna ba kope njif nü qaki ndang."

¹³Ba wa nüke a nje bülaran za, "Nga ndola Nyagham, tang zhang Yisuwa gha."

¹⁴Yang chem ka zü nyem za nüm do? Magham wa shi song zhire mu? Fun do! Dyen wanang sar da ba!

¹⁵Jiwa Magham wa ze Musa za, "Njif nüke nga ma daana nda, ngga daana nda. Njif nüke nga ma tük zhiyaye baran, ngga tük zhiyaye barani."

¹⁶Nang wa wut nü dyine dya shimndi bü nduk ndü tlünar baran ba, dya daanar bü Magham.

¹⁷Jiwa Bülar balar bü Magham zü ye Firauna za, "Nga sa to züm kujirang ma wut nga zalale bang nü dyinoro, ma kü wopa dlüma mbü larji kap."

¹⁸Küme nang Magham wa ka daana njif nü shimki daanaran, tü sa kaaküdakh memunaran ye njif nü shimki kü memunaran kha kaaküdakh.

Shokhnar bü Magham ndü Daanar baran

¹⁹Yang bai njif nggur ka zhamndi nga za, “Mbụ wanang nụm saki tụ Magham ka na zop baaremang na? Ki ka dümaki zhang dyi nụ Magham shimki kụ na nda sa na?”

²⁰Yang ta mbụ ki do, nduku, nuke to ka shiki keele ndụ Maghamang? “Dyi nụ nduk dünki ka dümä zham njif nụ dünkyang za, ‘Nüm saki to dundi nga wanangang mu?’ ”

²¹Wodye zalala kha nụ dundi kayang ma boote ndụ burti dafti dundi da tụ dùn kayangku nggur ma tlunar nuke zhaaji si, tụ shi beenan ma tlunar nuke zhaaji si ba goma?

²²Nüm ka shikya mbụ ke Magham, mbe zalale baran, datkya kụ wut nji shokhnar baran, daasa ma suya nji dyi nyin shimki suyaran nügha? Yang mbụ ke wa daasa ma kụ shi nji kanadyi ndụ dyiku nụ saki nda ma shokhnarang da?

²³Shi wanang ma wut nji yele bụ zhaaji baran ye dyiku nyin shimki daana nji wora. Daasa dyiku nyin daanaki nang nụ dawi ma kụ gwa zhaaji baran.

²⁴Chem ke nduki nang, yang chem nụ Magham qaki, mbụ Yakhudeku dyenda ba, nduki nuke dya Yakhudeku ba a mban tük.

²⁵Ba wa nụ bülaki nụ mbụ lagarkati bụ Khosaya za, “Wor nuke dya nduki bang ba ngga qa wor ‘Nduki banga.’ Nduki nuke nang ndola wor ba ngga qa wor ‘Nduki nuke nga ndolaran.’ ”

²⁶Yang tụ zu tük za, “Ba ye maa nụ qaki wor za, ‘Tun nduki bang ba’ ndang, ka qa wor tük za ‘qusonggi bụ Magham nụ nyifiri.’ ”

²⁷Dyne balar bụ Israila yang, annabi Yishaya wa da suquran nụ vidí tụ zu za, “Aa nuke khang bụ quasa Israila wa shipa khang bụ wudyiri nụ me gaawu gwaanji, beenan nụ khaki ka gwaki danari.

²⁸Jiwa Zhinkir gwaanji ka kuma larji guma da, süburti sarchi sụ ba.”

²⁹Ba wa nụ Yishaya zuki balar bụ Magham tük za, “Mbụ tuga Zhinkir gwaanji Nụ Zalale Aa nüm nụ njig zhikankirku yerem ba, tuga chem wa kha wa Sodom, tuga wa gab ndụ chem wa Gomora.”

Song Maito bụ Israila

³⁰Yang chem ka zu nyem za nüm do? Nduki nuke dya Yakhudeku ba nụ lab khar ma nụ dambu gume Magham ba, yang tụ gwa ku. Khar ma nụ dambu gume Magham nụ gwaki ku nang, dya pooni khar dambi nuke nduk ka gwaki nụ künshe maito.

³¹Yang Israileku nụ labki khar ma nụ dambu gume Magham nụ künshe mbu Bibitang, nụ gwa ku ba.

³²Yang num saki nu gwa ku ba ndang na? Kume nu lab ku nu kunshe njiv maito ba, lab ku nu kunshe tlunar baanda. Tu yang ji saari wor ndu "ndogdi ji saari."

³³Ba wa nuke a nje bularan za, "Wonji nga sa ndogdi bang nu Sikhiyona, ndogdi jiiri saari. Ndogdi nuke ka saki nduki khang tu njimi. Yang aaki maitaki nda bu tuk kawa ba."

Romeku 10

¹Nyeezaku, dyi nang shimki guma ndu aa num kap chin ke ku Israila gwa danari. Nang ke barar bang ye Magham nuke nga shiran kume wora.

²Nga zun dya nu memunar zhiri ghaari ghai ye Magham ku, yang a shiran ku waare zundi zhire ni.

³Nuke nu zun njiv dambi nu da viki she Magham ku ba, tu yang sa njiv gwar khar waare solar baanda zum, tu nang sa wor tu zhang njiv dambi bu Magham gha.

⁴Masiya ke laudar su Bibitang, ma ku aaki nu maitaki nda kha ma nu dambu gume Magham.

Dana dya bu Aaki

⁵Musa wa shi bular dyine gwar khar waare sola nu kunshe mbu Bibitang. Wa zu za, "Njif nu mbuki Bibitiku nang ka kha ndu nyifi nu kunshe wora."

⁶Yang wonji dyi nu Bular balar bu Magham zuki dyine gwar khar waare sola nu kunshe maito, "Zu na mbu memuna no za, 'Ki ka dlaki nu vida?' " (Ma ku da zhur ndu Masiya).

⁷"Bai tuk no za, 'Ki ka zhurki nu garga mbu maa vughaiya?' " (Mban za ma ku da ji ndu Masiya bar mbe muti.)

⁸Dyi nuke bular Balar bu Magham a zuranang chin ke, "Balar bu Magham a nje bing ndu to, a nje mbu me ro, kom ndu mbu memuna ro." Balar nang chin ke balar maito nuke chem a waazu ni. Za,

⁹mbu ta saida ndu me ro no za, "Yesu ke Zhinerem gwaanji." To maita tuk mbu memuna ro nu dyine Magham wa ji ndu chin bar mbe muti, to ka dana.

¹⁰Jiwa nduk ka maita mbu memunaran ma gwa khar waare sola gume Magham, yang tuk nduk ka saida ndu men tu gwa danari.

¹¹Ba wa nu Bular Balar bu Magham zuki za, "Kap njif nu maitaki nda bu tuk kawa ba."

¹²Jiwa nu shakh chele bu Yakhudeku ndu nduki nuke dya Yakhudeku ba nu gha ba. Zhinkir gwaanji nang, ke Zhinkir gwaanji bu aaki, chin ke nu vur barke khangndi ye kap nduki nu ka ghoki yenda.

¹³Ba wa nu Bular Balar bu Magham zuki tuk za, “Kap njif nu qaki dlum Zhinkir gwaanji ka gwa danari.”

¹⁴Yang wor ka qa njif nu ke nu wor maita nda ku ba ma kу shaata wor da kikimndana? Ka shi kikimndi tu wor maita njif nu ke nu wor tuk labar baran ba nda na? Yang ka tuk ku kikimndana, mbu nduk a nje nu ke ka shiki waazu ye wor ba?

¹⁵Nu waazu kwang ka shi waazwang kikimndana, mbu nuruk wor ba? Ba wa nu ke a nje bularan za, “Khudli bu nduki nu da baki ndu Labar Mbarkandang dya dyi mbarkandi madyi!”

¹⁶Yang nduki nu Israila kap dluki Labar Mbarkandang ba. Ba wa nu Yishaya zuki za, “Zhinkir gwaanji, ki maitaki labar nyem zukyang na?”

¹⁷Kume nang, maito ka ba nu kunshe tukt labar barang, yang nduk ka tuk labar nang nu kunshe balar bu Masiya.

¹⁸Yang bu shi nga zhamndi, “Nu tuk labbarang ku de?” Wa tuk ku shwat, Jiwa Bular Balar bu Magham wa zu za, “Su qur wor wa du mbu larji kap, balarku baanda wa khul aa fun mbu larji.”

¹⁹Bu zham nga nu si tuk. “Wodye da, Israila nu da mban ku ba mu?” Gumapaali, Musa wa zu za, “Ngga sa nu tun shi zhiri bu nduki nu ke dya dlar maa ku ba, ngga sa tu dlar maa bu nduki nu ke nu zun tun ku ba sa nu tun shi shokhna.”

²⁰Yang Yishaya wa zu balar bu Magham sawa su ba nu zuki za, “Nduki nu ke nu kaala nga ku ba, wor gwaki nga. Nga wut vara ye nduki nu ke nu zham maa nu ke nga su ku ba.”

²¹Yang dyine balar bu Israila, Magham wa zu tuk za, “Nga pidhi nga zoba khara nga khud nduki nu nggarvarku ndu nu zhangndi tukt maari.”

Romeku 11

Magham nu zhang Israila gha Guma Da ba

¹Yang bu zham nga do, Magham wa zhang nduki baran gha guma da mu? Auwo! Wanang shwat ba! Ai, nga ndu vara nga nduk Israila, nga pooni bu Yibram, me sham bu Banyami.

²Yang Magham nu zhang nduki baran nu datki gumapaali ba. Tun wa zun dyi nu bu lar Balar bu Magham zuki nu dyine Iliya, Iliya wa gho ye Magham dyine Israila a zuran za,

³“Zhinkir gwaanji, wa tlagha annabiku ba nughha, tu tupa dukulku ba nu yaghai. Njigkyu nga dyenda leendang, yang a labti nga ku ma tlagha nga.”

⁴Yang Magham tlogha yenda za numa? Tlogha yenda za, “Nga dung nduki dupu mut (7,000) gha nuke nu zu me purmi wor yaghai ma ghar ghai ye mulum nuka qaki nda za Ba'al ba.”

⁵Dyen ba wanang tuk leendang. Rong ma kaani beena nduki a nje nu Magham datki wor nu kunshe munkir baran.

⁶Yang daati nu Magham shiki nang shi kume munkir baran, nu dat wor kume tlunar baanda ba. Kume mbu wanang ba munkirang nu kha ma munki shwat ba.

⁷Yang kim do? Israila wa kuna gwa dyi nuke a labtan ku madyang, yang nduki kodomma nu datki chele baanda gwaki ku. Tu beena ndukyang kha ma nu kaakudakh dyin ku.

⁸Ba wa nuke a nje builaran za, “Magham wa gab ndu wor ma nu song dar mbu tunu dau. Tu vir yiti ye wor nuke nuka na maa ba, ndu dlumdi nuke nuka tuk maa zum ba, ma bar ye meeni.”

⁹Yang Dauda wa zu tuk za, “Bu ku tabar zumndi baanda kha ma shaanggir nu kudum nuke ka kuski wora, tu kha ma dye ji saari ndu dye duti kumar ye wora.

¹⁰Bu ku yiti wor kha zhum ku na maa ku ba, tu khang bonye baanda sa tadar ye wor nuke kosokhsa ba.”

Danar bu Nduki nuke dya Yakhudeku ba

¹¹Yang bu shi nga zhamndi nggur tuk leendang. Nu Israila jiiki saari wor, tu njim kwang, bu ji nu vidhi ku de? Auwo! Dyen wanang ba! Nduki nuke dya Yakhudeku ba wa gwa danar nu kunshe solar nu Yakhudekwang shiki, ma ku Israila shi zhiri baanda.

¹²Yang mbu solar nu shiki kwang a ba ndu barke madyikandi ye larji, tu tubti baanda a ba ndu barke ye nduki nuke dya Yakhudeku ba. Mb u wa gab nu she Magham ku guma da, khang bu barke ni ka kha kikimndana!

¹³Leendang nga balarang ndu tun nuke tun Yakhudeku ba. Mb u ba nga ke pude bu Yesu nu da rukki nga nu she nu, nga da tlunar bang ndu zhaaji,

¹⁴nga sa memunara, shir wanang ka sa nduki bang Yakhudeku tu shi zhiri, tu sa beenanku ku gwa danari.

¹⁵Mbu yang yabti wor gha qunkya njiv somta chele bu Magham ndu nduki nu larji, num ka shikya mbu wa gab tu dl u wor tuka, dyen bu da bakya ndu gwar nyifi mbe muti ba goma?

¹⁶Mbu buduki nu njaki tu bur tolir nu virki ye Magham ma vurti nu gumapaali mbu dye ghutiku wa kha shakhshakh budukyang kap wa kha shakhshakh tuk.

Kume nang mbu dludlarsi qufa wa kha shakhshakh, me bunankwang tuk wa kha shakhshakh.

¹⁷Mbu ke wa kurta beeni me bun qufarku nughha, yang tun nuke dya qufar Zaitun nu gar wa baatla nu tu gun ye man qufarang ma burti suyen ndu beeni me bun qufarkwang. Tun a zum kya boote bu man qufarang nu kunshe dludlar sanang.

¹⁸Kume nang shi nu wakhti ye me bun qufarku nu kurtaki nughha ku nang ba. Mbu tun wa shi wakhti, tun kor nang; tun kya kus dludlarsi qufarang ba dludlarsi qufarang kya kusi nu.

¹⁹To ka dumma zuran no za, "Ai, kurta me bunankwang nughha ma ku baatla nga nu ve man qufarang."

²⁰Dyen wanang shwat! Yang kurta wor bar ve man qufarang kume song maito baanda, to yang maito ba ka saki to zum guma ndu khar ve man qufarang. Kume nang shi na me nggunggal ba, to ka tuk kya sawa.

²¹Mbu Magham nu njig me bun qufarku nuke wor ke me bun qufar nu gumapaali ve man qufarang ba, bu njig to zum ba.

²²Chem ka na me mbarkir bu Magham ndu chingndi gha shanggudang nuka shiki ve nang. Wa kha shanggudang dyine nduki nu njimki, tu yang wut mbarkir baran yoro, mbu ta zum guma mbe mbarkir baranang. Mbu yang no zum guma su ba, ka kurta bar tuk ve man qufarang.

²³Mbu Israileku tuk nu zum guma ndu song maito baanda ba, ka gab tu baatla wor nu ve man qufarang, kume Magham ka dumma baatla wora.

²⁴Tun nduki nuke tun Yakhudeku ba, tun a khar bu qufar Zaitun nu gar nu da kurtaki, tu gun burti yenda ndu qufar Zaitun mbarkandi, aa nuke nduk nuka shi wanang ba kume wa ngga yen ku. Yang nuke Yakhudeku kya khar wa me bun qufar Zaitun mbarkandang, ka kha ndolndol ku Magham gab ndu me bun qufar mbarkandang ye maa baanda.

Magham wa ka Daana Aaki

²⁵Nyeezaku, nga shim wut nga dyi tukakandi nggur ye nu ku zun nu, ma ku kha nu ma nu gwaari dyin ba. Kaakudakh memunar bu beeni nduki nu Israila nang dya ba me sarchi kodomma, a bu kya sarchi nuke khang bu nduki nuke dya Yakhudeku ba nuke a bar she Magham ku nyedli.

²⁶Vid dyine nang Israila kap ka dana. Ba wa nuke a nje buclaran za, "Nu danar ka da vi Sikhiyona. Ka da zhangndi mburi Magham bar mbe zhikankirku bu Nyagham.

²⁷Nang ke alqawar bang ndu wora, sarchi nuke ngga daki solar baanda bara."

²⁸Mbu ye me bu Labar Mbarkandang, Yakhudeku wa kha ma nu kare bu Magham kume tunu. Yang mbu ye me bu daati, wa gwa ndolarku she Magham kume zhikankirku baanda.

²⁹Jiwa Magham nu ka gab men nu gana mbe vurti baran ndu qar baran ba.

³⁰Ba wa nu ke tun nu ke dya Yakhudeku ba, tun wa zhang mbu suqura Magham gha, yang leendang wa daana nu kume zhangndi mburi suqur baanda.

³¹Wanang tuk Yakhudeku wa kha ma nu zhangndi mburi suqur Magham leendang. Dyi nang shi ma ku daana wora nu kunshe daanar nu Magham shiki ye nu.

³²Jiwa Magham wa gun ndukiku gha kap tu kha ma nu zhangndi mburi suquran, kume ku daana nji wor kap.

Khamndi Magham

³³Ai, khang gunar ndu kirti kadari bu Magham ndu zundi baran kodokhsi shwat ba! Dyiku nu ka kumaki wa duk ku nduk lab mban, njiv baran wa duk dumbyur ku nduk na!

³⁴“Sar da ki zunki dyin mbu memuna Zhinkir gwaanja na? Sar da ki vurki sawari yenda?

³⁵Sar da ki vurki dyi nggur ye Magham nu kuksi ku Magham gab si yenda?”

³⁶Jiwa aa num a vi she nda, nu kunshe nda, kom ma yir she nda tuk. Bu ku zhaaji kha Magham kodokhsi ba. Amin.

Romeku 12

Sadke nu Nyifiri

¹Kume nang, nyeezaku, nga khutonu, mbe khang nar zhiyaye bu Magham tun vur dyinonu wa sadke nu nyifiri, shakhshakhndi, pooni sadke nu ke Magham a shimndan. Nang ke njiv tlunar mbarkandi ye Magham.

²Ku mbu nu su dyi nu ke nduki nu larji nang a san ba, nggod ma nu kunshe nggooti memunanu, kom tun ka dumma buuran tun zun yel mbu dya shimndi bu Magham. Tun ka dumma zundan nu dyine shimndi bu Magham mbari, dluran kom nyeedlan.

³Kume munkir nu shiki ya, nga zuran ye aaki chele baanu: Ku aaki da dyinan tu peeta maa nuke a si ba. Me bu nang ku aaki kuma dyinan vid dyine vurti zhire nu Magham vurki yenda.

⁴Ba wa nu ke man vaarem ba kaada ndu me barku khang ve nda, yang tlunar bu me barku nang wa ngga yen.

⁵Wanang tük, aa nuke chem khan, chem a khar man var da mbe Masiya, aa nyi nduk da dya me bar bü yen.

⁶Vurtiku a nje khaarem zum zum vid dyine munkir nu shiki yerem. Mbü nduk gwakya vürti nu zür balar bü Magham, kü zür nda kürkkür ndu vürti zhire baran.

⁷Njif nuke vürti baran dya tlüna, kü shi tlünarang. Mbü dya shoga, kü shi shogari.

⁸Mbü dya nu par dümbur ye nduki, kü ki pa dümbur ye nduki. Mbü yang dya nu shaatar nduki, kü shi khaaran nggaran. Mbü dya nu khar ma dle guma, kü vür dyinan ma kwaadar nu zhire. Mbü yang dya nu wuti daana, kü shi memünaran da.

Dyi nuke Chem ka naki ve nu Mbu Yesu nu Zhire

⁹Bu kü ndolar zhirekandi kha chele baanu. Tun zhang dyi malkandi gha, tun khub dyi mbarkandi madyi.

¹⁰Tun tük khaati bü yen ndu pooni ndolar bü nu mbu Yesu ku. Tun vür zhaaji ye njif nggur tu duk nuke tun ka vürki ye vaanu.

¹¹Kha nu ndu muti memuna mbe tlünar bü Magham ba, tun vür vaanu ma tlünar mbe Jiimba.

¹²Tun shi zhakhzhakh mbe sar memünar nuke tun a san, tun kha ndu kanadyi mbe bonye, ki ma barar aakochi.

¹³Tun ki shakh dyin me kha nu ndu nduki bü Magham nuke a mbe song. Tun ki dlü runggiku ndu kashari.

¹⁴Sa ma barke ye nduki nuke a vür bonye ye nu. Sa ma barke ye wora, kü mi nu barke baanda ba.

¹⁵Tun shi kashar suyen ndu nduki nu gwaki dye kasha, tun shi chiti memuna tük suyen ndu nduki nuke dye chiti memuna gwaki wora.

¹⁶Tun kha mun ndu aaki. Kü kha nu ma nu gwaari dyin ba, yang tun shi khar baanu ndu nduki nuke gabtan gana. Khütl nu dyinonu nu gha ba.

¹⁷Mbü nduk wa müna nu, kü dli nu gade ni ba. Shi ma khankal mbe shir dyi nuke mbar she aaki.

¹⁸Shi ma dyi nuke tun ka dümaki kap, mbü ka shi, tun kha mun ndu aaki.

¹⁹Raptaku, kü kha nu ma nduki nuka dliiki gada ba, njig ma tu Magham dli gade ni ye nu ndu shokhnar baran. Küme a nje bu^laran do za, “Nga ke nu dli gada, yang ngga dli gade ni, Zhinkir gwaanji zu^lki nang.”

²⁰Bular balar bu Magham wa gab tu zu tuk za, “Mbu nu zhangndi baaro a tuk meeri, vr dye zmndi yenda. Mbu a tuk khuzhumndi, vr dyim zar yenda. Shir wanangang ka sa tu tuk kawa.”

²¹Ku njig nu tu muna ra nu ba, me bu nang, ra ma muna nu kunshe shir dyi mbarkandi.

Romeku 13

Mburi Zr bu nu Kwaadarku

¹Wa ks ku aaki mbu zr bu nu kwaadarku, kume zalale nggur a nje ba kope Magham wa tlogha san. Yang tuk Magham saki nu kwaadarku nu zalale ku nang kap.

²Kume nang njif nu zhangki mbu zr bu kwaada gha, zhangkya dyi nu Magham saki gha. Nu shir tun ku wanang ka da dut kumar ye vaanda.

³Jiwa nu kwaadarku dya dye sawa she nduki nuke a shi dyi mbarkandi ba, buka nduki nuke a shi dyi galkandi ka tukki sawa. Tun a shim lawa nu mbe tukti sawar bu nu kwaada mu? Mbu wanang shi ma dyi mbarkandi, chin yang ka makhta nu,

⁴kume dya maavi bu Magham ma shir dyi mbarkandi ye nu. Yang mbu tun nu shir dyi malkandi tuk ma sawa, kume nu kwaafarang a khub kaskar baran bam ba. Dya maavi bu Magham, ma wut shokhnar bu Magham nu dyine nu munarku tu kuma wora.

⁵Kume nang wa ks ku vr nu dyinonu ye nu kwaadarku. Tun ka shi wanang ma da shokhnar bu Magham dyenda ba, tun ka shi ma ku kwaari nu memunanu kha waare zop.

⁶Nang saki tun ki dli zhaanggali, kume nu kwaadarku dya nu tlunarku bu Magham nuke a vr sarchi baanda kap ma kwaada.

⁷Tun dli kudum nuke aakya mburo nu. Mbu dya zhaanggal baanu nu shipaki ku dli nu, tun dli, mbu dya zhaanggal nu dyine dye gomarku baanu, tun dli, mbu vurti gorki, tun vr gorkiri, mbu dya vr gorkiri, tun vr zhaaji, tun vr zhaaji.

Daasar ma Bu Gabti bu Masiya

⁸Ku kha nu ndu kudum bu aaki dyinonu ba. Buka kudum nu kuski shi nu, nang ke kudum wuti ndola ye yen. Kume njif nuke a ndola njif nggur wa nyel Bibitang do.

⁹Wopar bu Magham ku nang, wor ke, “Tom bu shi zawa mbu burti ba, tom bu tlagha mdf ba, tom bu shi muuru ba. Tom bu kha ma nu zhiri ba,” ndu beeni bibitiku nuke a nje, wa nyel mbu balar dandi nang nu zuki za, “Ku ndola nu aaki wa vaanu.”

¹⁰Mbu tun a ndola nduku tun bu muna nda sar da ba. Kume nang ndola ke nyedli bu woparang.

¹¹Tun ki shi nang kume tun wa zun sarchi nuke chem a mban. Sarchi wa shi nuke tun ka nakhaki mbe dyenir baanu, kume sarchi danar baanu a shi bing leendang tu duk sarchi nun maitaki gumapaalyang.

¹²Virkirang wa shi bing wodari, wa njig kodom ku maarang datli. Kume nang bu ku wos mi tlunar nu zhuh maari gha, chem sa luki nu vi nu dakhlar baarem nu yarangi.

¹³Bu ku khar viti baarem kha mbari wa nu shipaki nduki nuke a khar mbu yarangi. Waare nggar zumndi ku bam bam ndu kuyari, ndu zawar ku ndu tlunar dye zhaane ku nu song kawa, ndu dakhlar ndu bar nu shakhti dyin ndu zhiri.

¹⁴Me bu nang tun da dye shir mbarkandi bu Zhinerem gwaanji Yesu Masiya, ku mbu nu su dye shir bu manva ma ku sa nu ma mbu shimndi baran ba.

Romeku 14

Dung na Zop ye Mudlo ba

¹Dlu ma nduki nuke maito baanda khukhutan, dla nu kumar dyine dyi nuke tun a keele dyinan ba.

²Maito bu njif nggur ka sa tu zum dyi nuke a shimndan kap, yang njif nuke dumburan mbu maito baran ba, ka zumkya ba dlumndi ginu ndu ye qufa.

³Ku njif nuka zumkki dyi nyin shimki kap ndu chin nuke nuka zum aa nyi dye zum ba ndang ba. Yang tk njif nuka datki dyi nuke chin ka zumkki, ku na zop bu njif nuka zumkki aa nyi dye zumndang zum ba, ma nuke nuzhin wa kha dluran she Magham.

⁴To ki do nuke to ka kumaki maavi bu njif nggurang na? Zhin nu rafa ka kumaki nda. Yang wonji ka zum loobo, kume Zhinkir gwaanji ka duma sa nda tu shi loobo.

⁵Njif nggur wa ka da fudar nggur ndu zhaaji tu duk beeni fudarkwang. Yang she njif nggur fudarkwang wayen she nda. Bu ku aaki gwa zhire bu dyen mbu memunaran.

⁶Njif nuke a na fudar nggur ndu zhaaji a shiran wanang ye Zhinkir gwaanji. Njif nuka njiiki dlu a shiran ma gwar dlum Zhinkir gwaanji tk, ma nuke wa ka kuna Magham kumen. Aa njif nuke nuka nji dlu ba a shiran ma gwar dlum Zhinkir gwaanji tk ba, ma nuke wa ka kuna Magham kumen.

⁷Chele baarem, nduk a nje nuke a khar me dyinan dyenda ba, yang nduk a nje nuke ka mutki ye varan dyenda ba.

⁸Mbu chem a nje ndu nyifiri, chem a khar bu Zhinkir gwaanji, mbu yang chem wa mudi, chem mud'kume Zhinkir gwaanji. Kume nang aa chem a nje ndu nyifiri aa chem wa mudi, chem a mbu bu Zhinkir gwaanji.

⁹Jiwa kume nang Masiya wa mudi tu ji ndu nyifiri ma ku kha nji ma Zhinkir gwaanji bu nduki nu mutki ndu nduki nuke a nje ndu nyifiri.

¹⁰Yang to da, num saki to ki kuma mudlwang na? To yang tuk, num saki to ki ndum mudlwang na? Kap baarem chem ka ba ching gha gume zhakhdye kumar bu Magham.

¹¹Jiwa a nje bularan za, “ ‘Ba wa nuke nga nje ndu nyifiri shwat,’ Zhinkir gwaanji kya balar nang, ‘Aa nyi me purmi ka kurum gha gumera; aa nyi ghin ka saida za nga ke Magham.’ ”

¹²Aa nyi nduk da chele baarem ka shiga si khar viti nyin shiki ye Magham.

Kha na ma Dye Ji Sar ye Mudlo ba

¹³Kume nang njig mi kuma yen. Me bu nang, ku aaki san mbu memunaran nu dyine chin bu kha ma dye ji sar ye mudlen ba.

¹⁴Nga zunni, yang nga maita shwat mbe Zhinerem gwaanji Yesu nu dyine dye zum nje nuke zopan me dyinan ba. Mb u yang njif nggur wa da nu dyine dyen zopan, nang do, dyen wa kha zopan she nda.

¹⁵Mbu mudlo wa ka subur memunaran kume dye zumndi nuke ta zumndan, nang wa wut nu dyine no wut ndola yenda ba. Ku dye zumndi baaro kha ma dye suyar mudlo nu Masiya mutki kume chin ba.

¹⁶Ku dyi no naki mbar shoro kha ma dye puzi she beeni nduki ba.

¹⁷Jiwa kwaadar bu Magham dya balar zumndi ndu zar ba, dya balar dambi, ndu qaandi memuna, ndu bong memuna mbe Jiimbi shakhshakhndi.

¹⁸Kume nu ghaari ghai ye Masiya ve njiv nang kap, dya nu mundi memuna Magham, wa ka gwa dlur she nduki tuk.

¹⁹Kume nang ku shi mi dyi nuke chem ka dumaki shiran ma a ba mi ndu khar munkandi ndu par dumbur ye yen.

²⁰Guda na tlunar bu Magham nigha kume balar dye zum ba. Aa nyi dye zum zopan shwat ba, yang nu shi mbar ku dyi nuke chem a zumndan kha ma dye ji sar ba.

²¹Wa shi mbar ku nji na dlu ba, yang za na dyim anap ndu shir aa nyi tun zum ba, mbu ka sa nggudi bu mudlo.

²²Bu kü kwaari nüke a memünaro dyine balar nang kha chele baaro ndü Magham. Njif nüke memünaran nü wut yenda za chin wa shi zop dyine dyi nyin daki za torop ba, dya nü barka.

²³Yang njif nüke memünaran rap rap dyine dyi nüke chin a zümndan, a dutkya kumar bü Magham ye dyinan mbü wa zümi, küme dyi nüke a shiranang a shiran mbe maito ba. Yang dyi nü nduk shiki kap nüke shi küme chin wa maita dyen ba, dya sola.

Romeku 15

Mün ma Memüna Yen

¹Chem nyem khaki dümburan mbe maito baarem wa shipa kü shi mi kanadyi ndü nduki nüke khukhutanku, ma kü shaata mi wor mbe tüfti baanda. Kü kha mi ndü ndolar dyin ba.

²Bu kü aaki mün mbü müdlen ma kü züm boote ni tü shaata nda mbe maito baran.

³Jiwa aa Masiya nü dyinan nü shi khar baran ma mün mban ba. Ba wa nüke a nje bülaran za, "Puziku bü nü puzor ku aa ba nü dyina."

⁴Jiwa kap dyi nü bülaki zhu mbü bülar Balar bü Magham büla ma shoga tun yerem. Ma kü kha mi ndü sar memüna mbe kadanyi, ndü par dümbur nüke bülar Balar bü Magham a vürtan yerem küme gwami sar memüna.

⁵Bu kü Magham nüka vürki sar memüna mbe kadanyi ndü par dümbur sa tun dlü yen sarchi nüke tun a da dyin saari Masiya Yesu.

⁶Nü künshe nang kap baanu tun ka kha memünanu da ndü me nu da tük, tun a vür gorkir ye Magham nüke chin ke Zhin Zhinerem gwaanji Yesu Masiya.

⁷Küs ma yen ndü khaanu rap rap ba wa nü Masiya küski nu ndü kharan rap ma kü nduki tük vür zhaaji ye Magham.

⁸Jiwa nga züran ye nu nü dyine Masiya wa kha ma nü tlünar ye Yakhudeku ma kü wut zhire bü balar bü Magham, tü wut zhire bü alqawar nü shiki ye zhikankirku baanda.

⁹Ma kü nduki nüke dya Yakhudeku ba vür zhaaji ye Magham küme daanar baran. Ba wa nüke a nje bülaran za, "Küme nang, ngga khamndor chele ndukiku nüke dya Yakhudeku ba, ngga qa taazi khamndi Dlümoro."

¹⁰Bülar Balar bü Magham wa zü tük za, "Tun nduki nüke dya Yakhudeku ba, shi ma kashar suyen ndü nduki baran."

¹¹Wa zü tük za, "Kham ma Zhinkir gwaanji, kap baanu tun nüke tun Yakhudeku ba, tun a taazi khamndi yenda, tun nduki kap."

¹²Yishaya tuk wa zu za, “Njif nggur mbu pooni bu Jesse ka ba ji, Ka ji tu shi kwaadafar dyine dlar maa bu nduki, nduki nuke dya Yakhudeku ba ka gwa sar memunar mbe nda.”

¹³Bu ku Maghamndi nuka vurki sar memunari, nyeedlonu ndu kashari ndu qaandi memunari wa nuke tun a maita nda, ma ku kha nu ndu sar memunar nyelkandi, nu kunshe zalale bu Jiimbi shakhshakhndi.

Bulus nu Waazu ye Nduki nuke dya Yakhudeku ba

¹⁴Nyeezaku, nga ndu dyina nga saida nu dyine tun nu mbarkir madyikandi, wonji tun nyeedlan ndu zundi madyikandi tuk, tun wa khul ma ku shoga nu ye yen.

¹⁵Nga vi ye dalang mbu lagarkati bang nang sawa su ba, tang shi balar dyine beeni dyiku kume munkir nu Magham shiki ya.

¹⁶Ma ku kha nga ma nu tlunar bu Masiya Yesu ye nduki nuke dya Yakhudeku ba, suyen nu tlunar kuru bu Magham nu wopar Labar Mbarkandi bu Magham. Ma ku nduki nuke dya Yakhudeku ba kha ma sadke dlukandi she Magham, nduki nu wakaki wor gha nu kunshe Jiimbi shakhshakhndi.

¹⁷Kume nang ngga duma wakhti mbe Masiya Yesu dyine tlunar nuke nga shiran ye Magham.

¹⁸Ngam bu shi lukshi balar dyine dyi nggur ba, kope dyi nu Masiya shiki nu ku sha nu da ba ki ndu nduki nuke dya Yakhudeku ba nu Magham shiki. Tu mbu zur baran nu kunshe balar banga ndu tlunarku banga.

¹⁹Nga shi tlunar dye saiduku ndu dye lazhamku mbe zalale bu Jiimbi shakhshakhndi. Nga ji Urshalima tang baara maari kap ma yir Ilirikum nga wopa Labar Mbarkandi bu Masiya.

²⁰Shimndi bang chin ke waazu Labar Mbarkandi kap ye maa nuke nu zun Masiya ku ba, ma ku kha wa nga dundi nu dyine maa nuke njif nggur saki saari dundang ba.

²¹Me bu nang, tu kha wa nuke a nje builaran za, “Nduki nuke nu shi balar baran ye wor ba, ka na ku, yang tuk nduki nuke nu tuk ba, ka da mban ku.”

²²Nang ke dyi nu saki sar khang tu nggutl bar bang she nu.

Bulus wa Daasa ma Yir Roma

²³Leendang nga woda tlunar bang ye maa nuke nga si nang. Yang ma nuke wa shi sonyiriku khang nuke nga shim na nu,

²⁴nga daasa ngga gal gha ma na nu mbu nga ma peetar ma yir Supen. Nga sa memunara ngga gal gha tang na nu, ngga shim tun shaata nga mbu yirang gaanje nga kha gha suyen ndu tunu me sarchi kodomma.

²⁵Yang leendang nga ma yir Urshalima ma yir ndu dye shaatar ye nduki nuke a njigi.

²⁶Tabar bu nu mbu Yesu ku nuke a Makidoniya ndu Akaya wa kasha vurti dyiku ma shaatar nduki bu Magham nuke a mbu song far mbu ghai Urshalima.

²⁷Wa kasha shir wanang ku, aa nuke tadaranang a dyine wora. Mbuke nduki nuke dya Yakhudeku ba wa gwa me baanda mbu jiimbi nu barke bu Yakhudeku, wa kus tknuke ma ku shakh dyin me khar wora ndu Yakhudekwang.

²⁸Qurse nga woda tlunar nang, tang na nuke aaki wa gwa shaatar na nga ba ki sang, mbu nga yir S^upen ngga gal gha she nu.

²⁹Nga maita nu dyine mbu nga ba she nu ngga da ba nyeedlan ndu barke bu Masiya.

³⁰Nyeezaku, kume Zhinerem gwaanji Yesu Masiya ndu ndolar nuke Jiimba ka vurki, nga khutonu tun shaata nga mbe wute nuke nga shiran, tun shi barar ye Magham kume nga.

³¹Shi ma barar ya tang lawa me khar nduki nuke dya nu mbu Yesu ku ba nuke a mbu dlar ghai Yakhudiya. Kom ndu ku dye shaatar nuke nga ma vurtan mbu ghai Urshalima gwa dlur she nduki bu Magham nuke a fara.

³²Shi ma barar mbu dya shimndi bu Magham, gwa nga tang a khudli nu she nu mbe kasha, tang gwa tang mas suyen ndu tunu.

³³Ku Magham nu vurti qaandi memuna kha gha suyen ndu tun kap. Amin.

Romeku 16

Zobar Qaandi

¹Nga makhta mudlerem Fibi ye nu, dya pude bu Masiya mbu tabar bu nu mbu Yesu ku nuke a Kankiriya.

²Tun dluri nda mbu dlum Zhinerem gwaanji wa nu shipaki ku shi ye nduki bu Magham. Tun vur kap dyi nu shimki ku shaata nu nda si, kume chin ndu dyinan wa shaata nduki khang, yang nga da chele bu nduki nu shaatakyang.

³Tun zoba qaandi bang ye Bursikila ndu Akila, mudlaku nu tlunar mbe Masiya Yesu.

⁴Wor saki nyifi baanda nu me muti kume nga. Nga dyenda kya kuna wor ba, tabar bu nu mbu Yesu ku nuke dya Yakhudeku ba a kunar ye wor tuk.

⁵Shi ma qaandi ye tabar bu nu mbu Yesu ku nuka tabaki nu kaa baanda. Tun shi qaandi ye Apanetus, rapta yiti ndu khun, chin dluki Masiya gumapaali mbu dlar ghai Asiya.

⁶Shi ma qaandi ye Maryam chin nu shiki tlunar madyikandi ye nu.

⁷Tun shi qaandi ye And^uronikus ndu Juniyas, nyeeza Yakhudeku, wor ke nduki nu khiiki rem gha suyen mbu zhaarum. Pudekwang wa zun wor madyi, yang maita Masiya ku ya guma.

⁸Shi ma qaandi ye Ampiliyatus, njif nuke nga ndolaran mbe Zhinerem gwaanji.

⁹Tun shi qaandi ye Urbanus mudlerem nu tlunar mbe Masiya, ndu Sutakis rapta madyikandi.

¹⁰Shi ma qaandi ye Apeles dya nu zhire mbe Masiya shwat. Tun shi qaandi ye nduki nu mbu rafti bu Aristobulus.

¹¹Tun shi qaandi ye Khirodiyon nuke dya mudla Yakhuda. Tun shi qaandi tuk ye nduki nuke a mbe Zhinerem gwaanji mbu rafti bu Narkisus.

¹²Shi ma qaandi ye Turaifina ndu Turaifusa, nusuku nuke a tlunar madyikandi mbe Zhinerem gwaanji. Shi qaandi tuk ye Parsis, nokhzi nggur ndolakandi nu shiki tlunar madyi kume Zhinerem gwaanji.

¹³Tun shi qaandi ye Rufus datkandi mbe tlunar bu Zhinerem gwaanji, ndu man nuke wa kha ma mankir bang tuk.

¹⁴Shi ma qaandi ye Asinkuritus, ndu Fulegon ndu Khermes, ndu Paturobas, ndu Khamas, ndu nyeezerem ku nuke a suyen ndu wora.

¹⁵Tun shi qaandi ye Filologus, ndu Juliya, ndu Nerus ndu khachin nusukandi, ndu Oliyimpas, ndu kap nduki bu Magham nuke a suyen ndu wora.

¹⁶Tun shi qaandi ye yen ndu khaapar wuti ndolar shakhshakhndi. Tabar bu nu mbu Masiya ku kap a qaandi ye nu.

¹⁷Nyeezaku, nga khutonu tun shi khankal ndu nduki nuka ba ki ndu shakhti dyin chele baanu tu sa dye ji saari nu gumenu, nuke a kare ndu shogar nun dluki. Kha ma bakh ndu wora!

¹⁸Kume pooni nduki nang a gharkya ghai ye Masiya Zhinerem gwaanji ba, a shiran ku ye mbu wora. Wa ka lamba nduki nu kunshe balar munkandi ku ndu khamndi nduki nu wolto, tu ka lamba nduki nuke dyin wor zuran.

¹⁹Aaki wa tuk balar dlur Labar mbarkandi nun shiki tun a mburan, nang wa sa tang kasha nu. Yang nga shim ku kha nu ndu kadari mbe dyi mbarkandi, tun kha waare zop mbe aa nyi dyi nuke malkandi.

²⁰Magham nu vurti qaandi memuna, bu shob ba ka takhsha Shedan nu mbu saran. Ku munkir bu Zhinerem gwaanji Yesu khan suyen ndu tunu.

²¹Timoti, mudla mbu tlunar nang, a qaandi ye nu, Lushiyos, ndu Jason, ndu Sosipata, nuke dya Yakhudeku a qaandi ye nu tuk.

²²Nga Tariyus nang shiki bułar nang, nga qaandi ye nu mbe Zhinerem gwaanji.

²³Gayus, ndu me munkir baran nuke nga ndu kap tabar bu nu mbu Yesu ku chem zumki boote ni, a zoba qaandi ye nu. Erastus nu dungndi mughindi bu ghayang, ndu mudlerem Kwartus a qaandi ye nu ku.

²⁴[Bu kū munkir bu Zhinerem gwaanji Yesu Masiya khan suyen ndu tun kap. Amin.]

Barar nu Laudarsan

²⁵Bu kū zhaaji kha Magham nu zalale par nu nu mbe maito ba wa nu Labar mbarkandi nuke nga waazu ni dyine Yesu Masiya nang zuki. Yang Labar mbarkandi nang dya dyi tukakandi zhu tang,

²⁶yang leendang a dal ye dalangi nu kunshe bułarku bu annabiku. Nu kunshe zur bu Magham nuke laudarsi ve nda ba, yang wa wut dyen tuk ye nduki kap, ma kū maita ku kū mbu.

²⁷Bu kū zhaaji kha Magham, chin nuke chin dyenda ke nu kadari, nu kunshe Yesu Masiya kodokhsı ba! Amin.

1 Korintiyeku

1 Korintiyeku 1

Zobar Qaandi

¹Lagarkati nang a vi sha, nga Bulus nu Magham qaki nga ma ku kha nga ma pude bu Masiya Yesu, kom ndu mudlerem Sostanus.

²Ma yir she tabar bu nu mbu Magham ku nuke a mbu ghai Koranti. Tun nu qaki nu ma ku kha nu wakaran mbe Yesu Masiya Zhinerem gwaanji ndu Zhinkir baanu gwaanji tuk.

³Ku munkir ndu qaandi memunar na viki she Magham Zhinerem ndu Yesu Masiya kha gha suyen ndu tunu.

Bulus a Kuna Magham

⁴Nga kuna Magham aakochi kume munkir nu vurki ye nu nu kunshe Masiya Yesu.

⁵Jiwa tun gunaran mbe nda nu kunshe balar baanu ndu zundi nun shiki kap,

⁶leendang tun wa na zhire bu dyiku nyem saidaki ye nu dyine Masiyang mbe nu.

⁷Kume nang, nun laada gwa aa nyi barka sarchi nuke tun zuki yitonu tun a bu gabti bu Zhinerem gwaanji Yesu Masiya ba.

⁸Ka sa tun kha ndu dumbur tuk ma yir ye laudar san, ma ku kha nu waare zop ye fudar nuke Zhinerem gwaanji Yesu Masiya kada gabki.

⁹Magham dya nu nyedli alqawar, yang chin qaki nu ma ku shi nu khar munkandi suyen ndu Yi baran Yesu Masiya Zhinerem gwaanji.

Shakhti Dyin nuke a Chele Tabar bu nu Mbu Yesu ku nu Koranti

¹⁰Nga khutonu, nyeezaku, kume Zhinerem gwaanji Yesu Masiya, tu balar baanu kha da. Ku dyinonu kha shakhtan ba, tun gonta dyinonu ye maa da, tu dyi nun kurki ndu kwaari baanu kha da.

¹¹Nyeezaku, nga gwa labaran she nduki nu mbu rafti bu Kuluwi, za keele wa gang chele baanu.

¹²Ma nuke meenu nu kha da ba, njif nang tu ka zu za, “Bang nga mbukya Bulus.” Tu njif naandang zu za, “Nga bu Apolos”; tu njif nggur zu za, “Bang Kefas ke banga” yang bu njif nggur za, “Nga mbukya Masiya.”

¹³Yang ba, bu zham nga nu, Masiya shakhtan mu? Bulus mut dyin qufar kaatli kume tun kochiya? Nduk a nje nu shiki baptismye nu mbu dlum Bulus mu?

¹⁴Nga kuna Magham nuke nang shi baptismye aaki chele baanu ba, kope Kurispus ndu Gayus.

¹⁵Kume nang nduk a nje nuke ka zuki za wa shi baptismye yenda mbu dluma ba.

¹⁶(Ai, nga kor tuk nu dyine nga shi baptismye nduki nu nu mbu rafti bu Fanus; qurse nang, nang kor mbu ke nga shi baptismye njif nggur tuk ba.)

¹⁷Ai, Masiya nu da rukti nga ma baptisma ba, a rukti nga ma wopa Labar Mbarkandang waare boote ndu shaandi bu nduku, ma kу nduk mbut nar zhaaji bu muti nu Yesu shiki dyine qufar kaatlang ba.

Masiya dya Zalale bu Magham ndu Kadari baran

¹⁸Labar muti bu Yesu dyin qufar kaatlang dya balar bamndi she nduki nu saghaki, yang she rem, chem nyem danaki, labar muti bu Yesu dyin qufar kaatli dya zalale bu Magham.

¹⁹Kume a nje builaran do za: "Ngga subur kadari bu nduki nu tamanki za wor nu kadari. Ngga luhksha ghurti bu nduki nu tamanki za wor ghurtan."

²⁰Yang do, a fun nu kafarikwang na? A fun nu shogar Bibiti bu Musa bara na? A fun nduki nu tamanki ku za wor wa zun aa num ndu aanumang na? Ai Magham wa wut za ghurti bu nu shaandiku nu mbu larji nang dya me nggubung.

²¹Jiwa Magham mbe kadari baran wa sa tu nduki nu larji kuna zuindi nda nu kunshe kadari baanda. Me bu nang, tu dat kу dana nji nduki nu maitaki nda nu kunshe Labar mbarkandi nyem wopaki nuke a naran ku wa dya me nggubungang.

²²Yakhudeku a gang dye lazham ma nanda nu si, Kheleneku a labkyu kadari.

²³Yang baarem chem a wopakya labar bu Masiya nu mutki me qufar kaatli, dyi nu khaki ma dye ji sar ye Yakhudeku, tu nduki nuke dya Yakhudeku ba da ku ma me nggubung.

²⁴Yang she nduki nu Magham qaki wora aa dya Yakhudeku aa nduki nuke dya Yakhudeku ba, Masiya ke zalale bu Magham ndu kadari baran.

²⁵Jiwa dyi nu Magham shiki kap, tu yang nduk na wa dya me nggubung wa duk ghurti bu nduku, yang tuk dyi nu shiki tu kha wa dya dyi katakandi wa duk dumbur bu nduku.

²⁶Nyeezaku, nggut ma dyi nuke tun a mban sarchi nu Magham qaki nu ba. Khang chele baanu dya nduki nuke nduki daki wor ma nggubung, nu kwaadarku nu chele baanu tun nun maitaki khang ba, yang tun qusonggi bu nduk kudaandi zum ba.

²⁷Magham wa dat dyiku nü nduk tamanki za dya me nggubung ma kү nü ghurti ku nü larji tük kawa. Tu dat dyiku nü nduki naki wa dumbur baanda kata ma kү nü dumbur ku tük kawa.

²⁸Dyiku nü mbu larji nü nduki ndumki, tu na wa zhaaji baanda kata, tu na boota su ba yang dya aa num ba, nang ke dyiku nuke Magham datki a boote si ma kү guda dyi nü naki wa boota sang.

²⁹Magham shi wanang ma kү aaki shi wakhti gume nda ba.

³⁰Magham saki kү khanu nü mbe Masiya Yesu, chin saki tu Masiya kha chin ke kadari baarem. Chem gwa dlur she Magham, chem kha ma nduki baran wakakandi chem lawa me khar maavi bu sola nü kunshe nda.

³¹Yang do, ba wa nuke a nje bułaranang, “Njif nuke a ma wakhti mbe dyi ngguri, kү shi wakhtang mbe dyi nü Zhinerem gwaanji shiki.”

1 Korintiyeku 2

Balar dyine Yesu nü Katiki nda gha

¹Nyeezaku, sarchi nanga ba ki ma zu dyi tukakandi nü Magham zuki yerem, nang shi boote ndu balar tadakandi ndu zundi khangndi nang shiki ba.

²Kume nga da ye memunara nü dyine mbu khar bang ndu tunu kap, ngam bu shoga dyi nggur ye nu ba kope balar bu Yesu Masiya, yang nü shi wa katli nda gha nü shikya ba.

³Ye bar bang nü gumapaali she nu dumbur bang kata, vara a dlurti kume sawa,

⁴yang kap ndu nang, nang shi boote ndu maghar bala nü kadari bu nü mbu shogar ndu wopar labar mbarkandang ba. Nga njigkya zalale bu Jiimbi shakhshakhndi tu shi tlunar baran mbe shogar ndu wopar labar mbarkandang,

⁵ma kү maito baanu ching nü dyine kadari bu nduk ba, yang kү khan dyine zalale bu Magham dyenda.

Kadari bu Magham

⁶Kap ndu nang, nga ka wopa balar ndu kadari ye nduki nü gorki mbe maito baanda. Nang dya pooni kadari bu nduki nü larji nang ba, dya pooni kadari bu nduki nü meeni ba, yang bu nü kwaadarku nuke a ma suyar ku ba.

⁷Nga zukyia kadari bu Magham tukakandi, dyen tukaran zhu dau, nang ke kadari bu Magham nü daasaki ma vur zhaaji yerem me kү dung larji.

⁸Nduk a nje chele bu nü kwaadarku nü larji kap nü daki mbu kadari nang ba, mbu wa gwa mban ku, tuga nü katl Zhinkir gwaanji nü zhaaji nughba.

⁹Yang a nje bułaran ba wanang nü zuki za, “Dyi nü Magham daasaki ye nduki nüke a ndola nda nang, dya dyi nüke nduk a nje nü naki sar da ba, yang nduk a nje nü tükki ba. Yang nduk a nje nü korki ka shi tun wanang ba.”

¹⁰Yang Magham wa wut dyiku nang yerem nü künshe Jiimba. Kume chin Jiimbyang ke nü lab mbu aa num, kap ndü dyiku bu Magham tukakandi nüke dar mban shar.

¹¹Wodye ki ka zunki kwaari nü mbu memuna ndukwa, kope jiimbi njifang ba goma? Wanang tuk, nduk a nje nüke ka zunki kwaari bu Magham ba, kope Jiimbi shakhshakhndi.

¹²Yang chem dlukyang jiimbi nü larji ba, chem dlukyang Jiimbi na viki she Magham ma zun mi vürti ku nü Magham shiki yerem kodokhsı ba.

¹³Dyiku nüke chem a zuran ye nu nang, nyem shi boote ndü balar nü kadari nü nduk shogaki yerem ba. Chem a shikya boote ndü balar nü Jiimba shogaki yerem, chem a zu zhire dyi nü mbu Jiimba ye nduki nüke a mbu Jiimba.

¹⁴Njif nüke Jiimba kya zalale ndü chin ba, bu dlu dyiku na viki she Jiimbi shakhshakhndi ba, kume a na wa dya me nggubung, yang bu gwa mban tuk ba, kume Jiimbyang ka saki tu nduk gwa mban.

¹⁵Njif nüke Jiimbyang a zalale ndü chin ka dumaka kuma aa num yang nduk a nje nüke ka dumaki kuma nda ba.

¹⁶Wa nü lagarkatang zuki, “Ki ka zunki kwaari bu Zhinkir gwaanja ki ka dumaki vur sawari yenda?” Yang kwaari baarem dya bu Masiya.

1 Korintiyeku 3

Maaviku bu Magham

¹Nyeezaku, nang shi balar ye nu wa tun nduki nüke Jiimba a zalale ndü tun ba, nga shi ye nu wa tun da ndü nduki nü larji, wa beelarku mbe Masiya.

²Nga vürkya bibi ye nu tun za, nang vür dye zumndi kaakufakhndi ye nu ba, kume nun khul ma zumndan ba. Yang ma bar meeni nun khul zum ba,

³Kume aa leendang dye shir baanu dya dye shir bu manva ba goma? Ma nüke tun a zhiri bu yen, tun a dakhlar chele baanu, ai nang wa wut za dye shir baanu dya dye shir bu man va, nun nggod ba kume tun a shikya dyi nüke nduki a shiran.

⁴Mbuke njif nang ka zu za, “Nga mbukya Bulus,” Tu njif nggur zu za, “Nga bu Apolos,” alapa nang nü wut za dye shir baanu dya dye shir bu nduk ba goma?

⁵Ki ke Apolos do? Ki ke Bulusang na? Ai chem dya ba nü tlunarku bū Magham, nun maitaki Labar Mbarkandang nü kunshe rem, aaki chele baarem shikya dyi nü Zhinerem gwaanji vürki yenda ba goma?

⁶Nga kabki, tū Apolos batl dyimi, yang Magham saki kabtang tū gori.

⁷Kume nang njif nü kabki ndū njif nü batlki dyim dya aa num ku ba, kope Magham chin dyenda chin nü saki kabtang tū gori.

⁸Njif nü shiki kabtang ndū njif nü batlki dyimang a kurkya dyi da ku, yang aaki ka gwa dye biiri baran kūr kūr ndū tlunar nü shiki.

⁹Jiwa chem a khar raptiki mbū tlunar bū Magham, yang tun ke dam bū Magham ndū dundi baran tūk.

¹⁰Kunshe munkir nü Magham shiki ya, nga sa saari dündang wa njif nü khaki kwartaran mbe dundi, yang njif nggur a dundi nü dyinan. Yang wa kus kū aaki zun pooni dundi nüke chin a shiran nü dyinan.

¹¹Jiwa nduk a nje nüke ka saki saari dundi nggur zum nü dukki chin nü nggaki san nang ba, chin ke Yesu Masiya.

¹²Yang beena nduki shikya tlunar nü ginarwe ndū nggirgim, ndū ndogdi nü zhaaji ma saran nü dyin saari dündang. Beena nduki ka sakya qufa, nü wuzun, nü ghofi.

¹³Mbari tlunar nü aaki shiki ka ba vi ye dalangi, dündang kada vi nü dam ye Fudar bū Masiya. Kume bai ka wutki tlunar bū aaki do, baiyang ka buu tlunar nü aaki shiki.

¹⁴Mbū dundi nü shiki nü dyine saari dündang nü va ba, kwaanggurang, njif nü shiki dündang ka gwa dye biiri.

¹⁵Yang mbū dundi baranang wa va bara, njif nü shiki dündang wa shi asar, ka gwa dana yang ka kha wa njif nü lawaki me bai.

¹⁶Alapa nun zun za tun rafti bū Magham ba goma, Jiimbi shakhshakhndi a nje kharan mbe nu?

¹⁷Aaki suburki rafti bū Magham nūgha, Magham ka suburti nda nü gha, kume rafti bū Magham shakhshakh, yang tun ke rafti baranang.

¹⁸Kū aaki lamba dyinan ba. Mbū nduk wa taman za chin ghurtan leendang, kū gab ndū dyinan wa nggubung ma kū kha ghurtan.

¹⁹Me ghurti bū larji nang dya me nggubung she Magham, kume a nje bularan za, "Wa ka kus nü ghurti ku mbe shaandi baanda."

²⁰A nje bularan tūk za, "Zhinkir gwaanji wa zun nü dyine kwaari bū nü kadari ku dya dyi bamndi."

²¹Kume nang ku aaki shi wakhti nu dyi nuke nduk ka shiki ba! Aa num kap dya baanu shwat,

²²Bulus, ndu Apolos, ndu Kefas, ndu larji nang, ndu nyifiri, ndu muti, ndu dyin leendang, ndu dyi nuke a bari, ai, kap nang dya baanu.

²³Yang tun bu Masiya, Masiya dya bu Magham.

1 Korintiyeku 4

Pudeku bu Yesu

¹Wa shipa ku kwaari baanu khan dyine chem dya nu tlunarku bu Masiya, yang Magham wa vur dungdi dyiku tukakandi baran yerem.

²Yang wa kus ku njif nu dluki dungndi tunu ku shi zhire ye zhin nu rafa.

³Bang nang damta ndu aa tunu aa aaki ku kuma nga vid dyine nar bu nduk ba, aa nga nang kuma dyin vara ba.

⁴Nang zun mbu nga sola dyi nggur ba, yang tuk, nang nu sa tang kha shibtan ba. Zhinkir gwaanji ka kumaki nang.

⁵Kume nang ku kuma nu nduk me ku sarchi ni shi dong ba, bu ma bar bu Zhinerem gwaanji nuke ka laudaki su kumar aa num. Chin ka wutki dyiku nuke a nje tukaran mbu zhumi, tu fet dyi nu nduki kurki mbu memuna wor ye dalangi. Nang ke sarchi nuke aaki ka gwaki makhtar she Magham wa nu shipaki.

⁶Nang do, nyeezaku, nga shi boote ndu Apolos ndu nga ma buu dyiku nang ye nu, tun shoga ye mbu balar nu zuki za, "Peeta nu dyi nuke a nje bularan bu Bibitang ba." Ku nduk vur zhaaji ye nduk da tu duk da ba.

⁷Ki zuki yor za ta duk mudlwang na? Num kya kha nuke Magham vurki yoro vur vur ba? Yang mbu wanang num saki ta me wakhti wa no za to gwa bam ba?

⁸Nang tun wa woda gwa dyi nun shimki kap do! Tun wa kha ma nu gunarku! Tun wa zum kuji, yang baarem chem a mbu aa num ba! Mbu tuga tun kuji yel, tuga chem ka shi kwaadfarang suyen ndu tunu!

⁹Ye nar banga, chem pudeku chem ke gabtan gana mbe aa num, chem wa shipa nduki nu dlaki kumar tlaghar muti ye wora ve dalangi. Chem wa kha ma dyi nuke larji nang kap, ndu nu ruktiku bu Magham, nu nduki saki yiti ye wora.

¹⁰Chem wa kha ma nggubungku kume Masiya, yang baanu tun ghurtan mbe Masiya! Chem khukhutan, yang baanu tun shokhkurokh! Nduki a na zhaaji baanu, yang baarem a vurkya bonye yerem!

¹¹Ma bar meeni chem a tuk meerि ndu khuzhumndi, chem a sakya ngguzur kume dye sa kha rem ba, chem a za dlabti, aa rafa kha rem ba.

¹²Chem a bonye tlunar ndu khaarem. Mbu nduk wa mi barke baarem chem sa barke ye nu zhin men, mbu wa vur bonye yerem chem gun memunarem.

¹³Mbu nduk wa puzerem, chem zu mbarkandi yenda. Chem wa kha wa chem ke yin kurdi bu larji nang, aaki wa ndumderem, leendang nang ke dyi nuke a san ku.

¹⁴Nang bula dyi nang ye nu ma ku tuk nu kawa ba, nga bula ma wu nga nu wa nuke zhinki ka wuki qusonggi baran nuke a ndolaran.

¹⁵Aa maalumku a nje kha nu khang mbe Masiya nuke khangan wa khul aru, ai zhinki kha nu khang ba. Nga khaki ma zhinkir baanu mbe Masiya Yesu nuke nga ba ki ndu Labar Mbarkandang ye nu.

¹⁶Nga khutonu mbu ma dyi nuke nga shiran.

¹⁷Yang nga ruk Timoti woi nuke nga ndola nda nu she nu kumen, dya nu shir zhire mbe Zhinerem gwaanji. Ka kor dyi nuke nga shiran ye nu mbe mbu Masiya Yesu nuke nga shiran, ba wa nang ka shogaki bar ye tabar bu nu mbu Yesu ku aa fun.

¹⁸Yang beeni nduki chele baanu wa taman ku za ngam bu da ba she nu ba, nang ke dyi nu saki tuki gwaari dyin ku.

¹⁹Yang mbu Zhinkir gwaanji wa shi njivan ya, ngga da ba she nu bu shob ba, kom ngga ba lab mbu balar nu ni gwaari dyin ku nang zuki, kom ndu nyi zalale kya kha wora.

²⁰Kume kwaadar bu Magham dya maghar bala ba do, dya zalale nuke a nje si.

²¹Yang da, tun datkya nyiya, a ba nga ndu kurpi me khara mu, yang a ba nga ndu balar bu^{okhndi} mbe ndola mu?

1 Korintiyeku 5

Kumar nu Shiki ye nu Tlunar Zop ku

¹Nga gwa labaran za nu zawarku a nje chele baanu, za njif nggur wa qan ndu nokhzi zhin, yang aa chele nduki nuke nu zun Magham ku ba nyem tuk za nduk wa shi pooni dye shir malkandi nang ba.

²Yang za tuna kham dyino nu! Alapa nu shipa ku memuna nu suburi, tun komba njif nu shiki pooni dyinang bar chele baanu ba?

³Aa nuke nga nje suyen ndu tun mbu manva ba, nga suyen ndu tun mbu jiimba. Mbu dlum Zhinerem gwaanji Yesu nga woda dla kumar ye njif nu shiki dyi nang ba wa nga nje suyen ndu tunu.

⁴Sarchi nun tabaki nga nje suyen ndu tunu mbu jiimba, zalale bu Zhinerem gwaanji Yesu a nje tuk.

⁵Tun vur njif nang ye Shedan, kume aa nuke varan ka suburi, yang nyifi baran ka dana ye Fudar bu Zhinerem gwaanji.

⁶Khamndi dyino nu nuke tuna shiranang mbar ba. Nun zun za yis kodomma ke nu sa burti toli tu ji ba goma?

⁷Fet ma yis gumakandi nu solar baanu bara ma ku kha nu ma mewar burti toli, kume tun ba wanang do. Jiwa wa dla qur ye gamndi sadke Tabar peetar dyinang, chin ke Masiya.

⁸Kume nang shem tabar baarem, waare burti tolir nu shiki ndu yis gumakandi, nang ke solar ndu munari, chem shi burti tolir nuke yis su ba, chin ke burti tolir nu khar shakhshakh ndu shir zhire.

⁹Mbu lagarkati nang bulaki ye nu nga zu ye nu, ku shi nu khar ndu nu tlunar zop ku ba.

¹⁰Nga balarang ye nduki nu song zundi Magham ku ba, yang nga shiran tuk ndu nu khape ku, ndu nu muuri ku, ndu nu ghaari ghai ye mulumku nu mbu larji nang zum ba. Mbu nga shiran nu wora, wa kus ku njig nu larji nang guma da.

¹¹Yang nga buaran ye nu nu dyine mbu nduk a nje nuke dya mudlonu nu mbu Yesu, yang dya nu zawa, ku kha nu ndu chin ba. Yang mbu dya nu khape, aa a gharkya ghai ye mulum, aa dya nu gundi virki, aa dya nduk kuyakandi, aa nu muuru, zum nu dye zumndi ndu pooni ndukiku nang ba.

¹²Num baki nga ndu kuma nduki nuke dya baarem ba? Tun ka kumakya nduki nuke a mbu tabar bu nu mbu Yesu de?

¹³Magham ka kumaki nduki nuke a suyen ndu chem ba. Komba ma nduk malkandi nang bar chele baanu.

1 Korintiyeku 6

Ku nu Mbu Yesu Da Zhaano bu Yen ba

¹Mbu damta nje chele bu nu mbu Yesu nggur ndu mudlen, ka da zhaano bu mudlenang nu gume kumar ma ku nduki nuke dya nu mbu Yesu ku ba kuma chele baanda ye ku du gume nu mbu Yesu ku mu?

²Alapa nun zun za nduki bu Magham ka kumaki larji ba goma? Yang mbuke tun ka kumaki larji, tun bu dumma kuma dyi pichichindiku nang ba?

³Nun zun za chem ka ba kumaki nu ruktiku bu Magham ba goma? Yang mbu chem ka kumaki wora, chem ka kuna kuma dyiku nuke a daatli mbu larji nang mu?

⁴Yang num saki tun ki da zhaano bu yen nu gume nduki nuke tabar bu nu mbu Yesu nu da wor ma dyi nggur ba nda na?

⁵Nga zu nang ma ku tuk nu kawa, yang alapa aa da nu kadari nje chele baanu nuke ka dumaki somta nu mbu dyi nggur wa vi nu chele bu nu mbu Yesu ndu mudlen ba?

⁶Yang me bu nang, tu nu mbu Yesu ka da zhaano bu mudlen nu gume kumari she nduki nuke dya nu mbu Yesu ku ba!

⁷Ai dar zhaano bu yen nun ka shiki nang a wutkya tubti baanu. Ye nang kuzhom kanada nu aa shikya batal ye nu de? Tun bu kanada aa nduk zumkya dyi baanu bar ba goma?

⁸Yang wonji tun nu vaanu tun a batal, tun a zum dyi bu nduki bara, yang dyiku nang tun a shiran aa ye nyeezonu nu mbu Yesu!

⁹Nun zun za nu munarku bu vi nu mbu kwaadar bu Magham ku ba goma? Ku nduk lamba nu ba kume nu zawar mbu khurti ku a nje, ndu nu ghaari ghai ye mulumku. Kom ndu nu burti ku nuke a zawarku, ndu khuzuku nu nduki ka qanki ndu wora, ndu khuzuku nu ka qanki ndu yen kom ndu nusuku nu ka qanki ndu yen.

¹⁰Nu muuri ku, ndu nu khape ku, ndu nu me kuyar ku, ndu nu gundi virkir ku, ndu nu batal ku nuke ka viki nu mbu kwaadar bu Magham ba.

¹¹Beeni nduki chele baanu wa shi dyiku nang zhu, yang leendang wa waka nun kongkol. Wa sa nun mbu khar Magham. Tun wa kha ma nduki nuke zopan ba she Magham mbu dlum Zhinerem gwaanji Yesu Masiya, ndu Jiimbi shakhshakhndi baarem.

Ku Dyi nuke tun a Shiran ndu Man Vaanu Vur Zhaaji ye Magham

¹²Yang njif nggur ka zu za, "Wa vur zalale ya ku shi nga aa num", i do, yang aa num ka khaki ndu boota yor ba. Aa nuke wa vur zalale ku shi na aa num, ngam bu kha ma maavi bu aa num ba.

¹³Yang beenan ka zu tuk za, "Shi dye zumi kume maa mbu, shi maa mbu tuk kume dye zumi," yang do, Magham ka ba sua wor nugha kap. Nu shi manva ma zawa ba, shir nda kume Zhinerem gwaanji, man varang dya bu Zhinerem gwaanji.

¹⁴Ba wa nu Magham jiiki ndu Zhinerem gwaanji bar mbe muti, ka ji ndu chem wanang tuk nu kunshe zalale baran.

¹⁵Alapa nun zun za man vaanu dya me bar bu Masiya ba goma? Alamburam! Ngam bu gab ndu me bar bu Masiya tu kha ma bu man munggul ba.

¹⁶Nun zun za aaki gontaki varan ndu man munggul wa kha ma man var da ku ba goma? Ai, a nje bularan za, "Wor rapndang ka kha ma man var da ku."

¹⁷Yang njif nu gontaki dyinan ndu Zhinerem gwaanji wa kha ma jiimbi da ku do.

¹⁸Da ma tlunar zop! Solar nuke nduk ka shiki kap bu suba man varan ba, yang njif nu shiki zop wa subur man varan nughha.

¹⁹Nun zun za man vaanu dya rafti bu Jiimbi shakhshakhndi nuke a mbe nu nun dluki she nda ba goma? Tun bu shi zalale ndu vaanu ba.

²⁰Magham masa nu masa, tu bi. Kume nang vur ma zhaaji ye Magham ndu man vaanu.

1 Korintiyeku 7

Zhamndi dyine Burti

¹Yang tuk, dyine balar nun bulaki ya, wa shi mbar k u nduk kha waare burti.

²Yang kume k u nduk shi zawa ba, k u aa nyi khusk kha ndu nokhzan, tu aa nyi nusu kha ndu zhimen.

³K u khuskyang shi dyi nu kuski k u khusk shi ye nokhzan, tu nokhzang shi wanang tuk ye zhimen.

⁴Man var nokhzang dya bu zhimen, wanang tuk man var khuskyang dya bu nokhzan.

⁵K u nduk da nggutl mudlen ba, buka mbuke tun zun gha zuzi ma k u gwa nu sarchi tun shi barari. Yang tun a gab nu ve yen, k u Shedan lamba nu kume song kusi va ba.

⁶Nang nga kya zuran ye nu, dya dyi nu Magham zuki za zu nga ye nu ba.

⁷Nga shim tuga k u aaki kha wa nga, yang aaki nu pooni vurti nu Magham shiki yenda, njif ngguri Magham wa vur dyi nggur yenda, tu vur dyi nggur zum ye njif ngguri.

⁸Bu nduki nuke nu shi bur ku ba ndu kuduwku, nga na wa ka shi mbar k u kha gha ku waare burti ba wa nuke nga si.

⁹Mbu yang bu dumma kus dyin wor ba, wa shipa k u shi burti ku. Kume ka duk nu mbaari k u shi burti ku ye ku zawar baanda duk dumbur baanda.

¹⁰Ye nduki nu shiki burti, nga zuran ye nu, yang nga kya zuran ba, dya Zhinerem gwaanji, k u nusu shakh ndu zhimen ba.

¹¹Yang mbu wa shakh ndu chin, k u shi burti nggur ba, buka k u gab nu she zhimen, yang tuk k u khusk ngga nokhzan gha ba.

¹²Yang ye beeni ndukyang, nga kya balar nang, dya Zhinerem gwaanji zuki ba. Mbu mudlerem nu mbu Yesu nggur a nje nuke nokhzan dya nu mbu Yesu ba, yang wa tlogha za chin ka kha gha ndu chin, k u shakh ndu chin ba.

¹³Yang tuk mbu zhimenki kha nokhzi ngguri nuke dya nu mbu Yesu ba, yang wa tlogha ku kha nda gha suyen, ku shakh ndu chin ba.

¹⁴Nga zu wanangang, kume zhimenkir nuke nu maita Yesu ba ndang wa kha shakhshakh, nu kunshe khar da ndu nokhzan. Wanang tuk nokhzi nuke nu maita Yesu ba ndang wa kha shakhshakh, nu kunshe khar da ndu zhimen. Mbu wanang ba tuga qusonggi baanu ka kha zopan, yang leendang wa kha shakhshakh ku.

¹⁵Yang mbu njif nuke dya nu mbu Yesu ba ndang a shim shakh nji ndu nu mbu Yeswang, ku shakh ku. Mbu dyen wa kus wanang, zop ve khuskyang ndu nokhzi nuke dya nu mbu Yeswang ba. Magham wa qarem ma ku shi mi khar mundi ndu yen.

¹⁶Nusu, ki zunki bai to ka dana zhimera na? Yang tuk khusku, ki zunki bai to ka dana nokhzorang na?

Khar nu Zhinerem gwaanji Shimki Shemi

¹⁷Yang aa kikimndi, ku aaki shi pooni khar viti nuke Zhinerem gwaanji vurki yenda. Nang ke dyi nuke nga shim shoga nga ye tabar bu nu mbu Yesu ku kap.

¹⁸Njif nu qaki nda tu gwa wa dla san nugha, ku shim kha nji waare dlarsi ba. Yang tuk njif nuke Magham qaki nda tu gwa nda nu dla san ba, ku lab ku dla san yenda nu gha ba.

¹⁹Dlarsi ndu song dlarsi dya aa num ba, khutlo balar bu Magham chin ke torop.

²⁰Ku aaki kha ba wa nuke a si sarchi nu Magham qaki nda.

²¹Mbu ta khar maava sarchi nu Magham qaki ro damtana ba. Yang mbu to ka duma dli dyinoro, to shi.

²²Mbu nduk dya maava, tu yang Zhinerem gwaanji qa nda, she Zhinkir gwaanji dyinan dliiran, yang tuk mbu nduk dya maava ba, tu yang Zhinerem gwaanji qa nda, wa kha ma maavi bu Masiya.

²³Magham masa nu masa nu zhaaji, tu bi, kume nang ku kha nu ma maaviku bu nduki ba.

²⁴Nyeezaku, aa nduk dya num sarchi nu qaki nda, ku kha wanang suyen ndu Magham.

²⁵Dyne balar bu wonkharku nuke nu shi burti ku ba, Zhinkir gwaanji nu zu tun ya dyinan ba, yang bala khara ye nar banga nuke tun wa maita nga mbe daanar bu Zhinkir gwaanji.

²⁶Nga na wa ka duk mbaari ku kha nu vaanu gha wa nuke tun a si kume chem wa nggaasi viri nu mbu bonye.

²⁷Mbu ta shi b^{ur}ti, k^u ngga na nokhzor gha ba, mbu no shi b^{ur}ti dong ba, shi na b^{ur} ba.

²⁸Yang mbu ta woda ta shi b^{ur}ti, no shi sola ba, yang mbu wonkha wa shi b^{ur}ti, n^u shi sola ba. Yang kap ndu nang nduki n^u shiki b^{ur}ti ka za bonyeku k^{ume} khubti rafti baanda, chin saki nga shim yeta nga nang ye nu.

²⁹Nyeezaku, dyi n^uke nga zuranang chin ke sarchi n^u daasakyang wa shi bing wodari. Ji dyin leendang k^u nduki n^u shiki b^{ur}ti kha wa n^u shi b^{ur}ti ku ba.

³⁰T^u nduki n^uke a mbu s^{ub}b^{ur}ti mbi kha wa mbu wor s^{ub}b^{ur}tan ba. Nduki n^uke a mbu kashar ku kha wa a kasha ku ba, t^u n^u masar dyiku kha wa dya baanda ba.

³¹N^u boote ndu dyin larji k^u sa memuna wor n^u dyinan ba, k^{ume} larji ka woda do.

³²Nang shim k^u damta nu ba. Njif n^uke n^u shi b^{ur} ba wa ka damta ndu dyi b^u Zhinkir gwaanji madyi, a shim k^u Zhinkir gwaanji t^{uk} mundi baran

³³Yang njif n^u shiki b^{ur}ti damtakya ndu dyin larji, ma k^u nokhzan t^{uk} mundi.

³⁴Memunaran shakhtan do. Yang nokhzi n^uke n^u shi b^{ur} ba, ndu wonkhar n^uke n^u shi zum ba wa ka damta ndu dyi b^u Zhinerem gwaanji madyi ma k^u kha nji shakhshakh varan ndu jiimban. Nokhzi n^u shiki b^{ur}ti wa ka damta ndu dyiku n^u larji, ma k^u zhimen t^{uk} mundi baran.

³⁵Nga z^u dyiku nang ma k^u kha ye nu ndu boota, nga shikya ranna nu ba, nga shim k^u kha nu mbari, tun ghar ghai ye Magham waare damtar nggur n^uke ka nggutki nu.

³⁶Yang mbu nduk wa shi alqawar b^{ur}ti ye nokhzi ngguri n^u khulkⁱ k^u shi b^{ur}ti, t^u na za chin a shikya dyi n^uke n^u shipa ba yenda. Yang a shim nda madyi, shipa k^u kha wanang, mbu dyen wanang, wa shipa k^u shi b^{ur}ti ku, dya zop ba.

³⁷Yang njif n^u naki dyi nyin daki ye memunaranang torop, dyen n^u kha yenda wa dyi n^u kuski k^u shi nji ba, yang ka d^uma kus dyinan, t^u yang da ye memunaran za chin b^{ur} nda ba, wa shi torop t^{uk}.

³⁸[K^{ume} nang njif n^u b^{ur}ki nokhzi n^u shiki alqawar ndu chin, wa shi torop. Njif n^uke n^u b^{ur} nda ba wa duk shi dyi mbarkandi.]

³⁹Nusu b^u shakh ndu zhimen ba mbu a nje ndu nyifiri, mbu yang wa mu^dfi, ka b^{ur} njif n^uke a shimndan, yang k^u kha dya njif n^uke a mbu Zhinkir gwaanji.

⁴⁰Yang ye nar banga, ka duk t^{uk}ti mundi mbu wa kha varan gha wanang. Nga naran Jiimbi shakhshakhndi a nje mbya.

1 Korintiyeku 8

Dye Zümndi nü Sadkaki ye Mülümku

- ¹Dyne balar bū dye zümndi nü shiki sadke sū ye mülümku, chem wa zun nü dyine chem wa shi zundi kap baarem. Yang zundi wa ka sa nduk tū ka shi gwaari dyin, bū ndola yang ka sakya nduk tū shaata aaki.
- ²Kap njif nü tamanki za chin wa zun aa num, nü zun dyi nü shipaki kū zun nji dong ba.
- ³Yang njif nüke a ndola Magham, Magham wa zun nda.
- ⁴Dyne balar dye zümndi nüka vürki ye mülümku nang, chem wa zun nu dyine, mbū larji nang kap, mülüm dya aa num ba, chem wa zun Magham kaada, yang Maghamndi nggur a nje tük ba.
- ⁵Aa nüke dyiku a nje nüka qaki wor za “maghamndiku” aa vidī aa vughai, nüke maghamndiku ndü dye ghaari ghaiku a nje khang,
- ⁶yang kap ndü nang, baarem she rem, Magham kaada. Chin ke Zhinkir nüke aa num a ba she nda, chem kha ndü nyifiri kume chin, Zhinerem gwaanji kaada tük, chin Yesu Masiya, chin nüke aa num a vi nü kunshe nda, chem a shikya khar baran.
- ⁷Yang aaki zunki zhire nang ba, beeni nduki wa sun vaanda nü mülümku nüke ma bar leendang a daran ku za mbū wor wa zum dye zümndi nü vürki ye mülüm, yel dya dye zümndi bū mülüm. Kume konyi baanda kata, tū küs tamandan ku za wor wa shi zop nü kunshe zümndi dye zümndang.
- ⁸Dye zum bū sa chem kha bing ndü Magham ba. Mbū nyem zum ba chem kata ba, yang mbu chem wa zum chem bū paata ba.
- ⁹Yang shi ma laya laya kū gwar zalale nang sa tun a ba ndü dye nggudi bū nduki nüke khukhutan mbe maito baanda ba.
- ¹⁰Leendang mbū njif nggur wa na ro, to nüke ta shi zundi, ta zum dye zümndi mbū maa ghaari ghai ye mülümku, alapa nang bū sa wor tū zum dye zümndi nü vürki ye mülümku ba goma, nüke khukhutan ku?
- ¹¹Ta na zundi baarang a ba ndü nggudi bū mudlo nü Masiya mutki kume chin.
- ¹²Mbū tun wa shi wanang tun wa shi zop ye nyeezonu nüke khukhutan mbe konyi baanda, yang tun shikya ye Masiya tük. Tun a sa wor nü mbū damtar kume bū duma shakh chele bū dyi mbarkandi ndü dyi malkandi ku ba.
- ¹³Kume nang mbū dyi nüke nga zumndan ka sa mudla tū shi zop, ngam bū nji dlū sar da ba ma kū sa nga mudla tū shi zop ba.

1 Korintiyeku 9

Khalandi bū Puda

¹Wodye zalala nje khara de? Nga pude bu Yesu tuk ba goma? Nang na Yesu Zhinerem gwaanji ndu yita de? Tun nang kap tun maita Yesu nu kn sha ba goma?

²Ai, aa beeni nduki nu maita za nga pude bu Yesu ba, tun ka maita shwat! Khar viti baanu mbe Zhinerem gwaanji dya saidu nu wutki za nga pude bu Yesu.

³Mbu nduki wa zham mya ngga lawa dyina ndu nang.

⁴Wodye da, zalala nje khaarem ma ku vr zmndi ndu zar yerem de?

⁵Alapa zalale nje khaarem ma ku aaki bur nokhzi da chele bu nu mbu Yesu ku chem ki yirku nang suyen, ba wa nu beeni pudeku, ndu khachinkirku bu Yesu, kom ndu Kefas shiki ku ba?

⁶Yang da, nga ndu Barnaba dyenda kusk*i* ku zm mi ndu dyinerem mu?

⁷Nyi soja ke nu da tadar dye zmndi barana? Ki ka ghutki dam anap baran yang za bu nji yen ba? Nyi nu khutlo ka khutloki shapir baran yang za bu za wudyini ba?

⁸Dyi nuke nga balar dyinan nang dya zr bu nduk dyenda mu? Nu Bibiti bu Musa zu wanang de?

⁹A nje bu^laran mbu Bibiti bu Musa za, "Sa nu kutuk ye me dle ghud*i* mbu a yin tluna ba." Yang Magham damta ndu dla dyenda mu?

¹⁰Shi balar nang kume chem ba goma? Shi kume chem shwat, kume wa shipa ku nu ghuti ndu nu dkhiti sa memuna wor nu dyine dyi nuke ka gwaki ku mbu boote damang.

¹¹Nuke chem wa kab pooni nuke dya bu jiimba nu mbu memuna nu, ka kha nggamaala mbu chem wa gwa dyin me kha nu mu?

¹²Mbu zalale shir tun wanang a nje kha nduki ngguri, ai, chem wa duk wor zalale nang. Yang kap ndu nang nyem shi tluna ndu zalale nang ba, chem wa gun memuna mi nu aa num ma ku nggutli mi tlunar Labar mbarkandi bu Masiya Yesu ba.

¹³Nun zun za nduki nuka shiki tlunar mbu rafti bu Magham ka gwa dye zmndi baanda ye maaran de? Nu tlunar dyin dkkulang ka gwa me baran mbu sadke nu dungki nu dyin dkkulang.

¹⁴Wanang tuk, Zhinkir gwaanji wa zu za nu tlunar Labar Mbarkandang ku gwa dye khar viti baanda nu knshe tlunar baanda.

¹⁵Yang aa da nang shi boote ndu zalaleku nang ba, yang nga bu^la dyiku nang ye nu ma ku shi nu poonan ya ba. Ai, kuzhom mut nga ye ku mya za nuke ngam bu duma wakhti dyine dyiku nang ba.

¹⁶Tlunar wopar Labar Mbarkandang bu sa nga tang ki makhta dyina ba, kume wa kus ku shi nga tlunar nang, ngga kha ma dye zhiyaye mbu nang wopa Labar Mbarkandang ba.

¹⁷Mbu nga shiran kume shimndi banga, tuga wa kus ku biiri nga. Yang nuke nga shiran kume shimndi bang ba, wa kha ma tlunar banga.

¹⁸Yang num ke dye biiri banga? Dye biiri banga chin ke, mbu nga wopa Labar Mbarkandang, tang shir nda bam. Nang ka shi boote ndu zalale nuke a khara kap mbu tlunar wopar Labar Mbarkandang ba.

¹⁹Aa nuke nga maavi bu aaki ba, nga gab ndu dyina ma maavi bu aaki, ma a dut nga nduki khang mbu ngga duma.

²⁰Mbu nga she Yakhudeku, tang gab ndu dyina wa Yakhudeku ma dut nga wora. She nduki nuka shiki boote ndu Bibitikwang, tang gab wa njif nuke Bibitang a zalale dyine nda (aa nuke zalala kha Bibit dyina ba), ma a dut nga nduki nuke bibitang a zalale dyine wora.

²¹She nduki nuke Bibiti a zalale ndu wor ba, tang kha wa nduki nuke Bibiti a zalale ndu wor ba. (Nang nu wut za bibiti bu Magham nggur a nje nuke a zalale nu nga ba ba, auwo, bibiti bu Masiya a zalale ndu nga). Ma a dut nga nduki nuke bibitang a zalale ndu wora.

²²She nduki nuke maito baanda kata, tang kha wa nga wanang ma a dut nga wora, Nga kha ma aa nyi tun she ndukiku zum zum ma dana nga beenan a kikimndi.

²³Nga shi dyiku nang kume Labar Mbarkandang, ma gwa nga me bang mbu barke ni.

²⁴Tun wa zun mbu nduki a palam dari, chele bu nu dar kwang, aakya wuta ku peeta nji mudlen, yang nduk kaada ka gwaki dye biirang ba goma? Ki ma pooni dar nuke ka saki tun gwa dye biirang do.

²⁵Nu palam ku wa ka daasa vaanda nu gha, a shi dyiku nang ma gwa dye biiri nuka suburki, yang dye biiri baaremang nuka shi subur ba.

²⁶Kume nang, dar nuke nga shiran nang, nga shikya dar bamndi ba, yang nga ghwatkya khukhet ba.

²⁷Nga ruk vara, tang gab ndu chin ma maava, kume ku ba mbukti nga gha qurse nga wopa Labar Mbarkandang ye nduki ba.

1 Korintiyeku 10

Shogar mbe Labar bu Israila

¹Nyeezaku, nga shim kor nu dyine zhikaneremku wa shi yir ku su kuzapti, tu dla gaawu gwaanji vyangndang nu dam.

²Wa shi baptismye wor mbu kuzapti ndu gaawu gwaanjang tu kha ma nu mbu Musa ku.

³Wor nang kap wa zum dye zumndi nu jiimbi,

⁴tu wor kap tk za dyim nu jiimbi nang. Kume wa za dyim na viki ve dleng nu jiimbi nuke a yir suyen ndu worang do. Yang dleng nang dya Masiya.

⁵Yang kap ndu nang, nduki khang chele baanda Magham nu tk mundi baanda ba, tu mt ku lakhbibi mbu gaarang.

⁶Dyiku nang chem ka nan ve wora tu kha yerem ma dye shoga ma ks mi shir dyi malkandiku wa nu shiki kwang ba.

⁷Ku ghar nu ghai ye mulumku wa nu beenan ku shikyang ba. Wa nuke a nje bularan za, "Ndukyang wa kha ku gha, tu zum ku, tu za ku, tu ks sapar ku a zawarku."

⁸Kha mi ma nu zawarku wa nu beenan ku shiki, tu nduki dupu dyirap qm kunung mt fudar da ba.

⁹Ku buu mi Zhinkir gwaanji wa nu beenan ku shiki, tu stiku tlagha worang ba.

¹⁰Ku shi mi ruru wa nu beenan shiki, tu nu rukti bu Magham nu tlaghar mt tlagha worang ba.

¹¹Dyi nu datlki ndu wor nang dya dye shoga, bulan gha ma ku wurerem. Yang nu shi wa chem nuke a nje mbu laudar su qaandi virkirku nang ba.

¹²Kume nang mbu to chingndan shaanggudang ye nar baaro, ching gha va buran ma ku nggud na ba.

¹³Buuri nggur a nje nu gwaki nu, nuke za nu shi ye njif nggur ba ba. Magham dya nu zhire, bu njig ku buuro nu ndu dyi nu dukki dumbur baanu ba, ka qn njiv ye nu, nuke tun ka dumaki gun memuna nu mban.

¹⁴Kume nang raptaku ndolakandi, shakh ma dyinonu ndu ghaari ghai ye mulumku.

¹⁵Nga balar nang ye nu tun nu kadari ku, nggut ma mbu dyi nuke nga zuranang mbari.

¹⁶Dyekhti nu barke nyem ka kunakyang, chin ke nu sa rem chem kha ma dyi da mbu tom bu Masiya ba goma? Chin burti tolir nyem ka bakhlakyang chem nji nang ke nu sa rem chem kha ma man var da mbe man var Masiya ba goma?

¹⁷Nuke chin burti tolirang ba da, alapa chem khangndi nang chem a khar dyi da, nuke chem zumkya burti tolir da.

¹⁸Nggut ma qusa Israila ba, nduki nu zumki sadkyang, a khar da ku ndu yen kom ndu khar da mbe tlunar bu dukulang ye Magham ba goma?

¹⁹Num ke mbu balar nuke nga shiran nangang na? Dyi nu dlaki ye mulumku ke dyi nggur mu? Yang mulumang ke dyi ngguri?

²⁰Auwo, nga balarang dyine sadkeku nuke nu ghaari ghai ye mulumku ka dlaki, ka dla qur dyikwang ye khukheetiku, a dlaran ku ye Magham ba. Yang nang shim ku tun gonta nu ndu khukheetiku ba.

²¹Bu shi tun za mbu dyekhti bu Zhinerem gwaanji, tun gab tun za mbu bu khukheetiku tuk ba. Tun bu zum dye zumndi dyin tebur bu Zhinerem gwaanji, tun gab tun zum bu khukheetiku tuk ba.

²²Shwat, chem a shimkya gang mi Zhinerem gwaanji ma ku shi zhiri mu? Chem wa duktı nda dumbur mu?

Shi ma Aa num ma gor Dlum Magham

²³A zuran ku za, "Wa njigterem ku shi mi aa nyi tunu" yang aa nyi tun ke boota si ba. A zuran ku za, "Wa njigterem ku shi mi aa nyi tunu" yang aa nyi tun ka shaataki nduk ba.

²⁴Ki na kor dyino dyenda ba, ki kor mudlo tuk.

²⁵Nji ma aa nyi dyi nun gwaki ye maa masar dlu bara, waare zhamndi san, kume ku memuna nu damta nu maa nu dlwang a viki su ba.

²⁶Jiwa balar bu Magham wa zu za, "Larji ndu dyi nuke a mban kap dya bu Zhinkir gwaanji."

²⁷Mbu njif nuke dya nu mbu Yesu ba wa qa nu ma zum dye zumndi, mbu tun wa di, tun zum aa nyi tun nu saki nu gume nu, zham nu san ba. Kume ku damta nu mbu memunanu ba.

²⁸Mbu yang njif nggur wa ze nu za, "Dlu nang dla tu vir ye mulumku," zum nu ba, kume chin nu zuki ye nwang, ma ku kwaari baanu tuk kha waare zop.

²⁹Nga balarang dyine kwaari nu memuna nu ba, nga shiran ndu kwaari nu mbu memuna njifang. Yang bai njif nggur ka zu za "Yang num saki kwaari nu memuna njif nggur ka nggutki nga shir khalandi banga?"

³⁰Mbu nga zum dye zumndi bang ndu kuna, num ka saki tu nduk ndumndi nga nu dyine dyi nang zumki suyen nu kunar Maghama?"

³¹Kap dyi nuke tun a shiran, aa tun a zum tunu, aa tun a zakya tunu, tun shi aa num ma ku Magham gwa zhaaji mban.

³²Ku sa nu Yakhudeku, aa nduki nuke dya Yakhudeku ba ndu tabar bu nu mbu Yesu ku tu shi sola ba.

³³Tun shi ba wa nang ka shiki. Nga shim ku aaki tuk mundi mbu dyi nuke nga shiran kap, yang nga shiran kume dyina ba, nga shiran ma boote bu aaki ma ku nduki khang gwa danar ku.

1 Korintiyeku 11

Shogar dyine Lepar Dyin

¹Tun shi dyi nuke nga shiran, wa nuke nga shikya dyi nuke Masiya shiki.

²Nga makhta nu kume tun wa ka kor ndu nga aakochi, ma tun a mbu dyi nang shogaki ye nu madyi ba wa nun tukki.

³Yang nga shim zun nu nu dyine, Masiya ke dle gume bu aa nyi khusku, khusku ke dle gume bu nusu, Magham ke dle gume bu Masiya.

⁴Khuski nu shiki barari, aa zuanya dyi nu Magham zuki yenda ku ze nduki, dyinan luparan wa ndum dle gume baranang.

⁵Yang aa nyi nusu nu shiki barari, aa zuanya dyi nu Magham zuki yenda ku ze nduki, yang nu lupa dyinan ba, wa ndum dle gume baran, kume wayen ndu wa khuz dyinan nughha.

⁶Mbu nusu bu lupa dyinan nughha ba, ku khuz dyinan nughha, yang nuke dya dye kawa ye nusu ku khuz dyinan nughha, ku lupa nu gha.

⁷Nu shipa ku khusku lupa dyinan nughha ba, nuke a wutkya shipar ndu zhaaji bu Magham. Yang nusu a wutkya zhaaji bu khusku.

⁸Nu khusku a vi ve var nusu ba, nusu a viki ve var khusku.

⁹Nu shi khusku kume nusu ba, yang shi nusu kume khusku.

¹⁰Wa kus ku nusu lupa dyinan nughha, a wutan za chin a mbu bun khusku, kume nu ruktiku bu Magham a naran.

¹¹Kap ndu nang, mbe Zhinerem gwaanji, nusu bu shi kha waare khusku ba, yang khusku bu shi kha waare nusu ba.

¹²Ba wa nu shiki nusu nu kunshe khusku, wanang tuk, nusu khaki khusku, yang aa num a ba she Magham.

¹³Yang nggut ma ba, wa shi mbar ye nu ku nusu shi barar ye Magham mbu tabar nduki ndu dyinan nggaran mu?

¹⁴Ai, aa dungndi bu khusku wa wut za dya dye kawa ku khusku njig dyinan gutlan.

¹⁵Yang mbu^u ghosi bu^u nusu khang, dya zhaaji she nda, kume vur^u ghosi khangndang yenda ma kū za dyinan nughā.

¹⁶Mbu njif nggur a ma keele dyine balar nang, wa shipa kū zun^u nu^u dyine me ghai nggur a nje khaarem ba, yang a nje kha beeni tabar bu^u nu^u mbu Yesu ku nggur dyine dyi nang ba.

Wuuri dyine Zümndi Tabar bu^u Zhinerem gwaanji

¹⁷Dyne balar nuke^u nga ma shiran ye nu nang, nga ma makhta nu ba kume tabar nuke^u tun a shiran nang dya tabar mbarkandi ba.

¹⁸Nu^u gumapaali, nga tuk za mbu^u tun wa taba nun ka tuk yen ba, yang nga maita beeni dyikwang dya zhire.

¹⁹Yang wa kus^u kū dyinonu shakki ma kū zun^u nu^u zhire ku nuke^u a chele baanu.

²⁰Alapa mbu^u tun wa taba tun a zumky^u dye zumndi bu^u Zhinerem gwaanji ba.

²¹Kume mbu^u tun wa taba do, aaki a wute zum^u dye zumndi baran, to ka gwa njif nggur a tuk meer^u, yang njif nggur wa kuya.

²²Wodye rafa kha nu nuke^u tun ka zumki tun za nje de? Nang tun a ndumky^u tabar bu^u nu^u mbu Magham mu, yang tun a vurkya bonye ye nduki nuke^u tun kha wor ba? Yang leendang zu^u nga kya num^u ye nu do, makhta nga nu kume dye shir nuke^u tun a san nang mu? Sar da ngam bu^u makhta nu ba.

Nggarsi Zumndi Tabar Kwaari Zhinerem gwaanji

(Mat 26:26-29; Mar 14:22-25; Luk 22:14-20)

²³Dyi nang zu^uki ye nu nang, nga dlu^u she Zhinerem gwaanji, za, Zhinerem gwaanji Yesu, mbu^u virkir nu^u nggaki gaandan, wa da burti toliri,

²⁴qurse wa kuna Magham. Tu^u bakhla nu^u gha, tu^u zu^u za, “Nang dya man vara, nu^u vurki kume tunu. Tun ki shiran wanang ma kwaari nga.”

²⁵Tu^u shi wanang tuk, qurse zumndan tu^u da dyekhtang tu^u zu^u za, “Dyekhti nang dya mewar alqawar, nu^u tom banga. Aa nyi sarchi nuke^u tun a zaran, tun shi kume kor nu nu^u nga.”

²⁶Mbu^u balar nang a wutan za sarchi nuke^u tun a nji burti tolirang, tun a zaran mbu^u dyekhtang, tun a wopakya muti bu^u Zhinerem gwaanji, ma yir sarchi nuke^u ka da gabki.

²⁷Kume nang aaki njiiki burti tolir nang, tu^u za mbu^u dyekhti bu^u Zhinerem gwaanji ve njiv nuke^u nu^u shipa ba, wa shi zop ye man var ndu^u tom bu^u Zhinerem gwaanji.

²⁸Yang kū nduk shi kwaari dong, me kū nji burti tolirang tu^u za mbu^u dyekhtang.

²⁹Aaki njiiki burti tolir nang, tu za mbu dyekhtang, yang nu zun nu khar bu man var Zhinerem gwaanji ba, njiiri ndu zar nu shikyang a dutkya kuma ye dyinan.

³⁰Nang ke dyi nu saki nduki khang chele baanu khukhutan, beenan nu da lawan ku ba, yang beenan wa shi dyenir ku, mban za wa mut ku.

³¹Yang mbu chem wa kuma vaarem dong kom chem zumi, Magham bu kuma rem ba.

³²Mbu yang Zhinkir gwaanji kya kuma rem, a kuma remang ma ku ba kuma rem suyen ndu larji ba.

³³Kume nang nyeezaku, mbu tun wa taba ma zum dye zumndang, tun bu yen.

³⁴Mbu yang njif nggur a tuk meer, ku zum dye zumndi baran kaari, ku tabar baanu a ba ndu kumar ye nu ba. Beeni dyikwang, mbu nga ba ngga zu dyi nuke a nje ye nu.

1 Korintiyeku 12

Vurtiku bu Jiimbi bu Magham

¹Yang leendang, nyeezaku, dyine balar vurtiku bu Jiimbi shakhshakhndi, nang shim ku kha nu mbu zhum ba.

²Tun wa zun nu dyine sarchi nuke nun kha ma nu mbu Yesu dong ba, wa lamba nu tun ki ghar ghai ye mulumku nuke nyifi ve wor ba.

³Kume nang nga shim zun nu nu dyine, nduk a nje nuke Jiimbi shakhshakhndi a mbu ndu chin nuke ka zuki za, "Wa mi pontori bu Yesu! Ba." Yang nduk a nje tuk nuke ka zuki za, "Yesu dya Zhinerem gwaanji" ba, kope Jiimbi shakhshakhndi a mbu ndu chin.

⁴Nang do, vurtiku a nje zum zum, yang chin Jiimbyang dyenda kya vurtan.

⁵Njiv shir tlunarku a nje zum zum, yang chem a shiran ba ye Zhinkir gwaanji dandi nang.

⁶Tlunarku a nje tuk zum zum, yang Zhinkir gwaanji dyenda ke nu vur maghar shiran ye aaki.

⁷Magham wa shi vurti nu wutki khar bu Jiimbi shakhshakhndi mbe aa nyi nduku, ma ku aaki gwa boote ni.

⁸Njif nggur wa gwa vurti nuke balar baran aakochi nyeedlan ndu kadari, nu kunshe Jiimbi shakhshakhndi, tu njif nggur gwa balar nuke nyeedlan ndu zundi nu kunshe chin Jiimbi dandi nang.

⁹Njif nggur gwakya vurti nu maito nu kunshe Jiimbi nang, tu njif nggur gwa vurti nu shaanar nu khaatiku nu kunshe Jiimbyang.

¹⁰Bu njif nggur gwakya vurti nu shir dye lazhamku, bu njif nggur dya zur balar nu Magham zuki yenda kу ze nduki. Yang bu njif nggur ka zunkya pooni jiimbiku zum zum, njif nggur baran dya maghar me ghiindiku zum zum, njif nggur yang ka duma zu mbu dyi nuke ta zuran ndu me ghiindikwang.

¹¹Dyiku nang kap dya Jiimbi nang dyenda kya shiran, chin shakki ye aaki wa nu shimki.

Kap Baarem Chem me barku bu Man var da

¹²Ba wa nuke man var nduk kaada, yang me barku a nje khang, aa nuke me barkwang khang, yang dya man var da. Masiya ba wanang tuk.

¹³Kume shi baptismyang yerem kap mbu Jiimbi da ndu man var da, aa to Yakhude nduku, aa to Khelene, aa to maava, aa to ye ghai, kap baarem chem za mbu Jiimbi dandi nang.

¹⁴Me bar da kya ve man var nduk ba, dya me bar khang.

¹⁵Mbu tuga saari nduk ka zu za, "Nuke nga khar ba, nga me bar bu man var nduk ba." Ai nang bu nggooti nda nu gha tu kha ma dyi nggur zum ndu me bar bu manva ba.

¹⁶Wanang tuk mbu dlumndi nduk ka zu za, "Nuke nga yiti ba, nga me ba ba." Nang bu nggutli nda khar ma me bar bu nduk ba.

¹⁷Yang ba, mbu tuga man var nduk kap dya yiti, chem ka tuk bala mu? Mbu man var nduk kap dya dlum, chem ka tuk zhi tun ndu num?

¹⁸Yang wonji Magham wa shi aa nyi me bar bu nduku ba wa nu shimki.

¹⁹Mbu me bar da kya nje, nu kha ma manva ba!

²⁰Me bar khang khaki ma man var nduku.

²¹Sar da yiti nduk bu ze khar nduk za, "Tun nu ba nga ndu to ba," Yang dyin nduk bu ze saari nduk za, "Tun nu ba nga ndu to zum ba ba."

²²Ye nang, tu kha nuke chem bu duma shi aa num waare me barku bu manva nuke chem a naran wa boote baanda kata nang ba.

²³Chem wa ka vur zhaaji madyikandi ye me barku nuke chem a naran wa zhaaji baanda kata yang bu me barku nuke chem a naran wa zhaaji ve wor ba chem a doona wora.

²⁴Nyem ka shi dyi nggur gurgurndi ye me barku baarem nuke chem a naran wa duk mbaari she rem ba. Magham shi nu gha wanang, tu gab ndu me barku baarem nuke chem a na wa boote baanda kata tu kha ndu zhaaji madyi,

²⁵ma ku me barkwang keela yen ba, yang ku nggut yen ku wayen.

²⁶Nang ke dyi nu saki mbu me bar da wa ruba, tu me barkwang kap tuk khaatan, yang mbu wa makhta da, tu kasha ku suyen.

²⁷Yang zun ma, tun nang kap tun ke man var Masiya, yang aa nyi da chele baanu dya me bar baran.

²⁸Mbu tabar bu nu mbu Yesu, gumapaali Magham wa vr pudeku, nu rapan annabiku, nu kunungan tu vr maalumku. Tu vr nu shir dye lazham ku, ndu nu shaanar khaatiku, ndu shaatar nduki, ndu nu kwaadarku, ndu nu balar ndu me ghiindiku zum zum.

²⁹Yang da, kap baanda ke pudeku mu? Kap baanda ke annabiku mu? Kap baanda ke maalumku mu? Kap baanda ke nu shir dye lazhamku mu?

³⁰Kap baanda ke nu vurti nu shaanar khaatiku mu? Kap baanda ke nu zr me ghiindiku zum zum mu? Yang kap baanda ke nu zu mbu dyi nuke a zran mbu me ghiindikwang mu?

³¹Kasha ma vrtiku nu dukki ndu gwaari. Yang ngga ba wut njiv nu dukki mbaari ye nu.

1 Korintiyeku 13

Ndola

¹Aa ngga duma balar ndu me ghaiku bu nduki ndu bu nu ruktiku bu Magham, yang nga nu ndola ba, nga shipakya gonggulong nuke a quri, ndu dlurti nu qur madyi.

²Aa nga ka zu balar bu Magham, tang zun dyi tukakandi kap, tang shi zundi dyine tun kap, aa maito bang madyi wa num gom, nuke ngga duma but dlengku, yang za nga nu ndola ba, nga aa num ba.

³Aa nga vr dyin me khara bar kap ye nu nungndiku, tang vr vara ku va nu gha, mbu nga nu ndola ba, kap dyiku nang nu boota nga ndu aa num ba.

⁴Ndola dya kadanyi, ndola dya mbarki. Ndola nuka shi zhiri ba, nuka wut za chin dyi nggur ba, nuka shi gwaari dyin ba.

⁵Nuka shi nggarva ba, nuka wut shimndi dyin ba, nuka shi ndolar dyin ba, nuka shi wakho shokhna ba, yang nuka khub tun nu mbu memunaran zum ba.

⁶Ndola wa zhang yen ndu tlunar malkandi, yang wa ka kasha mbu nduk wa shi zhire.

⁷Ndola wa ka bu dyin, wa ka shi maito aakochi, wa ka shi sar memuna, nuka shi nggum ba.

⁸Ndola nu ka shi woda ba. (Ma nuke zr balar bu Magham ye nduki a si ka tubi,) ma nuke me ghiindiku a si ka woda, ma nuke zundi a si ka peeta.

⁹Shwat zundi baarem shel ba, zur balar bu Magham ye nduki nyem ka shiki shel ba.

¹⁰Yang sarchi nuke shelndang a ba ki, nuke shel ba ndang ka suya bara.

¹¹Sarchi nuke nga woi kodomma, ngga shikya balar bu woi, tang shi kwaari me woi, tang shi konyi wa bu woi. Yang ba nang gorki tang njig me woyang.

¹²Aa nuke leendang chem a na shipar dyikwang wa mbu dye nar nuke vulung vulung, yang ye fudaran chem ka na yiti ndu yiti. Leendang zundi banga shel ba, yang ye fudar nang ngga zun madyi ba wa nu Magham zunki nga.

¹³Yang leendang dyiku kunungndi nang a nje shwat, wor ke: Maito, sar memunari, ndu ndola, yang chele dyi kunungndi nang, ndola dukki gwaari.

1 Korintiyeku 14

Vurtiku nu Balar mbu me Ghiindiku zum zum ndu Zur Rukti bu Magham

¹Lab ma kya ndola tun kasha vurtiku bu Jiimbi shakhshakhndi, nu shi wa vurti nu zur rukti bu Magham ba.

²Kume nu balar mbu me ghiindiku zum zum a shiran ndu nduk ba do, a balarang ye Magham, kume nduk a nje nuke a da mbu dyi nuke a zuran ba, nuke a zuanya dyi tukakandi nu kunshe zalale bu Jiimba.

³Yang njif nuke a zu rukti bu Magham a balarang ndu nduki ma ku shaata wora, ku pa dumbar ye wora, ku dung memuna wora.

⁴Njif nuke a balar mbu me ghiindi a dungkya dyinan, yang njif nuke a zu rukti bu Magham a dungkya tabar bu nu mbu Yesu.

⁵Nga shim ku shi nu balar mbu me ghiindi kap baanu, yang nga duk shimndan ku zu nu rukti bu Magham. Njif nuka zuki rukti bu Magham wa duk nu balar mbu me ghiindi gwaari, buka mbu nduk a nje nu zuki mban ye tabar bu nu mbu Yesu ku ma ku gor ku.

⁶Yang ba, nyeezaku, mbu nga ba she nu nga balar ye nu mbu me ghiindiku, nga boota nu ndu numba, mbu na nga ba ye nu ndu nu zur mban ba. Yang balar zundi dyi nggur ba, balar bu Magham ba, yang nga shogakya balar bu Magham ye nu rong ba?

⁷Na ma nu ve dye dlurti ku ba, wa pelnggum ndu sumbuli, mbu suqur wor nu da vi mbar ba, ki ka zunki dyi nuke a piiran ndu dlurtanang?

⁸Mbuke nu pi domndi nu pooni qar nuka shiki mbu dakhla wa ji ba, ki ka daasaki ma yir ma dakhlarang na?

⁹Ka kha ye nu wanang tuk, mbu tun a balar ndu me ghiindiku nuke nduki nu zun ba, ka da mbu dyi nuke tun a zuranang kikimndana? Balar baanu wa kha bam do.

¹⁰Me ghaiku a nje khang mbu larji nang, yang aa nyi me ghai ye mbu si.

¹¹Yang mbu nang da mbu me ghai nuke njif nggur a shiran ba, ngga kha runggini she nda, tu kha rungu sha tuk.

¹²Wanang tuk ye nu. Nuke tun a kasha gwar vurtiku bu Jiimba, tun vur dumbur baanu ye boote ndu vurtiku nuke ka dunki tabar bu nu mbu Yesu.

¹³Kume nang, nu balar mbu mewar ghiindiku, ku shi barar tu gwa vurti nuke ka zuki mban ye nduki.

¹⁴Mbu nga shi barar mbu mewar ghin, jiimba kya barari, yang nu boota kwaari bang ndu aa num ba.

¹⁵Yang shi nga kya num? Ngga shi barar ndu jiimba, yang ngga shi tuk ndu kwaari banga. Ngga shi taazi gwaari dlum Magham ndu jiimba, yang ngga shi ndu kwaari bang tuk.

¹⁶Mbu wanang ba, to ka kuna Magham ndu jiimbor dyenda, yang njif nu gwaki dlumndan yoro yang nu da mbu dyi nuke ta zuranang ba. Ka tlogha za, "Ku shi wanang" kume kunar no shikyang kikimndana, nuke nu zun dyi no zuki ba?

¹⁷Aa nuke ta kuna Magham madyi, yang njif naandangang nu boota ndu aa num ba.

¹⁸Nga kuna Magham kume nga ka shi balar mbu ghiindiku tu duk bu aaki chele baanu.

¹⁹Yang kap ndu nang, mbu nga chele tabar bu nu mbu Yesu, ngga shim ku zu nga balar wor qurmun nuke nduk ka daki mban ma ku nduk shoga dyi ngguri, ye zu nga balarku aru ndu me ghai ngguri.

²⁰Nyeezaku, ku kwaari baanu kha wa qusongga ba, ye maa dye muna, tun kha wa beelar woi, yang ku kwaari baanu kha wa nduk gori.

²¹A nje buaran mbu Bibitang za, "Ngga shi balar ye nduki nang nu kunshe nduki nu me ghai zumndi, mbu mewar me ghiindi, yang kap ndu nang bu gwa dlumndi wor ya ba." Nang dya zur bu Zhinkir gwaanji.

²²Yang alapa me ghiindiku dya dyi nuke nduki nu maitaki ku ka naki nu si ba, nduki nuke nu maita ba ka naki nu si. Yang zur rukti bu Magham shi kume nduki nu maitaki, dya bu nduki nuke nu maita ba ba.

²³Mbu nu mbu Yesu ku wa taba, tu yang aaki ki balar ndu me ghai nggur zum. Tu yang nduki nggur vi nu she nu nuke nu zun dyi nuke tun a shiran ba, aa dya nduki nuke dya nu mbu Yesu ku ba, bu zu ku za tun wa gur yir ba goma?

²⁴Yang mbu aakya zukya rukti bu Magham, tu njif nggur nuke dya nu mbu Yesu ba, yang nu zun dyi nuke tun a shiran ba a vi nu she nu, balarang ka suba memunaran, tu nggodis.

²⁵Dyi tukakandi nu mbu memunaran ka ra, tu nggud nu ye ghai tu ghar ghai ye Magham, a zuran za, "Magham a nje suyen ndu tun shwat."

Shi ma Ghaari ghai Baanu wa nu Shipaki

²⁶Yang tun ka shi kim do nyeezaku? Mbū tun wa taba kap, yang njif nggur a qa taazi gwaari dlum Magham, njif nggur a shikya shogar bara, njif nggur a balar ndu mewar me ghin, njif nggur a zukya dyi nu Magham wutki yenda. Yang bu njif nggur a zukya mbu dyi nuke nu mewar me ghayang a zuran, shi ma aa num ma ku nduki gwa shaata tu gor ku.

²⁷Mbu njif nggur a ma balar mbu me ghiindi, ku peeta nduki rap ma yir kunung ba, tu yang shi ku nu da da, njif nggur a zu mbu dyi nuke a zuran kwang.

²⁸Yang mbu nu zur mbanang a nje ba, ku nduki nang kha yit mbu tabar bu nu mbu Yesu kwang, tu shi balarang ye vaanda ndu Magham.

²⁹Annabiku rap ma yir kunung ku shi balarang, tu beenan nggut mbu dyi nu zuki kwang.

³⁰Mbu yang Magham wa wut tunu ye njif nggur mbu tabbarang, ku nu balar nu gumapaalyang ching gha.

³¹Kap baanu tun ka duma zu rukti bu Maghamang nu daa da, tu aaki shoga tunu, tu gwa par dumbyri.

³²Ai, Jimbi bu annabiku a mbu bun annabiku.

³³Maghamndi baarem dya nu rokhda ba, dya nu bar ndu qaandi memuna. Wa nuke a nje mbu tabar bu nu mbu Yesu ku kap.

³⁴Wa shipa ku nusuku kha yit mbu tabar bu nu mbu Yesu. Nu vur zalale ye wor ku shi bala ba, ku mbu dyi nuke a nje, ba wa nu shogar bu Musa zuki.

³⁵Mbu dyi nggur a nje nuke a shim shogaran ku, ku zham zhime wor kaari. Kume dya dye kawa ku nusu shi bala mbu tabar bu nu mbu Yesu ku.

³⁶Wodye nggaasi balar bu Magham dyine nu mu, yang a ba ye nu tun dyenda mu?

³⁷Mbu njif nggur a nje nu tamanki za chin annabi, aa taman za vurti bu Jiimbi nggur a nje kha nda, ku znn nu dyine, dyi nang bulaki ye nu nang dya dyi nu Zhinerem gwaanji zki ya.

³⁸Mbu yang njif nggur nu damta si ba, damta nu ndu chin zum ba.

³⁹Kume nang nyeezaku, sa ma memuna nu nu dyine zrrukti bu Magham, yang nggutl nu balar ndu ghiindiku ba.

⁴⁰Yang tun shi aa num ve njiv nu shipaki, wa nu shipaki.

1 Korintiyeku 15

Jiiri bu Masiya Bar Mbe Muti

¹Yang leendang, nyeezaku, nga shim ku kor nga Labar mbarkandi nang zki ye nwang ye nu, chin labar nun dlki, tun ching nu dyinanang.

²Tun gwa d^anar kumen, mbu tun wa khub balar nang zki ye nu mbari, mbu wanang ba maito baanu wa kha bam.

³Dyi nu dukki ndu boota madyi mbu dyiku nang zki ye nu, chin ke balar nang dlki za, Masiya wa mtkume solar baarem, ba wa nu Bular balar bu Magham zki.

⁴Wa pa nda gha, wa ji ndu chin ye fudar nu kunung, ba wa nuke a nje bularan,

⁵wa wut varan ye Kefas, kom tu wut varan ye Gwaanggum rapndang tk.

⁶Qurse nang wa wut varan mbu sarchi da ye nyeezerem nuke khang baanda wa duk won qurmum, khang chele nduki nang a nje ku ndu nyifiri, aa nuke beenan wa mtku.

⁷Qursan wa wut varan ye Yaqub, kom ndu pudeku Gwaanggum rapndang tk.

⁸Ye laudarsan kap, tu wut varan ya, aa nuke ngaa khar wa woi nu khaki mbu sarchi nuke nu khul ba.

⁹Nga ke kataran kap chele pudeku bu Yesu, nang khul ku qa nga pude bu Yesu ba, kume nga vrbonye ye tabar bu nu mbu Magham.

¹⁰Yang munkir bu Magham saki tang kha wa nuke nga si leendang, munkir baran nu kha bam ba. Nga shi tlunar nu dukki bu pudeku nang kap, aa nuke dya nga shiki ba, dya munkir bu Magham nuke a syen ndu nga.

¹¹Yang aa wor wopaki balarang, aa nga shiki, chem a zkya dyi dandi nang, yang nang ke dyi nun maitaki.

Jiiri mbe muti Fudar wuri

¹²Yang nang do, mbu chem a wopa jiiri bu Masiya bar mbe muti, num saki tu beeni nduki chele baanu ka zu za nduki nu mutki bu ji mbe muti ku ba ndang na?

¹³Mbu nduki nu mutki bu ji ku ba, nang wa wut nu dyine Masiya ndu dyinan nu ji mbe muti ba.

¹⁴Yang mbu Masiya nu ji mbe muti ba, wopar Labar mbarkandi nuke chem a shiran wa kha bam, tun wa maita bam tuk.

¹⁵Yang tuk chem wa shi kotama nu dyine Magham, kume chem wa saida za Magham wa ji ndu Masiya bar mbe muti, yang wanang ba, mbu mutiku bu ji do ba.

¹⁶Kume mbu mutiku bu ji ba, nu ji ndu Masiya zum ba.

¹⁷Mbu yang nu ji ndu Masiya ba, maito baarem bam, chem a mbu solar baarem rong maa kaani.

¹⁸Nang yang nduki nu mutki mbe Masiya, wa suya ku bam do.

¹⁹Mbu sar memunar nuke chem a shiran mbe Masiya nang, kume nyifi nuke ka laudan fan larji dyenda, tuga chem wa duk aaki khar ma dye zhiyaye.

²⁰Yang wa ji ndu Masiya bar mbe muti shwat, nang wutki nu dyine ka ba ji ndu nduki nu mutki ku.

²¹Nuke muti a vi nu kunshe nduku, jiiri mbe muti a vi she nduk tuk.

²²Ba wa nuke nduki kap a muti kume dyi nu Adamu shiki, wanang tuk, nduki kap ka ji mbe muti kume dyi nu Masiya shiki.

²³Yang jiirang ka kha njeetlan gaanje yen, Masiya khaki nu gumapaali, kom nduki nuke baran ye fudar nuke ka da gabki.

²⁴Kom laudar san ka da ba, sarchi nuke ka gabki ndu kwaadar ye Magham qurse wa suya khukheeti malkandiku nuke a kwaadarku kap, ndu nu kwaadar ku, ndu zalale ku.

²⁵Kume wa kus ku Masiya shi kwaadari, kope Magham wa khatl nu zhangndi baranku kap nu mbu saaran.

²⁶Nu zhangndi nuke ka suyaki nda nu gha ye laudar san kap dya mudi.

²⁷Jiwa "Magham wa sa aa num nu mbu bunan." Yang nu zuki za, "Aanumang," nu wut za chin Magham nu vurki zalale yenda dyine aa num kapang, a mbu bunan ba.

²⁸Sarchi nü Magham gabki ndü aa nüm nü mbü bün Yi baran, tü Woyang tkkhan mbü bün Magham nü gabki ndü aa nüm nü mbü bünanang, ma kü Magham kha chin ke aa nüm ndü aa nüm kap.

²⁹Yang mbü jiiri mbe müti nje ba, bü nduki nü shiki baptismye wor me bü mütiku ka shi kikimndana? Mbü bü ji ndü mütiku ba, nüm saki tü shi baptismye nduki me baanda na?

³⁰Yang tkk nüm saki chem ki sa dyinerem nü mbü bonye aakocha na?

³¹Nga me müti aakochi nyeezaku. Tukti ndü tun nüke nga shiran küme Masiya Yesu Zhinerem gwaanji saki tang zü wanang.

³²Ye tamandi baanu dakhlar nang shiki ndü dlu gaariku Afisa nang, mbü nga shi küme dyi nüke nduki ka saki memuna wor nü dyinan, ngga gwakya nüm mban do, mbüke mütiku bü ji ba? "Bu züm mi chem za, nüke wuri chem a ma müti."

³³Kü nduk lamba nu ba! "Khar ndü nü munarku wa ka sa nduk mbarkandi tü gab ma nduk malkandi."

³⁴A gab man mbu kwaari baanu mbarkandi, tun njig tlünar solari. Beena nduki chele baanu nü zun Magham ku ba. Nga zü wanang ma kü tk nu kawa.

Pooni Man Var nüke Mütiku ka Jiiki si

³⁵Yang beenan ka zham za, "Ka ji ndü mütkwang kikimndana? Ka da vi ku ndü nyi pooni manva?"

³⁶Nggubung*i*! Dyi no kabki nüka bana ba kope wa müdi.

³⁷Yang dyi no kabkyang nang ke dyi nüke ka da banaki ba, to kabkya ye pon, aa ye alkama, aa bü dyi nggur zum, yang ka da banakya dyi nggur zum.

³⁸Magham ke nü vür shipar nggur zum ye dyi no kabkyang ba wa nü shimki, aa nyi ye pooni ndü pooni shipar nüke kada banaki si.

³⁹Manva nü kha wayen ba. Man var nduk zum, bü dye nggarku zum, bü dyikhtiku zum, bü yurviku zum tk.

⁴⁰Mbü dyiku nü Magham dungki, pooni dyiku a nje nü Magham dungki nü muna vidi, pooni dyiku a nje tk nü dungki nü vughai. Yang zhaaji bü dyiku nü vidi zum ndü nü yaghai.

⁴¹Zhaaji bü füda zum, bü chere zum, bü anjinjeku zum tk, yang aa chele bü anjinjekwang, anjinje nggur wa duk nggur ndü zhaaji.

⁴²Jiiri mbe müti ba wanang tk. Man var nü paki gha wa ka müli, man var nü jiiki nüka shi müli ba.

⁴³Ka pa gha zhaaji sü ba, yang ka ji ndü chin mbü zhaaji. Ka pa gha dümbür sü ba, ka ji ndü chin dümbüran.

⁴⁴Ka pa gha dya var nduku. Ka ji mbu man var bu jiimba. Nuke man var nduku a nje, man var jiimba a nje tuk.

⁴⁵A nje bularan za, "Njif nu gumapaali, chin Adamu, wa kha ma nduk nu nyifi." Yang Adamu nu gana dya jiimbi nuka vurki nyifiri.

⁴⁶Nu jiimbyang a ba ki gumapaali ba, dya chin ndukang a ba ki kom tu jiimbyang a ba.

⁴⁷Njif nu gumapaalyang shir nda ndu kalau ghai, a ba vughai. Nu rapndang yang a ba vid*i*.

⁴⁸Ba wa nuke njif nu vughai a si, wanang tuk nduk nu shiki ndu ghai ka khaki, ba wa nuke njif na viki vidang a sang wanang tuk nduk nuka vidang ka khaki shikutkut.

⁴⁹Yang ba wa nyem daki shipar bu njif nu shiki nda ndu kalau nang, chem ka da shipar bu njif nu da ba ki vidang tuk.

⁵⁰Nyeezaku, dyi nuke nga zuranang chin ke, bu shi ku man vaarem nuke dya dlu ndu tom gwa kwaadar bu Magham ba, yang dyi nuka mutlki bu kha wa dyi nuke nuka mutl ba ba.

⁵¹Gwa ma dlumdonu, nga ma zu dyi tukakandi nggur ye nu! Chem bu mut kap ba, ka ba mbum shipar baarem yerem nugha kap baarem,

⁵²dyen ka shi ba kuluw, mbu kelep yiti, mbu wa pi domndi nu gana. Jiwa ka ba pi domndi, tu ji ndu mutiku ndu manvarku nuke nuka shi mutl ba, ka nggod shipar baarem yerem nugha tuk.

⁵³Jiwa wa kus ku manvar nuka mutlki mbum tu kha ma nuka shi mutl ba, manvar nuka mutki nang ka kha nuka mut ba.

⁵⁴Sarchi nuke manvar nuka mutlkyang mbumki tu kha nuka mutl ba, man var nuka mutki nang tu kha nuka mut ba. Balar nuke a nje bularan nang ka baa khan si ye sarchi ni, nu zuki za, "Wa duka muti bara, wa ra nda.

⁵⁵To, mudi, a fun ke loobo baara? To, mudi, a fun ke dye tabti baara?"

⁵⁶Ai, sola ke dye tabti bu mudi, yang kuma ke dumbur bu sola.

⁵⁷Ku kunar kha Magham nuka saki chem shi loobo nu kunshe Zhinerem gwaanji Yesu Masiya.

⁵⁸Kume nang, nyeezaku nuke nga ndolaran, ching ma gha shaanggudang, song nu bar ba, tun a vr vaanu ye tlunar bu Zhinerem gwaanji. Kume tun wa zun nu dyine bonye nuke tun a shiran kume Zhinerem gwaanji bu kha bam ba.

1 Korintiyeku 16

Shaatar ye nü Mbu Yesu ku

¹Leendang, dyine dⁱyⁱ nun b^ulaki ya dyine balar m^uzhindi n^uke tun ka tabaki ma shaata nduki b^u Magham ku n^uke a Yakhudiya. Wa k^us k^u shi nu ba wa nang z^uki ye tabarku b^u n^u mbu Yesu ku n^uke a Galatiya k^u shi ku.

²Aa nyi f^udar n^u gumapaali mb^u qaandiku mut ndang, k^u aaki ki gwa dⁱyⁱ nggur mbe gwar baran a v^urtan a d^ungdan gha, njig nu kope nga ba kom tun ki tabaran ba.

³Sarchi nanga ba ki kap, ngga ruk nd^u nduki nun maitaki wora, tang v^ur lagarkati n^u v^urtiku nun shiki ye wora, t^u d^u si ku Urshalima.

⁴Mbu wa shi mbar d^u nga si t^uk, chem ka d^u suyen.

Daasar Dye Var ma Yiri

⁵Ngga da ba she nu, qurse nga baara dlar ghai Makidoniya, n^uke ngaa shim mbu n^u far do.

⁶Bai ngga shob she nu kodom kope zhurmaari wa peeta, ma k^u shaata nu nga ye maa n^uke nga yir si kap.

⁷Nang shim a ba nga mb^u nga na nu tang peeta vara ba, nga sa memunara k^u qan nga kodom she nu, mb^u Zhinerem gwaanji wa tlogha ya.

⁸Yang ngga ching gha Afisa ma yir f^udar Pentikos.

⁹Kume njiv tlunar mbarkandi wa qun ya fan madyi, aa n^uke n^u zhangndiku a nje khang.

¹⁰Mbu Timoti a ba, tun dluri nda nd^u khaanu rap, kume dya n^u tlunar b^u Zhinerem gwaanji ba wa n^uke nga shiran.

¹¹Kume nang ndum nu nda ba, tun dung nda ma k^u da ba sha laya, kume nga nggut njiv bar baran suyen nd^u nyeezerem ku.

¹²Chin mudlerem Apolos yang, ngaa khuti nda madyi k^u da ba she nu suyen nd^u beeni nyeezeremkwang, yang n^u shim bar leendang dong ba. Ka da ba sarchi n^u naki wa kha yenda.

Laudarsi Balari

¹³Kha ma daasaran, tun ching gha shaanggudang mb^u maito baanu, tun kha wang, nd^u dumbur t^uk.

¹⁴Mbu dⁱyⁱ n^uke tun a shiran kap, tun shir nda mbe ndola.

¹⁵Yang, nyeezaku, tun wa zun n^u dyine nduki n^u mb^u rafti b^u Fanus maitaki Yesu gumapaali mb^u maa Akaya guma da, wa v^ur var wor t^uk ye tlunar ye n^u mbu Yesu ku.

¹⁶Nga khutonu mbu ma zur bü nduki nang, tun vur zhaaji tk ye nduki nü gontaki dyin wor ndü wor mbü tlünarang.

¹⁷Nga tk mundi bar bü Fanus ndü Fortunatus ndü Akaikus, tü dyen kha ya wa kap tun a ba ki sha.

¹⁸Kume wa mün mba ndü tun kap. Pooni nduki nang wa shipa kü vur nu zhaaji ye wora.

¹⁹Tabar bü nü mbu Yesu ku nüke a Asiya a qaandi ye nu. Akila ndü Bursikila, ndü nü mbu Yesu ku nüka tabaki nü kaa baran, a qaandi ye nu madyi mbü dlüm Zhinerem gwaanji.

²⁰Nyeezerem kap a qaandi ye nu. Tun shi qaandi ye yen ndü khaapar wuti ndolar shakhshakhndi.

²¹Nga Bulus, nga kya büla qaandi nang ye nu ndü khara.

²²Kap njif nüke a shim Zhinerem gwaanji ba kü Magham mi barke baran. A bo, Zhinerem gwaanji.

²³Kü münkir bü Zhinerem gwaanji Yesu kha gha süyen ndü tunu.

²⁴Nga ndola nu kap mbe Masiya Yesu.

2 Korintiyeku

2 Korintiyeku 1

Zobar Qaandi

¹Lagarkati nang, a vi she Bulus pude bu Masiya Yesu mbu barke bu Magham, ndu mudlerem Timoti. Ma yir she tabar bu nu mbu Magham nuke a Koranti, kom ndu daatiku bu Magham nuke a mbu maa Akaya kap.

²Ku munkir ndu qaandi memunar na viki she Magham Zhinerem ndu Yesu Masiya kha gha suyen ndu tunu.

Magham dya nu Dungndi Memuna

³Ku zhaaji kha Magham Zhinki, chin nuke dya Zhin Zhinerem gwaanji Yesu Masiya, Zhinkir nuka tukki zhiyaye madyi, chin Maghamndi nuka dungki memunarem!

⁴Magham wa ka dung memunarem mbu bonye baarem kap, ma ku dung mi memuna nduki tuk mbu aa nyi pooni bonye, nu kunshe dungdi memunar nyem gwaki she Maghamang.

⁵Ba wa nuke chem a za pooni bonye nu Masiya zaki, wanang tuk nu kunshe Masiya chem ka gwa dungdi memunar gwaanji she Magham.

⁶Aa nuke chem a za bonye, ai, chem a zaran ma ku kha ma dye dungdi memuna ye nu tu pa dumbar ye nu mbe khar viti baanu mbu jiimba. Mbu chem wa gwa dungdi memunari, tun wa gwa tuk ma ku gwa nu dumbar gundi memuna nu dyine bonye nuke chem nu dyinerem chem a zaran.

⁷Sar da nyem tuk sawar dyi nuke a daatli ndu tun ba, kume chem wa zun nuke tun a zakya pooni bonye nuke chem a zaranang, tun ka gwa dungdi memunar nuke chem a gwaranang tuk.

⁸Nyeezaku, chem a shim zun nu pooni bonye nyem zaki mbu dlar ghai Asiya, chem wa za bonye madyikandi nuke nyem taman za chem ka shi nyifi ba.

⁹Tu dyen kha yerem wa dlakya kumar muti yerem. Yang dyi nang dal ndu chem wanang kume maita mi dyinerem ba yang maita mi kya Magham, chin nuka jiiki ndu mutiku.

¹⁰Nuke Magham wa lawa rem me muti malkandi nang, chem wa maita ka dana rem tuk. Chem dlaran ve nda ma ku dana rem tuk.

¹¹Wa nuke tun a shaata rem ndu barari. Nduki khang ka kuna Magham kume chem, ndu kume barke nuke chem ka gwaki nu kunshe tloghar su barar bu ndukiku khang.

Bulus wa Laada Yir nuke a ma Shiran

¹²Leendang nang ke wakhti baarem, memunarem wa wud yerem nü dyine chem wa shi khar mbarkandi mbu larji nang, nü shi wa khar shakhshakhndi nyem shiki suyen ndu tun ba, nü pooni zhire na viki she Magham. Nyem shi nang nü kunshe kadari bu nduk ba, kope nü kunshe munkir bu Magham.

¹³Nyem bula dyi nuke tun bu duma mbu mban tun kuna da mban ba. Ngaa sa memunara nü dyine tun ka da mban kap, wa nuke tun daki mbu beenan.

¹⁴Ba wa nuke tun dakya mbu tun kodomma, tun ka ba da mbu tun kap. Tun ka shi wakhti ndu chem ba wa nuke chem ka ba shiki wakhti ndu tunu, sarchi nuke Zhinerem gwaanji Yesu ka da gabki.

¹⁵Nga zun ndu nang chin saki tang shim a ba nga dau fara, ma kugwa nu barke bar bang sar rap.

¹⁶Nga daasa ma yir she nu ve njiv bang ma yir Makidoniya, ngga ba da dla nü dyinonu tuk mbu nga gabti, ma kugwa nga shaata she nu ma yir dlar ghai Yakhudiya.

¹⁷Tun taman za nang zun dyi nuke nga shiran sarchi nang daasaki yirang de? Tun taman za nga shi mbu manva mbu dyi nang daasakyang, nuke mya ka shiki rap rap, mbu nga zu nga za, "E" tang ba gab nga za, "O'o" mu?

¹⁸Ba wa nuke Magham dya nü zhire, balar nyem zuki ye nu ba wanang tuk, nyem ka zu "E" ndu "O'o" ba.

¹⁹Jiwa Yi bu Magham Yesu Masiya, nuke nga ndu Sila ndu Timoti shiki waazu baran ye nu, ai dya, "E" ndu "O'o" ba, mbe nda dya "E" aakochi.

²⁰Jiwa Magham nyel alqawar nü shiki nü kunshe nda. Nang ke dyi nü saki nü kunshe Masiya Yesu chem a zuran za "Amin" ma gor dlum Magham.

²¹Shwat Magham wutki yerem suyen ndu tun guma da, za chem chingndan shanggufang mbe Masiya. Chin datki rem.

²²Wa sa dyi nü saidaki za chem baran nü dyinerem, tu sa Jiimbi baran nü mbu memunarem munki. Ma kugut chem kusi baran dong ma kugut dyi nuke a far gana fan.

²³Magham ke saidu banga nü dyine nang gab nü Koranti ba kume nang shim shaata nga bonye ye nu ba.

²⁴Chem a shimkya wut zalale dyine maito baanu ba, chem a shikya tlunar suyen, ma kugut kasha nu, kume tun chingndan ndu dumbur mbu maito baanu.

2 Korintiyeku 2

¹Kume nang nga da ye memunara nü dyine ngam bü dü she nü tük ma subur mbonu ba.

²Mbu nga subur memuna nu, ki ka munki mba, nga za ba tun nang suburki mbonwang ba goma?

³Nga bula lagarkati nang ye nu wanang, kume nang shim a ba nga she nu tük ndukiku nüke tuga shipaki kü sa nga ma kasha subur mba ba. Nga maita kap baanu chem ka ba shi kashar suyen.

⁴Nga bula lagarkati nang mbu bonye ndü suburti mbi madyikandi. Nga zhur dyim ghoori shirop shirop, yang nang shi wanang ma kü memuna nu subur ba. Nga shi wanang ma kü zun nu nü dyine nga ndola nu madyi.

Ndum ma ye Njif nü shiki Zop

⁵Mbu njif nggur wa shi dye suburti memuna, shi ya ba, a khar wa shi ye nu kap baanu mbu chem wa da lasai. Nang zü nang ma ranna nu ba.

⁶Bonye nü njif nang zaki kha nduki khang chele baanu wa kha wanang.

⁷Leendang, ndum ma nü ve nda, tun dung memunaran tük, ma kü suburti memunarang duk dumbur baran ba.

⁸Kume nang nga khutonu, wut ma ndolar yenda madyi.

⁹Nga bula lagarkati nang ye nu, ma na nga mbu tun ka mbu zur bang aa nyi sarchi.

¹⁰Kap njif nun ndumki nü ve nda mbu wa shi dyi ngguri, nga ndum tük. Yang dyi nang ndumkyang, mbu dyi nggur a nje ma ndum nga, nga ndum kume tunu, barke bü Masiya,

¹¹ma kü Shedsan gwa ma lamba rem ba, nüke chem wa zun dye shir baranang.

Damtar bü Bulus mbu ghai Turowas

¹²Sarchi nanga ba ki Turowas ma wopa Labar mbarkandi bü Masiya, Zhinkir gwaanji wa qun njiv ya,

¹³yang nga damta madyi kume nang gwa mudla Titus nje ba. Nüke wanangang, tang shi khar mundi ndü wora, tang peeta nü Makidoniya.

Rar Wute mbe Masiya

¹⁴Nga kuna Magham, chin nüka khaki nü gume rem aakochi chem a ra wute mbe Masiya. A boote ndü chem ma dyem chem a wopa Labar mbarkandi bü Masiya aa fun wa dye zhi munkandi nü zhiran dluki aa fun.

¹⁵Jiwa chem a khar wa dye zhi munkandi nü Masiya zobaki ye Magham, tük zhiranang dlü maari tük dü chele nduki nüke a dana wor ndü nduki nüke a dyin njiv yir ma muti.

¹⁶She nduki nuke a dyin njiv muti, zhi bu dye zhi munkandang dya zhi muti, nuka tlaghaki nduku, yang she nduki nuke a gwa danari, zhi bu dye zhi munkandang dya zhi nyifi nuka vurki nyifiri. Nu dar kudar tlunar nang a nje ba.

¹⁷Baarem nyem kha wa beeni nduki nuke a wopa Labar Mbarkandang ma gwa tun dyinan ba. Yang nuke Magham rukki remang, chem a Zukya zhire gume nda, ye khar baarem nu tlunarku bu Masiya.

2 Korintiyeku 3

Nu Tlunarku nu Mewar Alqawarang

¹Da, chem a ma kuna kya dyinerem tuk mu? Yang wa kus ku lab mi lagarkati nuke ka saidaki rem ye nu mu, yang chem ka zhamndonu ma ku bula nu pooni lagarkatang yerem mu?

²Ai, tun ndu dyinonu tun ke lagarkati baarem, nuke a nje bularan mbu memunananu: ma ku aaki na tu nggut mban.

³Tun wut nu dyine tun ke lagarkati nu da viki she Masiya, nuke tlunar baarem saki tun kha wanang. Yang lagarkati nang nu bula ndu dye bula ba, bula ndu Jiimbi shakhshakhndi nu nyifi. Nu bulan dyine ndogdi nuka shiki bular nu dyinan ba, yang bulan mbu memuna nduki.

⁴Chem zu nang kume chem wa zun nu dyine shwat dyen wanang she Magham nu kunshe Masiya.

⁵Tun a nje nu wutki za maghar baarem saki chem shi tlunar nang ba. Maghar baarem a vi she Magham.

⁶Nang ke dyi nu saki chem kha ma nu tlunar ku bu mewar alqawarang, nu kunshe bibitiku nu bulakyang ba, yang nu kunshe Jiimba. Chin bibiti bulakandi nang chin ke nu bar ndu muti, yang Jiimbyang ke nu vur nyifiri.

⁷Mbu yang shogar na viki she Musa nu bulaki nu dyin dye bular ndogdang a ba ndu zhaaji bu Magham, nuke nduki nu Israila nu duma nggut mbu yiti Musa ba. Kume zhaaji ni, aa nuke zhaaji nang wa ka nggorya.

⁸Yang bu zhaaji nu da viki nu kunshe tlunar bu Jiimba da, khang bu zhaaji ni ka kha kikimndana?

⁹Mbu dyi nu da ba ki ndu muti wa kha ndu zhaaji, yang dyi nu da ba ki ndu tlunar dambi bu Magham da, ai, ka ducti nda ndu zhaaji madyi!

¹⁰Mbu chem wa nggut chele bu geema alqawarang ndu mewar alqawarang, chem ka na chin geema alqawarang zhaaji si wudle mewar alqawarang ba.

¹¹Mbu dyi nuke ka nggoryaki wa kha ndu zhaaji, chin nuke nuka shi nggorya ba nda da ka kha kikimndana?

¹²Pooni sar memūnar nang saki chem a sawa aa nūm ba.

¹³Nyem kha wa Musa ba, chin nū lūpaki mbū yitan nūgha ndū dye lūpari, ma kū Israileku na wodar bū zhaaji nūka nggoryakyang ba.

¹⁴Yang memūna wor kaakūdakh, kūme ma bar ye meeni dyi nggur a nje nūka nggūtlki wor nar zhire nūke a nje mbū būlar geema alqawarang sarchi nūke a nggutan ku. Nang wa wut nū dyine ma bar ye meeni nū ghar dyi nū lūpaki mbū yitanang bar ba, kūme Masiya dyenda ka gharki lūparang bara.

¹⁵Dye lūpar nang wa ka nggūtl memūna wor dar mbū dyiku sarchi nūke a nggūt mbū būlar lagarkati bū Musang ma bar ye meeni.

¹⁶Yang ka ghar dye lūpar nang bara mbū nduk wa gab nū she Zhinkir gwaanji.

¹⁷Zhinkir gwaanji ke Jiimba. Yang ye maa nūke Jiimbi bū Zhinkir gwaanji a nje, dli dyin a nje.

¹⁸Chem nūke mbū yiterem lūparan ba, chem a wutkya yarang bū zhaaji bū Zhinkir gwaanji wa dye nari, a mbūmderem ma kū shipa mi nda. Mbūmndi nūke a shiran yerem nang ba a shaatar mbū zhaaji na viki she Zhinkir gwaanji, nūke dya Jiimba.

2 Korintiyeku 4

Gūnar mbū Kayang nū Dūnki ndū Dāba

¹Nūke daanar bū Magham saki tū vūr tlūnar nang yerem, me būnerem bū datl ba.

²Yang nyem dambūr balar bū Magham nū gha ba. Nyem ka lamba aaki ba, yang nyem ka shi kotame ndū balar bū Magham ba. Chem a zūkya ba zhire ye dalangi. Aaki ka saida zhire baarem gume Magham mbū memūnar.

³Mbū Labar mbarkandi nūke chem a woparan nang wa kha tukaran, kha tukaran ye nduki nūke a dyin njiv suyari.

⁴Nū maita ku ba, kūme Shedan nū kwaadar larji nang wa sa memūna wor tū kha zhum. Wa nggūtl wor kū na yarang nūke a wuti ye wor nang, yarang nūke a viri she Labar mbarkandi nū zhaaji bū Masiya, nūke chin ke shipar bū Magham.

⁵Chem a shikya waazu bū dyinerem ba, chem a shikya waazu bū Yesu Masiya, nū dyine chin ke Zhinkir gwaanji, chem a khar wa maaviku baanu kūme Yesu.

⁶Jiwa Magham nū zūki za, “Kū yarang shi mbū zhum maari,” chin saki yarang baran kū shi mbū memūnarem, ma kū shi yarang ye nduki kū zun ku za nduk ka na zhaaji bū Magham nū kūnshe Masiya.

⁷Kap ndu nang, chem nuke gunar nu jiimbi nang a nje mbe rem, chem a khar ba wa kayang nu dunki ndu daba. Chem kha wanang ma ku wut mi za Magham ke nu zalale aa num kap, yang tun khaarem mban ba.

⁸A damta remi ku ve aa nyi njiva, yang kap ndu nang nu duma datl me bunerem chem kuna shi tlunar nang ba. Fuda ngguri memnarem wa ka kha rap rap, yang nyem fet memnarem bar dyinan ba.

⁹Wa ka vr bonye yerem, yang sar da nu Magham nggarem gha ba. Wa ghwaterem nu yaghai, yang nyem mud ba.

¹⁰Chem a me muti aakochi ba wa nu shiki ye Yesu, ma ku wut khar viti bu Yesu nu mbu man vaarem nuka mutki nang.

¹¹Khar nuke chem a shiran mbu larji nang, chem a me muti kume Yesu, ma ku na khar viti bu Yesu mbu man vaarem nuka mutki nang.

¹²Nang ke dyi nu saki chem a me muti ma ku gwa nu nyifiri.

¹³Bular balar bu Magham wa zu za, “Nga shi balar nang kume nga maita.” Chem a zuran tuk ndu jiimbi maito da, nu dyine chem a balar nang kume chem wa maita.

¹⁴Jiwa chem wa zun nu dyine Magham nu jiiki ndu Zhinerem gwaanji Yesu bar mbe muti, ka ji ndu chem bar syuen ndu Yesu, tu da ba ndu chem gume nda syuen ndu tunu.

¹⁵Dyiku nang shi kap ma ku gwa nu boote ni, ma ku nduki khang na munkir bu Magham tu kuna nda, tu gwa zhaaji.

Khar Viti mbe Maito

¹⁶Nang ke dyi nu saki nyem fet memnarem bar ba. Aa nuke man vaarem nang a suburti, jiimberem a khar mewa aa nyi sarchi.

¹⁷Jiwa bonye kodomandi nuke chem a zaran nang bu shob ba, yang ka vr zhaaji khangndi yerem kodokh si ba.

¹⁸Kume nyem sa yiterem nu dyine dyi nuke nduki a naran ndu ye yiti wor ba, chem a sa kya yiterem nu dyine dyi nuke nuka shi na ba. Kume dyi nuke nduki a naranang, ka woda dau, yang dyi nuke nuka shi na ba ndang nuka shi woda ba.

2 Korintiyeku 5

¹Jiwa chem wa zun mbu wa guda shekhdekh nuke chem kharan mban nang nugha, nang ke man vaarem nuke chem a boote si mbu khar viti baarem mbu larji nang, Magham nu dyinan ka shiki rafti yerem mbu vid*i*. Yang nuke rafti nang dya nduk dunki ba, ka kha ba a nje aakochi bu guda ba.

²Leendang chem a tlurti, chem a kodli gwa mi maa khar mbu vidi nuke ka da lupa rem si.

³Mbu wa lupa rem nu gha si, chem bu kha sarem nggaran ba.

⁴Sarchi nuke chem kharan mbu man var nu larji nang, chem a tlurti kume chem damtaran. Nyem shim ku shakh mi ndu man var nu larji nang ba, chem a shimkya ku lupa rem nughha ndu nu vidang, ma ku dyi nuke nu ka shi mut ba ndang lupa dyi nu ka mutkyang nu gha guma da.

⁵Magham nu dyinan daasaki pooni mbumndi nuke a ma daatli nang, tu vur Jiimbi baran yerem ma ku wut za chem kusi baran dong, ma bu dyi nuke a bar gana fan.

⁶Nang ke dyi nu saki aakochi nyem ka tuk sawar aa num ba, chem wa zun mbu chem a mbu man var nu larji nang, chem bakh ndu rafti baarem nuke a nje she Zhinkir gwaanji.

⁷Jiwa chem a shikya khar maito, chem a shikya khar dyi nu yiterem naki ba.

⁸Chem wa maita shwat yang nga zuran ye nu, chem wa shim ku shakh mi ndu man vaarem nang ma ku kha mi gha suyen ndu Zhinerem gwaanji mbu vidi.

⁹Dukti nang, chem ma shim ku tuk mundi baarem, aa chem a mbu larji nang aa chem a mbu vidi.

¹⁰Jiwa wa kus ku ching mi nu gume dukul kumar bu Masiya kap baarem, ma ku kuma rem. Aaki ka dluy dye bi baran ba wa nu tlunaki sarchi nuke a mbu man var nu larji nang, aa mbarkandi aa malkandi.

Tlunar Somtar Chele bu Nduk ndu Magham

¹¹Nuke chem nu sawar Magham, nang ke dyi nu saki chem a me baarem ma dut mi nduki ku sawa nda tuk. Magham wa zunderem kap, ngaa taman tun wa zun ndu nang mbu memuna nu.

¹²Chem a khamkya dyinerem gume nu tuk ba, chem a shim ku zun nu dyi nu saki wa shipa ku shi nu wakhti nu chem. Ma ku dumma nu tlogha zhamndi bu nu gwaari dyin ku nuke a wakhti ndu dyi nuke a naran damku yang nu damta ndu dye shir baanda ba.

¹³Chem yirtan wa nuke beeni nduki a zuranang ba; aa chem wa kha wa chem yirtan, chem a shiran kume Magham. Mb u yang wanang ba, chem shi ma mbaari baanu.

¹⁴Jiwa ndolar bu Masiya rosaki rem tu sa chem maita nu dyine nduk da wa mut kume nduk kap, kume nang aaki wa mut tuk.

¹⁵Yang nuke mut kume nduki kap, ma ku nduki nuke a nje nu nyifi, shi khar baanda me dyin wor gana fan ba, yang ku shikya khar bu njif nu mutki kume wora. Tu ji ndu chin bar mbe muti kume wor tuk.

¹⁶Kume nang chem wa njig nggut nduk mbu manva wa nuke nduk larji ka shiki, aa nuke chem wa nggut Masiya wanang zhu dafa, yang gana chem bu ngguti nda nu mbu wanang tuk ba.

¹⁷Jiwa mbu nduk a mbe Masiya, dya mewar nduku, geema dyiku wa peeta, leendang aa num wa kha mewaran.

¹⁸Dyiku nang kap Magham shiki, chin somtaki chele baarem ndu chin nu kunshe Masiya, tu vur dulbu tlunar somtar yerem.

¹⁹Nu dyine Magham a somta chele baarem ndu nduki nu mbu larji nang nu kunshe Masiya. Nuka shiga su solar baanda wa dya kudum nuke a dyine wor ba. Magham wa vur balar somtar yerem.

²⁰Kume nang chem ke yiti Masiya she nduki, chem a khar wa Magham nu dyinan kya balar nu kunshe rem. Yang chem a khutonu mbu dlum Masiya, somta ma chele baanu ndu Magham.

²¹Masiya nu shi sola sar da ba, yang tu Magham gab ndu chin ma sadke sola kume chemi. Nang ke dyi nu saki chem kha ma nu jeembu she Magham mbe Masiya.

2 Korintiyeku 6

¹Mbe tlunar nuke chem a shiran ndu Magham, chem a khutonu, ku njig nu munkir baran tu kha bam ba.

²Tuk ma dyi nu Magham zuki, "Nu sarchi nang shimki wut nga munkir bang ye nu shiki, Tang tukto nu. Nu sarchi danar a ba ki, Tang shaata nu." Tuk ma! Nang ke sarchi nuke tun ka dluki munkir bu Magham, meeni ke fudar gwar danari!

³Nyem shim ku nduk gwa rem ndu zop mbu tlunar baarem ba, nang ke dyi nu saki nyem kha ma dye ji sar ye aaki ba.

⁴Me bu nang, chem a wutan ye nduki nu dyine chem nu tlunar bu Magham ve aa nyi njiva. Chem a gun memunarem, mbe damtarku ndu bonye ndu palase.

⁵Mbe dlabti ku, mbe k*hiiri* nu zhaarum, ndu dakhlar ku, mbe tlunar gurgurndi ku, mbe song dyeniri ndu meeri.

⁶Mbe khar wakakandi, mbe dar mbu tunu, mbe kanadyi ndu mbarki, nu kunshe Jiimbi bu Magham ndu ndolar zhirekandi.

⁷Chem a wutan chem nü tlunar bu Magham ku tuk nü kunshe zur zhire, ndü zalale bu Magham suyen nü boote ndü dambu, ma dye dakhlar baarem nyem khubki nü mbu khaarem zuma ndü gudau.

⁸Nü kunshe vurti zhaaji nü wuti kata, zur dyi malkandi, ndü zur dyi mbarkandi nü dyinerem, chem nü zhire yang a daran ku wa chem a shingga vaarem nü dyine wora.

⁹Wa no za nü nduki zunderem ba, yang wa zunderem ku madyi. Wa chem a muti, yang chem a nje ndü nyifiri. Wa dlabterem ku yang nü tlagha rem ba,

¹⁰chem a suyen ndü chiti mbu yang ba chem a kashari. Aa nuke chem nungndan, yang chem sa nduki khang tu shi guna. Wa tun kha rem ba, yang aa num kap dyi baarem.

¹¹Tun Korontiyeku, nyem tuka aa num ye nu ba, chem wa qun mberem ye nu madyi.

¹²Ai, nyem zhang wut ndolar baarem ye nu ba, tun zhangki wut ndolar baanu yerem gha.

¹³Nga balar nang ye nu ba wa nuke zhinki ka dakhaki woi baran, wut ma ndolar baanu yerem.

Kha nu Da ndü Nduki nuke dya nü Song Maito ku ba

¹⁴Kha nu da ndü nduki nuke dya nü mbu Zhinerem gwaanji ku ba. Nduk mbarkandi ka shi khar ndü nduk malkandi mu? Yarang ndü zhum maari wa ka kha ye maa da ku mu?

¹⁵Da Masiya ka ba raptikir ndü Shedan mu? Yang num tabaki nü mbu Yesu ndü njif nuke dya nü mbu Yesu ba?

¹⁶Rafti bu Magham ka kha da ndü maa konom mu? Chem ke rafti bu Magham nü nyifiri. Ba wa nü Magham zuki, "Ngga kha suyen ndü wora, tang baara chele baanda, Ngga kha ma Maghamndi baanda, wor ka kha ma nduki banga."

¹⁷"Kume nang shakh ma dyinonu nü nduki nuke dya nü mbu Zhinerem gwaanji ku ba, tun shakh dyinonu ndü wora Zhinkir gwaanji zuki. Ku suba nu dyi nuke zopan ba, ngga dluronu kumen."

¹⁸"Ngga kha ma zhinonu, tun yang tun ka kha ma qusonggi banga ye nusu ndü ye khusku, Zhinkir gwaanji nü zalale aa num kap zuki wanang."

2 Korintiyeku 7

¹Nuke wa shi alqawar dyiku nang yerem kap, nyeezaku, ku shakh mi dyinerem ndü dyiku nuke ka saki tu man vaarem ndü memuna rem kha zopan. Bu ku khar viti baarem kha shakhshakh nyeedlan nü sawar Magham.

Bulus wa Kasha Maitar Yesu nu Korontiyeku Shiki

²Wut ma ndolar yerem ba. Ai, nyem sola aa num ye nu ba, nyem subur aaki ba, yang nyem shi batal ye aaki ba.

³Nang shi balar nang ma vur nga zop ye nu ba, wa nang zuki ye nu, tun a nje nuke ka shakki chele baarem chem zhang ndola nu gha ba, aa chem wa mudi aa chem a nje nu nyifiri.

⁴Nga maita nu madyi, nga zundo nu, nu memnara kha rap rap ndu tun ba. Kap ndu bonye nuke nga zaran nang, nga kashar madyi.

⁵Aa sarchi nyem a ba ki Makidoniya, nyem gwa chem mas baa. Aa chem mbum nu fun damtar a nje, mbu chem wa vi nu dam tu nduki ks gangnderem ndu dakhlari, kha mi gha mbu chem a tksawa.

⁶Yang Magham, nuka vrki dumbur ye nduki nu me bnwor datlki, wa pa dumbur yerem sarchi nu Titus a ba ki.

⁷Bar baran dyenda saki ba, labar par dumbur nun shiki yendang saki chem kasha. Wa ze rem za tun wa shim na nga madyi, kom ndu chiti mbi nun shiki kume dyi nu datlki, ndu jiiri sa nun shiki. Nang ke dyi nu saki tang tkmundan madyi.

⁸Aa lagarkati bang wa subur mbonu nang kor vara ba. Gumapaali nang tkmundan nu lagarkatang suburki mbonu ba, yang nga subur memnarang ba me sarchi kodomma.

⁹Yang aa nuke dyen wa shi wanang, memnara bong. Aa nuke nang tkmundi suburti memuna nu nang shiki ba, yang ba suburti memuna nwang wa sa tun nggodsi tu dye shir baanu kha mbari. Suburti memuna nwang dya shimndi bu Magham, kume nang dyi nyem shikyang, nyem shi zop ye nu ba.

¹⁰Jiwa suburti mbi nu Magham njigki ku gwaarem, wa ka nggod nduku, tu gab nu she Magham, tu gwa danar kunshe nang. Yang nu zhin bu kor varan nu gana ba. Suburti mbi nu larji a ba ki si wa ka shi tlaghar muti.

¹¹Na ma dyi nu suburti mbi nu Magham njigki ku gwaanu nang a ba ki si ye nu. Wa sa nu tun wut maa nuke nun shi torop ba. Wa sa tun shi shokhnari, tun tksawar tk. Wa sa tun sa memuna nu, nun ndola vaanu ba. Tun daasaran ma kuwu nu aaki nu shiki zop wa nu shipaki. Ve balar nang tun wa wut mbe anyi njiva nu dyine nun shi zop ba.

¹²Sarchi nang bulaki lagarkati naandang nang damta ndu ki shiki zop ba, yang nang damta ndu shi zopang ye ki ba. Me bu nang nga bula za Magham wa znnu dyine tun wa damta ndu chem madyi.

¹³Nang ke dyi nü saki chem gwa dumber mbu memunarem do. Qurse gwar dumber nyem shiki, chem wa kasha tuk madyi kume dye kashar nü Titus gwaki, tun wa shaata nda madyi nun paki dumber yenda.

¹⁴Nga ze nda nga za nga makhta nu madyi, kume nun wut kawa ya ba. Ba wa nuke dyi nang zuki ye nu kap dya zhire, wanang tuk, makhtar nu nuke chem a shiran dya zhire she Titus.

¹⁵Titus a ndola nu madyi, yang nü shi wa mbu wa kor mburi zur baran nun shiki, ndu zhaaji nun vurki yenda sarchi nun gadaki nda ndu sawar ndu dlurti var ba.

¹⁶Nga kashar leendang kume nga maita nu madyi.

2 Korintiyeku 8

Vurti ni nü Mbu Yesu shiki ku Khar wor Nggaran

¹Nyeezaku, nga shim kuzun nu dyi nuke munkir bu Magham saki tabar bu nü mbu Yesu ku nü Makidoniya tu shi.

²Aa nuke wa za bonyeku madyi kume damtarku ndu bonye nü gwaki vaanda mban. Yang kap ndu nang, tu bong memunar madyikandi sa wor tu shi munkir ye nduki nü kunshe vurti nü shiki ku, aa nuke nungndan ku.

³Nga maita nü dyine ji ma shi vurti nang ku wa nuke dumber baanda ka dymaki, tu yang vur dukti dumber baanda. Vur ku kume memuna wor wa da ye wora, nduk a nje nü rannaki wor ba.

⁴Wor khudki rem kujig mi wor kujshi nda tlunar shaatar nduki bu Magham nuke a mbu dlar ghai Yakhudiya.

⁵Tu yang vur ku tu duk dyi nyem tamanki. Wa vur dyin wor ye Zhinkir gwaanji gumapaali, kom tu vur dyin wor yerem, wa nü Magham shimki.

⁶Nar nang saki chem khud Titus nyem za kuzum guma ndu tlunar tabar vurti nuke memuna nduki daki ye wor nang she nu tuk, ma nuke chin nggaki san.

⁷Tun kya guma mbe aa num, mbe maitar Masiya, mbe bala, mbe zunzi zhire, mbe shimndi tlunar bu Magham, ndu ndolar nun ka wutki yerem. Kume nang chem a shim kuzum nu guma mbe pooni vurti nü memuna nu ka daki ye nu nang.

⁸Nga shikya ranna nu kujshi nu ba, nga shim kujbuu nga kya komkomi baanu ndu bu beena nduki, kume nang ka wutki pooni ndolar nuke tun a shiran.

⁹Tun wa zun munkir bu Zhinerem gwaanji Yesu Masiya. Aa nuke gunaran, tu gab ndu dyinan ma nü nugun kume tunu. Ma kujkha nu gunaran gume Magham nü kunshe nungndi baran.

¹⁰Yang wonji sawari bang ye nu dyine dyi nang, ka shi mbar ku zum nu guma ndu dyi nun nggaki san sonyi nu peetaki, kume tun wa shi vurti nuke nduk saki nu ba, tun daki ye memuna nu.

¹¹Nuke wanangang, shi ma dyi nuke dumbar baanu ka dumaki, tun dung su tlunar nu memuna nu daki ye nwang.

¹²Mbu memunar vurtan a nje kha nu, Magham ka tuk mundi vurti nuke tun a shiran, mbu tun vur wa nuke dumbar baanu ka dumaki. Nu Magham shim ku vur nu dyi nu dukki dumbar baanu ba.

¹³Nyem shim ku shi mi longgume ye nduki nggur chem dung shipiti tadakandi ye nu ba, yang ba ku kha kurkur.

¹⁴Yang ma ku shakhti tlunar nang kha torop, tun ka shaataki wor leendang, nuke njivanang nje kha nu. Sarchi nun mbuksi dyi nggur nuke a nje kha wora, tu shaata nu ku tuk. Shir wanang ka sa tu aa num kha kukur.

¹⁵Ba wa nu Bular balar bu Magham zuki za, "Njif nu tabaki khang, nu shi yenda khang ba, yang njif nu tabaki kodomma, nu kata nda zum ba."

Titus ndu Mudlen

¹⁶Nga kuna Magham nu saki nu memuna Titus ku shaata nu ba wa nang shimki shiran.

¹⁷Nu du she nu kume chem wa khuti nda ku du ba, chin nu varan kashaki bar she nu.

¹⁸Chem a rukti nda ku da ba she nu suyen ndu mudlerem nuke aa nyi tabar bu nu mbu Yesu ku a kuna nda kume wopar Labar Mbarkandang.

¹⁹Yang tuk, tabar bu nu mbu Yesu ku datki nda ku ki yir suyen ndu chem mbu tlunar munkir nuke chem a shiran ma vur zhaaji ye Zhinkir gwaanjang. Shir wanangang ka wut chem wa sa ye memuna rem ku shaata mi nu.

²⁰Chem a da ku nduk puzerem nu dyine dyi nyem shiki ndu vurti nu nduki shiki nuke memuna wor daki ye wor nang ba.

²¹Chem a ranna vaarem ku shi mi dyi nuke Magham ka tukki mundan, tu nduki kasha tuk.

²²Chem a ruk mudlerem ku da ba suyen ndu wora, kume chem wa maita nda, sar khang chem wa gwa dya njif nuke a shim shaata nduki, yang wonji wa maita nu a shim shaata nu madyi.

²³Mbu tun wa kori, Titus dya njif nyem ka shiki tlunar suyen, yang chem a tlunarang kume tunu. Beeni nyeezerem nuke a suyen ndu chin dya tabar bu nu mbu Yesu ku a rukki wora, tlunar nuke a shiran kwang a vur zhaaji ye Masiya.

²⁴Wut ma ndolar ye nduki nang, kume tabar bu nu mbu Yesu ku nu da rukki wor ka tk dyi nun shiki, tu zun nu dyine makhtar nu nuke chem a shiranang dya zhire.

2 Korintiyeku 9

Shaatar nu Mbu Yesu ku

¹Nu ks ku bula nga ye nu dyine shaatar nu mbu Yesu ku ba,

²kume nga zun tun wa da ye memuna nu, nang ke dyi nu saki tang makhta nu gume nduki nu Makidoniya. Nga ze wor nga za ma ji sonyi nu peetaki nduki nu Akaya a shim shaata nu. Komkomi baanu wa sa tu ji ku nu vidi ma daasa vaanda.

³Yang nga ruk nyeezeremku nang, ma ku dyi nyem zuki dyinonu nang kha ma balar mbu me ba. Nga shim ku gwa nu daasaran ndu dyi nuke tun a ma vurtan ba wa nang zuki ye worang.

⁴Mbu nga ba suyen ndu nu mbu Yesu ku nggur nuke a Makidoniya, nang shim ku da ba ku tu gwa nu nun daasa vurti baanwang ba. Mbu dyen wa shi wanang, chem ka tk kawa kume pooni makhtar nang shiki ye nu madyi gume worang, yang kawaran bang dyenda ba, kap ndu tun tk.

⁵Chin saki tang khud nyeezerem nang ku kayarem ku, ma ku taba dyi nun daki alqawar vurtan, mbu chem a ba chem gwa daasaran. Shir wanang ka wut nu dyine tun shimki vurtan, nduk a nje nu rannaki nu ba.

⁶Kor ma ba, ai, njif nu nggaki kabti baran bakh bakh madyi boote dam baran ka kha kata, yang njif nu kabki wa nu shipaki ka gwa boote khangndi.

⁷Aaki vurkya dyi nu memunaran daki yenda, suburti memuna su ba, yang nu ranna aaki ba, kume Magham wa ka shim njif nu shiki vurti ndu mundi memunaran.

⁸Magham ka duma vur barke ye nu duktⁱ dyi nuke tun a gangndan, ma ku gwa nu dyi nuke tun a gangndan aakochi, tun gwa tu duk wanang tk, ma ku shi nu mbarkir ye nduki.

⁹Ba wa nu Bular balar bu Magham zuki za, "Wa ka vur ye nu nungndiku kharan nggaran. Dambi baran ba a nje woda su ba."

¹⁰Magham ke nu vur pooni ye nu ghuti tu kabi, tu vur dye zumndi yenda tk. Kume nang Magham ka vur ye pooni ye nu ma kab nu, chin ka saki tk tun kum boote khang kume dambi baanu.

¹¹Ka shi barke ye nu aakochi mbu aa nyi tunu, ma ku vur nu mbu mundi memuna aa nyi sarchi. Nduki khang ka kuna Magham kume vurtiku nuke tun a ma ruktan ye wor nu mbu khaarem.

¹²Ai, tlunar munkir nuke tun a shiran nang, a shaatakyu nu mbu Yesu dyenda ba, nduki a kuna Magham kumen.

¹³Tlunar nun shiki nang, ka sa nduki tu gor dlum Magham kume tun wa mbu dyi nu Labar mbarkandi bu Masiya zuki, nuke tun wa maita, kom ndu shaatar nun shiki ye wor ndu beeni nduki kha nu nggaran.

¹⁴Nduki nang ka shi barar ye nu, a kwaaronu mbu memuna wor kume munkir nu peetaki tamandi bu nduku, nu Magham vurki dumbar shiran ye nu.

¹⁵Kuna mi Magham kume munkir baran nu peetaki me zur bu nduku.

2 Korintiye 10

Bulus wa Lawa Dyinan dyine Tlunar baran

¹Nga Bulus ndu dyina, nga kya khutonu, nga nu ka qaki nga “Nu bu tokh dyin” mbu nga suyen ndu tunu, yang tang ka kha “Njif shanggudangndi” ye nu mbu nga nje suyen ndu tun ba. Kume katar dyin ndu khar nduk tutukndi bu Masiya,

²nga khutonu ku sa nu nga tang kha gurgur ye nu sarchi nanga ba ki ba. Kume nga zun bai ngga ba ranna nduki nu zuki za chem a khar viti baarem, wa nduki nu larji.

³Aa nuke chem kharan mbu larji nang, nyem ka shi khar viti baarem wa nduki nu larji ba.

⁴Jiwa dye dakhlar ku baarem dya pooni bu larji nang ba, zalale bu Magham a nje si, chem wa ka shi boote si chem subur dye dakhlar ku malkandi bu nu zhangndiku baarem nuka kanggaki var wor si.

⁵Chem wa ka ra aa nyi keele, chem gufa aa nyi balar nu ka nggutlki zunди Magham nuga si, chem sa nduki tu shi kwaari mbu ghaari ghai ndu mbu zur bu Masiya nuke a shiran ku.

⁶Chem daasaran ma ku wu mi aa nyi nduk nu zhangki mbu zur bu Masiya gha, mbu tun wa maita za tun a mbu zur baranang shwat.

⁷Nggut ma dyi nuke a nje ye dalang ba! Mbu nduk a nje nu tamanki za chin bu Masiya, ku njif nang kor tuk nu dyine chem bu Masiya tuk.

⁸Ai nu kha ma dye kawa mbu ngaa tuktui ndu dyina kume zalale nu Zhinkir gwaanje vurki yerem ma ku dun mi, yang ku gufa mi nun gha ba.

⁹Ku taman nu za nga shim sar sawa ye nu ndu lagarkati nang ba.

¹⁰Nduki a zuran za, “Lagarkatiku bu Bulus dya dyi sharkandi ndu balar dumbar kandi ku kya mban, yang mbu a suyen ndu chem, balar baranang dumbaran ba, yang nu ka zu dyi piikandi ba.”

¹¹Ku pooni nduki nang zun nu dyine dyi nyem bulaki mbu lagarkati nyem ka rukki ye nu mbu chem a ye maa nggur nu ngga yen ndu dyi nuke chem ka shiki mbu chem a suyen ba.

¹²Ma num yerema? Ai, sar da chem buu dyinerem ba, yang chem buu kha da ndu nduki nuke a naran wa wor wa duk aaki ba. Nduki nuka kurki dyin wor ndu yen, a buu dyin wora ndu yen nggubungan ku!

¹³Yang chem buu da dyinerem tu peeta kodokh nu saki yerem ba, chem ka ching ye kodokh tlunar nu Magham vurki yerem, yang tun nang kap tun a mbu dalang tlunar baarem.

¹⁴Yang nuke tun a mbu dalang baarem, yir ndu Labar mbarkandi bu Masiya nyem shiki ye nwang nyem peeta kodokh baarem ba, yang tuk nyem shi wakhti tu peeta gha ba.

¹⁵Nyem kuna vaarem nu dyin tlunar nu nduki nggur shiki ba, yang chem a sa memunarem nu dyine maito baanu ka ki shaatari, tu dalang tlunar baarem ki shaatar chele baanu madyi.

¹⁶Chem ka gwa chem wopa Labar Mbarkandang mbu ghaiku nggur nuke a guma ndu tunu, waare labti dlum ndu tlunar nu njif nggur shiki mbu dam baran.

¹⁷Yang ba wa nu Bular balar bu Magham zuki, "Nu wakhti kap, ku shi wakhti baran ndu Zhinkir gwaanji."

¹⁸Jiwa njif nu makhtaki dyinan ka gwaki dlur ba, dya njif nuke Zhinkir gwaanji makhtaki nda.

2 Korintiyeku 11

Bulus ndu Maalum Wollo ku

¹Nga shim ku shi nu kadanyi ndu nga aa nga shikya me nggubung. Kugam tun shi kadanyi!

²Nga zhiri baanu ndu pooni zhiri ndolar nuke Magham a shiran ye nu. Ku me nang nga da alqawar burtonu bar ye Masiya, yang nga shim ku kha nu shibtan, ma ku vur nga nu yenda ba wa njif nuke a vur wonkhar nuke dyinan kusan ye zhimen.

³Yang nga sawa ku sutang shi ghurti ye nu tu lamba nu wa nu lambaki Khawa, tu kwaari baanu subur tun kuna vur dyinonu guma da ye Masiya ma ku kha nu ma nu song zhire mbe nda ba.

⁴Jiwa tun wa ka maita nduki nu ka ba ki she nu dfaudau. Tun wa maita shogar nu shiki ye nu dyine Yesu, aa nuke wa ngga yen ndu chin nyem shiki waazu baran ye nwang. Tun wa maita Jiimbi nu shiki alqawaran ye nu, aa nuke dya

Jiimbi shakhshakhndi nun dlukyang ba. Tun wa dlu labar mbarkandi nu da ba ki si ye nu, aa nuke wa ngga yen ndu Labar mbarkandi nyem zuki ye nwang.

⁵Nang taman za nduki nun ka qaki wor za “pudeku rututundi” nang wa dukti nga ndu aa num ba.

⁶Bai nang magha bala wa wor ba, yang nga shi zundi. Chem wa wut nang ye nu ve aa nyi njiva.

⁷Yang nga shi zop nang wopaki Labar Mbarkandang ye nu munki, tang wut katar dyin ma ku kha nu ndu zhaaji mu?

⁸Nga dlu muzhindi she tabar bu nu mbu Yesu ku ngguri, yang wa nu batal tang shi boote si mbe tlunar ye nu

⁹Nga mbu song sarchi nuke nga suyen ndu tunu, yang nang shim kha nga ma tada ye nu ba. Nyeezerem nu mbu Yesu ku nuke a Makidoniya a ba ki ndu dyi nuke nga gangndan ya. Nang kha ma shipiti ye nu sarchi naandang ba, yang ngga zum guma ndu shiran wanang.

¹⁰Zhire bu Masiya nuke a mbya saki tang zu nga za nduk a nje mbu dlar ghai Akaya nuke ka ngg $\ddot{u}$ tki nga yakhdar nang ba.

¹¹Yang nga shikya zhangndo nu nang zuki wanangang mu? Magham wa zun nga ndola nu.

¹²Ngga zum guma ndu zhangndi shaatar muzhindi nuke tun a vurtan ya, ma ngg $\ddot{u}$ tl nga “Nu qar vaanda pudeku” ma ku gwa njiv wakhti ku, tu zu za tlunar baanda wayen ndu baarem ba.

¹³Pooni nduki nang dya pude zhirekandi ku ba, dya nu tlunar wollo ku. Tu ka mbum vaanda wa wor pudeku bu Masiya.

¹⁴Yang dya dye lazham ba, kume Shedan nu varan wa ka mbum tu kha wa nu rukti bu Magham yarangndi.

¹⁵Kume nang bu kha ma dye lazham mbu maaviku baran wa mbum vaanda tu kha wa nu tlunar dambi ku ba. Ka gwa dye bi nu khaki torop ndu tlunar baanda ve laudar san.

Bonye bu Bulus mbu Tlunar baran

¹⁶Ngaa maataran tuk nu dyine ku nduk taman za nga nggubungan ba. Mbu yang tun taman wanang, da ma wa nga nggubunganang ma ku gwa nga dye wakhti kodom.

¹⁷Balar nuke ngaa zuran nang ngaa zukya dyi nu Magham zuki ya ba. Wakhti nuke nga san nang nga shiran wa nggubung.

¹⁸Yang nuke nduki a nje nuka shiki wakhti wa nuke nduki nu larji ka shiki, bu shi nga wanang tuk.

¹⁹Baanu tun ghurtan madyi, nuke tun a kadanyi ndu nggubungku mbu kasha!

²⁰Jiwa mbu nduk wa gab ndu tun ma maaviku baran, tun wa ka kanada, tun wa ka shi wanang aa nduk lawakya tun bar kha nu, aa shikya batal ye nu, aa wutkya ndolar dyin ye nu, aa bu^tlonu.

²¹Nga tuk kawar zuran za chem wa wut tubti baarem nuke nyem shi wanang ye nu ba! Yang mbu njif nggur a wakhti kume dyi ngguri, ngga dum^a bu^tl memunara tang shi wanang. Nga balar nang wa nggubung!

²²Mbu a tamandan ku za wor Yakhudeku, nga wanang tuk. Mb^u wor qusa Israila, nga wanang tuk. Mb^u wor zhikankirku bu^t Yibram, nga wanang tuk ba.

²³Mbu wor nu tlunarku bu^t Masiya, nga duk wor mbe nang! (Nga balar nang wa nga yirtan!) Ai, nga duk wor tlunar madyi, nga gwa gundi sar khang, wa dlabti nga ku sar khang, sar khang nga me muti.

²⁴Sar qurmum tabar dlegumeku bu^t Yakhudeku a kurpi ya dyin kunung qum mudlam.

²⁵Nu tlunarku bu^t Romeku shi kurpi ya sar kunung. Wa mbukti nga ndu^t ndogdiku sar da. Dum^bul dyim wa mberi, nga mban sar kunung. Nga pidⁱ tang qani mbu gaawu gwaanji sarchi ngguri, kom ta nga dal dam.

²⁶Mbu khang yirku nang shiki nga me muti mbu gaawuku, ndu^t me muti mbu khar nu yetarku, ndu^t me muti mbu khar mudla Yakhudeku, ndu^t me muti mbu khar nduki nuke dyi Yakhudeku ba. Sar khang nga me muti mbu ghai gwaanjiku, ndu^t me muti mbu gureku, ndu^t me muti mbu gaawu gwaanji, ndu^t me muti mbu khar nduki nu kotaki ku za wor nyeezerem.

²⁷Nga shi tlunar tang za bonye, mbe song dyeniri, ndu^t meerⁱ, ndu^t khuzhumndi. Nga kha waare dye zumndi sar khang, tang za mbiti, ndu^t song dye sar nuke ngga saki.

²⁸Yang qurse beeni dyiku zum zum, nga damtaran ndu^t dyi nuke tabarku bu^t nu^t mbu Yesu a mban.

²⁹Mbu nduk wa kuna shir tunu, tang ka tuk wa nga kunaki. Yang mbu wa sa njif nggur tu^t shi zop, tu^t memunara ka subur madyi.

³⁰Mbu tuga ngga shi khamndi dyin, ngga kham dyina dyin dyiku nu^t wutki katar banga.

³¹Magham nuke chin ke Zhin Zhinerem gwaanji Masiya Yesu. Nuke barke a ve dluman kodokhsⁱ ba! Wa zunⁱ nga shikya wollo ba.

³²Sarchi nuke nga mbu ghai Damaskus, nggomne nuke a mbu bun kuji Aretas wa yeta me vi garuk ghayang nughha ma kus nji nga.

³³Tu yang a zhur ndu nga mbu kang ndu zoori ve wundu garuk ghayang tang lawa me kharan.

2 Korintiyeku 12

Dyiku nu Magham Wutki ye Bulus mbu Nar Dyi Tukakandi

¹Aa nuke wuti me wakhti boota su ba, yang ngga shi. Nga ma shikya balar leendang dyine dyiku nuke Zhinerem gwaanji Masiya Yesu wutki ya, wa nga na dyen mbu zhine tu yita qun tuk tang na dyi tukakandi ku.

²Nga zun njif nggurnu daki nda ma yir mbu vidu nukunung nu kunshe zalale bu Masiya, sonyi gwaanggum vat meeni, da nda mbu manva gom, mbu manva ba gom, nang zun ba, Magham dyenda zunki.

³Yang nga zun du ndu njif nang mbu vidu nukunung, aa mbu man va, aa mbu manva ba, nang zun ba, Magham dyenda zunki.

⁴Tu du ndu chin mbu vidu da tuk balarku nu nggutlki nduk zuran gha, pooni balar nuke nduk bu dumma balar dyinan ba.

⁵Ngga shi wakhti kume njif nang, yang ngam bu shi kume dyina ba, buka shi nga dyine dyiku nu wutki song dumbur banga.

⁶Aa nga dat shang wakhti, ngam bu kha ma nggubung ba, kume ngga zu kya zhire. Yang ngam bu shi wakhti ba, kume nang shim k u nduk da nga nu mbu dyi nggur nu dukki dyi nu naki vya tu tuk sha ba.

⁷Yang ma k u shi nga wakhti kume dyiku tukakandi rututundi nu yita naki ba, tu daruk ndu khaati nggur nu khaki wa njekhti kya zhokhti nga mbu vara. Tu dyen kha wa Shedad a rukki nu rukti baran k u ki vur bonye ya, ma k u nggutli nga gwaari dyin.

⁸Tang khud Magham sar kunung ma k u da dyi nang ya bara,

⁹tu yang zu ya za, "Munkir bang wa gama ro, kume zalale bang ka kha nyeedlan mbu tubti baaro." Kume nang ngga kasha tang shi wakhti ndu tubti bang nang ma k u zalale bu Masiya kha gha suyen ndu nga.

¹⁰Kume nang nga kasha tubti bang, ndu gangndi dakhlar ndu bonye ndu kakanshi nuke nduki a shiran ya kume Masiya. Kume nang khaki nu song dumbur nang ke maa nuke ngga khaki ndu dumbuli.

Damtar bu Bulus ndu nu Mbu Yesu ku nu Korantiya

¹¹Aa nuke nga gab ndu dyina wa nggubung, tun saki nga. Yang wa kus tuga tun wa makhta nga. Aa nga mbu dyi nggur ba, "Pudeku rututundi" baanu nang nu duktı nga ndu aa num ku ba.

¹²Dyiku nu wutki puda da dye lazhamku ndu dye saiduku ndu shir dyiku nuke nduk nu sun ndu naran ba, chele baanu nuke nga shi tlunar bang ndu kanadyi. Dye lazhamku nang wa saida za nga pude nu zhire.

¹³Tun kata gume beeni tabarku bu nu mbu Yesu ve nyi njiva? Kope nuke nang kha ma shipit ye nu ba? Ndum man vya kume dyi nang shiki ye nu nang!

¹⁴Ngaa daasa bar she nu nu kunungan leendang. Ngam bu sa tadar nggur ye nu ba, kume nga shimkyu mužhindi baanu ba, nga shimkyu tunu. Jiwa nu shipa kу qusongga da tadar bu zhin nda ba, shipa kу zhin qusongga da tadar baanda.

¹⁵Ngga kasha sagha dyin khara bar kap ndu man vara mbu tun ka gwa shaatar kumen. Tun ka kata ndolar baanu ya kume ngaa ndola nu madyi mu?

¹⁶Tun wa zun kaani nu dyine nang kha ye nu ma shipit ba. Yang bai njif nggur ka taman za nga shikya me ghurti ye nu ma kу zum nga dyinonu ndu wollo.

¹⁷Yang da, nga shi boote ndu da chele nduki nang rukki nu she nu tang shi batal ye nu mu?

¹⁸Ngaa khud Titus tu du she nu, suyen ndu mudlerem nu mbu Yesu ngguri. Titus wa shi batal ye nu mu? Nu dyi nu shiki ndu dyi nu kurki nu kha da ndu dyi nuke nga shiran ba goma?

¹⁹Bai tun ka taman za chem a shibkyu dyinerem gume nu. Wanang ba, chem a balar wa nu Masiya shimki zu mi gume Magham. Nyeezaku, zun ma nu dyine aa chem shikya num, chem a shiran ma shaata nu.

²⁰Nga sawa bai mbu nga ba tang gwa tun wa mbum tun kha zum ndu dyi nang shimki nu si, tun yang gwa nga zum ndu dyi nun shimki nga si tuk. Nga sawa gwa nu mbu keele ndu zhiri, ndu memunar malkandi ndu ndolar dyin, ndu puzi nduki bam bam ndu ndaane, ndu dar dyin, ndu rokhdlar maari.

²¹Nga sawa Magham sarchi na nga gabki ka sa tang tuk kawa gume nu. Nga kawa ghoori nuke ngga shiki kume nduki khang nu shiki zop zhu, yang nu nggod ku tu njig tlunar zop, ndu zawar ndu dyiku nu shipaki nang ba.

2 Korintiyeku 13

Laudarsi Duti Dlumndi bu Bulus

¹Yir bang nuke nga ma shiran nang, ke yir bang she nu nu kunungan. "Wa kus kу gwa saiduku rap ma yir kunung me kу bala kha ma zhire shwat" Ba wa nu Bular balar bu Magham zuki.

²Sarchi nang d^uki she nu nu rapan, nga wu nduki nu shiki solarku ndu nduki kap k^u njig solar ku. Yang leendang n^uke nga nje s^uyen ndu tun ba, nga maata wuri nang shikyang. Mb^u nga gabi nduk n^uke shiki solar guma nu nduk n^uke b^u shi gana fan ngam b^u njig aaki ba.

³Yang ma n^uke tun a shim z^un nu nu dyine Masiya a balar nu k^unsha, tun ka na nu ve nang, Masiya nu kha tu^btan mbe nu ba, me b^u nang, wa wut zalale baran mbe nu.

⁴Aa n^uke kaatli nda gha mbe katar d^umbur, t^u yang kha ndu nyifiri nu k^unsh^e zalale b^u Magham. Aa chem nang, d^umbur baarem kata mbe nda, wanang t^uk nu k^unsh^e zalale b^u Magham, chem kha nu nyifiri s^uyen ndu chin ma dana nu.

⁵Buu ma dyinonu ma z^un nu mb^u tun a mbu Masiya Yesu mbe zhire; tun ki buu dyinonu. Alapa nun z^un za Masiya a nje mbe nu ba goma? A nje shwat, mb^u nun nggud mb^u buuri nang ba.

⁶Nga sa mem^unara tun ka z^un nu dyine nyem nggud mb^u buuri nang ba.

⁷Chem a khud Magham k^u shi nu dyi malkandi ba, yang tun shi dyi mbarkandi, aa n^uke nduki ka na wa chem k^una k^una.

⁸Jiwa chem b^u shi dyi nggur nu zhangndi zhire ba, chem ka gun kya si zhire.

⁹Chem wa ka kasha mb^u d^umbur baarem kata, yang baanu tun d^umburan. Chem a barar k^u kha nu nyeedlan t^uk.

¹⁰Nang ke dyi nu saki tang bula dyiku nang ye nu sarchi n^uke nga nje s^uyen ndu tun ba. K^ume mb^u nga ba, k^u sa nu nga tang ranna nu ndu zalale nu Zhinkir gwaanji v^urki ya ba, dya zalale n^uke ka d^unni nu, dya nu gu^da nun gha ba.

Laudarsi Qaandi

¹¹Ye laudar san, nyeezaku, kope f^uda ngguri. Shi ma tun kha nyeedlan, t^uk ma khuti banga, kha ma ma tun da tun shi khar m^unkandi ndu yen. Nang ka saki t^u Maghamndi nu ndola kha gha s^uyen ndu tunu.

¹²Shi ma qaandi ye yen ndu khaapar wuti ndolar shakhshakhndi.

¹³Nu mbu Yesu ku kap a qaandi ye nu ku.

¹⁴Bu k^u m^unkir b^u Zhinerem gwaanji Yesu Masiya, ndu ndolar b^u Magham, ndu khar m^unkandi b^u Jiimbi shakhshakhndi, kha gha s^uyen ndu tun kap.

Galatiyeku

Galatiyeku 1

Zobar Qaandi

¹Lagarkati nang a vi sha, nga Bulus pude bu Yesu. Khar bang ma pude nang dya nduk datki nga ba yang shir bu nduk zum ba. Daatang a vi she Yesu Masiya ndu Magham Zhinki nu jiiki ndu Yesu bar mbe muti.

²Nyeezerem nuke a suyen ndu nga fan, kap a qaandi ye tabar bu nu mbu Yesu ku nuke a Galatiya.

³A zoba qaandi ye nu ku za, ku munkir ndu qaandi memunar na viki she Magham ndu Yesu Masiya kha gha suyen ndu tunu.

⁴Masiya Yesu vurki varan kume solarku baarem, ma ku lawa rem mbu zaman malkandi nang. Yang shi nang mbe shimndi bu Magham Zhinerem.

⁵Bu ku zhaaji kha nda kodokhsi ba. Amin.

Labar Mbarkandi nggur a nje Zum ba

⁶Nga lazham dyi nuke tun a shiran nang madyi. Mbu sarchi kodomma tun a shim njig njif nu qaki nu nu kunshe munkir bu Masiya ma mbu mewar labar nggur zum.

⁷Ai, Labar mbarkandi nggur a nje zum ba. Shwat nduki a nje nuke a rokhda nu nu mbu yen, a shim nggod nda zhire bu Labar mbarkandi bu Masiya nuga.

⁸Yang nga zuran ye nu, mbu njif nggur chele baarem wa zu labar nggur ye nu zum ndu Labar mbarkandi nyem zuki ye nu nang, aa dya nurukti bu Magham na viki vid*i*, bu ku Magham mi barke baran!

⁹Ba wa nyem zuki ye nu zhu, nga maataran ye nu leendang nu dyine kap njif nu shiki waazu labar nggur ye nu zum ndu Labar mbarkandi nun tukkyang, bu ku Magham mi barke baran!

¹⁰Yang balar nang ka sa tu nduki da za nga shimkya ku nduki maita nga mu? Auwo. Nga shimkya ku Magham tlogha su dyi nuke nga shiran mu yang nga shimkya ku mun nga memuna nduki mu? Auwo. Mbu nga shim mun memuna nduki tuga nang kha ma maavi bu Masiya ba.

Magham Qaki Bulus ku kha ma Puda

¹¹Nyeezaku, nga shim zun nu nu dyine wopar Labar mbarkandi nuke nga san nang a vi she nduk ba.

¹²Nga dlu kha Yesu Masiya mbu zhine yelndi.

¹³Tun wa tuk labar khar viti bang zhu mbu pooni ghaari ghai bu Yakhudekwang, nang chingki gha shanggudang. Tang ki vur bonye madyikandi ye tabar bu nu mbu Magham ku, tang shim ku suya nga wor nughha guma da.

¹⁴Tun wa zun tuk nu dyine nga mbu ghaari ghai bu Yakhudeku nang. Nga gwa zumndi guma mbu ghaari ghai nang tang duk nu ji dyina ku nga nu zhiri mburi me ghai bu zhikanerem ku nang madyi.

¹⁵Yang Magham mbu munkir baran wa daati nga me ku kha nga nu dam, tu qa nga, tu shim

¹⁶ku qun nji yita ma zun nga Yi baran Yesu, ma ku shi nga waazu Labar Mbarkandang ye nduki nuke dya Yakhudeku ba. Yang nu shiki dyiku nang ya, nang lab sawari she aaki ba,

¹⁷yang nang du Urshalima she nduki nu khaki ma pudeku gumera ba. Dyi nang shiki chin ke, tang ji fan ndu fan tang du mbu dlar ghai bu Larubeku, kom tang a gab nu Damaskus.

¹⁸Kom qurse sonyi kunung, tang du Urshalima ma na Kefas chin ke, Siman Biturus. Tang a shi qaandi gwanggum qurmun chem a suyen.

¹⁹Ye sarchi ni, nang na aa da chele beeni Pudekwang ba, kope Yaqub khachin Zhinerem gwaanji.

²⁰Dyi nuke nga bularan ye nu nang, dya kwatama ba, dya ba zhire ni, chele bang ndu Magham.

²¹Qurse nang tuk, nga du mbu ghai Siriya ndu Kilikiya.

²²Yang ye sarchi naandang, tabar bu nu mbu Masiya nuke a mbu ghai Yakhudiya, nu zundi nga ku yiti ndu yiti ba.

²³Yang wa tuk labaran ku za, “Njif nu ka vurki bonye yerem zhu nang, wa gab a waazu maito nu shimki ku suya nji nu ghang!”

²⁴Tu gor dlum Magham ku kume dyi nu shiki nu kun sha.

Galatiyeku 2

Pudekwang wa Diu Bulus

¹Qurse sonyi gwanggum vat tang gab nu Urshalima tuk suyen ndu Barnaba ndu Titus.

²Nga du kume Magham wa wut ya za du nga, nang khulk*i* tang qa dlegumeku bu nu mbu Yesu kwang nu kong gol tang zu su Labar mbarkandi nang wopaki ye nduki nuke dya Yakhude ku ba ndang ye wora. Nga shi wanang kume nang shim ku tlunar nang shiki ndu nuke nga shiran kha bam ba.

³Yang aa chin Titus nu yir banga, nuke dya Gurik, ai nduk a nje nu rannaki nda za ku dla san nugha ba.

⁴Balar ku nduk dla san nugha nang a vi she nduki nu kotaran ku za wor nyeezerem, nu da viki nu chele baarem mbu tuka. Yang a vi ku ma subur dli dyin nyem gwaki nu kunshe Masiya Yesu nu gha. A shim gab ndu chem ku ma maava,

⁵yang nyem vur zalale ni ye wor sar da ba, ma ku zhire bu Labar mbarkandi nang kha gha suyen ndu tunu.

⁶Yang bu nduki nu daki wor za dya dlegumeku nang, nu shaata aa num nu dyine shogar nang shiki ba. (Ye nar banga, aa nuzhinakon kikimndan kap da sha. Kume Magham nu ka kuma nduk ndu dyi nuke nduk a naran dam ba).

⁷Yang wa na tlunar nu Magham vurki ya ku, nu wopar Labar mbarkandi ye kurjiku nuke su wor dlaran ba, ba wa nu vurki ye Biturus ku shi ye Yakhudekwang.

⁸Magham nu rukki Biturus nu she Yakhudekwang, chin rukki nga tuk nu she nduki nuke dya Yakhudeku ba ndang.

⁹Nar munkir nu Magham shiki ya saki tu Yaqub ndu Biturus ndu Yokhana tlogha san. Wor dluki nga ndu Barnaba memuna wor da wor ke dumbur bu dlegumeku bu tabar nu mbu Yesu ku. Chem wa zu chele baarem nu dyine chem ka du she nduki nuke dya Yakhudeku ba, yang baanda wor ka du she Yakhudeku.

¹⁰Yang tuk wa kor yerem ku za ku mona mi ni nu song ku nuke a nje chele baanda ba. Yang nang ke dyi nuke nga kasha shiran madyi.

Bulus wa shi 'Balar ve Biturus

¹¹Sarchi nu Biturus a ba ki Antakiya, nyem gamaki yiti nu yiti tang shi balar ve nda, kume wa shi dyi nuke torop ba.

¹²Gumapaali, wa ka zum dye zumndi ndu nu mbu Yesu ku nuke dya Yakhudeku ba. Yang nu Yaqub rukki beeni nduki ma yir Antiyok, tu Biturus dut varan bar she nduki nuke dya Yakhudeku ba ndang tu kha nu kongkol. Shi wanang kume a sawa nduki nuke a shim ku dla su nduki nuke dya Yakhudeku ba nugha.

¹³Tu yang beeni Yakhudeku nu mbu Yesu kwang shi song zhire tu mbu dyi nu Biturus shikyang, tu dyen sa Barnaba tu gal gha tuk.

¹⁴Nang nggutki, nu shi dyi nang ku mbe zhire bu Labar Mbarkandang ba, tang ze Biturus mbiyiti wor kap, nga za, "To Yakhude nduku, yang kap ndu ta khar viti baaro wa njif nuke dya Yakhude nduk ba. Yang leendang ta ma ranna nduki nuke dya Yakhudeku ba ku mbu me ghai bu Yakhudeku mu?"

¹⁵“Chem nuke dya chem khar ye Yakhudeku, yang chem nu sola wa nduki nuke dya Yakhudeku ba.

¹⁶Yang chem wa zun nu dyine nduk bu kha waare sola gume Magham nu kunshe mburi Bibitang ba, kope wa maita Yesu Masiya. Kume nang chem wa vur vaarem ye Masiya Yesu. Chem shi wanang ma ku kha mi waare sola gume Magham nu kunshe dlar vaarem nu ve Masiya, nyem mbu nu kunshe mburi Bibitang ba. Kume nduk a nje nuke ka khaki waare sola gume Magham nu kunshe mburi Bibitang ba.

¹⁷“Yang mbu chem a shim khar waare sola gume Magham nu kunshe dlar vaarem nu ve Masiya, nang wa wut nu dyine chem nu vaarem chem nu sola do, yang nang a wutan za Masiya gabki ndu chem ma nu sola mu? Auwo, dyen wanang sar da ba!

¹⁸“Mbu yang nga gab tang ki dun dyi nang gudaki nu gha, nga kha ma nu zhar bilitang.

¹⁹Ai, nu kunshe bilitang nga mutan, bilitang tlaghaki nga, ma kha nga ma nu nyifi she Magham.

²⁰Wa kaatli nga gha suyen ndu Masiya. Yang nga nje ndu nyifi ba, Masiya kya khar mbya. Khar bang mbu man var nang, nga shikya khar maito mbe Yi bu Magham, chin nu ndolaki nga tu mut kume nga.

²¹Bang nang zhang munkir bu Magham gha ba. Yang mbu nduk ka gwa jeembu she Magham nu kunshe mburi bilitang, nang wa wut nu dyine Masiya shikya muti bamndi.”

Galatiyeku 3

Maito Baarem wa Sa Chem kha Waare Zop

¹Tun nggubung Galatiyeku, ki zumki dyinonwa? Nga nang, nga wutki Yesu Masiya nu katiki nda gha dyin qufar kaatli ye nu ye dalangi.

²Yang ba, bu shi nga zhamndi ye nu kaada. Shwat Jiimbi shakhshakhndi a ba ye nu kume tun a mbu Bibitang mu, yang kume tun wa maita balar nun tukki?

³Alapa tun nggubungan wanang goma? Wonji tun wa nggaasan ndu Jiimbi shakhshakhndi dawar do, yang leendang tun a shim lauda san ndu komkomi baanu!

⁴Yang leendang bonyeku zum zumndi nun zaki nang ku kha bam mu? Tun a na wa dyen ka shi?

⁵Magham nu vurki Jiimbi baran ye nu, tu shi dye lazhamku chele banwang da, shi kume tun a mbu Bibiti mu, yang kume maitar nun shiki sarchi nun tukki balar bu Masiya mu?

⁶Nggut ma khar viti bu Yibram ba. A nje bularan za, “Kume Yibram wa maita Magham, tu Magham shiga nda nu mbu nu dambi.”

⁷Yang do, zun man gha nu dyine nduki nu maitaki Magham wor ke qusonggi bu Yibram.

⁸Bular Balar bu Magham wa zu zhu za beeni nduki nu ke dya Yakhudeku ba ka gwa khar waare sola gume Magham nu kunshe maitar nda. Kume zhu wa zu Labar Mbarkandang ye Yibram za, “Larji kap ka gwa barke nu kun shoro.”

⁹Wanang tuk aaki maitaki Magham wa shi barke yenda, suyen ndu Yibram nu maito.

¹⁰Jiwa kap nduki nu tamanki za wor ka gwa dlur she Magham kume wora mbu Bibiti bu Musa, wa mi barke baanda. Jiwa bular Balar bu Magham wa zu za, “Njif nu ke nu mbu dyi nu ke a nje bularan mbu Lagarkati Bibitang ba, Magham wa mi barke baran.”

¹¹Dyi nang a ye dalangi, nduk a nje ka khaki nu dambi she Magham nu kunshe khutlo bibitang ba. Kume a nje bularan za, “Nu jeembu ka gwa dana nu kunshe maito.”

¹²Bibitang dlaran ve maito ba. Ba wa nu ke a nje bularan za, “Njif nu tlunaki dyiku nang kap ka dana nu kun she wora.”

¹³Yang chem wa lawa mbe miiri barke bu Bibitang, kume Masiya wa gwa miiri barke kume chem tu dli dyinerem. Jiwa a nje bularan za, “Kap njif nu mytiki katlan me qufari barke baran miiran.”

¹⁴Masiya Yesu dli dyineremang ma ku barke nu vurki ye Yibramang khan dyine nduki nu ke dya Yakhudeku ba tuk. Nang ke dyi nu saki chem gwa Jiimbi nu shiki alqawaranang nu kunshe maito nyem shiki.

Bibitang ndu Alqawarang

¹⁵Nyeezaku, bu wut nga ye nu mbe dyi nyem ka shiki meeni ndu wuri. Mbu nduki rap wa ching alqawar gha chele baanda, tu yang sa khar wora ma ku kha ma saidu bu alqawar nu wor daki, nduk a nje nu ke ka laadaki nu gha ba, yang nduk bu paata dyi nggur nughu mban zum ba.

¹⁶Wanang tuk, Magham wa ching ndu alqawar gha chele baran ndu Yibram ndu pooni baran tuk. Lagarkatang nu zu za, “Ndumooniku” baran ba, ma ku taman mi za wor khang. Zu za, “pooni baaro” nduk kaada, chin ke Masiya.

¹⁷Dyi nu ke nga zuranang chin ke, Magham wa ching ndu alqawar chele baran ndu Yibram. Yang bibiti nu da ba ki si sonyi won vat ndu dyin kunungndi qursan nang bu sa tu alqawar nu shiki zhu tangndi nang kha bam ba.

¹⁸Mbu tuga nduk ka gwa barke bu Magham nang mbe mburi Bibitang, tuga nduk bu gwa nu kunshe alqawarang ba. Yang Magham mbe munkir baran wa vur barkyang ye Yibram nu kunshe alqawarang.

¹⁹Yang mbu wanang num saki tu da ba ndu Bibitang na? Shaata Bibitang nu si ma ku wut sola ye dalangi. A ba si ma ku shi boote si ma bar sarchi nuke pooni bu Yibram nang ka da ba ki, kume shi alqawarang kume chin. Yang wonji Bibiti nang, dya nu rukti bu Magham vurki, nu kunshe nu somta.

²⁰Yang nduk ka gang nu viri nu tala, mbu ke balarang a chele bu nduki rap, yang Magham kaada.

Dyi nu Da Ba ki ndu Bibitang kumen

²¹Yang da, Bibitang a zhang yen ndu alqawar bu Maghamang mu? Dyen wanang shwat ba! Mbu tuga aa ba ndu Bibiti nuka vurki nyifiri ye nduki, tuga nduk ka gwa dambi bu Magham nu kunshe mbu Bibitang.

²²Yang bu lar Balar bu Maghamang zu za larji kap a khar maavi bu sola. Shi wanang kume ku vur alqawar nu shiki nu kunshe maitar Yesu Masiya ye nduki nu maitaki.

²³Me ku maito a ba, Bibiti nang wa khirerem gha wa chem a zhaarum, chem bu dumma lawar ba kope nu kunshe maito mbe Masiya a ba.

²⁴Nang a wutan za wa sa rem nu mbu khar Bibitang ma ku kha ma dyi nuke ka daki rem nu she Masiya. Chem gwa khar waare sola mbe maito nu kunshe nang.

²⁵Yang leendang nuke sarchi bu maito a ba, chem a mbu bun Bibitang tuk ba.

²⁶Tun kha ma qusonggi bu Magham kap baanu nu kunshe maitar Masiya Yesu.

²⁷Wa shi baptismye nu kap baanu mbe Masiya, kume nang tun wa da dye shir bu Masiya, tu kha ma dye shir baanu.

²⁸Kume nang, nduk bu shakh chele bu Yakhudeku ndu Khelene ku ba, woi ndu maava ba, yang nusu ndu khuskutuk zum ba. Kap baarem chem dyi dandi mbu khar baarem mbe Masiya Yesu.

²⁹Yang mbu tun bu Masiya, tun wa kha ma pooni bu Yibram, tun ka gwa dye mbu ge bu Magham vid dyine alqawarang.

Galatiyeku 4

¹Yang mbu nu zumndi dye mbu ge dya woi kodomma dong, chin wayen ndu maava, aa nuke dyin mbu raftang baran kap.

²A mbu bun nu molar nda ku a nggut gunar baranang yenda ku kope sarchi nu zhin dungki yendang wa nyedli.

³Chem ba wanang tuk, chem a khar wa qusongga pichichi chem maaviku nuke a mbu shogar ku bu nduki nu larji nang.

⁴Yang nu sarchi a khulki tum, tu da ruk Yi baran. Yang kha nda nu kunshe nusu dyenda. Kha nda nu mbu bun Bibitang,

⁵ma ku dli dyin nduki nuke a mbu bun Bibitang, tu gab ndu wor ma qusonggi bu Magham.

⁶Nuke tun qusonggi baran tu Magham a ruk nu Jiimbi Yi baran nu mbu memuna nu, a qa Magham za, "Aba, Zhinki."

⁷Kume nang, to maava tuk ba, to Yi baran. Yang nuke to Yi baranang, Magham ka sa to zum dye mbu ge baran.

Damtar bu Bulus kume Nduki nu Galatiya

⁸Mbuur fara nun zun Magham ba, tun a ghar ghai ye mulumku nuke dya aa num ku ba.

⁹Yang nuke tun wa zun Magham leendang, "Aa nuke dya Magham zunki nu" Shi kikimndi tun a gab ma mbu shogarku bu nduki nu larji nang nuke khukhutan kwang na? Ai, a khar dye zhiyaye ku. Num saki tun a shim gab nu tun kha ma maavi baanda tuka?

¹⁰Tun wa gab tun a khutlo fudarku ndu cherekun du sarchiku zum zum ndu sonyiriku.

¹¹Dyi nun shiki nang wa sa tang tuk sawa, ba wa no za bonye nang zaki dyinonu nang wa kha bam!

¹²Yang nga khutonu nyeezaku, kha ma wa nga jiwa nga wa tun tuk yang nun shi zop ya sar da ba.

¹³Tun wa zun nu dyine khaati nang shiki, saki tang gwa njiv bar ndu Labar Mbarkandang ye nu gumapaali.

¹⁴Aa nuke pooni khaati nang shikyang aa ba ndu damtar ye nu madyi, kap ndu nang nun ndumndi nga ba yang nun zhang ngguti nga gha ba. Tun wa dluri nga ba wa no za nga nu rukti bu Magham nu da zhurki vidi, tun dluri nga ba wa nun dluki Masiya Yesu nu varan.

¹⁵Tun wa kasha madyi ye sarchi naandang! Yang leendang a fun kashar nun shiki kume nga do? Kume nga maita nu dyine ye sarchi naandang mbu ka shi, tuga tun ka fulokh yito nu tun vur ya!

¹⁶Yang leendang alapa tun wa gab ndu nga ma nu zhangndi baanu kume nga zu zhire ye nu?

¹⁷Nduki nü shogar wollo ku nang a shim gwa dyinonu, yang a kurkya dyi mbarkandi ndü tun ba. A shimkyia shakh chele baarem, ma kü memüna nu gab nü she wora.

¹⁸Ai, mbar kü nduk shi pooni dyi nü shiki ku nang, mbü kurkya dyi mbarkandi. Yang kü shi aakochi tük, nü küs mbü nga nje suyen ndü tun dyenda ba.

¹⁹Tun qusonggi banga, nang ke bonye nü rapan nang zaki wa nokhzi nüke a dyin purman ma kha nun dam. Yang ngga züm guma ndü bonye nang kope dye shir bu Masiya wa kha gha mbü memüna nu.

²⁰Awai! Tüga nga suyen ndü tun leendang, mbüm nga suqura nügha. Ai, nga damtaran madyi küme tunu!

Shogar dyine yi bu Khajara ndü Saratu

²¹Zü ma ya, tun nüke tun a shim kü mbu nu Bibitang, tun wa da mbü dyi nüke Bibitang zuki mu?

²²Jiwa a nje builaran za qusa khuzuku a nje kha Yibram wor rap, dandang, man dya maava, dandang manang dya maava ba.

²³Woi nüke manang dya maava, Yibram gwa nda ve njiv nüke ka khaki aa nyi woi. Yang bu woi dandi nüke man dya maava ba ndang kha nda nü künsho alqawar nü Magham shiki ye Yibram.

²⁴Dyi nang a wutkya dyi nggur yerem, nusuku rapndi nang a khar wa pooni alqawarku rap. Khajara ke man maaviku, a khar wa alqawar nü shiki dyin Dleng Sinai.

²⁵Chin Khajara a khar wa chin ke Dleng Sinai nüke a mbü maa bu Larubeku, a wut shipar ghai Urshalima nüke a nje leendang, küme chin ndü qusonggi baran dya maaviku.

²⁶Yang bu Urshalime nüke a mbü vid*i* dya maava ba yang chin ke manerem.

²⁷A nje builaran za, "Shi kashari, to nokhzi nüke kwarandan, to nüke noka kha woi ba, shi zhanara to zhur dyim gho küme bong memüna to nüke no zün bonye khar woi ba. Kume qusonggi bu nokhzi nüke zhimen yabki nda gha wa shi khang ku. Wa duk qusonggi bu nokhzi nüke zhimen a nje suyen ndü chin."

²⁸Nyeezaku, leendang chem wa kha ma qusonggi bu Magham nu künsho alqawarang ba wa nü Yishaku khaki.

²⁹Ye sarchi naandang woi nü khaki nda ve njiv nü ka khaki aakyang wa vür bonye ye woi nü khaki nda nü künsho zalale bu Jiimbi shakhshakhndi. Yang dyen ba wanang ma bar meeni.

³⁰Yang a nje bularan mbu bular Balar bu Magham za, “Kombo nokhzi nuke dya maavi nang bara ndu woi baranang. Kume woi bu maavi nang bu gwa shakhti dye mbu ge suyen ndu woi bu nokhzi nuke dya maava ba ndang ba.”

³¹Kume nang, nyeezaku, chem qusonggi bu maava ba, chem qusonggi bu nokhzi nu zalalyang.

Galatiyeku 5

Masiya wa Dli Dyinerem

¹Masiya dli dyineremang ma k u kha mi vaarem zuran. Kume nang tun ching gha shaanggudang, vur nu vaanu ma tlunar maava tuk ba.

²Gwa ma dlumdonu ya mbari! Nga Bulus kya balar nang ye nu, mbu tun wa dla vaanu nu ve dlarsi ma gwa dlur she Magham, Masiya nu kha ndu boota ye nu shwat ba.

³Nga maataran ye nu tuk mbu tun a shim gwa dlur she Magham nu kunshe mbu Bibiti nu zuki za ku nduk dla san nughha, wa kus ku mbu nu beeni bibitkwang kap.

⁴Tun nuke tun a shim gwa nu khar waare sola gume Magham nu kunshe mbu Bibitang, tun wa vi bar mbe mbu Masiya. Tun wa zhang munkir bu Magham gha.

⁵Yang baarem, chem wa sa memunarem nu dyine Magham ka sa chem gwa khar waare sola gume nda. Nang ke dyi nuke chem a buran nu kunshe Jiimbi shakhshakhndi nuke a tlunar mbe maitar Masiya nyem shiki.

⁶Jiwa mbu chem a mbe Masiya Yesu, aa chem wa dla sarem, aa nyem dla ba kap da. Dyi nu damtaki si, chin ke maitar Masiya nu ka saki chem wut ndolar ye aaki.

⁷Tun a dar mbarkandi gumapaali. Yang ki zhaki nu gume nu mbe mburi zhiryang na?

⁸Pooni lambar nang, a vi she Magham nu qaki nu shwat ba.

⁹Ba wa nu nduki ka zuki ku za, “Yis kodomma ka saki tu lokhbar tun zhi.”

¹⁰Yang kap ndu nang nga maita nu. Khar baarem mbe tlunar bu Zhinkir gwaanji saki tang maita nu dyine tun bu da balar bu njif nggur tu duk bang ba. Yang njif nuke a bar ndu rokhdlar nang ka gwa kumari, aa nuzhin dya ki.

¹¹Nyeezaku, mbu nga shikya waazu dlarsi ma bar meeni, num saki tu nduki ki vur bonye ya? Mbu nga jikya su ku aaki dla san nughha, tuga balar muti bu Masiya dyin qufar kaatli nuke nga shiran nang bu kha ma dye damta ba.

¹²Ai, nga shim tuga ku nduki nuke a rokhda nun mbu yen nang zum guma ku, tu mi su wor nughha guma da!

¹³Nyeezaku, baanu qa nu ma ku dyinonu vi. Yang shi ma laya laya ma ku vi dyin nun gwaki nang kha ma njiv mbu shimndi bu manva ba. Me bu nang bu ku sa tun shi tlunar wuti ndolar ye yen.

¹⁴Kume Bibitang kap a dyine balar da, chin ke, "Ndolo nu bing baaro wa vaaro."

¹⁵Yang mbu tun wa kha wa dlu gari ku, tun a dakhla yen, tun a kuti, tun a nji yen, gab ma nu mbu konyi baanu do, mbu wanang ba tun ka suya yen nughal

Jiimbi shakhshakhndi ndu Shimndi bu Manva

¹⁶Dyi nuke nga zuranang chin ke, ku njig ma Jiimbi shakhshakhndi tu mbu ndu tunu. Mbu tun wa shi wanang tun bu mbu su me bu shimndi bu manva ba.

¹⁷Kume shimndi bu manva nuka dlu yen ndu Jiimba ba. Yang tuk Jiimbyang nuka dlu yen ndu shimndi bu manva zum ba. Dyiku rapndi nang nuka dlu yen shwat ba. Nang ke dyi nu saki nun ka duma shi dyi nuke tun a shim ku shi nu ba.

¹⁸Mbu yang Jiimba kya mbu ndu tunu, tun a mbu bun Bibitang ba.

¹⁹Dye shir malkandiku bu manva ba ye dalangi: Zawari, ndu tlunar zop, ndu dye zhaaneku,

²⁰ndu ghaari ghai ye mulumku, ndu me muzu, ndu zhangndi yen, ndu dakhlar, ndu zhiri bu yen. Kom ndu shokhnari, ndu ndolar dyin, shakhti dyin, ndu shakhti rafa rafa,

²¹ndu zhiri, ndu me kuyari, ndu zar kuzhi bu dyin ndu pooni dyiku nu shipaki dyiku nang. Nga wuro nu, ba wa nang shiki ye nu gumang, nu dyine pooni nduki nuka shiki dyiku nang bu vi nu mbu kwaadzar bu Magham ba.

²²Yang dye shir mbarkandi ku bu Jiimba chin ke, ndola, ndu kasha, ndu qaandi memuna, ndu kanadyi, ndu mbarkiri, ndu shir dyi toropndi, ndu shir zhire,

²³ndu katar dyin, ndu kusi dyin. Ai, Bibitang nu nggutl dyiku nang ba.

²⁴Nduki bu Masiya Yesu wa katl dye shirku bu me manva gha suyen ndu dyi malkandiku zum zum nuke manva a shimndan.

²⁵Ma nuke Jiimbyang vurki nyifi yerem, ku njig mi tu Jiimbyang mbu ndu chem mbu khar viti baarem kap.

²⁶Ku kha mi ma nu gwaari dyin ndu nggangndi dakhla, ndu zhiri bu yen ba.

Galatiyeku 6

Shir Dyi Mbarkandi ye Yen

¹Nyeezaku, mbu wa kus nduk a sola, tun nuke tun a sawa Magham, tun taata nda tun a gab ndu chin ye njivi. Yang kurma vaanu, ku gabti nu mudlonu ye njivang sa tun nggud nu mbu buuri zum ba.

²Da ma kudar bu yen, shir wanangang ka sa tun nyel bibiti bu Masiya.

³Mbu nduk a da varan za chin dyi ngguri, yang dya aa num ba, a lambakya varan.

⁴Ku aaki buu tlunar nyin shiki tu na ka. Mb u mbari, kom ka kasha tlunar mbarkandi nyin shikyang, bu buu dyinan ndu njif nggur ba.

⁵Jiwa aaki ku dakya kudar bu dyinan.

⁶Ku nduki nuke a shoga balar bu Magham shi mbarkir ye maalum nuke a shogaran ye worang.

⁷Ku lamba nu dyinonu ba, nduk nu ka shi me gh um ye Magham ba. Dyi nu nduk kabki kap, ka kumkyu ba chin.

⁸Mbu nduk wa vur varan ye shimndi bu manva muti a buri nda. Mb u yang vurkya varan ye shimndi bu Jiimba ka gwakya nyifi nuke bu shi woda ba.

⁹Kume nang ku nggum mi ndu shir dyi mbarkandi ba. Sarchi a nje a bari nuke chem ka ba gwaki boote nuke barke a si.

¹⁰Kume nang, kap sarchi nyem gwaki zalale ni, chem shi mbarkir ye aaki, nu shi wa ye mudlerem ku nu mbu Yesu ba.

Laudarsi Balarang

¹¹Nggut ma bular rututundi nang bulaki ye nu ndu khara ka!

¹²Nduki nu kya ranna nu za ku dla nu sonu nu gha nang, a shim wutan za wor nduki mbarkandi. Yang shi wanang kume a sawa bonye nuke wor ka zaki mbu wa zu zu za kaatli Masiya gha me qufar kaatlang dyenda ka danaki nduku.

¹³Ai, aa wor nu zuran ku za ku dla nu so nu nughu nang nuka mbu Bibitang ku kap ba. A shim ku dla so nu ye nun gha ma ku zu zu za tun a mbu wora.

¹⁴Yang ngam bu shi wakhti sar da ba. Aa ngga shi, buka shi nga ndu qufar kaatli bu Zhinerem gwaanji Yesu Masiya. Jiwa muti baran dyin qufar kaatlang saki tang mut ye shimndi dyin larji tu dyin larji kha mutan sha.

¹⁵Dlarsi ndu song dlarsi dya aa num ba, dyi nu khaki nu boota chin ke ku nduk kha ma mewar dungdi.

¹⁶Ku qaandi memunar ndu nar zhiyaye kha nduki nuke a mbu mewar bibiti nang, nang ke nduki nu mburiku zhirekandi kap ndu Israila nuke bu Magham.

¹⁷Qurse nang, ku aaki damta nga ndu dyi nggur tuk ba, kume chibir mbirku nuke a vya wa wut nu dyine nga maavi bu Yesu.

¹⁸Bu ku munkir bu Zhinerem gwaanji Yesu Masiya kha gha suyen ndu tunu, nyeezaku. Amin.

Afiseku

Afiseku 1

Zobar Qaandi

¹Nga Bulus pude bu Masiya Yesu mbe shimndi bu Magham kya bula lagarkati nang, ma yir she nduki bu Magham nuke a mbu ghai Afisa, nu shir zhire ku mbe mbu Masiya Yesu.

²Ku munkir ndu qaandi memunar nu ka viki she Magham Zhinerem ndu Zhinerem gwaanji Yesu Masiya kha gha suyen ndu tunu.

Barkeku nu Jiimba mbe Masiya

³Barke wa kha Magham shwat, chin Zhinkir bu Zhinerem gwaanji Yesu Masiya! Magham nu vurki barke yerem mbu kwaadar baran nu mbu vidi nu kunshe Masiya, tu vur aa nyi barke nu mbu Jiimba yerem tuk.

⁴Wa daaterem nu kunshe khar baarem da ndu Masiya me ku dung larji, ma ku kha mi shakhshakh, waare sola gume nda kume ndolar baran.

⁵Mbe ndolar baran Magham wa woda daasaran ku kha mi ma qusonggi baran nu kunshe Yesu Masiya, kume shimndi munkir baran.

⁶Shi wanang ma ku kuna mi zhaaji bu munkir baran nu vurki yerem munki ndu yele tuk nu kunshe Yi baran nuke a ndolaran.

⁷Mbe nda chem wa gwa dli dyin nu kunshe tom baran, nang ke yaapar solar baarem nu shiki yerem. Yang shi nang yerem kume khang munkir baran

⁸nu vurki yerem kodokhsi ba, ndu kadari nuke kodokhsi ba, ndu dar mbu tun tuk.

⁹Tu Magham sa chem zn shimndi baran tukakandi dyine dyi nyin kurki, tu yang nyel nda nu kunshe Masiya.

¹⁰Kurti baran chin ke, mbu sarchi wa nyedli, chin ka taba aa num dyi nuke a vidi kap ndu dyiku nu vughai tu khan mbu bn zalale bu Masiya.

¹¹Magham wa daaterem ku kha mi ma nduki baran, nu kunshe Masiya. Wa woda daasa dyen vu nggarsan, Ai, chin ke nu tluna dyiku baran wa nyin shimki.

¹²Daaterem chem nyem nggaki su sa memunarem ye Masiyang ma ku shi mi khar khamndi zhaaji bu Magham.

¹³Tun wa kha ma nduki bu Magham tuk nu kunshe Masiya, sarchi nun tukki balar zhire, nang ke Labar mbarkandi nu da ba ki ndu danar ye nu. Ye sarchi nun maitaki Masiya, Magham wa sa yitum baran nu dyine nu nu shiki alqawar vurti Jiimbi shakhshakhndi baran ye nu.

¹⁴Tun wa kha ma kusi baran nü dyine tun ka züm dye mbü ge baran. Kope wa dana nduki nüke baran, kham mi zhaaji baran!

Barar bü Bulus küme Nduki nü Afisa

¹⁵Ba ye sarchi nang tukki maito baanu mbe Zhinerem gwaanji Yesu, ndü ndolar nüke tun a san ye nduki bü Magham kap,

¹⁶nang laada kuna Magham küme tun ba. Yang nga ka shi nang sarchi nüke nga barar ye nu.

¹⁷Nga barar ma kü Maghamndi bü Zhinerem gwaanji Yesu Masiya, Zhinkir nü zhaaji, kü vür Jiimbi baran nüka vürki kadari ndü wuti sü tunu ye nu, ma kü gwa nu shaatar mbe zundi Magham.

¹⁸Nga barar tük kü Magham vür dar mbü tun ye nu ma kü zün nu nüm ke sar memunar nü qaki nü kandi, tun zün zhaaji bü gunar shakhti dye mbü ge bü nduki bü Magham.

¹⁹Nga barar tük rong ma kaani ma kü chem nyem maitaki nda zün nü dümbür bü zalale baran nü dukki kü nduk buu. Zalale nang dya tlünar bü zalale baran dümbürkandi,

²⁰nü shiki tlünar mbe Masiya sarchi nü Magham jiiki ndü chin bar mbe müti, tü vür maa khar yenda nü zhaaji dyin bunan nü zümma vid*i*.

²¹Maa khar nüke Masiya khaki nü nje nang a vid dyine aa nyi pooni kwaada. Kom ndü me pooni kwaadsa, ndü zalaleku, ndü me dümbürku ndü aa nyi kwaadfar nüke nduk ka zümki. Aa mbü qaandi virkir ku nang aa füdar wuri.

²²Magham wa sa aa nüm tü khan mbü saari Masiya, wa sa nda ma nü kwaadfar dyine aa nüm kap, tü kha ma dle gume bü aa nüm ye tabar bü nü mbu Yesu ku.

²³Tabar bü nü mbu Yesu ke man var Masiya. Masiya wa kha nyeedlan mbe tabar bü nü mburi nda, ba nüke chin ke nyedli bü aa nüm kap ndü aa fün tük.

Afiseku 2

Viri Bar mbe Müti ma Yir mbe Nyifiri

¹Dau fara tun wa shi khar wa nduki nü mütki, küme zop baanu ndü khar nüke tun a shiran mbü solarku.

²Nang ke sarchi nüke tun mbu ki njiv malkandiku nü larji nang, tun a mbu kuji bü nü zalaleku nü müna vid*i*, nang ke khukheetiku malkandi nüka sokhki nduki kü zhang mbu zür bü Magham gha.

³Chem kap wa wora düau fara, chem a mbu shimndiku bü man vaarem, chem a shikya dyi nü man vaarem ndü memünarem züki yerem dyenda. Kume dye shir

baarem dya bü man va, tuga shokhnar bü Magham a ba dyinerem ba wa nüke a nje dyine wora.

⁴Yang Magham dya nü nar zhiyaye madyi, ndolar baran yerem khang madyi,

⁵ba ye sarchi nüke chem mütan mbü solarku baarem, tü vür nyifiri yerem süyen ndü Masiya. Dana nu nü künshe münkir baran.

⁶Wa ji ndü chem süyen ndü Masiya, chem gwa maa khar mbü vidü, nü künshe Masiya Yesu.

⁷Yang Magham shi nang ma kü wut münkir baran nüke kodokhsi ba ye aa nyi sarchi nüke a bari. Wut münkir baran nang, mbe Masiya Yesu.

⁸Ai, münkir bü Magham saki tun gwa danar nü künshe maito baanu. Tun shiki ba, dya münkir bü Magham.

⁹Tlünar baanu saki ba, kü aaki makhta dyinan ba.

¹⁰Ai, chem ndü dyinerem chem tlünar bü Magham, düngnderem mbe Masiya Yesu, ma kü shi mi tlünarku mbarkandi nü Magham wodaki daasaran yerem ma kü shi mi gumapaali.

Chem Da mbe Masiya

¹¹Küme nang, kor ma khar baanu dau fara tun nüke tun Yakhudeku ba. Nduki nüka qaki var wor za wor “nü dlarsi” nang, wa ka qa nu za, “Nü song dlarsi ku.” (Yang wonji dlarsi nang dya nü man va, nüka shiki ndü khar.)

¹²Kor ma ba, ye sarchi naandang tun nü gonta nu ndü Masiya ba, maa ching kha nu mbü Israila ba, tun a mbü alqawar nü Magham shiki ndü zhikaneremku nang ba. Dye sar memüna kha nu mbü larji nang ba, Magham a süyen ndü tun ba.

¹³Yang leendang tun a mbe Masiya Yesu, tun nüke a bakh mbür fara, a ba ndü tun bing nü künshe tom bü Masiya.

¹⁴Jiwa Masiya ke qaandi memünarem, chin nü gabki ndü Yakhudeku ndü nduki nüke dya Yakhudeku ba, tü kha da ku. Tü güda garuk nü shakki chele baanda nang nügha, nang ke zhangndi nüke a chele baanda,

¹⁵Wa da Bibiti nüke wuriku ndü woparkwang a mbanang bara nü künshe mbüt*ü* tom baran. Shi wanang ma kü düng mewar pooni na viki mbe pooni rapndi nang. Shir wanangang a ba ndü khar münkandi chele baanda.

¹⁶Wa tlad chele bü pooni nduki rapndi nang ndü Magham, ma kü kha ma man var da. Shi nang nü künshe müti baran dyin qufar kaatlang, nüke wa fet zhangndi nü shakki chele baanda zhu tang ndang bara.

¹⁷Aa ba tü wopa labar qaandi memünar ye nu, tun nüke a bakh ndü wor nüke a bing.

¹⁸Ai, mbur baarem chem gwa zalale bar she Zhinkirang ve njiv da, nang ke Jiimbi shakhshakhndi.

¹⁹Kume nang, tun runggū tuk ba, tun wa kha ma ye ghaiku suyen ndu nduki bu Magham, tun qusa mbu rafti bu Magham.

²⁰Wa dungndonu nu dyine su dundi nu pudeku ndu annabikwang dungki, yang Masiya Yesu ke ndogdi ngginggeetli nu dukki ndu boota mbu dundang.

²¹Nu kunshe nda dundang baki nu nu ve yen kap, chin kya sa dundang tu shaata gwaari tuk ma ku kha ma ye maa ghaari ghai shakhshakhndi ye Magham.

²²Dungndonu nu mbe nda, suyen ndu beenanku ma ku kha nu ma rafti nuke Magham ka khaki nu mban nu kunshe Jiimbi baran.

Afiseku 3

Tlunar nu Bulus shiki ye nduki nuke dya Yakhudeku ba

¹Kume nang, nga Bulus, nu khiiki nga gha zhaarum kume Masiya Yesu ma ku kha ndu boota ye nu tun nuke tun Yakhudeku ba.

²Nga maita nu dyine tun wa tuk labar vurti nu Magham shiki ya mbe munkir baran ma ku shi nga tlunar chele baanu ma shaata nu.

³Nang ke dyin mbu tukar nu Magham wutki ya dyine shimndi baran tukakandi, ba wa nang bulaki ye nu kodom dyinan.

⁴Mbu tun wa nggut mban, tun ka da mbu dyi nang zunki dyine dyi tukakandi bu Masiya.

⁵Nu zu nang ye nduki nu zhu ba, yang leendang Magham wa wut ye pudeku ndu annabiku baran datkandi nu kunshe Jiimbi baran.

⁶Dyi tukakandi nang, chin ke nduki nuke dya Yakhudeku ba wa kha ma nu gwar shakhti dye mbu ge suyen ndu chem Israileku nu kunshe Labar mbarkandi bu Masiya Yesu. Yakhudeku ndu nduki nuke dya Yakhude ku ba wa kha wa me bar bu man var da. Kom tuk ka gwa me baanda mbu alqawar nu Magham shiki nu kunshe Masiya Yesu.

⁷Wa gab ndu nga tuk ma nu tlunar Labar mbarkandi nang. Yang tlunar nang dya vurti bu Magham ya, nu vurki ya nu kunshe munkir baran, nang ke zalale nuke a tlunar mbya.

⁸Aa nuke nga aa num mbe nduki bu Magham ba, tu yang vurkya munkir nang ya, ma ku du nga ndu gunar Labar mbarkandi bu Masiya nu zhaaji nu ka kunaki shigar nang ye nduki nuke dya Yakhudeku ba.

⁹Magham, nu dungki aa num, wa shim ku shaata nga aaki tu zun dyi tukakandi nyin daasaki nu shobki a nje tukaran mbu memunaran.

¹⁰Dya shimndi baran leendang, kü tabar bü nü mbu Yesu wut kadari bü Magham zum zum ye nü kwaadarku ndü nü zalaleku nüke a müna vidi.

¹¹Ba wa nü Magham daasaki kü shi gumapaali, ma kü tluna nda mbe Masiya Yesu Zhinerem gwaanji.

¹²Mbe nda kom ndü mbe maitar nyem shiki yenda chem wa gwa dümbur bar she Magham ndü shokhkurokh me bun sawa sü ba.

¹³Küme nang nga khutonu, kü me bunonu datl küme bonye nüke nga zaran küme tun ba. Ai, bonye nüke nga zaran nang ka kha ndü zhaaji ye nu.

Barar nü Bulus shiki küme nduki nü Afisa

¹⁴Küme nang nga kurum gha gume Zhinerem nü mbu vidi,

¹⁵chin nü saki dlum ye aa nyi me sham nüke a mbu vidü ndü nü vughai.

¹⁶Nga khuti nda kü vur vurti nggur ye nu mbu gunar zhaaji baran. Tu pa dümbur ye nu ndü zalale baran, ma kü kha nu shokhkurokh mbu memunaru nü kunshe Jiimbi baran.

¹⁷Tu Masiya khan mbu memunaru nü kunshe maito. Nga barar ye nü, ma nüke tun wa shi dludlarsi tun kus maa vughai dyidying mbe ndola.

¹⁸Tun gwa zalale suyen ndü nduki bü Magham kap. Tun da mbu dlamdlam, ndü kirti, ndü gwaari, ndü mbobong ndolar bü Masiya.

¹⁹Nga barar tuk kü zun nu ndolar bü Masiya nü dukki dümbur kü nduk zun, ma kü nyedli nu ndü kap pooni nyedli bü Magham.

²⁰Leendang kü zhaaji kha Magham nüke ka düma shi dyi nüke chem bü düma shigaran ba, ka düma shi dukti dyi nyem khudki ndü nyem korki, ba wa nüke zalale baran a tlunar mberem.

²¹Kü zhaaji kha nda shwat mbe tabar bü nü mbu Yesu ndü mbe Masiya Yesu, mbu sarchiku kap, kodokhsa ba. Amin!

Afiseku 4

Khar Dyi Dandi mbe Mbu Yesu

¹Küme nang, nga nüke nga nje khipan zhaarum küme mburi Zhinerem gwaanji, nga khutonu kü shi nu pooni khar nü shipaki zhaaji bü qar nü qaki nu.

²Tun kha ndü katar dyin tu memuna nu kha bütokh ndü kanadyi, ndü dlur yen mbe ndolari.

³Shi ma dyi nüke tun ka dümaki kap ma kü dang nu khar da nü Jiimba vurki ye nu, nü kunshe qaandi memunaru nü gunki nu nü ye maa da.

⁴Jiwa man vara nje da, ndu Jiimbi da. Wa nuke Magham qaki nu nu kunshe sar memunar da.

⁵Zhinkir gwaanji da, maito da, baptismal kaada tuk.

⁶Magham kaada, chin ke Zhin nduki kap. Chin kya dyin nduki kap, a tlunar baran nu kunshe nduki kap, yang a mbe aaki.

⁷Yang wa shi vurti munkir ye aa nyi nduk da chele baarem nu kunshe khang dyi nu Masiya vurki.

⁸Ba wa nu Balar bu Magham zuki za, "Sarchi nu dlaki nu mbu vidi tu da wor nyin kuski suyen ndu chin, tu yang shi vurti ye nduki baran."

⁹Num ke mbu "Dlaki nu mbu vida na?" Mban za wa zhur nu gargha mbu maa vughai!

¹⁰Chin nu zhurkyang, chin dlaki tuk nu mbu vidi, ma ku nyel maa vidi ndu maa vughai tuk.

¹¹Chin shiki vurti ye nduki. Wa shi vurti nu khar ma pude bu Yesu ye beeni nduki, beenan dya annabiku, beenan dya wopar Labar Mbarkandang, beenan dya nu khutlo nduki yang beenan dya nu shogar ku bara.

¹²Shi nang ma daasa nduki bu Magham ku da kufar tlunar ma dundi man var Masiya.

¹³Kope chem wa khul kap ye khar ma tun da mbe maito, kom ndu zundi Yi bu Magham, ndu gwaari, chem khul ye maa chingndi nuke Masiya shimki.

¹⁴Nang ka sa chem bu gab ma qusongga, ku nduki kus palam ndu khankal baarem, chem ki yir guma ndu gana mbe aa nyi poona shogar galkandi wa nu pursi dyim ka tupaki tun ba. Yang chem bu nggud nu mbu lambar bu nduki nu wuti me ghurti malkandi ndu kadari bamndi ba.

¹⁵Me bu nang, ki mi zu zhire ye yen mbe ndola, chem gor mbe aa nyi tunu, tu dye shir baarem kha wa bu Masiya nuke a khar wa chin ke dyin.

¹⁶Nu kun she nda me bar bu nduk kap a kus yen ku kume tlunar nu shaatar bu gurauku. Mb uaa nyi me ba a tlunar baran torop, man var nduk ka ki shaata gwaari a mbundi mbe ndola.

Mewar Nyifiri mbe Masiya

¹⁷Nga balar nang ye nu, yang nga shikya maataran ye nu mbu dlum Zhinerem gwaanji nu dyine, ku kha nu wa nduki nuke dya Yakhudeku ba nda ba, nu kwaari bamndiku.

¹⁸Memuna wor zhum madyi mbu zundi baanda. Wa mbud nyifi nuke Magham ka vurki, kume song zundi ndu kaakudakh dyin baanda.

¹⁹Wonji kawa ve wor ba. Wa sa dyin wor ma shi dye shir ku malkandi, a kasha shir aa nyi tlunar zop ndu shimndi zumndi guma mban.

²⁰Tun yang nun shoga tun wanang she Masiya ba!

²¹Nga maita nu dyine tun wa tuk labar baran. Nuke tun nduki baran, wa shoga zhire nuke a mbe Yesu ye nu.

²²Ai, dyi nu shogaki vid dyine khar viti baanu nu zhu chin ke, ku shakh nu ndu dye shir malkandi nuke tun shiki gana fara. Pooni dye shir nu khaki suburtan kume dye lambarku nuke a shimndan;

²³Wa shipa ku gab ndu kwaari baanu ndu memuna nu tu kha mewaran.

²⁴Da ma pooni mewar dye shir mbarkandi nu Magham dungki mbu shipar baran. Dye shir nuka wutki varan mbe shir dambi zhirekandi, ndu khar wakakandi.

²⁵Kume nang tun shakh dyinonu ndu kotama! Tu aaki ki zu zhire ye nu bing baran, kume chem me bar bu yen do.

²⁶Mbu memuna nu wa suburi, ku njig nu tu sa nu ma sola ba. Ku fudar nggud tu na shokhna ba.

²⁷Yang ku vir nu zalale nggur ye Shedad ba.

²⁸Ku nu muuru muura tun sar da tuk ba. Me bu nang ku shi tlunar mbarkandi ndu kharan, tu dumma gwa dyi nuke ka shaataki nduki nuke tun kha wor ba.

²⁹Ku balar malkandi a vi mbu me nu ba, zu ma kya dyi nuke ka khaki ndu boota ma ku pa nu dumbur ye yen wa nuke a gangndan ku. Shir wanangang ka sa tu balar baanu kha ndu boota ye nduki nuke a tuktan.

³⁰Kur ma vaanu, ku subur nu memuna Jiimbi shakhshakhndi bu Magham nuga ba, kume chin ke saidu bu Magham nuke ka naki nu si Fudar wuri za tun baran.

³¹Shakh ma dyinonu ndu dyooti mbu, ndu chiti memuna, ndu shokhna, ndu gangndi dakhiali, ndu puziku bam bam, ndu aa nyi pooni munna.

³²Tun shi mbarkir ye yen, tun na zhiyaye bu yen, tun ndum nu ve yen ba wa nu Magham ndumki nu ve nu nu kunshe Masiya.

Afiseku 5

Khar mbu Yarangi

¹Nuke tun wa kha ma qusonggi bu Magham yang a shimndo nu, shi ma dyi nu ka shikyang mbu khar viti baanu.

²Tun shi khar viti baanu mbe ndola ba wa nu Masiya ndolaki rem, tu vir dyinan kume chem, vurti nuke zhiran munni, yang dya sadke nu dlaki ye Magham.

³Sar da kü njig nu tü nduk da dlumonu ndü balar zawa ndü aa nyi tlunar suburti ndü khape ba, küme dyiku nang nü shipa nduki bü Magham ba.

⁴Wanang tük kü shi nu me kurji ndü balar bamndi ndü dye musi galkandi ba, küme nü shipa ba. Me bü nang tun ki kuna Magham.

⁵Tun wa zun nü dyine shwat, nü zawa, ndü nü tlunar zop, ndü me khape (nüke chin ndü nü ghaari ghai ye mulum da ku), bü gwa maa mbu kwaadar bü Masiya ndü bü Magham, sar da ba.

⁶Kü nduk lamba nu ndü balar bamndi ba. Ai, shokhnar bü Magham ka ba nü dyine nü zhangndi tükkti maa ku küme pooni solarku nang.

⁷Küme nang kü tun taba nu ndü pooni nduki ku nang ba.

⁸Nüke dau fara tun a mbu zhumi, yang leendang tun wa gwa yarang nü kunshe Zhinerem gwaanji. Tun shi pooni khar bü nduki nü mbu yarangi,

⁹(küme yarang ke nü vur boote madyikandi mbe tlunar mbarkandi, ndü khar dambi, ndü balar zhire)

¹⁰gang ma kya dyi nüke Zhinkir gwaanji ka tükki mundan.

¹¹Shakh ma dyinonu ndü tlunarku bamndi nüke a mbu zhum nüke nduki a shiran, tun yang pota su wora.

¹²Jiwa dye kawa kü nduk zu su pooni dyiku nüke nü song sawar Magham ku ka shiki ku mbu tuka.

¹³Yang aa nyi tun nü yarang a wutki ka vi ye dalangi,

¹⁴küme yarang ke nü wut tun ye dalangi. Nang ke dyi nü saki tü zu za, "Ju, to nüke ta dyeniri! Ju bar mbe muti! Masiya ka vur yarang yoro."

¹⁵Küme nang tun kur vaanu madyi mbe khar viti nüke tun a mban. Kü shi nu khar baanu wa nggubung ku ba, shi ma wa nü kadari ku.

¹⁶Tun shi boote ndü aa nyi zalale nun gwaki tun shi dyi mbarkandi, küme qaandi virkirkku nüke chem a mban ku nang maatlin.

¹⁷Küme nang kü kha nu ma nggubungku ba, zun ma dyi nüke Magham a shim kü shi nu.

¹⁸Kü kuya nu ndü dyema ba, küme nang dye njiv suburti nduki. Me bü nang tun kha nyeedlan ndü Jiimbi shakhshakhndi,

¹⁹tun shi balar ye yen ndü balarku nüke a mbu Zabura, ndü taazi khamndi ku, ndü taaziku nü mbu Jiimba. Tun ki qa taazi khamndi ku ndü Zabure ye Zhinkir gwaanji ndü memuna nu kap.

²⁰Tun ki kuna Magham Zhinki mbu dlum Zhinerem gwaanji Yesu Masiya aakochi mbu anyi tunu.

²¹Vur ma dyinonu ye yen mbe sawar Masiya.

Khar bu Khusku ndu Nokhzan mbu Buryti

²²Tun nusuku burkandi, vur ma dyinonu ye zhime nu, ba wa nun ka shiki ye Zhinkir gwaanji.

²³Kume khuskyang ke dyin nokhzan, ba wa nuke Masiya ke dyin tabar bu nu mbu Yesu, nuke wor ke man varan. Yang chin nu dyinan ke nu danar bu man varanang.

²⁴Ba wa nuke tabar bu nu mbu Yesu ka vurki dyin wor ye Masiya, wanang tuk k u nusuku vur dyin wor ye zhime wora mbe aa nyi tunu.

²⁵Khuzuku, ndola ma nusuku baanu ba wa nu Masiya ndolaki tabar bu nu mbu Yesu tu vur dyinan kume chin.

²⁶Ma k u vur nji nda shakhshakh ye Magham nu kunshe balar baran qurse wa gab ndu chin tu kha shakhshakh nu kunshe shibti nda nu gha nu shiki ndu dyimi.

²⁷Shi wanangang kume sarchi nuke chin ka ba daki tabar bu nu mburi nda kwang ye varan, k u kha ndu zhaaji madyi waare rugna ndu dyi nuke mbar ma na ba, k u kha shakhshakh waare beeko.

²⁸Wanang tuk wa k u khuzuku ndola nusuku baanda ba wa nuke a shim man vaanda. Ai, njif nuke a shim nokhzan a shimkya varan.

²⁹Kume nduk a nje nu zhangki man varan gha sar da ba do, nduk ka zumi tu dang varan madyi ba wa nuke Masiya ka dangki tabar bu nu mburi nda ku.

³⁰Jiwa chem me barku baran.

³¹Ba wa nuke a nje builaran za, “Nduk ka njig man ndu zhin, tu gonta nu nokhzan wor rapndang ka kha ma man var da.”

³²Dyi nang dya dyi gwaanji tukakandi. Yang nga shikya balar bu Masiya ndu tabar bu nu mburi nda ku.

³³Yang kap ndu wanang, balar nang wa suba nu tuk. Bu k u aaki chele baanu ndola nokhzan wa varan, tu nokhzang tuk vur zhaaji ye zhimen.

Afiseku 6

Khar bu Qusongga ndu Man nda ndu Zhin nda

¹Tun qusongga, mbu ma zur bu manonu ndu zhinonu mbe Zhinerem gwaanji, kume nang ke dyi toropndi.

²Zur mbu bibiti nu gumapaali nu tabaki nda ndu alqawarang wa zu za, "Vur zhaaji ye zhu ndu mo,

³ma kу khar viti ba kha dawar, to shob larji."

⁴Tun zhinkirku, kу sa nu qusonggi baanu tu shi shokhna ba, tun moola wor mbe shogar ndu wuri mbe njiv bu Zhinkir gwaanji.

Maaviku ndu Zhin Wor nu Rafa

⁵Tun maaviku, mbu ma zur bu zhinonu nu rafa nu larji nang. Tun vur zhaaji ye wora, tun mbu zur baanda mbe aa num, ndu memuna nu da, ba wa tun a shikya tlunar bu Masiya.

⁶Shi nu tlunar nar yiti, wa nduki nuke a shim kу nduki kuna wor ba, nuke tun maavi bu Masiya, shi ma dyi nuke Magham a shimndan, ndu memuna nu da.

⁷Tun shi tlunar baanu ndu kasha, wa tun a shikya tlunar bu Magham, tlunar bu nduk ba.

⁸Tun wa zun nu dyine aa nyi tlunar mbarkandi nu nduk shiki ka gwa dye biiri she Zhinkir gwaanji, aa maava aa ye rafa.

⁹Tun zhinkirku nu rafa, shi ma ye maaviku baanu ba wanang tuk. Tun njig vur sawar ye wora. Zun man gha nu dyine tun ndu wor kap Zhinkir gwaanji baanu a nje mbu vidи, yang nuka shim njif nggur tu duk njif nggur ba.

Dye Dakhlarku bu Magham

¹⁰Ye laudar san pa ma dumbar ye vaanu mbe Zhinkir gwaanji ndu zalale baran dumburkandi.

¹¹Da ma aa nyi dye dakhlar bu Magham nu kha nu ma kу gwa nu tun ching gha shaanggudang tun shi kare ndu ghurtiku bu Shedan.

¹²Ai, dakhlar baaremang chem a shiran ndu nduk wa chem ba. Chem a shiran ndu khukheetiku nu munarku nuke a muna vidи. Kom ndu nu kwaadarku, ndu nu zalaleku, ndu wor nuke kwaadaf qaandi virkir zhumndi nang a kha wora.

¹³Kume nang ghar ma dye dakhlarku bu Magham kap ma kу gwa nu tun ching gha shaanggudang mbu fudar malkandi nang, mbu tun wa woda aa num kap, tu gwa nu chingndan.

¹⁴Kume nang, ching ma gha ndu dumbar do, tun gun wudlonu nu gha ndu zhire, kу dambi kha ma lukti vi nu kanggar memunau.

¹⁵Tu daasar ma yir ndu Labar mbarkandi nu qaandi memuna, kha ma paghamndi mbu saaro nu.

¹⁶Qurse nang tuk, kу maito kha ma partuto baanu nuke tun ka daki tun yeta ghabtiku nu bai nuka viki she nu Munarang.

¹⁷Sa ma jere vi, chin ke danari, ndu kaskar nu Jiimba, chin ke Balar bu Magham.

¹⁸Tun ki barar mbe zalale bu Jiimba aa nyi sarchi, ndu aa nyi pooni bararku ndu khutiku, kha ma daasaran aakochi tun zum guma ndu barari ye nduki bu Magham.

¹⁹Shi ma barar ya tuk kume mbu nga qun mya ma bala aakochi gwa nga dyi nuke ngga zuki ye nu tang zur nda tuk waare sawa. Ma wut nga dyi tukakandi nu mbu Labar Mbarkandang ye nduki.

²⁰Tlunar nang wa sa tang kha ma yiti Magham, yang kap ndu nang nga nje Gundan! Shi ma barar ya kume sarchi nuke nga waazu tang shi sawa su ba ba wa nu shipaki shi nga.

Laudarsi Balari

²¹Tikikus, mudlerem nuke chem a ndolaran, nu shir zhire mbu tlunar bu Zhinkir gwaanji, ka zu aa num ye nu ma ku zun nu dyi nuke nga mban ndu dyi nuke nga san.

²²Ngarukti nda nu she nu kumen, ma ku zun nu dyi nuke chem a mban kom ku pa dumbar ye nu tuk.

²³Nyeezaku, ku qaandi memuna ndu ndola ndu maito nu da viki she Magham Zhinki ndu Zhinerem gwaanji Yesu Masiya kha gha suyen ndu tunu.

²⁴Ku munkir bu Magham kha nduki nuke a ndola Zhinerem gwaanji Yesu Masiya kodokh si ba.

Filipiyeku

Filipiyeku 1

Zobar Qaandi

¹Zobar qaandi nang a vi she Bulus ndu Timoti maaviku bu Masiya Yesu, ma yir she kap nu mbu Masiya Yesu nuke a mbu ghai Filipi. Kom ndu dlegumeku bu tabar bu nu mbu Yesu ku ndu nu shaatar bu dlegumeku.

²Ku Munkir ndu qaandi memunar na viki she Magham Zhinerem ndu Zhinerem gwaanji Yesu Masiya kha gha suyen ndu tunu.

Barar bu Bulus ye Filipiyeku nu Mbu Yesu

³Nga ka kuna Magham mbu nga kwaaronu aakochi.

⁴Nga ka shi kashar madyi sarchi nuke nga barar ye Magham kume tun kap,

⁵kume tun wa gonta dyinonu ndu nga mbu tlunar wopar Labar mbarkandi nang, ji ye fudar nu gumapaali ma bar meeni.

⁶Nga maita nu dyine chin nu nggaki su tlunar mbarkandi chele baanu nang, ka zm guma ndu shiran ma yir ve laudar san ye Fudar nuke Masiya Yesu ka da gabki.

⁷Wa shi torop ku kor nga nu aakochi, tun kap baanu, nuke nga sa nun ve memunara. Kume a nga khiiran zhaarum, aa nga kanggakya Labar mbarkandang chem wa shakh munkir bu Magham suyen.

⁸Magham ka saida nga nu dyine nga shim na nu nu pooni ndolar bu Masiya Yesu.

⁹Nga barar ku Magham sa tu ndolar baanu ndu zundi Magham nun shiki ndu dar mbu aa nyi tun shaata tu duk wanang.

¹⁰Gwar wanang ka shaata nu tun duma dat dyi nu dukki mbaari, kume ku Fudar bar bu Masiya gwa nu wakaran, waare zop.

¹¹Nga barari ku khar viti baanu kha nyeedlan ndu tlunar mbarkandi ku nu ka wutki dye shir mbarkandi nuke nduk ka gwa poonan she Yesu Masiya dyenda ma vur zhaaji ndu khamndi Magham.

Bulus a khar viti baran kume Masiya

¹²Nyeezaku, nga shim zun nu nu dyine, dyi nu gwaki nga nang wa sa tu Labar Mbarkandang shaata zymndi guma.

¹³Dyi nu gwaki nga nang saki tu sojeku nuke a patle bu kuji ndu beeni nduki zun za khiiri nga gha zhaarumang kume Masiya.

¹⁴Khiiri nga gha nu shiki zhaarum nang wa sa tu nyeezerem mbe Zhinerem gwaanji shaata gwa dumbur wopa balar bu Magham sawa su ba.

¹⁵Beeni nduki a wopa balar bu Masiya kume zhiri ndu me musonki, yang beenan a shiran ndu memuna wor da.

¹⁶Bu nduki nuke a shiran ku ndu memuna wor dandang, a shiran ku mbe ndola, kume wa zun ku za khiiri nga gha zhaarumang kume nga kangga Labar Mbarkandang.

¹⁷Yang bu nduki nuke a wopa Masiya kume zhiri ndu me musonkirang, a shiran ku kume ndolar dyin a shiran ku memuna wor da ba. Nu zhang ku shaata nga za bonye mbu zhaarumang ba.

¹⁸Yang ba, aa shi kikimndi, ndu nduki nuke a shiran ndu kwaari dyi nggur zum ndu nduki nuke a shiran ndu memuna wor da, a wopakya Masiya ku. Nang ke dyi nu saki tang kasha dyen. I do, ngga zum guma ndu kashar nang,

¹⁹kume nga zun bararku baanu ndu shaatar bu Jiimbi bu Yesu Masiya, ka ngga nga gha ku ye laudar san.

²⁰Nga kashari, nga sa memunara nu dyine ku da ba nga ndu dye kawa mbe tlunar bu Zhinerem gwaanji ba, yang gwa nga dumbur tang shi balar bang sawa su ba. Kume leendang ba wa nu sotndi ku Masiya gwa zhaaji sha, aa nga nje ndu nyifiri aa nga mudi.

²¹Kume bang, mbu nga nje ndu nyifiri, nga nje kume Masiya, mbu yang nga mudi dya zumndi guma.

²²Mbu nga nje ndu nyifiri mbu man var nang, ngga shi tlunar nuke boota si. Yang nang zun mbu ngga datkya nyi mban ba.

²³Kap baanda mbar ya. Yang ye shimndi banga, ngga gab nu she Masiya tang kha gha suyen ndu chini. Wanang dukki nu mbaari.

²⁴Yang ma ku shaata nga nu, kuzhom kha nga gha ndu nyifiri mbu man var nang.

²⁵Nuke nga maita zhire bu dyi nang, nga zun nu dyine ngga kha gha suyen ndu tun kap ma zum nu guma ndu kashar mbe maito baanu.

²⁶Khar bang suyen ndu tun tuk, ka sa kashar baanu mbe Masiya Yesu tu kha nyeedlan tu boosa kume nga.

²⁷Aa shi kikimndan shi ma khar nu shipaki Labar mbarkandi bu Masiya. Aa nga ba ma na nu, aa na nga ba ba, gwa nga labaran za tun chingndan shanggudang, kwaari baanu da mbu Jiimbi da, tun a wute suyen ma gwa pooni maito nuke a mbu Labar Mbarkandang.

²⁸Sawa nu nü zhangndiku baanu ba; tun kha wang, nang ka wut ye wor nü dyine ka suya ku yang baanu tun ka dana, kume Magham ka shiki nang.

²⁹Kume munkir nü shiki ye nwang, nü shi ma kū maita nu Masiya dyenda ba, shi ma kū za nu bonye kume chin tuk.

³⁰Tun a za pooni bonye nun naki nga zaranang, yang tun wa tuk za aa leendang nga za poonan tuk.

Filipiyeku 2

Wuti Katar Dyin bū Masiya

¹Mbuke khar viti baanu mbe Masiya a pa dumbur ye nu, mbu ndolar baran a dung memuna nu, mbu tun a khar ndu yen mbe Jiimba, mbu tun a ndola yen tun a tuk zhiyaye bū yen.

²Nga khutonu kū shi nu dyi nuke ka munki mba madyi. Bu kū kwaari baanu kha da, tun a ndola yen, tun a gonta dyinonu ye yen.

³Kū shi nu aa num ndu ndolar dyin ndu gwaari dyin ba, tun kata dyinonu nūgha. Bu kū aaki gab ndu mudlen wa dukti nda.

⁴Kū dang nu vaanu dyenda ba, dang ma nduki tuk.

⁵Bu kū kha nu ndu pooni dye shir bū Masiya Yesu.

⁶Aa nuke chin Magham, nü da khar baran kurkur ndu Magham ma dyi nggur ba,

⁷tū yang gab ndu dyinan wa chin aa num ba, tū da shipar bū maava. Tū da ba mbū shipar bū nduku.

⁸Na ba ki mbū shipar bū nduku, tū kata dyinan nūgha tū qan suquran gha ye muti, i, khar pooni muti nü kaatli me qufari.

⁹Kume nang Magham wa vur zhaaji yenda tū duk aa num. Tū vur dlum yenda nü dukki aa nyi dlum,

¹⁰Kume mbū dlum Yesu, aa nyi me purmi kū kurum gha, dyiku nuke a vidī, ndu vughai, ndu dyi nuke a gargha ndu maa vughai.

¹¹Aa nyi ghin ka saida za Yesi Masiya dya Zhinerem gwaanji, ma vur zhaaji ye Magham Zhinki.

Khar Baarem ma Yarang bū Larji

¹²Kume nang, raptaku, nga khutonu ba wa nun ka tukki balar bang aakochi aa nga nje suyen ndu tun ba, yang leendang shaata man si nuke nga nje suyen ndu tun tuk ba. Zūm ma guma tun ki tlunar nü gwar danar baanu ndu sawari ndu dlurti vari.

¹³Jiwa Magham kya tlunar mbu memuna nu, vid dyine kurti shimndi baran, ma ku shi nu dyi nu dluk*i* mban.

¹⁴Mbu dyi nuke tun a shiran kap, ku shi nu nda ndu ruru ndu keele ba,

¹⁵ma ku kha nu waare zop, nduki nuke wakaran, qusonggi bu Magham nuke chibir mbir ve wor ba. Tun a khar mbu nduki galkandi nu munarku, yang kha ma ma yarang nuke a wuti chele nduki nu larji nang.

¹⁶Kha ma ma yarang nuke a wuti, tun khub balar nu ka vurki nyifiri nang madyi, ngga shi wakhti ye Fudar nuke Masiya ka da gabki kume nang shi wute tang za bonye bam ba.

¹⁷Vurti zhire baanu ndu tlunar nun shiki mbe Zhinerem gwaanji a khar wa dlar sadka yenda, yang aa tom bang mbu^uski kume sadke nang, ngga tuk mundan, tang kasha ndu tun kap tuk.

¹⁸Memuna nu ka kha bong, tun kasha suyen ndu nga tuk.

Timoti ndu Epafuroditus

¹⁹Nga sa memunara mbe Zhinerem gwaanji Yesu nu dyine nggaruk Timoti nu she nu bu shob ba, ma ku gwa nga dumbar tuk nu kunshe tukti labar baanu.

²⁰Nang na njif nu saki nun ve memunaran wa chin ba.

²¹Aaki damtakya nu dyi baran dyenda, nu damta nu dyi bu Yesu Masiya ba.

²²Ai, tun wa zun ki ke Timoti kwa, tun wa zun tlunar Labar mbarkandi nyem shiki ndu chin wa woi ndu zhin.

²³Kume nang nga sa memunara nu dyine nggaruk nda nu she nu daau mbu nga tuk dyi nuke ka datki ndu nga gana fan.

²⁴Yang nga maita Zhinkir gwaanji shwat nu dyine nga ndu vara ngga da ba bu shob ba.

²⁵Nga na wa shipa aruk nga Apafaroditus. Dya khata ndu mudla mbu tlunar nuke nga shiran, yang dya mudla mbu wute bang tuk, dya yerukti baanu nuke tun a rukki nda ma ku shi tlunar ya.

²⁶Jiwa a shim na nu kap, yang damtaran kume tun wa tuk za wa shi khaati.

²⁷Wanangang, khaati wa ngga nda wa ka mudi. Yang Magham wa tuk zhiyaye baran, yang chin dyenda ba, wa tuk zhiyaye bang tuk. Mbu wanang ba tuga suburti mbu ka shi ya khang.

²⁸Nang ke dyi nu saki tang shimruk nda ma ku kasha nu na nda tuk, tu yang kata damtarku banga.

²⁹Gada ma nda ndu kashar madyi kume Zhinerem gwaanji. Tun vur zhaaji ye pooni nduki nang wa nu shipaki,

³⁰kume wa shi bing muti kume tlunar bu Masiya do, wa vur nyifi baran ma shaatar nuke nun dumma shiran ya ba.

Filipiyeku 3

Gwar dlur Zhirekandi she Magham

¹Ye laudar san, nyeezaku, shi ma kashar mbe Zhinerem gwaanji. Bular dyiku nang ye nu nu kha ma dye damta ya ba. Yang wonji ka kha ndu boota ye nu mbe maito baanu.

²Kur ma dyinonu nu yidsaku nandang, nu tlunar malkandi ku, nu dlar vaanda nughha, za wora dla si nggwa.

³Ai, chem ke nu dlarsi mbarkandi, chem nyem ka gharki ghai ye Magham nu kunshe Jiimbi shakhshakhndi, chem a wakhti ndu Masiya Yesu, yang nyem maita tlunar dyin mbu manva ba.

⁴Aa nuke ngga dumma dla vara nu ve tlunar dyin mbu manva, mbu ngga shi. Mb u nduk a nje nuke a tamandan za tun kha nda nuke chin ka dumma dla varan nu ve tlunar dyin mbu manva, k u zun nu dyine nga dukt nda ve nang.

⁵Kume bang dla sa ya ye fudar nu miyasi nu khaki nga, mbe dluvlarsi, nga ye Israila, me sham bu Banyami, nga Yakhuda nggeng. Yang mbu chem a shikya balar mbu me ghai nuke a mbu ghaari ghai bu Yakhudekwang, nga Parise mban.

⁶Mbu dya balar zhiri ghaari ghai bu Yakhudeku, nga vur bonye ye tabarku bu nu mbu Yesu, mbe mburi dyiku nu Bibitikwang zuki, zop vya mban ba.

⁷Yang dyi nu khaki ya ma zumndi guma mbur fara, wa kha ya ma asar leendang kume Masiya.

⁸Ai, tun a nje nu dukki zunndi Masiya Yesu Zhinerem gwaanji zhaaji ba. Nga da aa num ma asar sha, mbu nga kurti nda ndu zhaaji zunndi Masiya Yesu Zhinerem gwaanji. Nga mbudaa num kap kume chin. Nga gab ndu wor ma dyi bamndi ma k u gwa nga Masiya,

⁹tang khan mbe nda tuk. Yang kume dambi bang mbe mbu Bibiti ghaari ghai ba, kope nu kunshe dambi nu nduk ka gwaki nu kunshe maito mbe Masiya, nang ke dambi nuke nduk ka gwaki she Magham mbe maito.

¹⁰Nga shim k u zun nga Masiya ndu zalale ji baran bar mbe muti. Nga shim k u za nga me banga mbu bonye nu zaki, tang kha wa chin mbe muti baran.

¹¹Kume aa shi kikimndi, gwa nga tang khul ye jiiri bar mbe muti.

Zhangndi Vari ma Khudli ye maa Laudarsi Darang

¹²Nang zü nga za nga khül ye maa nü shipaki kü khül nga ba, yang nang kha nyeedlan zum ba, nga zhangkya vara ma kü gwa nga tang shi loobo, kume Masiya Yesu wa woda shiga nga nü mbü baran.

¹³Nyeezaku, nang gwa tang khub dyen nü mbü khara dong ba. Yang dyi da nang ka shiki chin ke, nga ka mona ndü dyi nü peetaki, tang vür dümbyur bang ye dyi nüke a guma.

¹⁴Nga zhang vara kü gwa nga tang basan ma gwa dye bi qari ma yir mbü vidü nü Magham qaki nga maaran nü künshe Masiya Yesu.

¹⁵Küme nang kü shi mi kwaari dyine dyiku nang kap baarem, chem nyem gorki mbe dyin mbü Jiimba. Mbü yang kwaari bü beeni nduki chele baanu wa ngga yen ndü nang, Magham ka wut dyen ye nu tük ba.

¹⁶Dyi gwaanji chin ke, ye maa nyem khulkı kap, kü zum mi guma si.

¹⁷Nyeezaku, gonta ma dyinonu ndü beenan tun mbu nu dyi nüke chem a shiran, tun nggut nduki nü khar viti baanda khaki torop ndü dyi nyem wutki ye nu tük.

¹⁸Jiwa nduki a nje nang shiki balar ye nu dyine wor sar khang. Yang nga maataran ye nu tük leendang ndü dyim ghoori, nü dyine khar viti baanda wa sa wor tu kha ma nü zhangndi müti bü Masiya dyin qufar kaatlang.

¹⁹Yang ka suya ku ye laudar san. Mbu wor ke maghamndi baanda. A worol ku ndü dye kawar nü shiki ku. Dyin larji ke damtar baanda.

²⁰Yang chem quasa kwaadar mbü vidü. Chem a bu bar bü Nü dana rem fara mbü vidü, chin Zhinerem gwaanji Yesu Masiya.

²¹Chin ke nü zalale sar aa nüm kap nü mbü bünan. Ka nggod man vaarem ndümkandi nang nügha nü künshe zalale baranang, tu gab ndü wor tu kha wa man varan nü zhaaji nang.

Filipiyeku 4

Par Dümbyri

¹Küme nang, tun nyeezaku nang saki nü ve memünara aakochi, tang ki kasha na nga nu madyi, tun nun ka münki memünara, tun nang ka shiki wakhti ndü tunu. Nga khutonu tun ching gha shaanggudang mbe Zhinkir gwaanji, tun nüke nga ndolaran.

²Nga khutoro Afodiya, nga khutoro Suntiki, tun shi khar munkandi ndü yen mbe Zhinkir gwaanji.

³Tun, nyeezaku mbü tlunar nang nü shir zhire, nga khutonu kü shaata nu nusuku nang, kume wa shi tlunar ku madyi suyen ndü nga mbü tlunar wopar

Labar Mbarkandang. Wor ndu Kulemen ndu beeni nduki nuke a tlunar suyen ndu nga, wor nuke dlum wor a nje bularan mbu Lagarkati Nyifiri.

⁴Shi ma zhakhzhakh mbe Zhinkir gwaanji aakochi. Nga maataran ye nu tk nga za, shi ma zhakhzhakh!

⁵Kha ma ndu dubar memuna ye aaki. Zhinerem gwaanji wa shi bing bari.

⁶Ku damta nu ndu aa num ba, mbu aa num kap gho ma ye Magham mbe barar ndu khuti, suyen ndu kunari.

⁷Shir wanang ka sa tu qaandi memunar bu Magham nuke wa peeta kwaari bu nduku, khutlo memuna nu ndu kwaari baanu mbe Masiya Yesu.

⁸Ye laudar san, nyeezaku, ki ma kwaari dyine dyiku nuke dya zhire, dyiku nuke zhaaji si, dyiku nuke torop, dyiku nuke shakhshakh. Kom ndu dyiku nuke ku nduk shimi, dyiku nuke ku nduk na tu makhta, dyiku nu dukki mbaari, kom ndu dyiku nuke ku nduk kuna.

⁹Shi ma boote ndu dyi nun shogaki tun dlu ye vaanu ndu dyi nun tkki, dyi nun naki mbya. Shir wanang ka sa tu Magham nu vurti qaandi memuna kha gha suyen ndu tunu.

Bulus wa kuna Vurti ni nu mbu Yesu ku nu Filipi shiki

¹⁰Nga kasha madyi mbe Zhinkir gwaanji kume tun wa gwa zalale ngguti nga leendang. Aa nuke tun wa damta ndu nga mbur fara, yang nun gwa zalale ku shi nu aa num ya ma ku wut nu ba.

¹¹Nang zu wanang kume nga mbu song ba. Ai, nga shoga khar mbe aa nyi damta mbu aa nyi tun nang gwaki dyina mban.

¹²Nga zun khar mbu nugun ndu khar mbu yele. Nga zun ashiri khar mbu aa nyi tunu, aa mbu meerii aa mbu zhi mbu, aa mbu song aa mbu gwari.

¹³Ngga duma shi aa num nu kunshe Masiya nu ka vurki dumbur shiran ya.

¹⁴Yang kap ndu nang tun wa shi torop nun shaataki nga mbu bonye banga.

¹⁵Tun Filipiyeku, ai, tun wa zun nu dyine ye sarchi nun nggaki su gwa Labar Mbarkandang ndu sarchi nang njigki Makidoniya. Tabar bu nu mbu Yesu ku a nje nu gontaki dyin wor ndu nga tu vr dyin me khar wor ya ba kope tun dyenda.

¹⁶Ai, aa mbur fara sarchi nuke nga Tasalonika tun wa ka rk dyiku nuke nga gangndan ya sar khang.

¹⁷Yang taman nu za nga labkya dyi nggur she nu ba, auwo, nga shimkya gwa nu dyi nuke ka shaataki nu dyine dungndi baanu.

¹⁸Tun wa shi aa num ya, dyi nun shiki wa duk dyi nuke nga gangndan. Mba zhiran, nuke nga gwa dyiku nun rukki su ya mbu khar Apafaroditus. Nang dya sadke nuke zhiran mnm madyi, dya vurti mbarkandi nuke Magham ka dluki san tu tuk mundan.

¹⁹Maghamndi bang ka vur dyi nuke tun a gangndan kap ye nu kurti khang gunar baran mbe Masiya Yesu.

²⁰Zhaaji wa kha Maghamndi baarem ndu Zhinkir baarem, kodokhsi ba. Amin.

Khar Mundu

²¹Shi ma qaandi ye nduki bu Magham mbe Masiya Yesu. Nyeezerem nuke a suyen ndu nga ku a zoba qaandi baanda ye nu.

²²Nduki bu Magham kap a qaandi ye nu, yang nu shi wa nduki nuke a mbu rafti bu Kaisar ba.

²³Ku munkir bu Zhinerem gwaanji Yesu Masiya kha gha suyen ndu tunu. Amin.

Kolosiyeku

Kolosiyeku 1

Zobar Qaandi

¹Lagarkati nang a vi she Bulus, pude bụ Masiya Yesu mbe shimndi bụ Magham, suyen ndụ Timoti, mudlerem.

²Ma yir she nduki bụ Magham shakhshakhndi nụ shir zhire ku mbe Yesu Masiya nuke a nje kharan mbụ ghai Kolosi. Kụ munkir ndụ qaandi memunar bụ Magham Zhinerem kha gha suyen ndụ tunu.

Wuti Kuna ndụ Barari

³Aakochi chem a kuna Magham, chin Zhinkir bụ Zhinerem gwaanji Yesu Masiya, sarchi nuke chem a barar kume tunu.

⁴Jiwa chem wa tük labar maitar Masiya Yesu nun shiki, ndụ pooni ndolar nuke tun a wutan ye nduki bụ Magham kap.

⁵Maito ndụ ndolar nun wutki nang tun shi kume tun a sa memuna nu nụ dyine dyi mbarkandi ku nuke a nje dungdan gha mbụ vidi kume tunu. Nang ke Labar mbarkandi nụ züki ye nu gumapaali, chin balar zhire nun tükkyang.

⁶Labar mbarkandi nang a bar ndụ barke, a gwa dlur aa fun mbụ larji tük, ba wa nụ shiki chele baanu sarchi nun nggaki su tük labar munkir bụ Magham, tun da mbụ zhire nuke a mban.

⁷Apafaras, mudlerem nuke chem a ndolaran a ba ki ndụ labar munkir bụ Magham nang ye nu gumapaali. Chem ndụ chin kap chem a khar nụ tlunar ku bụ Masiya. Apafaras dyi nụ shir zhire, a tlunar nang chele baanu me baarem.

⁸Yang chin züki labar pooni ndolar nuke tun a shiran nuke Jiimbyang vurki ye nu.

⁹Nang ke dyi nụ saki ba ye sarchi nyem tükki labar nang, nyem laada shi barar ye nu ba. Chem a khud Magham kụ wut shimndi baran ye nu ye dalangi ma kụ gwa nu kadari bụ Jiimba, tun gwa dar mbụ aa nüm kap.

¹⁰Tun ka düma tun shi khar viti baanu wa nuke Zhinerem gwaanji a shimndan, tun a züm guma ndụ shir dyiku nuke a shimndan ve aa nyi njiva. Khar viti baanu ka wut dye shir mbarkandiku, tun a shaata zündi Magham.

¹¹Kụ Magham pa dümbur ye nu ndụ dümbur baran nụ zhaaji tun gwa tun ching gha mbari, ma kụ gun nu memuna nu ndụ dyi nuke a daatli, tun a kanadyi mbe kasha.

¹²Tun ki kuna Magham Zhinkirang ye aa nyi sarchi, kume chin saki chem khan chele nduki nuke a ma gwa dye mbu ge mbu dyiku nu daasaki ye nduki baran, mbu kwaadar bu yarangi.

¹³Jiwa chin lawaki rem bar mbe kwaadar bu zhumi, ta gab ndu chem mbu kwaadar bu Yi baran nuke a ndolaran,

¹⁴chem gwa dli dyin nu kunshe nda, nang ke, ndumndi solarku baarem.

Masiya Yesu ndu Tlunar nu Shiki

¹⁵Magham nuke nduk nuka na nda ba ndang, Masiya ke shipar baran. Masiya ke gomi, chin kya vidyine aa num kap,

¹⁶kume shi aa num ndu aa num nu kunshe nda. Chin shiki dyi nuke a vidyine ndu vughai, ndu dyi nuke nduk a naran ndu dyi nuke nuka shi na ndu yiti ba. Shi dyiku nuke a kwaadar myna vidyine nu kunshe nda, kujiku ndu nu zhakhdyeku ndu nu kwaadar ku ndu zalaleku, dyi nu shiki kap, shi nu kunshe nda, yang shi kume chin tuk.

¹⁷Masiya a nje me ku shi aa num, yang aa num a mbu yen wa nu shipaki kume chin.

¹⁸Chin kya khar dyin man varan, man varang ke tabar bu nu mbu Yesu. Chin ke nggarsi, chin ke nu gumapaali nu jiiki mbe muti tuk, ma ku kha ma nu gumapaali mbe aa num ndu aa num.

¹⁹Jiwa Magham shimki, ma ku woyang da me Maghamndi bu Maghamang ye varan.

²⁰Magham somta dyi nyin shiki kap ye varan nu kunshe Woyang. Somta dyiku nuke a vidyine ndu vughai ye varan nu kunshe tom nu Yi baran mbudski dyine qufar kaatlang.

²¹Zhu tang tun bakh ndu Magham, tun a kare ndu chin mbu memuna nu kume dye shir malkandi nuke tun a san ndu kwariku baanu.

²²Nu kunshe muti bu Masiya mbu man var nang Magham wa somta nu ye varan, ma ku da ba nu tun gume nda, shibtan shakhshakh waare zop.

²³Mbu tun zum guma mbu maito baanu, tun ching gha shaanggudang tun shi dludlarsi. Ku njig nu tu dyi nggur yakhta nu tun njig sar memunaru nun gwaki sarchi nun tukki Labar mbarkandi nang ba. Chin Labar mbarkandi nu wopaki ye aaki mbu larji nang, nga Bulus khaki ma maavi bu labar mbarkandi nang.

Tlunar nu Bulus shiki ye Tabarku bu nu mbu Yesu

²⁴Nga kashar bonye nang zaki kume tun leendang. Kume nu kunshe bonye nang zaki mbu man var nang, nga shikya shaataran ma nyel me bonye nu Masiya njigki waare lauda. Me bu man varan chin ke tabar bu nu mbu Yesu.

²⁵Magham datki nga kü kha nga ma maavi bü tabar bü nu mbu Yesu, yang vür tlünar nang ya ma kü shaata nga nu, tang shi waazu balar bü Magham ye nu nyeedlan.

²⁶Dyi nüke nga züran ye nu nang dya dyi nüke a nje tukaran zhu tang mbu zamanku khang nu peetaki, yang wa wut dyi tukakandi nang ye nduki baran leendang.

²⁷Dyi nu Magham daasaki chin ke kü nduki baran zün dyi tukakandi ku baran, chin gunar ndu zhaaji tukakandi nüke a kha nda küme nduki kap. Yang dyi tukakandi nang a wutan za tun ka gwa me baanu sar memunar mbu zhaaji bü Masiya.

²⁸Nang ke dyi nu saki chem ki wopa Masiya Yesu ye aaki, chem a dut dlumdi aaki, chem a shoga dyiku nang bar ndu kadari nüke a khaarem kap ma kü vür mi aaki nyeedlan mbe Masiya.

²⁹Ma kü düma nga tang shi dyinang, nga shi bonye tang shi wute, nga tlünar nu dümbur madyikandi nu Masiya vür ki ya yang a tlünar mbya.

Kolosiyeku 2

¹Nga shim kü zün nu pooni tlünar madyikandi nang shiki küme tunu ndu nduki nu Laudikiya, ndu nduki nüke nu zundi nga ku sar da ba.

²Yang nga shi nang ma kü gwa dümbur ku tu gonta dyin wor mbe ndola. Gwar dyiku nang ka sa tu gwa gunar gwaanji nu maito nüke memunar rap rap si ba nu dar mbu dyi tukakandi bü Magham nang ke Masiya ndu varan.

³Chin ke dye qundi nu qundi kap gunar tukakandi nu kadari ndu zundi bü Magham.

⁴Nga zu nang ye nu ma kü aaki lamba nu ndu keele bamndi ba, aa me mbaran shoro.

⁵Aa nüke nga nje suyen ndu tun mbu manva ba, nga suyen ndu tun mbu jiimba. Nga kashar madyi küme labar nang tükki za tun a nje suyen chingndan shaanggudang mbu maito nun shiki mbe Masiya.

Mburi Masiya a ba ndu Mewar Khar Viti

⁶Nüke tun wa dlü Masiya Yesu tu kha ma Zhinonu gwaanji, shi ma khar viti baanu mbe nda.

⁷Shi ma dludlarsi mbe nda tun küs tun dung khar viti baanu nu dyine nda, tun shi dümbur nu si mbu maito baanu, ba wa nyem shogaki ye nu, tun a kuna nda aa nyi sarchi.

⁸Kunjig nu tu nduk gab ndu tun ma maava nu kunshe lambar bamndi nu kadari bu nduk ba. Pooni zundi nang a vi she nduki nuke a larji, kom ndu khukheetiku nuke a zalale ndu larji, nu da vi she Masiya ba.

⁹Kume kap me Maghamndi bu Magham a nje kharan mbe Masiya sarchi nu gabki ma nduku.

¹⁰Wanang tuk tun wa kha nyeedlan mbe nda, chin nuke chin kya vidi dyine aa nyi nu kwaada ndu nu zalala.

¹¹Tun wa gwa mewar dlarsi mbe nda, yang dya pooni dlarsi nuke nduk ka shiki ndu kharan ba, dya pooni dlarsi nuke Masiya shiki ye nu, nu fetki dye shir malkandi baanu nu manva bara.

¹²Baptisme nu shiki ye nwang, pakya nu gha suyen ndu Masiya. Tu ji nu tun bar suyen ndu Chin nu kunshe baptismyang tuk, nu kunshe maito baanu mbe zalale bu Magham nu jiiki ndu chin bar mbe muti.

¹³Mbur far tun mutan kume sola tun nduki nuke dya Yakhudeku ba, yang Magham wa ji ndu tunu, tun kha ndu nyifiri mbe Masiya. Wa ndum solarku baarem yerem.

¹⁴Tu pasha kudum malkandi bulakandi dyinerem nu gha, kom ndu bibiti nuke a si, tu pasha wor nughha guma da, nu kunshe kaatlan gha me qufar kaathi.

¹⁵Wa lawa dye dakhlar bu nu zalale ku ndu nu kwaadarku bara, tu wud kawar ye wor ye dalangi, nu kunshe duti wor gaanje nda mbu kashar zumndi loobo dakhlar baran.

Mburi Bibitikwang nu Gama ba

¹⁶Kume nang kunjig nu tu aaki sa bibiti nu dyine dyi nuke tun ka zumki ndu nuke tun ka zaki ba. Yang ku sa bibiti nu dyine song mburi tabar ngguri, ndu zhar bu chere, ndu maasi ye Fudar Maasi tuk do ba.

¹⁷Dyiku nang kap a khar wa shipar bu dyiku nuke a wut dyi nuke ka da ba ki gana fan ye nduki, yang zhire bu dyiku nang kap dya Masiya.

¹⁸Kume nang kunjig nu tu nu pakhti dyin ngguti zop ye nu kume yitan wa ka na dyin mbu tuka ba. Pooni nduki nang wa ka gang vaanda nu ve wuti katar dyin nu wollo ndu ghaari ghai ye nu rukti ku bu Magham. Yang alapa ba a wutkya gwaari dyin nuke dyin su ba, dya nu ndolar dyin ku ndu nu pooni dye shir malkandi bu nduk dyenda.

¹⁹Ai, pooni nduki nang wa woda shakhti ku ndu Masiya nuke chin ke dle gume bu tabar bu nu mbu Yesu ku, man varang kap a dlakya vaanda nu ve nda. Ai, Masiya kya zumndi ndu man varang tu sa tu kha ye maa da nu kunshe me barku ndu gurauku, tu ki gwaari ndu gwaari nu Magham saki ku shi ku.

Muti ndu Khar Viti Suyen ndu Yesu

²⁰Nuke tun wa mut suyen ndu Masiya, tun wa shakh ndu khukheetiku malkandi nu larji nang, num saki tun ki khar baanu wa tun bu larji ma bar meenang na? Num saki tun ki mbu bibitiku nuke nduki a vurtan ye nu

²¹wa nuka zuki ku za, "Ku suba nu ba, ku dar nu ba, ku khub nu ba" nda na?

²²Pooni bibitiku nang a shikya balar dyine dyiku nuke nuka shob ku ba. Dya dyi nu nduk shiki ndu shogar bu nduku.

²³Ye nar bu nduki pooni bibitiku nang kadsari nje mban, wa ka vur var wor tu wut katar dyin baanda mbe ghaari ghai nuke a shiran ku aa nuke kap dya wollo, tu nduki ka vur bonye ye var wora. Yang zhire ni chin ke bibitiku nang zalala nje su nuke ka shaataki nduk tu duk dumbar shimndi bu manva ba.

Kolosiyeku 3

¹Nuke Magham wa ji ndu tun bar mbe muti suyen ndu Masiya, sa ma memunanu nu dyine dyiku nuke a mbu vidhi, ye maa nuke Masiya a si, a nje kharan dyin bun zume bu Magham.

²Sa ma memunanu nu dyine dyiku nuke a mbu vidhi, ku damta nu ndu dyiku nuke a larji ba.

³Jiwa tun mutan, yang nyifi baanu a nje tukaran suyen ndu Masiya mbe Magham.

⁴Masiya ke nyifi baanu zhirekandi. Mb u a ba tuk, tun ka ba kha gha suyen ndu chin tun gwa me baanu mbe zhaaji baran.

Mewar Khar Viti ndu Geema Khar Viti

⁵Kume nang tlagha ma dye shir nuka saki shimndi dyiku bam bam nu larji nang bar memunanu. Wor ke, zawari, ndu dye zop, ndu melakh malkandi ndu shimndi dyiku malkandi, ndu zhiri malkandi, (nang ke ghaari ghai ye mulumku).

⁶Kume pooni dyiku malkandi nang ka saki tu shokhnar bu Magham ta ba nu dyine nu zhangndi tuktmaari ku.

⁷Mb u fara sarchi nuke khar viti baanu mbar ba, tun wa ka tluna pooni dye shir malkandi ku nang.

⁸Yang leendang wa kus ku shakh nu ndu dye shir malkandiku nang kap. Njig ma shokhna ndu khang shimndi dyiku bam bam ndu maatli memuna. Ku puzi bam bam ndu maatli balar a vi mbu me nu ba.

⁹Ku shi nu wollo ye yen ba, nuke tun wa njig dye shir baanu nun ka shiki mb u fara ndu tlunarku baran,

¹⁰tun wa da mewar dye shir mbarkandi. Nang ke njif mewakandi nü Magham dungki nüke a gabti nü chin tü kha mewa aa nyi sarchi ma kü kha wa chin, ma kü sa nu tun zun nda mbari.

¹¹Nüke tun wa gwa mewar dye shir mbarkandi, tun wa kha ma dyi dandi. Yakhudeku nü nduki nüke dya Yakhudeku ba, chem kap dyi dandi. Aa soro dlaran aa soro dlaran ba kap chem da. Nduki nüke shaanaran ba, nü nji nduki, maaviku ndü nduki nüke dya maava ba, yang Masiya ke aa num, Masiya kya mbe aaki.

¹²Tun ke nduki bü Magham a ndolanu tü daato nu ma kü kha nu ma baran. Kume nang tun ki na zhiyaye bü yen, tun a mbarkir ye yen, ndü katar dyin ndü bütokh memünar ndü gündi memüna.

¹³Tun ki shi kadanyi ndü yen. Mbü njif nggur chele baanu wa shi zop ye mudlen, tun ndüm yenda. Wa nü Zhinkir gwaanji yaapaki solar baanu ye nu, tun ndüm ye yen tük.

¹⁴Dukti dyiku nang, tun ndola yen, kume ndola ka gunki aa num kap nü ve yen ma kü kha wa nü Magham shimki.

¹⁵Qaandi memünar nü Masiya ka vürki ma kü mbu ndü tun mbe dyi nuke tun a ma shiran kap, jiwa Magham qa nun mbü man var da kume qaandi memünar nang, tun kha ma nü kunar Magham aakochi.

¹⁶Wa küs kü yele balar bü Masiya khan mbü memüna nu. Tun a shogaran ye yen, tun a wu yen mbe aa nyi pooni kadari. Tun a taazi Zabure ndü nü khamndi Magham, tun a taazi ku mbe jiimba ye Magham, tun a kuna nda mbü memüna nu.

¹⁷Mbu dyi nuke tun a shiran kap, aa mbe bala aa tluna, tun shir nda mbü dlum Zhinerem gwaanji Yesu, tun a kuna Magham Zhinki nü kunshe nda.

Pooni Khar nü Shipaki nü Mbu Yesu mbü Rafa

¹⁸Tun nusuku bürkandi, vür ma vaanu ye zhime nu, jiwa nang ke dyi nü shipaki shi nu, tun nü mbu Yesu.

¹⁹Tun khuzuku, ndola ma nusuku baanu. Kü kha nu kakudakh ye wor ba.

²⁰Tun qusonggi, dya tlunar baanu mbe Masiya kü mbu nu suqur zhinonu ndü mononu aakochi, kume nang ke dyi nüke Magham a shimndan.

²¹Tun zhinkirku ndü mankirku, püdanu maa kha ye qusonggi baanu, ma kü datl me bun wor ba.

²²Tun maaviku, mbu ma zur bü zhinonu nü rafa mbe aa nyi tunu. Kü shi nu tlunar nar yiti wa nduki nüke a shim kü nduki makhta wor ba, me bü nang, tun

shi tlunar baanu chele baanu ndu Magham, wa nuke nu sawar Magham ku ka shiki.

²³Mbu dyi nuke tun a shiran kap, shi ma ndu memuna nu da ba wa tun a shiran ye Zhinkir gwaanji, tun a shiran ye nduk ba.

²⁴Kor ma nu dyine Zhinkir gwaanji ka vr dye bi ye nu nu dungki gha kume nduki baran. Jiwa Masiya ke Zhinkir gwaanji nu rafa nuke tun a ghar ghai yenda!

²⁵Yang nu tlunar zop, ka gwa dye bi bu zop baran, kume Magham ka kuma aaki kurkur.

Kolosiyeku 4

¹Tun zhinkirku nu rafa, khub ma maaviku baanu mbari. Tun vr dyi nu shipaki ku gwa ku ye wora. Kor ma nu dyine tun tk Zhinkir gwaanji a nje kha nu vid*i*.

²Ching ma nu dyine barari, tun kha vaanu buran, tun a wut kunar baanu ye Magham.

³Shi ma barar yerem tk, ma ku Magham qn njiv nuke chem ka wopaki balar baran, chem wut dyi tukakandi bu Magham nang ye nduki, chin ke, labar bu Masiya. Dyi tukakandi nang saki nga nje khiiran zhaarum.

⁴Tun shi barar ya ma ku zu nga dyi tukakandi nang ye dalang madyi ba wa nu shipaki shi nga.

⁵Mbe khar baanu ndu nduki nuke dya nu mbu Yesu ku ba, tun shi aa num ndu kadari, tun a boote ndu aa nyi zalale nuke a kha nu.

⁶Bu ku balar baanu kha butokh, mn ma tuki, yang wa shipa zn nu njiv tloghar su zhamndi nuke nduki ka shiki ye nu.

Laudarsi Zobar Qaandi

⁷Tikikus ka zu dyi nuke nga mban ye nu kap. Dya mudlerem nuke chem a ndolaran madyi, dya nu shir zhire mbu tlunar baran. Nga ndu chin kap chem a shikya tlunar bu Zhinkir gwaanji.

⁸Nang ke dyi nu saki nga rukti nda nu she nu ma ku memunanan shi muni nu labar baarem nuke tun ka tukki mbu men.

⁹Wonji Onisimus suyen ndu chin, dya da chele baanu. Dya mudlerem nuke chem a shim nda madyi, dya nu shir zhire tk. Nduki rapndi nang ka zu dyi nuke chem a mban ye nu.

¹⁰Aristakus, chin nuke a nje suyen ndu nga zhaarum, za shi nga qaandi ye nu, kom ndu Markus nuke a khar khachinki ku ndu Barnaba. (Chin ke njif nang zuki ye nu nga za ku dlu nu nda kha nu rap rapang).

¹¹Joshuwa nuka qaki nda za Justus, a qaandi ye nu tuk. Nduki kunungndi nang ke Yakhudeku chele nduki nuke a tlunar kume kwaadar bu Magham suyen ndu nga. Yang wa shaata nga ku madyi.

¹²Apafaras da chele baanu, nuke dya maavi bu Masiya Yesu, a qaandi ye nu. A barar madyikandi aakochi kume tunu a khud Magham ma ku ching nu gha shaanggudang, tun kha nyeedlan, tun a tluna shimndi bu Magham, mbonu kaada.

¹³Aa nga ndu dyina ngga saida pooni tlunar madyikandi nuke Apafaras a shiran ma ku shaata nji nu ndu nduki nu Laudikiya ndu nu Khirapolis.

¹⁴Luka, nu kuzhiri nuke chem a ndola nda, ndu Dimas, a qaandi ye nu ku.

¹⁵Shi ma qaandi ya ye nyeezerem ku nuke a Laudikiya, ndu Nimfa suyen ndu tabar bu nu mbu Yesu ku nuka tabaki nu kaa baran.

¹⁶Mbu tun wa nggut mbu lagarkati nang, tun ruk ye tabar bu nu mbu Yesu ku nuke a Laudikiya, ma ku nggut ku tuk. Tun nggut mbu lagarkati nuke nduki nu Laudikiya ka ba da rukki ye nu tuk.

¹⁷Tun ze Arkipus tuk nun za, “Shi to lauda su tlunar nu Zhinkir gwaanji vurki yorang.”

¹⁸Nga Bulus nga kya bula qaandi nang ye nu ndu khara. Ku mona nu nu dyine nga nje khiiran zhaarum ba. Ku munkir bu Magham kha gha suyen ndu tunu.

1 Tasalonikeku

1 Tasalonikeku 1

Zobar Qaandi

¹Lagarkati nang a vi she Bulus, ndu Sila, ndu Timoti. Ma yir she tabar bu nu mbu Yesu ku nuke a Tasalonika, nu maitaki Magham Zhinki ndu Zhinerem gwaanji Yesu Masiya. Bu ku munkir ndu qaandi memunar bu Magham kha gha suyen ndu tunu.

²Anyi sarchi chem a kuna Magham kume tunu, kom ndu barar ye nu aakochi.

³Chem a kor tlunar maito baanu gume Maghamndi baarem, ndu Zhinkir baarem, ndu wute nuke tun a san kume ndola. Kom ndu sar memunar mbe kanadyi kume sar memunar nun shiki dyine Zhinerem gwaanji Yesu Masiya aakochi.

⁴Tun nyeezerem nuke Magham a ndolaran, chem wa zun nu dyine Magham wa daato nu,

⁵kume Labar mbarkandi nyem a ba ki su ye nu. Nu da ba ye nu mbe bala dyenda ba, aa ba ye nu ndu zalala, ndu Jiimbi shakhshakhndi ndu zhire nyelkandi shwat. Tun wa zun pooni khar nyem shiki chele baanu ma ku gwa nu boote ni.

⁶Yang tun wa da dyin sarerem, ndu bu Zhinkir gwaanji, tun wa dlu balar bu Magham ndu kashar nuke Jiimbi shakhshakhndi ka saki ye nduku, aa nuke tun wa za bonye madyi.

⁷Shir wanang tu sa nu tun kha ma dye shoga she nu mbu Yesu ku nu mbu ghai Makidoniya ndu Akaya.

⁸Kume balar bu Zhinkir gwaanji wa du aa fun kume tunu, nu du mbu ghai Makidoniya ndu Akaya dyenda ba, nduki kap wa zun maito baanu mbe Magham, aa nyem zu aa num nu dyinan ba.

⁹Kume nduki kya zu labar pooni dlur nun shiki yerem, ndu shakhti dyinonu nun shiki ndu mylumku, tun gab nu she Magham. Ma ku ghar nu ghai ye Maghamndi zhirekandi nu nyifiri,

¹⁰tun bu bar bu Yi baran nuke a bar mbu vidi. Magham wa ji ndu Yi baran bar mbe muti, chin ke, Yesu nuke a ma lawa rem bar mbe shokhnar nuke a bar nang.

1 Tasalonikeku 2

Tlunar nu Bulus shiki Tasalonika

¹Ai, nyeezerem, tun ndu dyinonu tun wa zun nu dyine bar baarem she nu nu kha bam ba.

²Aa nuke chem wa za bonye ndu puzi mbu ghai Filipi, ba wa nun zunki, Maghamndi baarem wa pa dumber yerem ma k u wopa mi Labar Mbarkandang ye nu, kap ndu kare nuke a shiran ku ndu chem.

³Jiwa khuti nyem shiki ye nu nang wollo nje mban ba, nyem kur dyi malkandi ye nu ba yang nyem lamba nu zum ba.

⁴Ba wa nu Magham naki chem wa khul k u vur tlunar wopar Labar mbarkandi nang yerem yang chem a woparan. Chem a shiran ma mun mi memuna nduk ba, chem a shim k u memuna Magham kha mun ndu chem chin nu zunki dyin mbu memunarem.

⁵Tun wa zun nu dyine, nyem wutkya mundi bala ye nu ba, yang nyem melakh dyi nggur kha nu chem shim k u tuka mi melakh baarem gha ba. Magham ke saidu baarem dyine nang.

⁶Yang nyem lab k u nduki makhta rem ba, nyem lab k u makhta nu rem ba yang nyem lab she nduki nggur zum ba. Aa nuke mbu chem wa shimi, tuga chem wa shi boote ndu zalale nuke a kha rem ye khar baarem pudeku bu Masiya. Chem tuk chem wa dung tadar baarem nu dyine nu,

⁷yang chem wa wut butokh memuna chele baanu, ba wa nuke manki ka nggutki qusonggi baran.

⁸Chem wa damta ndu tun madyi, nang ke dyi nu saki nyem wopa Labar Mbarkandang ye nu dyenda ba, chem wa vur nyifi baarem tuk kume tunu, nuke tun wa vi nu mbu memuna rem madyi.

⁹Nyeezaku, tun wa kor tlunar ndu bonye nyem zaki! Chem wa shi tlunar virkir ndu fudsari ma k u tadar baarem khan dyine aaki sarchi nyem wopaki Labar mbarkandi na viki she Magham ye nu ba.

¹⁰Tun wa saida rem, Magham wa saida rem tuk kume pooni khar nyem shiki chele baanu, tun nu mbu Yesu ku, chem wa shi khar baarem wakaran, ndu dambi, nuke dyi nggur a nje nuke nduk ka puzki rem dyinan ba.

¹¹Ba wa nun zunki, chem wa kha ndu aaki chele baanu ba wa nuke zhinki ka khaki ndu qusonggi baran.

¹²Chem wa dut dlumdonu, chem pa dumber ye nu, chem khutonu k u shi nu khar nu shipaki nuke Magham a shimndan, chin nu qaki nun mbu kwaadar baran ndu zhaaji baran.

¹³Chem a kuna Magham aakochi kumen, nuke sarchi nun tukki balar bu Magham she rem tun dli, nun dl u wa dya balar bu nduk ba. Tun dl u ba wa nuke a si, dya balar bu Magham nuke a tlunar mbu memuna nu, tun nun maitaki.

¹⁴Jiwa nyeezaku, shoga ma tunu she tabar bu nu mbu Magham mbe Masiya Yesu, wor nuke a mbu dlar ghai Yakhudiya, nuke tun wa za bonye kha nduki nu mbu ghai baanu, ba wa nu zaki ku mbu khar Yakhudeku.

¹⁵Dya Yakhudeku tlaghaki Zhinerem gwaanji Yesu ndu annabiku, tu komba rem ku tk. A subur memuna Magham ku madyi! A kare ndu aaki ku!

¹⁶A nggutlerem ku za ku shi mi waazu ye nduki nuke dya Yakhudeku ba ma ku gwa danar ku ba. Dyi nuke a shiran kwang a sa solar baanda ku kha nyeedlan aakochi. Yang shokhnar bu Magham a ba dyine wora ye laudarsan.

Bulus wa Shim ku gab nji chin Du she nduki Tasalonika

¹⁷Nyeezaku, ji dyin sarchi nu shakki rem ndu tun me sarchi kodommandi nang, nga shikya balar bu shakhti mbu manva kume chem a suyen mbu memuna rem. Chem wa shimi, chem shi chem shi ma ku na mi nu yiti ndu yiti.

¹⁸Chem wa shim a ba mi she nu. Shwat nga Bulus ndu dyina nga shim a ba nga sar khang, tu yang Shedan nggutlerem.

¹⁹Jiwa num ke dye sar memuna rem, ndu kashar baarem, ndu dye zhar nu zhaaji baarem gume Zhinerem gwaanji Yesu fuda bar baran, mbu tun ba?

²⁰Ai, tun ke dye zhaaji baarem, ndu kashar baarem.

1 Tasalonikeku 3

¹Kume nang nyem knaki gun memunarem, chem na wa shi mbar ku njigterem me dyinerem nu Atina.

²Chem wa ruk Timoti khaterem, nuke a tlunar ndu chem mbu tlunar bu Magham nu wopar Labar mbarkandi bu Masiya. Ma ku pa dumbur ye nu, tu vr shokhkurokh me bun ye nu mbe maito baanu,

³ma ku bonye nang sa njif nggur tu kha damtaran ba. Ai, tun ndu dyinonu tun wa zun za nang ke dyi nu saki tu daasa remi ye wora.

⁴Jiwa sarchi nuke chem a suyen ndu tunu chem wa za zuran ye nu, nyem za chem ka za bonye. Tu yang dyen kha wanang, ba wa nun zunki.

⁵Nang ke dyi nu saki nang kanada ba, tang ruk ma tk nga labar maito baanu. Nga sawa ku nu lambar nang, chin Shedan lamba nu, ku tlunar baarem kha bam ba.

Labar nu Par Dumbur nu Da gabki kha Timoti

⁶Yang wonji Timoti a gab nu she rem ndu labar munkandi dyine maito baanu ndu ndolar baanu. Wa ze rem tk za tun a kwaari mbarkandi dyine rem tk aakochi, tun a kasha ku na nu rem ba wa nuke chem a kasha ku na mi nu tk.

⁷Kume nang, nyeezaku, mbu bonye baarem ndu palase nyem zaki chem wa gwa dumber mbu memuna rem kume maito baanu.

⁸Yang leendang chem a nyifi shwat, ma nuke tun a nje chingndan gha shanggudang mbe Zhinkir gwaanji.

⁹Chem ka shikya nyi pooni kuna ye Magham kume pooni kashar nyem shiki gume Maghamndi baarem kume tuna?

¹⁰Chem wa vur vaarem ye barar virkir ndu fudari kume gwa mi chem na nu yiti ndu yiti, ma nyel mi dyi nu kataki mbu maito baanu.

¹¹Bu kum Maghamndi baarem ndu Zhinerem nu vaaran, ndu Zhinerem gwaanji Yesu, daasa njiv far baarem she nu yerem.

¹²Bu kum Zhinkir gwaanji sa tun shaata tun boosa mbe ndolar yen ndu ndolar nduki kap, ba wa nyem ndolaki nu.

¹³Bu kum Magham vur shokhkurokh memunar ye nu tun kha waare zop, shakhshakh gume nda nuke chin ke Zhinerem, ye fudar nuke Zhinerem gwaanji Yesu ka da gabki suyen ndu nduki baran shakhshakhndi ku.

1 Tasalonikeku 4

Pooni Khar Viti nuke Magham a Shimndan

¹Ye laudar san nyeezaku, chem wa shoga pooni khar viti nuke Magham a shimndan ye nu, ba wa nuke tun a khar baanu. Leendang chem a qari suyen ndu khuti ye nu mbe Zhinerem gwaanji Yesu tun shaata nu si madyi.

²Jiwa tun wa zun shogar nyem shiki ye nu ba wa nu Zhinerem gwaanji Yesu vurki zalale yerem kum shoga mi.

³Nang ke shimndi bu Magham, tun kha shibtan, tun shakh dyinonu ndu dye suburti vaanu.

⁴Dya shimndi bu Magham kum aaki zun njiv nuke chin ka khaki dyinan kusan mbe shakhshakh ndu zhaaji,

⁵yang kum kha nu ndu shimndi zawa wa nuke kurjiku ka shiki ba, kume nu zun Magham ku ba.

⁶Kum aaki taba mbu mudlen ba yang kum wut me ghurti ye mudlen mbe dyinang ba, kume Magham ka kuma pooni dyiku nang do, ba wa nyem zuki ye nu gumapaali, chem dut dlumndo nang tuk.

⁷Nu Magham qa rem ma kum kha mi ma nu zopku ba, qa rem ma kum kha mi shakhshakh.

⁸Kume nang aaki zhangki mbu shogar nang gha, zhangkya nduk ba, zhangkya Magham, chin nuka vurki Jiimbi baran shakhshakhndi yenwang.

⁹Dyne balar ndolar yen wa khachinkirku, nu kus kum bulami dyen ye nu ba, kume tun ndu dyinonu Magham wa shoga ye nu za kum ndola nu yen.

¹⁰Yang ye zhire ni tun a ndola nyeezerem nuke a mbu dlar ghai Makidoniya. Yang tuk ba chem a khutonu, nyeezerem, shaatama nu si madyi.

¹¹Sa ma ye memunana ma kumshi nu khar shedakandi, tun vur vaanu nu ve tlunar nuke a gume nu dyenda, tun a tlunar ndu khanu ba wa nyem zuki za shi nu.

¹²Shir wanang ka sa tun kha ndu zhaaji gume nduki nuke dya nu mbu Yesu ku ba, tun bu kha ma shipit ye aaki zum ba.

Gabti bu Zhinerem gwaanji

¹³Yang nyeezaku, nang shim kumsha nu waare zuindi dyine nduki nu zhiki dyenir ba, kummemuna nu subur kume wa mutku ba wa nduki nuke dye sar memuna nje kha wor ba nda ba.

¹⁴Ma nuke chem wa maita nu dyine Yesu wa mudi, tu ji bar mbe mutang, wanang tuk mbe Yesu, Magham ka da gab ndu nduki nu shiki dyeniri, suyen ndu Yesu.

¹⁵Chem a zuran ye nu tuk ba wa nu balar bu Zhinkir gwaanji zuki. Chem nuke ka ba gwaki rem ndu nyifiri sarchi nuke Zhinerem gwaanji ka da gabki, chem bu kaya nduki nu mutki jiiri bar mbe dyenirang sar da ba.

¹⁶Jiwa Zhinerem gwaanji ndu dyinan ka da zhur vid, ndu qar madyikandi, ndu suqur gorkir bu nu ruktiku bu Magham, ndu piiri domndi bu Magham. Nduki nu mutki mbe Masiya, ka nggaki su jiiri gumapaali.

¹⁷Kom chem nuke chem a nje ndu nyifiri ye sarchi ni, ka da rem suyen ndu wor mbu kuzapti, ma kum gama mi ndu Zhinerem gwaanji munna vidu mbu khukheeti. Chem ka kha gha suyen ndu Zhinerem gwaanji kodokhsa ba.

¹⁸Kume nang tun pa dumbar ye yen ndu balar nang.

1 Tasalonikeku 5

Kha ma Daasaran kume Bar bu Zhinerem gwaanji

¹Leendang, nyeezaku, dyine balar sarchi ndu fudarku nuke dyiku nang ka shiki nu kus kumnduk bu ba ye nu ba.

²Tun wa zun nu dyine fudar bu Zhinkir gwaanji ka da ba wa bar bu nu muuru chele virkiri.

³Ye sarchi nuke nduki a zuran za, "Chem a khar munkandi memunarem qaandan." Tu muti butl nu ve wora, ba wa nuke khaati khar woi ka kuski nu ghurbandi nuke a ma kha woi, yang bu lawa ku mbe bonyang ba.

⁴Ai, yang nyeezaku, baanu tun a mbu zhum maa ba, nuke Fudar nang ka da ba ki ye nu wa nu muuri.

⁵Kume kap baanu tun qusonggi bu yarang, ndu bu fuda. Chem qusonggi bu virkir ndu zhum maa ba.

⁶Kume nang shi mi dyenir wa nuke beenanku a san ba, yang ku shi mi khar baarem daasaran mbe khar kusi dyin.

⁷Jiwa nduki nuke ka zhiki dyeni ka zhi ku virkiri, nu kuyar ku tuk ka kuya ku virkiri.

⁸Yang nuke baarem chem bu fuda, shi mi khar kusi dyin, chem sa lukti vi nu maito ndu ndolari. Tu sar memunar gwar danari kha ma jere vi baarem.

⁹Jiwa Magham nu shim ku shokhnar baran a ba nu dyine rem ba, shimkya ku gwa mi danari nu kunshe Zhinerem gwaanji Yesu Masiya.

¹⁰Wa mut kume chemi, kume aa chem a nje ndu nyifiri, aa chem wa zhi dyeniri, chem kha nu suyen ndu chin.

¹¹Kume nang pa ma dumbur ye yen, tun ki dun yen, ba wa nuke tun a shiran leendang.

Laudarsi Shogari ndu Zobar qaandi

¹²Yang tuk nyeezaku, chem a khutonu tun vur zhaaji ye nduki nuke a bonye tlunar chele baanu, ndu dlegumeku baanu mbe Zhinerem gwaanji. Kom ndu nduki nuke a durtonu mbu khar viti baanu mbe njiv bu Magham.

¹³Tun khub wor ndu zhaaji madyi ndu ndolar tuk kume tlunar nuke a shiran kwang. Tun shi khar munkandi ndu yen.

¹⁴Chem a khutonu tuk, nyeezaku, wu ma nu shimndi khar bam ku nang, tun pa dumbur ye nduki nu sawarku, tun shaata nduki nuke khukhutan ku mbe maito, tun da kanadyi ndu aaki.

¹⁵Nggut ma mbari ku aaki dli gada ye mudlen kume wa munna nda ba, tun vur vaanu ye shir mbarkir ye yen ndu beena nduki kap.

¹⁶Tun kha ndu bong memuna aakochi.

¹⁷Tun ki barar laada su ba.

¹⁸Tun kuna Magham mbe aa nyi tunu, kume nang ke shimndi bu Magham ye nu mbe Masiya Yesu.

¹⁹Datl nu me bun Jiimbi shakhshakhndi mbe tlunar baran ba.

²⁰Ku ndum nu zur bu Magham nu da ba ki ye nu ba.

²¹Buu ma aa num dong, tun khub dyi nuke mbari.

²²Shakh ma dyinonu ndu aa nyi dyi malkandi.

²³Bu ku Magham ndu dyinan, chin nu qaandi memuna, shibtonu nu gha guma da. Bu ku khutlo jiimbonu, ndu nyifi baanu, ndu man vaanu kap, tun kha waare zop ye fudar nuke Zhinerem gwaanji Yesu Masiya ka da gabki.

²⁴Chin njif nu qaki nwang dya nu zhire, yang ka shi dyi nu zukyang.

²⁵Nyeezaku, shi ma barar yerem.

²⁶Tun shi qaandi ye nyeezerem kap ndu pooni qaandi nu da viki mbe khaapar wuti ndolar shakhshakhndi.

²⁷Nga khutonu mbu dlum Zhinerem gwaanji, tun karanta lagarkati nang ye nyeezerem kap ma ku tuk ku.

²⁸Ku munkir bu Zhinerem gwaanji Yesu Masiya kha gha suyen ndu tunu.

2 Tasalonikeku

2 Tasalonikeku 1

Zobar Qaandi

¹Lagarkati nang a vi she Bulus ndu Sila, ndu Timoti, ma yir she tabar bu nu mbu Yesu ku nuke a Tasalonika, wor nuke dya bu Magham Zhinkir baarem ndu Zhinerem gwaanji Yesu Masiya.

²Bu ku munkir ndu qaandi memunar na viki she Magham Zhinki ndu Zhinerem gwaanji Yesu Masiya kha gha suyen ndu tunu.

Sarchi gabti bu Masiya ma Kumari

³Nyeezerem, wa kus ku kuna mi Magham kume tunu aakochi. Wa kha torop ku shi mi wanang, kume maito baanu a gwaari madyi, ndolar nuke tun a shiran ye yen a shaatar tuk.

⁴Nang ke dyi nu saki chem a me wakhti ndu tun chele tabarku bu nu mbu Magham, kume gundi memuna, ndu maito nuke tun a shiran mbe bonyeku khang ndu takashi nuke tun a mban.

⁵Dyi nang kap a wutan za kumar bu Magham dya kumar zhirekandi. Ma ku gwa nu ku shiga nu nu mbu nduki nuke ka khaki nu mbu kwaadu bu Magham. Kume bonye nuke tun a zaranang, tun a zaran kume kwaadu bu Magham.

⁶Magham dya nu zhire, kume nang, ka dli gadu ye nduki nuke a vur bonye ye nu nang ndu vurti bonye ye wora,

⁷yang tun nuke a vur bonye ye nu kwang, ka maasonu, ndu chem kap. Dyi nang ka shi ye fudar nu Zhinerem gwaanji Yesu ka da ba ki mbu vidu suyen ndu zhizhonggir bai dumburkandi, ndu nu ruktiku bu Magham rututundi ku.

⁸Ma vur bonye ye nduki nu zhangki zundi Magham, kom ndu nduki nu zhangki mbu Labar mbarkandi bu Zhinerem gwaanji Yesu gha.

⁹Ka za bonyeku tu suya wor nugha guma da, ka shakh wor ndu Magham ndu zhaaji zalale baran.

¹⁰Dyiku nang kap ka dal ye sarchi gabti baran, nduki shakhshakhndi ka na zhaaji baran, yang nu mbu Yesu ku kap ka shi lazham ku ye fudaran suyen ndu tunu, nuke tun wa maita saidu nyem shiki.

¹¹Mbe kwaari dyiku nang chem a barar ye nu aakochi nu dyine ku Maghamndi baarem sa tun shi khar viti nu khaki dluran ndu qar nu qaki nu maaran. Bu ku sa tun shi dyi mbarkandiku kap nun shimki shiran, nu kunshe zalale baran tu nyel tlunar maito baanu.

¹² Shir nang ka sa tu dlum Zhinerem gwaanji Yesu gwa zhaaji chele baanu, tun gwa mbe nda tuk, nu kunshe munkir bu Maghamndi baarem, ndu Zhinerem gwaanji Yesu Masiya.

2 Tasalonikeku 2

Kuji Tonggurong

¹ Nyeezaku, vid dyine balar gabti bu Zhinerem gwaanji Yesu Masiya, ndu taba rem nuke a ma shiran nu she nda. Chem a khutonu,

² ku memuna nu shikhla ba ndolndol wanang ba, yang ku jiimbonu shi ji za fudar bu Zhinerem gwaanji wa woda bar ba. Bai tu njif nggur ze nu za chem wa zu wanang sarchi nuke chem a waazu gom, bai mbe zur dyi nu Magham zuki yerem gom, bai tuk za chem bulakyang lagarkati ye wor gom.

³ Ku aaki lamba nu aa kikimndi ba, kume fudar nang bu da ba ba kope wa shi tonggurong nang, kuji tonggurong ka da vi, nang ke njif nu daasaki muti yenda.

⁴ Chin ka ba shiki kare, tu ba shi gwaari dyin tu ba da dyinan guma ndu dyi nuke dlum Magham a nje mban kap, ndu dyi nuka gharki ghai yenda. Ka baa khan mbu rafti bu Magham, tu ba zu za chin ke Magham nggwa.

⁵ Yang nun kor nu dyine nga ka zu pooni dyiku nang ye nu sarchi nuke chem a suyen ba goma?

⁶ Leendang tun wa zun dyi nuke a nggutli nda daatli nu dam, bu da vi me ku sarchi baran shi ba.

⁷ Jiwa zalale tonggurong tukakandi nang wa nggaasi tlunari, yang chin nuke a nggutlan nang ka zum guma ndu shiran kope Magham wa da nda bara.

⁸ Kom ka ba wut kuji tonggurong nang ye dalangi, yang ye fudar gabti bu Zhinerem gwaanji Yesu, ba khukheeti mbu men, ka tupa nda bar dyin zhakhdye kwaafdar baran. Dumbur yarang bar baran ka suya nda nu gha.

⁹ Nduk ka da mbu bar bu kuji tonggurong nang nu kunshe tlunar ndu zalale bu Shedad, ka shi dye lazhamku, ndu dye saiduku, ndu dyiku nuke nduk nu sun nu naran ba.

¹⁰ Ka shi lambar maatlindi ye nduki nuke a ve njiv suyari, kume wa zhang ndola zhire gha ma ku gwa danar ku.

¹¹ Kume nang Magham ka da ruk ndu lambar gwaanji ye wor ma ku maita woloku,

¹² tu kuma nduki nu zhangki maita zhire gha, tu ka tuk mundi bu muna tuk.

Chingndi gha Shaanggudang

¹³Yang wa küs kü kuna mi Magham aakochi küme tunu, nyeezaku nüke Magham a ndolaran. Küme vü nggarsan Magham wa daato nu tun gwa danar nü künshe zalale bü Jiimbi nü shibki nun gha kom ndu nü künshe maitar zhire.

¹⁴Qa nu nü künshe Labar mbarkandi nyem vürki yenwang, ma kü gwa nu me baanu mbu zhaaji bü Zhinerem gwaanji Yesu Masiya.

¹⁵Küme nang, nyeezaku, tun ching gha shaanggudang, tun khub me ghai nyem shogaki ye nu, aa mbu bala aa mbu lagarkat.

¹⁶Bu kü Zhinerem gwaanji Yesu Masiya ndu dyinan, ndu Magham Zhinkir baarem, nüke a ndolare, vür shokhkurokh me bun yerem nüke nüka shi woda ba, ndu sar memunar mbarkandi nü künshe munkir baran.

¹⁷Bu kü vür qaandi memunar ye nu, tu pa dümbur ye nu mbe aa nyi tluna ndu balar mbarkandi.

2 Tasalonikeku 3

Shi ma Barar küme Chem

¹Ye laudar san, nyeezaku, shi ma barar yerem ma kü balar bü Zhinerem gwaanji dlü maari dau dau, tu gwa zhaaji ba wa nü gwaki chele baanu.

²Shi ma barar yerem ma kü lawa rem bar mbu khar nü munar ku, küme nduki kap maitaki ba do.

³Yang Zhinerem gwaanji dya nü zhire, ka pa dümbur ye nu, tu kangga nu she Nü munar nang.

⁴Chem wa maita Zhinerem gwaanji dyine balar baanu, nü dyine tun a mbu dyi nyem zuki ye nu, yang tun ka zum guma ndu shiran.

⁵Bu kü Zhinerem gwaanji mbu ndu tun mbe ndolar bü Magham nang, tun ching gha shaanggudang mbe dümbur bü Masiya.

Wa Küs kü Shi mi Tlunari

⁶Nang do, nyeezaku, chem a zuran ye nu mbu dlum Zhinerem gwaanji Yesu Masiya nü dyine, kü shakh nu dyinonu ndu aa nyi nduk chele baanu nü shimndi khar bam. Chin nü zhangki mbu shogar nun gwaki khaaremang gha.

⁷Ai, tun ndu dyinonu tun wa zun nü dyine wa shipa kü shoga nu dyi nüke chem a shiran, küme sarchi nüke chem a suyen ndu tunu, nyem kha gha bam ba,

⁸nyem zum dyezum she njif nggur bam ba. Chem shikya bonye, chem a tlunar füdar ndu virkiri, ma kü kha mi ma shipit ye aaki ba.

⁹Nang nü wut nü dyine dya khalandi baarem ba ba, auwo, chem shi wanang ma kü kha mi ma dyi nüke tun ka naki she rem, tun shoga.

¹⁰Ai, aa sarchi nuke chem a suyen ndu tunu, chem wa ze nu nyem za, "Kap njif nu zhangki tluna gha, kу vur dye zumndi yenda ba."

¹¹Jiwa chem wa tuk za beeni nduki chele baanu dya nu shimndi khar bam ku, nuka shi tlunar aa num ku ba, kope gundi virki dyenda.

¹²Yang chem a balar ye pooni nduki nang, chem a wu wor tuk mbe Zhinerem gwaanji Yesu Masiya, nu dyine kу ki tlunar ku tu kus dyin vaanda, tu zum ndu vaanda.

¹³Yang tun nyeezaku, kу nggum nu ndu shir dyi toropndi ba.

¹⁴Njif nu zhangki mbu dyi nyem zuki ye nu mbu lagarkati nang gha kap, tun sa yiti yenda, tun shakh dyinonu ndu chin ma kу tuk kawa.

¹⁵Yang kу da nu nda nu mbu nu zhangndi baanu ba, tun wuri nda wa mudlo nu.

Laudarsi Balarang

¹⁶Bu kу Zhinkir gwaanji nu qaandi memuna, vur qaandi memunar ye nu ndu varan aakochi, mbu aa nyi tunu. Kу Zhinkir gwaanji kha gha suyen ndu tun kap.

¹⁷Nga Bulus nga kya bula qaandi nang ndu khara. Nang ke saidu nuke a mbu aa nyi lagarkati nang bulaki, ngga bula ba wanang.

¹⁸Bu kу munkir bu Zhinerem gwaanji Yesu Masiya kha gha suyen ndu tun kap.

1 Timoti

1 Timoti 1

Zobar Qaandi

¹Lagarkati nang a vi she Bulus pude bu Masiya Yesu ba wa nu Magham nu dana rem ndu Masiya Yesu dye sar memunarem kumaki,

²ma yir she Timoti nu khaki ma woi bang mbu maito nang. Ku munkir ndu nar zhiyayi ndu qaandi memunar nuka viki she Magham Zhinki ndu Masiya Yesu Zhinerem gwaanji kha gha suyen ndu to.

Wuri dyine Shogar Wollo

³Nga shim ku kha na gha mbu ghai Afisa, ba wa nang khudki ku shi na sarchi nuke nga Makidoniya, ma ku wu na beeni nduki nuke a shogar wollo nang ku njig ku.

⁴Yang to ze wor no za ku gwa nda dlumdi wor ye shinjiku ndu njeetli su dlum zhikankirku nuke nuka shi lauda ba nda ba. Pooni dyi nang kada bakya ndu keele, bu da ba nu zumndi gume bu tlunar bu Magham nu kunshe maito ba.

⁵Nga balar nang ma ku kha nu ndu ndolar na viki mbe memunar shakhshakhndi, ndu konyi mbarkandi, ndu maito piikandi.

⁶Beeni nduki wa gal gha mbe dyiku nang, tu gagkya ma shir balar bamndiku.

⁷A shim ku kha nda ma maalum shogar bibitiku bu Magham bara, yang nu zun dyi nuke a zuran ku ba, aa nuke wa gang nu dyinan ku.

⁸Chem wa zun nu dyine bibitikwang mbari, mbu nduk wa shi boote si wa nu shipaki.

⁹Chem wa zun tuk za nu vur bibitang ye nu dambu ba. Yang vur bibitang ye nu zhar bibitiku ndu nu zhangndi tukki maa ku, ndu nduki nuke nu zun Magham ku ba. Kom ndu nu solarku, ndu nduki nuke shakhshakh ba, ndu nduki nu zhangki mburi njiv bu Magham gha. Vur bibitang ye nu tlaghar zhin nda ndu man nda, ndu nu dkakhti dyinku.

¹⁰Kom ndu nu qaandi ndu yen waare burti, ndu nduki nuke mekhtan, ndu nu masar maava bara, ndu nu wolto ku, ndu nu saidu wolto, ndu kap dyi nu nggaki yen ndu shogar zhirekandi.

¹¹Nang ke shogar nu khaki torop ndu Labar mbarkandi nu zhaaji nuke Magham nu barka vurki ya ma ku wopa nga.

Kunar kume Munkir bu Magham

¹²Nuke Masiya Yesu Zhinerem gwaanji wa vur dumbur ya, nga kuna nda kume nu naki nga ma nu zhire tu daati nga ma shi nga tlunar yenda.

¹³Aa nuke dəau fara nga nü ndumndi Magham, ndü wuti bonye ndü vurti takashi ye nü mburi nda ku. Yang kap ndü nang tə na zhiyaye banga kume nga shi dyiku nang mbu song zunni ndü song maito.

¹⁴Munkir bu Zhinerem gwaanji wa nyedli nga madyi suyen ndü maito ndü ndolar na viki she Masiya Yesu ya.

¹⁵Balar nang dya ndooga: nuke wa kus kū aaki maita, Masiya Yesu a ba larji ma dana nü solar ku, yang chele baanda kap nga ke kuji.

¹⁶Yang tə Magham tuk zhiyaye banga, aa nuke nga kuji sola, ma kū nduki na kadanyi bu Masiya Yesu nü vya, tang kha ma dye saidu ye nduki nuke a ma maita nda gana fan ma gwa nyifi nuke bu shi woda ba.

¹⁷Bu kū gorkir ndü zhaaji kha Kuji Magham aakochi, chin nuke nggarsi ve nda ba yang laudar su ve nda ba, nduk nuka na nda ndü yiti ba, chin dyenda ke Magham! Amin.

¹⁸Yi banga, Timoti, nga zu dyiku nang yor kume dyiku nü Magham zuki nü dyine ro dəau fara. To ka shi wute mbarkandi madyi mbu ta mbu dyiku nang zuki yor nang,

¹⁹to khub maito baaro ndü konyi mbarkandi. Beeni nduki wa nggud ku mbe maito baanda kume wa zhang dyi nü konyi baanda zuki ye wora.

²⁰Khimeniyus ndü Alekhzanda a mbu pooni nduki nang, nga vur wor ye Shedad ma kū gwa shogar ku kū njig balar ndumndi ye Magham.

1 Timoti 2

Shogar dyine Ghaari ghai ye Magham

¹Gumapaali, nga pa dumbur ye nu ma kū shi nu, khuti ndü barari, tun a barar kume nduki ndü kunar ye Magham kume dyi nü shiki ye aa nyi nduku.

²Tun shi wanang tuk ye kujiku ndü nü kwaadarku kap, ma kū gwa mi khar mundi ndü qaandi memunar mbu sawar Magham madyikandi ndü khar viti shakhshakhndi ve aa nyi njiva.

³Dyi nang mbari, kume Magham nü Danar baarem wa ka tuk mundan madyi,

⁴chin nuke a shim kū aaki gwa danari, tu zun zhire tuk.

⁵Jiwa Magham kaada, nduk kaada tuk ke nü chingndi nü chele bu nduk ndü Magham, nang ke khuski nang Masiya Yesu.

⁶Chin vurki nyifi baran ma dli dyin nduki kap. Nang ke saidu nü Magham vurki ye larji mbu sarchi ni.

⁷Nang ke dyi nü saki tü daati nga tang kha ma pude ndü nü wopar balarang. Nga ke maalüm nü shogar ye kap nduki nüke dya Yakhudeku ba mbü maito zhirekandi. Dyi nüke nga zuran nang ke zhire ni, kotama nje mban ba.

⁸Nga shim aakochi kü khuzuku aa fun ghar khar wor shakhshakhndi nü vid*i* a bararku waare shokhnar ndü keele.

⁹Wanang tük, nga shim kü nusuku shi viri nü shipaki, tü sa dye sarku nü shipaki, kü shi khang sar dyiku ye dlebtiku ba, ndü sar dye ginarwe, ndü ndogdiku nü zhaaji, ndü dye sarku nü me müzhindi ba.

¹⁰Me bü nang, kü tlünakya dyi mbarkandi ku ba wa nü shipaki nusuku nü sawar Magham.

¹¹Kü nusu dlü shogar mbe khar tütük ndü vürti zhaaji madyikandi.

¹²Nang vür zalale ye nusu kü shoga bar ba, yang kü nusu kha ndü zalale dyine khusku ba; kü kha tütük.

¹³Kume dungkyia Adamu gumapaali kom tü shi Khawa.

¹⁴Nü lamba Adamu ba, lambakya nokhzang tü kha ma nü sola.

¹⁵Yang kap ndü nang ka dana nusuku nü kunshe khar qusongga, mbü wa zum guma mbü maito ndü ndola ndü khar shakhshakhndi, ndü kusi dyin.

1 Timoti 3

Dyiku nü Shipaki Dle gume bü nü Mbu Yesu ku

¹Balar nang dya ndooga shwat: kap njif nü shimki kü kha nji ma dle guma a shimkyia dyi nüke zhaaji si madyi.

²Kü dle guma kha waare zop gume nduki, nokhzan da, kü kha dya njif nüke varan buran, dyinan küsan, nduk mbarkandi, nü dlür runggiku, njif nüke ka dümaki shogar ye nduki madyi.

³Kü kha ma njif nüke nüka za dyema ba, yang nü lükshi ba nü dübar memüna, njif nüke varan buran nüka shim keele ba, yang nü vür varan ye ndolar müzhin ba.

⁴Wa küs kü düma khub rafti baran mbari, tü qusonggi baran kha ma nü mburi suquran a vür gorkir yenda ve aa nyi njiva.

⁵(Kume mbü nduk nü düma khub rafti baran ba, da ka düma khub Tabar bü nduki bü Magham kikimndana?)

⁶Kü kha ma njif nü dlüki Yesu mewa ba, mbü wanang ba bai gwaari dyin ka sa nda tü gwa kumar nü shiki ye Shedan.

⁷Wa kus ku dle guma kha ndu saidu mbarkandi gume nduki nuke dya nu mbu Yesu ku ba, kume ku shi dye kawa tu nggud nu mbu shaanggir bu Shedan ba.

⁸Wanang tuk, wa kus ku nu shaatar bu dle gume bu Tabar bu nu mbu Yesu kha ma nduki nuke nduki a na zhaaji baanda. Ku kha ma nu zhire, ku kha ma nu khang zar dyema ba yang nuka shi batal ma gwa nji muzhin ba.

⁹Wa kus ku khub zhire dumburkandi na viki ye dalang mbu maito nang ndu konyi mbarkandi.

¹⁰Wa kus ku buu nu tlunarku nang dong, mbu nu gwa zop mbe wor ba, kom tu kus tlunar ku.

¹¹Ku nusuki baanda tuk kha ndu zhaaji, ku kha ma nu gundi virki ku ba, ku kus vaanda tu shi zhire mbe dyi nuke a shiran ku kap.

¹²Wa kus ku nu shaatar nu tlunar ku nu mbu tabar bu nu mbu Yesu kha ma nu nokhzi da, ku khub rafti baran ndu qusonggi baran madyi.

¹³Nduki nu shiki tlunar mbarkandi mbu tabar bu nu mbu Yesu wa ka gwa dlum mbarkandi tu ka vur dumbur ye wor tu shi balar maitar Masiya Yesu nu wor shiki sawa su ba.

Dyi Tukakandi nu mbu Maito nyem Shiki.

¹⁴Nga bula balarku nang yoro, aa nuke nga sa memunara nu dyine ngga da ba bu shob ba.

¹⁵Mbu yang wa khubti nga nu gha ku, wa shipa ku zun na dyi nu shipaki ku nduki shi mbu rafti bu Magham. Nuke nang ke tabar bu nduki bu Magham nu nyifiri, yang chin ke zaure ndu dludlarsi zhire tuk.

¹⁶Keele su ba, dyi tukakandi nu mbu ghaari ghai baarem gor madyi: Wa wut varan mbu man va, Jiimbyang wa wut za chin nu zhire. Tu nu ruktiku bu Magham na nda, tu wopa nda ye nduki nu larji, tu nduki maita nda mbu larji kap, tu da nda ma yir vidi mbu zhaaji.

1 Timoti 4

Wuri nu dyine Maalumku nu Shogar Galkandi

¹Nang do, Jiimbyang wa wut ye dalangi za ye laudar su qaandi virkirku beeni nduki ka njig maita dyi nyem maitaki, tu mbu jiimbiku nu lambari ndu shogar bu khukheetiku.

²Pooni shogarku nang kada vi she nu lambarku nu munar bamndi nuke konyi mbarkandi baanda mutan, wa no za va nu gha ndu vi nuke bai a si.

³Pooni nduki nang wa ka nggutl ndukiku shir burti ndu zumndi beeni dye zumndiku, yang Magham shiki dye zumndiku nang ma kūnduki nū maitaki tūzūn zhire ku tūdlu ku ndu kuna.

⁴Ai dyi nū Magham dungki kap mbari yang tun a nje nūke nduk ka zhangki ba mbu nduk wa dlūndu kuna,

⁵kume wa kha shakhshakh nūkunshe balar bū Magham ndu barari.

Nū Tlunar Mbarkandi bū Masiya Yesu

⁶Mbu ta wut dyiku nang ye nyeezerem to ka kha ma nū tlunar mbarkandi bū Masiya Yesu, nū gorki mbu balar maito nang ndu shogar mbarkandi nūke ta khutloran ma bar meeni.

⁷Shi bakh ndu shinjiku bamndi nūke boota sūba yang zundi Magham a nje mban ba. Me bū nang to khutlo vaaro to kha ndu pooni khar viti nūke Magham a shimndan.

⁸Dakhti mbu va boota sūkodom, yang khar viti nūke Magham a shimndan boota sūve aa nyi njiva, kume wa shi alqawar barke ye nduk mbu khar viti baarem fan larji ndu fūdar wuri.

⁹Balar nang dya ndooga shwat: wa kūs kūnduk dluri nda guma da.

¹⁰(Chem a bonye ndu wute), kume chem a sa memunarem ye Magham nū nyifiri chin nūke dya nū danar aaki, yang nūshi wa nduki nū maitaki ba.

¹¹To wopa, to shoga dyiku nang ye nduki.

¹²Njig na tūnjif nggur ndumndor kume to woi ba, yang to kha ma dye shoga chele bū nūmbu Yesu ku, mbe bala, ndu khar viti baaro, ndu wuti ndola, ndu maito, ndu khar viti shakhshakhndi.

¹³To ki karanta Bular balar bū Magham ye nduki, ta wopa balarang ndu shogaran bara kope nga gabī.

¹⁴Kūnjig na vurti nūke a mbe ro no gwaki nūkunshe dyi nū Magham zuiki sarchi nūnduk kudaandikwang saki khar barke yorang ba.

¹⁵To kūs dyiku nang madyi, to vūr va kap ye wora, ma kūaaki na zumndi gume baaro.

¹⁶To kūr vaaro ndu shogar nūke ta shiran. Gun solo to zum guma ndu dyiku nang, kume mbu ta shi wanang, to ka dana vaaro ndu nduki nūke a gwa dlūmdi wor yoro.

1 Timoti 5

Shogar Khar ndu Kuduwku, ndu Nduk Kudaandiku, ndu Maaviku

¹Wu na geema nü shokhna ba, to shi balar yenda wa dya zhu nü khaki ro. To shi balar ye nyakhtlirku wa nyeezoro,

²geema nusuku wa mankirku, wonkharku wa nyeezoro, ndü shakhshakh memuna madyi.

³To dang kudüw nusuki nüke nü shaata kha wor ba mbari.

⁴Mbü yang qusonggya nje kha kudüwang, aa dya zhikankirku, kü qusonggyang nggasi shoga tlunar ghaari ghai baanda nü kunshe ngguti kheeti baanda. Shir wanang ka sa kudüwang tü gwa shaatar ku ba wa nü shaataki wor guma fara. Magham wa ka tük mündan madyi.

⁵Kudüw nokhzi nüke nduk kha nda ba yang nü shaata kha nda ba, ka sa memunaran ye Magham, a khuti nda ndü bararku virkir ndü füdari ma kü gwa nji shaatari.

⁶Yang kudüw nokhzi nüke a khar tükti mündi baran, mütan aa nüke a nje khurma.

⁷To zü balarku nangang ye wora ma kü nduki na wor ma nü zop ba.

⁸Aaki nüke nüka dang kheeti baran ba, nü shi wa rafti baran ba, njif nang wa keela maito nyin shiki tü duk njif nüke nü maita ba maatli.

⁹Bü shiga nusu nü mbü kudüw ba kope sonyi baran wa peeta dyin njong, yang wa shi khar mbarkandi ndü zhimen nü mütkyang.

¹⁰Wa kha zundan mbe tlunar dyi mbarkandi, wa mola qusonggi baran mbari, ndü dlur runggiku. Kom ndü tlunar shaata ye nü mbu Yesu ku, ndü shaata nduki nüke a mbü damtari, ndü vürti dyinan ma shi dyi mbarkandi ve aa nyi njiva.

¹¹Yang sa na kudüw nusuki nüke a mbü dümbür baanda mbü shigar nang ba, küme sarchi nüke shimndi dyi nü mbu memuna wora dukki vürti dyin wor ye Masiya ka shim kü shi nda burti.

¹²Shir wanang ka sa tü da dut kumar ye dyin wora, küme wa küna nyel alqawar nü daki ku gumapaalyang.

¹³Qurse nang, wa ka shoga khar bamndiku tü ka baara maa ku a viri rafa rafa. Yang khar bamndang dyenda ba, wa ka shi ndaane ku, tü ji fan tü dü fan a balarku nüke nü shipa ba.

¹⁴Nga shim tuga kü kudüw nusuku nüke a mbü dümbür baanda shi bürti ku, tü kha qusonggi, tü nggut rafti baanda, ma kü nü zhangndi baaremang gwa balar malkandi nüke ka shiki dyine rem ba.

¹⁵Kume beenan ku wa mbüm a mbu Shedan ku do.

¹⁶Mbu nokhzi nggur a nje nü mbu Yesu nüke kuduw nusuku a nje mbu kheetiku baanda, kü nokhzi nang shaata wora, tü da tadar baanda bar dyine tabar bù nü mbu Yesu ku. Shir wanang ka sa tü tabar bù nü mbu Yesu kwang gwa zalale shaatar kuduw nusuku nüke nü shaata kha wor ba mbari.

¹⁷Vur ma gorkiri suyen nü wuti kunari ye nduk kudaandiku nüke a tlunar mbu tabar bù nü mbu Yesu ku mbari, nü shi wa nduki nüka wopaki balar ndu shogaran bar ba.

¹⁸Bular balar bù Magham wa zü za, "Sa na kutuk ye me dla sarchi nüke a tluna ba," kom ndu "Nü tluna wa shipa gwa dye bi baran."

¹⁹Ku tlogha na dar zhaano nü dyine nduk gori nüke a tlunar mbu Tabar bù nü mbu Yesu ba, kope ta gwa saiduku rap ma yir kunung.

²⁰Yang nduki nü shiki sola, to wu wor gume nduki, ma kü beenan tük sawa.

²¹Nga balar nang yoro gume Magham ndu Masiya Yesu ndu nü rüktiku bù Magham nü datki, yang to mbu dyiku nang ndolar dyin sù ba, yang wut na ta shim njif nggur tü duk njif nggur ba.

²²Shi na wakho daati dle gume ma sa khar barke nü dyine nda ba, yang sa na va nü mbu solar bù njif nggur ba, to bu vaaro to kha shakhshakh.

²³Ki na za dyim bamndi dyenda ba, yang to ki za dyim anap kodom kume khaati mbi nüke a damtaru ndu va nüka shiki khang khatang.

²⁴Solar bù beeni nduki a ye dalangi, aaki wa zuni me kü kuma wora. Yang bù beeni ndukyang kada vi ye dalang gana fan.

²⁵Wanang tük, tlunaraku mbarkandi a ye dalangi, yang aa nüke nduki shiki mbu tuka nüka shi tuka ba.

1 Timoti 6

¹Kap njif nüke a khar maava, kü vur gorkir madyikandi nü shipaki ye zhin nü rafa, ma kü puz dlum Maghamndi baarem ndu shogar baarem ba.

²Kü maaviku nüke nü rafti baanda dya nü mbu Yesu ku ndum nü rafti baanda kume wora mbu shapir da mbe Yesu ba. Me bù nang, shipa tuga wor ka shiki tlunar ye nü rafti baandang madyi, kume nü rafti ku baanda nüke a zum boote tlunar baanda nang dya nü mbu Yesu nüke wor maavikwang a ndolaranang. Wa küs kü shoga na bar to pa dumbur ye wor dyine dyiku nang.

Wuri dyine Shogar galkandi ndu Shimndi Muzhin

³Aaki shogaki dyi nggur bar zum nüke nü kha torop ndu balar bù Zhinerem gwaanji Yesu Masiya ba, yang dya shogar bù Magham ba,

⁴njif nang dya nü gwaari dyin, yang nü zun aa nüm ba. Nü taman dyi mbarkandi ba a shimkya keele ndü dakhla dyine balarku. Ai dyi nang ke nü bar ndü zhiri ndü dakhla, ndü puziku ndü tamandi dyi malkandiku nü dyine nduki,

⁵ndü khang keele ndü nduki nüke kwaari baanda wa sagha, yang zhire kha wor ba. Pooni nduki nang a na mburi Magham dya njif gwar guna.

⁶Yang mburi Magham ndü gundi memuna dya guna madyi.

⁷Kume nyem a ba larji ndü aa nüm ba, yang chem bu gab ndü aa nüm zum ba.

⁸Yang mbu dye zumndi a nje khaarem ndü dye sari, nang wa gama rem.

⁹Nduki nüke a shim kü kha nda ma nü guna wa ka ngguñ nü mbu buuriku. Tu zhan mbu shaanggir shimndi dyi malkandiku zum zum, ndü shimndi dyiku bam bam nüke nüka saki nduki tu suburi tu khul ye muti.

¹⁰Jiwa shimndi mužhin ke dlüdlarsi aa nyi pooni muna. Kume shimndi mužhin beeni nduki wa gal gha mbe maito nang tu da dut chiti mbi ye var wor madyikandi.

Dyiku nüke kü Timoti shi

¹¹Yang to njif bu Magham, shokh dyinor ndü dyiku nang, to sa dyinor ma lab dyi toropndi, ndü khar viti nüke Magham a shimndan, ndü maito ndü ndola, ndü sar memuna mbe kadanyi, ndü dubar memuna.

¹²Shi dakhlar maito mbarkandi. To dlü dye bi nü nyifiri nüke nüka shi woda ba, kume qa ma nang, sarchi nüke to shiki saidu mbarkandi gume saiduku khangndang.

¹³Nga zuran yoro gume Magham nü vürti nyifiri ye aa nü, ndü Masiya Yesu nü vurki saidu mbarkandi gume Puntus Bilatus.

¹⁴To khutlo woparku nang waare dye zop ndü dye puzi ma yir ye sarchi nü Zhinerem gwaanji Yesu Masiya kada gabki.

¹⁵Bar bu Magham nang ka kha mbu sarchi nü shipaki. Magham nü barka, chin dyenda ke nü zalale aa nü, Kuji bu kujiku, ndü Zhinkir bu zhinkirku.

¹⁶Chin dyenda ke nüka shi mut ba, nü khar mbu yarang nüke nduk a nje nüke ka dümaki yir bing ndü yarangang ba. Chin ke njif nüke nduk a nje nü naki nda sar da ba, yang a nje nüke ka ba naki ba. Kü zhaaji ndü kwaadar nüke kodokhsı ba kha nda. Amin.

Shogar dyine Guna

¹⁷Zü ma ye nü gunarku nü mbu larji nang kü kha ndü gwaari dyin ku ba yang kü sa memuna wor nü dyin gunar baanda nüke nüka shob ba nda ba. Kü sakya

memuna wor ye Magham nuka vurki aa num yerem kharan nggaran ma ku tuk mi mundi.

¹⁸Ze wor ku shi me mbarkirku, tu kha gunaran tuk mbe tlunar mbarkandi, ku ki vurtan ye nduki khar wor nggaran, nu shimndi shakhti dyi ba nda ndu nduki.

¹⁹Shir wanangang a shikya dungdi ye va nda nuke ka khaki ma dludlarsi khar viti baanda nuke a bari, kume ka gwa nyifiri nuke chin ke nyifi zhirekandi.

²⁰Timoti, to dang dyi nu saki nu mbu kha ma nggutanang. To shakh dyino ndu balar bamndiku nu wuti ndumndi ye Magham, ndu shogar nuke nyeedlan ndu keeleku nu daki ku za dya zuni yang gatlan.

²¹Mburi shogar nang wa sa tu beeni nduki gal gha mbe njiv maito nang. Ku munkir kha gha suyen ndu tunu.

2 Timoti

2 Timoti 1

Zobar Qaandi

1Lagarkati nang a vi she Bulus pude bü Masiya Yesu wa nü Magham shimki tü rukti nga ma kü zu nga alqawar nyifi nüke a mbe Masiya Yesu.

2Ma yir she Timoti yi banga nüke nga ndolaran. Münkir, ndü nar zhiyaye, ndü qaandi memunar na viki she Magham Zhinki ndü Masiya Yesu Zhinerem gwaanji kü kha gha suyen ndü to.

Kunar ndü Par Dümburi

3Nga kuna Magham nüke nga tlünar yenda ndü konyi mbarkandi ba wa nüke zhikankir ku bang shiki. Nga ka kwaroro aakochi mbü barar banga.

4Mbü nga kor dyim ghoori baaro, tang ka kasha na ro, ma kü nyel nga ndü bong memuna.

5Wa kor maito ba zhirekandi ya, nang ke pooni maito bü zhiko Loyis, ndü mo Yunis, yang leendang nga zun shwat a nje mbe ro.

6Nang ke dyi nü saki nga kwaaran yor nga za kü shi na boote madyi ndü vürti nü Magham shiki yor sarchi nang saki khar barke nü dyinoro.

7Jiwa Jiimbi nü Magham vürki yeremang dya nü sawa ba, yang Jiimbyang dya nü zalale ndü ndolari, ndü nü küsi dyin.

8Kume nang, tük na kawar saida Zhinerem gwaanji ba, yang tük na kawar bang kume wa khiiri nga gha kume chin ba. Gonta ma dyinonu ndü nga mbe bonye nüke chem a zaran kume Labar mbarkandi nü zalale bü Magham nang.

9Magham danaki rem, tü qa rem ma kü kha mi shakhshakh. Nü qa rem kume tlünar nyem shiki ba, qa rem kume shimndi baran ndü münkir baran. Vür münkir baranang yerem nü kunshe Masiya Yesu me kü dung larji,

10tü yang wut münkirang yerem ye dalangi nü kunshe bar bü Nü Danar baarem Masiya Yesu. Chin suyaki muti nü gha ta ba nü nyifiri nüke nüka shi mut ba yerem ye yarangi nü kunshe Labar Mbarkandang.

11Magham wa sa tang kha ma nü waazu, ndü pude bü Yesu, ndü maalum kume Labar mbarkandi dandi nang.

12Nga za bonye kumen ba wa nüke nga zaran leendang. Yang kap ndü nang nü kha ya ma dye kawa ba kume nga zun njif nang maitaki, nga zun nü dyine ka bu dyin dungdi nang vürki yenda kap, kope Füdar naandang.

13Khub shogar zhirekandi no tükki sha nang, tü kha ma njiv shogar mbarkandi yoro, mbe maito ndü ndolar nüke dya baarem mbe Masiya Yesu.

¹⁴Khutlo shogar zhirekandi nu vurki dungdan ye ro nu kunshe shaatar bu Jiimbi shakhshakhndi nuke kharan mbe rem.

¹⁵Ta zun nu dyine aaki mbu dlar ghai Asiya wa yabti nga gha, kap ndu Faijelus ndu Khamojenis.

¹⁶Ku Magham na zhiyaye bu rafti bu Onesiforus, kume wa ka pa dumbur ya, nu ka tkkawa kume wa k*hiiri* nga gha zhaarum ba.

¹⁷Me bu nang, sarchi nu da khulki nu Roma, suburti sarchi su ba tu lab maa nuke nga si, kope nu gwaki nga.

¹⁸Bu ku Zhinkir gwaanji na zhiyaye bu Onesiforus ye Fudar gabti baran! Ai, to ndu dyino ta zun mbari pooni shaatar ku nu shiki ya mbu ghai Afisa.

2 Timoti 2

Soje Zhirekandi bu Masiya

¹Yang to yi banga, kho ndu dumbur nu kunshe munkir nuke a mbe Masiya Yesu.

²Dyi no tkkki sha gume saidu ku khang, to shoga ye nduki nu shir zhire ma ku shoga ku ye nduki ngguri.

³Tun gun memuna nu mbe bonye wa sojeku zhirekandi bu Masiya Yesu.

⁴Ai, soje zhirekandi a nje nuke ka saki dyinan nu mbu dyi bu nduki nuke dya soja ba ba, kume a shim ku dle gume baran tkk mundi baran.

⁵Wanang tkk mbu palam duarku ndu kmndi jiriku, nduk a nje nuke ka gwaki dye bi ba kope wa mbu bibiti nuke a mbu palamang.

⁶Ai, nu ghuti nu shiki tlunar madyikandi shipaki ku nggaasi zum boote damang gumapaali.

⁷To shi kwaari dyine dyi nang zuki yor nang, kume Zhinkir gwaanji ka sa to da mbu aa nunum kap.

⁸Kor nu dyine Yesu Masiya nu jiiki ndu chin bar mbe muti, a viki me sham bu Dauda. Nang ke Labar mbarkandi nuke nga woparanang.

⁹Nga za bonye nang kume Labar mbarkandi nuke nga woparanang, tu gundi nga nughuha ndu yakhli wa njif nu shiki zop ngguri. Yang nduk a nje nuke ka duumaki gun balar bu Magham nughuba.

¹⁰Yang nga gun memunara ndu aa nunum kume nduki datkandi, ku gwa danar ku nu kunshe Masiya Yesu, tu gwa viri nu mbu zhaaji nuke nuka shi woda ba.

¹¹Balar nang dya zhire shwat, nu zuki za, Mbu chem wa mut suyen ndu chin, chem ka kha ndu nyifiri suyen ndu chin,

¹²Mbu chem wa gun memuna rem, chem ka shi kwaadar suyen ndu chin. Mbü chem wa keela zundi nda, ka keela tük za nyin zunderem ba.

¹³Mbu nyem ka shi zhire ba, chin dya nu zhire, kume do bu keela dyinan ba.

Nu Tlunar nuke Magham a Shimndan

¹⁴To ki kor dyiku nang ye wora, to wu wor tük gume Magham nu dyine kū ka shi keele bam bam dyine balarku ba, kume boota su ba, ka suburkyu nduki nuke a tuktan.

¹⁵Shu dyi nuke to ka dümaki kap ma kū gwa na dlur mbarkandi she Magham. To kha ma nu tlunar nuke tom tük kawa mbe tlunar nuke ta shiran ba, to shoga balar zhire nang bar torop ba wa nu zuki.

¹⁶To da balar bamndiku nu wuti ndümndi ye Magham, kume nu shiran ku wanang wa ka dū ku bakh mbü song sawar Magham.

¹⁷Pooni shogar baanda nang wa ka kha wa mbirmbong nuke a zum dlu var nduku. Khimeniyus ndu Filetus a mbü nduki nuka shiki pooni balar nang,

¹⁸kume wa ngga njiv zhire ku gha a zuran ku za, ai, Magham wa woda ji ndu nduki bar mbe muti, a tlagha maito bu beeni nduki.

¹⁹Yang su dundi dumburkandi nu Magham dunkyang, ba a nje shokhkurokh ndu yitum nu saki nu dyinan. Nu zuki za, "Magham wa zun nduki nuke baran" yang "Kap njif nuke a zuran za chin bu Zhinkir gwaanji kū shakh dyinan tu kha bakh ndu tlunar malkandi."

²⁰Ai, dye tlunarku nuke a nje mbü rafti gwaanji dya dye tlunarku nu shiki ndu ginarwa ndu nggirgim dyenda ba, beenan shi ndu qufa tu shi beenan ndu dabti dundi. Shi beenan ma kū shi tlunar nuke zhaaji si ndu wora, yang shi beenan ma kū shi tlunar nuke zhaaji su ba ndu wora.

²¹Kap njif nu shakki dyinan ndu dyiku nuke zhaaji su bandi nang, ka kha ma dyi nu khaki shakhshakh ma tlunar nuke zhaaji su ye nu raftang, a nje daasaran ma aa nyi tlunar mbarkandi.

²²Do shimndi dyiku malkandi ku bam bamndi nu me woi, to sa dyinoro ma lab dambi ndu maito ndu ndola, ndu qaandi memuna, suyen ndu nduki nuke a qa Zhinkir gwaanji ndu memunar shakhshakhndi.

²³Shokh dyinoro ndu keeleku nu me nggubung bamndi nuke dyin su ba. Ta zun nu dyine pooni dyinan wa ka ba ndu dakhlari.

²⁴Kū nu tlunar bu Magham kha ma nu keele ba, kū kha ma nu mbarkir ye aaki, kū kha ma njif nuke ka dümaki shoga bara, yang nu zhangndi nduk ba.

²⁵Kom kū wu nduki nuke a kare ndu shogar baran mbe bu tokh memuna, bai Magham ka vur maa ye wor tu nggod ku tu zun zhire.

26Mbu wa gab ku nu mbu kwaari baanda, ka lawa ku mbe shaanggir nu Shedan kuski wor su ma ku mbu shimndi baranku.

2 Timoti 3

Khar Viti mbu Laudarsi Qaandi Virkirkku

1Zun nu dyine mbu laudar su qaandi virkirkku bonye a nje madyi.

2Kume nduki ka kha ma nu shimndi dyin vaanda, nu ndolar muzhindi ku, nu wakhti ku, nu gwaari dyin ku, nu puziku bam bam. Nu song tukti man nda ndu zhin nda, nu song wuti kuna, nu shimndi khar mbu zop ku,

3nu song ndola, nu khubti yen nu mbu memuna wora. Nu suburti dlum nduki, nu song kusi dyin ku, nu munar ku, nu kare ku ndu dyi mbarkandi.

4Nu zumndi amana, nu wakho nuke dyin su ba, nu nggunggal ku, nduki nu shimndi tukti mundi tu duk shimndi Magham.

5Dam a wutan ku za wor nu zundi Magham, yang khar viti baanda wa keela zalale nuke a mban. Shakh ma dyinonu ndu pooni nduki nang.

6Chele pooni nduki nang beenan wa ka pada tu ka vi nu mbu raftiku bu nduki. Tu ka za dyin nusuku nuke nggubungan ku yang solar wa duk dumbur baanda tuk, ndu shimndi dyi malkandiku zum zum nuke a nggum wora.

7Wor ke pooni nusuku nuke a dyin shogar ku aakochi, yang kap ndu nang nu zun zhire ku ba.

8A khar ku wa Janes ndu Jambures nu shiki kare ku ndu Musa, nduki ku nang tuk a kare ku ndu zhire, kwaari baanda wa sagha, maito baanda dya nu bamndi.

9Yang bu du bakh ku ba, kume me nggubung baanda ka da dal dam dau ba wa nu bu Janes ndu Jambures datlki dam.

Laudarsi Shogarang

10Leendang ta woda ta zun shogar banga, ndu dye shir mbarkandi banga, ndu kurti banga, ndu maito, ndu kadanyi, ndu ndolari, ndu sar memunar mbe kanadyi nang ka shiki.

11Ta zun bonye ndu takashi nu gwaki nga mbu ghai Antakiya, ndu Ikoniya ndu Listura. Yang kap ndu nang tu Magham lawa nga mban.

12Shwat aaki nu shimki ku shi khar viti baran ndu dye shir mbarkandi bu Magham mbe Masiya Yesu ka za bonye.

13Yang nduki malkandi ndu nu lambar ku nu tlunar malkandi ku ka shaata maatli, a lamba nduki, nduki a lamba wora.

¹⁴Yang to, zum guma ndu dyi no shogaki, to maita madyi, kume ta zun nduki no shogaki kha wora.

¹⁵Kor nu dyine ta shoga bular Balar bu Magham shakhshakhndi nu shogaki njiv gwar danar yoro nu kunshe maitar Masiya Yesu ji ba woi kodomma.

¹⁶Kap bular Balar bu Magham piiran a vi she nda, boota su tuk ma shogari, ndu duti dlumdi, ndu kwaadar khar viti bu nduku, ndu durti nduk ve njiv toropndi.

¹⁷Ma ku njif bu Magham kha nyeedlan, daasaran ma aa nyi pooni tlunar mbarkandi.

2 Timoti 4

¹Nga balar nang yor gume Magham ndu Masiya Yesu, nuke ka ba kumaki nu nyifiri ku ndu nduki nu mutki, nu pitl gabti baran ndu kwaadar baran.

²Shi waazu bu balar bu Magham; to kha daasaran aa zalala nje aa a nje ba; to dur nduki, to wu wora, to pa dumbur ye wora ndu kadanyi madyikandi ta shogaran bara.

³Jiwa sarchi a nje a bari nuke nduki bu shim shogar zhirekandi ba. Me bu nang dyi nuke memuna wora shimndan ndu dlumdi wor nuke a khum wora. Ka sa tu du ku she maalumku nuke ka zuki dyi nuke a shim tuktan ku ye wora.

⁴Nduki ka zhang tuk zhire gha tu gab ndu khangkal baanda ye tukt shinjiku.

⁵Yang to, kus vaaro mbe aa nyi tunu, to gun memuna ro mbe bonye, to shi tlunar bu nu wopar Labar mbarkandi, to nyel tlunar baaro ye khar ba ma maavi bu Magham.

⁶Jiwa sarchi nuke a ma vurti nga wa sadke wa shi, nang ke sarchi nuke nga ma yir vara.

⁷Nga shi wute mbarkandi, nga woda ra wute, nga khub dungdi maito nu vurki dungdan ya nughha mbari.

⁸Leendang dye zhar nu tlunar dambi a nje daasaran kume nga, chin Zhinerem gwaanji nuke dya nu kumar zhire ka ba vurki ya ye Fudar naandang. Yang ka ba vurkya ya nga dyenda ba, ka ba vur ye kap nduki nuke a buran ku mbe ndola ma na nda gabti baran.

Beena Balarku

⁹Shu dyi nuke to ka sumaki shiran kap to da ba sha dau dau,

¹⁰Dimas wa njigti nga kume ndolar dyin larji nang, wa du varan Tasalonika, Kurezens wa du Galatiya, kom Titus wa du Dalmatiya.

¹¹Luka dyenda kya suyen ndu nga. A lob Markus tun a ba suyen ndu chin, kume ka kha ndu boota ya mbu tlunar nuke nga shiran.

¹²Nga ruk Tikikus nu Afisa.

¹³Mbu ta bar to da ba ndu lukti mbiti nang njigki nu she Karbus mbu ghai Turowas, ndu lagarkati bu^larkwang, nu shi wa lagarkati kuzumndiku nu bularkwang ba.

¹⁴Alekhzanda nu budlang wa shi dyi malkandi ya madyi. Zhinkir gwaanji ka dli gade ni yenda kume dyi nyin shiki.

¹⁵To kur va ndu chin tuk kume wa shi kare ndu wopar baarem nang madyi.

¹⁶Ye sarchi nang chingki nu gume kumar gumapaali ma lawa nga dyina nduk a nje nu khaki nu gaanja ba tu aaki yahti nga gha. Ku Magham shiga nang nu dyin wor ba.

¹⁷Yang Zhinkir gwaanji a nje suyen ndu nga tu pa dumbur ya, kume balar bu Magham nang ku gwa wopar madyi ma ku nduki nuke dya Yakhudeku ba tukki. Wa lawa nga bar mbu me muzamndi.

¹⁸Zhinkir gwaanji ka lawa nga bar mbe aa nyi dyi malkandi, ka khutlo nga, tu du ndu nga mbu kwaadar baran mbu vidi. Ku zhaaji kha nda kodokhs i shwat ba! Amin.

Zobar Qaandi nu Laudar san

¹⁹To shi qaandi ye Bursikila ndu Akila ndu nu mbu Yesu nuka tabaki nu ka bu Onesiforus tuk.

²⁰Erastus a kha gha mbu ghai Koranti, yang nga njig Turofimus nu Militus kume varan mun ba.

²¹Shu to da ba dau me ku nomandi shi. Yubulus ndu Pudens, ndu Linus, ndu Kulaudiya ndu kap nyeezerem ku a zoba qaandi baanda ye nu.

²²Ku Zhinkir gwaanji kha gha suyen ndu jiimbonu. Munkir baran ku kha gha suyen ndu tunu.

Titus

Titus 1

Zobar Qaandi

1Lagarkati nang a vi she Bulus maavi bu Magham ndu pude bu Yesu Masiya. Daati nga tu rukti nga ma ku pa nga dumbur ye maito bu nduki nu Magham datki ma shaata nga wor tu zn zhire nu khaki torop ndu nu mbu Magham ku.

2Maito nu zundi nuke dlaran ve sar memuna ye nyifi nuke nuka shi woda ba. Magham nuke nuka shi wollo ba shiki alqawar nang kaabu nggarsi sarchi.

3Tu yang wut nu dam mbu sarchi nu khaki torop mbe balar baran nuke nga waazu ni, nu vrki dungdan ya nu kunshe zr bu Magham Nu Danar rem.

4Ma yir she Titus, woi banga zhirekandi mbe maito nuke a kha rem kap. Munkir ndu qaandi memunar na viki she Magham Zhinki, ndu Masiya Yesu Nu Danar rem ku kha gha suyen ndu to.

Tlunar bu Titus mbu ghai Kuret

5Nga njig to nu Kurit ma ku kwata na tlunar nu khaki, yang to dat dlegumeku mbu aa nyi ghai, ba wa nang zuki yoro.

6Wa ks ku ndukkudaandi kha waare zop gume nduki, ku kha ma nu nokhzi kaada, ku kha ma njif nuke qusonggi baran wa maita Yesu ku. Yang ku kha ma qusonggi nuke nduki nu zn wor ndu dye shir malkandi ndu zhangndi tukti maa ba.

7Ma nuke dle gume bu tabar nu mbu Yesu dya nu tlunar bu Magham, wa ks ku kha waare zop gume aaki. Ku kha ma njif kakufsakhndi ba yang nu wakho shokhna ba, ku kha ma nu zar dyema ba, yang nu gangndi dakhla ba, ku kha ma nu burtar guna ve njiv batal ba.

8Me bu nang ku kha ma nu dlur runggiku, nu shimndi shir dyi mbarkandi, njif nuke dyinan kusan madyi, njif nuke chingndan dyine zhire, njif nuke shakhshakh, njif nuke wuran.

9Wa ks ku dle guma kha ma njif nuke khubki balar bu Magham zhirekandi bang bang ba wa nu shogaki bara. Ma ku kha ma nu par dumbur ye beeni nduki nu kunshe waazu ndu shogar mbarkandi, tu wut ye maa nuke nduki nuke a kare ndu shogar baranang galki gha ku.

10Nduki a nje khang nuke nuka mbu zr bu dlegumeku ba, nu balarku nuke dyin su ba, nu lambar ku, nu shi wa beeni Yakhudeku nu gangki vaanda nu dyin balar dlarsi ba.

11Wa ks ku wu wor ku kha yit ku, ma nuke a lakhta raftiku khang nu gha mbe shogar dyi nuke nu shipa ba bara ma ku gwa nda guna ve njiv batal.

¹²Aa, da chele nduki nü Kuret nüke a chele nduki nü daki ku za dya annabi baandang zuki za, "Kureteku dya nü kotame ku aakochi, nduki malkandi, nü khaati var nü akum ku."

¹³Yang saidu nü zukyang dya zhire. Kume nang to wu wor madyi, ma kü shi maito zhirekandi ku,

¹⁴tü njig tük shinjiku bü Yakhudeku, ndü mbu bibitiku bü nduki nü zhangki zhire gha.

¹⁵Aa nüm shakhshakh she nduki nüke memüna wor shakhshakh. Yang tun a nje shakhshakh she nduki nü zop nüke nü maita ku ba, kume memüna wor ndü kwaari baanda zopan.

¹⁶A zuran ku ndü me wor za wor wa zün Magham, yang tlunar baanda wa ngga yen ndü zundi Magham. Wa kha ma dye zhaane ku, nü zhangndi tükti maa, nü shipa shir dyi mbarkandi ku ba.

Titus 2

Shogar dyi Zhirekandi bara

¹Yang wa küs kü shoga na dyi nüke toropndi bara, nang ke dyi nü khaki torop ndü shogar zhirekandi.

²To shoga ye kumandiku kü kha ma nü lusar memüna, kü kha ma kumandiku nüke nduk ka naki zhaaji baanda, nü küsi dyin ku, kü ching gha mbar mbe maito, mbe ndola ndü gundi memüna.

³Wanang tük tun shoga ye geema nusuki kü shi khar viti ku nü shipaki bü nusuki nü mbu Yesu. Kü kha ma nü kotama ku ba, kü zar dyema kha ma dye shir baanda ba. Kü shogakya dyi nüke mbarkandi bara,

⁴ma kü shoga ye nusuki pichichindi kü ndola zhime nda ndü qusonggi baanda.

⁵Tü küs dyin vaanda, ndü khar viti shakhshakhndi, kü kha ma nü tlunar bü rafti baanda, nü shir mbarki, nü mburi zür bü zhime nda, ma kü aaki püz balar bü Magham ba.

⁶Wanang tük to pa dümbür ye nyakhtlirku kü kha ma nü küsi dyin ku.

⁷Mbe aa nyi tunu to kha ma nduk nü tlunar dyi mbarkandi, tü nduki ka shoga sho ro. To shi shogar baaro ndü küsi dyin to vür va nü si,

⁸ndü balar nuke ye mbu si kü nduk gwa dye püz mban ba. Shir wanang ka sa to vür kawar ye nü kare ku ndü to ku kume bü gwa dyi malkandi nüke ka püzki rem sü ba.

⁹To shoga ye maaviku kü mbu zür bü zhin wor nü rafa mbe aa nyi tunu, ma kü mun mbu wora. Kü nggam bala ye wor ba,

¹⁰yang ku muura tun bar kha wor ba. Me bu nang ku kha ma nduki mbarkandi nu shir zhire, ma ku shogar bu Magham Nu Danar rem gwa zhaaji mbe aa nyi tunu.

¹¹Jiwa munkir bu Magham nu danari a vi ye dalangi ma bar she nduki kap.

¹²Munkir nang a shogaran yerem za, ku zhang mi dye shir ku nuke dya bu Magham ba, ndu shimndi dyiku nu larji gha, chem kus dyinerem, chem kha ma nu dambi, ndu pooni dye shir bu Magham mbu larji nang.

¹³Chem shi khar baarem wanang sarchi nuke chem a khar buri ndu sar memunar ye barke nuke a bari, nang ke bar bu zhaaji bu Maghamndi baarem gwaanji nu Danar baarem Yesu Masiya.

¹⁴Yesu vurki dyinan ma ku dli dyinerem chem kha ma nduki zumndi nuke a kashar shir dyi mbarkandi ku.

¹⁵To shoga dyiku nang bara. To pa dumbur ye nu tuktor ku, to wu wor ndu zalale nuke a khaaro kap. Ku njig na tu aaki ndumndor ba.

Titus 3

Khar Viti nu Shipaki nu Mbu Yesu ku

¹To kor ye nduki baaro ku ki mbu zur bu nu kwaadarku ndu nu zalale ku, ku ki mbu suqur wora, tu kha daasaran ku ma shi aa nyi tlunar mbarkandi.

²Ku zu balar malkandi nu ve aaki ba, ku shi khar baanda mbe qaandi memuna, ku kha ku ndu kaduri ku kha ma nu dubar memunar nduki.

³Jiwa dau far chem nggubungan, nu zhangndi tukti maa ku, chem sagharan. Chem maavi bu shimndi dyiku zum zum ndu melakh dyiku zum zum, chem kharan mbe muna ndu zhiri, nduki a zhangnderem chem a zhang yen.

⁴Yang sarchi nuke munkir ndu ndolar bu Magham nu danar rem a viki ye dalangi,

⁵tu Magham dana rem. Yang shi nang kume dambi baarem ba, shi kume daanar baran tu dana rem nu kunshe wurti nu Jiimbi shakhshakhndi nu saki tu khaarem mewa chem kha ndu mewar nyifiri.

⁶A zukya chin Jiimbi shakhshakhndi nang nu dyine rem tu boosa rem nu kunshe Yesu Masiya Nu Danar rem.

⁷Shi wanangang ma ku gwa mi khar waare zop gume Magham nu kunshe munkir baran, chem zum dye mbu ge nyifiri nuke nuka shi woda ba nuke memuna rem saran dyinan.

⁸Balar nang ndooga shwat. Nga shim ku matanu dyiku nang madyi, ma ku nduki nu maitaki Magham vur vaanda nu ve boote si mbe tlunar mbarkandi. Dyiku nang mbar madyi, ka kha ndu boota ye aaki tuk.

⁹Yang shokh dyino ndu keele bamndiku, ndu shigar su dlum zhikankirku, ndu khang keele ndu dakhlar dyine bibitiku, kume dya dyi bamndiku boota su ba.

¹⁰Yang mbu ta wu nu shimndi shakhti dyin sar da ma yir nu rapan, to shakh dyino ndu chin.

¹¹Zun nu dyine pooni nduki nang wa sagha ku, yang solar baanda wa woda kuma wora.

Laudarsi Balarang

¹²Mbu nga ruk aa Artemas aa Tikikus nu sho ro, to shi dyi nuke to ka dumaki kap ta ba sha mbu ghai Nikapolis, kume nga shim kha nga nu far mbu nomandang.

¹³Shu dyi nuke to ka dumaki tuk to shaata Zenas chin lauye nang, ndu Apolos mbe yir baandang. To shi dyi nuke to ka shiki ma ku mbud dyi nggur ku ma yir nang ba.

¹⁴Wa kus ku nduki baarem vur dyin wor tu shoga tlunar dyi mbarkandi, ma ku shi shaatar ku mbu gangndi tun wa ji. Ku shi khar bamnda ku ba.

¹⁵Nduki nuke chem a suyen ndu wor a qaandi yor ku kap. To shi qaandi ya ye nduki nuke a ndola rem mbe maito nang. Ku munkir bu Magham kha gha suyen ndu tun kap.

Filimon

Filimon 1

Zobar Qaandi

¹Lagarkati nang a vi she rem, nga Bulus nuke a nje khiiran zhaarum kume tlunar bu Masiya Yesu ndu mudlerem Timoti. Ma yir she Rapterem Filimon nuke chem a shim nda madyi, yang dya mudlerem mbu tlunar nuke chem a shiran.

²Bular nang tuk ma yir she Afiya khaterem nusukandi ndu Arkipus mudlerem mbu dakhlari ndu tabar bu nu mbu Yesu ku nuka tabaki nu kaa baaro.

³Ku munkir ndu qaandi memunar na viki she Magham zhinerem ndu zhinerem gwaanji Yesu Masiya kha gha suyen ndu tunu.

Kunar ndu Barar bu Bulus ye Magham kume Filimon

⁴Nga ka kuna Magham kume to aakochi sarchi nuke nga bararku banga.

⁵Jiwa nga ka tuk labar maito baaro mbu Zhinerem gwaanji Yesu ndu ndolar nuke ta wutan ye nduki bu Magham kap.

⁶Nga barar yoro kume ching na gha kartap mbe zur maito ba ye nduki, kume ku da na mbu dyi mbarkandiku kap nuke dya baarem mbe Masiya.

⁷Mudla, nga kasha ndolar nuke ta wutan madyi, ta pa dumbur ya. Jiwa ta sa memuna nduki bu Magham tu kha shokhkurokh.

Khuti kume Onisimus

⁸Kume nang, aa nuke mbe Masiya, ngga dumma butl memunara tang sa to shi dyi nu shipaki shi na.

⁹Yang kume ndola, nga khutoro, nga Bulus, nuke nga geema yang leendang nga khiiran zhaarum kume Masiya Yesu.

¹⁰Nga khutoro me bu woi bang Onisimus nang khaki wa zhinki she nda sarchi nuke nga zhaarum.

¹¹Dau fara nu kha ndu boota yor ba, yang leendang wa kha ndu boota yerem.

¹²Nga rukti nda ma ku da ba shoro, chin nuke memunara a dyine nda.

¹³Nga shim tuga njig nga nda nu sha tu ki tlunar ya me baaro ye sarchi nuke nga nje khiiran zhaarum kume Labar Mbarkandang.

¹⁴Yang nang shim shi nga dyi nggur waare shimndi baa ba, nang shim ku me mbarkir ba kha wa no shim shiran ba yang nduk wa ranna ro.

¹⁵Bai Onisimus njig to me qaandi kodomma kume to ka ba dlur nda nu shoguma da.

¹⁶Ta ma dlur nda ma khar maava dyenda ba, wa duk wanang leendang, a khar khaterem nuke chem a shimndan. Mbü nga shim nda to da, ai to ka shim nda duktı nang, ye khar baran maavi baaro ndu njif nu maitaki Zhinerem gwaanji!

¹⁷Mbü chem a khar khachinki ndu to mbü tlunar nang, to dlur nda wa nuke to ka dluki nga.

¹⁸Mbü Onisimus wa shi zop yoro, aa kudum ba kya dyine nda, to zham sha.

¹⁹Nga Bulus nu dyina kya bular nang nu khara nu dyine ngga dli dyen.

²⁰Wanang tuk, khachinkir banga, nga khutoro to shi munkir nang ya kume Zhinerem gwaanji. Mun memunara ya mbe Masiya!

²¹Nga maita nu dyine to ka mbu zur banga, nang ke dyi nu saki tang shi bular nang, nga zun nu dyine to ka shi duktı dyi nang zukyang.

²²Qurse nang, dooso maa qaandi ya, kume nga sa memunara nu dyine Magham ka tlogha su bararku baanu tu ngga nga gha tang a gab nu she nu.

²³Apafaras nuke a zhaarum suyen ndu nga kume Masiya Yesu a zoba qaandi ye nu.

²⁴Markus, ndu Aristakus, ndu Dimas, ndu Luka, wor nuke dya mudla ku mbü tlunarang a zoba qaandi ye nu tuk.

²⁵Ku munkir bu Zhinerem gwaanji Yesu Masiya kha gha suyen ndu jiimbonu.

Yibraniyeku

Yibraniyeku 1

Yi bù Magham wa Duk nü Rüktiku bù Magham ndù Zhaaji

¹Zhu tang Magham wa shi balar ye zhikaneremku ve njivku zum zum ye sarchiku khang nü kunshe annabiku.

²Yang ye laudarsi qaandi virkirku nang shi balarang nü kunshe Yi baran. Magham dung aa num ndù aa num nü kunshe Yi baranang. Datkyia chin tük ma kù aa num kha ma baran.

³Chin ke yarang bù zhaaji bù Magham ndù shipar bù Magham shikütüt. A khar da ndù Magham. Chin khubki aa num nü kunshe balar baran nüke zalale a si. Qurse nü shibki solarku nü gha, tük khan mbù vidí dyin bun züma bù Nu Zhaaji kap.

Yesu wa Duk nü Rüktiku bù Magham

⁴Kume nang Yesu wa duk Nu rüktiku bù Magham, ba wa nüke dlum nü Magham vürki yenda wa duk baanda gwaari.

⁵Jiwa sar da nü Magham ze nü rükti baran nggur za, “To Yi banga, nga kha ma Zhu meeni” ba. Yang a nje da chele baanda nü züki yenda za, “Nga kha ma Zhu, ta kha ma Yi banga” ba.

⁶Yang tük sarchi nüke Magham a rük Ye Gomir baran nü mbù larji, tük zu za, “Bu kù nü rüktiku bù Magham kap ghar ghai yenda.”

⁷Nü Magham jiiki ma balar bù nü rüktiku baran tük zu za, “Magham wa ka sa nü rüktiku baran tük kha wa khükheeti, nü tlunar yenda ku ka kha wa ghiindi bai.”

⁸Yang dyine Yi baranang, tük zu za, “Zhakhdye kwaadar baaro, ai Magham, a nje aakochi me tüb su ba, zaabir kwaadar baaro dya nü dambi.

⁹Ta shimkyia tlunar dambi, ta zhang yen ndù muna madyi! Nang ke dyi nü saki tük Magham, Maghamndi baaro, waka nügha, tük vür zhaaji yoro guma ndù nyeezoku, tük pu mor bong memünar yoro.”

¹⁰Tük zu tük za, “Gumapaali, Zhinkir gwaanji, to dungki dlüdlarsi larji, maa vidku dya tlunar bù khaaro.

¹¹Ka suya ku, yang baa ba ta nje kap baanda ka guma tük nggumku wa luku.

¹²To ka dyikhla wor nügha wa kapari, ka paata wor nügha ba wa nüka paataki kapar gundi. Yang baa no ka shi paata ba, sonyiriku baa nü ka shi woda zum ba.”

¹³Magham zükyia ye nyi nü rüktiku baran za, “Khon ve dyin bun nü züma kope nga sa nü kare ku ndù to tük kha ma dye khatli mbù saaro ra?”

¹⁴Yang shwat da, nü ruktiku bū Magham dya jiimbiku nü tlunar ku ma shaata nduki nuke a ma zum dye mbū ge danar ba goma?

Yibraniyeku 2

Gwar Dlumndi ye Balar bū Magham

¹Kume nang, wa kūs kū sa mi khankal baarem madyi nü dyine dyiku nyem tukki, ma kū nduk duterem bar chem gal gha ve njiva ba.

²Yang mbūke zobar balar nü zuki yerem nü kunshe nü ruktiku bū Magham, wa kūs ma kū nduk mbu, yang aa nyi njif nü zhangki tuktan gha, ndū nü zhangki mburan gha, wa gwa kumar nü shipaki.

³Chem ka lawa kikimndana mbū chem wa zhang danar gwaanji nang gha? Danar gwaanji nang Zhinkir gwaanji ndū dyinan nggaki sū zuran. Nduki nü tukki balar baranang wa wut yerem za shwat dya zhire.

⁴Kom Magham wa shaata wut saidu baran nü dyine baanda nü shikyang, nü kunshe dye saiduku, ndū dyiku nuke nduk nü sun nü naran ba. Kom ndū dye lazhamku zum zum, ndū vurtiku nü shakki nü kunshe Jiimbi shakhshakhndi wa nü shimki.

Njif nuke ka Daki remi ma Viri nü Zhena

⁵Magham nü sa fūdar wur nuke a bar nuke chem a balaranang nü mbū bun nü ruktiku baran ba.

⁶Me bū nang tu njif nggur saida mbū būlar Balar bū Magham ye maa nggur za, Ai Magham, “wodye nduk dya num kwa no damtaki ndū chinang, yi bū nduk, nuke ta dang ndang?

⁷Ta shir nda tu kata nü ruktiku baaro, to shi zhar yenda ndū zhaaji madyikandi no vurki yenda ndū gorkiri,

⁸to sa aa num nü mbū bunan.” Nu Magham saki aa num nü mbū bun nduku, tun a nje nuke nü vur zalale ye nduk dyinan ba. Aa nuke leendang, nyem na nduk a kwaafar dyine dyiku kap ba.

⁹Chem nakya Yesu nü saki tu kata nü ruktiku bū Magham me sarchi kodomma. Yang leendang wa vur zhaaji ndū gorkir yenda kume wa shi bonye nü kunshe munkir bū Magham ka dar mudī me bū nduk kap.

¹⁰Magham dungki aa num, chin kya nggut aa num tuk. Kume nang, mbū Magham a ma sa qusonggi baran khang kū gwa zhaaji, ka sa tu Yesu kha nyeedlan nü kunshe bonye nü zaki.

¹¹Jiwa chin nü saki nduki tü kha shakhshakh, ndü wor nü khaki shakhshakhang, zhin wor da. Nang ke dyi nü saki Yesu nüka tük kawar zuran za dya nyeezanku ba.

¹²Wa zü ye Magham za, “Ngga wopa Dlümor ye nyeeza, ngga khamdo ro mbü tabar nduki.”

¹³Wa zü tük za, “Ngga dla vara nü ve Magham tük.” Tü gab tü zü tük za, “Wonji nga, suyen ndü qusonggi nü Magham vürki ya.”

¹⁴Yang nüke qusonggi nang dya dlu ndü tom, tü kha wa wor tük nü daki man var nüke dya dlu ndü tom tü kha man var wor wayen. Shi wanang ma kü tlaghah nji njif nüke zalale müdi a mbü kharan, chin ke Shedsan, nü kunshe müti baran nü shiki.

¹⁵Wa kotl nduki bar kap, nang ke nduki nüke sawar müti günki wor nügha, tü kha ma maava mbü khar viti baanda.

¹⁶Shaatakyu nü rüktiku bü Magham shwat ba, shaatakyu qusonggi bü Yibram.

¹⁷Nang ke dyi nü saki tü gab ndü chin tü kha wa nyeezan ve aa nyi njiva. Ma kü kha ma kuru gwaanji bü Magham. Nü shir zhire, nü nar zhiyaye tük mbü tlunar nüke a shiran ye Magham. Ma kü kha nji ma sadke nü dlaki quran ma da shipiti tadar solar bü nduki ye dyinan.

¹⁸Nüke chin ndü dyinan wa za bonye sarchi nü buuki nda, ka düuma shaata nduki nüke a mbü buuri.

Yibraniyeku 3

Yesu wa Duk Musa ndü Zhaaji

¹Kume nang nyeezaku wakakandi, nun gwaki qar vid*i* she Magham tük, shi ma kwaari dyine Yesu chin nüke dya puda ndü Kuru gwaanji bü maito nüke chem a saidaran nang.

²Yesu wa shi zhire ye njif nü datki nda, ba wa nü Musa shiki zhire mbe tlunar baran mbü tabar nduki bü Magham.

³Njif nü dünnki rafti wa duk raftang nü zhaaji. Wanang tük Yesu wa duk Musa zhaaji bakh madyi.

⁴Jiwa aa nyi rafa nü dündan a nje, yang Magham dünnki aa nüm.

⁵Musa wa shi zhire mbe tlunar baran ye khar baran maava chele nduki bü Magham, wa shi balar dyine dyi nüke Magham a ma zuran gana fan.

⁶Yang Masiya dya nü zhire mbe khar baran Yi bü Magham dyine nduki bü Magham. Chem ke nduki baran mbü chem wa züm guma ndü shokhkurokh

memuna, chem a sa memunarem suyen ndu wakhti dyine dyiku nuke chem a bu bar baanda.

Wuri dyine Song Maito

⁷Kume nang, ba wa nu Jiimbi shakhshakhndi zuki, “Meeni mbu tun wa tuk suqur Magham a balar,

⁸ku shi nu kaakudakh memuna wa nun shiki ye sarchi tonggurong mbu gaarang ba. Ba wa fudar nu buuki nga ku mbu gaarang.

⁹Wa tab memunara tu buuri nga ku fara, aa nuke wa na tlunarku nang shiki me sonyi dyin vat.

¹⁰Nang ke dyi nu saki tang shi shokhnar ndu ndukiku zaman naandang, tang zu nga za, ‘A zhangndi nga gha ku mbu memuna wor aakochi, nu zun njivku bang ba.’

¹¹Tang shi shokhna tang kumnda nga za, “Bu vi nu mbu maasi bang ku sar da ba.”

¹²Nyeezaku, shi ma dyi nuke tun ka dumaki ma ku njif nggur chele baanu nuke solar ndu song maito nuke a mbu memunaran ka saki nda tu njig Magham nu nyifi ba.

¹³Tun ki pa dumbar ye yen aa nyi fuda. Shi ma boote ndu aa nyi sarchi nuka qaki za “Meeni”, ma ku aa da chele baanu kha ndu kaakudakh memuna nu kunshe lambar bu sola ba.

¹⁴Jiwa chem nduk yen mbe Masiya mbu chem wa khub maito baarem ndu dumbar ji ve nggarsan ma yir she laudar san.

¹⁵Ba wa nu zuki za, “Mbu tun wa tuk suqur Magham meeni, ku shi nu kaakudakh memuna wa nun shiki ye sarchi nun shiki tonggurong ngang ba.”

¹⁶Nu ki tukki suqur Magham, yang kap ndu nang, tu shi tonggurong yenda kwang na? Ai, wor ke ba nduki nuke Musa shiki dle gume ye wor ta vi ndu wor bar mbu ghai Masarang ba goma?

¹⁷Magham shi shokhnarang ndu nu ki me sonyi dyinvat nda na? Ai, nang ke ba nduki nu shiki solar ku, tu nggud ku tu mudi mbu gaarang ba goma?

¹⁸Nu ki Magham kumndaki nu dyine wor za, bu vi ku nu mbu maasi baran sar da ba ndang na? Ai, wor ke ba nduki nu zhangki mbu zur baranang gha de?

¹⁹Kume nang chem wa na nu dyine song maito saki nu dumma viri nu mbu maasi nang ku ba.

Yibraniyeku 4

Fudar Maasi kume Nduki bu Magham

¹Nuke alqawar viri nu mbu maasi baran a nje ma bar leendang, chem kur vaarem madyi do ma kу njif nggur kuna gwa viri nu mban ba.

²Jiwa chem wa woda tuk Labar Mbarkandang ba wa nu tukki ku. Yang Labar mbarkandi nu tukki kwang nu boota wor sar da ba, kume nu dlу ku suyen ndu maito ba.

³Yang chem nyem maitaki, chem ka viki nu mbu maasi nang. Chem a kor balar bu Magham nu zuki za, "Nga shi shokhna tang kumnda nga za, 'Bu vi nu mbu maasi bang ku sar da ba.' " Magham zu wanang aa nuke wa woda tlunlar baran ye searchi nu dungki larji.

⁴Jiwa wa shi balar bu fudar nu mut ye maa ngguri nu zuki za, "Ye fudar nu mut tu Magham mas ndu tlunlar baran kap."

⁵Yang wa gab tu maata balar nang rong ma kaani tu zu za, "Bu vi ku nu mbu maasi bang sar da ba."

⁶Yang zalale a nje leendang ye nduki ma kу gwa maasang ku. Nduki nu tukki Labar mbarkandi nu balar maasi nang zhu nu gwa maasi kwa ba, kume nu maita balarang ku ba.

⁷Magham wa daasa fudar nggur nu qaki za, "Meeni". Wa shi balar bu fudar nang nu kunshe Dauda, ba wa nu bular Balar bu Magham zuki zhu za. "Meeni mbu tun wa tuk suqur Magham, kу shi nu kaakudakh memuna ba."

⁸Mbu tuga Joshuwa wa vur maasi ye nduki bu Magham, tuga Magham nu shi balar Fudar maasi nggur zum tuk ba.

⁹Nang a wutan za maasi ye qaandi nu mut nggur a nje kume nduki bu Magham.

¹⁰Jiwa kap njif nu viki nu mbu maasi bu Magham ka ba mas ndu tlunlar baran ba wa nu Magham maski ndu baran.

¹¹Kume nang, shi mi dyi nuke chem ka shiki kap ma vi mi nu mbu maasi nang. Ku aaki kuna viri nu mban wa nu kunaki ku kume zhangndi tukti maa ba.

¹²Balar bu Magham nyifi si yang a tluna shwat, me nang nyamnyam wa duk aa nyi kaskar nuke men rap. Wa ka vi nu mbe nduku, tu mber chele bu jiimbi nduku ndu nyifiri baran, tu vi chele bu mebarku ndu bolgo. Wa ka kuma kwaari bu nduku ndu dyi nu kurki mbu memunaran.

¹³Tun a nje mbu dungdiku bu Magham nuke tukaran she nda ba. Aa num ndu aa num qundan, a ye dalangi, a naran. Chem ka shiga su dyi nyem shiki mbu khar viti baarem yenda.

Yesu ke Gorkir Kuru gwaanji

¹⁴Yang do, nuke gorkir kuru gwaanji a nje khaarem, chin ke Yesu Yi bu Magham chin nu duki mbu visi gume Magham, khub mi maito baarem nu gha bang bang.

¹⁵Jiwa chin gorkir kuru baaremang dya njif nu damtaki ndu tufati baarem. Kume wa gwa buuriku ve aa nyi njiv nu buuki rem, yang nu shi sola ba.

¹⁶Kume nang, ku kha mi ndu shokhkurokh memuna. Chem a song nu bing ndu zhakhdye munkir nu kwaadar bu Magham ma ku na zhiyaye baarem. Chem gwa munkir, nuke ka shaataki rem mbu sarchi nuke chem a gang tunu.

Yibraniyeku 5

¹Ka dat aa nyi gorkir bu kuru ku chele bu khuzuku ma ku shi tlunar ye beeni nduki, chin ka chingki me baanda dyine dyiku nuke bu Magham. Chin ke nu vir vurtiku ndu dlar sadkeku kume solarku.

²Ka dumma taata nduki nu song zundi ndu nduki nu nggaki njiva gha, ma nuke chin ndu dyinan tufitan.

³Tufati baranang, saki tu kus ku vir sadke nu dlaki nu gha, kume solar bu nduki dyenda ba, yang kume solarku baran tuk.

⁴Nduk a nje nuke ka datki tlunar nu zhaaji nang ye dyinan ba. Wa kus ku Magham qa nda, ba wa nu qaki Kharuna.

⁵Wanang tuk Masiya nu da varan ma ku kha nji ma gorkir bu kuruku ba. Me bu nang, Magham wa ze nda za, “To Yi banga, nga kha ma Zhu meeni.”

⁶Tu gab tu shi balar ye maa nggur za, “To kuru nuke laudarsi ve ba, wa nuke dulbu bu Melkizedek wutki.”

⁷Sarchi nuke Yesu a mbu larji, wa shi bararku ndu khutiku ndu ghoori ndu dyim ghoori madyikandi. Wa shi bararku baran ye Magham nuke ka dumaki lawa nda bar mbe muti. Kume dya nu vurti gorki mbe sawar Magham, tu Magham tlogha su barar baran.

⁸Aa nuke Yesu dya Yi bu Magham, wa shoga mburi suqur mbe bonye nu zaki.

⁹Ma nu khaki nyeedlan, tu kha ma dludlarsi danar nuke woda su ba ye nduki nuke a mbu suquran kap.

¹⁰Kha wanang kume Magham daati nda tu kha ma gorkir bu kuruku wa nu dulbu bu Melkizedek wutki.

Wuri dyine gabti nu Gana

¹¹Dyiku a nje khang nyem shimki ku zu mi ye nu dyine dyiku nang, yang ka shi shar ku zu mi ye nu, kume nun ka da mbu tun dau ba.

¹²Leendang shipa tuga tun ka shogaki bar ye nduki, yang ma bar meeni tun a shim ku njif nggur maata shogarku ndolndolndi nu balar bu Magham ye nu. Nun khul ma zum dye zumndi kaakudakhndi ba, tun a zakya bibi dyenda!

¹³Njif nuke bibi ke dye zumndi baran dya beela, nu zun aa num dyine shogar dambi ba.

¹⁴Yang dye zumndi kaakudakhndi dya bu nduki nu gorki. Poonan ke nduki nuka shiki boote ndu kwaari baanda aakochi, tu ka shakh chele bu dyi mbarkandi ndu dyi malkandi.

Yibraniyeku 6

¹Kume nang, gang mi gha dyin shogar pichichindi nyem dluki nu gumapaali dyine Masiya ba, yang zum mi guma chem gori. Ku kha mi chem a shogakya shogar maitar Magham, ndu nu nggooti njigti tlunarku nuke ka duki ndu chem mbe muti ba.

²Kom ndu shogar dyine baptisme, ndu nu sar khar barke, ndu nu jiiri bu mytiku, ndu kumar fudar wuri.

³Chem ka zumkya guma mbu Magham wa tlogha san yerem.

⁴Jiwa ka shi shar ku nduki nu gwaki yarang balar bu Magham, ndu nduki nu darki vurti bu Magham nu mbu vidi, ndu nduki nu gwaki me baanda mbe Jiimbi shakhshakhndi.

⁵Kom ndu nduki nu darki mundi bu balar bu Magham ndu zalale nuke a bar fudar wuri.

⁶Mbu wa gab nu gana ku mbe maito baanda ku nggod ku kume khar asar baanda a kalkya Yi bu Magham nu gha ku tuk zum, a wut kawar yenda gume nduki ye dalangi.

⁷Maa vughai nuke a gwa romndi aakochi, wa ka bana kabtiku zum zum nuke nu ghutan ku ka gwaki boote ni, maa nang dya maa nu gwaki barke bu Magham.

⁸Mbu yang maa nang a banakya njekhti ndu wuzundi ku malkandi, bu kha ndu boota ba. Maa nang Magham wa shi bing mi barke baran. Ye laudar san ka ba va nda nu gha.

⁹Raptaku, aa nuke chem a pooni balar nang, chem wa maita nu dyine baanu tun wa dlu barke nu dukki mbaari qurse danar baanu.

¹⁰Magham dya nu song shir zhire ba. Bu mona tlunarku nun shiki nu ndolar nun wutki yenda sarchi nuke tun a shaata nu mbu Yesu ku ba, ba wa nuke tun a dyin shiran ma bar meeni.

¹¹Chem a shim kü aaki züm guma ndü shiran wanang ma yir ve laudar san, ma kü nyel nu dyi nun saki memuna nu nü dyinanang.

¹²Nyem shim kha nu ma tüskun ba, yang mbu ma dyin sari wor nüke nü kunshe maito ndü kanadyi tü dlü dye alqawar nü Magham shiki ye wora.

Zhire Alqawar bü Magham

¹³Ye sarchi nü Magham shiki alqawar ye Yibram, shi alqawar nang nü kumndari. Yang kumndari ndü dlüman nüke tun a nje nü dukki nda gwaari nüke ka kumndaki sü ba.

¹⁴Magham wa zü za, “Ngga sa barke yor shwat, ngga sa tü qusonggi baa shi khang madyi.”

¹⁵Qurse Yibram wa gun memunaran ndü kadanyi madyi, wa dlü dyi nü shiki alqawaran yendang.

¹⁶Nduk ka kumndari ndü njif nü dukki nda gwaari. Kumndarang ka sa tü alqawarang kha zhire keele sü ba.

¹⁷Wanang tük, nü Magham shimki kü wut nji ye nduki nüke a ma züm dye mbu ge alqawarang nü dyine, shwat dyi nyin daki ye memunaran bü shi paata ba. Wut zhire bü alqawar nang nü kunshe kumndar nü shiki.

¹⁸Yang do, dyiku a nje rap nüke nüka shi paata ba, yang bü shi tü Magham shi song zhire dyinan ba. Nüke dyinang dya dye par dumbar ye memunarem madyi, chem nyem daki kumne gwami chem khub maitwang, chem ka gwa par dumbar madyi.

¹⁹Chin sar memunar baarem nang saki chem ching gha shaanggudang waare sawa. Yesu viki nü mbu mbu madyi, tü dü qurse kapar nüke a mbu rafti bü Magham nüke a vidang me baarem.

²⁰Yesu nü kayaki rem viri nü ve maa nang, vi kumne chem, tü kha ma gorkir bü kuruku nüke lauda si sü ba, mbu dulbu bü Melkizedek.

Yibraniyeku 7

Melkizedek Kuru gwaanji

¹Jiwa Melkizedek wa shi kuji Salem, ndü kuru bü Maghamndi nü dukki aaki zhaaji. Gama ndü Yibram sarchi nü Yibram a gabki qurse wa züm loobo dyine kujiku nggur nü shiki dakhlar ndü wora. Nü Yibram gamaki ndü Melkizedek, tü Melkizedek sa barke yenda,

²Tü Yibram vur zake bü aa num yenda. Gumapaali, dlüm Melkizedekang mban za “Kuji Dambu.” Kom ndü kuji Salem tük, mban za, “Kuji Qaandi Memuna.”

³Yang Melkizedek zhinki kha nda ba manki kha nda ba, yang nü nduk zun dlüdlarsan zum ba. Füdar nü khaki nda nje ba yang füdar mütì baran a nje ba. Wa nüke Yi bù Magham dya kuru nüke kodokh venda ba, wanang tük Melkizedek dya kuru nüke kodokh venda zum ba.

⁴Nggut ma gwaari bù njif nang ka. Tu Yibram zhikan zhikanerem vür zake dyiku nü da lawaki bar mbu dakhtarang yenda.

⁵Leendang Bibitang a shim nduki nü me sham bù Lawi nüke dya kuruku kù dlü zake she ndukiku, wor ke nyeezi wora, aa nüke kap baanda dya qusonggi bù Yibram ku.

⁶Yang bù Melkizedek, aa nuke nü kha da ndu wor ba, tu dlü zake kha Yibram, tu sa barke ye chin Yibram nü Magham shiki alqawarang yenda.

⁷Njif nü saki barke ye nduk wa duk nü dlür barkyang gwaari shwat.

⁸Wonji aa kuruku na viki me sham bù Lawi, aa nüke wa ka müt ku wa ka dlü zake kha nduki. Yang bù Melkizedek, nü dluki zake kha Yibram a nje ndu nyifiri ba wa nü züki nü dyine nda.

⁹Nduk ka duma züran za Lawi ndu dyinan, nü ka dluki zakyang wa vür zake baran nü kunshe Yibram.

¹⁰Nduk ka zü wanangang kume sarchi nü Yibram gamaki ndu Melkizedek nü kha Lawi dong ba, kume a nje mbe zhikan.

Yesu wa Melkizedek

¹¹Mbu tuga nduk ka kha nyeedlan kume khar baran ma kuru nü me sham bù Lawi (ma nüke a vür bibitang ye ndukyang kumen). Nüm saki ma kù kuru nggur a ba chin na ba ki mbu dulbu bù Melkizedek nü khaki zum ndu bù Kharuna na?

¹²Kume mbu wa paata me ghai bù kuruku, wa küs tük kù paata bibitang nügha.

¹³Chin njif nüke chem a balar baran nang, a vi me sham nggur zum. Aa da nduk a nje me sham baanda nü khaki ma kuru tu shi tlunar bù kuruku dyin dukulang ba.

¹⁴Zhinerem gwaanji a vi me sham bù Yakhuda shwat, yang nü Musa shi balar bù me sham nang sarchi nüke a balar bù kurukwang ba.

¹⁵Balar nang a vi ye dalang madyi sarchi nü kuru nggur zum a viki, nü khaki wa Melkizedek.

¹⁶Yang kuru nang nü da ba nü kunshe mburi me ghai tom me sham ba, a ba nü kunshe zalale nyifi nüke nüka shi suya ba.

¹⁷Kume wa saida nda za, “To kuru nüke laudarsi su ba, mbe shipar bù Melkizedek.”

¹⁸Wa dung Bibiti nu zhu nu konggol, kume zalale nu kata yang boota su ba.

¹⁹(Jiwa bibitang bu duma sa dyi nggur tu kha nyeedlan ba). Nang ke dyi nu saki tu daasa dyi nu dukki mbaari nuke chem ka saki memuna rem nu dyinan ma ku song mi nu bing ndu Magham.

²⁰Yang nu shi waare kmnnda ba! Beenan kha ma kuru waare kmnnda.

²¹Yang baran kha ma kurwang suyen ndu kmndar nu Magham shiki za, "Zhinkir gwaanji wa woda kmndari, yang bu nggod balar baran ba, 'To kuru nuke nuka shi lauda ba.' "

²²Yesu wa kha ma nu wuti alqawar nu dukki mbaari nu kunshe kmndar nang shwat.

²³Kuruku nu zhu wa shi khang ku kume muti wa nggutl wor zumndi guma ndu tlunarku baanda.

²⁴Yang bu Yesu wa kha ma kuru nuke laudarsi ve nda ba, kume a nje ndu nyifiri bu mut tuk ba.

²⁵Kume nang ka duma dana nduki nu da ba ki she Magham nu kunshe nda aakochi, kume a nje ndu nyifiri laada su ba, a zum guma ndu khuti Magham kume wora.

²⁶Chem a gangkya pooni gorkir kuru nang. Chin shakhshakh, waare zop, shibtan, wa wakanda nu konggol tu njig nu solarku, tu da nda nu vidi dyine aa num kap.

²⁷Nu kha wa gorkir kuruku naandangang ba. Nu ka vr dlu sadke aa nyi datli ma da da ba, kume nuka vr sadkyang kume solar baran kom tu vr kume solar bu nduki ba. Vr sadke baran sar kaada ye kharki, sarchi nu vrki dyinan.

²⁸Jiwa bibitang ka datkya gorkir kuruku chele bu nduki nuka tbki. Yang kmndar na ba ki qurse Bibitang, datki Yi baran nu khaki nyeedlan kodokhs*i* ba.

Yibraniyeku 8

Yesu ke Kuru bu Mewar Alqawarang

¹Kap dyi nuke chem a zuran nang chin ke gorkir kuru a nje khaarem nuke a nje kharan bun zuma bu zhakhdye kwaada bu Nu Gorkirang far vidi.

²Chin gorkir kuru nang a tlunar baran mbu Kib shakhshakhndang, nang ke zhire ye maa nuke Magham a si yang Magham ndu dyinan saki, dya nduk ba.

³Ka dat gorkir kuru ma vr vurtiku ndu sadkeku. Wanang tuk wa shipa ku gorkir bu kuruku baarem nang kha ndu dyi nuke chin ka vrki.

⁴Mbu a nje mbu larji nang tuga nu kha ma kuru sar da ba, kume kuruku a nje zhu nuke a zoba vurtiku wa nu Bibitang zuki.

⁵Yang kuruku nang ka shi tlunar baanda mbu Kib shakhshakhndi nuke chin ke shipar jiimbi nuke a vidī. Kume sarchi nuke Musa a ma za shekhdekh nuke Magham ka khaki mban nang, wa wu nda za, “To shi aa num tu kha ba wa shipar nu wutki yor dyin dlengang.”

⁶Yang leendang wa vur tlunar kuru nu dukki baanda mbaari ye Yesu, ba nuke alqawar nu Yesu chingki nu chele bu Magham ndu nduki. Alqawar tadakandi nang wa duk mbaari kume shir nda nu dyine alqawar mbarkandi.

⁷Mbu tuga alqawar nu gumapaalyang nu kha tubtan ba, ai, tuga nu shi nggur zum qurse nang ba.

⁸Yang Magham wa na zop bu nduki baran nu zuki za, “Nga zuran ye nu, sarchi a nje a bari, nuke ngga daasaki alqawar mewakandi ndu nduki Israila ndu Yakhuda.

⁹Nang bu kha wa alqawar nang shiki ndu zhikankirku baanda, sarchi nang khubki khar wor tang dut wor bar mbu ghai Masar ba. Kume nu mbu dyi nu alqawar bang zuki ba, tang vi bar mbu njiv baanda, nga Zhinkir gwaanji kya balar nang.

¹⁰Wonji alqawar nuke nga ma shiran ndu nduki nu Israila mbu qaandiku nuke a bari, nga Zhinkir gwaanji kya balar nang. Ngga sa bibitiku bang nu mbu kwaari baanda, ngga buylan mbu memuna wora. Ngga kha ma Maghamndi baanda, tu kha ma nduki bang ku.

¹¹Gana nduk bu shoga ye nu bing baran tuk ba, yang nduk bu shoga ye khachin tuk za, ‘Zun Zhinkir gwaanji ba.’ Kume ka zundi nga ku kap baanda, ji dyin nduki nu dukki kodomme chele baanda ma yir dyin nduki nu dukki gwaari.

¹²Jiwa ngga ndum dyoti mbi baanda ye wora, ngam bu kor solarku baanda tuk sar da ba.”

¹³Nu kunshe qar alqawarang, “Mewakandang” wa gab ndu nu gumapaalyang tu kha gumarang do. Yang tuk dyin zhu, nu gumaki tuk, ka suya bu shob ba.

Yibraniyeku 9

Ghaari ghai nu mbu Shekhdekh nu mbu Larji

¹Yang do, alqawar nu gumapaalyang bibiti ghaari ghai baran a nje, ndu maa ghaari ghai nu mbu larji.

²Wa mbur shekhdekh nuke mbanang shakhtan ku, shakhti mbu kib nu gumapaali dyi maa nu dungki dye khubti pitila, ndu tebur, ndu Burti tolir nu wakaki nu gha. Yang ka qa maa nangang za Maa Shakhshakhndi.

³Qurse kapar nü rap nü shakki mbu kalap zakandang nügha kib nggur a nje nüka qaki za Maa Nu Dukki ndu Shakhshakhi.

⁴Ye maa nang dukul a nje nü ginarwa nüka vaki dye zhi munkandi dyinan, ndu Akwachi alqawarang. Mbü Akwachi Alqawarang duß nü shiki ndu ginarwe a nje ndu manne mban, ndu saabir bu Kharuna nü zhaki dlumndi, ndu dye bularku wor rap nü ndogdi nü bulaki alqawarang nü dyinan.

⁵Viñ dyine Akwachi Alqawarang cherobimku a nje nü zhaaji bu Magham, wa lupa maa nüka daki kudar solar barang. Yang leendang chem bu duma balar madyikandi dyine dyiku nang ba.

⁶Qurse wa daasa aa num nügha wanang, tu kuruku ki viri nü mbu kib nü gumapaali mbu shekhdekhang, a tlunar kuru baanda ku aa nyi daatlimaa.

⁷Yang gorkir bu kuruku dyenda ka viki nü mbu kib nü mbwang, yang ka vi sar kaada mbu sonyi. Yang nüka vi ba kope ndu tom nüke a ma vürtan kume solarku baran, kom ndu solarku bu nduki nü shiki ku waare zundi baanda.

⁸Nang Jiimbi shakhshakhndi a wutan za njiv viri nü mbu Maa Nu Dukki ndu shakhshakhi nü zhirekandi nü vi ye dalang dong ba ma nüke maa ghaari ghai nü gumapaalyang a nje chingndan.

⁹Dyinang a wutkya dyi nggur yerem meeni. Vürtiku ndu sadkeku nüka vürki ku bu duma shib memuna nduki nüke a ghar ghai nang nügha tu kha waare sola ku ba.

¹⁰Yang dyiku nang dya balar zumndi ndu zari, ndu shibtiku zum zum. Dyiku nang dya bibitiku bu nduku nü shiki me kü sarchi bu mewar dyiku a ba.

Tom bu Masiya

¹¹Masiya dya gorkir bu kuruku, nü da ba ki ndu dyiku mbarkandi nüke a nje khaarem leendang. Wa vi nü mbu shekhdekh nü dukki ndu gwaari, tu duk ndu mbaari tük, yang dya nduk shiki ba, kume a mbu dungndi nang ba.

¹²Vi nü mbu Maa Nu Dukki ndu Shakhshakhndi nang sar kaada ye kharki. Nu vi ndu tom bu gunoku ba yang tom bu ye dleeku ba. Vikya ndu tom baran, nü da gwaki danar yerem kodokhsa ba.

¹³Mbu tom bu gunoku, ndu bu dleeku, ndu puzhiti bu ye dle nü batlki wa ka gab ndu nü rugnar ku tu var wor kha shakhshakh wa nü me ghayan zuki,

¹⁴yang tom bu Masiya da? Chin nüke beeko ve nda ba, nu vürki dyinan ye Magham nu künshe Jiimbi nüke kodokhsa ba. Ai, shib memünarem nügha chem njig konyiku bu memünarem nüke boota su ba nüka daki rem ye muti, ma kü gharmi ghai ye Maghamndi nü nyifiri.

Mewar Alqawarang wa Nyel nü künshe Muti bu Yesu

¹⁵Kume nang Masiya khaki ma nü chingndi nü chele bū mewar alqawar bū Magham ndü nduki, ma kū nduki nü qaki wor dlü dye mbū ge nüke woda sū ba nü Magham shiki alqawaran. Dyi nang kha wanang kūme muti wa shi nūka lawaki nduki bar mbe solarku nü shiki sarchi alqawar nü gumapaalyang.

¹⁶Mbū njif nggur wa shi alqawar nggur dyine shakhti dye mbū ge baran me kū mudī, wa kūs kū nduk zūn za shwat njif nü shiki alqawar nang wa mut dong kom tū shi boote ndü dyi nü alqawarang zūki.

¹⁷Kume alqawar shakhti dye mbū ge bū kha ndü zalala ba kope qurse muti bū nü zhin, nang a wutan za alqawarang bū shi tlūna ba mbū njif nü shikyang a nje ndü nyifiri.

¹⁸Nang ke dyi nü saki alqawar nü gumapaali nü kha ndü zalala ba kope nü mbūdki tom gha.

¹⁹Qurse Musa wa zū dyi nüke a mbū bibitang ye ndukyang kap, tū da tom bū ye dleeku ndü gunoku, tū longga ndü dyimi. Kom tū da ndosyir khisop suyen ndü wulu vyangndi tū batl tomang nü dyin lagarkati Bibitang ndü dyine ndukyang kap.

²⁰Tū zu za, "Nang ke tom alqawar nü Magham zūki ye nu za kū khutlo nu."

²¹Tū batl tomang nü dyine shekhdekhang, kom ndü dyiku nūka shiki tlūnar si.

²²Bibitang wa wut za aa nūm ka kha shakhshakh mbū wa shi bū nūgha ndü tom. Yang yaapar sola nje waare mbūti tom ba.

²³Wa kūs kū me ghayan kha wanang ma kū dyiku nü larji nang nüke a wut jiimbi dyin vidī kha shakhshakh. Yang dyiku nü vidī nü vaanda a shimkya sadke nü dukki nü gumang mbaari.

²⁴Jiwa Masiya nü vikya nü mbū Kib shakhshakhndi nü nduk dünki ba, dya ba zhire shipar bū nü vidang. Masiya vikya nü mbū vidī, ma kū dū nji gume Magham kūme chem.

²⁵Yang vi nü mbū vidang ma ki nji vūr dyinan aakochi, wa nüke gorkir bū kuruku ka viki nü mbū Kib Nū Dukki ndü Shakhshakhang, aa nyi sonyi ndü tom nüke dya baran baandang ba.

²⁶Mbū tūga ka shi wanang, ai, tūga Yesu ka ki za bonye aakochi, ma nü dungki larji. Yang wonji a ba ba sar kaada mbū laudar sū qaandiku nang ma kū da nji solarku bara nü vūrki dyinan kūmen.

²⁷Ba wa nü dünki ye aa nyi nduku kū mut sar da, qursan tū Magham kuma nda,

²⁸wanang tūk wa vūr Masiya sar kaada ma kū da solarku bū nduki khang. Masiya ka dā ba nü rapan, yang ka dā bakya ma da solarku bū nduki ba, ka dā bakya ma dāna nduki nüke a kasha gabti baran.

Yibraniyeku 10

Yesu ke Sadke nü Dukki Aanyikandi

¹Bibitang dya jiimbi dyiku mbarkandi nuke a bar gana, chin ke jenggureng dyikwang ba. Nang ke dyi nü saki maatar vurti sadkyang nuka shiki sonyi nü sonyiri bu sa wor tu kha torop mbu ghaari ghai baanda ba.

²Mbu tuga zalala kha Bibitang, tuga nü ching vurti sadkeku nang gha de? Ai tuga nü vurtan ku ka kha shakhshakh ku guma da, memuna wor bu kha damtaran kume solarku baanda ba.

³Yang vurti sadkekwang dya njiv kwaari ndu sola, aa nyi sonyi.

⁴Jiwa bu shi kу tom bu getliku ndu gunoku da solarku bar ba.

⁵Kume nang nü Masiya viki nü mbu larji tu zu za, “No shim sadkeku ndu vurtiku ba, to daasakyā manva ya.

⁶Yang bu sadkeku nuka vaki nü gha ndu nuka shibki solarku no ka tuk mundan zum ba.

⁷Yang tang zu nga za, ‘Wonji nga fan ba wa nü bulaki nü dyina mbu bular Balar bu Magham, nga ba ma shi shimndi baaro ai Magham.’ ”

⁸Gumapaali tu zu za, “Sadkeku, ndu vurtiku, ndu sadke nuka vaki nü gha, ndu sadke nuka daki solar bara ta shimndan ba, yang no ka tuk mundan ba.” (Aa nuke Bibitang zuki za kу nduk mbu dyiku nü zuki ku nang).

⁹Tu gab tuk tu zu za, “Wonji nga fan, nga ba ma shi shimndi baaro.” Nang a wutan za, wa dung dyiku nü daasaki guma nü konggol ma kу da ba ndu nü rapang.

¹⁰Mbe shimndi bu Magham wa gab ndu chem ma nduki baran shakhshakhndi nü kunshe sadke nü Yesu Masiya vurki man varan sar kaada ye kharki.

¹¹Aa nyi kuru wa ka ching gha aa nyi fuda a tlunar kuru baran, yang pooni vurti sadke nuka shiki tu gab tu nggurang nuka shib sola ba.

¹²Yang Masiya vurkya sadke kaada guma da kume solarku, tu khan dyin bun zuma bu Magham.

¹³Yang ma ji ye sarchi naandang a bukya ma kу gab ndu nü zhangndi baranku ma dye khatli mbu saaran.

¹⁴Kume sadke dandi nang, wa gab ndu nduki nü wakaki wor nugha tu kha nyeedlan ku kodokhsa ba.

¹⁵Jiimbi shakhshakhndi wa saida nang yerem. Gumapaali wa zu za,

¹⁶“Wonji alqawar nuke nga ma shiran ndu wora, qurse sarchi nang, nga Zhinkir gwaanji zuki. Ngga sa bibitiku bang nu mbu memuna wora, ngga bula wor nu mbu kwaari baanda tuk.”

¹⁷Tu gab tu zu tuk za, “Solarku baanda ndu zop ku baanda ngam bu kor wor tuk ba.”

¹⁸Yang sarchi nu yaapaki sola, gangndi sadka nje kume sola tuk ba.

Songndi Bing ndu Magham

¹⁹Kume nang, nyeezaku, dye maitar a nje khaarem dumburkandi ma ku vi mi nu mbu Kib Nu Dukki shakhshakh nu kunshe tom bu Yesu.

²⁰Chin qunki mewar njiv yerem, njiv nu nyifiri, nu kunshe kapar nang, chin ke man varan.

²¹Kuru gwaanji a nje khaarem nuke nduki bu Magham kap a mbu bunan.

²²Kume nang a song mi nu bing ndu Magham ndu memunar zhirekandi, ndu maito nuke memuna rem rap rap ba. A song mi ndu memunar nu shibki nu gha mbe sola tu kha shakhshakh, kom ndu man var nu shibki nu gha ndu dyim shakhshakhndi nggarnggar.

²³Bu ku ching mi gha shanggudang dyine sar memunar baarem, nuke chem a saidaran, kume njif nu shiki alqawaran dya nu zhire.

²⁴Bu taata mi yen ma ku pa mi dumbur ye yen nu kunshe wuti ndolar ndu tlunar dambi.

²⁵Ku laada mi tabar baarem ma ghaari ghai ye Magham, wa nu beenan ku sunki ndu shiran ba. Me bu nang ki mi pa dumbur ye yen, chem shaata shir wanang nu si kume tun a naran nu dyine Fudar nang wa shi bing bari.

²⁶Sadke nggur a nje nuke ka shibki sola bar ba mbu chem wa zum guma ndu shir solar kharki qurse chem wa zun zhiryang.

²⁷Me bu nang kumar a nje nuke dya dye sawa suyen ndu gurgur bai nuke ka ba vaki nu zhangndiku bu Magham.

²⁸Njif nuke nu mbu bibiti bu Musa ba wa ka tlagha nda nu gha, zhiyaye si ba, mbu nduk rap ma yir kunung wa saida.

²⁹Yang njif nu ndumki Yi bu Magham da, wa gab ndu tom alqawar nu wakaki nda nu gha nang tu kha bam, tu puji Jiimbi shakhshakhndi nu munki! Tun a taman za ka shikya nyi pooni kumar gurgurndi nu shipaki njif nang na?

³⁰Kume chem wa zun njif nu zuki za, “Nga ke nu dli gade, yang ngga dli gade ni.” Tu gab tu zu za, “Zhinkir gwaanji ka kuma nduki baran.”

³¹Dya dye sawa ku nduk nggud nu mbu khar Maghamndi nu nyifi.

Nduki nü gunki Memuna wor ka gwa dye Biiri

32Kor ma nü dyine dau fara sarchi nun naki yarang bū Magham, tun wa gun memuna nu madyi, tun a wute mbū bonyeku.

33Fudar nggur nduki a puzo nu ye dalangi, a vür bonye ye nu, yang ye sarchi ngguri tun wa ka gonta dyinonu ndū nduki nūke a za pooni bonyeku nang.

34Jiwa tun wa na zhiyaye bū nduki nūke a nje khiren zhaarūm, tun wa kasha sarchi nü lawaki dyin kha nu bara, kūme tun wa zun nü dyine gunar nü dukki mbaari a nje kha nu nūke bū shi woda ba.

35Kūme nang kū njig nu khar ndū shokhkurokh memuna ba, kūme ka da ba ndū dye biiri gwaanji ye nu.

36Wa shipa tun gun memuna nu, kūme shir wanang ka sa tun shi shimndi bū Magham, qursan tun gwa dyi nü shiki alqawaranang.

37Jiwa bū shob ba, "Nü bar nang ka da ba, bū mab ba.

38Nü dambu banga, ka dana, nü kunshe maito. Yang njif nü gabki nü gana, ngam bū tük mundi baran ba."

39Yang baarem chem a mbū nduki nü ka gabki nü gana ma kū sua ba, baarem chem a mbū nduki nūka maitaki tū gwa danari.

Yibraniyeku 11

Maito

1Maito ke zunди zhire bū dyi nyem saki memuna rem nü dyinan, dyi maitar dyi nūke yiterem nü na ba.

2Maito saki tū nduki zhu gwa dlūr she Magham.

3Chem wa zun nü dyine Magham dung larji ndū balar mbū men nü kunshe maito, dyi nūke chem a naran nang a vi mbe dyi nūke bū shi na ba.

Nduki nü khaki wang mbe Maito

4Maito saki tū Khabila vür sadke ye Magham nü dukki bū Kayinu mbaari. Shir wanangang saki tū gwa dlūr she Magham nü dyine chin nü dambi, nūke Magham wa dlū sadke baranang. Aa nūke Khabila wa mudi, yang a balar ma bar meeni kūme maito baran.

5Maito saki tū da Enok bara, nü na mut ba. Yang nü nduk gwa nda ba, kūme Magham wa da nda bara. Me kū dandang wa kha ndū saidu nü dyine wa gwa makhtar she Magham.

⁶Nduk bu gwa dlur she Magham waare maito ba, kume wa kus ku njif nu songki bing ndu Magham maita nu dyine Magham a nje, yang chin ka biiki nduki nuke a lab maa nu chin kap.

⁷Dya maito saki tu Nukhu mbu zur bu Magham tu kwada dumbul dyimi ma dana rafti baran, qurse Magham wa wuri nda nu dyine dyiku nuke nu nduk na dong ba. Nang saki tu larji gwa kumari, tu chin yang gwa dye mbu ge dambi nu ka gwaki nu kunshe maito.

⁸Maito saki tu Yibram mbu zur bu Magham tu kus njiv ma yir ye maa nggur zum nu shiki alqawaran yenda za ka ba zum dye mbu ge ni. Tu yang kus njivi aa nuke nu zn ye maa nuke chin a yir su ba.

⁹Maito saki tu shi khar runggi mbu maa nu Magham shiki alqawaran yenda. Wa kha mbu shekhdekhku, Yishaku ndu Nyagham kha wanang tk, wor nu zumki dye mbu ge alqawar nang suyen ndu chin.

¹⁰Jiwa a nggut kya ghai nuke buuri sar saaran ndu daasaran ndu njif nu dunki dye Magham ndu dyinan.

¹¹Maito saki tu Yibram kha woi, aa nuke wa geema madyi sarchi ni, yang bu Saratu nokhzan kwarandan. Wa maita nu dyine Magham dya nu zhire mbe alqawar baran.

¹²Kume nang, nu kunshe njif dandi nang, aa nuke wayen ndu mutan, qusonggi khang a viki mbe nda nuke khang baanda wa anjinjeku nu vid*i*, wa wudyiri nuke a me gaawu gwaanji nuke kuna shiga.

¹³Nduki nang kap mut mbe maito baanda. Yang nu dlu dyi nu Magham shiki alqawaranang ba dong, tu na dyi nuke a bakh, wa tk mundi naran ku, tu saida ku nu dyine wora khar rungu, wor qusa larji nang ba.

¹⁴Nduki nuke a pooni balarku nang a wutan ku ye dalang nu dyine a lab ghai baanda nu dyin wora.

¹⁵Mbu tuga a kor ghai nu wor njigkyang, ai, tuga wa gwa zalale ma ku gab ku.

¹⁶Yang sakya memuna wor nu dyine ghai nu dukki mbaari, nang ke mbu vid*i*, nang ke dyi nu saki nu kha ye Magham ma dye kawa ku qa nda za Maghamndi baanda ba. Kume wa daasa ghai ye wor shwat.

¹⁷Maito saki Yibram, sarchi nu buuki nda, tu vur Yishaku bar ma dla sadke. Nang wa wut nu dyine chin nu dluki alqawarang wa daasa ma vur nji woi baran kaada fengtulengndang bara.

¹⁸Aa nuke Magham wa ze nda za, "Yishaku ke njif nuke ka zumki guma ndu qar dlumoro nu kunshe nda."

¹⁹Yibram wa shi kwaari nü dyine Magham ka duma ji ndu muti. Chem ka duma zü ye mbu balar nang, nyem za dlü Yishaku bar mbe muti.

²⁰Maito saki tu Yishaku sa barke ye Nyagham ndu Yisuwa dyine dyiku nuke a bari.

²¹Maito saki tu Nyagham sa barke ye aa nyi da chele qusonggi bu Yusufu, tu ghar ghai ye Magham sarchi nü cheeki nü ve saabir baran.

²²Maito saki tu Yusufu, shi balar viri bu Israila bar mbu ghai Masar, sarchi nü shiki bing ma muti tük, wa shi balar dyine dyi nuke kü ba shi ku ndu qutli baranku.

²³Maito saki tu man Musa ndu zhin tuka nda gha me chere kunung qurse wa kha nda. Shi wanang ku kume wa na nda kharan zum nü aa nyi woi, nü tük sawar dyi nü kuji wopaki ba.

²⁴Maito saki gaanje Musa wa shi gori tu zhang kü nduk qa nda za chin yi bu Firauna nggantom Masar.

²⁵Wa dat kü za nji bonye ndu nduki bu Magham ye kü tük nji mundi bu solar me sarchi kodomma.

²⁶Nuke wa sa memunaran nü dyine dye bi nuke a guma, tu da bonye nyin zaki kume Masiya ma dyi mbarkandi nü dukki gunar nuke a mbu ghai Masar.

²⁷Maito saki tu njig ghai Masar, waare sawar shokhnar bu kuji. Tu ching gha shaangguudang kume wa na njif nuke nduk nuka na nda ndu yiti ba ndang ba.

²⁸Maito saki tu Musa shi Tabar peetar dyinang, tu batl tom ma kü nü tlaghar gomirkwang suba quasa Israila ba.

²⁹Maito saki tu qusa Israila dla Gaawu gwaanji vyangndang nü dam, wa dyin wudyiri ghwakandi. Yang nü nduki nü Masar mbuki gaanje wora, tu dyimang, da wora.

³⁰Maito saki tu garuk ghai Jeriko guda qurse nduki Israila wa baara nda ku sar mut.

³¹Maito saki tu man munggul nuka qaki nda za Rakhab dana, nü mut suyen ndu nü song maito ku nang ba, nuke wa dlü nü ngguti maa ku mbu sunggada wa dya raptan ku.

³²Yang ngga zuksa num tuka? Sarchi khara shi nga bala nü dyine Gidiyon, ndu Barak, ndu Samson, ndu Jafta, ndu Dauda, ndu Samaila, ndu annabiku ba.

³³Maito saki tu nduki nang ra kwaadarku, tu shi tlunar dambi ku, tu dlü dyiku nü shiki alqawaran. Tu nduki nang za me muzamndiku nü gha,

³⁴Tu piita bai dumberkandi ku, tu lawa mbe muti sarchi nuke a ma kum wor ndu kaskarku. Aa nuke khukhutan ku tu kha ma nu dumbur ku. Tu gwa zalale mbu ghai dakhlari tu burta sojeku mbu ghaiku zum zum.

³⁵Tu nusuku dluy mutiku baanda nu jiiki ku mbe muti. Tu vur bonye ye beeni ndukiku, tu yang zhang kungga wor gha, kume a shim kung ba ji ndu wor bar mbe muti mbe khar nu dukki mbaari.

³⁶Tu beenan za maatli balarku ndu kurpi, tu gun beenan gha ndu yakhli, tu mbuk beenan nu mbu zhaarum.

³⁷Tu mbuk wor ndu ndogdiku, tu kyrta wor nughha ndu tlugdi dlar qufari tu tlagha wor nughha tuk ndu kaskarku. Dye sar nuke a ve wor dyar kuzumndi ndubangku ndu bu guno wutiku, a baara maa ku. Tu shi khar baanda mbu song ndu bonye mbe takashi.

³⁸Nuke larji wa kata maa khar ba nda. Wa baara maaku ye maa nuke aaki nje ba, ndu dyin dlengku. A qaandi ku mbu gulang ndogdiku, ndu mbu geeku nuke a garga vughai.

³⁹Nduki nang kap Magham wa saida dyi mbarkandi dyine maito baanda, yang kap ndu nang aa da a nje nu dluki alqawaran nu shiki ye wora dong ba.

⁴⁰Magham wa daasa dyi nu dukki mbaari yerem. Kope chem a suyen ka khaki ku nyeedlan.

Yibraniyeku 12

Magham dyar Zhinerem

¹Kume nang, nuke tabar bu nu saiduku khang madyi a nje kararan ndu chem, bu kung bu mi kap dyi nuke ka nggutlki rem dar gha, ndu aa nyi solar nu takhshaki rem nu gha. Chem shi dar nuke a gume rem nang ndu shokhkurokh me bun.

²Ghar mi yiterem nu she Yesu nuke chin ke dludlarsi maito baarem, chin ka saki tu maito baarem kha nyeedlan. Chin nuke kume bong memunara nu saki nu gume nda, tu gun memunaran ndu kaatli nu katlki nda gha dyine qufar kaatlang nu da nang ma dye kawa ba. Yang leendang a nje kharan dyin bun zuma bu zhakhdye kwaadar bu Magham.

³Nggut ma njif nu shiki kanadyi ndu zhangndi nu ni solarku shiki yenda nang, ma kung nggum nu tun fet memuna nu bar ba.

Wuuri bu Zhinkir gwaanji Boota si

⁴Mbu wute nuke tun a dyinan ndu sola, nun khul ye maa nuke tom baanu ka mbudki dong ba.

⁵Wodye tun wa mona balar par dúmbur nü Magham shiki, nü zuki za tun qusonggi baranang mu? Wa zuk za, "Yi banga, gab na ndü wuuri buz Zhinkir gwaanji ma dyi bamndi ba, yang kufet na memuna bar mbü a wuror ba.

⁶Jiwa Zhinkir gwaanji ka wukya njif nüke a ndolaran, ka wukya woi nü dlüki ye varan."

⁷Gün ma memuna nu ndü bonye nüke tun a zaran, küme a shikya boote ndü bonyang ma kuf shoga nu tunu. Magham a da nu wa qusonggi baran, jiwa nyi woi ke zhin nüka wuuri nda ba kwa?

⁸Mbüke to wuran ba (aa nüke aaki wa ka gwa wu) nang wa wut nü dyine tun qusonggi nüke zhinki suf ba do, tun a khar qusonggi mbarkandi ba.

⁹Ai, aa zhinerem ku nü mbü larji wa ka wurerem, chem vür zhaaji ye wor tük kümen. Yang alapa, chem buz vür dyinerem chem dlü wuri buz Zhinerem nü mbü jiimba chem kha ndü nyifi ba goma?

¹⁰Zhinerem ku wa ka wurerem me sarchi kodomma ve njiv nü naki ku wa duk mbaari, yang Magham ka wurerem ma boote baarem, ma kha mi shakhshakh wa chin.

¹¹Wuri nü shiki yerem kap wa ka khaterem, nyem ka tük mündan ye sarchi nang ba. Yang qursan wa ka nggod nduku tuk kha ndü dambi ndü qaandi memuna mbü nü zhin wa shoga tun mban.

Wuuri dyine Zhangndi Munkir buz Magham

¹²Küme nang shaata ma dúmbur ye me buznonu nü shiki ndotlütla, tun pa dúmbur ye me purmonu nü nggumki.

¹³Küdma ma njiv mbarkandi ye saaronu ma kuf zubtiku kwata zubti ba, me buz nang, kuf gwakya shaanar ku.

¹⁴Shi ma dyi nüke tun ka dümaki ma kuf kha nu mün ndü aaki, tun kha shakhshakh, küme nduk a nje nüke ka naki Magham waare khar shakhshakhndi ba.

¹⁵Küur ma vaanu ma kuf aaki mbüd gwar münkir buz Magham ba. Kuf aaki kha ndü dyooti mbi nüka ba ki ndü suburti tüka subur nduki khangang ba.

¹⁶Küur ma vaanu mbari ma kuf aaki kha ma nü zawa ba, yang kuf kha nu ndü song sawar Magham wa Yisuwa nü masaki dye mbü ge gomir baran bara ma dye zumndi piti da ba.

¹⁷Yang tun wa zun nü dyine qurse nang wa shim kuf gwa nji barkyang, tuk yang zhang gha yenda. Nü gwa zalale kuf nggod nji nü gha ba, aa nüke wa lab barke nang ndü dyim ghoori.

¹⁸Nun da ba she dleng nuke nduki ka dumatik subaran ba, yang she bai nuke a dlur madyi, ndu zhum maari nu khaki ghurut ba, yang nu da ba she sar maa,

¹⁹ndu piiri domndi, ndu suqur bala ba. Su qur balar nang saki tu nduki nu tukki khud za ku zum guma ndu balar ye wor ba.

²⁰Shi khutiku nang kume nu duma gun memuna wor ndu balar nu zuki ye wor za, "Aa dye ngga subaki dlengang, ku mbuk ku tu tlagha nu gha."

²¹Dyi nu naki ku nang tu kha ye wor ma dye sawa madyi, tu Musa zu za, "Vara a dlurti kume sawa."

²²Yang tun a bakya she Dleng Sikhiyona, she Urshalima nuke a mbu vidhi ghai bu Magham nu nyifiri, ndu tabar bu nu ruktiku bu Magham khang madyi a kashar ku.

²³Tun a bakya she tabar bu nu mbu Yesu ku, gomirku baran, nu bulaki dlum wor nu mbu vidhi. Tun a bakya she Magham nuke chin nu kumar aaki, ndu jiimbi nduki nu dambi nu gabki ndu wor tu kha nyeedlan ku.

²⁴Tun a bakya she Yesu nu daasaki mewar alqawar chele bu Magham ndu nduki baran, kom tu batl tom nu ka shiki balar mbarkandi tu duk tom bu Khabila.

²⁵Kur ma vaanu do zhang nu njif nuke a balarang gha ba. Zun man gha nu dyine, mbu nduki nu zhangki nduki nu wuki wor mbu larji nang nu lawa ku ba, chem da! Chem ka lawa mbu khar njif nuke a wurerem mbu vidhi kikimndana?

²⁶Ye sarchi naandangang suqur Magham wa yakhta larji. Yang leendang wa shi alqawar za, "Ngga yakhta larji sar da tuk, yang larji dyenda ba, ngga yakhta maa vidhi tuk."

²⁷Balar nu zuki za, "sar da tuk," nang wa wut nu dyine ka da dyi nu yakhtakyang bara, nang ke, ka da dyiku nu dungki bara, ma ku dyiku nuke bu shi yakhta ba kha gha.

²⁸Yang nang do, nuke chem a ma viri nu mbu kwaadar nuke bu shi yakhta ba, ku kuna mi, chem ghar ghai ye Magham wa nuke a shimndan. Mb u sawar ndu vurti gorkiri,

²⁹kume Maghamndi baarem dya bai nu ka zumki aa num.

Yibraniyeku 13

Dyiku nuke Magham a Shimndan

¹Zum ma guma ndu wuti ndolar khachinkir ye yen.

²Mona nu shir munki ye runggiku ba, kume shir wanang saki tu beena nduki gada nu ruktiku bu Magham, nu zun ku ba.

³Tun kor ndu nduki nuke a nje khiiran zhaarum, ba wa tun khiiran suyen ndu wora. Tun kor ndu nduki nuke a za bonye ba wa no za tun kya za bonyang.

⁴Tun vur zhaaji ye burti tun kap baanu. Tun vur zhaaji ye gaanggir burti baanu kume Magham ka kuma nu zawar mbu khurti ndu nu shiran mbu burti.

⁵Shakh ma dyinonu ndu ndolar muzhin, tun gun memunanu ndu dyi nuke a kha nu. Wonji Magham wa zu za, “Sar da ngam bu njigto nu ba, alamburam, ngam bu yabti nu gha ba.”

⁶Nang ke dyi nu saki chem ka duma zuran shwat nyem za, “Zhinkir gwaanji ke nu shaata nga, ngam bu tksaw a ba. Nduk ka shi num ya?”

⁷Kor ma dlegumeku baanu nu zuki balar bu Magham ye nu. Nggut ma pooni khar viti nu shiki ku, ndu laudar su khar viti baanda, tun da dyin saari maito baanda.

⁸Yesu Masiya nuka nggod ba, a nje ba wa nuke a nje mbuda ndu meeni, ndu aakochi kodokhs*i* ba.

⁹Ku njig nu tu mewar shogarku sa tun gal gha ba. Wa shipa ku memunarem kha shokhkurokh nu kunshe munkir bu Magham, yang nu kunshe mbu me ghai zumndi dye zumndi tukhul ku ba. Pooni nang boota su ye nduki nu zumki ba.

¹⁰Yang baarem dukul sadke a nje khaarem nuke kuruku nu tlnar shekhdekh bu Magham ka khaki nu mban mbu larji nang nu gwa zalale nji sadke nuke a nje dyinan ba.

¹¹Gorkir bu kurukwang wa ka vi ndu tom bu dye nggarkwang nu mbu Kib Nu Dukki shakhshakhi ma ku zoba sadka kume solarku, yang dlu bu dye nggarkwang ka va nu gha qurse ghayi.

¹²Wanang tk Yesu wa za bonye qurse ghayi ma ku gab nu nduki shakhshakh nu kunshe tom baran.

¹³Kume nang vi mi ma yir she nda qursi ghayi, ndu dar pooni wuti katar nu daki.

¹⁴Kume ghai a nje larji nang nuke za bu shi woda ba ba, yang baarem chem sakya yiterem ye ghai nuke a bari.

¹⁵Yang ki mi zoba sadke khamndi ye Magham nu kunshe Yesu. Tu khamndi baarem kha ma ye balarku na viki ve me, nu saidaki dlumanang.

¹⁶Yang mona nu shir dyi mbarkandi ndu shaatar nduki ba, kume nang ke pooni sadke nuke Magham a tkmundan.

¹⁷Tun mbu suqur dlegumeku baanu, tun shi dyi nu zuki ye nu ku tk, kume wor kya nggut khar viti baanu wa nduki nuke a ma shiga su dyi nu wor tlnaki. Tun

mbu wor tü tlunar baanda kha ndü kasha, waare tadar memüna, küme tadar memunarang bü da ba ndü boote nggur ye nu ba.

Khuti Bara

¹⁸Shi ma barar yerem. Chem wa maita nü dyine nü memünarem wut za chem wa shi zop ba. Chem a shim kü shi mi dyi mbarkandi mbe tlunar baarem kap.

¹⁹Nga khutonu tun shi barar ya ma kü Magham sa tang gab nü she nu nü shopti ba.

Laudarsi Balarang

²⁰Kü Magham nü qaandi memüna, nüke nü kunshe tom alqawar nüke kodokh si ba jiiki ndü Zhinerem gwaanji Yesu bar mbe muti. Chin ke nü khutlo gwaanji bü shapir bü ndübangkwang,

²¹daasa nun gha ndü aa nyi tun nüke mbari ma kü shi nu shimndi baran. A tluna dyi nü ghadye baran daki yenda mbe nu, nü kunshe Yesu Masiya; zhaaji wa kha baran kodokhsa ba. Amin.

²²Nyeezaku, Nga khutonu, tun shi kadanyi ndü wuro nu nang shiki, küme nang bula balar kirkandi ye nu ba do.

²³Nga shim kü zun nu nü dyine wa ngga mudlerem Timoti gha zhaarum. Mbü a ba dau, chem ka da ba suyen ma na nga nu.

²⁴Tun shi qaandi ye dlegumeku baanu, ndü nduki bü Magham kap. Nyeezeremku nüke a Italiya a qaandi ye nu ku.

²⁵Kü munkir bü Magham kha gha suyen ndü tun kap.

Yaqub

Yaqub 1

Zobar Qaandi

¹Lagarkati nang ji she Yaqub maavi bu Magham ndu Zhinerem gwaanji Yesu Masiya, ma yir she me ghaiku gwaanggum rapndi bu Israila nu lakhtaki nu aa fun mbu larji. Nga qaandi ye nu madyi.

Maito ndu Kadari

²Nyeezaku, da ma aa nyi bonye nu gwaki nu ma dye kasha,

³kume tun wa zun nu dyine bonye nang a shim nakya dumbur maito baanu, ma ku sa kadanyi baanu ku shaata.

⁴Yang njig ma ku kanadyi baanu shi tlunar baran, tu sa nu tun kha dyinonu kusan tun kha nyeedlan tuk nun mbud aa num ba.

⁵Mbu ke nduk a nje chele baanu nuke kadari ve nda ba, ku khud Magham nuka vrki ye aaki kharan nggaran yang nuka zham me nduk ba, ka vr yenda.

⁶Yang ku khud ndu maito, ku kha memunaran rap rap ba, kume njif nuke memunaran rap rap wa shipa pursi dyim nuke khukheeti a piiran a yakhta nda nu aa fun.

⁷Ku njif nu khaki wanang taman za chin ka gwa aa num she Magham ba,

⁸kume memunaran rap rap, mbu dyi nuke a shiran kap nu ching nu ye maa da ba.

⁹Ku mudlerem nuke nungndan chele baarem shi wakhti nu dyine Magham wa vr zhaaji yenda.

¹⁰Wanang tuk ku njif nuke gunaran shi wakhti kume Magham wa kata nda nu gha. Jiwa nu guna ka ghwari wa viiri wuzundi.

¹¹Jiwa mbu fudar a vi bwa tu maarang shi gurgur madyi, wuzundiku wa ka su bara, tu viiri baanda nggudi, tu mbud mbaari baanda. Wanang tuk nu guna ka mut mbu gomar nuke a shiran.

Bonye ndu Buuri

¹²Njif nu gunki memunaran mbu bonye baran dya nu barka, kume ka gwa dye bi nu nyifi nuke bu shi woda ba nu Magham shiki alqawaran ye kap nduki nuke a ndola nda.

¹³Mbu nduk a shim shir dyi malkandi ku zu za, Magham kya tabti nda su ba. Kume Magham nuka melakh shi dyi malkandi ba, yang Magham nuka buu nduk ndu dyi malkandi zum ba.

¹⁴Nduk ka shim shir dyi malkandi ye sarchi nü melakh baran maatlindi lambaki nda, tü züm dyinan.

¹⁵Mbu melakh malkandi baran wa shi ghurban tü ka kha solari. Mbu yang solarang wa gori tü kha müt.

¹⁶Nyeezaku, ndolarku banga, kü njig nu tü njif nggur lamba nu ba.

¹⁷Aa nyi vürü mbarkandi, ndü vürü nyeelkandi a vi mbü vidü. A zhur she Magham Zhinkir nü düngki füdfa, ndü chera ndü anjinjeku kap. Yang chin nüka shi nggot ba.

¹⁸Magham shimki kü kha rem künshüe balar baran zhirekandi ma kü duk mi dyiku nyin düngki ndü zhaaji.

Tüküti ndü Tlünar nü Balar bü Magham

¹⁹Nyeezaku, ndolarku banga, zün ma nü dyine wa shipa küaaki kha ma nü tükki bala dau, yang kü kha ma nü lau me ba, yang nü wakho shokhna ba.

²⁰Kume shokhnar bü nduku nüka sa nda tü tlüna shimndi bü Magham ba.

²¹Kume nang, wos ma kap dye shir malkandi nü solari ndü pooni münarku gha, tun dlu balar nü kabki nü mbü memuna nu nüka vürüki dünar ye nu ndü bütokh memuna.

²²Kü lamba nu dyinonu za tun a tük balar bü Magham dyenda ba, shi ma dyi nu balar baranang züki ye nu.

²³Kume njif nüka tükki balarang dyenda yang nüka tlüna dyen ba wa shipa njif nü nggutki mbü yitan mbü dye nari,

²⁴yang nü njigki ye maaranang tü mona shipar bü mbü yitanang.

²⁵Yang njif nü vürü dyinan tü lab mbü shogar bü Labar mbarkandi, nüke dya njiv nyelkandi nüka ba ki ndü dli dyin. Yang nüka tük tü mona dyen ba, tüka var varan nü si a tlüna dyi nü züki, ka sa barke yenda mbü dyi nüke a shiran kap.

Ghaari ghai Zhirekandi

²⁶Mbu nduka tamandan za chin nü ghaari ghai madyi, yang nüka küs men ba, a lambakya dyinan, ghaari ghai baran wa kha bam.

²⁷Ghaari ghai nüke wakaran nü zhire she Magham Zhinki, chin ke, kü nduk nggut küdüwku ndü maryirku mbü bonye nüke a zaran ku, kom kü nduk waka varan bar mbe pooni khar viti malkandi nü larji nang.

Yaqub 2

Wuuri dyine Song ndolar nduki Wayen

¹Nyeezaku, ndola nu njif nggur tu duk njif nggur chele baanu ba, nuke tun wa maita Zhinerem gwaanji Yesu Masiya, nuke chin ke nu zhaaji.

²Na ma nu ve nang, mbu nu gunar ngguri a ba ye maa tabar baanu ndu ayimndi ginarwe saran ve ye kharan, ndu dye sar ku nu zhaaji, tu yang nu nungndi nggur a vi ndu ngguzur ve nda.

³Tun ka duk vur zhaaji ye nu gunar nang nuke dye sar mbarkandi a venda. Tun ze nda nun za, "Wonji dye khar mbarkandi to kha gha." Tun yang ze nu nungndi nang nun za, "Ching nu fara," ndu "Kho gha ya ghai."

⁴Ai nang, tun a wutkya ndola ye njif nggur tu duk njif ngguri chele baanu, tun a kumar ndu kwaari malkandi ba goma?

⁵Nyeezaku, ndolarku banga! Tuk ma, wodye da, Magham nu dat nu nungndiku nu mbu larji nang tu kha gunaranku mbu maito de? Wor ke nduki nuke a ma gwa dye mbu ge kwaadar nu shiki alqawaran ye nduki nuke a ndola nda ba goma?

⁶Yang baanu, tun wa ka ndum nu nungndi ku. Yang nu gunarkwang ke nu ranna nu ku de? Wor ke nu da zhaano baanu nu gume kumar ba goma?

⁷Workya zu balar ndumndi ve dlum nu zhaaji nu zunki nu sang de?

⁸Ka shi mbar mbu tun wa mbu bibiti nu kwaadar bu Magham nuke a nje bularan mbu bular Balar bu Magham za, "Ndolo nu bing baaro wa vaaro."

⁹Yang mbu tun a ndola njif nggur tu duk njif ngguri chele baanu, nang dya sola. Bibiti bu Musa wa wut za tun wa shi zop mbe bibitang.

¹⁰Kume njif nu mbuki bibitikwang kap tu yang zhang mbu da chele ni gha, wa kha wa nu mbu bibitikwang ba guma da.

¹¹Kume njif nu zuki za, "Ku shi na zawa ba" chin zuki tu za, "Ku tlagha na mut ba." Mbu no ka shi zawa ba, yang ta tlagha njif ngguri, nang wa wut nu dyine ta kha ma nu zhangndi mbu bibiti bu Magham gha.

¹²Ku balar mbu me nu ndu tlunar baanu wut za tun nduki nuke ka ba kumaki nu ndu bibiti nuka vurki dli dyin.

¹³Jiwa ye sarchi kumari, Magham bu wut daana ye nduki nuke nu ka shi daanar ku ba. Yang ba, daana ka ba raki kuma.

Maito ndu Tluna

¹⁴Nyeezaku, a fun boote ku nduk zu za chin wa maita yang tlunar baran nu wut wanang ba? Pooni maito baran nang ka dana nda shoda?

¹⁵Mbu nyeezerem a nje aa dya khuzuku aa nusuku nuke dye sar ndu dye zum kha wor ba.

¹⁶Tu yang da chele baanu ze wor za, "Kha ma laya, ku Magham vur dye zumndi ndu dye sar ye nu," yang nu vur aa num ye wor nuke man var wor a gangndanang ba. Balar nu zuki nang ka boota wor ve numa, nuke nu vur dyi nuke a gangndan kwang ye wor ba?

¹⁷Wanang tuk, maito nuke tluna su ba mutan.

¹⁸Ai, njif nggur ka duma zuran za, "To nu maito, yang bang tluna kya khara." Nuke wananggang, wut maito baa ya nuke tluna su ba ndang, bang ngga wut maito bang yoro nu kunshe tlunar banga.

¹⁹Ta maita no za Magham kaada. Nang mbari! Yang aa khukheetiku wa maita nang, ndu dlurti vari.

²⁰To nggubung! Ta shim ku zu nga dyi nu saki tu maito waare tluna kha boota si ba ndang mu?

²¹Sarchi nu zhinerem Yibram jiiki ma vur woi baran Yishaku dyin dukul zobar sadkyang, dya tlunar nu shiki saki tu shiga nda nu mbu nu dambu ba goma?

²²Na ma maito nuke a suyen ndu tlunar baranang do, maito baranang kha nyeedlan nu kunshe tlunar baran.

²³Nang ke ye maa nu builar Balar bu Magham nyeelki nu zuki za, "Kume Yibram wa maita Magham, tu Magham shiga dyi nu shiki nang ma dambu she nda." Nang ke dyi nu saki tu qa Yibram rapti Magham.

²⁴Tun wa na do, alapa nduk ka gwa khar waare sola she Magham nu kunshe tlunar baran, nduk nuka gwa kume maito baran dyenda ba.

²⁵Chin Rakhab man munggul nu tukaki nduki nu muurar ngguti ghai nang gha, tu gab tu shaata wor tuk tu mbu nu wor ve njiv nggur zum tu du vaandang. Gwa khar ma nu dambu nu kunshe tlunar baran ba goma?

²⁶Kume nang ba wa nuke man var nduk nuke nyifi su ba mutan, wanang tuk maito nuke tluna su ba mutan.

Yaqub 3

Rosar Ghin

¹Nyeezaku, ku nduki khang chele baanu shim khar ma maalumku ba, kume tun wa zun nu dyine chem nyem ka shogaki balar bu Magham bara, ka kuma rem gurgur tu duk bu beeni nduki.

²Kume kap baarem chem wa ka shi zop ve njivku zum zum. Mbu yang nduk nu ka shi zop mbe balar baran ba, njif nang dya njif nuke nyeedlan, wa ka duma kus varan guma da.

³Chem wa ka sa lumzhamndi nu mbu me pursi ma ku shi shimndi baarem. Shir wanangang ka sa chem damburti nda nu ye maa nuke chem a shimndan.

⁴Nggut ma dumbul dyim ku tun na ba. Aa nuke dya dyi gwaanji ku, khukheeti dumburkandi ke nu tupa wora, yang kap ndu nang nu chi dumbulang ka shikya boote ndu dye chi dumbul kodommandi. Tu mbum dumbulang ma yir ye maa nyin shimki.

⁵Ghiindi nduk ba wanang tk. Aa nuke dya dyi kodommandi mbu me bar bu nduku, yang kap ndu nang nyeedlan ndu dya gwaanji gwaanji ku nuke a shimndan. Nggut dya nuke bai kodommandi ka shiki ye maa gar ba, ka va bar kap.

⁶Ai, ghiindi nduk dya bai, nyeedlan ndu tlunar malkandi mbu man vaarem! Ka sbur nduk nugha guma da. Ghin ka sbur nduk ve njiv khar viti baran kap. Yang gidim bai ke nu shibti nda.

⁷Nduk ka duma za dyin dlu gaariku ndu dyikhtiku, ndu stiku ndu kashangku ndu dyin mbu dyimku ndu yurviku kap, nduk wa woda za dyin wora.

⁸Yang nduk a nje nu ke ka rosaki ghiindan ba. Ghin dya dyi malkandi nuke nuka shi mas ba, nyeedlan ndu chiti nuka tlaghaki nduku.

⁹Chem ka kham Zhinkir gwaanji Zhinerem si, yang chem ka puz nduki nu Magham shiki wor mbu shipar baran si tk.

¹⁰Chem ka shi khamdang ndu me rem dandi nang, chem gab chem shi puzi stuk. Wush, nyeezaku! Ai, nu shipa ku dyen kha wanang ba.

¹¹Wodye ge dyim da ka da bagha dyim munkandi ndu dyotndi ye maa da mu?

¹²Nyeezaku, wodye qufar suga ka kha ye zaitun mu, yang qufar daanggi bu kha ye nggoduma zum ba? Wanang tk ge dyim nuke khenkhen bu bagha dyim munkandi ba.

Kadari ndu Zhire

¹³Yang ki chele baanu ke nu kadari ndu dar mbu tuna? Ku nu zhin wut kunshe khar viti mbarkandi, ndu tlunar mbarkandi nyin ka shiki mbu butokh memunara nu nduk ka gwaki mbe kadari.

¹⁴Mbu yang zhiri malkandi ndu ndolar dyin a nje mbu memuna nu, njig ma wuti dyinonu, yang lupanu zhire ni nugha ba.

¹⁵Pooni kadari nang dya kadari nuka ba ki vid ba, dya nu larji. Dya nu jiimba ba, dya bu Shedan.

¹⁶Jiwa maa nuke zhiri ndu ndolar dyin a nje kap, ghi maari ndu aa nyi pooni munna a nje ye maaran tk.

¹⁷Yang pooni kadari nuke Magham ka vurkyang, dya kadari nuke shakhshakh gumapaali. Ka da ba ndu qaandi memuna, ndu khar tутuk, ndu бүtokh dyini, ndu khang nar zhiyaye, ndu khang мүnkir түk. Wa da aaki wayen, wa ka tluna dyi mbarkandi.

¹⁸Pooni nuke ну somtarku ka kabki mbu qaandi memuna wa ka ba ndu khar viti mbarkandi.

Yaqub 4

Ba nu Raptikir ndu Larji ба

¹Num ke ну bar ndu keele ndu dakhlar chele banwang na? A ba куме melakhku zum zumndi nuke a dakhlar mbu vaanu ба goma?

²Tun wa ka lab tunu tun mbud syen, куме nang tun shi tlaghar мүti. Tun shi zhiri dyin kha nduki, tun куна gwaran, tun vi ma keele ndu dakhlar. Nun ka gwa dyi nuke tun a labtanang ба куме nun ka shi bara ба.

³Yang aa tun wa shi barang nun ka gwa ба куме tun kurkya dyi malkandi. Tun a shim sagha dyi nuke tun ka gwakyang ye maa tlunar bamndiku ma lab түkti мүndi ye vaanu.

⁴Tun ну song shir zhire! Alapa nun zun ну dyine bar raptikir ndu larji dya kare ndu Magham ба goma? Куме aaki ndolaki larji, a gabkya ndu dyinan ma ну kare ndu Magham.

⁵Tamandi baanu бүлар Balar бү Magham shi balarang bam mu ну зүki za, "Magham nyeedlan ndu zhiri madyikandi куме a ndola rem куме jiimbi ну saki ну mbe remang" ба goma?

⁶Yang Magham a nje a shaata мүnkir khangndi yerem, nang ke dyi ну saki түлүлар Balar бү Magham zun za, "Magham wa zhang ну gwaari dyin, yang wa ka shi мүnkir ye ну бүtokh memuna."

⁷Kуме nang tun vur dyinonu guma da ye Magham. Zhang ma Shedad, ka da varan.

⁸Kha ma bing ndu Magham, Magham ka shi bing ndu tunu. Tun ну solar ku, tun kwada dye shir baanu tun kha wakaran. Tun nuke memunanu rap rap yang, shib ma memuna nun gha

⁹Ku mbonu субури, shi ma ghoori, tun zhur dyim gho. Bu ku муси baanu gab ma gho, тү bong memunar baanu gab ma chiti mbu.

¹⁰Wut ma katar dyin baanu gume Zhinkir gwaanji, chin ka vurki gorkir ye nu.

Dung na Zop ye Mудло ба

¹¹Nyeezaku, njig ma puzi yen. Kume aaki puzki mudlen nu mbu Yesu, bai tu dung zop nggur nu dyine nda gom, a puzkya Bibiti bu Magham, a dungkya zop ye Bibiti bu Magham tuk. Mbu yang ta puz Bibiti bu Magham ta kha ma nu zhangndi mburan gha. Kom ta gab ndu dyino ma nu dungndi zop ye bibitang tuk.

¹²Magham dyenda ke nu vurti bibiti. I! Chin ke nu kumar tuk. Chin dyenda ke nu vur danari, chin ke nu zalale tlaghar nduku. Kume nang, to kiya nuke to ka dungki zop ye njif nggurang na?

Shi na Wakhti nu dyine dyin Wur ba

¹³Tuk ma, tun nun ka zuki za, "Chem a yir mbu ghai ka meeni ndu wuri, chem ka da shi sonyi da dyin gomari chem a gwa tun dyinan."

¹⁴Yang wonji nun zun dyi nuke ka datlki wur ba. Wodye, num ke nyifi baanwang? Ai, a khar wa pupondo nu ka ba ki me sarchi kodomma tu ba lakhta bara.

¹⁵Shipa tuga tun ka zu nun za, "Mbu Magham wa tlogha san yerem, chem a mbu nu nyifiri ku tuk, chem ka shi dyi nang ka chem shi dyi nang ka."

¹⁶Yang wonji leendang tun a gwaari dyin, tun a wakhti. Ai, pooni gwaari dyin nang mbar ba.

¹⁷Kume nang aaki zunki dyi nu shipaki ku shi tu yang zhang shiran gha, wa kha ma sola she nda.

Yaqub 5

Wa Wu nu Gunarku

¹Tuk ma tun nu gunarku! Shi ma ghoori tun ghwat zhaano kume bonye nuke a bar dyinonu.

²Gunar baanu kap ka mutli, susutiku ka nji dye sarku baanu bara.

³Ginarwe baanu ndu ghuri baanu wa na loghoz. Nar loghzi nu shikyang ka khaki ma saidu dyine nu, yang ka zumndo nu bar wa bai. Tun wa taba gunar ye dyinonu mbu qaandiku nang, yang dya laudar su qaandi virkirkku.

⁴Jiwa dye biiri ni nu tlunarku ye nu mbu dam baanu, nun zhangki bi wor gha kume batal baanu, a ghoori ye Magham. Wanang tuk ghoori bu nu kumndi ye nu ku mbu dam baanu wa khul she Magham, Zhinkir gwaanji Nu Zalale Aa num.

⁵Tun wa shi khar baanu mbu larji nang mbu tuktumundi, tun a zumndi ndu zari mbu yele. Nu ke wanangang tun khutlokya dyinonu ma bu fufdar dlar qura nu.

⁶Tun wa kuma nduki mbarkandi, tun tlagha wora, aa nuke nu zhangndo nu ku ba.

Kanadyi ndu Barari

⁷Kume nang, nyeezaku, shi ma khar kanadyi ma bar ye sarchi nuke Zhinkir gwaanji ka da gabki. Nggut ma pooni kadanyi nuke nu ghuti ka shiki sarchi nuke a bu dam baran ku vir boote mbarkandi. Wa ka shi kadanyi tu bu romndi nu gumapaali ndu nu gana.

⁸Tun kha ndu kanadyi tuk. Tun ching gha shanggudang, kume bar bu Zhinkir gwaanji wa shi bing.

⁹Nyeezaku, njig ma ruru chele baanu, ma ku kuma nu ba. Wonji nu kumarang a shi bing bari, a nje me viri.

¹⁰Nyeezaku, shoga ma she annabiku nu shiki balar mbu dlum Zhinkir gwaanji. Tun shoga pooni gundi memuna baanda mbe bonye.

¹¹Jiwa chem wa da nduki nu gundi memuna ma nu barkeku. Tun wa tuk pooni kanadyi bu Ayuba, tun wa zun barke nu Zhinkir gwaanji shiki yenda ve laudar san tuk. Kume Zhinkir gwaanji dya nu khang munki nu nar zhiyaye tuk.

¹²Guma ndu aa num kap, nyeezaku, mbu tun a ma da alqawar shir tunu, sar da kumnda nu ba. Kumnda nu ndu maa vidhi ba yang ndu maa vughai ba, yang tuk kumnda nu ndu aa num zum ba. Tun ka zu nun za, "I" ndu "Auwo" dyenda, kume ku vi nun mbu kumar bu Magham ba.

¹³Nduk a nje chele baanu nuke a mbu bonye mu? Mb u a nje ku shi barari. Nduk a nje nuke a kashar mu? Mb u a nje ku qa nji taazi makhtari.

¹⁴Nduk a nje nuke nu da lawan ba mu? Ku qa nduk kudaandi tu shi barar yenda, a zu mor nu ve nda mbu dlum Zhinerem gwaanji.

¹⁵Barar nu shiki ndu maito ka shaana nu khaatang. Zhinkir gwaanji ka shaana nda nu gha. Mb u wa shi sola, Magham ka yaapa nda.

¹⁶Kume nang zumma zop baanu ye yen, tun ki barar ye yen, ma ku shaana nu. Barar bu nu dambu wa ka shi tlunar ndu zalale madyi.

¹⁷Iliya dya ba nduk wa chem. Tu yang ching gha shaanggudang mbe barar madyi ma ku shi roma ba, yang yel nu shi romndi mbu maarang ba me sonyi kunung ndu chere njong.

¹⁸Qursan tu shi barar tuk, tu romndi a ba vidhi, tu maa vughai vir boote baran.

¹⁹Nyeezaku, mbu da chele baanu wa njig njiv zhire, tu yang njif nggur chele baanu a gab ndu chin ve njiva.

²⁰Ku zun nu gha, njif nu da gabki ndu nu sola ve njiva wa dana nyifi bu nu solarang bar mbe muti, ka kha ma njiv yaapar solarku khang madyi.

1 Biturus

1 Biturus 1

Zobar Qaandi

¹A vi she Biturus, pude bu Yesu Masiya. Ma yir she nduki bu Magham nu datki, nuke a khar runggiku mbu larji, lakhtakandi ku mbu ghai Pontus, ndu Galatiya, ndu Kapadokiya, ndu Asiya, ndu Bitiniya.

²Tun ke nduki nu Magham Zhinki datki nu wa nu daasaki, tu gab ndu tun kongkol nu kunshe wakar nu Jiimbi shakhshakhndi shiki ye nu. Dya shimndi baran ku mbu nu zur bu Yesu Masiya, tun gwa boote ni nu Kunshe baatli tom baran. Bu ku Magham boosa nu ndu munkir ndu qaandi memnari.

Magham wa Vur dye Sar Memnari

³Barke wa kha Magham, Zhin Zhinerem gwaanji Yesu Masiya! Chin tukkki zhiyaye baarem madyi, tu vur mewar nyifi yerem ndu sar memnar nu nyifiri nu kunshe jiiri bu Yesu Masiya bar mbe muti.

⁴Yang chem a sa memnarem ye gwar dye mbu ge nu Zhinkir gwaanji dungki gha vid*i* kume qusonggi baran. Yang dungdi nang nuka mutl ba, nuka shi subur ba, yang dyiman bu vi bar ba.

⁵Tun nuke nu kunshe maito baanu zalale bu Magham a khutloro nu. A shim ku khul nu ma gwa nu danar nu daasaki, ma ku wuti nda ye dalangi ye laudar su qaandi virkirku.

⁶Mbu dyi nang shi ma bong memnar madyikandi, aa nuke leendang memnuna nu chit kume buuriku zum zum nuke tun a mban.

⁷Buuriku nang a ba ma buu maito baanu mbu dyi maito zhirekandi. Nduki ka buu ginarwa ndu bai, yang dyi nuka wodaki. Wanang tuk a buu maito baanu nu dukki ginarwa zhaaji. Shir wanangang ka sa tu maito baanu a ba ndu makhtar ye nu ndu zhaaji ndu gorkiri ye fudar nuke Yesu Masiya ka da gabki.

⁸Aa nuke nun na Masiya Yesu sar da ba, yang kap ndu nang tun a ndola nda. Aa nuke tun a na nda leendang ba, kap ndu nang tun a maita nda, tun a kashar wa num gom,

⁹kume tun a dlukya dyi nun saki nu guma mbu maito baanu nang ke gwar danar bu nyifi baanu.

¹⁰Yang vid dyine gwar danar nang, annabiku nu shiki balar bu munkir nuke ka da ba ki ye nu, wa lab mban nu gha mbari ndu shaandi.

¹¹Wa shim ku zun nda sarchi nuke dyi nang ka shiki, kom ndu da ka shi kikimndana. Ye sarchi nu Jiimbi bu Masiya shiki balar mbu memnuna wora, a wut bonye nuke Masiya ka zaki kom ndu zhaaji nuke a ma vurtan yenda qursan.

¹²Magham wa wut ye wor nū dyine, sarchi nūke a zū balar bū Magham ku, a vūr balarang ye wor kūme wor ba, a vūrtan kūme tunu. Yang leendang Jiimbi shakhshakhndi nū Magham a rūkki vidī, wa sa tū zū mbū dyiku nang ye nu kap mbū Labar mbarkandi bū Masiya nū wopaki she nu. Ai, dyiku nang aa nū rūktiku bū Magham wa kasha ku ma kū zun nda dyin mban.

Dye Shir nū Shipaki nū Mbu Yesu

¹³Kūme nang tun daasa memūna nu ma tlūnari, tun kūs vaanu yeyen, tun sa memuna nun ve mūnkir nūke a ma vūrtan ye nu ye fūdar nūke Yesu Masiya ka da gabki.

¹⁴Ye leendang nūke tun wa kha ma qusonggi mbarkandi, kū njig nu dyi nun ka kashaki shiran dāu fara tū da khangkal baanu bar ba. Sarchi nun ka shiki dyiku nang dāu fara ai tun a shiranang kūme song zunī.

¹⁵Yang nūke Magham nū qaki nu shakhshakh, tun kha shakhshakh tūk mbe dye shir baanu kap.

¹⁶A nje būlaran za, “Kha ma shakhshakh, kūme nga shakhshakh.”

¹⁷Ma nūke tun wa ka qa Magham “Zhinki” sarchi nūke tun a barari. Kūme nang tun shi khar baanu ndū sawa ma bar ye sarchi nūke tun ka wodaki khar runggi nūke tun a shiran mbū larji nang. Kūme Magham dya nū kuma yang ka kuma tlūnar bū aa nyi nduku waare shimndi dyin.

¹⁸Jiwa tun wa zun nū dyine wa dli dyinonu mbe me ghaiku bamndi nū zhikannu njigki ye nu. Nū dli dyinonu ndū dyiku nūka sūburki wa ghuri ndū ginarwe ba.

¹⁹Dli dyinonu ndū tom bū Masiya nūke zhaaji a si, wa kha wa ye gamndi nū sadke, nūke me chibi nje ve nda ba yang beeko ba.

²⁰Magham datkya chin me kū dung larji, yang wuti nda ye dalangi ye laudar sū qaandi virkirkku nang kūme tunu.

²¹Tun wa maita Magham nū kunshe nda chin nū jiiki ndū chin bar mbe muti tū vūr zhaaji yenda. Kūme nang maito baanu ndū sar memūnar baanu a mbe Magham.

²²Leendang nūke tun wa kha shibtan nū kunshe mburi sūqur zhire tun a ndola nyeezo nu ndū memūna nu da, ndolama yen madyi mbū memūnanu.

²³Jiwa tun wa gwa mewar khari. Yang mewar nyifi baanu nang tun gwa she pooni nūke wa ka mut ba, tun gwa she pooni nūka shi mut ba. Kha nu nū kunshe balar bū Magham nūke nyifiri a si yang nūka shi muti ba.

²⁴Jiwa Balar bū Magham wa zū za, “Nduk kap a khar wa wuzundi, yang zhaaji baanda kap a khar wa viiri ku mbū gaari. Wuzundi wa ka su, tū viiri ku kūdba,

²⁵yang balar bu Magham a nje aakochi kodokh si ba." Balar nang chin ke Labar mbarkandi nu shiki waazu ni ye nu.

1 Biturus 2

Tun ke Nduki Wakakandi bu Magham

¹Kume nang shakh ma dyinonu ndu aa nyi maatli khali, ndu wollo, ndu muna ndu zhiri, ndu aa nyi puziku bam bam.

²Me bu nang tun kha wa beelar qusonggi nuke a kasha zar bibi me dyinan, tun kasha balar bu Magham wanang ma ku gor nu tun khul ye gwar danari,

³nuke leendang tun wa woda dar mundi bu Zhinkir gwaanji.

⁴Wa nu na ba ki she nda ndogdi nu nyifiri nu nduki zhangki gha, yang Magham wa daato nu tu vur zhaaji ye nu.

⁵Tun yang, gab wa ndogdiku nu nyifiri nuka shiki boote ndu wor ma dun rafti nu jiimba. Ma ku kha ma tabar bu kuruku shakhshakhndi bu rafti nang, tun a zoba sadke nu jiimba nu kunshe Yesu Masiya, nang ke pooni sadke nuke Magham a shimndan.

⁶Jiwa a nje builaran mbu bular Balar bu Magham za, "Wonji, nga dung ndogdi gha Sikhiyona ndogdi ngginggeetli datkandi nu zhaaji. Yang njif nu dlaki varan nu ve nda, dye kawa bu gwa nda sar da ba."

⁷Dyen dya zhire she nu, tun nun dlaki vaanu nu ve nda, ndogdi nang zhaaji si. Yang bu nduki nu zhangki maita nda gha, "Ndogdi ni nu dundikwang zhangki gha, wa kha ma ndogdi ngginggeethi nu dukki ndu boote."

⁸Yang a nje builaran tuk za, "Dya ndogdi ji sar, dya ndogdi nuka ba ki ndu nggudi bu nduk tuk!" Nduki ji saari worang kume wa zhang mbu balar bu Magham gha. Yang daasa ye wor ma wanang.

⁹Yang baanu, tun nduki nu Magham datki ndu varan tun tabar bu kuruku bu Kuji gwaanji. Tun dlar ghai shakhshakhndi tun nduki bu Magham ma ku wopa nu khamndiku baran chin nu qaki nu bar mbu zhumi ma yir mbu yarang baran nuke dya dye lazham.

¹⁰Dau fara, tun ndukiku nuke zhaaji ve nu ba, yang leendang tun nduki bu Magham. Dau fara nun gwa daanar bu Magham ba, yang leendang tun wa gwa.

Mburi Zur bu Dlegumeku

¹¹Raptaku nuke nga ndolaran, nuke tun a shikya khar rungu mbu larji nang, maa kha nu fan ba, nga khutonu, shakh ma dyinonu ndu dye shir malkandi nu melakh bu nduku, dye shir nang a wute ndu jiimbonu.

¹²Tun kha ndu dye shir mbarkandi chele nduki nuke nu zun Magham ku ba. Shir wanang ka sa tu ba vur zhaaji ye Magham ye sarchi bar baran, kume tlunar baanu mbarkandi, aa nuke wa ka da zhaano ku baanu.

¹³Kume Zhinkir gwaanji, mbu ma aa nyi nu kwaadarku nuke a kwaadar dyine nduki. Tun mbu zur bu Kuji gwaanji, kume a kwaadar dyine aaki,

¹⁴aa nggomneku, nuke chin kujirang datki ma ku wu nu zop ku, tu makhta nduki nu shir dyi mbarkandi.

¹⁵Jiwa dya shimndi bu Magham ku shi nu tlunar mbarkandi gume nduki nuke ghurtan ku ba, ma ku za nu me nduki nuke a balar dyine nu mbu song zunzi.

¹⁶Shi ma khar baanu wa nduki nuke dya maava ba, yang ku gab nu ndu nang tu kha ma njiv shir dyi nuke galkandi ba. Shi ma khar nuke ka wutki za tun maaviku bu Magham.

¹⁷Vur ma zhaaji ye aaki: Tun ndola nyeezonu nu mbu Yesu, sawa ma Magham, tun vur zhaaji ye kuji gwaanji.

¹⁸Maaviku, mbu ma zur bu zhinonu nu rafa tun vur zhaaji ye wor aa nyi sarchi, tun ka shi nang ye nduki nuka shiki mbarkir ye nu ndu nu bu tokh memuna dyenda ba, shi ma ye nu dakhla tuk.

¹⁹Ai, njif nu zaki bonye dyi nuke nu shi zop mban ba, yang za bonyang kume korkya shimndi bu Magham, Magham ka shi barke yenda.

²⁰Mbu yang wa shi kurpi ye nu kume zop nun shiki, a tun wa gun memuna nu tun bu gwa dyi nggur kumen ba. Yang mbu tun wa shi tlunar mbarkandi, tun za bonye kumen, yang tun gun memuna nu tuk, dyi nun shikyang ka kha dluran she Magham.

²¹Jiwa Zhinkir gwaanji qa nu kume pooni bonye nang. Masiya wa za bonye kume tun tuk. Shir wanang wa njig dulbu yerem ma ku mbu mi dyin saaran.

²²“Sar da nu shi zop ba, nu shi wollo sar da ba.”

²³Sarchi nu nduki puzki nda, nu nggam ye wor ba; Sarchi nu zaki bonye, nu zu za chin ka dli gadse ni ba. Wa dla varan nu ve Magham nu kumar zhire.

²⁴Chem shiki sola, yang chin daki solarku baaremang ye dyinan sarchi nu katlki nda gha me qufari. Shi wanangang ma ku shakh mi ndu solarku baarem nu kunshe muti baran, shem khar baarem ndu dambi. Rubar nu shiki yenda saki tun shaana.

²⁵Jiwa tun wa ndubangku nuke a ma saghari, yang leendang tun a gab nu she Nu khutloronu, chin nuka Khutloki nyifi baanu.

1 Biturus 3

Khar Buri

¹Tun nusuku bürkandi vur ma dyinonu ye zhimenu. Kume mbu khuzuku nggur chele baanda nu maita balar bu Magham ba, bai nu kunshe dye shir mbarkandiku bu nusuki baanda ka nggot ku, aa nduk a nje nu shiki bala ye wor ba.

²Khuzuku nuke nu maita ba ndang ka na dye shir baanu mbarkandi ndu mburi zur baanda nuke tun a shiran, tu nggod ku.

³Ku khar mbari baanu khan dyine viri nun ka shiki dyenda ba, wa dlehti nun ka shiki, ndu dye ginarweku, ndu dye sarku nu me muzhindi.

⁴Me bu nang ku viri baanu kha ma viri nuke a memuna nu, chin ke viri nu bu tokh memuna ndu kusi dyin, nuke nu ka shi vi bar ba, yang dya dye zhaaji madyikandi she Magham.

⁵Jiwa nang ke pooni viri nuke nusuku nu sawar Magham nu saki memuna wor nu dyine nda shiki ku zhu. Wa ka mbu zur bu zhime wora,

⁶wa nu Saratu mbuki zur bu zhimen Yibram, tu ka qa nda za zhinkir baran gwaanji. Yang tun qusonggi baran zhirekandi mbu tun wa shi tlunar mbarkandi, nun tuk sawa ba.

⁷Wanang tuk tun khuzuku, tun shi khar baanu ndu nusuku baanu ndu kwaari. Vur ma gorkir ye wora, nuke dumbyran ku wa tun ba. Jiwa tun ndu nusuku baanu kap, tun dluy munkir gwaanji nu nyifiri bu Magham suyen. Shi ma wanang ma ku dyi nggur nggutl barar baanu gwar dlur ba.

Zar Bonye kume Tlunar Dambu

⁸Ye laudar san, gonta ma dyinonu ye maa da tu kwaari baanu kha da. Tun a na zhiyaye bu yen, tun a ndola yen wa khachinkirku, tun a shaata yen gwaari dyin su ba.

⁹Ku dli nu muna ndu muna ba, yang ku dli nu puzi ndu puzi zum ba, dli ma gade puang ndu sar barke. Ai, Magham qa nu ma pooni dyiku nang, ma ku gwa nu dye mbu ge barke.

¹⁰A nje buaran za, "Njif nuke a shim ku tuk nji mundi khar viti baran ndu na nji qaandi virkirku mbarkandi, ku kus ghiindan nughha ma ku shi muna ba, tu kus men ndu zur wollo.

¹¹Ku shakh dyinan ndu muna, tu shi mbarkiri, tu lab qaandi memuna tu wuta gwaran.

¹²Jiwa yiti Zhinkir gwaanji a dyine nduki nuke a tluna dambi, dlumndan wa ka tuk barar baanda. Yang yiti Zhinkir gwaanji wa zhang nu tlunar munar ku."

¹³Yang mbu tun a sa dyinonu ma tlunar dyi nuke mbarkandi, ki ka dymaki shi dyi nggur ye nwa?

¹⁴Mbu yang tun ka za bonye kume shir dyi nuke torop, barkya ve nu. Kume nang “Tuk nu sawar bu dyiku nuke a sawaran ku ba, yang ku damta nu ndu wor zum ba.”

¹⁵Yang mbu memunaru da ma Masiya tu kha ma Zhinonu gwaanji. Kha ma daasaran aakochi ma tlogha nu ye nu zhamndonu dyi nu saki tun sa memuna nu ye mbu Masiya. Yang shi ma nang ndu bu tokh memuna ndu vurti gorkiri.

¹⁶Wanang tuk, shi ma aa num aakochi ndu memunaru zhirekandi kume mbu wa zu dyi malkandi nu dyine nu, nduki nu zukyang ka tuk kawa kume dye shir mbarkandi baanu mbe Masiya.

¹⁷Jiwa wa duk ndu mbaari, mbu Magham daasaki ma ku za nu bonye dyine tlunar mbarkandi me bu shir dyi galkandi.

¹⁸Jiwa Masiya mut kume solar ku sar kaada ye kharki, nu dambi kume nu song dambi, ma ku du ndu tun she Magham. Wa tlagha nda nu gha mbu man va, yang wa vur nyifi yenda mbu jiimba,

¹⁹tu du she jiimbiku nuke a mbu zhaarum mbu jiimba, tu shi waazu ye wora.

²⁰Nang ke jiimbiku nu mbu zhaarum nu zhangki mbu zur bu Magham gha zhu ye sarchi bu Nukhu. Aa nuke Magham wa shi kadanyi ye sarchi nuke Nukhu a khub dumbyulang. Ba nduki kodom danaki mbu dumbyulang ye sarchi ni, nduki miyasi lawaki mbe dyimang.

²¹Yang dyim nang a khar wa baptism nuka danaki nu. Tun yang tun wa gwa danar nu kunshe dyim baptismyang. Yang danar nyem gwaki nang chem gwa kume shibti rugnar bar ve vaarem ba. Chem gwa danarang kume alqawar chele baarem nu Magham ndu memunaru mbarkandi, kom ndu jiiri bu Yesu Masiya bar mbe muti.

²²Masiya wa du vidi. A nje dyin bun zuma bu Magham, ye maa nu saki nu ruktiku bu Magham, ndu nu kwaadarku, ndu nu zalaleku nu mbu bunan.

1 Biturus 4

Khar Viti bu nu Mbu Masiya

¹Nuke Masiya wa za bonye mbu man va, da ma dyin saaran tuk. Ai, kap njif nu zaki bonye mbu man va, wa shakh ndu tlunar sola.

²Kume nang khar baran mbu man va, dyi nuke ka shiki zalale ndu chin, dya shimndi bu Magham, bu mbu shimndi bu manya ba.

³Jiwa tun wa woda sübür sarchi mbe khar baanu dau fara, nang ke pooni khar nuke nduki nuke nu zun Magham ba a tük mündan. Tu na aa nyi dye shir malkandi, ndu melakh bu man var ku zum zum, ndu me kuyari, ndu nggar zumndi bamndi, ndu zar dyiku bam bam, ndu ghaari ghai ye mülümku, nu khaki ma dye zhaana.

⁴Leendang yang raptonu ku nu zhu a lazham gontar dyin nun zhangki shiran gha ndu wor ma shi dyi malkandi ku nun ka shiki zhu ndu wora, a shipiti puzi ye nu ku.

⁵Yang Magham daasaran ma ku kuma nu nyifi ku ndu nduki nu mutki. Ka shiga su dyi nu wor shiki gume nda.

⁶Nang ke dyi nu saki tu wopa Labar Mbarkandang kap nu nduki nuke leendang mutanku, kume ka kuma wora ba wa nduki mbu man va, yang she Magham a nje nu nyifiriku mbe jiimba.

⁷Laudarsi aa num wa shi bing. Kume nang shi ma ngguti mbari, tun kur vaanu. Kume ku duma nu tun shi barari.

⁸Guma ndu aa num, ndola ma yen ndu memuna nu da. Kume ndola wa ka lupa dyin zop khangndi.

⁹Qun ma me vi baanu ye yen, ruru su ba.

¹⁰Ku aaki shi boote ndu vurti nu Magham shiki yenda ma shaata yen, ma ku kha nu ma nu dungndi dyiku zum zum nu Magham vurki dungdan ye nu mbe munkir baran.

¹¹Njif nuke vurti baran dya nu waazu, ku shi waazwang wa Magham ndu dyinan kya balarang nu kunshe nda. Mbu yang vurti baran dya nu tlunar ye nduku, ku ki tlunar nang ndu dumbür nu Magham vurki yenda kap. Shi ma wanang ma kvur nu gorkir ye Magham nu kunshe Yesu Masiya. Zhaaji ndu kwaadafar dya baran kodokhsa ba. Amin.

Zar Bonye kume Mburi Yesu

¹²Nyeeza nuke nga ndolaran, shi nu lazham kume bonyeku gurgurndi nuke a gwa nu ma buuro nu ba. Ku da nu za dya dyi mewakandi kya gwa nu ba.

¹³Me bu nang, shi ma kasha ma nuke tun a zakya bonye nu Masiya zaki, ma ku ba shi nu bong memuna ndu kashar nuke kodokhsa ba ye sarchi nuke a ma wut zhaaji baran.

¹⁴Aa puzo nu kume dlum Masiya, ai, tun nu barka, kume Jiimbi nu zhaaji, Jiimbi bu Magham kharan suyen ndu tunu.

¹⁵Yang nggut ma mbari, ma ku nduk za bonye kume dya nu tlaghar mud ba, yang nu muuru ba, yang nu shir dyi malkandi ba, yang nu yirti maa ba.

¹⁶Mbu yang nduk wa za bonye kume Kurista, ku tuk kawaran ba, ku gor dlum Magham kume wa da nda nu mbu nu mbu Masiya.

¹⁷Jiwa sarchi kumar nduki a ba. Yang ka nggaasan ndu nduki bu Magham. Mbu yang ka nggaasi kumarang ndu chem, bu nduki nu zhangki tuk Labar mbarkandi na viki she Magham da ka kha kikimndana?

¹⁸Ba wa nuke a nje bularan za, “Mbu yang nduki nu dambu ka gwa dana var wor gurgur, bu nduki nu song dambu ndu nu solarku da?”

¹⁹Kume nang, nduki nuke a za bonye mbu shimndi bu Magham, ku sa nyifi baanda nu mbu khar Magham nu zhire nu dungki wora, kom ku zum guma ku nu shir mbarki.

1 Biturus 5

Khutlo ma Shapir bu Masiya

¹Ma yir she kumandiku nu chele baanu, nga khutonu ma nuke nga kumaandi nduk wa tunu nga nang naki bonye nu Masiya zaki ndu yita, yang tuk nga gwa zhaaji nuke ka ba datlki ye dalangi.

²Khutlo ma shapir bu Magham nu vurki nggutan ye nu tun a tlunar wa dlegumeku. Na nu wa a shikya ranna nu ba, ku memuna nu da ye nu tun shi ba wa nuke Magham a shimndan. Shi nu tlunar nang kume muzhin ba, shi ma kume memuna nu wa da ye nu ku shi nu tlunarang.

³Ku kha nu ma nduki nuke a shim wut zalale dyine nduki nuke Magham vurki ye nu ba, tun kha ma nduki nuke shapirang ka shimki shoga tun khanu.

⁴Mbu tun wa shi wanang, ye fudar nuke Masiya chin Gorkir Nu khutlorang ka da ba ki, ka vur dye zhar nu zhaaji ye nu nuke dyiman nuka shi vi bar ba.

⁵Wanang tuk tun nyakhtlirku, mbu ma zur bu nduki nuke a guma ye nu kap baanu. Wut ma katar dyin ye yen, jiwa a nje bularan za, “Magham wa zhang nu gwaari dyin, yang wa ka shi munkir ye nu katar dyin.”

⁶Kume nang kata ma dyinonu nu gha mbu khar Magham nu zalale aa num kap, ma ku vur zhaaji ye nu ye sarchi nu shimki.

⁷Sa ma damtar baanu nu mbu kharan, kume wa damta ndu tunu.

⁸Kus ma vaanu ye yen, tun kha daasaran. Wonji nu zhangndi baanu Shedan a padari, a quri wa muzamndi, a lab njif nuke chin ka njerki nu gha ma njiiran.

⁹Ngga nu dalang yenda ba. Ching ma gha shaangguudang mbe maito baanu, nuke tun wa zun nu dyine nyeezonu nu mbu Yesu nuke a aa fun mbu larji nang, a za bonye nang wa nuke tun a zaran.

¹⁰Qurse tun wa za bonye nang me sarchi kodomma, Magham nu munkir kap, chin nu qaki nu ma gwa nu zhaaji suyen ndu chin kodokhsı ba mbe Masiya. Ka gab ndu tun tun kha nyeedlan, ka pa dumbur ye nu tun ching gha shanggudang.

¹¹Ku kwaadar kha nda kodokhsı ba. Amin.

Laudarsi Zobar Qaandi

¹²Nga bu la garkati kodommandi nang ye nu ndu shaatar bu Sila, nuke nga da nda dya khachinkir maitokandi yang nga na wa khul ku qa nga nda nu shir zhire. Nga pa dumbur ye nu, wut nga yenu nang ke munkir bu Magham zhirekandi. Ku me nang ching man mbe munkir bu Magham nang ndu dumbur.

¹³Tabar bu nu mbu Yesu ku nuke a fan Babilon, wor nu Magham datki ba wa nu datki nu, a qaandi ye nu ku. Woi bang Markus, a qaandi ye nu tuk.

¹⁴Shi ma qaandi ye yen ndu khaapar wuti ndola. Ku qaandi memuna kha gha suyen ndu tun kap, tun nuke a mbe Masiya.

2 Biturus

2 Biturus 1

Zobar Qaandi

¹A vi she Siman Biturus, maavi ndu pude bu Yesu Masiya, ma yir she nduki nu gwaki maito nu zhaaji ba wa nyem gwaki, nu kunshe dambi bu Maghamndi baarem ndu Nu Danar rem Yesu Masiya.

²Bu ku Magham shaata munkir ndu qaandi memunar madyikandi ye nu mbe zundi Magham ndu Yesu Zhinerem gwaanji.

Khar nu Shipaki nu Mbu Masiya

³Magham mbu zalale baran wa vr dyi nuke chem a gangndan kap ma shi mi pooni khar viti bu nduki nu sawar Magham nu kunshe zun ndu nda. Chin qaki rem mbe pooni zhaaji ndu dambi baran.

⁴Nu Kunshe dyiku nang wa vr alqawarku baran gwaanji ku nu zhaaji, ma ku gwa nu me Maghamndi baran nu kunshe dyiku nang, tun lawa mbe munarku nuke a larji nuke shimndi dyiku malkandi ka ba ki si.

⁵Kume nang, tun shi dyi nuke tun ka dumaki shiran kap ma shaata mbarkir nu dyine maito baanu. Tun shaata zundi dyiku bu Magham nu dyine mbarkir baanu.

⁶Dyne zundi dyiku bu Magham tun shaata kusi dyini. Tun shaata gundi memunar nu dyine kusi dyinang. Tun shaata sawar Magham nu dyine gundi memunaran.

⁷Nu dyine sawar Magham tun shaata mbarkir ye yen. Dyine mbarkirang tun shaata ndola.

⁸Mbu tun wa gwa pooni dyiku nang khang mbu khar viti baanu, tun bu kha tuftan ba yang tun ka vr boota mbe zundi Zhinerem gwaanji Yesu Masiya nun shiki.

⁹Yang njif nu mbudki dyiku nang, nuka na maa mbar ba ba wa no za puguman. Wa mona ndu shibti nda nu shiki nu gha mbe solar baran dau fara.

¹⁰Kume nang, nyeezaku, shaata ma kasha wutan nu dyine Magham wa qa nu tu daato nu. Mbu tun wa shi wanang tun bu nggud sar da ba.

¹¹Shir wanang ka sa tun gwa gadar mbarkandi ma viri nu mbu kwaadar bu Zhinerem gwaanji nuke nuka shi woda ba ndu nu Nu Danar rem Yesu Masiya.

¹²Kume nang, ngga ki kor dyiku nang ye nu, aa nuke tun wa zun, tun wa kha dumburan madyi mbu balar zhire nun dluki.

¹³Ye nar banga, wa shi torop, mbu nga nje ndu nyifiri, ki nga kwaaran ye nu,

¹⁴nuke nga zun nu dyine qaandiku bang wa shi bing wodar mbu larji nang, ba wa nu Yesu Masiya wutki ya ye dalangi.

¹⁵Kume nang ngga shi dyi nuke ngga dsumaki shiran kap ma ku khub nu dyiku nang mbu memuna nu aakochi aa nga njig larji nang.

Nu Nar Zhaaji bu Masiya ku

¹⁶Ai, sarchi nyem zuki labar wuti zalale ndu bar bu Zhinerem gwaanji Yesu Masiya ye nu chem a zukya shinjiku ye nu nu nduki dlaki mbu ghurti baanda ba. Chem wa na zhaaji baran ndu yiterem.

¹⁷Jiwa wa dl u gorkir ndu zhaaji she Magham Zhinki sarchi nu Magham Nu Zhaaji Nu Dukki aa num gwaari zuki yenda za, "Nang Yi banga nga ndola nda; Memunara mun ndu chin madyi."

¹⁸Chem wa tuk suqur nu da viki vidi nang nuke chem a suyen ndu chin dyine dleng shakhshakhndang.

¹⁹Dyiku nang wa kha torop ndu balar bu annabiku. Wa shi mbar ku gab nu ndu khangkal baanu nu dyin balar nang ma ku kha wa bai nuke a vir yarang mbu zhum maari kope sarchi nuke maa datlki. Sarchi nu yarang bu pazar datli maa viki ye nu mbu memuna nu.

²⁰Yang guma ndu aa num, wa shipa zun nu nu dyine, balarku bu annabiku nuke a nje mbu bular Balar bu Magham, a vi mbe shaandi ko ghurti baanda ba.

²¹Jiwa balar nu annabiku zuki nu da vi mbe shaandi bu nduk sar da ba. Jiimbi shakhshakhndi ke nu viri nu mbu memuna wora tu sa wor ku zu dyiku nu dliuki ku she Magham.

2 Biturus 2

Annabi Wollo ndu Maalum Wollo ku (Yakh 3-16)

¹Annabi kotameku a vi ku nu mbu nduki bu Magham. Yang tuk, maalumku nu wollo ka da vi chele baanu. Ka da ba ndu shogar ku nggur mbu tuka, tu shi shogar wollo ye nduki ma subur wora. Ka zhang Zhinerem gwaanji nu dliiki nyifi baanda gha. Shir wanangang ka da ba ndu muti baanda bu shob ba.

²Nduki khang ka mbu njiv dye kawar baanda. Kume nang beeni nduki ka ndum njiv zhire.

³Kume melakh baanda, maalumku nang ka shim ku gwa tun ku dyinonu nu kunshe balar wollo nu gunki ku. Yang dlar kumar muti nu shiki ye wor mbur fara ba a nja bu wora, yang suyar wor nu gha nu laada ba.

⁴Aa nü ruktiku bū Magham, sarchi nü shiki zop ku zhu, nü Magham njig wor ba, wa mbuk wor nü mbū gidim bai. Tu gun wor nūgha mbū geeku kirkandi nūke maaran zhum. A bu fūdar kumari.

⁵Yang tūk mbū Magham nü njig nduki nü mbū larji nü shiki mūnar ku zhu ba. Tu tlagha wor nūgha nü kūnshe būrbür gwaanji kūme nü mbu zūr baranku ba. Tu yang dana kya Nukhu nü waazu dambi suyen ndü nduki mut.

⁶Mbūke Magham wa suya ghai Sodom ndü Gomora tu gab nü wor ma pūzhit, ma ku wut dyi nūke chin ka shiki ye nduki nūke nü zūn Magham ba.

⁷Mbū yang wa dana Lot tūk, chin nūke dya nü dambi, nūke wa damta madyi dyine pooni dye shir malkandi bū nduki nü Sodom nūke nūka mbu wopa ku ba.

⁸Njif nang dya nü dambu, yang kharan chele bū nduki nü tlūnar dye shir malkandi. A na dye shir malkandi baanda aa nyi fūda, a tūk maatli balar baanda. Tu memunaran ki subūrti madyi kūme wa zhang mbu bibitang gha ku.

⁹Mbū yang dyiku nang wanang Magham wa zūn dyi nūke chin ka shiki ma dana nū sawar nda ku mbe buuriku baanda. Magham wa zūn dyi nūke chin ka shiki chin njig nü mūnarku mbū bonye baanda kope sarchi kumari.

¹⁰Dya kumar gurgurndi dyine nduki nūke a mbu shimndi malkandi ku nü man va, kom ndü nduki nūke a ndūm nü kwaadarku. Maalūmku nü lambar nang, kawa ve wor ba! Dya nü gwaari dyin ku. Nūka tūk sawar kū pūz nda jiimbiku nü zhaaji nūke a mbū vidi she Magham ba.

¹¹Yang nü ruktiku bū Magham ndü dyin wora, nūke wa duk maalūmku nang dūmbür ndü zalale, yang kap ndü nang nü dūng zop ye wor ba yang nü pūz wor gume Zhinkir gwaanji ba.

¹²Yang nduki nang, a balar ndūmndi ku ve Magham dyine dyiku nūke nü zūn ku ba. A nje ku wa dlu gaariku nūke khangkal ve wor ba, a mbukya dyi nūke man var wor a shimndan dyenda. Kha wor ma kū kūs wor tu tlagha nü gha. Ai, ka mūt ku ba wa no za dya dlu gaari ku.

¹³Yang ba wa nü vūrki bonye ye beeni nduki, ka vūr bonye ye wor ba wanang tūk. Wa da ku za zar dyiku ndü tlūnar malkandi nūke a shiran ku fūdar gangtlūrang ndang dya tūkti mūndi. Khar baanda nūke a shiran chele baanu dya dye kawa, ndü dyi malkandi tūk. A zūmndi a zar suyen ndü tunu, yang qursan tu ka tlūna dyi nūke a shimndan ku.

¹⁴Aakochi a korkya labti nusu, nūka nggum ku ndü shir sola ba. A lamba nduki nūke dūmbüran ku mbū maito baanda ba. Wa kha ku wang mbe melakh baanda. Magham ka kuma pooni nduki nang shwat.

¹⁵Wa njig njiv zhire ku, a mbu njiv bū Balaam yi bū Beyo. Njif nūka ndolaki tlūnar malkandi ma gwa nji dye biiran.

¹⁶Yang wa gwa wuri kume zop baran, kha kooro, dye nggar nuke nuka shi bala ba, tu yang shi balar yenda ndu suqur nduku, ma kу nggutl nji annabi nang tluna me yirti nuke a ma shiran.

¹⁷Nu lambar ku nang a shipa gidim nu dyiman njiiki. A khar ku wa tutanggal nu khukheeti ka kooki bara. Magham wa daasa maa khar ye wor mbu zhum maari chit sudukndi.

¹⁸Nduki nang wa ka shi balar bamndiku nu gwaari dyin a boote nu shimndi bu man va, tu ka dut nduki nuke nu shob ndu lawar chele nduki galkandi nang ba.

¹⁹A da alqawar gwar dyin ye nduki, yang wor ndu vaanda dya maavi bu dye shir malkandi ku. Kume nduk a khar maavi bu dyi nuke a zalale ndu chin.

²⁰Mbu nduk wa zun nu dyine Zhinerem gwaanji Yesu Masiya ke nu dana rem, tu lawa mbe dye shir malkandi nu larji nuka saki tu nduk gal gha. Tu yang gab nu mbu pooni dye shir malkandi ku nang qursan, tu dyen duk dumbur baran, khar viti bu njif nang ka duk nu gumapaali maatli madyi.

²¹Tuga pooni nduki nang nu zun njiv dambi ku sar da mbu khar viti baanda ba, ka duk ye wora. Yang wonji, qurse wa zun njivang ku, tu yang gab nu gana ku tu njig mburi zur shakhshakhndi nu vurki ye wor nang.

²²Ai, dyi nu shiki ku nang wa shi torop ndu nggar mbu balar nu zuki za, "Yidi wa shi vunakhti tu yang gab tu ghub vunakhtang bara." Kom ndu nggar mbu balar nu zuki za, "Alede nu shiki wurti yenda wa gab tu buumbulan mbu gugupang."

2 Biturus 3

Alqawar gabti bu Yesu

¹Raptaku nuke nga ndolaran, leendang nang ke lagarkati bang nu rap nang rukki ye nu. Yang mbu lagarkati bang ku rapndi nang nga bua dyiku nuke ka saki nu tun mbu Magham ndu memunar da.

²Nga shim kу kor nu dyiku nuke annabiku shakhshakhndi nu zhu zuki, kom ndu balar nu Zhinerem gwaanji ndu nu dana rem zuki mbu me pudeku nu da rukki nu she nu.

³Gumapaali, zun ma nu dyine, ye laudar su qaandi virkirku nduki nu balar ndumndi ku ka da vi a balar ndumndi ku. A mbu dyiku malkandi nu wor shimki.

⁴Ka zu ku za, "Shwat, Yesu nu shi alqawar za chin ka da gab ba goma? Yang, a fun nda? Zhikanerem ku wa njig larji nang ku zhu dau, yang tun a nje nu paataki ma nu shiki larji ba."

⁵Nu balarku nang yang, a shiran ku kharki wa zhang nggut maa vidī ndū maa vughai nuke a nje, yang Magham shiki zhu tang nu kunshe balar baran. Shi maa vughayang ndū dyim, nu kunshe dyim.

⁶Yang dyim ku nang tuk suyaki larji naandang, ye sarchi nu burbur gwaanji nang a ba ki tu zum dumbar baran.

⁷Nu kunshe balar bu Magham tuk, maa vidī ndū maa vughai nuke chem a naran leendangang, a bu ku suya wor bar ndū bai. Magham njig nang ma bar ye sarchi nuke a ma kuma nu song sawar nda, tu suya wor nughā.

⁸Yang tun raptaku nuke nga ndolaran, tun da nuke nang shim kū mona nu ba, chin ke qaandi da she Zhinkir gwaanji a khar wa sonyi dupu, yang sonyi dupu a khar wa qaandi da.

⁹Beeni nduki a zuran za Zhinkir gwaanji a kuda kuda ndū alqawar nu shiki. Yang dyen wanang ba, a shikya kadanyi ndū tunu nu shim kū aaki suya ba, a shim kū aaki nggodī.

¹⁰Yang Fudar bu Zhinkir gwaanji ka da ba wa bar bu nu muuru. Maa vidī ka suya ndū suqur dumbar kandi. Dyi nu shiki maa vidī ndū maa vughai si ka va nu gha ndū bai, Larji ndū dyi nuke a mban kap ka suya ku.

¹¹Yang nuke ka ba suya dyiku nang nughā kap wanang, shipa kū khar baanu kha kikimndana? Shi ma khar viti shakhshakhndi, tun vur vaanu ye sawar Magham mbe aa num.

¹²Tun shi khar baanu tun a kasha bar bu fudar bu Magham. Tun shim kū fudar nang a ba dāu, nang ke, fudar nuke maa vidī ka ba vaki mbu bai. Dyiku nu shiki munā vidī ndū maa vughai sang, ka yela ku tu suya mbu baiyang.

¹³Yang wa nu Magham shiki alqawaran chem a bu kya mewar maa vidī ndū mewar maa vughai, maa nuke dambi a nje aakochi.

¹⁴Kume nang, raptaku nuke nga ndolaran, nuke tun a bu bar bu fudarang, tun shi dyi nuke tun ka sumaki shiran kap tun shi khar baanu gume Magham waare chibi ndū beeko zop ngguri. Tun shi khar baanu gume nda mbu qaandi memuna.

¹⁵Kor ma nu dyine dyi nu saki tu Zhinkir gwaanji ki kadanyi chin ke a shim kū nduki gwa danari. Ba wa nu Bulus mudlerem nuke chem a ndolaran bulaki ye nu wa nu Magham vurki kadari ni yenda.

¹⁶Wa ka shi balar dyine pooni dyiku nang aakochi mbu lagarkatiku baran. Mbū lagarkatiku baranang yang beeni dyiku a nje nuke shar kū nduk da mban. Nang ke dyiku nuke nduki nu song zundi ku, nuke maito baanda khukhutan, a mbum mbu balarang nughā ku, ba wa nu ka shiki ku ye beeni bular Balar bu Magham ku. Ai, nduki nang a dut muti ye dyin wora.

¹⁷Kume nang, tun raptaku nuke nga ndolaran, nuke tun wa woda da mbu dyiku nang, kur ma vaanu ndu pooni nduki nu njigki mbu Magham nang. Ku shogar wollo baanda da khangkal baanu bar tun nggudi tun njig ye maa nuke tun a si ba.

¹⁸Me bu nang, tun ki gwaari mbe munkir ndu zundi Zhinerem gwaanji Yesu Masiya Nu Dana rem, tun gwa shaatar mbe zundi nda aa nyi sarchi. Ku zhaaji kha nda leendang nu aakochi kodokhsa ba. Amin.

1 Yoghana

1 Yoghana 1

Balar nuka Vurki Nyifiri

¹Chem a shikya balar ye nu dyine njif nuke a nje gumapaali, nyem tukki, chem na ndu yiterem, chem ngguti nda chem suba ndu khaarem. Chem a shikya bular ye nu dyine Balar nuvurti Nyifiri.

²Yang wa wut nyifi nang yerem, chem wa na nda. Chem a saidakya nda chem a zuran ye nu nudyine chin ke nunyifiri nuke nuka shi woda ba. A nje suyen ndu Zhinkirang mbur fara, yang tuwut varan yerem.

³Chem a zukya dyi nyem tukki, chem na ye nu, kume chem a shim ku kha mi suyen. Yang khar baaremang suyen ndu Magham Zhinki, ndu Yi baran Yesu Masiya.

⁴Yang chem a bular nang ma ku kashar baarem kha nyeedlan.

Yir mbu Yarangi

⁵Nang ke balar nyem tukki she nda chem zuye nu, Magham dya yarang, zhum maa nje mbe nda sar da ba.

⁶Kume nang mbuchem wa zuza chem a khar suyen ndu Magham, yang chem zum guma ndu khar mbuzhumi, chem a shikya wollo, nyem mbu zhire ba.

⁷Yang mbu chem a yir baarem mbuyarang ba wa nuke Magham a mbuyarang, chem a khar ndu yen do. Tom bu Yesu Yi baran a shibterem nugha mbe aa nyi sola.

⁸Mbuchem wa zunyem za sola ve rem ba, chem a lambakya dyinerem, yang zhire mbe rem ba.

⁹Yang mbuchem wa zusolarku baarem ye Magham, ai, dya nunyedli alqawar, nushir zhire, ka yaapa solar baarem yerem, tushibterem nugha mbe song dambi baarem kap.

¹⁰Mbuchem wa zunyem za nyem shi sola ba, chem wa gab ndu chin ma nuwollo, yang balar baran a nje mbumemunarem ba.

1 Yoghana 2

Masiya ke nuShaatarem

¹Qusonggi bang nuke nga ndolaran, nga bular nang ye nu ma ku shi nu sola ba. Mbu yang njif nggur wa shi sola, nushaatar a nje khaarem nuke ka chingki yerem gume Zhinkirang, chin ke, Yesu Masiya, NuDambyang.

²Chin ke sadke yaapar solar baarem yerem, yang baarem dyenda ba, ndu solarku bu larji gumada.

³Mbu chem wa mbu zur bu Magham, nang ka wut nu dyine chem wa zun nda.

⁴Kap njif nu zuki za, "Nga zun Magham," yang nu ka mbu zur bu Magham ba, njif nang dya nu wollo, yang zhire nje mbe nda ba.

⁵Yang njif nu mbuki balar bu Magham, zhire ndolar bu Magham wa kha nyeedlan mbe nda. Shir wanang ka sa chem zun chem kharan mbe nda.

⁶Kap njif nu zuki za chin a khar mbe Magham, wa kus ku shi yir wa nu Masiya Yesu shiki.

Mewar Bibiti

⁷Tun raptaku nu ke nga ndolaran, nga bu lar nang ma vur nga bibiti nggur ye nu ba. Ai, dya ba bibiti nu zhu nu vurki ye nu gumapaali. Yang bibiti nu zhu nang dya ba bibiti nun wodaki tuktan.

⁸Yang kap ndu nang nga bulakyang bibiti mewakandi ye nu. Nduk ka na zhire nang nu mbe nda ndu tunu, kume zhum maari a peetari, yarang zhirekandi wa nggaasi wuti.

⁹Njif nu zuki za chin a mbu yarang, yang a zhang mudlen, a mbu zhum ma bar meeni.

¹⁰Yang kap njif nu ke a ndola mudlen, kharan mbu yarang, tun a nje nu ke ka jiiki saran ba.

¹¹Njif nu ke a zhang mudlen kharan mbu zhumi, yang a yir mbu zhum tuk, nu zun ye maa nu ke chin a yir su ba, kume zhum maarang wa sa nda tu kha puguman.

¹²Qusonggi bang nu ke nga ndolaran, nga bu lar ye nu, kume wa yaapa solarku baanu ye nu barke bu dlum Yesu.

¹³Tun zhinkirku, nga bu lar ye nu kume tun wa zun chin nu ke a nje ji vu nggarsan. Tun nyakhtlirku, nga bu lar ye nu kume tun wa zum loobo dyine Nu munar nang. Tun qusongga, nga bu lar ye nu kume tun wa zun Zhinkirang.

¹⁴Tun zhinkirku, nga bu lar ye nu kume tun wa zun chin nu ke a nje gumapaali. Tun nyakhtlirku, nga bu lar ye nu kume tun dumburan, yang balar bu Magham a nje kharan mbu memuna nu, tun wa ra Nu munar nang.

¹⁵Ndola nu larji ba, yang aa nyi dyi nu ke a mban zum ba. Kap njif nu ke a ndola larji, ndolar Zhinkirang a nje mbe nda ba.

¹⁶Jiwa kap dyiku nuke a larji, shir dyi nuke man vaarem a shimndan, ndu dyi nuke yiterem naki tu melakh dyen, ndu wakhti ndu dyi nyem gwaki. Dyiku nang nu da vi she Magham ba, a vi she larji.

¹⁷Chin larji ndu dye melakhku malkandi nuke a mban a peetar ku, yang njif nuke a shi dyi nuke Magham a shimndan, ka gwa nyifi nuke nuka shi woda ba.

Duti Dlumndi dyine Bar bu nu Zhangndi Masiya

¹⁸Tun qusonggi banga, nang ke laudar su qaandi virkirku. Ba wa nun tukki za, nu zhangndi Masiya a nje a bari, yang aa leendang nu zhangndi Masiya ku khang a ba. Nang ke dyi nu saki chem zun za chem a mbu laudar su qaandiku.

¹⁹Vi bar chele baarem ku kume zhireni dya baarem ku ba. Meeni mbu za dya baarem ku tuga wa kha gha ku suyen ndu chemi, Yang yir vaandang wa wut nu dyine dya baarem ku ba.

²⁰Yang baanu, Njif shakhshakhndi nang wa pu dyinonu nughha. Kume nang kap baanu tun wa zun zhire.

²¹Nang bu la ye nu kume nun zun zhire ba ba, nga bu la kume tun wa zun zhire. Tun wa zun nu dyine zhire nuka kha ma wollo ba.

²²Ki ke nu wollo? Dya njif nu kelaki za Yesu ke Masiya. Njif nu kelaki Zhinkirang ndu Woyang, nang ke nu zhangndi Masiya.

²³Nduk a nje ka zhangki Woyang, tu gwa Zhinkirang ba. Yang kap njif nu dlu ki Woyang, wa dlu Zhinkirang tuk.

²⁴Zum ma guma ndu mbu shogar nun tukki ji vu nggarsan. Mb u shogar nun dlu ki gumapaali a nje memuna nu, tun ka khan mbe Woyang ndu Zhinkirang tuk.

²⁵Nang ke alqawar nu Woyang shiki yerem, chin ke nyifi nuke nuka shi woda ba.

²⁶Nga bu la dyikunang ye nu nu dyine nduki nuke a shim lamba nu ma gal nu gha.

²⁷Yang baanu Masiya wa vur Jiimbi shakhshakhndi nu mbe nu, kume nang tun a gang maalum nggur zumndi ma k u shoga ye nu ba. Jiimbi nu vurkyang ka shoga aa num ndu aa num ye nu, yang shogar baranang dya zhire, nuka shi wollo ba. Kume nang zum ma guma ndu khar mbe Yesu ba wa nu Jiimbyang shogaki ye nu.

²⁸Leendang, tun qusonggi bang nuke nga ndolaran zum ma guma ndu khar mbe Masiya, kume fuda bar baran chem bu tuk kawa ba chem ka kha ndu shokhkurokh memuna gume nda.

²⁹Mbu tun wa zun nü dyine Chin dya nü dambi, tun ka zun shwat nü dyine njif nuka shiki dyi nuke torop dya yi bu Magham.

1 Yoghana 3

Qusonggi bu Magham

¹Nggut ma pooni ndolar madyikandi nü Zhinkirang wutki yerem nuka qaki rem za chem qusonggi bu Magham, yang chem wanang shwat. Nduki nü larji nü zunderem ku ba kume nü zun nda ku ba.

²Raptaku nuke nga ndolaran, leendang chem qusonggi bu Magham. Nu wut dyi nuke chem ka khaki gana fan dong ba. Yang chem wa zun nü dyine mbu Masiya a gabi chem ka kha wa chin, kume chem ka na nda wa nuke a si.

³Kap njif nü saki memunaran nü dyine Masiya wa ka shi khar shakhshakhndi wa nuke chin shakhshakh.

⁴Nu shir sola kap dya nü zhangndi mbu bibiti. Wanang shwat, sola dya zhangndi mbu bibiti bu Magham gha.

⁵Tun wa zun nü dyine Yesu a ba ma kū da nji solarku baarem bara, yang sola nje mbe nda ba.

⁶Kume nang kap njif nuke a khar mbe Masiya bu zum guma ndu sola ba. Kap njif nu zumki guma ndu sola, nu na Yesu sar da ba, yang nu zun nda tuk sar da ba.

⁷Tun qusonggi bang nuke nga ndolaran, kū aaki lamba nu ba. Nu shir zhire dya nü dambi ba wa nuke Masiya dya nü dambi.

⁸Shedan dya nü sola gumapaali, kume nang kap njif nü zumki guma ndu shir sola dya bu Shedan. Dyi nü saki tu Yi bu Magham a ba larji ma kū suya tlunar bu Shedan nughha.

⁹Kap njif nuke dya yi bu Magham bu zum guma ndu sola ba, kume ye pooni bu Magham a nje mbe nda. Bu duma zum guma ndu sola ba kume wa kha ma yi bu Magham.

¹⁰Wonji dyi nü saki chem zun qusonggi bu Magham ndu qusonggi bu Shedan. Kap njif nuke nuka shi dyi nuke torop ba, dya yi bu Magham ba, yang njif nuke nu ka ndola mudlen ba, dya yi bu Magham tuk zum ba.

Ndola ma Yen

¹¹Nang ke balar nun tukki gumapaali: Wa shipa kū ndola nu yen.

¹²Kū kha nu wa Kayinu nü gabki ma bu Shedan tu tlagha khachinang nughha ba. Num saki tu tlagha mudlenang nughha? Tlagha nda kume tlunar baran maatlin, yang bu khachinang mbari.

¹³Tun nyeezaku, ku shi nu lazham ba mbu nduki nu larji wa zhangndo nu.

¹⁴Chem wa zun nu dyine chem wa peeta muti ma yir she nyifiri kume chem a ndola nyeezerem. Njif nuke nuka ndola nyeezan ba, a mbu bun muti ma bar ye meeni.

¹⁵Aa nyi nduk nu zhangki mudlen dya nu tlaghar mudi. Yang tun wa zun nu dyine nu tlaghar mudi a nje nuke ka khaki ndu nyifi nuke nuka shi woda ba mbe nda ba.

¹⁶Wonji dyi nu saki chem zun num ke ndola, Yesu Masiya wa vur nyifi baran kume chem. Wa shipa chem tuk vur mi nyifi baarem kume nyeezerem.

¹⁷Mbu njif nuke dyin me khar kha nda wa na mudlen a mbu song tu yang zhang shaata nda gha, ndolar bu Magham a nje mbe nda shoda?

¹⁸Tun qusonggi bang nuke nga ndolaran wut nu ndolar baanu ve me dyenda ba, wut ma mbu tlunar baanu ndu shir zhire.

¹⁹Nang ke njiv nyem zunki nu dyine chem nu zhire, yang aa gume Magham memunarem da vaarem zuran,

²⁰aa ye sarchi nu memunarem wutki za chem zopan. Chem wa zun nu dyine Magham wa duk memunarem yang wa zun aa num tuk.

²¹Raptaku nuke nga ndolaran, mbu memunarem nu wut yerem za chem zopan ba, chem ka kha ndu shokhkurokh memuna gume Magham.

²²Chem wa ka gwa dyi nyem khudki she nda kap, kume chem a mbu zur baran, chem a shi dyi nuke a shimndan.

²³Nang ke dyi nu Magham zuki za shem chin ke ku maita mi dlum Yi baran Yesu Masiya, chem ndola yen tuk wa nu Masiya zuki yerem.

²⁴Kap nu mbu zur baranku kharan mbe nda, chin kharan mbe wor tuk. Wonji dyi nu saki chem zun za shwat a nje kharan mbe rem, chem zun nu kunshe Jiimbi nu vurki yerem.

1 Yohanna 4

Buu ma Jiimbiku

¹Raptaku nuke nga ndolaran, ku maita nu aa nyi jiimba ba, buu ma jiimbiku dong tun na mbu a vi she Magham. Jiwa annabi kotameku wa vi ku nu aa fun mbu larji.

²Wonji ma dyi nuke tun ka zunki Jiimbi bu Magham nu si, aa nyi jiimba nu saidaki za Yesu Masiya a ba mbu man va, a vi she Magham.

³Yang kap jiimbi nuke nu saida nang dyine Yesu ba, jiimbi nang a vi she Magham ba. Nang dya jiimbi bu nu zhangndi Masiya nun tukki za a nje a barang, aa leendang a woda bar mbu larji.

⁴Tun qusonggi bang nuke nga ndolaran, tun a vi she Magham, tun wa ra annabi nu lambar ku nang, kume Jiimbi bu Magham nuke a mbe nu wa duk jiimbi nuke a mbe nduki nuke a mbu larji nang.

⁵Dya bu larji ku, kume nang kap dyi nuke a zuran ku dya dyin larji, yang larji a tuk wora.

⁶Chem a vi she Magham. Nduki nu zunki Magham wa ka tukterem ku, yang nduki nuke nu zun Magham ba, nuka tukterem ku ba. Chem ka zun njif nuke a suyen ndu Jiimbi zhire ndu njif nuke a suyen ndu jiimbi wollo ve nang.

Ndolar bu Magham ndu Baarem

⁷Raptaku nuke nga ndolaran, ndola mi yen kume ndola ka vi she Magham. Kap njif nuka wutki ndola dya yi bu Magham, wa zun Magham tuk.

⁸Kap njif nuke nuka wut ndola ba, nu zun Magham sar da ba, kume Magham dya ndola.

⁹Magham wut ndolar baran yerem ve nang, waruk Yi baran dyendandi tu da ba mbu larji ma ku gwa mi nyifiri nu kunshe nda.

¹⁰Wonji ma ndolar zhirekandi, chem ndolaki Magham ba, chin ndolaki rem, tu da ruk Yi baran ma ku kha ma sadke yaapar solar baarem.

¹¹Raptaku nuke nga ndolaran, nuke Magham wa ndola rem wanang, wa kus ndola mi yen tuk.

¹²Nduk a nje nu naki Magham sar da ba, yang mbu chem a ndola yen, Magham a nje kharan mbe rem do, ndolar baran nang wa kha nyeedlan mbe rem.

¹³Chem wa zun za chem kharan mbe nda, chin a mbe rem tuk, kume Jiimban nu vurki yerem.

¹⁴Chem wa nggudi, chem saida tuk nu dyine Zhinkirang wa ruk Yi baran tu kha ma Nu Danar larji.

¹⁵Kap njif nu tloghaki za Yesu dya Yi bu Magham, a mbe Magham, Magham a mbe nda.

¹⁶Yang chem nu dyine rem chem wa zun i chem dla vaarem nu ve ndolar bu Magham nuke a shiran yerem. Magham dya ndola, njif nuke a wut ndola kharan mbe Magham, Magham a nje kharan mbe nda.

¹⁷Nu kunshe nang ndola wa kha nyeedlan mbe rem ma ku kha mi ndu shokhkurokh memuna fudar nuke Magham a ma kuma rem. Jiwa ba wa nuke Masiya si, chem wanang tuk mbu larji nang.

¹⁸Sawa nje mbu ndola ba, kume ndolar nyelkandi wa ka komba sawa, yang vurti bonye ye nduk mbu wa shi zop wa ka sa nduk tu tuk sawa. Nang wa wut nu dyine njif nu tukki sawa ndolar baran nyeedlan ba.

¹⁹Chem a wut ndola kume Magham nggaki su wut ndola yerem.

²⁰Yang mbu njif nggur wa zu za, "Nga ndola Magham," yang a zhang mudlen, njif nang a shikya wollo. Kume kap njif nuke nu ka ndola mudlen nuke a naran ba, bu duma ndola Magham nuke sar da nyin na nda ba nda ba.

²¹Yang Masiya wa vur bibiti yerem za: Kap njif nuke a ndola Magham, wa ku ndola mudlen tuk.

1 Yoghana 5

Mitar Yi bu Magham

¹Kap njif nu maitaki za Yesu chin ke Masiya, dya yi bu Magham. Ai, njif nu ndolaki Zhin woyang ka ndola woyang tuk.

²Dyi nuke ka saki chem zun nu dyine chem a ndola qusonggi bu Magham chin ke mbu chem a ndola Magham, chem a shi dyi nu zuki yerem za shi mi.

³Jiwa ndolar Magham chin ke, shir dyi nu Magham zuki za shem, yang dyi nu ka zuki za shi myang shar ba,

⁴Jiwa aa nyi yi bu Magham ka zum loobo dyin larji. Maito baarem mbe Masiya ke nu sa rem chem ki ra wute nang.

⁵Ki ka dumaki ra larjyang na? Kope njif nu maitaki za Yesu dya Yi bu Magham dyenda.

⁶Nang ke njif na ba ki nu kunshe dyim ndu tom chin ke Yesu Masiya. Nu da ba nu kunshe dyim dyenda ba, a ba nu kunshe dyim ndu tom tuk. Yang dya Jiimbyang saidaki kume Jiimbyang ke zhire.

⁷Dyiku kunung a nje nuke a saidaran za Yesu dya Yi bu Magham.

⁸[Dyiku nang, wor ke Jiimba, ndu dyim ndu tom, yang dyiku kunungndi nang me wor da ku.]

⁹Mbu nduki wa saida dyi nu wor naki, chem wa ka maita dyi nu zuki ku. Yang saidu bu Magham wa duk saidu nu nduki shiki nu dumbari, yang tuk wonji chin nu dyinan shiki saidu bu dyiku nang dyine Yi baran.

¹⁰Aaki maitaki Yi ɓu Magham, saidu nü da viki she Magham nang a nje mbu memunaran. Yang kap njif nuke nü maita Magham ba, wa gab ndu Magham ma nü wollo, nuke wa zhang maita saidu nü Magham shiki dyine Yi baran.

¹¹Yang nang ke saidwang: Magham wa vur nyifi yerem nuke nuka shi woda ba, yang nyifi nang a mbe Yi baran.

¹²Njif nü gwaki Woyang, wa gwa nyifiri. Yang njif nuke nü gwa Yi ɓu Magham ba, nyifi nje kha nda ba.

Nyifi nuke nuka Shi Woda ba

¹³Tun nun maitaki dlum Yi ɓu Magham, nga bula dyiku nang ye nu kap ma kү zun nu nü dyine tun wa gwa nyifi nuke nuka shi woda ba.

¹⁴Nang ke shokhkurokh memunar nuke a khaarem nuke chem ka napaki Magham si: wa ka tukterem aakochi mbu chem wa khud dyi nuke dya shimndi baran.

¹⁵Yang nuke chem wa zun za wa ka tukterem aakochi mbu chem wa khud tun kha nda, chem wa zun za chem ka gwa dyi nyem khudkyang.

¹⁶Mbu njif nggur wa na mudlen a solar nuke nü khul ye muti ba, kү njif nang shi barar ye njif nuke a solarang. Magham ka vur nyifi ye nü solar nang kume barar nang. Nga balar nang ye nduki nuke solar baanda nü khul ye muti ba, solar a nje nuka khulki ye muti, nang zu nga za kү nduk shi barar ye pooni nang ba.

¹⁷Kap shir tlunar malkandi dya sola, yang pooni solarku a nje nuke nuka khul ye muti ba.

¹⁸Chem wa zun kap njif nuke dya woi ɓu Magham, nuka zum guma ndu shir sola ba, kume Yi ɓu Magham a kangga nda, ma kү Shedan suba nda ba.

¹⁹Chem wa zun nü dyine chem qusonggi ɓu Magham, yang larji kap a mbu khar Shedan.

²⁰Chem wa zun nü dyine Yi ɓu Magham a ba larji tu vur zundi yerem, ma zun mi nda chin nuke dya zhire. Yang tuk chem a mbe nda, chin nuke dya zhire, kap nü Yi baran Yesu Masiya. Chin ke Maghamndi zhirekandi ndu nyifi nuke nuka shi woda ba.

²¹Tun qusonggi bang nuke nga ndolaran, nga zuran ye nu tun shakh dyinonu ndu mulumku.

2 Yoghana

2 Yoghana 1

Zobar Qaandi

¹Lagarkati nang a vi she kumaandang ma yir she nokhzi nu Magham datki ndu qusonggi baran, nuke nga ndolaran mbe zhire. Yang nga kya ndola wor dyenda ba, kap nduki nu zunki zhire bu Magham a ndola wora.

²Chem a ndola nu kume zhire nuke a mbe rem, yang ka kha gha suyen ndu chem kodokhsa ba.

³Munkir, ndu nar zhiyaye, ndu qaandi memunara viki she Magham Zhinki ndu Yesu Masiya, Yi bu Zhin, ku kha gha suyen ndu chem mbe zhire ndu ndola.

Mburi Shogar bu Masiya

⁴Nga kasha madyi nang naki beeni qusonggi baaro a mbu zhire nang, ba wa nu Zhinkirang zuki za shem.

⁵Yang leendang nga khutoro, nusu, ku ndola mi yen kap. Nang dya mewar bala ba, dya balar nu zuki yerem gumapaali.

⁶Yang nang ke ndola, ku shi mi dyi nuke Magham zuki za shem. Ba wa nun tukki gumapaalyang, zur baranang chin ke shem yir mbe ndola.

⁷Nu lambar nduki khang a vi ku, tu lakhtan aa fun mbu larji. Nu maita ku za Yesu Masiya a ba mbu larji mbu manva ba. Kap nu pooni shogar nang wor ke nu lamba ndu nu zhangndi Masiya.

⁸Kume nang kur ma vaanu, ma ku dyi nun tlunaki kha bam ba, me bu nang tun gwa dye bi baanu nyeedlan.

⁹Kap njif nuke nu ching nu dyine shogar bu Masiya ba, tu yang shoga dyi nggur bar guma nu nang, njif nang nu gwa Magham ba. Yang njif nu chingki nu dyine shogar bu Masiya, wa gwa Zhinkirang ndu Woyang tuk.

¹⁰Mbu yang njif nggur a ba tu shoga dyi nggur bar zum ndu shogar nang, dl u nu nda nu kaa baanu ba, shi nu leya bar yenda ba.

¹¹Kap njif nu dluki pooni njif nang, a gontakya dyinan ndu chin mbu tlunar malkandiku nuke a shiran.

Laudarsi Balarang

¹²Dyiku a nje khang nuke nga shim zuran yoro, yang nang shim bu la nga bu la ba, me bu nang, nga sa memunara a ba nga she ro shem balar ndu yen me ndu me, nang ka sa tu bong memunara baarem kha nyeedlan.

¹³Qusonggi bu khachinkir ba nusukandi nu Magham datki a qaandi ye nu ku.

3 Yoghana

3 Yoghana 1

Zobar Qaandi

¹Lagarkati nang a vi she kumaandang ma yir she Gayus rapta nu_ke nga ndolaran madyi mbe zhire.

²To rapta nu_ke nga ndolaran, nga barar k_u gwa na khar mb_u qaandi memuna ve aa nyi njiva nd_u m_undi var t_uk, ba wa nu_ke jiimbor kharan m_uni.

³Nga kasha madyi sarchi nu_k beeni nyeezerem a ba ki tu_u zu_u zhire bu_u khar viti baaro mbe zhire, nd_u mburi zhire nu_ke ta san.

⁴Tun a nje nu_ka saki memunara tu_u shi bong wa t_uk nga za qusonggi banga yir mbe zhire ba.

Wa Kuna Gayus

⁵To rapta nu_ke nga ndolaran, ta ka shi zhire mbe dyi nu_ke ta shiran ye nyeezerem kap aa nu_ke rungginiku shoro.

⁶Nduki nang a zuran ku ye tabar bu_u nu_k mbu Yesu ku nu_ke a fan dyine pooni ndolar nu_ke to wutki ye wora. Z_um guma nd_u shaatar pooni nduki nang mb_u yir nu_ke a shiran ku, ba wa nu_k shipaki tl_unar bu_u Magham.

⁷Ndukiku nang a vi ku ma wopa dl_uman, yang nu_ka dl_u aa nu_kum she nduki nu_ke dya nu_k mbu Yesu ku ba.

⁸Kume nang wa k_us k_u shaata mi pooni nduki nang, ma k_u kha mi ma mu_klenki mb_u tl_unar mbe zhire.

Diyoturifis nd_u Dimitiriyus

⁹Nga bu_ula lagarkati ye tabar bu_u nu_k mbu Yesu ku yang Diyoturifis wa zhang balar baarem gha, kume a shim k_u kha nji ma gorki nje.

¹⁰Mbu_u nga ba, ngga qun laalar baran, ma k_u aaki zun balar nu_ke a shiran dyine rem, a maatli balar dyine rem. Dyi nu_k dukki maatli chin ke, wa zhang dl_u nu_k mbu Yesu ku nu_k d_uki ku ma k_u khan she nda, tu_u yang nggutl nu_k mbu Yesu ku nu_ke a shim shaata wora, tu_u komba wor bar chele tabar bu_u nu_k mbu Yesu ku.

¹¹To rapta nu_ke nga ndolaran, mbu na maatli khali ba, me bu_u nang, shi tl_unar mbarkandi. Nu_k shir dyi mbarkandi dya bu_u Magham. Yang nu_k shir dyi malkandi nu_k zun Magham sar da ba.

¹²Aaki wa zu saidu mbarkandi dyine Dimitiriyus, zhire ndu dyinan wa saida nda. Aa chem ma chem wa saida nda, yang ta zun nu dyine saidu baaremang dya zhire.

Laudarsi Balarang

¹³Dyiku a nje khang nu ke nga shim kū bula nga yoro yang nang shim bula nga bula ba.

¹⁴Nga sa memunara nu dyine ngga na ro bu shob ba, ma kū shi mi balar ndu yen me ndu me.

¹⁵Bu kū kha na ndu qaandi memuna. Raptorku kap nu ke a fan a qaandi yoro. To shi qaandi ye aa nyi da chele Rapterem nu ke a fara.

Yakhuda

Yakhuda 1

Zobar Qaandi

1Yakhuda maavi bu Yesu Masiya, khachin Yaqub, bula lagarkati nang ma yir she nduki, tun nu Magham qaki, nuke Magham Zhinki a ndolaran, nuke Yesu Masiya a khutloran.

2Bu ku nar zhiyaye, ndu qaandi memuna, ndu ndola ku boosa nu.

Kumar ye Maalum Wollo ku

3Raptaku nuke nga ndolaran, aa nuke nga kasha bularan ye nu dyine danar baarem nang. Yang qursan tang na wa kus ku bula nga ye nu tang khutonu ku shi nu wute madyi, kume balar maito baarem nu Magham saki nu mbu khar nu mburi nda ku, sar kaada ye kharki.

4Nga zu nang kume nduki nu viki nu chele baanu mbu tuka, Dye shir mbarkandi bu Magham a nje mbu khar viti baanda ba. Wa gab ndu munkir bu Magham ku ma njiv tlunu suburti. Wa keela Yesu Masiya nuke chin dyenda ke Kuji baarem ndu Zhinerem gwaanji. Ai, balar bu Magham a ba zhu tang nu zuki za wa kuma wora.

5Aa nuke tun wa zuni, nga shim ku kor nu njiv nu Zhinkir gwaanji duanaki nduki baran sarchi na khedki wor bar mbu ghai Masar, yang kap ndu nang qursan tu suya nduki nuke nu maita ba nugha.

6Yang nu ruktiku bu Magham nuke nu ching nu ye maa nu Magham saki wor nu su ku ba, tu njig ye maa khar baanda, Zhinkir gwaanji wa khi wor nu mbu zhum maari. Tu gun wor gha ndu yakhli kodokhs*i* ba ma yir ye sarchi kumar ye fudar gwaanji nuke a bar nang.

7Shi wanang tuk ye Sodom ndu Gomora, kom ndu ghaiku nuke a nje kararan ndu wora. Wor tuk yang wa vur var wor ye suburti ndu shimndi dyi bu manva. Wa kha ku ma dye buuri ye nduki nu zaki bonye kumar bai nuke lauda su ba.

8Ba wanang tuk nu zhineku nang a sa man var wor tu kha zopan. Wa ka zhang mbu nu kwaadarku, wa ka shi maatli balar ve dungndiku nu zhaaji bu Magham nuke a mbu vid*i*.

9Yang aa Makel, gorkir bu nu ruktiku bu Magham nu shi pooni dyi nang ba. Ye sarchi nu keele gangki chele baran ndu Shesfan, a dakhlar ku dyine man var Musa nu mutki, nu Makel butl memunaran tu puzi nda tu shi maatli balar yenda ba. Zu ba za, "Ku Zhinkir gwaanji wuro ro!"

¹⁰Yang nduki nang wa ka shi maatli balar dyine kap dyi nuke nu da mban ku ba. A shikya ba dyi nu tukki mbu man vaanda. Ba wa dlu gaariku nu dye nggarku nuke nuka shi konyi ba. Nang ke ba dyiku nu suyaki wora.

¹¹Dya dye zhiyaye ku! Wa mbu dye shir bu Kayinu ku. Kume shimndi gwar tunu wa nggud ku nu mbu dyi galkandi nu Balaam shiki, wa sua ku tuk wa nu shiki sarchi pooni tonggurong bu Kora.

¹²Ndukiku nang dya nu suburtiku, khar nuke a shiran ku mbu tabar bar zumndi nu ndolar baanu, a zumndi ku kawa su ba. Wa kha ku ba wa nu khutlo ku nuka zumki ndu dyin wor dyenda tu njig ndubangku baanda, wa kha ku wa sar maari nuke nuka shi roma ba, khukheeti wa ka kombu bara. A khar wa qufarku nuke nuka kha woi ye zhur maari ba, dya qufarku nu budki nu gha, wa mut ku guma da.

¹³A khar wa zo dyim nuka gurki nu vidí a me yirti mbu gaawu gwaanji, a pakh dyin wor ku mbu dye kawar baanda wa khubulbutli dyim. A khar wa anjinjeku nuke a baara maaku bam bam, zhum madyikandi nuke kodokhsı ba a nje dungdan kume wora.

¹⁴Enok tuk, nuke chin ke nu mut ji dyin Adamu, Magham wa shi balar nu kunshe nda dyine ndukiku nang. Tu zu za, "Nggut ma ba, Zhinkir gwaanji a bar ndu nduki shakhshakhndi baran aru kuna shiga,

¹⁵ka kuma aa nyi nduk da ka dla kumar ye nu song mburi Magham. Kom ndu kap tlunar song mburi Magham nu tlunaki ku dyin njiv song mburi Magham. Yang tuk ka kuma kap maatli balarku nuke nu solar song mburi Magham ku zuki nu dyine nda."

¹⁶Nduki nang dya nu ruru ku, a na zop bu nduki aakochi. Shimndi dyi malkandi ke kwaari baanda. Nyeedlan ku ndu balar bamndi nu makhtar dyin vaanda. A lamba nduki nu maghar balari ma ku gwa nda dyiku ye var wora.

Duti Dlumdi ndu Shogarku

¹⁷Yang raptaku nuke nga ndolaran, kor ma ndu dyi nu pudeku bu Zhinerem gwaanji Yesu Masiya zuki za ka ba shi.

¹⁸Wa zu ye nu ku za, "Ye laudar su qaandi virkirku ndukiku nggur ka da ba nu balar ndumndi ku, ka mbu shimndi bu dyin vaanda.

¹⁹Wor ke nu shakh dyinonu, ka mbukya shimndi bu man va. Jiimbi shakhshakhndi a nje suyen ndu wor ba."

²⁰Yang tun raptaku nuke nga ndolaran, tun ki gwaari mbe maito baanu shakhshakhndi nang. Tun ki barar mbu zalale bu Jiimbi shakhshakhndi.

²¹Ku kha man mbe ndolar bu Magham, tun a bu bar bu Zhinerem gwaanji Yesu Masiya nuke mbu daanar baran ka du ndu tun mbu nyifi nuke nuka shi woda ba.

²²Tun ki na zhiyaye bu nduki nuke memuna wor rap rap.

²³Tun dana beenan wa tun lawakya wor bar mbu bai. Bu beenan yang, tun tuk zhiyaye baanda, yang shi ma ndu sawa, aa dye sar bu pooni nduki nang tun tuk zhaane ni kume wa yob nu gha nu ruknar bu manva nda.

Barar Makhtari

²⁴Makhtar wa kha chin nu zalale kanggar nu ku nggud nu shwat ba, tu wuto nu waare beeko gume zhaaji baran ndu kashar madyikandi.

²⁵Ma yir she Magham dyenda nu dana rem, ku gorkiri ndu zhaaji ndu kwaadafar ndu zalale kha nda me nggar su sarchi, ndu leendang, ndu aakochi kodokhsi ba! Nu kunshe Yesu Masiya Zhinerem gwaanji, Amin.

Dyin Mbu Tukari

Dyin Mbu Tukari 1

Nggarsan

¹Lagarkati nang dya dyin mbu tukar nu Magham vurki ye Yesu Masiya kу wut dyi nuke a ma daatli nu shopti ba ye maaviku baran; tu yang Yesu ruk nurukti baran nu she Yohanna kу zu zobar nang yenda.

²Tu saida dyiku nyin naki kap. Nang ke zur mbu rukti nu da viki she Magham ndu zhire nu Yesu Masiya wutki yenda.

³Barkya ve njif nu nggutki mbu bular nuke a mbu lagarkati nang, yang barkya ve nduki nu nggaki dlumdi wor ma tuk zobar nuke dya zur bu Magham nang. Tu yang kus dyi nuke a nje bularan mbu lagarkatang nu mbu memunaran! Jiwa sarchi shir bu dyiku nang wa shi bing bari.

Zobar Qaandi ye Tabar bu nu Mbu Yesu ku mbu Ghai ku Mut

⁴Nga Yohanna, Nga bular ye tabar bu nu mbu Yesu ku nu mbu ghai ku mut nuke a mbu dlar ghai Asiya. Kha ma ndu munkir ndu qaandi memunar na viki she Magham nuke chin kya nje leendang, chin kya nje zhu, chin ka khaki mbu sarchi nuke a bari. Kom ndu she jiimbiku mutndi nuke a gume zhakhdye bu Maghamang,

⁵ndu she Yesu Masiya, chin nuke dya nu saidu zhire. Chin nuke dya Ye gomir nu gumapaali nu jiiki bar mbe muti, a kwaadaf dyine kujiku nu larji tuk. Chin nu ndolaki rem, tu lawa rem mbe solarku baarem nu kunshe mbuti tom baran.

⁶Chin gabki ndu chem, chem kha ma kwaadari ndu kuruku ma tlunar ye Magham ndu baran nu Zhin. Kume nang bu kу Yesu Masiya dlz zhaaji ndu kwaadaf kodokhsar da ba! Amin.

⁷Nggudu, a nja bar mbu kuzapti, yang aa nyi yiti ka na nda, kap nu nduki nu zhokhki ndang. Nduki nu larji kap yang ka shi yaabarku kume chin. Ku kha wanang shwat! Amin.

⁸“Nga ke Alfa, Nga ke Omega,” Zhinkir gwaanji Magham zuki nang, “Chin nuke a leendang, nuke a zhu, nuke a bari, nga ke nu zalale aa num kap.”

Nar Dyin mbu Tukar dyine Masiya

⁹Nga, Yohanna, khatonu ndu mudlonu mbe bonye ndu kwaadari ndu kadanyi mbe sar memunar nuke dya baarem mbe Yesu. Nga dyin chenjesi Patumos kume balar bu Magham nu saidar Yesu.

¹⁰Ye fudar bu Maghamang, nga mbe Jiimba, tang tuk suqur madyikandi nu shipaki pi domndi.

¹¹Tu suqurang zu za, “Bulo dyi no naki nu mbu lagarkati dyikhlakandang, to ruk ye tabarku bu nu mbu Yesu ku nu mbu ghai mutndang. Wor ke, tabar nu Afisa, ndu nu Sumirna, ndu Pagamum, ndu Tiyatira, ndu Sardis, ndu Filadelfiya, kom ndu nu Laudikiya.”

¹²Tang mbum ma na nga suqur nuke a balarang ya. Nang mbumki tang na tokhol nu ginarwe mut.

¹³Chele tokhol baikwang tang na njif nggur nu shipaki Yi bu nduku ndu lukti zururundi ve nda nu khulk dyin saaran, ndu malai nu ginarwe a nje gundan ve memunaran.

¹⁴Mbu dyinan ndu ghosi baran bong khat khat wa lefundi, yitanku nang wa no za dlur bai.

¹⁵Saaranku a qundi bui bui wa ghuri nuke a dluri mbu bai shechiri. Suquran nang wa dyimku nuke a zhar nu dumbur.

¹⁶Wa khub anjinjeku mut mbu kharan nu zumma, kaskar nuke men rap nyamnyamndi a viri mbu men. Mbu yitanang a wuti wa fufdar nu chingki nu tala.

¹⁷Nang naki nda tang nggud nu gume nda wa nga mutan. Tu yang sa kharan nu zumma nu dyina, tu zu za, “Tuk na sawa ba. Nga ke nu gumapaali, nga ke nu gana.

¹⁸Nga ke Nu Nyifiri! Nga mudi, yang wonji do leendang, nga nje ndu nyifiri kodokhsa ba aakochi, dye qundi bu mudi ndu nu maa khar bu muti a nje khara.

¹⁹Kume nang, bulo, dyiku nuke to naki, dyin leendang, kom ndu dyiku nuke bu da ba gaandan.

²⁰“Wonji dyi tukakandi nu mbu anjinjeku mutndi no naki mbu khara nu zumang, kom ndu mbu tokhol bai ku nu ginarwe wor mutndang. Wor anjinje mutndi nang, dya nu ruktiku bu tabarku bu nu mbu Yesu ku mutndang, yang tuk tokhol bai ku nu ginarwe wor mutndi nang, dya tabar bu nu mbu Yesu ku wor mutndang.”

Dyin Mbu Tukari 2

Bular ma Yir she Tabar bu nu Mbu Yesu ku nuke a Afisa

¹“Bulo ye nu rukti bu tabar nu mbu Yesu ku nuke a Afisa. No za, Wonji balarku nu da viki she njif nu khubki anjinjeku mutndi nu mbu kharan nu zumang, tu ki yir chele bu tokhol bai wor mutndang.

²Nga zun dye shir baaro, ndu khang tlunar baaro ndu kadsanyi mbe maito nuke ta shiran mbu bonyeku. Nga zun no ka dlue yen ndu nu munarku ba. Ta buu nduki nu ka qaki var wor za wor pudeku nggwa, yang wanang ku ba, ta gwa dya nu wolto ku.

³Nga zun ta kadanyi mbe gundi memunar mbu bonyeku kume dluma, no nggum ba.

⁴Yang wonji damtar bang ndu to, ta njig wuti ndolar baa nu gumapaalyang.

⁵Kor bakh bu maa chingndi baa nuke ta nggutki si! Nggodu to gab ye dyi nuke ta san gumapaalyang. Mbū yang no nggod ba, ngga da ba tang da tokhol bai baarang bar ye maa khar baran.

⁶Yang wonji ma nang kunakiro: Ta shi dyi mbarkandi no zhangki dye shirku bu Nikolatiyekwang gha ba wa nuke nga zhangki.

⁷Nu dlumdi tukti maa, kū tuk dyi nuke Jiimbyang a zuran ye tabarku bu nu mbu Yesu ku! Kap njif nu raki wute nang, ngga vur zalale nji ye qufar Nyifiri yenda nuke a nje vid zhena bu Magham mbu vidi.

Zobar ye Tabar bu nu Mbu Yesu nuke a Sumirna

⁸“Bulo ye nurukta bu tabar bu nu mbu Yesu ku nuke a Sumirna no za, Wonji balarku nu da viki she njif nuke chin ke nu gumapaali ndu chin kya gana, chin mutki tu gab tu kha ndu nyifiri.

⁹Nga zun bonyeku nuke ta mban ndu nungndi baaro, yang to gunaran (mbu Jiimba). Nga zun pooni suburti dlum nuke nduki nuka qaki vaanda za wor Yakhudeku yang wanang ba, dya kib ghaari ghai bu Shedan ku.

¹⁰Tuk na sawar bonye nuke to ka ba zaki ba. Jiwa, nga zuran yoro Nu Munar nang ka mbuk beeni nduki chele baanu nu mbu zhaarum ma buuro nu, yang to ka za bonye nang me qaandi gwang. Yang kū fet na memuna bar mbe maito baa ba aa to ka khul ye muti, kume ngga vur dye zhar nu nyifiri yoro.

¹¹Nu dlumdi tukti maa, kū tuk dyi nuke Jiimbyang a zuran ye tabarku bu nu mbu Yesu! Njif nu raki wute, muti nu rap bu vur bonye ye nda sar da ba.

Zobar ye Tabar bu nu Mbu Yesu nuke a Pagamum

¹²“Bulo ye nurukta bu tabar bu nu mbu Yesu ku nuke a Pagamum no za, Wonji balarku nu da viki she njif nu khubki kaskar nu men rapndi nyamnyamndang.

¹³Nga zun to kharan ye maa nuke Shedan a kwaadafar baran. Yang kap ndu nang ta ching gha dyin dluma nu zhire, sar da no gab nu gana mbe maitar nga ba. Aa mbu qaandi virkir bu Antipas, nu saidaki nga nu zhire. Chin nu tlaghaki nda ku mbu ghai baanu maa khar bu Shedan.

¹⁴Yang kap ndu nang dyiku a nje kodom nuke ngga zuki nu dyinoro: Nduki a nje chele baanu nuke a mbu shogar bu Balaam. Chin nu shogaki ye Balak kū zala qusa Israila kū shi solarku nu kunshe zumndi dye zumndi nu shiki sadke ni ye mulumku, kom nu shir zawar ku tuk.

¹⁵Nduki a nje tuk nuke a mbu shogar bu Nikolatiyeku chele baanu.

16 Nggod ma leendang! Mbu wanang ba, ngga da ba da tang dakhla wor ndu kaskar nuka viki mbu myang.

17 Nu dlumdi tukti maa, ku tuk dyi nuke Jiimbyang a zuran ye tabarku bu nu mbu Yesu. Aaki raki wute nang, ngga vur beena manne tukakandi yenda. Ngga vur ndogdi bongndi yenda tuk nu bulaki mewar dlum nu dyinan yang nduk a nje nu zunki dlum nang ba, kope njif nu dluki ndogdang dyenda.”

Zobar ye Tabar bu nu Mbu Yesu nuke a Tiyatira

18 “Buло ye nurukti bu tabar bu nu mbu Yesu ku nuke a Tiyatira no za, Wonji balarku nu da viki she Yi bu Magham, chin nuke yitan shipaki dlur bai, saaran wa ghuri nu khiiki nughha.

19 Nga zun dye shirku baaro, ndu ndolar nu maito baaro. Nga zun tlunar nuke ta shiran ndu sar memunar mbe kanadyi baaro. Nga zun tlunar nuke ta shiran leendang wa duk nu gumapaalyang.

20 Yang kap ndu nang wonji dyi nuke a nje khara dyinoro: ta khar kadanyi ndu Jezebel nokhzi nuka qaki varan za chin a mbu annabi. Nu kunshe shogar baran a zala pudeku banga tu kus zawarku ndu zumndi dye zumndi nu shiki sadke su ye mulumku.

21 Nga vur sarchi yenda ma ku nggodiku njig me manggul nuke a shiran yang a shimndan ba.

22 Yang wonji ngga sa tu qan khaati gurgurndi, tang sa nduki nu shiki zawar ndu chin tu za bonye madyikandi. Ngga shi nang leendang mbu nu nggod ku mbe tlunar malkandiku nuke a shiran suyen ndu chin ba.

23 Ngga tlagha nduki nuke a mbu shogar baran nughha, nu mbu Yesu ku kap ka zun nu dyine nga ke nu lab mbu kwaari ndu memuna aaki. Yang ngga bi aaki kurkur ndu tlunar baran.

24 Yang beeni nduki chele baanu nuke a Tiyatira nuke nu mbu shogar malkandi baran nang ba. Yang nu shoga dyiku nuke a qaran za ashiriku kirkandi bu Shedad ba (Nga zuran ye nu, ngam bu dung tadar ngguri nu dyinonu ba.)

25 Yang khub ma dyi nuke a kha nu mbari kope nga gabi.

26 Aaki raki wute, tu zum guma ndu shir dyi nuke nga ndolaran ma yir ye laudar san, ngga vur zalale yenda dyine dlar ghaiku.

27 ‘Ka shi kwaadar dyine wor ndu zaabir vi, ka wul wor nughha wa kayang nu dunki ndu dabti.’ Ba wa nang dluki zalale she Aba banga.

28 Ngga vur pazar datli maari yenda tuk.

29 Kap nu dlumdi tukti maa, ku tuk dyi nuke Jiimbyang a zuran ye tabarku bu nu mbu Yesu!

Dyin Mbu Tukari 3

Bular ma Yir she Tabar bū nū Mbu Yesu nūke a Sardis

¹“Bulo ye nū rukti bū tabar bū nū mbu Yesu ku nūke a Sardis no za, Wonji balar nū da viki she njif nū khubki jiimbiku mutndi bū Magham, ndū anjinjeku mut khubtan kha ndang. Nga zun dye shir baaro. Nduki a na wa to nū nyifi, yang to mutan!

²Ju nū vidī! To pa dūmbur ye beena dyiku nūke a nje yang wa shi bing muti, kūme nang gwa dye shirku baaro nyeedlan gume Maghamndi bang ba.

³Kūme nang kor dyi no tūkki to dlang. Nggod to njig solar nūke ta shiran to mbu zhire ni. Mbū yang no nakha ba, ngga da ba ba wa nūke nū muuru ka shiki, ngga da ba yang tom bū zum sarchi nūke ngga da ba ki ba.

⁴Yang ma bar leendang nduki a nje kodom chele baanu mbū Sardis nū shiki khar viti mbarkandi. Ka shi yir ku ndū nga nū luktiku bongndi saran ve wora, kūme wa khūl kū shi wanang ku.

⁵Njif nū raki wute nang ka sa lukti bongndi wa wora. Shwat ngam bū fet dlūman bar mbū Lagarkati nyifi ba. Yang sarchi nang chingki gha gume Zhinkir banga ndū nū rūktiku baran, ngga saida dlūman.

⁶Nū dlūmdi tūkti maa, kū tūk dyi nūke Jiimba a zūran ye tabarku bū nū mbu Yesu ku!

Bular ma Yir she Tabar bū nū Mbu Yesu nūke a Filadelfiya

⁷“Bulo ye nū rukti bū tabar bū nū mbu Yesu ku nūke a Filadelfiya no za, Wonji balar na ba ki she njif shakhshakhndi nū zhire. Chin nūke a kūs dye qūndi kwaafdar bū Kuji Dauda, nūke mbū wa qūn tunu nūgha nduk a nje nūke ka zaki nū gha ba, mbū yang wa za nū gha, nū qūndan nūgha nje ba.

⁸Nga zun dye shirku baaro. Wonji, nga qun me viri nū gume ro nūke nduk a nje nūke ka dūmaki zaran nūgha ba. Nga zun dūmbur baa kata. Yang kap ndū nang ta mbu zūr banga, no keela zūndi nga ba.

⁹Wonji, ngga sa nduki nūke a mbū kib tabar bū Shedan, nūka qaki vaanda ku za wor Yakhudeku yang a shikya wollo ku kūme dyeen wanang ba. Ngga sa wor tū da ba tū nggut nū yaghai gume ro ma kū zun ku nū dyine nga ndola ro.

¹⁰Nūke ta khutlo balar banga mbe gūndi memūnar mbe kanadyi no shiki, ngga kangga mbe sarchi bonye nūke a bari dye larji ma buu nduki nūke a mban.

¹¹Nga bar fan ndū fan. Tun khub maito baanu bang bang, ma kū njif nggur lawa dye zhar nūke tun ka gwaki bar ba.

¹²Aaki raki wute ngga gab ndū chin ma zaure mbū rafti bū Zhinkir banga. Njif nang bū njig ye maaran sar da ba. Nga būla dlūm Maghamndi banga kom ndū

dlum ghai b̄u Maghamndi banga mewar Urshalima, n̄uke ka da shurki mbu vidi she Maghamndi banga. Nga b̄ula mewar dluma n̄u dyine nda tuk.

¹³N̄u dlumdi tuktmaa, k̄u tuk dyi n̄uke Jiimba a zuran ye tabarku b̄u n̄u mbu Yesu ku!

Bular ma Yir she Tabar b̄u n̄u Mbu Yesu n̄uke a Lawudikiya

¹⁴“Bulo ye n̄u rukti b̄u tabar b̄u n̄u mbu Yesu ku n̄uke a Laudikiya no za, Wonji balar n̄u da viki she njif n̄uka qaki nda za Amin. Chin wutki parakh zhire b̄u Magham, yang Magham shi aa num kap n̄u kunshe nda.

¹⁵Nga zun dye shirku baaro, to ndotlutla ba yang gurgur ba. Nga shim tuga mbu to ndotlutla ba to kha gurgur!

¹⁶Yang n̄uke to lup, to ndotlutla ba yang gurgur ba, ngga kwaator bar mbu mya.

¹⁷Jiwa ta zu no za, ‘Nga n̄u guna, nga shi yele, nang mbud aa num ba.’ Yang no zun ba to bootaran, to dye zhiyaye, to nungndan, so nggaran, yang to puguman tuk.

¹⁸Nga v̄ur sawari yoro, k̄u masa na ginarwe sha, ginarwe n̄u shibki n̄u gha ndu bai, ma k̄u gwa na gunari, ndu luktiku bongndi to san ve vaaro ma k̄u za na kawar b̄u so n̄uke a nje nggaran nang. Moso kuzhi khaati yiti sha to san ve yitoro, ma k̄u yitor na maari.

¹⁹Ngga wukya nduki n̄uke nga shimndan tang dur wora. Kume nang kho ndu zhire to nggod khar viti baaro.

²⁰Wonji nga! Nga nje chingndan me viri nga ghwaatan. Aaki tukki nga tu qun me virang nughha, ngga da vi tang zum suyen ndu chin, tu zum suyen ndu nga tuk.

²¹Kap njif n̄u raki wute, ngga sa nda tu kha gha suyen ndu nga wudle zhakhdye kwaadfar banga, ba wa nang raki wute tang kha gha suyen ndu Zhinkir bang wudle zhakhdye kwaadfar baran.

²²N̄u dlumdi tuktmaa, k̄u tuk dyi n̄uke Jiimba a zuran ye tabarku b̄u n̄u mbu Yesu ku!”

Dyin Mbu_Tukari 4

Zhakhdye mbu Vidi

¹Qurse nang, nang gharki yita n̄u vidī, tang na me vi qundan. Su qur nang tukki gumapaalyang n̄u shipaki pi domndi a zuran za, “A dlo n̄u fan, ngga wut dyi n̄uke shwat ka ba datlki qurse nang yoro.”

²Fan ndu fan tang gwa vara mbu Jiimba, tang na zhakhdye kwaadfar nggur n̄uke njif nggur a nje kharan dyinan mbu vidi.

³Njif nuke a nje kharan dyine zhakhdye nang a wuti wa ndogdiku nu zhaaji jaspa nuke dyiman vyang kom ndu karneliya nuke dyiman kharau. Kobyong nuke a wuti wa ndogdi emeral nuke dyiman wa dyim kalma wa kara zhakhdye kwaadarang nughha.

⁴Yang tuk zhakhdyeku nggur wor dyirap qum vat a nje kararan ndu zhakhdye nang ndu ndukkudaandiku wor dyirap qum vat kharan dyinan ku. Ndukkudaandiku nang wa sa luktiku bongndi ndu dye zhar nu ginarwe ve dyin wora.

⁵Wuti maari ndu suqur ghymndi maari kom ndu pedlangndi a viri she zhakhdyang. Yang tuk tokhol baiku mut a nje nuke a dlur gume zhakhdyang, nang ke jiimbi mutndi bu Magham.

⁶Gume zhakhdyang dyi nggur a nje nu shipaki dyim gaawu gwaanji nu gulas, nuke a wuti wa dye nari. Yang nu nyifi ku wor vat a nje nuke var wor kap yiti guma ndu gana.

⁷Nu nyifi nu gumapaalyang wa shipa muzam, nu rapanang wa shipa getl, nu kununganang mbu yitan wa shipa bu nduku, nu vatanang wa shipa jijau nuke a jiiri.

⁸Khobki njong kya ve aa nyi da chele bu nu nyifiku vatndi nang, vaanda kap yitiku mbu ndu dam kap ndu mbu khobki wora. A taazi ku virkir ndu fudar laada su ba a dyinan ku za, "To shakhshakh, To shakhshakh, To shakhshakh, Zhinkir gwaanji Magham nu zalale aa num kap! Chin kya nje zhu, chin kya nje leendang, chin kya nje a bari."

⁹Aa nyi sarchi nuke nu nyifiku vatndi nang, qaki taazi vurti zhaaji, ndu vurti gorki, ndu wuti kunar ye njif nuke a nje kharan dyine zhakhdyang, nuke dya nu nyifi aakochi kodokhsa ba. Yang ye sarchi nu qaki taazi ku nang kap,

¹⁰Tu ndukkudaandiku dyirap qum vatndi nang ka nggud nu gume njif nuke a nje kharan dyine zhakhdyang. Tu ka ghar ghai yenda ku, chin nuke a nje ndu nyifiri aakochi kodokhsa ba. Tu ka dung dye zhar ku baanda nu vughai gume zhakhdyang, a zuran ku za,

¹¹"Zhinkir gwaanji ndu Maghamndi baarem, ta khudli, ku dl na zhaaji, ndu gorkiri, ndu zalale. Jiwa to dungki aa num ndu aa num, yang nu kunshe shimndi baaro dungki wora tu kha ma nu nyifiri ku."

Dyin Mbu Tukari 5

Ye Gam ndu Lagarkati Dyiklakandi

¹Tang na lagarkati dyiklakandi nuke chin nuke kharan dyine zhakhdyang khubki nu mbu kharan nu zuma. Lagarkati dyiklakandi nang bułaran mbu ndu dam, yang gundan dyidying ndu yitum mut saran si.

²Tang na nu rukti bu Magham gwaanji dumburkandi, a wopar ndu suqur gwaanji a zuran za, "Ki ka dumaki tu kwatl yitum nang nughha tu qun lagarkatang nughha tuka?"

³Yang nduk a nje mbu vidi, ndu maa vughai, ndu mbu vughai nu khulki ku qun lagarkati dyikhlakandang nughha, tu nggut mbu dyi nuke a mban ba.

⁴Tang shi gho madzikandi nuke nduk nje nu khulki ma ku duma qun lagarkati dyikhlakandang nughha tu nggut dyi nuke a mban ba ndang.

⁵Tu yang da chele bu ndukkudaandiku nang shi balar ya za, "Shi na gho ba! Nggusu! Muzamndi nang, nu da viki me sham bu Yakhuda, pooni bu Dauda wa ra wutyang. Zalale a nje kha nda ma ku kwatl yitum mutndi nang ndu ku qun lagarkati dyikhlakandang nughha."

⁶Tang na Ye Gamndi ba wa quran dlaran, chingndan tala dyine zhakhdyang, kararan ndu nu nyifi ku vatndi nang nu ndukkudaandikwang. Domndi baranang mut ndu yitiku mut, nuke dya jiimbiku mutndi bu Magham nu rukki wor nu mbu larji kap.

⁷Tu Ye Gamndi nang du tu da dlug lagarkati dyikhlakandi nang bar mbu khar nu zume bu njif nuke a nje kharan dyine zhakhdyang.

⁸Nu dluki, tu nu nyifi ku vatndi nang ndu ndukkudaandiku dyirap qum vatndang qan nu gume Ye gamndang. Aa nyi da chele baanda wa khub sumbul ndu duib ginarwe nyeedlan ndu dye zhi munkandi chin ke barar bu nduki bu Magham.

⁹Tu qa mewar taazi ku, a zuran ku za, "Ta khul ma ku dlug na lagarkati dyikhlakandang to qun yitum baran kwang nughha. Jiwa wa tlagha nughha zhu, yang nu kunshe tom baaro ta dli dyin nduki ye Magham mbe aa nyi me sham, ndu me ghin, ndu me ghai, ndu aa nyi nduki.

¹⁰Ta gab ndu wor ma kwaadari ndu kuruku ma ku shi tlunar bu Maghamndi baarem, ka shi kwaadar ku dyine larji."

¹¹Nang nggutki, tang tuk suqur nu ruktiku bu Magham khang nu dukki aru ndu aru ndu aru kuna shiga. Chingndan ku wa kara zhakhdyang, suyen ndu nu nyifi kwang, ndu ndukkudaandikwang,

¹²a taazi ku ndu suqur gwaanji. A zuran ku za, "Ye Gamndi nu dlaki quran nughang wa khudli, ma ku dlug zalale ndu gunari, ndu kafari, ndu dumburi, ndu gorkiri, ndu zhaaji, ndu khamndi!"

¹³Tang tuk aa nyi tun nu Magham shiki mbu vidi ndu vughai, ndu mbu vughai, ndu mbu gaawu gwaanji, dyiku nu nyifiri nuke a mbu maaku nang kap a qa taazi ku. A zuran ku za, “Ma yir she njif nuke kharan dyine zhakhdyang nu Ye gamndang. Bu ku khamndi, ndu gorkiri, ndu zhaaji, ndu zalale, kha nda aakochi kodokhsi ba!”

¹⁴Tu nu nyifi ku vatndi nang tlogha za, “Amin!” Tu ndukkudaandikwang qan nu gume nda tu ghar ghai yenda ku.

Dyin Mbu Tukari 6

Ye Gamndang wa Qun Yitumkwang nu gha ve Lagarkati Dyikhlakandang

¹Nga na sarchi nuke Ye Gamndang qunki yitum nu gumapaali mbu mutndang nughha. Tang tuk da chele nu nyifiku vatndang wa shi balar ndu suqur nu shipaki pedlangndi tu zu za, “A bo!”

²Nang nggutki gumera tang na pursi bongndi. Njif nuke a dyine pursang wa khub riri, tu vur dye zhar yenda. Ta shi lubari wa Kashaale nuke chingndan ma zumnji dakhlar.

³Nu Ye Gamndang qunki libaran nu rapanang nughha, tang tuk nu nyifi nu rapndang za, “A bo!”

⁴Tu pursi nggur a vi dyim varanang vyang. Tu Magham vur zalale ye njif nuke a dyinanang ku da qaandi memuna bar mbu larji, ma ku nduki tlagha yen. Tu vur kaskar gwaanji yenda.

⁵Nu qunki yitum nu kunungndang, tang tuk nu nyifi nu kunung ndang za, “A bo!” Nang nggutki, tang na pursi chitndi. Njif nuke a dyinanang wa khub dye buu tadar shipiti rap nu mbu kharan.

⁶Tang tuk qura dyi ngguri nu shipaki suqura, a viri chele bu nu nyifiku vatndi nang, a zuran ku za, “Alkame mbu dub zhiiri da muzhindan ka bi tlunar bu nduk da nu shiki tlunar piti da. Dub zhiiri kunung nu takhsha muzhindan ka bi tlunar piti bu nduk da, yang subur na morang ndu dyim anapang nughha ba!”

⁷Nu Ye gamndang qunki libaran nu vatanang, tang tuk nu nyifi nu vatndang za, “A bo!”

⁸Nang nggutki tang na pursi nggur nuke alkhasan. Dlum njif nuke a dyinanang za Mudi, ndu ye maa khar bu mutiku a mbu gaanje nda. Tu vur zalale ye wor dyine da mbe vat bu nduki nuke a larji, ma ku tlagha wor nughha ndu kaskari, ndu meeri, ndu khaatiku, ndu dlu gaariku nu mbu larji.

⁹Nu Ye gamndang qunki libaran nu qurmundanang, su dukulang tang na nyifi bu nduki nu tlaghaki wor nughha kume wa wopa balar bu Magham ku nu saidu zhire nu chingki nu dyinan ku.

¹⁰Tu yang shi qarku nu dymbur tu zu ku za, "Ai Zhinkir gwaanji Nu zalale Aa num, to nuke shakhshakh nu shir zhire tuk, to ka kuma nduki nu larji kochiya, ma dli na gade tom baarema?"

¹¹Wa vur lukti bongndi ye aa nyi da chele baanda. Tu ze wor za ku kursa ku kodom, kope wa nyel khang ghofi bu nyeezi wor nu tlunarku ndu khachin wora nuke ka ba shiki pooni tlaghar baandang ye wora wa nyedli.

¹²Tang na Ye gamndang wa qun libaran nu njonganang. Tu maa vughai shi yakhtar gwaanji ngguri, tu fudarang gab chit suduk, wa lukti yaaba nu shiki nu ghosi guno, tu cheryang mbum tu kha vyang wa tom.

¹³Tu anjinjeku nu vidi da nggut nu vughai ku wa no za ye sugarku nuke nu zun ba a kubaki ku mbu khukheeti dymburkandi wa yakhta wora.

¹⁴Tu maa vidi sua ba wa nuka dyikhlaki kurbuk nuga, tu da aa nyi chenjes ndu dleng bara ye maa nuke a si.

¹⁵Tu kujiku nu larji ndu mushelku, ndu gorkir bu sojeku, ndu nu gunarku, ndu nu dymburku, ndu beeni nduki kap. Maaviku ndu nduki nuke dya maavi ku ba, tuka gha mbu gulangku, ndu chele ndogdiku mbu dlengku.

¹⁶A qa dlengku ndu ndogdiku a zuran ye wor za, "A gudama nu dyine rem tun tuka rem gha bar me yiti njif nuke kharan dyine zhakhdyang, ndu shokhnar bu Ye gamndang.

¹⁷Jiwa fudar gwaanji nu shokhnar baanda a ba, yang ki ka dumaki chingndi gha?"

Dyin Mbu_Tukari 7

Nduki Dypu Won ndu Dyin Vat Qum Vat nu Israila (144,000)

¹Qurse nang, tang na nu rukti ku bu Magham wor vat chingndan ve ngginggeetli vat nu larji, a nggutl khukheeti vatndi nu larji nang ku pi nu vughai, ndu dyim chitndi, ndu qufa ba.

²Tang na nu rukti bu Magham nggur nu da viki dokhatla, khubtan ndu yitum bu Magham nu nyifi. Tu qa nu rukti ku vatndi nu Magham vurki zalale ye wor ku subur larji ndu dyim chitndi nuga nang ndu suqur dymburkandi.

³Tu nu ruktang zu za, "Ku subur nu larji nuga ba, yang dyim chitndi ba, yang qufarku zum ba, kope chem wa sa yitum nu ve me guma pudeku bu Maghamndi baarem."

⁴Yang tang tuk khang bu nduki nu saki yitum ye wor mbu me ghaiku gwaanggum rapndi bu Israila, wor dypu won ndu dyin vat qum vat (144,000).

⁵Mbu me sham bu Yakhuda, wa sa yitum ye nduki dupu gwanggum rap (12,000), me sham bu Roben, dupu gwanggum rap (12,000), me sham bu Gad, dupu gwanggum rap (12,000).

⁶Me sham bu Asha, dupu gwanggum rap (12,000), me sham bu Naptali, dupu gwanggum rap (12,000), me sham bu Manase, dupu gwanggum rap (12,000).

⁷Me sham bu Simiyon, dupu gwanggum rap (12,000), me sham bu Lawi, dupu gwanggum rap (12,000), me sham bu Isakar, dupu gwanggum rap (12,000).

⁸Kom ndu me sham bu Zebulun, dupu gwanggum rap (12,000), me sham bu Yusufu, dupu gwanggum rap (12,000), me sham bu Banyami, dupu gwanggum rap (12,000).

Tabar gwaanji bu Ndukiku mbu Lukti Bongndi

⁹Qurse nang, nang nggutki tang na tabar bu nduki khang kuna shiga. A vi mbu aa nyi pooni dlar maa ku, ndu pooni nduki, ndu nduki, ndu me ghaiku, chingndan gha ku gume zhakhdyang kom ndu gume Ye gamndang. Wa sa luktiku bongndi, khubtan nu me bun qufar jipuno mbu khar wora.

¹⁰Tu da suqur wor nu vidu a zuran ku za, “Dana dya bu Maghamndi baarem, chin nuke a nje kharan dyine zhakhdyang kom ndu Ye gamndang!”

¹¹Tu nu ruktiku bu Maghamang kap ching gha ku tu kara zhakhdyang ndu ndukkudaandikwang, ndu nu nyifi ku vatndang. Tu kurpa yaghai ku nu mbu yiti wora gume zhakhdyang, tu ghar ghai ye Magham ku,

¹²a zuran ku za, “Amin! Khamndi, ndu zhaaji, ndu kadari, ndu kunari, ndu gorkir, ndu zalale, ndu dumbur ku kha Maghamndi baarem aakochi kodokhsia! Amin!”

¹³Kom tu da chele ndukkudaandikwang zhamndi nga za, “Wor nuke a mbu lukti bongndiku nang dya nu kiya? Yang a vi ku funa?”

¹⁴Tang tlogha nga za, “Ta zuni, kuman.” Tu yang zu ya za, “Ndukiku nang wora viki mbe bonye madzikandi. Wa shib luktiku baanda nu gha ndu tom bu Ye gamndang, tu kha bong ku.

¹⁵“Nang ke dyi nu saki, Tu ching gha ku gume zhakhdye bu Maghamang, a tlunar yenda ku virkir ndu fudar mbu rafti baran. Chin nuke a nje kharan dyine zhakhdyang ka za wor nughal bu kalap baran tu kangga wora.

¹⁶Bu tuk meeru ku tuk sar da ba; bu tuk khuzhum ku tuk sar da ba. Fuda bu va wor ba, yang aa nyi gur gur zum ba!

¹⁷Jiwa Ye Gamndi nuke a chele zhakhdyang ka khaki ma nu khutlo baanda, ka du ndu wor ye maa nuke dyim nyifiri ka baghaki. Magham ka pasha koonyi dyim gho baanda bar kap mbu yiti wora.”

Dyin Mbu Tukari 8

Qundi Yitum Lagarkati nu Mut

¹Nu Ye Gamndang qunki yitum lagarkati nu mutanang, tu maa vid kha yit me bing bindi awe da.

²Kom tang na nu rukti ku bu Magham mutndikwang chingndan gha ku gume Magham, tu yang vur domndiku mut ye wora.

³Tu nu rukti bu Magham nggur a ba tu ching gha gume dukulang ndu du^b ginarwe nu^aka vaki dye zhi munkandang si. Tu vur dye zhi munkandi yenda khang ndu bararku bu nduki bu Magham kap, ma k^u vur dyiku nang ye Magham dyine dukul ginarwe nu^ake a gume zhakhdyang.

⁴Tu qundi var dye zhi munkandang ji mbu khar nu rukti bu Maghamang suyen ndu bararku bu nduki bu Maghamang tu du gume Magham.

⁵Tu nu rukti bu Maghamang da du^b var dye zhi munkandang, tu nyel nughha ndu bai nu^ake a dyin dukulang, tu da mbuk nu dyine larji. Tu shi pedlangndi, ndu qura gh^umndi maari, ndu wuti maari, ndu yakhtar maa vughai.

Domndiku Vat nu Gumapaali

⁶Kom tu nu ruktiku bu Magham mutndi nu domndiku nang daasa ma pi domndikwang.

⁷Tu nu rukti bu Magham nu gumapaalyang pi domndi baranang. Tu yang gotormol ndu bai a vi, longgaran ndu tom, ta mbuk wor nu vughai dyine larji. Tu baiyang va da mbu kunung bu larji nughha, tu va da mbu kunung bu qufarku ndu kap wuzundiku nu^ake a tleebi maaranang nughha.

⁸Ni nu rukti bu Magham nu rapndang piiki domndi baran, tu dyi nggur nu shipaki dleng gwaanji a vi ndu bai a dlur ve nda, tu mbuk nda nu mbu dyim chitndi. Tu da mbu kunung bu dyim chitndang mbum tu kha ma tom.

⁹Tu da mbu kunung bu dyi nu nyifiriku nu mbu dyim chitndi nu gabki ma tomang mut ku. Tu da mbu kunung bu dumbyul dyim ku nu^ake a ye maa nang suya ku.

¹⁰Kom tu nu rukti bu Magham nu kunungang pi domndi baran. Tu anjinje gwaanji nggur nu shipaki ghiindi bai toshilen a dluri, ta nggu^d vidⁱ nu dyine da mbu kunung bu gaawu ku ndu ye maa baghar bu dyim ku.

¹¹Dlum anjinje nang za “Domokh”. Tu da mbe kunung bu dyimku nang gab dyot, tu nduki khang za dyimang tu mut ku, kume dyotan.

¹²Ni nu rukti bu Magham nu vat piiki domndi baranang, tu ghwat da mbu kunung bu fudsari, ndu da mbu kunung bu chere, kom ndu da mbu kunung bu anjinjeku. Tu da mbu kunung bu dyikunang kap tu gab zhum. Tu da mbu

kunung mbu piti fufa kha ware yarang, kom da mbu kunung bu virkiri kha ware yarang tuk.

¹³Nuke nga nggutki, tang tuk jijau nggur nuke a jiiri muna vidî a qar nu suqur dumburkandi a zuran za, "Dye zhiyayi! Dye zhiyayi! Dye zhiyayi ye nduki nu mbu larji. Kume suqur piiri domndiku bu nu rukti kunungndi nuke a ma piiran kwang!"

Dyin Mbu Tukari 9

Domndi nu Qurmum

¹Tu nu rukti bu Magham nu qurmum pi domndi baranang. Tang na anjinje a nggud vidî ta ba vughai, tu vur dye qundi me ge gargha mbobongndi nuke me tufti su ba ndang yenda.

²Sarchi nu qunki me ge gargha mbobongndang nuga, tu qundi nggur a vi nuke wa qundi bai shechiri gwaanji tu qundang sa fufa ndu maa vidî tu kha zhum.

³Tu mbegdi zhoolarku da vi mbu qundang, ta zhur nu mbu larji, tu vur zalale ye wor ma ku ghi nduk wa ghurdarku.

⁴Tu ze wor za ku subur wuzundi ku ndu qufarku ndu banar dyi nggur nu larji ba, kope nduki nuke yitum bu Magham a nje me guma wor ba.

⁵Nu vur zalale ye wor ku tlagha nduk ba, yang ku vurkyba bonye ye wor me chere qurmum. Yang gurgur bu bonye nuke ka za kyang a khar wa ghurda ghiiki nduku.

⁶Mbu chereku qurmundi nuke dyiku nang ka datki yang nduki ka shim ku mut nda, yang bu mut ku ba, ka lab tuga wor wa mudi, yang muti ka zhang da wor gha.

⁷Mbegdiku nang wa shipa pursiku nu daasaki wor nuga ma dakhlar. Dyi nggur a nje nu saki nu mbu dyin wor nu shipaki dye zhar nu shiki ndu ginarwe, yang mbu yiti wor wa shipa bu nduku.

⁸Ghosi baanda wa shipa ghosi dyin nusuki, yang dliindi wor nang wa no za dya dliindi muzam.

⁹Pili kanggar memuna a nje kha wora nu shipaki pili kanggar memunar nu vi, khobki wor a ghymndi wa suqur pursiku nu gunki dye ghaari nduki nu gaanje wor a darku ma yir me dakhlar.

¹⁰Gaandi a nje ve wora, nu ghiiri ku wa bu ghurdarku, yang mbu gaandi wora zalalya nje ma ku vur bonye ye nduku me chere qurmum.

¹¹Kujiri a nje nuke a kwaadar dyine wora, chin ke nu rukti nu vurki zalale yenda dyine me ge gargha mbobongndang. Dluman ndu me Yakhuda ke “Abadon”, ndu me Gurik dya “Apoliyon” mban za, “Nu Suburti”.

¹²Dye zhiyaye nu gumapaali wa peeta, qurse nang dye zhiyaye nggur a nje nuke a bar san rap.

Domndi nu Njong

¹³Kom tu nu rukti nu njong pi domndi baran. Tang tuk suqur balar a viri ve domndiku nu ve ngginggeetli vatndi bu dukul ginarwe nuke a gume Maghamang.

¹⁴Tu suqur balar nang ze nu rukti nu njongang nuke domndang a kha ndang za, “Nggo nu ruktiku vatndi nuke a nje gundan ku me gaawu gwaanji nu Yufuretusang gha!”

¹⁵Tu ngga nu ruktiku vatndi nu daasaki wor ma sarchi nang ndu fudar nang ndu chere nang kom ndu sonyi nang gha ma kу tlagha da mbe kunung bu yi bu nduki nu gha kap.

¹⁶Yang wonji sojeku khang dyine pursiku. Nga tuk khang bu sojeku nang, wa khul miliyon won rap.

¹⁷Mbu nar dyiku tukakandi nu yita naki nang: Nga na pursiku ndu nu lubar wor nang nakyang mbu zhine wanang ku. Wa sa pili kanggar memuna dyiman vyang zhurut wa no za dya bai, ndu dyim zargine dulfundungdi wa kу safaya, ndu solfa nuke dyiman wa shipa dyim lokhdo. Yang dyin pursikwang wa shipa dyin muzamndiku, bai ndu qundi ndu bai bongndi nuke dung a viri mbu me pursikwang.

¹⁸Bonyeku kunungndi nang tlaghaki da mbu kunung bu nduki, alobe nu bai, ndu qundi, kom ndu solfa nuke a viri mbu me pursiku nang.

¹⁹Jiwa zalale bu pursiku nang a mbu me wor ndu gaandi wora. Gaandi worang wa sutiku nu dyinku tu yang ka shi boote su ku ma vur bonye ye nduki.

²⁰Yang beeni nduki nuke a nje mbu larji nuke nu mut mbu alobe na ba rong kume nu tlagha wor nughba, wa zhang nggod memuna wor ma kу shakh ku ndu dyi nu khar wor shiki. Nu njig ghaari ghai ye khukheetiku ba, yang nu njig ghaari ghai ye mulumku nu shiki ndu ginarwe, ndu ghuri, ndu vi vyangndi, ndu ndogdi, ndu qufarku ba. Aa nuke nuka na maa ku ba, nuka tuk bala ku ba yang nuka du aa fun ku ba.

²¹Nu nggod memuna wor tu njig tlaghar muti nuke a shiran ku, ndu ghwaati ghai, ndu dye shir nu zawarku bam bamndi ba, ndu muuriku nuke a shiran ku.

Dyin Mbu Tukari 10

Nu Rukti bu Magham ndu Lagarkati Dyikhlakandi Kodommandang

- ¹Kom tang na nu rukti bu Magham nggur gwaanji dumburkandi a zhurti vidī. Yang luparan ndu kuzapti, ndu kobyong muna dyinan, mbu yita nang wa fufari, saaranang wa zaureku nuke dya shaadli bai.
- ²Lagarkati dyikhlakandi kodommandi nggur a nje me kharan qundan. Yang wa sa saaran nu zuma nu dyine dyim chitndi, tu sa saaran nu gudawang nu yaghai.
- ³Tu shi zhaano ndu suqur dumburkandi wa ghoori bu muzam. Qurse zhanwang, tu pedlangndiku mutndang gada.
- ⁴Yang nu pedlangndi mutndi ku nang shiki bala, tang daasa ma kubula nga nu gha, tang yang tuk suqur balar nu da viki vidī a zuran za, “Zo dyi nu pedlangndi mutndi nang zuki nughā! Yang buula na ba!”
- ⁵Kom tu nu rukti bu Magham nang naki chingndan dyine dyim chitndi ndu maa yaghayang da bunan nu zuma nu vidī.
- ⁶Tu kumnda ndu dlum njif nuke a nje kodokhsa ba ndang. Chin nu dungki maa vidku ndu dyiku nuke a mban kap, ndu maa vughai ndu dyiku nuke a mban kap ndu dyim chitndi ndu dyiku nuke a mban kap. Tu nu ruktang zu za, “Suburti sarchi nje tuk ba!”
- ⁷Yang mbu qaandi virkirku nuke nu rukti bu Magham nu mutndang shiki bing pi domndi baran dyi tukakandi bu Magham ka nyedli ba wa nu wopaki ye maaviku baran annabiku.”
- ⁸Kom tu suqur balar nang tukki vidang gab tu shi balar ya. A za, “Du to da da lagarkati dyikhlakandi kodomandi nuke a nje dungkandi qundan mbu khar nu rukti nu chingki gha dyine dyim chitndi ndu maa vughayang.”
- ⁹Tang du she nu ruktang tang ze nda nga za kubur lagarkati dyikhlakandi kodommandang ya. Tu yang nu ruktang zu ya za, “Dlu to nji, ka kha dyot ve mboron, yang nyer mbu me wa dyim dyiri.”
- ¹⁰Tang dlue ye lagarkati dyikhlakandi kodommandang kha nda, tang nji bara. Tang tuk nyer mbu mya wa dyiiri, yang nang dukaki bara, tu kha dyot mbya.
- ¹¹Tu zu ya ye sarchi ni za, “Wa kus kubur na dyi nu Magham zuki yor tuk dyine ndukiku khang, dlar maa ku zum zum, ndu me ghaiku zum zum, kom ndu kujiku.”

Dyin Mbu Tukari 11

Nu Saiduku bu Magham Wor Rap

- ¹Tu vur saabir buu maari ya nu shipaki zhudum, tu zu ya tuk za, “Du to da buu rafti bu Magham ndu dukulang, to shiga nduki nuke a ghaari ghai mban.

²Yang ku buu na dalang nu gumapaali mbu rafti bu Maghamang ba, njig maaranang kume wa vur bar ye nduki nuke nu zun Magham ku ba. Wor nang ke nduki nuke ka ba khalki ghai shakhshakhndi nang nu mbu saari wora me chere dyin vat qum rap (42).

³Ngga vur zalale ye saiduku banga wor rap nu saki lukti gho muti ku, yang ka wopa balar bang ku me qaandi dupu da ndu won rap ndu dyin njong (1,260)."

⁴Saiduku rapndi nang wor ke qufar Zaitun ku rap ndu tokhol bai ku rap nuke a nje chingndan gume Zhinkir gwaanji bu larji kap.

⁵Mbuke njif nggur wa shim ku vur bonye ye wora, bai ka da vi mbu me wor tu tlagha nu kare ndu worang. Ndu wanang ka tlagha aaki nuke a shim vur bonye ye wora.

⁶Wa vur zalale ye wor ku za maa vidi nugha ma ku shi roma mbu sarchi nuke a zur balar bang ku ba. Zalale a nje kha wor ma ku gab ndu dyimkwang tu kha ma tom, kom ndu ku vur bonye ye larji ndu aa nyi pooni anoba, aa nyi sarchi nu shimki ku.

⁷Yang qurse wa woda wopa balar nu vurki ye wor ku wopa kwang, dlu gaari nggur nuke a ma viri bar mbu ge gargha mbobongndi nuke kodokhsa ba ndang ka butl nu ve wora. Tu zum dumbur baanda, tu tlagha wora.

⁸Ka njig man var wor nu yiti njiv nu mbu ghai gwaanji nu katlki Zhin wor gwaanji gha me qufarang. Wa ka kur ghai nang ndu Sodom, ndu Masar.

⁹Nduki ndu aa nyi pooni nduki, ndu me ghai, ndu dlar maa, ka zhang ku pa mutiku nang gha, tu zu yiti ye mutiku nang me qaandi kunung ndu mbeeri.

¹⁰Nduki nu larji ka kasha muti bu saiduku rapndi nang. Ka qa tabar ku, tu ruk ndu vurtiku ye yen a kasha muti bu annabiku rapndi nu da ba ki ndu bonye ye nduki nu larji nang.

¹¹Yang qurse qaandi kunung ndu mbeeri nang, tu khukheeti nyifiri na viki she Magham tu vi nu mbe wora tu ji tu ching gha nu saari wora. Tu sawar madyikandi kus nduki nu naki wora.

¹²Tu yang annabiku rapndi nang tuk suqur balar dumburkandi nu da viki vidi a zuran za, "A dla man fan!" Tu dlan vidi ku mbu kuzapti, nu zhangndi ku baanda a naran.

¹³Yang ba ye sarchi ni tu maa vughai shi yakhtar madyikandi, tu da mbe gwang bu ghayang guda, tu nduki dupu mut mudi. Tu nduki nu danaki tuk sawar madyi, tu vur zhaaji ye Magham nu vidi.

¹⁴Dye zhiyaye nu rap wa peeta, yang wonji dye zhiyaye nu kunung a bar fan ndu fan.

Piiri Domndi nu Mut

¹⁵Tu nū rūkti bū Magham nū mut pi domndi baran. Tang tūk suqur balarku khang dūmbürkandi mbū vidī a zūran ku za: “Kwaadar bū larjyang wa kha ma kwaadar bū Zhinerem gwaanji ndū bū Masiye baran, yang ka shi kwaadar aakochi kodokhsı ba!”

¹⁶Tu ndukkudaandiku dyirap qum vatndi nūke a nje kharan dyine zhakhdye ku baanda gume Maghamang, kurpa gha nū mbū yiti wora gume Magham, tu ghar ghai yenda.

¹⁷Tu kūs zūranku za, “Chem wa kuna ro, to Zhinkir gwaanji Magham nū zalale aa nūm kap, to nūke a nje leendang, to kya nje zhu tang, jiwa ta da zalale baa gwaanji ta nggaasi kwaadar baaro.

¹⁸Nduki nūke nū zun Magham ku ba a shokhnar ku, yang sarchi shokhnar ba madyikandi aa ba leendang, sarchi nūke ka kumaki mūtiku aa ba. Ka vūr dye biiri ye annabiku nūke dya maaviku baaro, ndū daatiku baaro, kom ndū nduki nūke a sawa dlūmoro, kap woi ndū gorki. Ma sūya nduki nū sūyaki larji.”

¹⁹Tu qun rafti bū Magham nūke a mbū vidī nūgha, kom tu na Akwachi alqawar baranang. Tu shi wuti maari, ndū ghūmndi maari, ndū pedlangndi, ndū yakhtar maa vughai, ndū gotormolku rututundi.

Dyin Mbū Tukari 12

Nokhzang ndū Sūti Gwaanji

¹Tu dye saidu gwaanji nūke dya dye lazham a dal mbū vidī: tu nusu nūke luparan ndū fūda, ndū chera mbū saaran, yang wa sa dye zhar nū anjinjeku gwanggum rap si.

²A ghurban, yang nūke a ma kha woyang tu shi ghoori kūme bonye ndū khaati khar woyang.

³Tu yang dye saidu ngguri a dal mbū vidī. Sūti nggur gwaanji vyang ndū dyinku mut ndū domndiku gwang, ndū dye zhar ku wor mut ve dyinankwang.

⁴Tu yang koo da mbe kunung bū anjinjeku nūke a mbū vidī ndū gaandan ta wos wor yaghai. Kom tu Sūtang ching nū gume nokhzang, a kūr kū nji nji woyang bara mbū nokhzang wa khan dam.

⁵Tu yang kha woi baran, woyang dya ye khusku, chin kya ma kwaadar dyine dlar maa bū nduki kap ndū zaabir vi nū kwaada. Tu yang kauta woyang bara tu dū ndū chin she Magham ndū zhakhdye baran.

⁶Tu nokhzang dān bū gaari, ye maa nū Magham daasaki yenda, nang ke ye maa nūke kū dā khutlo nda me qaandi dupu da ndū won rap ndū dyin njong (1,260).

⁷Tu dakhlar a gun mbu vidī. Makel ndu nū ruktiku baran a dakhlar ndu Sutang, yang Sutang tuk a suyen ndu nū ruktiku baran tu dakhlar rubi chele baanda.

⁸Yang dumbur bu Sutang kata tu da mbut maa khar baanda mbu vidī.

⁹Tu da chiura mbukti ndu Suti gwaanjang nū yaghai, chin ke, geema suti nū zhu, nū ka qaki nda za Nu muna, ko Shesfan, chin lambaki larji kap. Tu da chiura nda nū yaghai mbu larji suyen ndu nū ruktiku baran.

¹⁰Tang tuk suqur balar nggur dumburkandi nū da viki mbu vidī a zuran za, "Leendangang, dñanar, ndu zalale ndu kwaadafar bu Maghamndi baarem, ndu zalale bu Masiya baran a ba. Jiwa nū dar zhaano bu nyeezeremang, chin nūka daki zhaano baanda nū gume Maghamndi baarem virkir ndu fudarang a chiura nda nū yaghai."

¹¹Tu yang zum dumbur baran nū kunshe tom bu Ye Gamndang, ndu balar nū saidaki ku, jiwa nū shim nyifi baanda madyi nūke kū kuna vurtan ba, aa ka tlagha kya wora.

¹²Kume nang shi ma kashari, tun mbu vidku ndu wor nūke a nje kharan mban kap! Yang larji ndu dyim chitndi ku tun dye zhiyaye! Jiwa Nu Munarang a zhur nū she nu, yang nyeedlan ndu shokhnar kume wa zun nū dyine sarchi baran wa shi bing!"

¹³Nu Sutang naki wa chiura nda nū vughai, tu nggaasi burta nokhzi nū khaki woi ye khuskyang.

¹⁴Tu yang vur khobki rap bu jijau gwaanji ye nokhzang, ma kū ji kū dū ye maa nū daasaki yenda mbu gaarang, maa nūke ka da nggutki nda me sonyi kunung ndu mbeeri ma kū shakh nū sutang.

¹⁵Tu Sutang a shirakh dyim wa gaawu mbu men nū gaanje nokhzang, ma kū zo dyimang za dyin nokhzan kū koo nda bara.

¹⁶Tu yang maa vughai shaata nokhzang, nū kunshe qundi men nughā tu za dyim nū da viki mbu me sutang bara.

¹⁷Tu Sutang shi shokhna ndu nokhzang madyi, tu ji ma shi nji dakhlar ndu beeni pooni bu nokhzang, wor ke, kap nduki nūke a mbu bibiti bu Magham, a maita zhire nū Yesu wutki nang.

¹⁸Tu Sutang ching gha dyine wudyiri nū me dyim chitndi.

Dyin Mbu Tukari 13

Dlu gaari nū Da Viki mbu Gaawu gwaanji

¹Tang na dlu gaari nggur a viri mbu gaawu gwaanji. Domndi gwang a nje ve dlu gaarang, ndu dyinku wor mut. Dye zhar a nje ve aa nyi domndi da, yang dlum a nje bularan nu wuti ndumndi ye Magham ve dyinkwang kap.

²Dlu gaari nang nakyang wa shipa nggaasan, yang saarankwang gor gori ndu ghosi kirkandi ku wa dlu gaari ngguri nuka qaki nda za beyar, menang wa me muzam. Tu Sutang vur dumbar baran yenda, ndu zhakhdye baran, ndu zalale baran madyikandi.

³Yang da chele dyinku bu dlu gaari nang, rubarang maatlin nuke wa khul ku tlagha nda, tu yang mbidii. Tu larji kap shi lazham, tu mburi nda ku.

⁴Tu nduki ghar ghai ye Suti nang kume wa vur zalale baran ye dlu gaari nang. Tu ghar ghai ku tuk ye dlu gaarang, a zuran ku za, “Ki kha ki wa dlu gaari nanga na? Ki ka dumaki dakhla nda?”

⁵Tu vur zalale ye dlu gaari nang tu gwa men tu kus balarku nu gwaari dyin ndu wuti ndumndi ye Magham, tu tlogha yenda ku kha ndu zalale kwaadar me chere dyin vat qum rap.

⁶Tu yang dlu gaari nang qun men tu nggaasi balarku nu wuti ndumndi ye Magham, a puz dluman, ndu ye maa khar baran, ndu wor nuke kharan mbu vid kap.

⁷Tu njigti nda ku dakhla nduki bu Magham ku ra wora. Tu vur zalale yenda tuk dyine aa nyi pooni nduki, ndu nduki, ndu me ghaiku, ndu dlar maa bu nduki.

⁸Nduki nuke kharan mbu larji kap ka ghar ghai ye dlu gaari nang, nang ke kap nduki nuke nu bu la dlum wor nu mbu Lagarkati Nyifiri bu Ye gamndi nu dlaki nu ghang ma ji sarchi dungndi larjyang ba.

⁹Nu dlumdi tukti maa kap, ku tuki!

¹⁰Njif nu shimki nda ndu tlunar maava, ka dukya ndu chin ma tlunar maava. Njif nu shimki ku tlagha nda nu gha ndu kaskari, ka tlagha nda ndu kaskari. Dyinang a shimkyu daati bu Magham ku kha nu kanadyi ndu gundi memunar dumburkandi ndu maito bu nu mburi Magham.

Dlu gaari nu da viki vughai

¹¹Tang na dlu gaari nggur tuk, nuke a viri vughai. Domndi baran rap wa ye gamndi, tu yang shi balar wa geema Sutang.

¹²Tu shi boote ndu zalale bu dlu gaari nu gumapaali nang me baran. Tu sa larji ndu nduki nuke a mban kap ku ghar ghai ye dlu gaari nu gumapaalyang, yang chin ke ba dlu gaari nu gwaki rubar madyikandi tu mbidang.

¹³Dlu gaari nu rapndi nang wa shi dye lazham gwaanjiku, nuke wa dumma qa bai vidu tu da zhur nu yaghai mbu yiti aaki.

¹⁴Tu lamba nduki nuke a nje kharan mbu larji kap ndu dye lazham nu vurki zalale ni yenda ku shi me bu dlu gaari nu gumapaali nang. Tu dlu gaari nu rapang ze wor za ku dung shipar nggur ma vur zhaaji ye dlu gaari nu rubaki nda ndu kaskar tu yang shaanang.

¹⁵Tu vur zalale ye dlu gaari nu rapndi nang ku vur dar nyifiri ye shipar bu dlu gaari nu gumapaalyang, ma ku shi balari, ma ku sa ku tlagha nduki nu zhangki ghaari ghai gha yenda kap.

¹⁶Tu dlu gaari nu rapndi nang sa ku shi bakhti ye nduki kap aa ve khar wor nu zuma, aa me guma wora, woi ndu gorki, nu gunarku ndu nu nungndiku, maava ndu ye rafa.

¹⁷Shi wanang ma ku aaki masa dyi nggur ba yang ku masa bar ba kope lambe nang a nje ve nda, bakhtang chin ke, dlum dlu gaarang kom ndu lambe dluman.

¹⁸Dyi nang a shimkya kadari. Aaki nu dar mbu tunu ka dumma fet mbu lambe bu dlu gaari nang, kume bakhtang dya dlum njif ngguri. Yang lambyang dya won njong nu dyin njong qum njong (666).

Dyin Mbu_Tukari 14

Ye Gamndang nu Nduki Dupu Won ndu Dyin Vat qum Vat (144,000)

¹Tang nggudfi gumera, tang na Ye gamndang chingndan syine dleng Sikhiyona ndu nduki dupu won ndu dyin vat qum vat (144,000), wor ke nduki nu bulaki dlum Ye gamndang ndu bu Zhin nu me guma wora.

²Tang tuk suqur nggur dumburkandi nuke a quri a vi vidii wa dyim nuke a dari, kom wa pedlangndi nu qur madyi. Yang suqur nang tukkyang wa shipa suqur sumbulku nuke nu ghwatan kwa dyinan.

³A qa taazi mewakandi ku gume zhakhdyang, ndu gume dungdiku vatndi nu nyifiri ku nang, ndu gume ndukkudaandikwang. Nduk a nje nuke ka dumaki shoga taazi nang ba, kope nduki dupu won ndu dyin vat qum vatndi nu gwaki danar mbu larji nang dyenda.

⁴Nduki nang ke nduki nuke nu subur var wor nughha nu kunshe qaandi ndu nusuku ba, wa shi khar shakhshakhndi ku. Wor kya mbu Ye gamndang a dukya fun. Wor nang a masa wor mbe yi bu nduki, wor khaki wa boote dam nu zunki gumapaali mbu dam nuka vurki ye Magham ndu Ye gamndang.

⁵Sar da nu nduk tuk wolli mbu me wor ba, kume dya nu song zop ku.

Zobar bu nu Ruktiku Kunungndang

⁶Tang na nu rukti bu Magham nggur a jiiri mbu khukheeti, khubtan ndu rukti nu Labar mbarkandi nuke kodokhsa baandang. Ma woparan ye nduki nu larji, wor ke, dlar maa bu nduki kap, ndu pooni nduki, ndu me ghai, ndu nduki.

⁷Tu da suquran nu dumber tu zu za, "Sawa ma Magham tun vur zhaaji yenda! Jiwa sarchi kumar baran a khudli. Ghar ma ghai yenda, chin nu dungki maa vidî, ndu maa yaghai, ndu dyim chitndi, ndu ge ku nu baghar dyimi!"

⁸Tu nu rukti bu Magham nu rapang mbu gaanje nu gumapaalyang, a zuran za, "Wa nggudi, Babilon gwaanji wa nggudi! Chin nu saki nduki nu larji kap tu kuya ku ndu dyim anap zawar malkandi baran madyi!"

⁹Tu yang nu rukti bu Magham nu kunungang, a mbu nu rapndang. Nu rukti nang a balar ndu suqur dumberkandi a zuran za, "Kap njif nu gharki ghai ye dlu gaarang ndu shipar baran, tu dlu bakhti baran ye me gumaran, aa dlu ve kharan.

¹⁰Chin ma ka za dyim anap nu shokhnar bu Magham, nu mbataki mbu wang baran nu mbu dyekhti shokhnar bu Magham. Ka vur bonye yenda madyi ndu var bai nu solfa nuke zhiran dung, gume nu ruktiku bu Magham shakhshakhndi kom ndu gume Ye gamndang tuk.

¹¹Qundi bu bai nuke a vur bonye ye wor sang, ka ki yir vidî aakochi kodokhsî ba. Virkir ndu fûsari, mas kha nduki nu gharki ghai ye dlu gaarang nu shipar baran ba, kom ndu nduki nu shiki lambe dluman nang."

¹²Nang a shimkya kanadyi mbe gundi memunar dumberkandi bu nduki bu Magham, nuke a mbu bibiti baran, a khar zhire mbe maitar Yesu nu shiki ku.

¹³Tang gab tang tuk suqur balar nggur vidî a zuran za, "Bulo nang. Barkya ve nduki nuke ka mutki ku mbu tlunar bu Zhinkir gwaanji ji dyin leendang!" Jiimbyang za, i "Shwat! Ka mas ku mbe bonye baanda, kume tlunar baanda ka mbu wora!"

Kumndi bu Larji

¹⁴Nang nggutki gumera fara, tang na kuzapti bongndi, ndu njif nggur nu shipaki Yi bu nduku kharan dyine kuzaptang, dye zhar nu ginarwe a nje ve dyinan, kom nu dlau nyamnyamndi mbu kharan.

¹⁵Tu nu rukti bu Magham nggur a vi mbu rafti bu Maghamang tu shi qar ndu suqur dumberkandi ye njif nuke a nje kharan dyine kuzaptang. A zuran za, "A do dlau baarang, to nggaasi dlaran, kume sarchi ni wa shi, dye boote dam bu larji wa zun madyi."

¹⁶Tu njif nuke a nje kharan dyine kuzapti nang chiura dlau baranang nu dyine larji, tu dla boote bu larji nughâ.

¹⁷Tu nu rukti bu Magham nggur a vi mbu rafti bu Magham nuke a mbu vidî, dlau a nje kha nda tuk nuke menang nyamnyam madyi.

¹⁸Kom tu nu rukti nggur a vi tuk rong maa kaani, chin kya nggut bai nuke a dyin dukulang, a vi she dukulang. Tu qa nu rukti nu dlau naandang ndu suqur

dumburkandi, tu ze nda za, "A zobo dlau baaro to dla dlakhsau anapang bar mbu dam anap nuke a larjyang, kume yenkwang wa zuni."

¹⁹Tu nu rukti bu Maghamang chiura dlau baranang nu dyine larji, tu kurta ye anapkwang bar ve qufarkwang, tu taba wor nu mbu maa gwaanji nggur nuka dyotki dyim anap nu shokhnar bu Magham.

²⁰Tu dyot dyim anapang ye maa nuke a qurse ghayi, tu tom ki kudar ye maa dyooti dyim anapang, bakhan wa khul bing kilomite won kunung, yang kirtan wa khul khaatli saari njong.

Dyin Mbu Tukari 15

Nu Ruktiku bu Magham Mut ndu Alobe Mut

¹Tang na saidu gwaanji nggur mbu vidi, nuke dya dye lazham tuk. Nu ruktiku bu Magham wor mut kya nje ndu bonyeku wor mut, wor nang ke laudar su alobekwang, kume ka wut shokhnar bu Magham nu wora.

²Tang na dyi nggur nu shipaki gawu g

- ü

las, longgaran ndu bai. Tang na nduki nu zumki loobo dyin dlu gaarang ndu shipar baran, ndu lambe dlumans tuk, chingndan gha ku me gawu nu g

- ü

lasang, khubtan ku ndu sumbulku nu Magham vurki ye wora.

³A qa taazi bu Musa maavi bu Magham, ndu taazi bu Ye gamndang, a zuran ku za, "Tlunarku baa gori, a khar dye lazham yerem to Magham Zhinkir gwaanji nu zalale aa num kap! Njiv baa ku dya shir jeembu, ndu zhire tuk, to Kuji bu maaku!

⁴Ki ke bu tuk sawar baa ba, to Zhinkir gwaanji? Ki ke bu vur zhaaji ye dlumor ba? To dyenda ke shakhshakh. Nduki kap ka da ba, tu ghar ghai yoro jiwa tlunar jeembi baaro a dal dam."

⁵Qurse nang tang na wa qun kalap zakandi nu saidu nang nughha, chin ke, rafti bu Magham nu mbu vidi.

⁶Tu nu ruktiku mutndi nu alobeku mutndi nang a vi mbu rafti bu Maghamang, wa sa lukti linen ku shakhshakhndi a wuti, ndu dye gundi mbu var nu ginarwe ve me muna wora.

⁷Tu da chele dungdiku bu Magham wor vatndi nu nyifirang vur dубaku nu shiki ndu ginarwe wor mut ye nu ruktiku mutndi nang. Yang dубaku nu ginarwyang nyeedlan ku ndu shokhnar bu Magham chin nuke a nje nu nyifiri aakochi kodokhsa ba.

⁸Tu rafti bu Maghamang nyel ndu qundi nuke a viri mbe zhaaji bu Magham ndu zalale baran. Yang nduk a nje nu dумаки viri nu mbu rafti bu Maghamang ba kope nu alobeku bu nu ruktiku mutndi nang wodaki ku.

Dyin Mbu Tukari 16

Dyekhtiku Mut nu Shokhnar bu Magham

¹Tang tksuqur balar nggur dumburkandi a balar mbu rafti bu Maghamang. A balarang ye nu ruktiku bu Magham mutndang. A zuran ye wor za, “Du ma tun a mbata db mutndi nu shokhnar bu Magham nang nu dyin larji.”

²Tu nu rukti bu Magham nu gumapaalyang dutu da mbut dyi nuke a nje mbudb baranang nu dyine larji. Tu yang mbir malkandi ku nuke khat madyi tuda vi ve var nduki nuke lambe bu dlu gaari nang a nje ve wora, nu wor gharki ghai ye shipar baranang tk.

³Tu nu rukti bu Magham nu rapndang mbata dyi nuke a nje mbudb baranang numbu dyim chitndi. Nu mbataki tu dyimang gab ma tom wa tom bunduk numutki, tu nu nyifi ku nuke a mbu dyim chitndi ku kap mudi.

⁴Yang tu nu rukti bu Magham nu kunungndang mbata dyi nuke a nje mbudb baranang numbu gaawuku ndu ye maa nuke dyim ka baghaki ku, tu gab ma tom.

⁵Tang tknu rukti bu Magham nuke a zalale ndu dyimku wa zuza, “Kumar no shikyang torop to nuke a nje leendang, yang to kya nje zhu, to shakhshakhndi, kume ta kuma wanang.

⁶Jiwa nduki wa mbut tom bu daatiku baaro ndu bu annabiku. Yang wonji ta vur tom ye wor ku za ku, nang ke dye bi baanda do!”

⁷Tang tksuqur balar nuda viki she dukulang a zuran za, “I, Zhinkir gwaanji Magham, nuzalale aa num kap! Kumar baa dye zhire, nushir zhire.”

⁸Kom tu nu rukti bu Magham nuvatndang mbata dyi nuke a nje mbudb baranang nudyine fudarang, tuvur zalale ye fudarang kuva nduki ndubai gurgurndi madyikandi.

⁹Tu gurgur fudar madyikandang va nduki, tundukyang wut ndumndi ye dlum Magham, chin nuke zalale aloboku nang a mbukharan. Yang nunggod memuna wor ku tuvur zhaaji yenda ba.

¹⁰Tu nu rukti bu Magham nuqurmum ndang mbata dyi nuke a nje mbudb baranang nudyine zhakhdye budlu gaarang. Tuzhum maari za dyin kwaadar baranang, tunduki kut dliindi wor kume bonye,

¹¹tuwut ndumndi ye dlum Magham ku tkkume bonye nuke a mban ku ndumbirku nuke a ve var wora. Yang tuzhang nggod memuna wor ku gha ma kunjig tlunar malkandiku nuke a shiran kwang.

¹²Tu nu rukti bu Magham nu njongndang nggod dyi nu ke a mbu du baranang nu mbu gaawu gwaanji nu Yufuretus. Tu gaawu nang ghwari, ma k u ngga njiv ye kujiku na viki dokhatla.

¹³Yang tang na khukheetiku malkandiku wor kunung nu shipaki gubakhboku. Dandang a vi mbu me geema sutang, tu da a vi mbu me dlu gaarang, tu da tuk a vi mbu me annabi kotame nang.

¹⁴Khukheetiku nang dya jiimbiku nu ka shiki dye lazhamku. Wor ke nu yir she kujiku nu larji kap, tu taba wor ma dakhlar ye fudar gwaanji bu Magham nu zalale aa num kap.

¹⁵“Wonji, nga bar wa nu muuri! Barkya ve njif nu khaaki daasaran nu dye sarku baran khanda, ma k u shi nji yir san nggaran chin tuk kawa chele ndukiku ba!”

¹⁶Tu khukheetiku nang da taba kujiku nang nu ye maa da, nu ye maa nu ka qaki za dleng Armagedon ndu me Yakhuda.

¹⁷Tu nu rukti bu Magham nu mutndang nggod dyi nu ke a mbu du baranang nu mbu khukheeti. Tu suqur dumburkandi nggur a vi she zhakhdye mbu rafti bu Maghamang, a zuran za, “Wa woda shiri!”

¹⁸Tu wuti maari, ndu ghumndi maari, ndu pedlangndi, kom ndu yakhtar maa vughai malkandi poonang nu ke nu shir nda sar da ba maa nu shiki nduk nu larji. Dya yakhtar maa vughai madyikandi.

¹⁹Tu ghai gwaanji nang shakh san kunung, yang ghaiku nu mbu dlar maa ku kap tu gufa bara. Tu Magham kor ndu Babilon gwaanji, tu sa k u za dyim anap mbu dyekhti nu shokhnar baran dyidyingndi.

²⁰Tu aa nyi chenjes da bara, tu dlengku suya.

²¹Tu gotormolku gwaanji gwaanji, nu ke tadar baanda wa khul kilo dyin qurmun tu da nggu dvidi nu dyine nduki tu ndukyang puz Magham ku kume bonye gotormolang, nu ke bonyang wa shi maatlin madyi!

Dyin Mbu Tukari 17

Man munggul Gwaanji ndu Dlu gaarang

¹Tu da chele nu ruktiku bu Magham mutndang nu du baku mutndi nang a ba sha tu zu za, “A bo, ngga wut kumar nu ke a ma shiran ye man munggul gwaanji nang yoro, chin ke kharan dyin dyim ku khangndi.

²Kujiku nu larji wa shi zawar ndu chin, tu nduki nu larji yang kuya ndu dyim anap nu zawar nu shiki ku ndu chin.”

³Tu Jiimbi a zhur nu dyina, tu nu ruktang da nga tu du ndu nga mbu gaari. Tang na nusu far kharan dyine dlu gaari nggur nu ke ghosi varanang vyang. Yang

dlumku nü wuti ndumndi ye Magham a nje bularan ve varan. Dyinankwang mut ndu domndiku gwang.

⁴Nokhzi nang wa sa lukti nuke dyiman wa shipa karbilau, kom ndu dyiman vyangndi tuk, wa shi viri kare a wuti ndu dyiku nü shiki ndu ginarwe, ndu ndogdiku nü zhaaji, ndu ndogdi dye mbu qur ku. Wa khub dyekhti nü shiki ginarwe nyeedlan ndu dye zhaane ku ndu ruknar zawar baran.

⁵Nang ke dlum kwaadafar nü bulaki nü me gumaran, DYI TUKAKANDI “BABILON GWAANJI MANKIR BU MAN MUNGGULKU KAP NDU DYE ZHAANE KU NU LARJI KAP.”

⁶Tang na nuke nokhzi nang wa kuya ndu tom bu nduki bu Magham ndu tom bu nduki nü tlaghaki wor kume saidar Yesu nü shiki ku. Nang naki nda, tu shi lazham ya madyi.

⁷Tu yang nü rukti bu Maghamang zhamndi nga za, “Ta lazham dyen kume num? Ngga zu mbu dyi tukakandi nuke a nje dyine nokhzi nang yoro, kom ndu dyi nuke a nje dyine dlu gaari nü nokhzang lubaki nda nang, chin dlu gaari nuke dyinan mut ndu domndi gwang ndang.

⁸Chin dlu gaari no naki nang, wa kha zhu, yang leendang a nje ba, ka da dlan dam mbu ge gargha mbobongndi nuke me tub si bandi nang ma yir ye maa nuke a ma tlagha nda nü gha. Nduki nuke kharan mbu larji, wor nuke nü bula dlum wor nu mbu Lagarkati Nu Nyifiri ba, ka shi lazham nar dlu gaarang, kume wa kha zhu, yang leendang a nje ba, yang ka da gab gana fan tuk.

⁹“Dyi nang a shimkyia kadsari ndu dar mbu tunu. Dyinku mutndi nang dya dlengku mut, nuke nokhzang kharan dyinan.

¹⁰Yang dyinku mutndi nang wor ke kujiku mutndi nuke qurmun chele baanda wa mudi, da a nje, dandang nü da ba dong ba. Yang kap sarchi nü da ba ki wa kus kha gha me sarchi kodomma.

¹¹Chin dlu gaari nuke a nje zhu, yang a nje leendang ba ndang, ke nü miyasi, yang a vi chele mutndikwang, a yir ye maa nuke ka mutki.

¹²“Domndiku gwangndi no nakyang, dya kujiku gwangndi nuke dong nü dlu kwaadafar ku ba, yang ka ba gwa zalale ku tu shi kwaadarkwang me awe da ndu dlu gaarang.

¹³Yang wor gwangndi nang a kurkya dyi da ku, ka vur zalale baanda ndu kwaadafar baanda ye dlu gaari nang.

¹⁴Ka shi dakhlar ndu Ye gamndang ku. Yang Ye gamndang ka zum loobo dyine wora. Kume chin ke zhinkir gwaanji bu zhinkirku ndu kuji bu kujiku, yang suyen nü chin ka kha dya nduki nü qaki, nduki datkandi ndu nü mbu nda ku nü zhire.”

¹⁵Tu nü rukti bu Maghamang zu ya za, “Dyim ku no naki nang, ye maa nuke man munggulang kharan sang, dya nduki, ndu vuti nduki khang, ndu dlar maa ku ndu me ghaiku tuk.

¹⁶Dlu gaarang ndu domndiku gwangndi no naki nang, ka ba zhang yen nü man munggulang ka lukshandan gha ku tu njig nda san nggaran, ka nji dlu baran bar ku, tu vaanda nü gha ndu bai.

¹⁷Jiwa Magham wa sa nü mbu memuna wor ku, kū me wor kha da, tu vur zalale baanda ye dlu gaari nang ma kū shi kwaadar kope balar bu Magham wa nyedli ma kū nyel shimndi baran.

¹⁸Yang nokhzi no naki nang, chin ke ghai gwaanji nuke a kwaadar dyine kujiku nü larji nang.”

Dyin Mbu Tukari 18

Nggudi bu ghai Babilon

¹Qurse nang, tang na nü rukti nggur a zhurti vidi. Yang zalale a nje kha nda madyi, wonji zhaaji baran wa shi yarang mbu larji kap.

²Tu shi qar ndu suqur gwaanji tu zu za, “Wa nggudi! Babilon gwaanji wa nggudi! Wa kha ma ye maa khar bu tudemku ndu khukheetiku malkandi, ndu maa tukar bu aa nyi dyikti malkandi, nuke dye zhaana.

³Jiwa dlar maa bu nduki kap wa za dyim anap nü zawar malkandi baran madyi. Kujiku nü larji wa shi zawar ndu chin. Tu nü gomarku nü larji shi gunar ve nda nü kunshe wuti me yele baran nü peetaki gha.”

⁴Tang tuk suqur nggur nü da viki vidi a zuran za, “A vi ma bar mbe nda, nduki banga, ma kū vi nun mbu solarku baran ba, ma kū alobeku baran gwa nu ba.

⁵Jiwa solarku baran wa taba nü dyine yen tu khul maa vidi, yang Magham wa kor ndu zop ku baran.

⁶Shi ma yenda ba wa nü shiki ye nu, dyi nü shiki ye nu kap, tun shi yenda rap mbu yen. Dye zar nü ghiiki nü gha tu vur ye nwang, ghi ma pooni nü dukki baranang dumbur yenda sar rap.

⁷Vur ma bonye yenda madyi ndu chiti mbi, kurkur ndu zhaaji nü tukti mundi nü vurki ye varan, mbu memunaran. A kham dyinan za, ‘Nga kuji nusukandi dyine zhakhdye kwaadar banga. Nga kuduwan ba, yang sar da chiti mbu bu gwa nga ba.’

⁸Kume nang mbu qaandi da ka ghwaati nda ndu alobeku: muti, ndu khar yaaba, kom ndu meer. Ka va nda nü gha tuk ndu bai, jiwa chin Zhinkir gwaanji Magham nuke a ma kuma ndang, dya nü zalale aa num.

⁹“Sarchi nü kujiku nü larji nü shiki z虎卫 ndü chin, tü zum dye yele baranang ku suyen ndü chin, nü naki qundi bü bai nüke a va nda nü gha ka shi ghoori ndü khar yaabar ku kume chin.

¹⁰Ka ching ku gha bakh ndü chin kume a sawa kü za nda bonye nang ndü chin ba. Ka ki zuran ku za, ‘To dye zhiyaye! To dye zhiyaye, ai ghai gwaanji nang, to Babilon! Ai Babilon ghai gwaanji nü zalala! Wa kuma ba mbü awe kaada!’

¹¹“Nü gomarku nü larji ka shi ghoori tü yaaba nda kume nduk a nje nüke a masa dye gomarku baanda tük ba.

¹²Wa ginarwe baanda, ndü ghuri, ndü ndogdiku nü zhaaji, ndü ndogdi dye mbü quri, ndü kapar linen mbarkandi ku. Ndü kapar nüke dyiman vyang ndü Siliki ndü kapar vyangndi wa karbilau, ndü qufarku nü zhiiri münkandi zum zum. Kom ndü dyiku zum zum nü shiki ndü dliindi zhuwandi. Kom ndü dyiku nü shiki ndü khubti qufar nü me muzhindi kap. Kom ndü dyi nü shiki ku ndü vi bongndi, ndü vi chitndi, ndü dyiku nü shiki ndü ndogdi nüke a wuti.

¹³Dye masar baanda nü gwa masa ba, wa dyiku nü shiki ndü sinamon, ndü dye dükhti kimbili ku, ndü dye zhi münkandi nüka vaki ndü bai. Ndü mur, ndü lubban, ndü dyim anap, ndü mor Zaitun, ndü buduk bütokhndi, ndü ye alkame. Nü dleeku, ndü ndübangku, pürsiku ndü dye dar shipitiku baanda, ndü maaviku tük, chin ke nyifi bü nduki.

¹⁴“Tü nü gomarkwang ze nokhzang za, ‘Kap dyiku mbarkandi no saki nyifi baa nü dyinan wa suya, gunar baa rüm ndü dye viri kare baaro wa suya ku rong maa kaani. Ta ma gwa wor sar da tük ba!’

¹⁵Nü gomarku nü shiki gunar nü kunshe gomar ndü nokhzang, ka ching gha ku bakh, kume a sawa kü sa wor nü mbü bonye nüke a ma zaran ba. Ka ki ghoori ku, aa yaaba nda,

¹⁶A zuran ku za, ‘Dye zhiyaye! Ai ghai gwaanji nang dya dye zhiyaye! Njif nüka gunki kapar gundi nü linen mbarkandi, ndü lukti nüke dyiman wa karbilau vyangndi ndü dyim vyangndi tük, ka ki wuti ndü ginarwe, ndü ndogdiku nü zhaaji ndü ndogdi dye mbü qur ku nang!

¹⁷Yang gunarku baran nang wa suya ba mbü awe da! “Aa nyi gorkir nü chiridümbül dyim ndü kap nduki nüka viki, ndü nü tlunar ku mbü dümbyulang. Kom ndü beeni nduki nüka gwaki dye khar viti baanda nü kunshe gomar ndü dyin me dyim chitndi, ka ching gha ku bakh.

¹⁸Ka ki zhaano ku, sarchi nü naki qundi bai nüke a va ghayang nügha, a zuran ku za, ‘Sar da ghai nggur a nje nü khaki wa ghai gwaanji nang mu?’

¹⁹Ka wos ghai nü munä dyin wor a ghoori ku, ndü yaabari, a yaasa me wora, a zuran ku za, ‘Dye zhiyaye! Ai ghai gwaanji nang dya dye zhiyaye! Ghai nüke nü

dumbul dyimku gwaanji gwaanji kap khaki ma nu yele ku kume gunar baran! Yang tu aa num kap suya ba mbu awe kaada!

²⁰Shi kashari dyine nda, to mbu vid! Shi ma kashari dyine nda, tun nduki bu Magham ndu pudeku ndu annabiku! Jiwa Magham wa kuma nda kume dyi nu shiki ye nu.' "

²¹Kom tu nu rukti bu Magham dumburkandi da vunar kхиiri gwaanji, tu mbuk nu mbu dyim chitndi. Tu zu za, "Ka mbuk Babilon ghai gwaanji nang gha ndu dumbur ba wanang, nduk bu na nda sar da tuk ba.

²²Sar da nduk bu tuk ghwaati sumbul mbe nda, ndu nu qar taaza, ndu nu pi pooni dyiku nu shipaki pelnggum, ndu nu pi domndiku ba. Sar da nduk bu na nu tlunar khar mbe nda tuk ba. Sar da nduk bu tuk suqur vunar a khi ye gur mbe nda tuk ba.

²³Sar da nduk bu na yarang bu pitila mbe nda tuk ba. Sar da bu tuk suqur nu zhin buryti mewakandi ndu nokhzan mbe nda ba. Jiwa zhu nu gomar baa ku ke nduki rututundi mbu larji kap, nduki kap wa ngga njiva gha kume butli ghai baaro.

²⁴Wa gwa tom bu annabiku mbe nda ndu bu nduki bu Magham, i, tom bu nduki nu tlaghaki mbu larji kap."

Dyin Mbu Tukari 19

Wa Kham Magham mbu Vid!

¹Qurse nang tang tuk dyi nggur nu shipaki suqur dumburkandi nu da viki she tabar nduki khang mbu vid, a zhaano ku a zuran za, "Kham mi Magham! Danari, ndu zhaaji, ndu zalale, wa kha Maghamndi baarem.

²Jiwa kumar baran dya zhire, ndu shir zhire. Wa dla kumar nu dyine man munggul gwaanji nu suburki larji nu gha ndu dye shir malkandi nu zawar baran. Magham wa dli gadé tom bu maaviku baran nu dyine nda."

³Tu gab tu ghwat zhanare ku, a zuran ku za, "Kham ma Magham! Qundi bu bai nu vaki ghayang nughha a yir vid! yang me tu b su ba."

⁴Tu ndukkudaandiku dyirap qum vatndi nang nggud nu yaghai ku suyen ndu dungdiku nu nyifiri wor vatndang, tu ghar ghai ye Magham ku, chin nuke a nje kharan dyine zhakhdyang. Tu wopa ku za, "Amin! Kham mi Magham!"

⁵Tu suqur balar nggur a vi she zhakhdyang a zuran za, "Kham ma Maghamndi baarem, tun maaviku baran, tun nu kya tuk sawar baran, woi ndu gorki."

Tukhul Burti bu Ye Gamndang

⁶Kom tang tuk suqur nu shipaki bu tabar nduki khang, wa suqur dyim khangndi nuke a dari, wa pedlangndi nu shiki quri madyi. Tang tuk a woparan ku za,

"Kham ma Magham! Jiwa Zhinkir gwaanji Maghamndi baarem nū zalale aa nūm kap kya kwaadari!

⁷Kū memuna rem kha bong, chem kasha, chem vūr zhaaji yenda! Jiwa sarchi būrti bū Ye gamndang wa shi. Nokhzi nūke a ma būrtanang wa daasa varan.

⁸Wa vūr lukti linen yarangndi mbarkandi yenda, ma kū sa." (Lukti nū linen nang a khar tlūnar jeembi bū nduki bū Magham.)

⁹Tū nū rūktang zū ya za, "Bulo nang, 'Nduki nū qaki wor ma tabar zūmndi dye būrti bū Ye gamndang dya nū barka!" "Tū zū tūk za, "Nang ke balar bū Magham zhirekandi."

¹⁰Tang nggud nū gume nda ma ghar ghai yenda, tū yang zū ya za, "Shi na ba! Nga mūdlo maava, sūyen ndū nyeezorku, nūke a saida zhire nū Yesu wutki. To ka gharkya ghai ye Magham!" Kūme zhire nū Yesu wutki vūrki zalale zūr balar nū da viki she Magham.

Njif nggur dyine Pūrsi Bongndi

¹¹Tang na maa vidī qūndan, tang na pūrsi bongndi. Ka qa nū lūbar nda za Nū Shir zhire ndū zhire. Nū zhire ka shiki kumar ndū dakhlar baran.

¹²Yitankwang wa ghiindi bai, dye zharku khang a nje mūna dyinan. Yang dlūm a nje būlaran, yang nduk a nje nū zūnki dlūm nang ba kope chin dyenda.

¹³Yang lukti nū sakyang yobtan mbū tom. Yang dlūman za "Balar bū Magham."

¹⁴Tū tabar bū nū dakhlarku nū mbū vidī mburi nda, wa sa luktiku nū kapar linen bongndi khatkhatndi a dyin pūrsi bongndiku.

¹⁵Tū kaskar nūke menang nyamnyam madyi a vi mbū men. Ka zūm loobo dyine dlar maa ku ndū kaskar nang. Ka shi kwaadar dyine wor tūk ndū zaabir vi nū kwaada, tū khatl ye anap ku nūgha tūk ye maa dyooti ye anap nū shokhnar madyikandi bū Magham Nū zalale aa nūm kap.

¹⁶Ve lukti baran, ndū dyin bolan wa būla dlūm nang nū si za: "KUJI BŪ KUJIKU, NDŪ ZHINKIR BŪ ZHINKIRKU."

¹⁷Tang na nū rūkti bū Magham chingndan mbū fūdari. Tū qa kap dyiktiku nūke a jiiri vidī mbū khūkheeti nū sūqur gwaanji za, "A ba ma, tun taba nū ye maa da ma tūkhūl zūmndi gwaanji bū Maghamang.

¹⁸A ba ma tun nji dlu kujiku, ndū gorkir sojeku, ndū nduki wangndi, ndū pūrsiku, ndū nū dlar pūrsiku, ndū dlu bū ndukiku kap, maava ndū nduki nūke dyia maava ba, woi ndū gorki!"

¹⁹Tang na dlu gaari nang ndū kujiku nū larji ndū sojeku baanda wa taba ku, ma kū dakhla nda chin nūke a nje kharan dyine pūrsang, ndū sojeku baran.

²⁰Tu yang kus dlu gaarang suyen ndu annabi kotame nu shiki dye lazhamku me baranang, tu lamba nduki nuke bakhti bu dlu gaarang a nje ve worang. Nd u nduki nu gharki ghai ye shipar baranang nu kunshe dye lazhamku nu shikyang. Tu kus dlu gaari nang suyen ndu annabi nu wollo nang tu mbuk mbur baanda nu nyifi mbu gidim bai nu solfa.

²¹Tu tlagha beeni nu dakhlariku baanda nu gha ndu kaskar nu ka viki mbu me njif nuke a nje kharan dyine porsi nang. Tu dyiktiku nji dlu baanda tu mun mbu wor si.

Dyin Mbu Tukari 20

Sonyi Dupu

¹Kom tang na nu rukti bu Magham a zhurti yaghai mbu vid, dye qundi me ge gargha mbobongndi nuke tub si ba ndang a nje kha nda, kom ndu yakhli gwaanji nggur kusan me kharan.

²Tu kus geema sutang, chin suti nu zhu nang, chin ke nu munarang, ndu Shedan tuk, tu gun nda gha me sonyi dupu.

³Tu mbukti nda nu mbu ge gargha mbobongndi nuke tub si baandang. Tu za menang nughha, tu khi nu gha tu dlurda nu gha, ma ku lamba dlar maa ku tuk ba, kope gaanje sonyi dupu (1,000) nang wa peeta. Qurse nang ka ngga nda gha me sarchi kodomma.

⁴Kom tang na zhakhdye ku, ndu nduki nu vurki zalale kumar ye wora kharan dyinang. Yang tang na nyifiku bu nduki nu dakhki dyin wor nughha kume wa saida Yesu, ndu balar bu Magham. Wor ke nduki nuke nu ghar ghai ye dlu gaari nang ba, yang nu shi ye shipar baranang zum ba. Nu dlu bakhti bu dlu gaari nang nu ve me guma wor ba yang ve khar wor ba. Wor a gabki tu kha ndu nyifiri tuk, tu shi kwaadar ku suyen ndu Masiya me sonyi dupu.

⁵(Beeni nduki nu mutki nu kha ndu nyifiri ku tuk dong ba, kope qurse nu sonyi dupu nang nyeelki.) Nang ke jiiri mbe muti nu gumapaali.

⁶Nduki nu gwaki jiiri mbe muti nu gumapaali nang, dya nu barka ku yang shakhshakh ku tuk. Zalale kha muti nu rap dyine wor ba, ka kha ma kuruku bu Magham ndu bu Masiya, ka shi kwaadar ku ndu chin tuk me sonyi dupu.

Rar Shedan

⁷Qurse sonyi dupu nang wa peeta, ka ngga Shedan gha ye maa nu khiiki nda gha,

⁸yang ka da vi tu lamba dlar maa ku nuke a nje lakhtaran ve ngginggeetli vatndi bu larji kap, wor ke, Gog ndu Magog. Shedan ka taba wor ma dakhlar, khang baanda ka kha wa wudyiri nu me dyim chitndi.

⁹Tu lakhta ku nü mbu larji, tu kara maa khar bu nduki bu Magham, nang ke, ghai nuke Magham a ndolaranang. Tu yang bai a vi vidí tu va wor nughha.

¹⁰Yang chin Nu Munar nü lambaki worang, tu mbukti nda nü mbu gidim bai gurgurndi nü bai solfa, ye maa nü mbukki dlu gaari nang nü mban suyen ndu annabi kotame nang. Ka za bonyeku fara virkir ndu fufari, aakochi kodokhsia.

Laudarsi Kumari

¹¹Kom tang na zhakhdye nggur gwaanji bong, ndu njif nggur kharan dyinan. Tu maa vughai ndu maa vidí da bar gume nda, kume maa nje kume wor ba.

¹²Tang na nduki nü mutki ku, woi ndu gorki, chingndan ku gume zhakhdyang yang tu qun lagarkatiku nughha. Kom tu qun lagarkati nggur tuk nughha, chin ke, Lagarkati nü Nyifiri. Tu kuma nduki nü mutki dyine dyi nü shiki ku, ba wa nuke a nje bularan mbu lagarkatikwang.

¹³Tu dyim chitndi a pula nduki nü mutki nuke a mbe nda. Mudi ndu ye maa khar bu mutiku tuk, tu da vi ndu mutiku baanda. Tu kuma aa nyi nduk da vid dyine dyi nü tlunaki.

¹⁴Kom tu mbuk Mudi ndu ye maa khar bu mutiku nü mbu gidim bai. Gidim bai nang ke, muti nü rap.

¹⁵Kap njif nuke dluman a nje mbu Lagarkati Nyifiri ba, wa mbukti nda nü mbu gidim bai.

Dyin Mbū Tukari 21

Mewar Maa Vidí ndu Mewar Maa Vughai

¹Kom tang na maa vidí mewakandi ndu maa vughai mewakandi. Maa vidí nü gumapaali ndu maa vughai nü gumapaali wa suya ku kap, dyim chitndi nje tuk ba.

²Tang na Ghai Shakhshakhndi nang tuk, chin ke, Urshalima mewakandi, a zhurti mbu vidí she Magham. Wa daasa nda nü gha wa wonkhar nuke a ma burti mewa nü shiki viri kume zhimen.

³Tang tuk suqur balar dumburkandi a vi she zhakhdyang a zuran za, “Leendang maa khar bu Magham a suyen ndu nduki! Ka kha gha suyen ndu wora, ka kha ma nduki baran. Magham ndu dyinan ka kha gha suyen ndu wora, tu kha ma Maghamndi baanda tuk.

⁴Ka pasha dyim ghoori bar kap mbu yiti wora. Mut nje tuk ba, khar yaaba nje ba, gho nje ba, yang bonye nje zum ba. Jiwa me shir dyiku nü zhu wa peeta.”

⁵Tu njif nuke a nje kharan dyine zhakhdye nang zu za, "Nggudu, nga gafti ndu aa num kum kha mewa!" Tu zu ya tuk za, "Bulo nang nu gha, kume nang dya balar zhirekandi, yang bai bai su ba."

⁶Tu gab tu zu tuk za, "Wa woda shiri! Nga ke Alfa ndu Omega, Nggarsan ndu Laudsarsan. Kap njif nuke a tuk khuzhumndi, ngga vur zalale yenda ku za ye maa baghar dyim nuka vurki nyifiri munki.

⁷Njif nu raki wute nang kap ka gwa dye mbu ge khara, tang kha ma Maghamndi baran, tu kha ma yi bang tuk.

⁸Yang nu sawarku, ndu nu song shir zhireku, ndu nu tlunar dye zhaane ku, ndu nu tlaghar mutiku, ndu nu zawarku, ndu nu butli ghaiku, ndu nu ghaari ghai ye mulumku, ndu kap nu wolloku. Ka gwa dye bi baanda mbu gidim bai gurgurndi nu bai solfa, nang ke muti nu rap."

Mewar Urshalima

⁹Tu da chele nu ruktiku mutndi nu dubaku nu nyeelki ndu alobeku mutndi nu gana nang a ba sha tu zu ya za, "A bo, wut nga Wonkhar nuke a ma burti mewa, chin ke nokhzi Ye gamndang."

¹⁰Tu da nga mbu Jiimba tu du ndu nga dyine dleng kirkandi gwaanji, tu wut Urshalima ya, chin Ghai Shakhshakhndi nang a zhurti mbu vidhi she Magham.

¹¹Ghayang a wuti ndu yarang bu zhaaji bu Magham, yarang baran wa kha wa ndogdi nu zhaaji, wa jaspa, a wuti yaryar wa dyim mbu ndooga.

¹²Garuk a nje gwaanji kirkandi, ndu me vi ku gwaanggum rap, ndu nu ruktiku bu Magham gwaanggum rap chingndan me virikwang. Wa bu la dlum me shamku gwaanggum rapndi bu nduki nu Israila nu dyine me virikwang.

¹³Me viri kwang, kunung a dokhatla, kunung a kona, kunung a yela, kom kunung a mugu.

¹⁴Sar saari garuk ghayang shakhtan san gwaanggum rap, tu bu la dlum pudeku gwaanggum rapndi bu Ye gamndang nu dyinan.

¹⁵Yang saabir buu maari nu shiki ndu ginarwe a nje kha nu rukti bu Magham nu shiki balarang ya, yang a ma buukya ghayang, ndu me viranku, ndu garukan tuk.

¹⁶Yang dlar maa nuke ghayang a si buran kurkur ve aa nyi maa, kirti baran ndu dlamlam baran kap wayen. Tu nu ruktang buu ghayang ndu saabir buuri maarang, tu gwa kilomite dupu rap ndu won rap (2,200), qaandi baran ndu dachi baran ndu chingndi baran kap wayen.

¹⁷Tu nu rukti bu Maghamang buu garkyang tuk, tu gwa dlomburoman wa khul mite dyin njong qum qurmun (65), ba wa nuke nduk ka buuki tun kurkur.

¹⁸Dun garkyang ndu ndogdi nu zhaaji nggur nu ka qaki za jaspa, tu dun ghayang tuk ndu ginarwe me dyinan, yaryar wa gulas.

¹⁹Wa kudma su garuk ghayang nu gha ndu aa nyi pooni ndogdi nu zhaaji. Ndogdi nu gumapaali dya jaspa ve su dundang, nu rapan safaya, nu kunungan agat, nu vatan emaral,

²⁰nu qurmun dya onis, nu njong karneliyan. Kom nu mut kirisolat, nu miyasi beril, nu mudlam topaz, nu gwang daimon, nu gwaanggum da jasin, nu gwaanggum rap ametis.

²¹Yang me vi ku gwaanggum rapndi nang shi wor ndu ndogdi nu zhaaji ku wor gwaanggum rap, shi aa nyi me vi da ndu ndogdi nu zhaaji da. Shi njivku nu mbu ghayang ndu ginarwa me dyinan, a wuti wa dye nari.

²²Nang na rafti bu Magham mbu ghayang ba, kume Zhinkir gwaanji Magham nu zalale aa num kap ndu Ye Gamndang ke raftang.

²³Yarang bu fuda ndu chera bu kha ndu boota mbu ghayang ba, kume zhaaji bu Magham kya vir yarang yenda, Ye gamndang ke pitile bu ghayang.

²⁴Nduki nu larji ka shi yir mbu yarang bu ghayang, yang kujiku nu larji ka da ba ndu gunar baanda nu mbu ghayang.

²⁵Sar da fuda nje nuke ka khiiki me vi ghayang nuga ba yang virkir nje ba.

²⁶Ka da ba ndu zhaaji ndu gorkir bu dlar maa ku nu mbu larji kap mbu ghayang.

²⁷Dyi nuke zopan bu vi nu mbu ghai nang sar da ba, yang nu shir dye kawa, ndu nu wollo bu vi nu mban zum ba. Kope nduki nuke dlum wor a nje buaran mbu Lagarkati Nyifiri bu Ye gamndang.

Dyin Mbu Tukari 22

¹Kom tu nurukta bu Magham wut gaawu ya nu ka virki dyim nyifiri, yaryar wa gulas, yang a kudar she zhakhdye bu Magham ndu bu Ye gamndang.

²Chele njiv gwaanji nu mbu ghayang tuk, ve aa nyi me gumndi bu gaawang qufar nyifiri a nje nu ka khaki qusonggi sar gwaanggum rap mbu sonyi, ka kha sar da aa nyi chera. Yang dlumndi qufarang shi ma shaana dlar maa ku nu larji kap.

³Bu gwa dyi nggur nu Magham miiki barke baran mbu ghai nang ba. Zhakhdye bu Magham ndu bu Ye gamndang ka kha gha mbu ghayang. Maaviku baran yang ka ghar ghai yenda.

⁴Ka na mbu yitan ku, yang dluman a nje buaran me guma wora.

⁵Virkir nje tuk ba, bu gang pitile ku ba yang yarang fuffa ba, kume Magham Zhinkir gwaanji ka vurki yarang ye wora. Ka shi kwaadar ku kodokhs*i* ba.

⁶Tu nu ruktang zu ya za, “Balar nang dya zhire, dyen wanang shwat. Zhinkir gwaanji Maghamndi bu Jiimbiku bu annabiku, a rukki ndu nu rukti baran sha ma ku wut dyi nuke a ma daatli bu shob ba ye maaviku baran.”

Yesu a Bari

⁷“Yang wonji, nga bar dau! Nduki nuke a mbu balar zur bu Magham nuke a mbu lagarkati nang dya nu barka ku.”

⁸Nga, Yohanna, nga tukki, tang na dyiku nang. Nang wodaki tuktan ndu naran, tang nggud nu gume nu rukti nu wutki dyiku nang ya, ma ghar nga ghai yenda.

⁹Tu yang zu ya za, “Shi na ba! Nga mudlonu maava, to ndu nyeezor annabiku, ndu kap nduki nuke a mbu balar nu mbu lagarkati nang. Ghor ghai ye Magham!”

¹⁰Tu zu ya tuk za, “Za na balar nuke a mbu lagarkati zur bu Magham nang nugh*a* ba, kume sarchi wa shi bing nuke dyiku nang kap ka datli.

¹¹Nu tlunar zop ku zum guma ndu tlunar zop baran, nu tlunar dye zhaana ku zum guma ndu shir dye zhaane baran tuk. Yang nu tlunar dyi mbarkandi ku zum guma ndu shir dyi mbarkandi baran, nu khar viti shakhshakhndi tuk ku zum guma ndu khar viti shakhshakhndi baran.”

¹²“Wonji, nga bar dau! Ngga da ba ndu dye bi bang khara, tang vur ye aaki kurkur ndu dyi nu tlunaki.

¹³Nga ke Alfa Nga ke Omega, Nga ke Guma Nga ke Gana, Nga ke Nggarsan Nga ke Laudarsan.

¹⁴“Nduki nu shibki luktiku baanda nu gha, ma ku gwa zalale nji qufar nyifiri, tu vi ku nu mbu ghayang ve me viri, dya nu barka ku.

¹⁵Yang nduki nuke a dam dyi nduki nuke zopan, ndu nu butli ghai ku, ndu nu zawar ku, ndu nu tlaghar muti ku, ndu nu ghaari ghai ye mulum ku, ndu nu shimndi wollo ndu shir wollo.

¹⁶“Nga, Yesu, nga rukki nu rukti banga ma ku zu dyiku nang yoro ma yir she tabar bu nu mbu Yesu ku. Nga ke dludlarsi Dauda, nga tom baran tuk. Nga ke pazar datli maa, nu ka shiki wuti.”

¹⁷Jiimba ndu Wonkhar nuke a ma burti a zuran ku za, “A bo!” Yang kap njif nu tukki, ku zu tuk za, “A bo!” Kap njif nuke a tuk khuzhumndi ku da ba, kap njif nuke a gangndan ku dlu dyim nuka vurki nyifiri munki.

Laudarsi Balari

¹⁸Nga, Yoghana, nga dut dlumdi aaki nü tukti balar zür bù Magham nü mbù lagarkati nang. Nü dyine, mbùke nduk wa shaata dyi nggur nü dyinan, Magham ka shaata alobeku nü bùlaki nü mbù lagarkati nang yenda.

¹⁹Mbù yang nduk wa kata dyi nggur nügha mbù balar zür bù Magham nüke a mbù lagarkati nang, Magham ka da me shakhti baran bara mbù ye qufar nyifiri, ndü ghai shakhshakhndang. Ba wa nü wutki mbù lagarkati nang.

²⁰Chin nü saidaki dyiku nang kap wa zü za, “I, nga nja bar däu!” Amin. A bo, Zhinkir gwaanji Yesu!

²¹Bu kù munkir bù Zhinerem gwaanji Yesu kha gha suyen ndü nduki bù Magham kap. Amin!

Esclarecimento

Trata-se de iniciativa particular, com os seguintes objetivos: (i) colaborar para divulgação dos diversos textos bíblicos disponíveis, e, (ii) facilitar o acesso a esses textos, inclusive por meio de download.

Todo esforço em tornar a Palavra de Deus acessível a todos, em quaisquer localidades e falantes das mais diversas línguas, precisa ser um objetivo de todos os que são guiados pelo Espírito Santo. Ele inspirou o profeta Jeremias a dizer “não ensinará jamais cada um ao seu próximo, nem cada um ao seu irmão, dizendo: Conhece ao SENHOR, porque todos me conhecerão, desde o menor até ao maior deles, diz o SENHOR” (Jer. 31:34).

Jesus, também, falou assim: “e será pregado este evangelho do reino por todo o mundo, para testemunho a todas as nações” (Mat. 24:14).

Muitas organizações foram constituídas com o propósito de fazer a Bíblia disponível nas diversas línguas. Não é uma tarefa simples. Anos de trabalho, dedicação e entrega são necessários para esta tão extraordinária missão.

O texto deste trabalho está disponível na internet, em páginas eletrônicas de organizações que produzem ou divulgam bíblias, sem acréscimos de notas ou comentários. Assim, reconhecendo e respeitando os direitos que possuem sobre seus trabalhos, incumbe a todos os que amam a Palavra de Deus, o esforço em contribuir para amplificar sua divulgação.

Se possível, faça download do texto, para que sejamos, também, guardiões da Bíblia, e, com isso, preservando-a para as futuras gerações.

Divulga a Palavra de Deus, ela mostra o Caminho e permite a todos, que se conheça Sua vontade, em todos os lugares e épocas.

Marcel da Glória Pereira
2021, Vitória/ES - Brasil